

6639

Рубл

136

ЛѢТОПИСЬ

СОБЫТІИ

САМОИЛА БЕЛИЧКА

ИЗДАНА

ВРЕМЕННОЮ КОМИССІЕЮ

ДЛА

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ ЛѢТОПЪС

ТОМЪ ТРЕТІИ

Kommissiâ dlîâ razbora drevnikh aktov, Kiev

Lîetopis' sobytiĭ v' iugozapadnoĭ Rossi

Kiev', Fedorov, 1855

v.3

350.

ЛЪТОПИСЬ

САМОИЛА ВЕЛИЧКА

ТОМЪ ТРЕТІЙ.

Комиссія для разбора древних актов,
Кіев

166
7.6

ЛѢТОПИСЬ

*Лѣтописъ событій и югозападной
Россіи*

ЮГОЗАПАДНОЙ РОССІИ

ВЪ XVII-мъ ВѢКѢ.

СОСТАВИЛЪ

САМОИЛЪ ВЕЛИЧКО,

БЫВШІЙ КАНЦЕЛЯРИСТЪ КАНЦЕЛЯРИИ
ВОЙСКА ЗАПОРОЖСКАГО,

1 7 2 0.

ТОМЪ ТРЕТІЙ

ИЗДАНА

ВРЕМЕННОЮ КОМИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

КІЕВЪ.

Въ Лито-Типографическомъ Завѣданіи Юсифа Вальнера.

1 8 5 5.

(+)

7695

ПЕЧАТАТЬ П О З В О Л Я Е Т С Я

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный Комитетъ узаконное число экземпляровъ. Кіевъ, 1854 года, Іюля 28 дни.

Цензоръ, Д. Мацкевичъ.

Отъ Кіевскаго Комитета Духовной Ценсуры печатать дозволяется. Кіевъ, 4 Мая 1854 года.

Цензоръ, Архимандритъ Нектарій.

Цензоръ, Протоіерей Іоаннъ Скорцеевъ.

ПОВѢСТВОВАНІЯ

ЛѢТОПИСНАЯ

О МАЛОРОСІЙСКИХЪ И НИИХЪ ОТЧАСТИ

ПОВЕДЕНІЯХЪ СОБРАННАЯ И ЗДЕ

ОПИСАННАЯ.

Издаваемый нынѣ Комиссіею для разбора древнихъ актовъ *третій* томъ Лѣтописи о событіяхъ въ юго-западной Руси въ XVII вѣкѣ заключаетъ собою обширный и добросовѣстный трудъ Самойла Велички. Подобно второму тому и третій томъ не раздѣленъ на части, а только на раздѣлы, порядокъ коихъ при изданіи удержанъ, слѣдуя подлиннику; по этому III томъ начинается не 1-мъ, но 28-мъ раздѣломъ, составляя собственно какъ бы окончаніе II тома, хотя по своему содержанію онъ представляетъ нѣчто отдѣльное.

Въ немъ авторъ съ большою подробностью излагаетъ происшествія въ Малой Россіи послѣднихъ тринадцати годовъ XVII столѣтія, начиная съ 1687 года, т. е. со времени перваго похода въ Крымъ по 1700 годъ включительно. Описывая первый неудачный походъ Кн. Голицына въ Крымъ, въ правленіе Софьи Алексѣевны, въ 1687 г., послѣ драматическаго разсказа о низверженіи Гетмана Самойловича и

9: 976!

II

избраиі на гетманство Мазепы, Величко въ лѣтописномъ порядкѣ изображаетъ первые тринадцать лѣтъ правленія Гетмана Мазепы.

Третій томъ дошелъ до насъ безъ пропусковъ, но къ сожалѣнію окончаніе его утрачено. Лѣтопись прерывается на 41-мъ раздѣлѣ извѣстіемъ о кончинѣ Епископа Бѣлорусскаго Серафіона Полховскаго, словами: «того-жъ подобно року (1700) получивши Гетманъ вѣдомость отъ преосвященнаго отца Ясинскаго, Митрополита Кіевскаго, о кончинѣ преосвященнаго отца Серафіона Полховскаго, Епископа Бѣлорусскаго, и жалѣючи кончины оного, а желаячи горливе..... Дальнѣйшія же слова: «и избраніа на его мѣсто иного Епископа въ Бѣлой Руси, висалъ къ нему отцу Митрополиту такой листъ свой», и самое письмо Митрополита Кіевскаго Варлаама Ясинскаго къ Мазепѣ взято изъ единственнаго послѣ подлинника епископа, принадлежащаго Предсѣдателю Комиссіи М. О. Судіенко, приобрѣвшему его въ числѣ другихъ рукописей отъ потомковъ извѣстнаго депутата Малороссійскаго дворянства Гр. Андр. Политки, въ то время, когда печатаніе втораго тома приходило уже къ концу. Этотъ списокъ, оканчивающійся вышепомянутымъ письмомъ Митрополита Ясинскаго къ Мазепѣ, по своему почерку, принадлежитъ къ позднѣйшему времени и имѣетъ почти тѣже самые пропуски какъ и подлинникъ, но отчасти можетъ дополнять текстъ подлинника: такъ въ

III

этомъ спискѣ сохранилось начало въ высшей степени интереснаго универсала Гетмана Острицы, двѣ странвцы продолженія 1-й части 1-го тома; эти дополненія вмѣстѣ съ *указателемъ* къ Лѣтописи именъ личныхъ и географическихъ и другими прибавленіями, имѣющими тѣсную связь съ Лѣтописью Велички, какъ напр. переводъ его отрывка изъ сочиненія Твардовскаго *Woyna Domowa*, обнимающаго промежутокъ времени отъ 1648—1652, утраченный въ Лѣтописи и др., будутъ помѣщены въ особой книгѣ «въ *Приложеніяхъ* къ Лѣтописи Велички», которая въ скоромъ времени должна выйти изъ печати.

Подобно первымъ двумъ томамъ и третій томъ Лѣтописи Велички содержитъ въ себѣ драгоценное и весьма обширное собраніе писемъ и официальныхъ документовъ, доселѣ неизданныхъ въ свѣтъ, сверхъ того и имѣетъ въ свой особенный живой интересъ, какъ сочиненіе, въ которомъ авторъ изображаетъ событія ему современныя. Впрочемъ добросовѣстный Величко и здѣсь остается вѣрнымъ своему изложенію, онъ заставляетъ факты говорить самихъ за себя, въ отрывкахъ или цѣлкомъ помѣщаетъ переписки лицъ извѣстныхъ или официальныхъ донесенія, а иногда ссылается на какія-то для насъ утраченныя *Козацкіе лѣтописи и записки*, какъ напр. на стр. 13, 516 и др.

Вмѣстѣ съ 3-мъ томомъ оканчивая изданіе драгоценной

IV

по своей подробности и добросовѣстности *Лѣтописи о событіяхъ въ юго-западной Россіи*, Комиссія считаетъ пріятнымъ долгомъ принести свою чувствительнѣйшую благодарность принимавшему самое живое участіе въ изданіи *Лѣтописи Дѣйствительному Члену ея Н. А. Ригельману*, подъ непосредственной редакціею коего напечатаны первые два тома *Лѣтописи*.

И. Самчевскій.

1855 г.

О Г Л А В Л Е Н І Е .

ПРЕДИСЛОВІЕ Стран. 1.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХVIII.

О первомъ суетномъ на Крымъ Россійскомъ походѣ и о причинахъ его; о шкодливыхъ долговременныхъ несогласіяхъ христіанскихъ, и о щастіи зъ того бѣсурманскомъ; о согласіи и союзѣ христіанскомъ бѣсурманомъ страшномъ; о зломъ прогвостіику Самойловичу; о воеводахъ въ войскахъ Московскихъ бывшихъ; о купленюся гетманскомъ зъ полками своими, и о подарунку ему отъ Величковского образа патронава зъ вѣршами; о енеральной старшинѣ и полковникахъ тогдашнихъ; о злученюся зъ войсками Московскими и пребытію Самари; о виправѣ за Днѣпръ войскъ зъ Неплюевымъ и Гетманичомъ; о сухомъ тогдашнемъ лѣтѣ; о випаленю пожарами степовъ и о поворотѣ назадъ всѣхъ войскъ; о пребытію Самари, и о подзорѣ на Самойловича за попалене мостовъ и степовъ пожарами; о подаію Голицину доношенія на Самойловича; о посланію того доношеня къ Москвѣ, и о скоромъ Государскомъ на оное отвѣтѣ зъ позволенемъ Самойловича отставити отъ гетманства и иного учинити Гетмана; о взятію и о данію Самойловича Голицину зъ сыномъ его Яковомъ; о засланію зъ Москви въ вѣчную ссылку, и о причинахъ ненависти къ нему старшина его; о данію вѣдомости о томъ дѣланіи

отъ старшины Григорію Гетманичу за Днѣпромъ, и о поведеніи тамъ несчастливомъ его Гетманичовомъ; о бунтѣ въ войску на томъ и на семъ боку Днѣпра; о постановленію Гетманомъ Мазепи, и о статьяхъ тогда войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому данихъ; о бунтахъ въ городахъ и о скараніи бунтовщиковъ и драгѣзцовъ, о развѣханіи обонихъ войскъ зъ Коломаку во свояси; о прибытіи гетманскомъ въ Гадачъ и Батуринь зъ Смоленцами; о завладѣніи всѣми богатствами Самойловичовыми; о банкетахъ и подарункахъ Мазепинихъ старшинамъ своимъ; о раздѣленіи на двое скарбовъ гетманскихъ и гетманичовскихъ, купно зъ скарбомъ войскомъ бывшихъ, и о отдаюи одной половины на Москву; о грому на церковь Кіево-Печерскую вдарившомъ и запалившомъ ю; о послахъ Запорожскихъ до Мазепи; о принятіи и отправѣ ихъ честной и о подарункахъ отъ Мазепи всему войску Низовому; о доконченіи въ Севску Григоріа Гетманича.

5.

РОЗДѢЛЪ XXIX.

О построеніи города Новобогородицкаго на устѣ рѣки Самари чрезъ войско Козацкое; такъ же о построеніи и другой крѣпости въ Каминомъ Затонѣ; о причинахъ для чого тіе города построени, и о скорби Запорожской зъ построена онихъ и о раззореніи ихъ. О писмѣ князя Четвертинскаго Митрополита Кіевского до воеводи Русскаго писанномъ на Шуманскаго скаржатомся.

60.

РОЗДѢЛЪ XXX.

О зъездѣ гетманскомъ зъ Голициномъ въ Сѣвску для совѣту о походѣ; о розосланіи отъ Гетмана ординансу во всѣ полки; жеби готовились въ походъ; о рушеніи раномъ въ тогъ походъ; о прибытіи до Самари; о прибытіи до Чорной Долини; о привитаніи тамъ Ханскомъ войскъ христіанскихъ зъ шкодою своею и въ полкахъ слободскихъ; о привитаніи другомъ ординскомъ на Коланчаку; о поиманіи тамъ язиковъ Татарскихъ и о поворотѣ отъ Коланчаку всѣхъ войскъ назадъ; о роптаніи войсковомъ на

Князя и Гетмана за тотъ поворотъ; о еякузѣ гетманской предъ войскомъ своимъ; о подзорѣ на Голицина за пріятіе будто отъ Хана подарунковъ, и о поголосцѣ, отъ Голицина вышущенной, для чего не воевалъ на Крымъ; о коштахъ монаршихъ дармо тогда пропалихъ; о войску, подъ Горбатовъ выправленномъ и повернувшемъ; о резиденту отъ Яблоновского Гетмана Коронного до Голицина присланномъ зъ писмомъ, до Гетмана писаннымъ; о респонсѣ до Игнатовского на реплѣку Королевскую въ канцеляріи войсковой учиненомъ; о Голициновихъ злихъ противъ Государя на Москвѣ замислахъ и о его за тое скаранію съ прочими совѣтниками его; о царствованіи отъ того часу единого Царя Петра Алексѣевича; о гетманской тогда первой на Москвѣ и въ монастырѣ Троецкомъ зъ старшиною бытности; о воспріятіи милости монаршой и грамотъ потвержательныхъ на гетманство, на грунты и на маестности, такъ ему Гетману яко и всей старшинѣ и значному товариству виданныхъ; о разставленыхъ войскахъ охотничьихъ для осторожности отъ непріятелей о запасахъ хлѣбныхъ и воеводахъ въ Новобогородицкомъ городѣ; о видрукованной въ первой разѣ книгѣ Житей Святыхъ, отъ Септеврія починаючихся. 70.

РОЗДѢЛЪ XXXI.

О осторожности Малороссійской отъ вепріятелей; о кончинѣ Святѣйшаго Іоакима патріарха Московского, и о избраніи на его мѣсто Святѣйшаго Адріана; о кончинѣ Гедерона Святополка митрополита Кіевского и погребеніи его; о избраніи по немъ на митрополию Варлаама Ясинского и посвященіи на Москвѣ чрезъ Адріана патріарху нового; о саранчѣ великой и шкѣдливой, отъ Крыму въ Малую Россію пришедшой; о моровому повѣтру въ Новобогородицкомъ и Волномъ на Самарѣ городахъ; о пренесеніи чудотворной иконы Пресвятой Богородици зъ Руднѣ въ монастырѣ павенскій Кіево-Печерскій 85.

РОЗДѢЛЪ XXXII.

О избраніи Вуахевича на архимандрію Кіево-Печерскую; о

жалованю монаршомъ Гетману присланномъ, по разосланю
оного полковникамъ; о посланю того-жъ жалованя полков-
нику Полтавскому чрезъ Петрика канцеляристу, и о гѣщѣ
его Петриковой тогда зъ козими Мазепиними до Сѣчи
и Криму; о Зміевѣ, воеводѣ Новобогородицкомъ; о Хри-
санфу архимандритѣ, въ Малую Россію отъ Святѣйшого
Досифея патріарха Іерусалимскаго присланномъ, зъ гра-
мотою до отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго о доб-
ромъ правленіи Святаго Православія и о нихъ дѣлахъ
писаню; о бытности гетманской въ осень въ монастыру
Лубенскомъ.

91.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIII.

О присягѣ Савелова на воеводство Нѣжинское зъ причин-
ною патріаршою до Гетмана грамотою; о посѣщеніи чрезъ
митрополита Ясинскаго епархіи своею, и о посвященіи
церкви мурованой великой въ монастыру Лубенскомъ; о
утѣщѣ Петриковой зъ Сѣчи до Криму, и о поставленіи
его гетманомъ на Коланчаку; о похвалахъ Петриковыхъ
въ тогдашномъ намѣреніи; о маршу солтанскомъ зъ Пет-
рикомъ на Малую Россію, и о прелести ихъ до Запорож-
цовъ, и о отвѣтѣ къ нимъ непомисломъ отъ Запорож-
цовъ; о запобѣженю листовномъ Мазепинномъ до Запорож-
цовъ, аби Петрика не слухали; о готовности Мазепиной
на отпоръ неприятели, и о розосланю во всю Малую
Россію напоминательныхъ универсаловъ, же Петриковыхъ
прелестей не слухали; о Петриковыхъ универсалахъ въ
города Орѣльскіе засланихъ, и о отвѣтѣ зъ полку Полтав-
скаго подлугъ науки гетманской до Петрика листовне
учиненномъ; о наступствѣ Петрикомъ подъ города Орѣл-
скіе войною, и о склоненюся тихъ городовъ Петрикови;
о виравѣ отъ Гетмана зъ подъ Гадяча повторнихъ пол-
ковъ за Ворсклу противъ неприятели, и о поворотѣ не-
приятельскомъ во свояси; о гетманскомъ зъ подъ Гадяча
до Полтави рушеню и отъ Полтави назадъ до Гадяча, и
о грамотѣ гетманской зъ подъ Гадяча о всемъ поведеніи
тогдашномъ до Царскаго Пресвѣтлаго Величества писа-

ной; о рушеніи гетманскомъ въ подѣ Гадяча до Батурина, и о рознушеніи всего войска въ доми; о экскузѣ въ полкѣу Мазепиного листовной Кочубеевой писаровой до Ясинскаго митрополита Кіевскаго писанной; о Палѣвяхъ до Гетмана аппелляціяхъ взглядомъ небезпеченства его отъ Ляховъ, и о грамотѣ гетманской до Царскаго Величества о томъ писаной. 100.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIV.

О вибитіи чрезъ Поляковъ въ Полѣся Палѣювцовъ; о утарждѣ Солтановъ Крымскихъ въ Петрикомъ подѣ полкѣ Полтавскій; о виправѣ Палѣя за Дѣвиръ въ Свѣчкою полковникомъ Лубенскимъ для промислу военного; о рушеніи гетманскомъ въ Лубенѣ до Батурина, и о ознаймению грамотномъ на Москву о тогдашнихъ поведеніяхъ; о универсалѣ гетманскомъ въ сотнѣ Засеймскіе благодумствовати предлагаючомъ; о Эрнесту Лютру Прусскомъ, благочестивой вѣри желавшомъ, и о Михайлу органдѣстѣ, иже бысть сльмнникомъ на пещера Святого Антонія; о пятохъ патріархахъ Вселенскихъ соборная грамота патріарха Константинопольскаго; о Крымскихъ желаніяхъ мира въ Росію, и о посланникахъ въ Крымъ въ томъ дѣлѣ въ Росіи и прочая; о корреспонденціи до Гетмана Луки нового Господаря Волоскаго; о толмачу для развѣнни невольниковъ отъ Стецника прибыломъ, и о грамотномъ ознаймению гетманскомъ о всемъ томъ на Москву; о причинѣ грамотной патріарха Московскаго до Гетмана за невольниками Московскими въ неволѣ Крымской бывшими; о аввзіяхъ иноземскихъ зстрашнихъ въ Кіева; о задорѣ гетманскомъ въ Запорожцами, и о лагодвѣйшомъ отъ первого отвѣтѣ Запорожскомъ до Гетмана; о явкахъ Татарскихъ, отъ Палѣя присланныхъ и на Москву при грамотѣ гетманской отвезенныхъ; о кончинѣ отца Лавара Барановича архієпископа Черніговскаго; о согласіи бѣсурманскомъ на христіанъ, и о Нурадыву Солтаву подѣ Володагами бывшомъ; о войскахъ ковацкихъ въ Бѣлогородщини подѣ Тагинею ирассовавшихъ и въ Солтаномъ

Бѣлогородскимъ стрѣтившихся и чрезъ два днѣ на долину Кодимъ бившихся, и о ознаменіи грамотномъ гетманскомъ о томъ на Москву; о поведеніи Цесарскомъ, Турецкомъ и Полскомъ, и о посланцу въ Волошину; о Палѣвнхъ многократныхъ прошеніяхъ войска себѣ въ помощь; о увѣрсалахъ Гетмана Короного Палѣви страшныхъ, и о гетманскихъ на Москву о томъ доношеніяхъ; о жалованю государскомъ Палѣви зъ товариствомъ, Мирвичу и Пашковскому, за труды ихъ военіе присланомъ; о войскахъ Полскихъ, въ глубъ Полѣся отшедшихъ, и о Палѣвцахъ знову кватери себѣ въ Полѣсѣ занявшихъ. . 130.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXV.

О Палѣвомъ повоженіи зъ данемъ ему жалованя; о совѣтѣ ему якъ поступати и прочая; о Палѣвомъ желаніи зъ кондиціями вимисленими, и о грамотѣ о томъ къ Москвѣ; о желаніи чрезъ листы Полубинского благочестивія Восточнія вѣри, со отверженіемъ Римскія; о войску козакомъ на шляхъ Бѣлагородскій для языка виправленомъ, и о Лютрахъ Кролевецкихъ благочестивія Грекорускія вѣри желавшихъ; о злихъ бѣсурманскихъ Росіи намѣреніяхъ, и о пріятелствѣ Лядскомъ зъ Турками; о дѣлѣ и корреспонденціи царской и патріаршой зъ Митрополитомъ и Гетманомъ, взглядомъ особъ духовныхъ иностранихъ, патріяхами въ Россіи неслухне называющихся; о причинѣ патріархи Московского до Гетмана за черницами Межигорскими; о умолкнувшихъ Полякахъ на Палѣя; о щасливомъ Палѣвомъ зъ Свѣчкою прогрессу военомъ подъ Казикерменомъ; о толмачахъ Палѣвнхъ; о бытности Палѣвой въ Батуринѣ и ударованіи его, и о намѣреніяхъ бесурманскихъ зъ Петрикомъ на Украину и прочая; о полкахъ отъ Гетмана ку Азову виправленнхъ и бездѣлно повернувшихъ; о щасливомъ Запорожскомъ въ Кримъ прогрессу военомъ, о похвалной за тое войску до Гетмана патріаршой грамотѣ, и о респонсѣ гетманскомъ на тое до патріархи; о прилежномъ стараніи Короля Собеского на скасоване въ Русѣ своей благочестія на уоундоване

въ ней Унѣи; о вездѣ для того въ Львовѣ; о послу туда королевскомъ, и о мовѣ его къ Русѣ; о войскахъ козацкихъ Бѣлогородщину и красовавшихъ и палатку Ханскую добувшихъ; о уступленіи рейментара Вилки къ Случѣ; о станціяхъ войска Палѣевого; о посланцахъ Палѣевыхъ съ язиками Татарскими до Короля и Гетмана Коронного, и о ласкавыхъ отвѣтахъ до Палѣи королевскомъ и гетманскомъ; о грамотѣ патриарха Московскаго до митрополита Кіевскаго о духовныхъ Греческихъ персонахъ, и о патриарху Мелетіи Ахридонскомъ. 204.

РОЗДѢЛЪ XXXVI.

О другой тримѣсячной въ типографіи Кіево-Печерской вышлой Житіи Святыхъ князѣ; о утаржцѣ шкодливой Татарской подъ Сандомѣрѣ и Львовѣ; о благословеніи Патриаршомъ грамотномъ Гетману въ походъ на Казикерменъ; о приѣзѣ въ Волощани до Гетмана съ розными вѣдомостями чужоземскими; о причинахъ войны Російской на Азовъ и Казикерменъ; о походѣ туда войскъ Московскихъ и Козацкихъ; о невзятю того лѣта Азова, а о взятю съ обстоятельствомъ Казикермена; о корреспонденціи тогдашней до Мазени Гетмановъ Великихъ Коронного и Литовскаго; о поведеніи по взятіи Казикермена; о здобичахъ и поворотѣ отъ Казикермена войскъ въ дома; о повѣншованіи листовномъ Митрополитанскомъ и грамотномъ Патриаршомъ, также отцовъ Монастырскаго и Яворскаго, Гетману звитяжства надъ Казикерменомъ; о грамотѣ Патриаршой взглядомъ пріятной книги Житіи Святыхъ до Гетмана писанной; о двохъ такъ же грамотахъ Патриаршихъ до Гетмана и отца Митрополита писанныхъ взглядомъ устроенія Епископа въ Переясловѣ, и о построеніи въ Переясловѣ катедральной Вознесенской церкви; о избраніи чрезъ шляхту Рускую Волинскую Православную Жабокрицкого на Епископію Православную Луцкую и Острозскую по смерти тайного унѣята Афанасія Шумляскаго; о данномъ ему Жабокрицкому Королевскомъ унѣверсалѣ на тую Епископію; о свидѣвшихъ ему того

щастя; о корреспонденціи его до Митрополита и Гетмана; о указѣ Монаршомъ на посвященіе его и прочая о немъ; о присланіи отъ Яблоновскаго резидента къ Мазепѣ и съ вѣдомостями отъ него розными; о войнѣ Цесарской съ Турками въ Венграхъ подъ Локіемъ съ шкодою Цесарскою; о прошеніи Войнаровскаго, судія земскаго Кіевскаго, за причинами сенаторскими Гетмана о отпускъ жени своей съ монастыря Пиевочерскаго; о желаніи Гетмана Литовскаго взладомъ збожа продажнаго; о запрещеніи и разрѣшеніи Патріаршомъ инокамъ Пиевочерскимъ; о купцахъ Лвовскихъ на Москвѣ удержанихъ и за причиною Гетманскою свободно отпущенныхъ. 263.

РОЗДѢЛЪ XXXVII.

О дѣлѣ Жабокрицкаго, номѣната епископимъ Луцкою, съ корреспонденціями его и отвѣтами патріаршими и царскими; о одозвѣ Хрисаифа архимандриты листовнимъ до Гетмана; о кончинѣ Царя Іоана Алексѣевича; о утарчѣ шкодливой ординской на Украину мстительной за Казикерменъ; о музыкантахъ Прусскихъ съ Москви прибылыхъ; о желаніи Гетмана Короннаго чрезъ листъ вѣдомостей у Гетмана Мазепы; о Запорожской приязни, и о гетманскомъ листовномъ за тую до нихъ отвѣтъ и прочая; о тцаніи Полскомъ на утверженіе въ Русѣ уни, и о писмѣ съ Познаня одного езуита о томъ до отца митрополита Кіевскаго; о вѣршахъ Дмитріевихъ, подъ образъ Магдалини написанныхъ; о кончинѣ Короля Собоцкаго, замѣшаннѣ Полскомъ по смерти его и многихъ номѣнатовъ на королевство тое; о корреспонденціи Жабокрицкаго и игумена Бѣлостоцкаго, и о гетманскихъ къ нимъ отвѣтахъ, о походѣ повторномъ войскъ Російскихъ подъ Азовъ; о взятіи его найбарзѣи чрезъ Козаковъ и о похвалѣ за тое Козакамъ; о построеніи знову Азова и нащихъ тамъ фортець, также гавани; о початку флоту мерскаго Російскаго, и о кончинѣ его и прочая; и о флотѣ Петербургскомъ; о отоввахъ листоудехъ униата Лвовскаго Шумяцкаго до отца митрополита Кіевскаго и до боярина Шере-

мета со отверженіемъ уѣи; о корреспонденціи листовнои Ябловского до Гетмана и до боярина Шеремета зъ озаименемъ чрезъ резидента его о смерти королевской; о писмѣ Жабокрицкого до отца митрополита Кіевского, взглядомъ отравленнихъ чтирохъ сеймиковъ и прочая; о посвященіи Жабокрицкого чрезъ Стойку, архіепископа Мараморійского на Луцкую епископію; о прежитіи его на той епископіи, и о кончинѣ въ Соловахъ; о правленіи кардинальскомъ по смерти Собецкого дѣлами коронными, в о виданомъ універсалѣ его, созываючомъ Рѣчи Посполитой до конвокаціи для успокоеня войскъ звонзковихъ; о присланномъ отъ Патріарха катихизисѣ, книгѣ новопечатной, и о букварѣ лицами изображеномъ; о смерти отца Углицкаго, архіепископа Черніговского, и о желаніи Крщоновичовомъ тоей архіепископіи; о избраніи на тую архіепископію отца Іоана Максимовича, и елекція тогдашняя; о устроеніи архимандрія для уконтентованя Крщоновича въ монастыру Троецкомъ Черніговскомъ, и о прежитіи Максимовичовомъ; о трудахъ книжныхъ его на той архіепископствіи, и о кончинѣ его на митрополіи въ Сѣбири; о нинѣ архіепископахъ Черніговскихъ и о несчаіи авторомъ книги сея; о доношеніи гетманскомъ грамотномъ на Москву; о Господарахъ Волоскихъ; о Турецкой (батвѣ?) зъ Цесарскими войсками проигранной, и о замислахъ Ординскихъ на Украину. 353.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVIII.

О рознихъ аввіахъ чужоземскихъ, а найбарзвѣи Цесарскихъ и Турецкихъ; о подводахъ зъ повѣту Нѣжинского; о писмѣ до Кочубея архіепископа Синайского, о рушеніи зъ домоу въ первый походъ плавній; о оставленіи войскъ на Коломаку и Ореліи, для осторожности Украинѣ отъ Татаръ; о препратѣ войскъ за Днѣпръ и войскъ плавнихъ чрезъ пороги Днѣпровіе; о писмѣ гетманскомъ до Щейца Боярина, же би ся удержалъ на Волусахъ зъ войскомъ; о рущеніи гетманскомъ и боярскомъ плавнымъ походомъ отъ Волвого порога и Кочкаса; о оставленіи Снѣжки водъ

ковника въ таборѣ въ Томаковѣ; о комендѣ Обѣдовскаго зъ компаньями землю; о привитаніи Гетмана зъ Сѣчи чрезъ Наказнаго Кошоваго, о прибытіи гетманскомъ и воеводскомъ плавнею подъ Казикерменъ и о привитаніи тамъ Гетмана чрезъ Кошоваго въ лоткахъ зо всѣмъ войскомъ и палбою мушкетною; о боязни нашихъ плынути въ Черное море для вѣдомостей тогдашнихъ, и о zaloженіи новаго города Таванскаго, о прибытіи зъ Ханомъ войскъ зъ Криму и о добываніи чрезъ Конскую Шингереея замку; о погромѣ за Казикерменомъ войска коменди Обѣдовскаго чрезъ орду Бѣлгородскую со взятіемъ въ неволю князя Четвертинскаго и иныхъ; о отправѣ компаньи зъ конми зъ подъ Казикермена до табору въ Томакову и о взятіи Обѣдовскаго зъ иными на суда водніе; о войску платномъ Турецкомъ вѣдомость, и ординансъ Гетманскій до сотенъ Орелскихъ; о метаніи и смятеніи ночью въ войску нашомъ платномъ; о лившихся въ низу на Днѣпрѣ судахъ Турецкихъ зъ гласомъ арматнимъ, и о поспѣху нашихъ въ строеніи замку Таванскаго; о доконченіи оного; о оставленіи въ Таванѣ и Казикерменѣ войскъ на отпоръ Туркамъ, и о рушеніи гетманскомъ и воеводскомъ въ гору Днѣпра отъ Тавани зъ замѣшанною тогдашною; о приходѣ подъ Таванъ войскъ бѣсурманскихъ о добуваніи его и Казикермена чрезъ пять недель; о срамототномъ ихъ навадѣ отходѣ и о повѣсти Мултаниновой о всѣхъ Турецкихъ поведеніяхъ; о прибытіи гетманскомъ зъ воеводою плавнею въ таборѣ; о отправѣ суденъ воднихъ до Сѣчи; о прибытіи таборомъ до пристани Кодацкой и грамотѣ гетманской на Запорожцовъ утискующей на Москву; о несогласіяхъ Лядскихъ въ избраніи Короли; о многихъ до той Корони конкурентахъ; о елекціи и избраніи на ней и коронаціи Августа, князя и електора Саксонскаго, зъ пропозиціями его предъ избраніемъ и по избраніи до Рѣчи Посполитой учиненными; о ревнѣи и реестрѣ вѣтокъ и урочницъ Днѣпровихъ, и о тракѣ отъ Мѣшурнаго Рогу до Богу и Очакова 496.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIX.

О великости землѣ и водѣ, яже въ поднебесной; о вторгнению Татарскомъ шкодливомъ въ слободы; о послу Королевскомъ на сеймикъ съ инструкціею; о фортификаціи Таванской повторной, а Казикерменской первой; о Гетманскомъ съ воеводою Бѣлогородскимъ походѣ до Асламъ Кермена и вторгнению тамъ Ханскомъ подѣ обози наши съ писмомъ прелестнымъ гетмана Ханского; о прибытіи гетманскомъ и воеводскомъ назадъ въ доми своя; о повторномъ шкодливомъ вторгнению ординскомъ въ слободы; о бытности Шереметовой въ Римѣ; о подарункахъ ему Папѣжскихъ и Кардинальскихъ, и о склонности будто его до вѣри Римской; о приборѣ Турецкомъ на войну противъ Цесаря и на Чорное море противъ Москви и Козаковъ; о склонности Турецкой до покою съ христіянами; о бытности въ Англіи Монархи Російскаго и о затыганіи оттоль майстровъ корабельныхъ на Донъ къ Воронежу; о учивенномъ покою Цесарскомъ съ Турками въ Карловичахъ; о помѣркованіи Опошнянъ и Зѣнковцовъ съ Бурковцами чрезъ писара еверального; о покою лядскомъ въ Карловичахъ съ Турками съ виторгованемъ у нихъ Каманца Подолскаго; о постановленіи въ тихъ же Карловичахъ Московскаго дволѣтняго съ Турками мира и початокъ пактовъ тогдашнихъ; о сущѣ тоголѣтнемъ съ неурожаемъ пашень и о початку глада въ народѣ Малоросійскомъ. 486.

Р О З Д Ъ Л Ъ XL.

О кошту Королевскомъ на комедію ложеномъ; о уступленіи Турецкомъ съ Каманца Подолскаго, и о отданіи его Полякомъ; о сеймѣ валномъ Варшавскомъ шестинедельномъ; о кончинѣ Лежайскаго, архимандрита Новгородскаго съ нагробкомъ ему приписаннымъ; о дорожнетѣ и голодѣ тогдашнемъ; о измѣненіи солнечномъ; о елекціи и о избраніи на ней на доживотное войтовство Кіевское Дмитрія Полоцкаго; о бытности Гетманской въ Воронежѣ надѣ Дономъ, и о поворотѣ его оттоль назадъ. 515.

РОЗДѢЛЪ XII.

О книгѣ третьей житія Святыхъ Дмитріевои въ друку Печерского вѣишлои; о трактѣ земномъ и водномъ отъ Стародуба и Чернѣгова до Кролевца Прусского лежачомъ; о отдаленюса Кочубеевомъ отъ писарства енералного и о вложеню на него судейства енералного-жъ; о корреспонденци листовнои Мавепинои до Яблоновского Гетмана Коронного взглядомъ слободъ на томъ боку чрезъ Поляковъ осажованныхъ, и взглядомъ обидъ купцамъ Украинскимъ въ Польшѣ творивихъ, и о отвѣтѣ на тое Яблоновского до Мавени въ присланемъ трохъ униѣверсаловъ; о погребеномъ чрезъ православныхъ попу униятскомъ и о враждѣ за тое униятской противъ православныхъ; о Братковскомъ Лвовянину православномъ чрезъ апостатовъ пойманномъ и въ Слуцку мордерско страченомъ; о кончинѣ отца Полховского епископа Бѣлоруского. . . . 551.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХVIII.

О первомъ суетномъ на Крымъ Россійскомъ походе и о причинахъ его; о шkodливыхъ долговременныхъ несогласіяхъ христіанскихъ, и о щастіи зъ того бѣсурманскомъ; о согласіи и союзѣ христіанскомъ бѣсурманомъ страшномъ; о зломъ прозностику Самойловичу; о воеводахъ въ войскахъ Московскихъ бывшихъ; о купленіи гетманскомъ зъ полками своими, и о подарунку ему отъ Величковскаго образа патрона зъ вѣршами; о егеральной старшинѣ и полковникахъ тогдашнихъ; о злученіи зъ войсками Московскими и пребытіи Самари; о виправѣ за Днѣпръ войскъ зъ Неплюевымъ и Гетманичомъ; о сухомъ тогдашнемъ лѣтѣ; о випаленіи пожарами степовъ и о поворотѣ назадъ всѣхъ войскъ; о пребытіи Самари, и о подзорѣ на Самойловича за попалене мостовъ и степовъ пожарами; о паданіи Голицину доношенія на Самойловича; о посланіи того доношенія къ Москвѣ, и о скоромъ Государскомъ на оное отвѣтѣ зъ позволеніемъ Самойловича отставити отъ гетманства и иногю учинити Гетмана; о взятіи и о даніи Самойловича Голицину зъ синомъ его Яковомъ; о засланіи зъ Москви въ вѣчную ссылку, и о причинахъ ненависти къ нему старшины его; о даніи вѣдомости о томъ дѣланіи отъ старшины Григорію Гетманичу за Днѣпромъ, и о поведеніи тамъ несчастливомъ его Гетманичовомъ; о бунтѣ въ войску на томъ и на семь боку Днѣпра; о постановленіи Гетманомъ Мазепи, и о етатяхъ тогда войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому даннихъ; о бунтахъ въ городахъ и о скараніи бунтовщиковъ и драпъзцовъ, о разѣханіи обомъ войскъ

зъ Коломаку во свояси; о прибытію гетманскомъ въ Гадлчъ и Батуричъ зъ Смоленцами; о завладѣніи всѣми богатствами Самойловичовими; о банкетяхъ и подарункахъ Мазепинихъ старшинамъ своимъ; о раздѣлсню на двое скарбовъ гетманскихъ и гетманчиковскихъ, купно зъ скарбомъ войсковымъ бывшихъ, и о отдачу одной половины на Москву; о трою на церковь Кіево-Печерскую вдарившомъ и запалившомъ ю; о послахъ Запорожскихъ до Мазепи; о примяту и отправлѣхъ честной и о подарункахъ отъ Мазепи всему войску Низовому; о доконченю въ Севску Григорія Гетманча.

Року отъ сотворенія всея твари 7195; а отъ воплощенія Господня 1687 року. Первій оній славній, но бездѣлній, тилко славу Гетмана Самойловича низложивій, походъ войскъ христіанскихъ Россійскихъ на Кримъ, хотячи кратко описати, судихъ первія положити причины того походу отъ нихъ же суть знаменитііе три: первая, христіанскій походъ въ прешломъ року описаній; другая, многія шкоди и разоренія Великой и Малой Россіи прошлыхъ лѣтъ отъ Татаръ Кримскихъ починеніе; третья, на чтиролѣтнихъ прежде описанныхъ розмѣнахъ Переволочанскихъ хлюба и вимовки Татарскія досадительныя Россіяномъ за подарунки, Кримскому панству прешлыхъ лѣтъ посланніе зъ Москви, что будто они Кримци у Государей Московскихъ завоевали себѣ ихъ шаблею. О союзѣ же, присмотрѣвшись умными очима на прошлія многолѣтнія поведенія и христіанскихъ Монарховъ несогласія, можно рещи тое, же Всевѣдецъ Богъ, видя беззаконіе между христіанами умножившоеся, и непогубляя ихъ иными смертоносными казнями, благоизволивонскими бѣдами и напастми умалити и смирити ихъ; сего ради всѣмъ Монархомъ христіанскимъ Европейскимъ въ Бога во Троици Единого вѣрующимъ, и ани единымъ Бога Живаго домомъ сущимъ, допусти на многія раздѣлитися части, и чрезъ многія лѣта зъ собою зоставати въ недружбѣ и

несогласіа; чрезъ которое несогласіе абіе многимъ панствамъ и провинціямъ христіанскимъ крайное отъ бѣсурмановъ пришло бѣдствіе, ибо (Богу тако допустившу) не бываліе въ части свѣта Европейской Сарацина, древнихъ прешлихъ лѣтъ, до Европи нашей зъ далечайшихъ странъ Азійскихъ многочисленными войсками своими загоставши, и несогласіе между монархіями христіанскими зрозумѣвши, зажили къ лучшему пожитку своему обыклой своей бѣсурманской хитрости, чрезъ которую зъ едними Монархами христіанскими мирили, а другихъ войною утѣспали и насѣдали, а тако чрезъ многія лѣта поступуючи, нетилко преславное и въ древнихъ вѣкахъ благоцвѣтущое христіанское царство Греческое зъ столицею его Константинополемъ звоевали и завладѣли, але потомъ и иншія панства христіанскія, яко то: Сербское, Болгарское, Венгерское, Мултанское, Волоское и прочія, своимъ насиліемъ и оружіемъ подъ власть свою бѣсурманскую загорнули и нахилили; но еще тѣмъ недовольствующиса, а въ непрестаемомъ несогласіи Монарховъ христіанскихъ благовременній до войны часъ себѣ выдачи, коснулись монархіи Римской, Германской, Французской, Венетійской и иннихъ; а наконецъ обернувши свое жало на Польшу и Малую Россію, тамъ раззореніемъ Подоля и иншихъ градовъ и провинцій немалій Коронѣ сотворили ущербекъ; а тутъ Малую Россію тогбочную виѣвечъ обернувши (о чомъ уже прежде довольно описалось) всю огнемъ и мечемъ крайнему. предали запустѣнію. Тую гнѣва Божія чашу христіане чрезъ много сотъ лѣтъ испиваючи, заледво сихъ временъ оцнулись, и несогласія своего вредителній себѣ усмотрѣли ерроръ, которій поправуючи егда Божіимъ благоволеніемъ пришли въ союзъ и дружество, тогда и магометанскихъ силъ возносящаяся бровъ мусъла своихъ приизити роговъ и всегда непевною зоставати цѣлости своя. По учиненномъ убо прошлорочномъ Россійскомъ зъ Поляками вѣчномъ миру и на бусурманъ

союзъ, яко Леопольдъ, Цесарь христiянскiй и Янъ Собѣскiй, Король Полскiй, зъ своихъ сторонъ на Турчина прошлаго лѣта повстали войною (що прошлорочного до Запорожцовъ писаннаго листа Королевского ясно показуется), такъ и Монархи Православнiе Россiйскiе Иоаннъ и Петръ Алексѣевичи зъ сестрою своею, благовѣрною царевною Софiею, сего настоящаго 1687 лѣта чинячи досить союзу своему, повелѣли войскамъ своимъ Великороссiйскимъ и Малороссiйскимъ готовитися до походу военного на Крымъ; по которомъ указѣ Монаршомъ войска Московскiе еще въ мѣсяцю марту зъ далнихъ мѣстцъ зъ домовъ своихъ начали рушати и въ городахъ слободскихъ собиратися. Егда же на то весна и земля испусти трави скотомъ на кормъ потребнiе, тогда и Марсъ Великороссiйскiй и Малороссiйскiй, военнiя поднявши хоругви, рушилъ на оказую службу военную, тожъ зъ слободъ, а овъ зъ Батурина въ мѣсяцю априлю. Повѣтствуется же и тое, яко егда Гетманъ Самойловичъ виѣздалъ зъ замку Батуринского тогда конь подъ нимъ на мосту замковомъ споткнулся, що отъ многихъ тогда познавано злимъ ему начинаемой дороги прогностикомъ. Надъ всѣми войсками Великороссiйскими былъ началнѣйшiй вождъ и Арцигетманъ ближнiй бояринъ и намѣсникъ Новгородскiй и царственнiя болшiя печати и государственныхъ, великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и болшого полку дворовiй воевода князь Василiй Василевичъ Голицынъ, предъ котрымъ въ походѣ ношено пять булавъ и палашъ болшiй въ пахвахъ аксамитнихъ, туркусами саженихъ, а за нимъ бунчукъ, котли сребнiе и прочая; а при немъ въ товарищахъ были другiе великiе бояре Московскiе, то есть, ближнiй бояринъ и воевода и намѣсникъ Псковскiй Алексѣй Семеновичъ Шейнъ; ближнiй бояринъ и воевода и намѣсникъ Черниговскiй князь Володимеръ Димитрiевичъ Долгоруковъ; ближнiй бояринъ и воевода и намѣсникъ Бѣлогородскiй князь Константинъ Осиповичъ Счербатовъ; окол-

вичій и воевода князь Данило Афанасіевичъ Баратинскій; ближній околничій и воевода и намѣсникъ Серпуховскій Веденихъ Андреевичъ Змеевъ, ближній околничій воевода Сѣвскій и намѣсникъ Карачевскій Леонтій Романовичъ Неплюевъ; думный дворянинъ и воевода Иванъ Юріевичъ Леонтиевъ, думный енераль Аггей Алексѣевичъ Шепелевъ, столникъ и воевода князь Борисъ Ефимовичъ Мещецкой; думной дякъ Емеліанъ Игнатіевичъ Украинцовъ, съ особними дивизіями войскъ Великороссійскихъ, которыхъ могло быть на 200,000 и вящше. Гетманъ Самойловичъ зъ едними рейменту своего полками подъ Гадячомъ, а зъ другими подъ Полтавою скупился, якихъ на 100,000 могло быти и вящше зъ полками охотницкими конными и пѣшими. Егда же бысть подъ Полтавою чили въ Полтавѣ Гетманъ Самойловичъ, тогда старій Іоанъ Величковскій за отца Луки Семіоновича стараго Протопопа Полтавскаго, мужъ благодати Божія и мудрости полній, поднеслъ ему Гетману въ даръ образъ патрона его Преподобнаго Іоанна Кущника, зъ приложеніемъ подъ нимъ своей композитури сацевихъ вѣршовъ:

Змишляють поэтове, ижъ Дедалъ давній,
Бывши въ заточеніи за море засланій
Въ лабиринтъ, зъ которого вѣйти было трудно
Для помѣшанихъ дорогъ, а сидѣти нудно,
Учинилъ себѣ крила зъ различныхъ матерій,
И такъ, нешукаючи въ лабиринтъъ дверій,
Вилетѣлъ зъ лабиринту, и презъ море снадне
Прелѣтѣвъ, приправивши крила себѣ складне.
Свѣтъ сей то широкимъ моремъ и пространнимъ,
Земля заточеніемъ всѣмъ зъ рая вигнаннимъ,
А небо есть отчизна, але ко небеснимъ
Дворомъ трудно летѣти зъ тяжаремъ тѣлеснимъ;
Отъ земнаго вигнаня хто хочеть до неба
Залетѣти, первой крилъ добрихъ дѣлъ ему потреба.

Рекль би ктось: сама Вѣра до неба досягнеть!
Отвѣщаю: и кождій того зъ вѣри прыгнеть;
Лечь питаю: мертвій трупъ лѣтати чи можетъ?
А вѣра безъ дѣлъ мертва, якъ же то возможеть.
Вѣра едно есть крыло, о одномъ несмѣло
Крилѣ летѣти, звлаща моремъ страшно дѣло,
Прето добродѣтели не одной потреба,
Абысмо залетѣли беспечно до неба.
Зъ тихъ мѣръ и преподобній тутъ на земли сущи,
Якъ вигнаню, Иоаннъ, названій отъ Кущи,
Абы могль великое свѣта сего море
Пребыти и попати свѣтове горе,
Для безопасности шесть крилъ приправиль превзятыхъ,
Бы достигль Серафимовъ такъ шестокрилатыхъ.
Вѣру, Надѣю, Любовь, взяль на бокъ единій,
Чистость, послушаніе, убожество, на иній;
А такъ окриллатѣвши, самій южъ безпечно
Долетѣвъ неба, живши до конца статечне;
А отъ небесъ своего тезоименита,
Нашего Россійского вожда знаменита,
Десницею своею, яко патронъ власній,
Благославляетъ, таковъ глаголь доброголасній
Дая: Иоанне мнѣ тезоименитій,
Малороссійскихъ воинствъ вожду знаменитій,
Буди благословенній на лѣта премнога,
Вишелякую щасливость отберай отъ Бога!
Трема сими крилами данними ти съ вишше
Буди благословенній трикратне и лишше!
Единимъ албовѣмъ крестомъ значне разширяешъ
Честъ Божескую, а другимъ враговъ устрашаешъ,
Третимъ зась зъ Бозской тебѣ даной благодати
Покой въ милой отчизнѣ знаешъ устроить.
Зъ христіанского праву Апостолскимъ словомъ
Надъ все хвалился еси о крестѣ Христовомъ;

А жеби совершенна была память крестна
Даровалъ Богъ три знаки тебѣ креста честна;
Три тѣ Крести знаки тое призначали,
Ижъ ся трое началства во едино случали.
Богъ во Троици Единій далъ тебѣ едину
Булаву, которая аби трвала вину,
Покорилъ ей еще двѣ на большой подпорѣ
Тебѣ найбарзѣй въ своемъ мѣютши дозорѣ,
Которому одесную побожность предстоитъ,
А звяклости своей все доброе строитъ,
Бо гди разженное сердце носить,
Чого онимъ у Бога тебѣ не упроситъ,
Тая сердцемъ керуетъ твоимъ во все благо,
Тая та сохраняетъ отъ всякаго злаго,
Тая та побудила церкви муровати
И честними икони благо украшати,
Тая та устроляетъ ученихъ любити,
А наукамъ Патрономъ особливимъ быти,
Зъ которихъ растеть слава, оздоба, подпора
Милой отчизнѣ нашей и угѣха скоро;
Тая доведеть тебе и самого неба;
Кгдажъ зъ тихъ всѣхъ учинковъ неба тебѣ треба
И онъ Кущникъ неба тебѣ Иоанну
Спріае и до неба и до Бога; о семъ непрестанну
Молитву возсилае, абись былъ зо мною,
Которій трема крести хвалишся, и много
Пребывалъ на земли барзо въ тѣсномъ кущи.
Нетребовалемъ друговъ, але нинѣ суци
На пространю въ небѣ всѣхъ ту хошу зрѣти,
Всѣхъ сопрославляющихъ Бога прагну мѣти,
А особливе тебе тезоименита,
Предъ Богомъ и людьми въ дѣлехъ знаменита.
Тялко впредь на земли пожій лѣта многа,
А я тобѣ лацно зъєднаю у Бога;

То и тымъ подобная съ небесъ вѣщаетъ
Преподобній Іоаннъ, гди благословляетъ
Тебе, яко патронъ твой, вождь, Ясне велможній
Малороссійскій Гетмане, чулій и осторожній.

Я до моей рѣчи возвращаючися по доконченю предписанныхъ вѣршовъ, полагаю зде тое, что при Гетману Самойловичу были тогда енералнія особи: обозній Василій Бурковскій; судія Михайло Вухевичъ; писарь Савъ Прокоповичъ; ассаулъ Иванъ Мазепа, другій ассаулъ Леонтій Чернякъ. Полковники зась городовіе: Чернѣговскій Григорій Гетманичъ; Стародубовскій Яковъ Гетманичъ; Кіевскій Константій Солонина; Переяславскій Леонтій Полуботокъ; Нѣжинскій Стефанъ Забѣла; Прилуцкій Лазаръ Горленко; Лубенскій Максимъ Ильяшенко; Гадяцкій Михайло Бороховичъ; Миргородскій Данило Апостолъ; Полтавскій Павелъ Семеновичъ Герцикъ. Собравшися Гетманъ Самойловичъ зо всѣми рейменту своего полками, рушилъ отъ Полтавы за Ворсклу въ походъ предлежащій, а въ полю за Орѣлля зъ княземъ Голициномъ и зо всѣми войсками Московскими зшедшися, пристигъ до Самары, гдѣ мосты подѣлавши и Самаръ прешедши, рушили были сполне въ стени Кримскіе, въ которихъ на одномъ мѣсцу дней зкилко постоявши и зъ княземъ Голициномъ порадившися, виправили на ту Днѣпра сторону, Голицинъ отъ себе ближного околничого и воеводу Сѣвского Леонтія Романовича Неплюева зъ значною частю войска Московского, а Гетманъ Самойловичъ отъ себе Наказнимъ Гетманомъ сына своего Григорія полковника Чернѣговского зъ полкомъ его, придавши къ тому еще два полки городовіе Прилуцкій и Миргородскій, такъ же два полки компанѣйскихъ Пашковского и Новицкого и полкъ еденъ сердюцкій, которое войско отъ главнихъ обозовъ отлучившися и внизъ рѣки Днѣпра пошедши, преправилосьъ чрезъ оній на тую сторону до Камянного Затону. Виправлено

зась было оное войско на тую Двѣпра сторону для такой потреби, аби смотрѣло на обороти Ордь Бѣлогородскихъ и Буджацкихъ, которія еслиби шѣли на помощь Крымскимъ Ордамъ простовати, то жеби не допустили имъ чрезъ Двѣпръ переправоватися. При такихъ управленіяхъ, любо главніе обози Московскіе и Козацкіе рушили би и далѣй до Крыму, — однакъ поневажъ лѣто тогдашнее барзо было сухое и вѣтряное; для чого травы въ степахъ згола повисохали, а къ тому Ханъ Крымскій, о томъ войскъ Россійскихъ на Крымъ маршу завчасу увѣдомившися, виправилъ для спаленя степу Татаръ чамбулъ немалій, которій, ординансъ Ханскій исполняючи, випалелъ благовременно пожарами всѣ степи дикіе такъ, вжъ отнюдь и въ долинахъ, и въ рѣчкахъ степовихъ травы повигорали, и згола для коней корму нестало. Для которого безкормя войска Россійскіе, далѣй до Крыму не могучи тягнути, мусѣли по общому согласію зъ собою отъ рѣчки Конской, чили (якъ другіе свѣдчатъ записки) отъ Рогу Шлетенецкого, назадъ всѣ повернути. Егда же прибыли знову до Самари, и Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ по готовихъ мостахъ пребылъ оную, потимъ мости не знать чрезъ кого попалено, а войска Московскіе, до Самари прибавши, мусѣли новіе мости себѣ дѣлати: тогда абіе и подозрене въ войскахъ Московскихъ и Козацкихъ на Гетмана Самойловича уродилося такое, что будто онъ чтось худое противъ войскъ Московскихъ мислячи, и зъ Ханомъ Крымскимъ тайнія дружескія зсылки мѣючи, якъ степи пожарами, такъ и мости на Самарѣ бывшіе, велѣлъ нарочно и скрито попалити. По прешествіи рѣчки Самари, гди станули всѣ войска на рѣчцѣ Килчени, тогда заразъ старшина енералная, полковники и виніе недруги Самойловичови, (якіе въ статяхъ напредѣ зде полагаемихъ именно суть выражени) зъ собою скрито спѣкнувшися, и зъ Голицыномъ тайно знать согласившися, іюля 7-го написали отъ себе Иваню Василю Василюевичу Голицину на Гетмана Самой-

ловича нѣкія клеветы и доношенія, о которыхъ въ пререченныхъ статяхъ на початку кратко вспомнено; а Князь Голицинъ тое доношеніе, іюля 8-го, скоримъ гонцемъ послалъ на Москву, на которое доношеніе скорій отъ Великихъ Государей до Князя Голицина учиненъ отвѣтъ, позволяючи Гетмана Самойлова отъ гетманства отставити и въ Москву прислати, а на его мѣстѣ нового Гетмана кого войско Козацкое похочеть устроить. Которій Монаршій отвѣтъ и указъ, гди принесенъ до князя Голицина въ обозъ, уже на Коломаку іюля 21, теи заразы Голицинъ извѣстилъ о томъ доносителемъ Самойловичовимъ; а впредъ вечеромъ того-жъ дня ведѣлъ въ колко лавъ двомъ полкамъ Московскимъ, при Гетману бывшимъ, самій дворъ гетманскій обступити и крѣпко чрезъ ночь блюсти, чтобы и еденъ духъ зъ двору гетманского неуйшолъ на сторону. Гетманъ тежъ, тое явно наступовавшее себѣ зло увидѣвши, и чрезъ всю ночь тогдашнюю неспячи, зоставалъ на молитвахъ, чаючи по прешествіи ночи тогдашнія кончини животу своему. Егда же задзвонено до утренѣ, тогда Гетманъ, якъ належитъ къ смерти убравшися, при розсвѣтаню перейшолъ зъ намета своего въ церковь походную на слушаніе утрени. Въ ней же чтеннымъ Эксапсалмамъ, въ Суботу іюля 22, егда прійдоша словеса сія: «друзи мои и искренніи мои прямо мнѣ приближишася и сташа, и ближніе мои отдалече мене сташа, «и нуждахуся ищущіи души моея, ищущіи злая мнѣ глаголаху «суетная и лживнымъ весь день поучахуся», тогда и навѣтники Самойловичови, старшина енералная зъ полковниками и зъ значнимъ товариствомъ войсковимъ, то есть зъ Гамалѣемъ, зъ Солониною, зъ Думитрашкомъ Райчею, зъ Левенцемъ и инними, чрезъ всю ночь тую бодрствовавшіе и въ полковниковъ Московскихъ зоставшіе на совѣтѣ, за позволеніемъ Голициновимъ зъ теми-жъ полковниками Московскими предъ церковнимъ наметомъ Гетманскимъ сташа, нудящися начальника своего Гетмана Самойловича взяти и въ руки чуждіа

отдати. И тако по совѣту еденъ зъ нихъ нѣкто Вуйца Волошинъ, бывшій полковникъ Переяславскій, въ церковь вшедши и до Гетмана такое слово вирекши: *Пане Гетмане потребуєть тебе войско*, взялъ его за руку и на дворъ вывелъ изъ церкви; гдѣ любо еденъ зъ нихъ Солонина намѣрилъ былъ Гетмана ударити обухомъ, але инніе тое ему запретили, и зъ словами досадительными, взявши перво до полковниковъ Московскихъ, потомъ и въ обозъ, до князя Голицина отпровадили. Которого зъ синомъ его Яковомъ князь, принявши худо и бѣдно, держалъ при себѣ зъ однимъ тилко хлопцемъ, и въ телѣжкахъ при себѣ-жъ запровадили на Москву, а отъ толь засланъ въ вѣчную ссылку. Едни сказоваху въ нѣякоєсь Нижное надъ Волгою, а другіе повѣтствоваху, что въ Tobolskъ, столечній градъ Сѣбѣрскій, засланъ зъ синомъ же своимъ, помененнимъ полковникомъ Стародубовскимъ, гдѣ благочесно въ покаяніи истинномъ и животь свой докончилъ зъ синомъ. Еще было и тое, когда введено Гетмана зъ церкви, тогда боючися, да не абіе зостанеть убіенъ, предлагалъ слезне на вѣтникомъ своимъ калѣцтво и слѣпоту очесь тѣлеснихъ и просился умиленно даби отпущенъ былъ въ монастырь которій на покаяніе. Слуга еденъ его Самойловичовъ Денисъ Цюпка самъ сказивалъ тое, ижъ егда пана его брано зъ церкви, тогда онъ, любимое панское похитивши копіе, станулъ зъ нимъ вооруженно предъ наметомъ гетманскимъ, и чудесно нѣчто трикратно разъ поразъ видѣлъ зъ копія, чили зъ деревца копійного, аки изъ удареного кремня посипавшіесь и его во ужась приведшіе огвеннія искри! По знятю Гетмана Самойловича зъ гетманства, на которомъ зоставалъ лѣтъ 15 и дней 35, заразъ еденъ нѣкто зъ ближнихъ его подручнихъ такія зложилъ и написалъ о немъ рѣчи, которія зде полагаются:

Эй Иване, поповичу Гетмане!

Чому ти такъ пустивъ себе въ недбаньне?

Ой бувъ еси зпершу добримъ всѣмъ паномъ,
Потомъ еси зосталъ гордимъ всѣмъ станомъ!
Принявся есь цѣлодушне гѣтмановати,
Жеби твоимъ и потомкамъ въ томъ стати.
Неуважавъ давной въ войску волности,
И всѣмъ станомъ належитой годности.
Себе тилко почиталесь такъ быти,
Же твой рожай зъ давнихъ давецъ сталъ жити.
Забувъ еси, же ты зъ любви избрано,
И старшимъ себѣ паномъ названо.
Ради тебѣ отнюдь стало нетреба,
И мислился, акиби изшелъ зъ неба.
Нелюбилесь межи людьми любовѣ.
Бѣсѣди всѣ прировнались обмовѣ,
Жеби никто ни съ кимъ неѣлъ хлѣба:
Сварки тебѣ у всѣхъ было треба.
Ой чому-жъ такъ противъ нашей речи вѣри
Отъ коей випикане невѣри?
Богъ самъ любить у всѣхъ любовь и згоду,
Тя противку показалесь уряду.
Нехотѣлесь того нічого видѣти,
Жеби и то зъ кимъ дружно мѣлъ жити.
А въ войску Запорожскомъ то здавна
Рада сильна и всѣмъ лвна.
А вси въ тебе за ничто почтени,
И зостали въ подножіе знижени.
Сини твои горделиви збитечне
Укоряли добрихъ людей безпечне;
А кто тиснетъ братю свою и дручить,
Своихъ рѣчей недобръ конецъ получить.
Ой доброго кохають всѣ сердечне,
И онъ можетъ вѣкъ зжити безпечне!
А лихому и тяжкому, якъ жити,
Коли никто не радъ ему въ добрѣ быти.

И хто зможесть противъ Творца и Бога
Стати, жеби непоткала его тревога?
Ти, Иване, хотѣлъ еси всѣхъ мѣти
Въ своемъ страху и сурово владѣти;
Лечь на тебе Богъ попустилъ повстать недругомъ,
Зъ подъ началнихъ же ти имъ былъ лихъ кругомъ.
Збился прето гетманской поваги,
И дозналесь плачевной зневаги.
Не помогла о гетманство ревнивость,
Же зажилесь тоей маючи вонтпливость;
Скончилесь, ахъ мнѣ тяжко жестоко;
Лечь память мусить быти широко.
Прето всякій не зажирайся много,
Би ты злое не поткало ничего!

Якія рѣчи аще и негладко суть зложени, обаче ясно въ нихъ показуется якого праву былъ Самойловичъ, и для того на него старшина и значное товариство войсковое вознегодовали, и отъ уряду гетманского низложити потщались. О якомъ низложеніи тая-жъ старшина гетманичу ознаймуючи, послали отъ себе абіе Леонтія Черняка, ассаула енералного, на тотъ бокъ Днѣпра до него, которого Чернякъ, низше Томаковки зъ обозомъ найшедши, гди отдалъ ему лствъ отъ старшини о томъ писаній, тогда заразъ прибылъ къ нему и полковникъ Миргородскій Данило Апостоль, зъ капитаномъ отъ Неплюева къ нему зъ тоею-жъ вѣдомостію присланымъ (заеже Неплюевъ зъ Гетманомъ былъ въ несогласіи, а съ полковникомъ Миргородскимъ въ любви зоставалъ): Якую жалостную вѣдомость Гетманичъ получивши, облился слезами и смиреннымъ сердцемъ вирекши тое, «а що-жъ жой отецъ винень», скинулъ зъ себе злототканнія одежди и въ жалостнія чернія облеклся. Полковникъ Миргородскій зъ капитаномъ Неплюевимъ заразъ отъ Гетманича отѣхалъ до обозу своего, потомъ вскорѣ и Гетманичъ до

полковника Миргородскаго прибувши, знаючи тоє, же уже ему наказное гетманство вручено, просилъ покорне полковника, абы велѣлъ войску рушати. По котораго желанію заразъ рушивши тягнули спѣшно до Кодаку, а Неплюевъ назадъ зъ войскомъ своимъ остался о миль кылко. Гди зась притягнули до Кодаку, тогда Гетманичъ, Черняка назадъ отправивши, писалъ чрезъ него до милостивого пана Кнзя Голицина (аще якойсъ отъ него ку себѣ сподѣваючися милости) такій лствъ свой:

Милостивій мой и особливій добродѣю!

Яковими двойма такъ далеце нужными и неудобозносними приневоленій и приведеній до того zostалемъ причинами, же, и недождавши Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей Ихъ Царскаго Величества указу, зъ ихъ же Царскаго Пресвѣтлаго Величества ближнимъ околничимъ и воеводою и намѣстникомъ Карачевскимъ Леонтіемъ Романовичемъ Неплюевимъ, порознитися и передомъ его, не безъ вѣдома однакъ и совѣту зъ нимъ же, зъ полковниками и всѣмъ войскомъ при мнѣ въ теперешной службѣ и походѣ будучимъ, знизу прибути тутъ до Кодаку мусѣлемъ. Зъ умыслу покорне о томъ и яко найскорѣй доношу Вашой Княжой Велможности, милостивому и особливому добродѣви. Першая, вжъ крайній недостатокъ у всего войска наступилъ борошенного запасу, для котораго передомъ сами мало не всѣ Переяславскіе, Миргородскіе и Прилуцкіе полчане одійшли зъ войска до домовъ своихъ, а за тими и осталніе всѣ городовіе, и охочихъ полковъ згода южъ борошна немаючи, голодомъ притѣсненіе, немогли болше держатися. Другая, зъ донесенной мнѣ вѣдомости проразившой мое сердце, и ажъ до смерти мя сокрушающей, що ся такъ нагле и нечаемо надъ милимъ родителемъ и добродѣемъ моимъ стало. А зансте впередъ

было сподѣваться подлугъ Бозской на всѣхъ живущихъ ви року смерти, а нежели таковой отмѣни и трафунку родичеви моему; поневажъ всему свѣту явно и вѣдомо, а надто самъ Всевидѣць свѣдатель Богъ, якъ чрезъ всѣ лѣта гетманства своего до сего часу вѣрне и зо всѣхъ мѣръ щире служилъ и радѣлъ Великимъ Государемъ своимъ, безъ наименшого преслушанія въ всякомъ дѣлѣ волѣ и повелѣнія ихъ Монаршого. Хоба зъ тихъ же побочныхъ и подручныхъ, безъ боязни Божой давно на здорове его чигающихъ, наущеніемъ ворога ненавѣстника діавола добра людскаго, мѣлъ би хто плоннія якія наносити клевети; лечъ для его родича и добродѣя моего досить постоянно дознанной верности и многихъ у Найяснѣйшого маестату Монаршаго заслугъ, негодилобся вѣри и мѣсца жаднимъ давати клеветамъ и враждебнымъ наносамъ. Бо и що колвекъ въ рядахъ своихъ звиклъ былъ прекладати; нежели би, уховай Боже, Монаршому изволенію противно, идучи; овшемъ по должности своей, Имъ же Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ всякого добра хотячи, и о цѣлость отчизни своей, до управленія подъ Високдержавною Монаршею рукою полѣщеною, старатися покорне, а непрекословно завше словесными и листовными совѣтами доносивалъ свои зданя. Ово згола всѣмъ сердцемъ и душою имъ далѣй, на болшую милость и призрачїе себѣ и намъ дѣтемъ своимъ, усиловалъ и тоей былъ надѣи заслужитися; а не на тую, яка теперъ (ахъ болѣзная зъ подавленемъ и въ потомнія часы у постороннихъ краяхъ быти мусить) поткала его же лживость. Ежели-жъ ишло о урядъ, же южъ на ономъ же, уставичными турбаціями и трудностями приходячи въ подешлость лѣтъ, здоровемъ послабѣлъ. и было бъ о томъ виразная Монаршеская, хочъ бы и давнѣй воля, аби зложилъ, певне би нестоялъ о тое; быме бы честно, якъ за правди годилося и пристояло; а не такъ, якъ теперъ нагле и гвалтовне зъ оного чрезъ своихъ подручныхъ килкохъ особъ зсаженній есть. Освѣдчавъ

онъ же родичъ и добродѣй въ томъ свою поволность чрезъ певного свѣдителя околничого, его милости Леонтія Романовича Неплюева, же на указъ Монаршіи готовъ былъ доброволне здати гетманство, яко по совѣсти своей околничій его милость визнаеть.— Яко-жь колвекъ южь сталося, все судбамъ Бозскимъ и попущенію зъ волѣ Его праведной причитаючи, любо би мнѣ надеръ тяжкимъ бодемъ и неутоленимъ жалемъ на сердцу и на всемъ здоровю моемъ зраненому, до распачи и отчаянія, якого въ такомъ разѣ и отдѣльности теперешной, приходити мусѣло, лечъ, якъ по вѣрномъ и щиромъ радѣвіи родича и добродѣя моего, зъ едномислной обрадѣ зъ Вашею Княжею Велможностию посполу, зъ околничимъ его милостию Леонтіемъ Романовичомъ Неплюевимъ zostалемъ виправленъ на нивѣшнюю Государскую военную службу; такъ вѣрне правимъ сумленемъ и душею, яко все справуючій Богъ Господь подавати рачиль повожене, отпраовати оную до конца живота при неотмѣнной и непорушной вѣрности, Имъ же Пресвѣтлимъ щасливе намъ пануючи Монархомъ служити обовязуючися, хочъ безъ додержаня термѣну для описанихъ причинъ зъ далшого мусѣлемъ зійти мѣсца, лечъ негде индеи але тутъ же и прочимъ милой отчизнѣ приближимъ. Отколь нижайшее мое, горкима заливаючись слезами, заношу до Вашей Княжой Велможности челобите и прозбу. Умилосердися милостивій и особливій мой добродѣю, и по своей висоцебачной премудрой увазѣ, продкуючи надъ всѣхъ у Наяснѣйшаго Престола Монаршого превзятою повагою и достоинствомъ, рачъ въ такомъ наглomъ трафунку цѣлость здоровья милого родича моего и самой родителки зъ женами и дѣтми нашими, яко теперъ въ порозненю zostаемъ своимъ защити ти патронствомъ и охороною, и не допусти злословимъ людемъ, зъ тихъ же подручныхъ, которіе бы враждою и неизбежною завзятостию наступовати, абы своей въ конецъ могли допняти злости. А яко бимъ и я отсуля до еднокупного

зъ милымъ родичомъ и домовствомъ при своей цѣлости здоровья прійти могъ зъєдноченя, где будетъ воля и указъ Монаршій певній и безпечній указати и подати способъ; за яке зъ христїанского политованяся оказане надъ ними въ такомъ утрапеню крайней милости и добродѣйства, дабы и самъ Ваша Княжая Велможность въ день страшнаго предстателства нелицемѣрнаго Судїи, кгда прійдетъ всѣмъ воздати по дѣломъ, получилъ желаемую милость.

Вашей Княжой Велможности моего милостивѣйшаго пана и добродѣя нижайшїй подножокъ нещасливїй синь гетманскїй Григорїй Ивановичъ.

Которїй то листъ Гетманичовъ, по вчитаню у Голицана, отданъ отъ него старшинѣ енеральной. У Кодаку постояло войско зъ наказнимъ Гетманомъ полковникомъ Миргородскимъ потоль, поколь зъзяду прибылъ Неплюевъ зъ войскомъ своимъ, до которого кгда жалостнїй прибылъ Гетманичъ зъ покорнимъ уклономъ и положилъ предъ нимъ пѣрначъ полковничїй и бунчукъ наказнаго гетманства, теда Неплюевъ, гордо до него вирекши: «*здравстуй Кїриша!*», велѣлъ его заразъ до палатки, ему уже наготованной, взяти и тѣснїе на ноги кайдани зложити. И такъ бѣднїй гетманичъ, що предъ тимъ предъ своими людьми хвалился (яко богатъ евангелскїй о раззоренїи старихъ и о созданїи новихъ житницъ пекшїйся) ѣхати въ Украину по гетманску позлащенною каретою, ново тогда зъ Гданска зъ шестма фризами драго купленими припровоженю, всего того надъ надежду отстрадавши нищетно и бѣдно, въ тѣснїе и некончаемїе недружескїе достался узи.—А обозъ его гетманичовъ со всѣми вещми и богатстви забралъ Неплюевъ до своей ласки и протекци. Въ тихъ дняхъ и бунтъ всчался былъ въ полку Прилукомъ, въ которомъ полчане тамошнїе для причинѣ нѣяквихъ и полковника своего Лазаря Горленка еще зъ

нѣсколькими человекъ забили. По такихъ дѣяніяхъ наказаній Гетманъ полковникъ Миргородскій отъ Кодаку, розставшия зъ Неплюевымъ, рушилъ зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ городовимъ и охотницкимъ до Переволочной, а тамъ Днѣпръ преправивши, и войска, где кому належало, распустивши, самъ прибилъ до Сорочинецъ въ домъ свой, а Неплюевъ, чи низше, чи више Кодаку негдѣсь Днѣпръ преправивши, одійшолъ зъ гетманичомъ взнемъ и зъ войскомъ своимъ до своей въ Сѣвскъ резиденціи. Войска тежъ главніи Московскіе и Козацкіе, зъ княземъ Голициномъ бывшіи на Кодаку, где бродъ Буцкого, чрезъ кѣлко недель стоявшіе, по взятію Гетмана Самойловича зъ синомъ Яковомъ мало били забунтовались, на Коломаку-жъ и въ полку Гадяцкомъ Кіашку ассаула войскового забили. Потомъ за позволенемъ Монаршимъ грамотнимъ, до старшини и всего войска Козацкого писанимъ, учинили на избраніе нового Гетмана чорную, албо общую раду, віѣхавши зъ обозу своего въ поле на пространство, на которой подлугъ звичаевъ и правъ давнихъ волними голосами избрали и поставили себѣ Гетманомъ ассаула енералного Іоанна Стефанова Мазепу іюля въ 25 день.

Тотъ Мазепа откуду и якого былъ рода, и якимъ способомъ, и отколь прибилъ до Гетмана Самойловича и у него, яко человекъ цѣкавій и доцѣпній, на ласку скоро заслужился и въ чинъ ассаулства енералного достигнулъ, о томъ прежде въ роздѣлѣ 14-мъ коротко написалося; а теперъ при постановленю его Гетманомъ якіе отъ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ прислани и въ радѣ всему войску Козацкому читани древнія права и волности (якъ было и за Хмельницкого) войска Запорожского и всего народа Малороссійского, ствержаючіе статьи, тіи зде полагаются.

Статьи Коломацкія, отъ Великихъ Государей и Всероссийскихъ Самодержцовъ при избраніи на гетманство Мазепи войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому данія року отъ сотворенія свѣта 7195, а отъ Рождества Христова 1687 іюля во 25 день.

Божіею Милостію Пресвѣтлѣйшіе и Державнѣйшіе Великіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ и Великая Государиня Благовѣрная Царевна и Великая Княжна Софія Алексѣевна, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержци, и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичи и дѣдичи и наслѣдники и Государи и обладатели, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали сіи написаніе пункты написать и отдать народу въ обозъ на рѣчкѣ Коломаку новообраному войска Запорожского обѣихъ сторонъ Днѣпра Гетману Ивану Мазепѣ и старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому. Для того, сего настоящаго 1685 году, по ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, указу, будучи на Ихъ Великихъ Государей службѣ, въ болшомъ полку, въ Крымскомъ походѣ, бѣжавшій бояринъ и намѣстникъ Новгородской и царственніа болшіа печати и государственныхъ великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и болшого полку дворовой воевода князь Василей Василевичъ Голицинъ съ товарищи писалъ къ нимъ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, изъ обозу съ рѣчки Кылчени, іюля 8 дня внѣшняго-жъ 1685 году, что сего-жъ іюля во третій день Ихъ Царского

Пресвѣтлого Величества подданніе войска Запорожскаго, старшина и полковники: генеральной обозной Василей Бурковской, судья Михайло Вухѣевичъ, писарь генеральной Сава Прокоповъ, асаулъ генеральной Иванъ Мазепа, Константинъ Солонина, Яковъ Лизогубъ, Григорій Гамалѣй, Дмитрій Райча, Степанъ Забѣла, Василей Кочубей, подали ему ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ, князю Василю Василовичу за себя и за все войско Запорожское челомбитную за руками своими въ измѣнѣ и во многомъ неистовствѣ предъ ними Великими Государь, предъ Ихъ Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ; войска Запорожскаго Гетмана Ивана Самойлова, и били челомъ имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, чтобъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василовичъ Голицинъ, послалъ ту ихъ челомбитную къ нимъ Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству; и онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода, ту ихъ заручную челомбитную принявъ у нихъ, послалъ къ нимъ Великимъ Государемъ и къ Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и писалъ къ нимъ Великимъ Государемъ, чтобъ отъ того, отъ чего Боже сохрани, во всей Малой Россіи не учинилось какое замѣшаніе.

Іюля въ 25 день Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, въ грамотѣ къ нему ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ къ князю Василю Василовичу съ товарищи, по той его вышепомянутой отпискѣ и по челомбитю войска Запорожскаго старшини и полковниковъ, писано, чтобъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василовичъ, призвавъ къ себѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества подданныхъ, войска Запорожскаго вышепомянутую старшину и полковниковъ, обознаго Василя Бурковского съ товарищи и все войско Запорожское, сказалъ имъ Ихъ Царского

Пресвѣтлого Величества милостивой указъ, что они Великіе Государя, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, помянутому ихъ челобитію Гетману Ивану Самойлову, будь онъ имъ старшинѣ и всему войску Запорожскому негоденъ, быть у нихъ Гетманомъ не указали, и указали у него свое Царского Пресвѣтлого Величества знамя и булаву и всѣ клейноты отобрать и послать его въ свои Великихъ Государей Велико-россійскіе города, а на него мѣсто Гетманомъ учинить, ково они и старшина и войско Запорожское излюбятъ и волними гласи оберутъ; а сказавъ имъ Ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, указъ о посылкѣ его Иванове въ Великороссійской въ которой городъ пристойно такожь и о дѣтяхъ и свойственникахъ его и о избраніи нового Гетмана, велѣно ему, ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ князю Василю Василевичу, съ товарищи учинить по своему разсмотрѣнію, какъ ихъ Господь Богъ вразумитъ и наставитъ. А какову къ нимъ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, прислалъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода, войска Запорожского старшина за рукою челомбитную Бѣлорусского писма, и съ той ихъ челомбитной присланъ къ нему, ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ, списокъ.

И то Ихъ Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества милостивой указъ войска Запорожского старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому объявленъ, и Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, та вишепомянутая грамота прочтена, и Гетманъ отъ уряду отставленъ, и войсковіе клейноты въ обозъ ближняго боярина и оберегателя и дворового воеводи приняты.

И старшина и полковники и все войско Запорожское, вслушавъ тотъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества милостивой указъ, обрадовались, и на ихъ Государской премногой и неизрѣченной милости били челомъ и говорили,

что они ради за них Великихъ Государей умирать и кровь свою проливать, и въ подданствѣ у нихъ Великихъ Государей у Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества бити вѣрно, соблюдая свое крестное цѣлованіе, навѣки, непремѣнно.

И ближней бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василевичъ съ товарищи имъ говорили, чтобъ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ войска Запорожского старшину и полковниковъ и все войско Запорожское, велѣли имъ здѣсь въ войску въ обозѣ на рѣчкѣ Коломаку учинить по ихъ войсковымъ правамъ раду, и на той радѣ обратъ Гетмана, кого они межъ себя излюбятъ, волними гласи.

А какъ они Гетмана изберутъ, и Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали имъ на радѣ прочесть статьи, каковы были даны по указу отца Ихъ Великихъ Государей, блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя царя и Великого Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, прежде бывшему Гетману Богдану Хмельницкому и всему войску Запорожскому, на которыхъ статьяхъ былъ онъ, Гетманъ Богданъ Хмельницкій и все войско Запорожское, подъ Его Царскаго Величества Самодержавною високою рукою въ подданствѣ, а нынѣ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, по ихъ челобитію учинить нѣкоторымъ и вновь статьи ко утверженію, и доброму состоянію, и цѣлости всего войска Запорожского и народа Малороссійского повелѣли.

А какъ они Гетмана оберутъ и тому новообранному Гетману, имъ, Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Государемъ Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государынѣ Благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ

отчимъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и Государемъ и обладателемъ и Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества наслѣдникомъ, на вѣчное и вѣрное подданство, по Святой Евангелской непорочной заповѣди Господней, учинить обѣщаніе и цѣловать Святой и Животворящей Крестъ Господень, и быть ему Гетману и еeneralной старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малоросійскому у нихъ Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и у Ихъ Государскихъ наслѣдниковъ въ вѣчномъ подданствѣ неотступно, помня свое обѣщаніе и крестное цѣлованіе въ прежнихъ своихъ правахъ и волностяхъ, по прежнимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества милостивимъ жалованнимъ грамотамъ, каковы были даны прежнему Гетману Богдану Хмельницкому и иннимъ Гетманомъ и всему войску Запорожскому и народу Малоросійскому.

И старшина и полковники, обозной Василей Бурковской съ товарищи и все войско Запорожское, на милость Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества были-жъ челомъ и говорили, что они по указу и по извѣстію Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества на прежнихъ и на нинѣшнемъ обраніи гетманскомъ, положенныхъ пунктахъ вѣчнымъ у нихъ Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, подданствѣ быть всеусердно и всепокойно ради, и по указу Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества учиня раду по ихъ войсковимъ правамъ и обрати Гетмана, тѣхъ статей съ нимъ новообранимъ Гетманомъ служить будутъ и руками своими онъ Гетманъ и они подпишутъ. Іюля въ 25 день сего-жъ настоящаго 1685 году духовніа особи, на сію раду призванія и войска Запорожскаго старшина и полковники и все войско Запорожское учинили о обраніи новаго Гетмана раду. И на той радѣ, по указу Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, были бояре и воеводи:

Ближней бояринъ и болшаго полку дворовой воевода и

царственнія большія печати и государственнѣхъ великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и намѣстникъ Новгородской князь Василей Василювичъ Голяцинъ,

Ближней бояринъ и воевода и намѣстникъ Псковской Алексѣй Семеновичъ Шейнъ,

Ближней бояринъ и воевода и намѣстникъ Черняговскій князь Володимерь Дмитриевичъ Долгоруковъ,

Ближней бояринъ и воевода и намѣстникъ Бѣлогородскій князь Константинъ Осиповичъ Щербатовъ,

Околничей и воевода и намѣстникъ... князь Данила Афанасіевичъ Борятинской,

Ближней околничій и воевода и намѣстникъ Серпуховской Венедиктъ Андреевичъ Змеевъ,

Думной дворянинъ и воевода Иванъ Юрьевичъ Леонтиевъ,

Думной генералъ Агей Алексѣевичъ Шепелевъ,

Стольникъ и воевода князь Борись Евфиміевичъ Мищенкой,

Думной дьякъ Емеляцъ Игнатовичъ Украинцовъ,

И даяки тѣхъ розрядовъ полковъ своихъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества со многочисленными конными и пѣшими ратными людьми. И того-жъ числа изволеніемъ Великихъ Государей и Великой Государини, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, духовнія особи и войска Запорожскаго старшина и полковники, генеральной обозной Василей Бурковской съ товарищи и все войско Запорожское, по своимъ правамъ и волностямъ, волними голосами обрали Гетмана Ивана Степановича Мазепу.

И ближней бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василювичъ съ товарищи велѣли прежніе и новоприбавленіе пункты новообраному Гетману Ивану Степановичу и старшинѣ и всему войску Запорожскому въ радѣ вичестъ и подписать имъ къ тѣмъ пунктамъ руки свои, и тѣ пункта имъ чтеть, а какъ пункта прочтали и руками своими подписали, и новообраный Гетманъ Иванъ

Степановичъ, Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государинѣ благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всемъ Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и Государемъ и обладателемъ и Ихъ Государскимъ наслѣдникомъ учинилъ на вѣчное и вѣрное подданство предъ Святимъ Евангелиемъ общаію, по святой непорочной Его заповѣди, на томъ, что имъ Гетману и генеральной стражинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому быть подъ Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества Самодержавною високою рукою и у наслѣдниковъ Ихъ Государскихъ въ вѣчномъ подданствѣ неотступно.

А СТАТЬИ НИЖЕОБРАЖЕНІЯ СЯДЕ ВЪ СЕБѢ СОДЕРЖАТЬ:

1.

О утвержденіи давнихъ правъ и волностей Хмельницкаго войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому.

Милости у Великихъ Государей и у Великой Государини, у Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, Гетманъ и войско Запорожское и народъ Малороссійскій просятъ, чтобъ имъ быти въ прежнихъ своихъ правахъ и волностяхъ и чимъ пожалованъ былъ прежній Гетманъ Богданъ Хмельницкій и тобы имъ все было подтверждено Ихъ Государскими милостивыми жалованными грамотами.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали обомъ сторонамъ Дя́пра Гетмана и старшину и полковниковъ и все войско Запорожское и народъ Малороссійскій правами и волностями

ихъ прежними, и милостивую свою Государскую жалованную грамоту дать ему Гетману о томъ повелѣли.

2.

О воеводахъ и президіяхъ въ Кіевѣ, въ Переяславлѣ, въ Черніговѣ, въ Нѣжинѣ и въ Острѣ, и чтобъ въ права и дѣла войсковія воеводи не втручались; аще же будетъ обида отъ служивыхъ Малороссійномъ, абы воеводи судили за притомностію Малороссійскихъ начальныхъ и разумныхъ людей тутъ же; и о поборахъ Малороссійскихъ.

Гетманъ Богданъ Хмельницкій милости у Отца Ихъ Царского Величества блаженнія и вѣчно достойнія памяти, у Великаго Государя Царя и Великаго Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, просилъ, чтобъ указалъ Онъ, Великій Государь, своимъ Царскаго Величества воеводамъ съ ратными людьми быти въ Переяславлѣ, въ Нѣжинѣ и въ Черніговѣ, также и бывшимъ по немъ Гетманомъ о томъ въ пунктахъ Его Государской указъ писанъ же.

И отецъ Ихъ Государскихъ Величествъ блаженнія и вѣчностойнія памяти Великій Государь, Его Царское Пресвѣтлое Величество, указалъ быти въ Малороссійскихъ городѣхъ своимъ Царского Величества воеводамъ и ратнымъ людямъ для обороны отъ непріятелей, и чтобъ впредь въ Малороссійскихъ городѣхъ замѣшанины и измѣны ни отъ кого ни какія не было; а именно: указалъ Онъ Великій Государь, Его Царское Пресвѣтлое Величество, быти воеводамъ въ прародителской своей Государской отчынѣ въ Богоспасаемомъ градѣ Кіевѣ, также въ Черніговѣ, въ Переяславлѣ и въ Нѣжинѣ и въ Острѣ; а въ права и волности козацкія и въ суды и ни въ какія дѣла воеводамъ вступаца не указалъ, какъ Кіевскому воеводѣ; такъ и иныхъ городовъ; а указалъ имъ имѣти началство надъ ратными людьми, которіе въ тѣ города

будуть прислани во всякомъ строеніи на оборону; а естлибы хто всякаго чину жителей тѣхъ городовъ и мѣсть, или сель или деревень въ обидахъ отъ ратнихъ людей учнутъ бити челомъ Великому Государю и воеводамъ приносятъ челомбитвія, и по указу Великого Государя, Его Царского Пресвѣтлаго Величества, судить тѣхъ ратнихъ людей воеводамъ; да при тѣхъ же судѣхъ указаль быти во всякомъ городѣ, гдѣ живутъ воеводи, для великія правды и скорія росправи, изъ Малороссійскихъ жителей значимъ и добримъ и разумнимъ людемъ, чтобъ вмѣстѣ съ воеводою были при тѣхъ судѣхъ и судили вправу и по суду и по сиску указъ чинили, какъ указъ Великого Государя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, належить; и о поборехъ указаль Великій Государь въ Малороссійскихъ городѣхъ быти по ихъ обыкновенію, какъ написано въ статьяхъ Гетмана Богдана Хмельницкого. А нынѣ Великіе Государи и Великая Государиня щасливо государствующіе Ихъ, Царское Пресвѣтлое Величество, указали сей отца своего государскій блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя указъ подтвердить и быть ему непремѣнну.

И Гетманъ и вся старшина и войско Запорожское и народъ Малороссійскій на Ихъ Государской милости были челомъ и приняли то съ радостію.

3.

О зборъ денегъ зъ поборовъ Малой Россіи въ казну Царского Величества, и о заплатъ тими денгами всей старшинъ и чернь войска Запорожского подлугъ уложеня, а реестровимъ козакамъ быть поставлено тридцятю тысячамъ. Тутъ же и о маестностяхъ архієпископскихъ, монастырскихъ, поповскихъ и панскихъ, въ якомъ мѣють зоставати состояніи подъ державцами своими, и о поборехъ зъ нихъ.

Чтобъ по прежнимъ постановленнымъ статьямъ Богдана

Хмельницкого войску реестровому, которіе будутъ всегда на службѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества было милостивое жаловане и заплата изъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества казни.

И Великіе Государи и Великая Государиня Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество о реестровомъ войскѣ указали говорить на радѣ и сколько быть войсковихъ козаковъ тысячамъ; а что въ той ихъ статьи написано, чтобъ войску была заплата изъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества казни, и того въ тѣхъ статьяхъ Богдана Хмельницкого не положено, а положено что быти поборамъ, гдѣ достовѣтъ собирать, въ скорбѣ Царского Пресвѣтлого Величества, и съ того збору давать на войско по реестру кому что въ статьяхъ поставлено, и нынѣ тому быть такъ.

И Гетманъ и старшина в войско Запорожское на Государской милости били челомъ и то приѣмлють, и поставили на сей радѣ давать по прежнему:

Гетману тысяча золотихъ червонихъ на годъ.

Писару войсковому и обозному по тысяча золотихъ Полскихъ.

На судей войсковихъ по триста золотихъ.

На писара судейского сто золотихъ.

На писара, да на хоружого полкового по пятидесяти золотихъ.

На хоружого сотницкого тридцать золотихъ.

На бунчужного гетманского сто золотихъ.

На полковниковъ по сто ефимковъ.

На ассауловъ полковихъ по двѣстѣ золотихъ.

На ассауловъ войсковихъ по четыреста золотихъ.

На сотниковъ по сту золотихъ.

Реестровимъ Козакомъ быти тридцати тысячомъ челоувѣкомъ, а давать на челоувѣка по тридцать золотихъ Полскихъ;

А что въ которомъ полку будетъ козаковъ, и тому

чинить реестръ, а быть козакомъ реестровимъ, а впредь реестръ писать, которіе старіе козаки и многую службу служили, а чего старихъ козаковъ въ полкахъ въ тридцати тысячахъ не достанетъ, и въ то число принимать въ козаки мѣщанскихъ и поселянскихъ дѣтей; а на войско Запорожское на тридцать тысячъ быти поборовъ со всякихъ маестностей безъ выбору чей хто нибудь, кромѣ монастырей, и изъ тѣхъ поборовъ давати Великихъ Государей жалованя Гетману съ начальными людьми и козакомъ по прежнимъ утвержденнымъ статьямъ, а буде тѣхъ поборовъ столько Гетману и начальнымъ людямъ и козакомъ на жаловане, противъ положеня сполна не достанетъ, и тѣ побори роскладивать по збору, сколько того збору будетъ. А у которихъ полковниковъ и начальнихъ людей маестности есть, и на тѣ ихъ маестности жалованіе Великихъ Государей грамоти даны, и тѣхъ подданихъ полковникомъ и всякимъ начальнымъ людямъ, за которыми тѣ маестности есть, судити и приноси волни у нихъ принимать, и сѣна и дрова велѣтъ имъ на себя готовить, а побори съ нихъ на жаловане козакомъ собирать равно. А до митрополичихъ и архіепископскихъ и епископскихъ и до монастырскихъ подданихъ въ податяхъ на войско дѣла нѣтъ. А сего времени въ архіепископскія и въ монастырскія вотчины вновь никого не принимать, быть за ними старимъ подданимъ и учинить имъ перепись и книги, сколько за митрополитомъ и за архіепископомъ и за монастыри въ отчинахъ ихъ подданныхъ. А изъ мужиковъ въ реестръ въ козаки не писать и не принимать. А съ протопопскихъ и поповскихъ маестностей побори на козаковъ имать противъ уложеня козацкихъ маестностей. А изъ городовъ всякіе доходи имать по ихъ правамъ, а генеральной бы старшинѣ и знатнихъ и заслужонихъ особъ маестностямъ отъ всякихъ войсковихъ поборовъ быти свободнымъ и ничего съ нихъ въ скарбъ войсковой не имать.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловалъ повелѣли тому быть по ихъ челобитю и по прежнему и по нинѣшнему своему Государскому указу и повелѣнію.

4.

О заслужонихъ особахъ чести дворянской, о деревняхъ и мельницахъ, имъ наданихъ и грамотами стверженыхъ; также о грамотахъ, старшинъ и значимъ особамъ войсковымъ даннихъ, чтобы ихъ Гетманъ не отбиралъ отъ нихъ и не нарушилъ указу Монаршого.

Какъ напередъ сего заслуженіе пожаловани были честию дворянскою, чтобъ они при томъ же чину и чести пребывали; а которіе впредь заслужать, а Гетманъ и старшина бити челомъ объ нихъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, учнутъ, и чтобъ Царское Пресвѣтлое Величество и тѣхъ тою-жъ дворянскою честию изволивъ пожаловать. А кому Гетманъ и старшина за услугу дадутъ мельницу или деревню, или хто у ково купить и универсалъ свой на то дастъ, и они Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, бити челомъ учнутъ. въ подтверженіе того Ихъ Государскихъ жалованныхъ грамотахъ и чтобъ Царское Пресвѣтлое Величество пожаловали ихъ, повелѣли имъ на тѣ маестности и своя Царского Пресвѣтлого Величества дать милостивія жалованнія грамоты.

И Великій Государь и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ по тому ихъ челобитю и кому дани будутъ Ихъ Царскія жалованнія грамоты, и по тѣмъ жалованнымъ грамотамъ тѣми мельницами и деревнями имъ владѣть непремѣнно, а Гетману тѣхъ грамотъ у нихъ не отнимать, и ихъ государского милостивого указу ничѣмъ не нарушивать, также какія жалованнія

грамоти дани будутъ кому старшинѣ и значнымъ особамъ войсковымъ и тѣмъ Ихъ Государскимъ жалованымъ грамотамъ быть въ своей же силѣ и Гетману тѣхъ грамотъ у нихъ не имать.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости били челомъ и приняли то съ радостію.

Б.

О послахъ, посланникахъ и гонцахъ Царскаго Величества, чрезъ Малую Россію ѣздити мѣючихъ, чтобъ сами кватеръ не занимали и подводъ не брали; также о посланникахъ гетманскихъ къ Москвѣ, чтобъ въ нужнѣйшихъ войсковыхъ дѣлахъ надъ чтири разы въ годъ болше не посылано; а иннія въдомости и дѣла ненужныя посылать къ Москвѣ на писмахъ чрезъ почту.

Чтобъ Царского Пресвѣтлаго Величества посла и посланники и гонцы во дворехъ козацкихъ не становились и подводъ у сотниковъ и у атамановъ и у товарищей войсковыхъ насилствомъ не брали, а чтобы впредъ двори имъ отводили и подводи давали старшина городовая, а самибъ они насилствомъ на дворехъ не становились, и по дворамъ подводъ себѣ не брали, а у кого подводи возмутъ, и тѣ подводи отпускали назадъ безъ задержанія.

И Великіе Государи и Великая Государиня Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество указали о тѣхъ постоянныхъ дворехъ и о подводахъ быть по ихъ челомбитію, и тѣ подводи подъ посланныхъ Царского Пресвѣтлаго Величества ѣдущихъ съ Москви и назадъ возвращающимся давать въ городѣхъ полковникомъ и старшинѣ, кому о томъ вѣдать належитъ по подорожнимъ, какъ и ницѣ тѣ подводи въ городѣхъ даются, а посланцамъ быть отъ Гетмана къ

Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, посланимъ къ Москвѣ въ годъ по три и по четыре приѣздя для самихъ нужныхъ войсковыхъ дѣлъ, и чтобы при тѣхъ посланцахъ челяди быть за значными особи по три, по чтири человекъ, а болше того не посылать, а о не нужныхъ дѣлахъ и о всякихъ вѣдомостяхъ писать къ Великимъ Государемъ чрезъ почту.

И Гетманъ и старшина и полковники и все войско Запорожское на Государской милости били челомъ и то приняли.

6.

По смерти гетманекой, или иного ради якого случая, о обираю нового Гетмана; также о клейнотахъ войсковыхъ: то есть знамя, булава, печать и литавръ.

Били челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, старшина и войско Запорожское, когда изволеніемъ Божиимъ случится Гетману смерть или ино что, чтобъ Великіе Государи пожаловали ихъ велѣли имъ обрати Гетмана по ихъ правамъ, и чтобъ съ Ихъ Государского милосердія дани были въ войско Гетману войсковіе клейноти: знамя, булава, печать и литаври.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали велѣли о обираиіи Гетмана битъ по прежнимъ ихъ правамъ и волностямъ, съ вѣдома, Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, а безъ челомбита и безъ указу Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и старшинѣ и всему войску Запорожскому Гетмана не обирать, также и отъ гетманства не отставливать; а клейноти, знамя и булава и печать и литаври держать въ бережене, а буде случится тому истера и въ то мѣсто прислани будутъ отъ

Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, войсковіе клябноты,

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милость Ихъ Царское Пресвѣтлаго Величества били челомъ и приняли съ радостію.

7.

О листахъ къ Гетману отъ розныхъ Государей и окрестныхъ бывати мѣючихъ, и о еже Гетману съ жадными Государями безъ зѣдома своихъ Государей не имѣть письменныхъ корреспонденцій; также и о содержаніи союза съ Поляки учиненного и закрѣпленного; и о осторожности отъ бѣсурманъ и опромислахъ военныхъ надъ ними; тутъ же и о Запорожцахъ, и о заплатѣ имъ борошенной и денежной, и якъ съ панствомъ Крымскимъ жити.

Чтобъ повелѣно было имъ отъ окрестныхъ Государей всякіе присилніе листы принимать и прислать, а прочитавъ до Великихъ Государей отсылать, и отъ себя бы имъ къ нимъ не писать.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали въ тойъ статьѣ Гетману и всему войску отказать, потому что и прежнимъ Гетманомъ ни съ которыми государями такихъ ссылокъ чинить не велѣно для того, что отъ того чинятца въ Малороссійскихъ городѣхъ многіи ссоры; также и нимѣ Гетману и всей старшинѣ къ Полскому Королю и къ нимѣ Государемъ и къ Крымскому Хану ни о чемъ не писать и не посылать; а естли отъ которыхъ Государей, или отъ Хана Крымского, будутъ къ нимъ писма, и тѣ писма принять имъ прислать къ Великимъ Государемъ къ Москвѣ въ приказъ Малія Россіи, а отъ себя имъ противъ тѣхъ писемъ ни къ кому ни чего не писать. При томъ же вѣчной миръ и союзъ у Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ учиненній, ему Гетману 5.

ману и всей старшинѣ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому содержать крѣпко и ничимъ не нарушить и доволствоватца тѣмъ городами съ принадлежностями ихъ, которіе въ договорехъ шимно и пространно изображени. А что по тѣмъ же договорамъ уступлено въ сторону Королевскаго Величества Полскаго, и въ тѣ мѣста невступатца, и къ нарушенію договоровъ никакія причины не давать. А на каковы вѣчные договоры у Царскаго Пресвѣтлаго Величества съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ поставлени и съ тѣхъ договоровъ списки къ прежнему Гетману отъ Великихъ Государей послани и ниѣ они въ войсковой канцелярїи обрѣтаются. А еслибъ чрезъ тотъ же вѣчного миру договоръ съ Полскою стороною на Малороссійскій край показалась какая противность, и имъ о томъ писать къ Великимъ Государемъ, а самимъ нарушенія ни какова не дѣлать. А для защищенія Великороссійскихъ и Малороссійскихъ городовъ отъ наступленія Хана Крымскаго держать имъ полки въ пристойныхъ мѣstechъ и имѣть всякую осторожность для запертя самого Крыма и промыслу надъ городками Кизикерменомъ и надъ иными, въ приключающееся время по указу Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества посылать имъ войско, а именно въ Сѣчу и иннія тамошнія мѣста, и надъ городками и подъ Очаковомъ чинить всякой воинской промыслъ, а Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, и тѣмъ Малороссійскимъ войскамъ изъ Великороссійскихъ городовъ рати, смотря по времени, посылать укажутъ же. Также и Запорожцовъ держать въ прежнихъ мѣstechъ и борошенъ и плату къ нимъ на всякой годъ посылать непременно, почему тѣмъ Запорожцамъ бывала дача при прежнихъ Гетманахъ, и тое борошенъ и денги отсылать къ нимъ на самой Кошъ Запорожскій; а миру Запорожцовъ зъ Крымомъ и зъ городками никогда не имѣть и остерегать того крѣпко, чтобы изъ Малороссійскихъ городовъ въ Крымъ зъ торгами и зъ запасами и зо всякою живностию

не ѣздили и лошадей въ Крымъ не продавали.

И Гетманъ и старшина и полковники и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и объ-
щались содержать твердо.

В.

*О войскахъ Царского Величества, кѣмъ итимутъ на войну
черезъ Малую Россію, то чтобъ въ козацкихъ дворахъ не
становились, волностей козацкихъ не отнимали, мужи-
ками и измѣнниками не называли, и въ проводники ихъ
не имали; такъ же и Рускихъ давнихъ изъ Украины людей
не вывозить; тутъ же о служивихъ и всякихъ людехъ въ
Малую Россію убѣгающихъ и укрывающихся.*

А когда войска Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества
пойдутъ противъ непріятеля, и чтобъ они въ Украинныхъ
городѣхъ въ козацкихъ дворахъ не становились, а станови-
лись би у мѣщанъ и волностей козацкихъ не отнимали и
мужиками и измѣнниками ихъ не называли, и въ прова-
дники ихъ не имали; такъ же и Рускихъ людей, которіе на
Украину зашли давно, изъ Украины не вывозить; да и въ
томъ на Украинѣ смута была великая, что съ Украини
выбирали драгуновъ и бѣглыхъ людей по многія лѣта, и
то они чюдятъ что будто чинилось не по указу Великихъ
Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества.

И Великіе Государя и Великая Государиня, Ихъ Цар-
ское Пресвѣтлое Величество, ратнымъ людямъ въ козацкихъ
дворахъ становитца не указали, а впредь становитца имъ у
мѣщанъ и у мужиковъ; а кто учнетъ волности ихъ отнимать
и измѣнниками и мужиками называть, каковъ в тѣмъ Цар-
ское Пресвѣтлое Величество указали чинить по сиску на-
казаня. А бѣглецовъ зъ Малороссійскихъ городовъ, служи-
вихъ людей боярскихъ и крестьявъ, которіе не похота имъ
Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величе-

ства, служить, а люди боярскіе и крестьянныя, своровавъ и учиня убійство, или разбой, или ино что своровавъ, или нехотя дать оборону Государямъ своимъ, бѣгають на своеволие въ Нихъ Великихъ Государей Малороссійскіе города, и тѣхъ бѣглецовъ и всякихъ чиновъ людей не принимать, и у себя ихъ не держать, и зъ Малороссійскихъ городовъ отдавать безо всякаго задержанія; понеже отъ тѣхъ бѣглецовъ многія ссори походятъ и отъ того многая смута бываетъ; а на прежнихъ радахъ въ пунктахъ то укрѣплено в душами ихъ утвержено, что тѣхъ бѣглецовъ не принимать, а которіе объявляца, и тѣхъ отдавать.

И Гетманъ и вся старшина и войско Запорожское то приняли и обѣщались сей Ихъ Государской указъ содержать твердо.

9.

О людехъ Малороссійскихъ, въ военное время побраннихъ и въ Великую Россію завезениихъ.

Малороссійскихъ городовъ всякихъ чиновъ жители, которіе въ военныя времена пойманы въ Великороссійскіе города въ полонъ, и тѣмъ быть въ тѣхъ городахъ, куда они завезены; а буде которій уйдетъ въ Малороссійскіе города собою къ сродникамъ своимъ, или кто гдѣ жилъ въ прежнія свои мѣста, не учиня никакова воровства, и тѣмъ жить въ старихъ своихъ мѣстехъ по прежнему; а гдѣ кто жилъ, и буде збѣжить, своровавъ, и тѣхъ сискавъ отдавать.

И Великіе Государя, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали велѣли быть сему по ихъ челобитію.

10.

О гетманскихъ въ Украинѣ сворахъ и ку измѣнъ склонностяхъ, аби провѣдавши доношено Царскому Величеству зъ Украини.

Будетъ впредь которій Гетманъ, забывъ страхъ Божій

и Великихъ Государей премногую и неизрѣченную къ себѣ милость, учнетъ въ Малой Россіи городѣхъ чинити какія ссори, также какъ Ивашко Бруховецкій и иніе учинили, и имъ того межъ себя остерегать и провѣдивать, и о томъ писати къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, а гетманскимъ никакимъ ссорамъ не вѣрить.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обѣщались содержать твердо.

11.

Гетмана за его проступство (кромя измѣни), безъ вѣдома Царского Величества, не перемѣнять; также и Гетманъ старшини енералной, безъ вѣдома Царского Величества, перемѣнять не воленъ; а старшина всякую Гетману честь и послушаніе отдавати повинна.

Буде Гетманъ какую проступку учинить, оврѣчь измѣни, и его, безъ указа Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не перемѣнять; а укажутъ Великіе Государи о томъ сискать и по сиску указъ учинить, по ихъ правамъ. Такъ же и Гетману старшини енералной, безъ воли и указа Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не описався о томъ къ нимъ Великимъ Государемъ, съ уряду никого не перемѣнять же. А если которая старшина предъ Великими Государями, предъ Ихъ Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ, объявитца въ какой виновности, такъ же и къ нему Гетману въ какомъ непослушаніи, и о томъ ему Гетману писати къ Нимъ, Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, а Ихъ Царского Величества указъ о томъ присланъ къ нему будетъ. А генералной старшинѣ и полковникомъ и всякимъ урядникомъ быти ему Гетману во всякомъ послушаніи, и держа

къ нему честь и почитаніе, такжеже яко бывало при прежнихъ Гетманахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запороженое тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обѣщались содержать твердо.

12.

О смертной казни тѣхъ людей въ Малой Россіи, отъ которыхъ бы между народами мѣли произойти якови ссори и смущенія.

А буде въ Малороссійскихъ городѣхъ учнутъ чинитца какія ссори отъ жителей, отъ кого ни есть, и Гетману и старшинѣ, потому-жь того смотрѣть и остерегать на крѣпко, и о томъ писать къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлomu Величеству; а тѣхъ людей, отъ кого какія ссори въ Малороссійскихъ городѣхъ учинятца, унимать и наказывать и казнить смертію, по правамъ ихъ, какъ о томъ постановлено на прежнихъ радахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли.

13.

О мужикахъ, будникахъ и винокурахъ, своеволие въ Украинѣ козаками нарѣкшихся, и всякія бѣды и ссори между народами чинящихъ, и старихъ козаковъ бесчестящихъ; для якихъ своевольцовъ усмирена, чтобы собранъ былъ и учиненъ полкъ компанійскій охотній тысящій платный.

Вѣдомо Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлomu Величеству, учинилось, что великое междоусобіе и повинныхъ кровей разлитіе и въ полонѣ христіаномъ отъ

бѣсурманъ похищеніе чинитца отъ своевольныхъ людей, которіе, забывъ страхъ Божій и свое обѣщаніе, затѣвають всякія ссорнія и смутнія слова и отъ того чинятца великія бѣды; понеже, оставя они работи свои пахатнія мужики, будники, винокури, а отзываютца козаками, и отъ того бѣды и разоренія чинятца великія, а правимъ козакомъ чинять безчестіе, и для того чтобъ учинить полковника и козаковъ, и при немъ бы были тысячѣ человекомъ козакомъ реестровымъ, и будь гдѣ учинятца отъ кого какія шатости и размѣны, и ему полковнику тѣхъ своевольныхъ унимать по своимъ правамъ, какъ о томъ ихъ права належатъ, и давати тому полковнику тысяче человекомъ плату и договору на годъ, и чтобъ они стояли на устроеномъ мѣстѣ, гдѣ пристойно, по всѣмъ полкамъ на сей сторонѣ Днѣпра.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на ихъ Государской милости были челомъ и приняли то съ радостию и обѣщались содержать твердо.

14.

О людехъ Малороссійскихъ, чтобъ вина и табаку въ городи Великороссійскіе не возили и тайно не продавали, и тимъ не чинили перепоки кабакамъ Царского Величества въ зборахъ денежнихъ; а по уговору волю на кабаки привозить вино и продавать аще требоватимуть; а которіе люди Малороссійскіе пойманы будутъ въ городахъ Великороссійскихъ зъ виномъ и табакомъ, тайно продаваемыми, тихъ казидъ зовсѣмъ вислатъ, а въ другой разъ аще лягяся зъ тимъ же товаромъ и тіе-жь люди, то всѣ ихъ такіе тавари забрать на Государя безденежно.

Малороссійскихъ городовъ жители пріѣзжаютъ въ Московское Государство и въ Украиніе городи и привозятъ вино и табакъ, и продаютъ всякимъ людемъ, и отъ того

кабацкимъ зборамъ чинитца порука и недоборъ, а чтобъ учинить заказъ крѣпкой подь жестокимъ наказаніемъ, чтобъ Малороссійскихъ городовъ жители всякихъ чиновъ вина и табаку къ Москвѣ и въ Украиніе города и въ уѣзды отнюдь не возили и не продавали и тѣмъ би Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, казнѣ поруки и недоборъ не чинили. А буде въ которіе Великороссійскіе города, по уговору, надобно будетъ на кабаки вино и въ тѣ города, по уговору, вино привозить волно.

И Гетманъ и старшина, сей статьи слушавъ, говорили, что они о томъ универсалы разошлютъ по всѣмъ городамъ; буде же хто Малороссійскіе жители зъ виномъ и съ табакомъ поймани будутъ въ Великороссійскихъ городѣхъ, и тѣхъ съ виномъ и съ табакомъ виселать въ Малороссійскіе города, а буде придуть и пойманіе будутъ тѣ же въ другіе, и у нихъ имать то все на Великихъ Государей безденежно.

15.

О козацкихъ дѣдичныхъ, отческихъ, купленнихъ, вислоуженныхъ и наданныхъ крунтахъ и имѣніяхъ всякихъ и позиткахъ, что по смерти мужа жена и дѣти козацкіе вельмъ тѣмъ владѣти имѣють непременно; жоны козацкія по смерти мужей своихъ отъ всякихъ обидъ увольняются покампсть замужъ вѣдуть; аще убо вѣдуть за козаковъ при козацкихъ знову волностяхъ оставатимуть; аще же за мужиковъ послануть, то градской должности подлечатимуть; тутъ же о козакахъ, въ маестностяхъ дуловскихъ живучихъ.

О имѣніяхъ козацкихъ, которія свои власнія крунти имѣють вѣчніе, отческіе, дѣдичніе, купленіе, се есть: поля, леса, сѣнніе покосы, пруды, мелницы и иніе всякіе позитки тогда и о томъ смѣрело просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого

Величества, Гетманъ и старшина и войско просятъ, чтобъ товариство войсковое совершенно при прямыхъ кгрунтахъ и пожиткахъ были сохранени. А когда на службѣ Великихъ Государей смерть постигнетъ отъ непріятеля или своею смертію умереть, тогда при тѣхъ кгрунтахъ жена и наслѣдіе его, и чтобъ тѣми добрами прямыми послѣ по тому-жъ всѣмъ владѣли, а еслибъ козакъ заслужоній имѣлъ по смерти жену, тогда чтобъ жена его по смерти волна была отъ всякихъ обидъ, се есть: становищами и поборами и подводими всякая старшина войсковая ея не отягчали потамѣсть, доколѣ замужъ не пойдетъ, если за козака, волность будетъ имѣть, а если за мужика, то будетъ подлежать должности градской; а которіе козаки живутъ въ маестностяхъ духовныхъ особѣ, и тѣмъ zostавати при такой же волности.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали по сей статьи, указали противъ правъ ихъ и волностей и своихъ, Царского Пресвѣтлого Величества, жадованныхъ грамотъ, быть также, какъ и прежде сего на данное имъ и купленное и заслужонное дано противъ Королевскихъ привиліевъ, и быти сему такъ непремѣнно.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милости Ихъ Государской били челомъ.

16.

О даваню отпору всякимъ непріятелемъ на Украину наступати мѣющимъ, для чого мѣеть бути сукурсъ отъ войскъ царскихъ, зъ Великія Россіи выправоватися мѣющимъ и отъ войскъ президіаркихъ, въ городахъ Украинскихъ zostающимъ.

А когда войска непріятелскіе и заднѣпрскіе козацкіе имѣлибъ на сю страну Днѣпра наступати войною, тогда

смиренно просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества о скоріе посланки противъ того непріятеля на вспоможеніе, чтобъ тѣ посланки, по указу Великихъ Государей, наступающимъ непріателемъ купно съ нами отпоръ давали и не такъ какъ прежде сего бывало, что войско Запорожское писало, прося себѣ о скорихъ посланкахъ, и всегда то продолжалось, и за тѣмъ непріятелѣ, наступивъ на страну сію, до послѣдней пагуби привели и изнищали; для чего нинѣ смиренно просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, какъ скоро учнемъ просить милости противъ наступающихъ непріятелей о посланкахъ, чтобъ въ то время ратніе Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества люди съ бояри изъ воеводи безъ продолженія были къ намъ прислани на оборону, а покажѣтъ бояре и воеводи поспѣшать, чтобъ воеводи, будучіе въ Малороссійскихъ городахъ, сколько будетъ надобно, давали имъ изъ городовъ войска невозбранно.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали изволяютъ его Гетмана и всю старшину и войско Запорожское и весь Малороссійской народъ держать въ милости своей государственной и отъ непріятеля во всякой оборонѣ; а рати Великихъ Государей въ добромъ обикновеніи въ бояхъ и воеводъ въ полкѣхъ ходить со всякимъ ратнимъ устроеніемъ и отпоръ давати непріателемъ, о томъ имъ самимъ вѣдомо: а скоростію и нестроеніемъ и дерзостно ходити не обикли, а будетъ непріятель Великихъ Государей на Малороссійскіе города наступать будетъ, и по указу Великихъ Государей ратніе люди на вспоможене прислани будутъ; а будетъ по незручному какому пути, какъ осенью, тако-жъ и весною нескорѣ будутъ, и того себѣ въ немилость Великихъ Государей неставляетъ и съ городовъ отъ воеводъ и отъ ратныхъ людей городова оборона будетъ, а изъ городовъ ходитъ обороняясь вылазками. А будетъ Гетману итти въ походъ на непріятеля и на своеводныхъ людей, и ему давать изъ Кіева, изъ

Нѣжина и изъ Чернѣгова сколько доведца конныхъ и пѣшихъ ратныхъ людей, а быти имъ въ походехъ зъ Гетманомъ на его гетманскихъ лошадахъ и кормахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости били.

17.

О резиденціи гетманской въ Батуринь, и при немъ арматъ войсковой быть въ Батуринь-жъ, да одному полку стрѣльцкому оставаться при немъ же на его гетманскомъ провіантѣ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское о милости Ихъ Государской били челомъ, чтобъ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали старшину и войско Запорожское, велѣли Гетману и арматѣ быть въ Батуринь.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ, велѣли ему Гетману и арматѣ войсковой быть въ Батуринь, и пожаловали Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, по прежней милости къ нимъ отца своего Государского, блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя, Царя и Великаго Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца и брата своего Государского, блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя Царя и Великого Князя Θεодора Алексѣевича, всея Великія, Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, указали при Гетманѣ въ Батуринь для охраненія и цѣлости его быть полку Московскому стрѣльцкому, а хлѣбные запасы на тотъ помянутой полкъ весь давать ему Гетману по прежнему.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости били челомъ.

18.

О Кіевскихъ и Нѣжинскихъ мѣщанахъ, якіе пункты за прежнихъ Гетмановъ поставлены и закрѣплены, тіе и въ сихъ статьяхъ непременно милостію Монаршею закрѣпляются.

А которіе пункты до челобитію Кіевскихъ и Нѣжинскихъ мѣщанъ написани въ прежнихъ пунктахъ прежнимъ Гетманомъ, и тѣмъ всѣмъ пунктамъ указали Великіе Государи и Великая Государыня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, быть въ прежней силѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества указу.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милости Ихъ Государской были челомъ.

19.

О чехахъ, монетъ новой Царского Величества, въ Сѣвску дѣланный по прошенію Гетмана Ивана Самойловича, и что тыхъ чеховъ не берутъ люди, же Гетманъ Самойловичъ не розослалъ о томъ въ Малой Россіи универсаловъ своихъ; тутъ же о соединеніи народа Малороссійского зъ Велико-россійскимъ и о супружествѣ зъ нимъ, а не заборонять переходить Малороссіяномъ на житіе въ Великую Россію.

Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, по изволенію для пополненія Ихъ Великихъ Государей казны ратнымъ людямъ на жалованое дѣлають въ Сѣвску чехи подъ Ихъ Великихъ Государей именованіемъ и гербомъ, и тѣ чехи роздають, какъ уже и роздано многое число въ вниѣшнемъ Крымскомъ походу Ихъ Великихъ Государей ратнымъ людямъ въ полкъ бояръ и воеводъ, на жалованье; а при отцѣ Ихъ Государскомъ, блаженнія и вѣчно достойнія

памяти, при Великомъ Государѣ, Царѣ и Великомъ Князѣ Алексѣе Михайловичѣ, всея Великіе и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцѣ, тако-жъ и при братѣ Ихъ Государскомъ, блаженніа и вѣчно достойніа памяти, при Великомъ Государѣ, Царѣ и Великомъ Князѣ Феодорѣ Алексѣевичѣ, всея Великіа и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцѣ, прежняго Гетмана Ивана Самойловича было о томъ чеховомъ дѣлѣ покорное челомбите къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и тѣхъ нинѣ чеховъ, какъ въ Крымскомъ походѣ въ полкѣхъ, такъ и въ Малороссійскихъ городахъ козаки и мѣщане не берутъ; а то, до сего времени, чинилось за непостоянствомъ и за воровствомъ бывшаго Гетмана Ивана Самойловича, что не велѣлъ онъ унѣверсаловъ розслать по городамъ, чтобъ тѣ чехи имали безъ прекословіа; и нинѣ Гетману и всей старшина тотъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества указъ принявъ, держати твердо, и послать въ города и въ мѣста универсали съ подкрѣпленіемъ смертніа казни, чтобъ тѣ чехи ходили обикновенно, какъ ннѣхъ Государствъ такіе-жъ чехи ходять въ Малороссійскомъ краѣ, а еслибъ кто противенъ въ томъ учинился и тѣмъ чинить смертнюю казнь; да чтобъ Гетману и старшинѣ, служа Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, народъ Малороссійской всякими мѣрами и способами съ Великороссійскимъ народомъ соединять и въ нерозорванное и крѣпкое согласіе приводить супружествомъ и инымъ поведеніемъ, чтобъ были подъ одною Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Державою обще, яко единой христіанской вѣри, и никтобъ голосовъ такихъ не испуцалъ, что Малороссійской край гетманского рейменту, а отзывались бы вездѣ одногласно Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Самодержавной Держави, Гетманъ и старшина, народъ Малороссійской обще зъ Великороссійскимъ народомъ, и волюй переходъ жителемъ изъ Малороссійскихъ городовъ въ Великороссійскіе города имѣти.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское сей

Ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, указъ изволеніемъ приняли и обѣщались содержать твердо.

20.

О построеніи новыхъ городовъ и крѣпостей на семь боку Днѣпра противъ Кодаку на рѣчкахъ Самарѣ и Орелѣ, также на устьяхъ Берестовой и Орчика, и о населеніи ихъ людьми Малороссійскими для защищенія Великой и Малой Россіи отъ нахожденія силъ бѣсурманскихъ Крымскихъ.

Да Гетману-жь и старшинѣ, Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, служа свято и радѣніе показать для утисненія и удержанія Криму и отъ нахожденія Крымскихъ Ордъ такъ на Велико-россійскіе, яко и на Малороссійскіе города войною, здѣлать на сей сторонѣ рѣки Днѣпра противъ Кодака шанецъ таковимъ же подобіемъ, какъ и Кодакъ, а на рѣкѣ Самарѣ и на рѣкѣ Орелѣ и на устьяхъ рѣчекъ Берестовой и Орчика построить города и населить Малороссійскими жителями и о томъ послать во всѣ тамошніе города универсали, чтобъ жили на тѣхъ мѣstechъ, кто хочеть поселеніе имѣти, безо всякого препятствія.

И Гетманъ и старшина и войско Запорожское тотъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, указъ приняли и обѣщались въ томъ Имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, радѣти и службу свою показать.

21.

О пожиткахъ Гетмана Ивана Самойловича и сыновъ его, полковниковъ Стародубского и Черныговского, что половину

ихъ взять до скарбу войска Запорожского, а другую половину отдать въ казну Царского Пресвѣтлаго Величества.

Гетманъ же и старшина и войско Запорожское били челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, чтобъ Великіе Государи пожаловали ихъ указали пожитки всѣ бывшаго Гетмана Ивана Самойловича такожъ и дѣтей его, бывшихъ же Черняговского и Стародубовского полковниковъ, отдать имъ въ войсковой скарбъ. И Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ, по ихъ челобитю, указали изъ пожитковъ Ивана Самойловича и дѣтей его отдать въ войсковій скарбъ половицу, а другую половину указали взять въ свою Царского Пресвѣтлаго Величества казну.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милость Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества били челомъ.

22.

О арендахъ, чтобъ не были въ Малой Россіи; о полкахъ охотничьихъ конныхъ пѣшихъ, чтобъ имъ быть по прежнему для обороны отъ непріятели; и о зборъ денегъ поборами съ людей посполитихъ для заплаги тымъ охотничьимъ полкамъ.

Били челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, Гетманъ и старшина и войско Запорожское, чтобъ для отложеня тягостей въ Малороссійскомъ краѣ аренды не были; а понеже охотничіе полки конніе и пѣшіе подъ сія военнія времена на оборону Малороссійского краю суть надобни, даби оніе были сохранени, такъ, яко при бывшемъ гетманѣ, а давати имъ плату, збирая денги съ посполитихъ людей, которіе не написани въ коза-

цкомъ спискѣ, а какимъ способомъ тѣ денежныя зборы быти имѣють, о томъ Гетманъ съ старшиною помислити имѣеть и поставить на мѣрѣ, а гдѣ станетъ то дѣло на мѣрѣ, въ то время имѣють писати о томъ къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству.

И Великіе Государя и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали Гетмана и старшину и войско указали имъ о томъ дѣлѣ помислити и на мѣрѣ поставить, чтобъ было не къ тягости нареду Малороссійскому; а охоче-конные и пѣшіе полки на оборону Малороссійскому краю повелѣли имъ держать въ полномъ числѣ по прежнему.

Остатній пунктъ сей содержитъ въ себѣ, что Гетманъ Мазепа зъ старшиною и зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ принялъ вишписанніе всѣ пункта, албо статьи, благодарно, и служити Великимъ Государемъ обѣщался вѣрно, и просить, аби отъ него и всего народа Малороссійскаго милость Монаршая великая и премногая не была никогда отъемлема; наконецъ онъ Гетманъ зъ старшиною и зо всѣмъ войскомъ также и зъ духовными особами, на той Коломацкой радѣ бывшими, ствердили вишписанніе пункты подписами рукъ своихъ.

И сія всѣ вишеобъявленніе и описанніе пункты, а Гетманъ и старшина генералная и полковники и все войско Запорожское и народъ Малороссійской приемиетъ радостно и общаемся Имъ Великимъ Государемъ, Божіею милостию Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣвичу, Петру Алексѣвичу и Великой Государинѣ благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малыя и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и Ихъ государскимъ наследникомъ служить по неложному своему обѣщанію твердо и постоянно, безъ всякой противности и шатости, и припадаа къ ихъ Государскому маестату, и у стопи ихъ Монаршихъ

какъ найпокорне просимъ, чтобъ они Пресвѣтлѣйшіе и Державнѣйшіе Великіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ и Великая Государиня, благовѣрная и Великая Кпяжна Софія Алексѣевна, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержица, меня Гетмана и старшину генералную и полковниковъ и все войско Запорожское и народъ Малороссійской содержали въ своей Государской превисокой и превеликой и невзрѣченной милости, и никогда-бъ Ихъ Государская милость отъ нихъ отъемлема не была, а для лучшаго увѣренія ми духовніа особы на сію раду собранія, я Гетманъ и старшина и полковники и сотники къ нему Ихъ Государскому милостивому указу руками нашими подписались и съ повинности нашей до рукъ ближняго Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества боярина и оберегателя и дворового воеводи князя Василя Василовича съ товарищи отдаемъ.

Писано лѣта отъ созданія міра 7195, а отъ воплощенія Слова Божія 1687 мѣсяца іюля 25-го.

Емельянъ Украинцовъ.

По низложеніи Гетмана Самойловича зъ Гетманства, заразъ зо всѣхъ полковъ городовихъ войска Козацкаго многіе своеволци, не дожидаячися новаго Гетмана, отъехали самоволне зъ обозу въ доми свои, и якъ въ дорозѣ такъ и въ домахъ и полкахъ своихъ, учинивши крамолу и бунтъ и другихъ въ домахъ остававшихъ легкомислвнихъ людей зъ собою до тоей-жъ своеволи заохотивши, не тилко арендаровъ, але и иншихъ можнихъ людей и крамаревъ невиннихъ безумиѣ брали и имѣніе ихъ между себе розшарповали, а въкоторихъ и самихъ въ смерть забивали и разніе збитки и мардерства надъ ними вполняли. Що имъ вскорѣ того-жъ лѣта за прибытемъ новаго Гетмана въ Гадячъ и Батуринь

ТОМЪ 3. 4

и за полученемъ отъ обидимихъ и ошарпанихъ многихъ суплѣкацій и жалобъ слушне награждено и одмщено: бо заразъ всѣхъ тихъ своевольниковъ по городахъ и селахъ велѣно отъ Гетмана старшинамъ зискovati, ловити и до крѣдкого вязеня отдавати, потомъ розиски чинити; по которихъ розискахъ однимъ виннѣйшимъ руки и ноги ламапно, другимъ голови неистовіе оттинано, третьихъ на шибеницяхъ вѣшано, четвертихъ на худобахъ карано, зъ пятихъ глупство кіями вигоняно. По якой экзекуціи знову станула въ мірѣ тишина и безбоязненное людемъ тамошнимъ мешкане.

По учиненію Гетманомъ Мазепи на Коломаку, яко и вишей рѣхомъ іюля въ 25 день, отдали старшина и войско хвалу Богу всеблагое строящему, и, еще дней зкилко тамъ же на Коломаку постоявши, розѣехалися оттоль во свояси: князь Голицинъ зо всѣми войсками Великороссійскими, такъ же зъ Гетманомъ Самойловичомъ и зъ синомъ его Яковомъ невольниками пошолъ на Слободи, а Гетманъ Мазепа въ Малую Россію, которого една невеликая часть шляхти Смоленской, въ томъ же походѣ бывшой, по приказу княжомъ якъ до Гадячого такъ и до Батурина отправадила, и отъ него тамъ добре утракована и ударована зоставши, отпущена до Смоленска, занеже и путь имъ на Батуринъ неби здороженъ. Мазепа, обнявши и завладѣвши всѣ достатки и богатства Самойловичови, якъ въ войску такъ и въ Батуринѣ бывшія, заживалъ чрезъ часъ немалій зъ Старшинами своими частихъ, а малъ не щоденихъ изобилнихъ и достатнихъ банкетовъ и погуляня, даруючи многихъ зъ старшини своей розними подарунками и спадками Самойловичовими. Потомъ вскорѣ того-жъ лѣта присланъ зъ Москви отъ Пресвѣтлѣйшихъ Государей Царей нарочній въ Батуринъ до Мазепи посланникъ зъ грамотою, таковоу указъ въ себѣ имѣвшою, аби всѣ скарби Самойловичови и синовъ его на двое были роздѣлены, и одна половина ихъ абы отдана тому-жъ посланнику до казни царскоу, а другая

аби удержана въ Батурии на войско Малороссійское. Сталося теди потому указу, ижъ скарби и сребра Самойловичови и синовъ его, въ дворѣ гетманскомъ въ скарбницѣ каменной вкупѣ зъ скарбомъ войсковимъ въ Батурии бывшіе, всѣ на двое роздѣлены и шалами чрезъ килко недѣль розважены; бо личачи ихъ множество мусѣло би много забавити часу, а роздѣливши едину часть забралъ на Москву преречоній посланникъ Царскій, а другая часть осталася на войско въ скарбницѣ и въ замку Батуринскомъ въ дворѣ Гетманскомъ. Що же зъ тихъ скарбовъ предъ роздѣленемъ и по роздѣленію въ скарбницѣ и въ дворѣ гетманскомъ чрезъ кривнихъ и слугъ гетманскихъ ближнихъ вкрадено, а може и по указу гетманскомъ vibrano, и на иное мѣсце перенесено, о томъ неизвѣстно, то тилко певная же болше ихъ було, нежели тутъ полагається; бо если би тилко всѣхъ було, то и за еденъ тиждень можно би ихъ було розважити и роздѣлити на двое. А що именно ихъ на войско Козацкое осталося, тое виписавши зъ одного реестру скарбового тогдашнего, въ канцеляріи войсковой мнѣ видѣти доставшогося, тутъ для видѣнія полагаю, въ которомъ реестрѣ такъ было написано, ижъ знайшлося на лице червонихъ золотихъ 22,251, таляровъ битихъ 22,855, левовъ 566, копѣекъ сребнихъ 7533 золотихъ и шаговъ 9, чеховъ 204,210 золотихъ; поставивши прето червоній, якъ тогда-жъ бывали, по 6 золотихъ, то будетъ сумми 133,506 золотихъ, а таляри поставивши по 3 золотихъ, то чинить 68,565 золотихъ. Леви поставивши по копѣ, якъ тогда-жъ были, то чинить 1,415 золотихъ. И такъ всю тую сумму до купи зложивши, а приложивши къ ней и дробную вишписанную чеховую и копѣичатую сумму, чинить всего 415,029 золотихъ и шаговъ девять. Сему тежъ дивоватися не треба, же написалемъ вишшей о покраденю скарбовъ чрезъ слугъ Мазенинихъ, бо видѣлемъ тое въ томъ же реестрѣ грошовомъ о покраденю скарбу безименно написанное; да и ближніе слуги чили кривніе Мазенини, предъ

гетманствомъ его въ нищетѣ явной бывшіе, вскорѣ при Гетманѣ своемъ явились богатыми, по килконадцать и по килкодесять тысячъ золотихъ денегъ имѣючи, кромѣ сребра и иныхъ драгихъ спеціаловъ; зъ которыхъ ближнихъ слугъ для лучшаго вѣроятія то не двоихъ вспомню, Запорожца покоевого и целюрика. Що тежъ осталось сребнихъ столовихъ кренсовъ и всякихъ драгихъ златихъ и сребнихъ спеціаловъ, клейнотовъ, жемчуговъ и другихъ камней, шабель, кубакъ, рондовъ, пистолетовъ, янчарокъ, панцировъ, и иныхъ рознихъ всякихъ военныхъ рштунокъ; также мѣди, цѣни, стадъ и всякой скотини множество, о томъ не вѣдомо; еднакъ знатно, же не кому вному тилко Мазепѣ то все досталось;—але то велми неслушне тогда зъ стороны Мазепинои и старшини его учинено, що при скарбахъ Самойловичовихъ и скарбъ войсковій вкупѣ зоставшій на двое передѣлено и на Москву отдано, къ тому и за гетманства Мазепиного тожъ въ старшинѣ енеральной и полковникахъ усматривается неисправление, что не учинили съ между себе скарбника енерального войскового, жеби онъ такъ приходъ яко и расходъ скарбу войскового совершенно вѣдалъ, и во время приличное рахубу зъ себе здавалъ старшинѣ енеральной и полковникомъ, но по прежнему обыкновенію (якъ было и за Самойловича) допустили Мазепѣ и слугамъ его скарбами войсковими завѣдовати и якъ хотя шафовати, которій певне на свою персоу приходячіе скарби защищивалъ и хоронилъ, а войсковіе бѣдніе не тилко на войско охотницкое козацкое и на иннія потреби войсковія, але и на свои приватніи и неслушніе расходи и подарунки несчадно употреблялъ и истощевалъ. Принамитій уже теперь здаетмися належалобъ старшинѣ и полковникамъ тотъ зроръ поправити, и скарбу войсковому въ завѣдованю гетманскомъ и слугъ его знайдватися не допустити, учинивши на тое зъ между себе яко и вишей рѣхомъ особого войскового енерального скарбника.

Гетманъ Мазепа зъ старшиною и полковниками ни того ни другого року не былъ на Москвѣ, але ажъ третяго то есть 1689 року, за поворотомъ войскъ Россійскихъ зъ подъ самого Перекопу былъ тамъ, когда и князя Голицина Василя Василіевича постигло несчастье, о чемъ впередъ будетъ.

Того-жъ року іюля 5 во время литіи звичайной, по вечерній за усопшихъ отправоваемой, зъ облака темного и дождевного, надъ монастырю Киевопечерскій пришедшого, на церковь соборную Успенія Пресвятыя Дѣви Богородици крѣпкой ударилъ перунъ и верхъ оная пробилъ и дерево подъ банею запалилъ былъ, отъ которого удару всѣ червци зъ Архимандритомъ и люде мірскіе, въ церквѣ бывшіе, на землю упали и нескоро въ себе поприходили, а Архимандрита полумертвого зъ землѣ снято и до келіи его отведено чили отнесено. Дерево зась подъ банею запаленое послушникъ еденъ монастырскій, Котлярчикъ, зъ сокирою на церковь зхопившись вирубалъ и на землю скинулъ, и церковь оную прекрасную оборонилъ отъ огня тогдашнего.

Того-жъ року въ мѣсяцю октоврїа прислали Запорожци до Мазепи, нового Гетмана, пословъ своихъ чтирохъ, значнихъ товаришовъ войсковихъ албо полковниковъ, зъ осмадесятма человекми товариства рядового, поздоровляючи его на новомъ гетманствѣ, чрезъ такіи листъ свой:

Велможній Мосцѣ Пане Мазепо Гетмане,
нашъ Мосцѣ Пане брате и благодѣтелю!

Поневажъ по ласцѣ Божой и зъ прїязни братѣ нашей войска городского Малороссійского на мѣсцу Гетмана попovichа зосталъ еси отчизнѣ нашей Гетманомъ, будучи человекомъ росторопнимъ и разумнимъ, теде и ми зъ того тѣшимся и чрезъ умислнихъ пословъ нашихъ войсковихъ поздоровляючи Вашъ-Мости Мосцѣ Пана на томъ новомъ гетман-

скомъ гонорѣ, зичимъ, абись, многолѣтно на томъ урядѣ живучи, щасливе все доброе исправлялъ въ отчизнѣ нашей Малороссійской зъ добримъ пожиткомъ людскимъ и благодареніемъ; а особливе зъ дискреціи нашей войсковою чрезъ сей листъ нашъ просимъ, абись на насъ войско Низовое былъ ласкавъ, не якъ поповичъ зрадца сегобочной отчизни нашей Украинской, и не хирхеліоваль такъ около насъ якъ онъ началъ былъ хирхеліовати на наше искорененіе; о то-жь Богъ учинилъ иначей, самого его изкоренилъ зъ гетманства; и абись не споминалъ того если тобѣ що сталося прикрого у насъ въ той часъ, якъ отъ Дорошенка въ Кримъ идучи зъ братею нашею въ подарункахъ посланною, пойманъ и до Сѣчи припроваженъ zostалесь, уважаючи тое же тогданшню бѣду теперешнимъ щастіемъ нагородилъ тебѣ Богъ, якъ въ Египтѣ нагородилъ Богъ бѣду мудрому и прекрасному Іосифу; а ми дознавши ласки твоей рейментарской субмѣтуемъ за оную щиростю нашою оказватися, и по ординансу Вашомъ на всякую военную потребу Пресвѣтлѣйшимъ Государямъ Царямъ нашимъ готовими zostавати, надѣючись и отъ Ихъ Величества панской и добродѣйской себѣ милости и призрѣнія за твоею рейментарскою ласкавою до ихъ Пресвѣтлого Величества за нами войскомъ Запорожскимъ Низовимъ причиною, о которую велце просимъ и зостаемъ.

Вашой Велможности рейментарской милости всего добра зичливіе и до услугъ поволивѣ брата,

Григорій Сагайдашній, Атаманъ Кошовій зо всьмъ войскомъ Низовимъ Запорожскимъ.

Зъ Сѣчи Запорожской,
октовріа 4, року 1686.

Того Запорожского поселства и привѣтствія Мазепа барзо былъ контентъ, и, чрезъ килко дней ихъ всѣхъ у себе честно пріймующи, доволно зъ ними гулялъ и бенкетовалъ, потимъ, отправуючи ихъ старшину назадъ, ударовалъ слушними подарунками и писалъ чрезъ нихъ обширній листъ до войска Низового Запорожского, дякуючи ему за добрій афектъ ку себѣ и обѣцуючи всѣми силами своими все доброе чинити оному; зъ тимъ отправивши пословъ Запорожскихъ ударовалъ и рядовое ихъ товариство тузинками и мусулбесами, и позволилъ имъ при своей ассигнаціи въ полку Полтавскомъ на кватерахъ чрезъ наступовавшю тогда зиму при всякой скромности прежити. На доводъ тежъ своей ку войску Низовому ласкавости, предъ запустами Филиповскими виправилъ до Запорожя зъ листомъ своимъ значного дворянина своего Витвицкого, и послалъ чрезъ него подарунку на всѣ курени сѣчевіе грошей по сто золотихъ, по кухлѣ горѣлки, и по десять бочокъ всякого борошна на каждый курень, зъ гребель Варсловихъ зобранного, велѣлъ выдати Василию Колачинскому дозорци млиновъ полку Полтавского тогда бывшему. На Атаманію зась всю, далъ особно по кармазину, а Кошовому у двое и у трое того далъ сукнами и матеріями розними, такъ же и старшинѣ его. Которіе всѣ подарки они Запорожци, отъ помененного посланого вдячне принявши, велце за оніе Гетману чрезъ листъ свой благодарствовали и посланного того честно отправили.

Тоей-жъ осени доконченъ въ Сѣвску Григорій Гетманичъ усѣченіемъ главы топоромъ до плахи, за городомъ Сѣвскомъ, гдѣ Колиски; тамъ же и погребень; не вѣдомо же за якую вину, лечъ домишлятися можно, ижъ за тщаливимъ стараніемъ Леонтія Романовича Неплюева воеводи Сѣвского, которій могль опасатися, же гдиби Гетманичъ по указу Монаршому на волю zostалъ отпушенъ, то могль бы на немъ Неплюеву доходити добръ и скарбовъ своихъ въ войску зъ нимъ Гетманичомъ забраннихъ.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХІХ.

О построеніи города Новобогородицкого на усть рѣки Самари чрезъ войско Козацкое; такъ же о построеніи и другой крѣпости въ Камяномъ Затонѣ; о причинахъ для чего тѣе города построены, и о скорби Запорожской зъ построенія оныхъ и о раззореніи ихъ. О письмѣ князя Четвертинскаго Митрополита Кіевскаго до воеводи Русскаго писаномъ на Шумянскаго скаржатомя.

Року отъ мірозданія 7196, а отъ Живдителя Слова Божія во міръ пришествія року 1688. Намѣреваючи Великіе Государи Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи со сестрою своею Великою Государинею Царевною Софією Алексѣевною, всея Россіи Самодержци, подлугъ союзу своего, на Кримъ чинити военній промыслъ, разсудили за благо первѣе на Самарѣ создати городъ для зложенія въ немъ не тилко хлѣбныхъ для войска потребныхъ припасовъ, але и пушокъ и иныхъ всякихъ воинскихъ припасовъ и тяжаровъ, чтобы за поворотомъ отъ Криму не возити всѣхъ тихъ тяжаровъ войсковыхъ во внутренніе города держави своея, але оставляти оніе въ томъ новосозданіи мѣвшомъ градѣ Самарскомъ для пришлолѣтной военной компаніи. А хотячи тое свое Монаршее намѣреніе исполнити skutкомъ, прислали по Крещеніи Господнемъ чрезъ нарочнаго посланца своего въ поважной грамотѣ своей до Гетмана Мазепи таковоу указъ свой, абы онъ Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Малороссійскимъ готовался до походу ранного для строенія новаго города на

Самарѣ. Гетманъ теѣи тотъ Монаршіи исполняючи указъ, розослалъ заразъ во всѣ рейменту своего полки унѣверсалніе ординанси, абы старшина и всѣ козаки въ такій походъ на пять мѣсяцей прибиралися. Егда же весна съ красними крѣтами и травными скотомъ пашами по невчасахъ зимнихъ наступила, тогда и Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Малороссійскимъ рушилъ зъ домовъ на подлежащее указное дѣло; также ближній околничій и воевода Сѣвскій Леонтіи Романовичъ Неплюевъ зъ невеликою частію войска своего Московского въ тотъ же походъ рушилъ, и прибывши безпрепятственно на указное мѣсце, заложили на успѣ рѣки Самари въ Днѣпръ впадающей, обаче оподаль отъ Днѣпра, городъ знаменитій и нарекли его Новобогородицкій градъ, его же чрезъ все лѣто тогдашнее за распорядженемъ и досмотромъ Нѣмчина инженера, зъ Москви на тое присланного, самое войско козацкое дѣлало, и якъ належало здѣлало и крѣпко уфортификовало, а войско Неплюево не дѣлало. Пришлихъ зась лѣтъ тотъ градъ въ церквахъ и будинкахъ докончился совершенно чрезъ людей Малороссійскихъ же, въ оній для мешканя нашедшихъ и отъ того часу по указу Монаршомъ начали тамъ перемѣною жити воеводи Московскіе зъ войскомъ пѣхотнимъ, и зложеня запасовъ хлѣбныхъ и всякихъ вещей и тяжаровъ войсковихъ тамъ же почало zostавати, и zostавало чрезъ лѣтъ 23 до остатнего того града раззоренія, которое збылося року 1711. Въ тотъ городъ що лѣта подводами Малороссійскими отправаживани многіе харчевіе запаси государскіе. Когда будовали тотъ городъ, тогда присланъ отъ лица Монаршого нѣкій значній посланникъ для осмотра городского строенія, той теѣи посланникъ, подавши Монаршю похвалную за службу Гетману грамоту, привнесъ и значніе отъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества ему-жъ Гетману зъ старшиною енеральною и полковниками подарунки, за которіе при отправѣ честной и самъ отъ Гетмана и всей старшини немалою златою суммою

зосталъ обдарованъ. Прежде виходу зъ домовъ въ тотъ походъ писалъ Гетманъ до Запорожцовъ, ознаймуючи о такомъ указѣ Монаршомъ, что мѣсть строитися городъ на устѣ Самари, и выражаючи для якої потреби мѣсть оній тамъ построи́тись, купно же и предлагаючи имъ, абы они въ томъ волѣ Монаршой не перечли, понеже града того уфундоване не мѣло быти войску Низовому зъ утискомъ и обидою, а особливе желяючи, абы за тое на него якъ на Самойловшча не имѣли суспѣцим и гнѣва, занеже тотъ градъ цале не по его Гетманскому совѣту, но по разсмотрѣннн и волѣ Монаршой для вишевспомненой потреби мѣлъ создатися. На якій листъ гетманскій Запорожци отвѣтствовали такъ, же любо зъ построена города оного значній пришлої усмотрѣвали себѣ зъ стороны Монаршой утискъ и обиду, однакъ спускаючися на волю и дискрецію Монаршую не мѣли въ томъ быти сперечными, якожъ такъ и учинили. По уфундованю города оного яко Гетманъ зъ войсками Малороссійскими такъ и Неплюевъ зъ войсками Великоросскими розійшлися во свояси, обаче гарнизонъ Московскій и Козацкій въ томъ городѣ до времени слушного оставили, поколь тое устроитися мѣло кому тамъ по указу Монаршомъ зоставати належало. Послѣ збудована того города Новобогородицкого въ килко лѣтъ другій городъ въ Камяномъ Затонѣ для той же потреби, що и Новобогородицкій, зосталъ крѣпко збудованъ и устроенъ противъ пустой Старой Сѣчи Запорожской, на томъ боку Днѣпра бывшой, и не далеко отъ Сѣчи другой, въ которой войско Запорожское мѣшкало (отъ Камяного же Затону до Новобогородицкого города три дни ѣзди конемъ, що можетъ значити миль 30); но уже въ томъ Камяномъ Затонѣ при запасахъ харчевихъ и войсковихъ знайдовалося самое президіумъ Московское. За тое крѣпости Каменозатонской построение любо Запорожци гнѣвались, видячи оттоль себѣ утискъ и обиду, однакъ уже молчали, спускаючися въ томъ на волю Монаршую и ласку.

Раззорена же зостала тая крѣпость тогда, когда раззоренъ и городъ Новобогородицкій, яко више написалось; обаче стрѣлци Московскіе, въ той Каменозатонской крѣпости жителствовавшіе, ажъ до крайнего (еже року 1709 собилося) Сѣчи Запорожской раззоренія и запустѣнія, не безъ частихъ зъ Запорожцами утѣсняемыми зсоръ и дракъ обрѣталися.

Того-жъ року Ясене въ Богу Преосвященнѣйшій отецъ Гедеонъ Святополкъ Князь Четвертенскій Митрополитъ Кіевскій, разсмотрѣвшисъ на новой митрополіи своей, что Іосифъ Шумянскій владѣйка Львовскій многія и великія чинить ему въ епархіи его Кіевской обиды и утиски писалъ, ускаржаючи на него Шумянского, до пана воеводи Русского листъ свой, выразивши въ немъ подробно неслушнія дѣянія Шумянского, и просячи его пана воеводу о инстанцію въ той мѣрѣ до Короля Яна Собѣского, абы Шумянского въ таковыхъ поступкахъ погамовано и ускромлено. Якого листа своего списокъ онъ отецъ Митрополитъ для вѣдома прислалъ въ канцелярію войсковую енералную, а листъ тотъ отъ слова до слова такъ ся въ себѣ имѣеть:

Jaśnie Wielmożny M-ci Panie Woiewoda Rusky, móy wielce miłosciwy Panie i Bracie!

Z uniżonym ukłonem oraz u powolnością usług odezwać się do W. Mci Pana dawniey mi należało, abym się tym samym pokazał bydz pamiętnym dobroczynney łaski W. M. Pana, która

Ясновельможный Панъ Воевода Русскій, многомиловивый мой панъ и братъ!

Давно уже слѣдовало миѣ отвѣчать Вамъ съ нижайшимъ поклономъ и предложеніемъ своихъ услугъ, и тѣмъ самымъ показать, что я помню благодѣтельную милость, которую Вы при каждомъ удобномъ случаѣ оказывали миѣ безъ всякой съ моей стороны заслуги. Природное Ваше

przy podanych okazyach oświadczales mi W. M. Pan bez wszelkich przysług moich zadatków. Zabawom moim iednak, które gospodarza na nowosiedlinach rozrywać zwykły, że wybaczyć zechcesz, wrodzone W. M. Pana ludzkość i polityka w tym mię upewniaią: o co wielce proszę W. M. Pana. Teraz, kiedy mię łaskawym W. M. Pana rekomenduję respektóm w nadziei dobroci tey, którą W. M. Pan każdego obdarzać raczysz, smiem donieść W. M. Panu wielkie krzywdy i ciężkie obelgi, któremi mię trapić Imc Xiądz Szumlański nieprzestaie. Jeszcze gdym zостаwał na Wołyniu, różnemi mię trudnił przeszkodami: Z diecezey moiey Łuckiey kapłanów święcywał, nieważnych ważnemi czynił. Monastery do Diecezey Łuckiey zdawna należące do swojego podbiiał prawa; wykrocznych kapłanów zaszczycał swoją protekcią; małżeństwa słuszne z moiey diecesey zakazywał y innemi różnemi confundował moią Jurisdictionię affrontami, jeszcze mi i teraz

милосердіє и снисходительность подають миѣ, однакожь, надежду, что Вы извините меня, принявъ во вниманіє моє хлопоты, которыя обыкновенно развлекають хозяина на новоселья; объ этомъ усердно прошу Васъ. Нынѣ, поручая себя милостивому Вашему вниманію, въ надеждѣ на Вашу снисходительность, которою Вы удостоиваете каждаго, осмѣливаюсь представить Вамъ великія обиды и тяжкія оскорбленія, коими Его милость ксендзъ Шумлянскій не перестаетъ меня тревожить. Еще когда я былъ на Волини, онъ беспокоилъ меня разными затрудненіями: рукополагалъ священниковъ моей Луцкой епархіи, недѣйствительныхъ дѣлалъ дѣйствительными; подчинялъ своей власти монастыри, издавна принадлежащіє Луцкой епархіи; удостоивалъ своего покровительства преступныхъ священниковъ; налагалъ запрещенія на правильные браки въ моей епархіи, и другими различными дерзостями причинялъ замѣшательство въ моемъ управленіи; и теперъ даже не даетъ миѣ покоя: посылая сборщиковъ своихъ подъ самый Кіевъ,

nie daie pokoju: poiezdników swoich pod samy Kiiow posyłaiać, kapłanów diecezey moiey Metropolitańskiej ciemięży wydzirstwem; myra Święte y moie antymisy z ołtarzów zbiera, a insze iakoweś rozdaie; mnie na honorze ubogim uszczypliwym ięzykiem paszkwilnie; Kapłanom z diecesey Wołyńskiej gardłem grozi, iesliby u mnie który bywał, alho na modlitwach iawnym mię przypominał głosem, maiętności, od ufundowania wiary Chrzesciańskiej w ziemi Ruskiej do Metropoliey Kiiowskiej należace, po nieprzyiacielsku plondruie y iakiemi tylko może złościami pobudza mię do niecierpliwości. Daley przeto iuż takowych zbytkow zniesć nie mogąc, nie zkad inąd zaczynam składać się od niebaczných impetów sławy i kosztów cudzych chciwego łowczego, tylko proszę W. M. Pana o poważną instancją do baczoney łaskowości Króla Iego Mci Polskiego. Tym poufaley smiem o to prosić W. M. Pana, im dowodniey wiem

угнетаеть священниковъ митрополитанской моей епархіи вынужденными поборами, отбираеть у церкви святое мвро и антимины, данныя мною, раздавая какіе-то свои; и надо мною смиреннымъ издѣвается язвительными насмѣшками; священникамъ епархіи Волинской грозить смертною казнію, еслибы кто изъ нихъ приходилъ ко мнѣ, или же вслухъ поминалъ меня въ молитвахъ; имущества, съ самого введенія Вѣры христіанской въ землѣ Русской принадлежація митрополиі Кіевской, грабитъ какъ непріятель, и всѣми, какими только можетъ, средствами старается вывести меня изъ терпѣнія. Потому, не въ состояніи уже будучи сносить дадѣе такихъ наглостей, отъ несправедливыхъ нападокъ жаднаго къ чужой славі и имуществу ловца, начинаю искать защиты не инымъ какимъ-либо образомъ, а только прошу Васъ о многозначительномъ ходатайствѣ Вашемъ предъ внимательнымъ милосердіемъ Его Милости Короля Польскаго. Съ большою увѣренностью осмѣливаюсь просить Васъ объ этомъ, вполне полагаясь на Ваше природное ве-

o wrodzonej W. M. Pana wspaniałości, którą W. M. Pan rozsądzić możesz: iż takowe Imc Xiędza Szumlańskiego występki nie tylko mnie krzywdzą z urazą praw Boskich, ale rozrywają postanowienie y pokoy między Najjaśnieyszymi Monarchami Carstw Ruskich prawosławnymi Panami y Dobrodziejami moimi wielce Miłościwemi; a Krolewstwem Polskim, z radością wszystkiego okręgu Chrześcijańskiego postanowione y poprzysiężone. Według paktów poprzysiężonych Imc Xiędz Szumlański z inszemi Episkopstwami — Łuckim, Przemyślskim, Białoruskim; powinienby Metropolicie Kijowskiemu, iako y przed tym bywało, posłuszeństwo oddawać; Iego mość iednak Xiędz Szumlański ledwo mnie samego za kark wzięwszy pod swoje nie nakłania nogi: rodzonego swego, nie z wolnego zebrania, ale właśnie za pieniędzy, człowieka zgola nietylko do urzędu Episkopskiego, ale y do Kapłańskiego bynajmniej niezgodnego, sadza na Episkop-

ликодушіе, которымъ Ваша милость разсудить, что такія преступленія Его милости ксендза Шумлянскаго не только обижаютъ меня и оскорбляютъ Божескіе законы, но вмѣстѣ съ тѣмъ разрываютъ договоръ и миръ между Пресвѣтлѣйшими Монархами царствъ Рускихъ, православными Государями и благодѣтелями моими многомилостивыми, и королевствомъ Польскимъ заключенные, и къ общей радости всего христіанскаго міра утвержденные. На основаніи клятвенно утвержденного договора, Его милости ксендзу Шумлянскому съ прочими епископствами — Луцкимъ, Премышльскимъ, Бѣлорускимъ, слѣдовало бы, какъ и прежде сего было, оказывать послушаніе Митрополиту Кіевскому; несмотря на то Его милость ксендзъ Шумлянскій чуть меня самага, взявши за шею, не наклоняетъ къ ногамъ своимъ. Родственника своего, челоуѣка рѣшительно неспособнаго, не только къ епископскому, но и къ священническому сану, поставляетъ на епископство Луцкое не въ слѣдствіе свободнаго избранія, но за деньги, и безъ всякаго со мною сно-

stwo Łuckie niezniósłszy się ze mną. Z czego ja nietylko z prawa starożytnego Metropolitom Kijowskim służącego, ale y z prawa terazniejszych paktów za powodem cnot przy Electiey Episkopa Łuckiego, iako też y święcenia na Episkopstwo miałbym cieszyć się. Przydaie mi ieszcze żalu nieznośnego ponizienie Ich Mm. Xięży Szumlańskich w promowowaniu się na Episkopstwo Łuckie bez wiadomosci moiey. Iam te Episkopstwo z znacznym zdrowia nadwreżeniem y nie małym sumptem z wielkich y ciężkich, włócząc się po trybunałach, oswobodziłem długów; Cerkiew Cathedralną restawrowałem, maiętnosci puste poosadzałem: Imc Xiądz Szumlański obfite gumna moiey krwawey pracy roskosznie pożywszy y inne zbiory moie sobie niesłusznie iakoś przywłasciwszy, ieszcze mię takowym konfunduie ponizieniem, ktore że mi się dzieie ni tylko z obelgą honoru mego, ale y z naruszeniem starożytnych praw, niemniey y

шенія; чего я могъ бы требовать не только на основаніи древняго права, принадлежащаго Митрополитамъ Кіевскимъ, но и въ силу настоящаго договора и требуемыхъ имъ достоинствъ, какія необходимы при избраніи въ епископа Луцкаго, а также при посвященіи въ санъ епископскій. Униженіе меня ихъ милостью ксендзами Шумлянскими, и ихъ домогательства на епископство Луцкое, мимо моего вѣдома, причиняють мнѣ несносную скорбь. Епископство это я освободилъ отъ большихъ и тяжкихъ долговъ, принимая на себя хлопоты по судамъ, съ значительнымъ ущербомъ здоровья и не малыми издержками, возобновилъ кафедральную церковь, населилъ пустыя имѣнія. Его-жъ милостью ксендзъ Шумлянскій, растративъ обильныя житницы, собранныя кровавымъ трудомъ моимъ, и неправильно присвоивши какимъ-то образомъ другіе мои запасы, меня унижаетъ. А какъ униженіе это не только оскорбляетъ честь мою, но и нарушаетъ также стародавнія права, равно какъ и нынѣшній недавній договоръ; потому предъявляю вамъ предо-

terazniejszych paktów świeżych, Protestor przed W. M. Panem o niegodności tych promocyi Ich Mościow Xięży Szumlańskich, prosząc wielce Wm. M. M. P., abym za poważną Wielmożnego M. Pana instancją był zachowany przy całości praw moich Metropolitańskich. Wielmożny Mości Pan wysokim uważywazy rozumem z takowych urazliwych zadatków, iakowe rodzą szkodliwe następowanie, racz potrafić Twoią, z Niebios daną cnotą, aby mógł iuż kiedy wór iego Mosci Xiędza Szumlańskiego rożnych władcytw y monastyrów intratami chciwie, z wielkim zbawienia wiecznego niebezpieczeństwem y z znaczną narodów Ruskich szkoda, natkany zapieczętować się; y aby do tego czasu zaniechał do diecesiey Metropoliey Kijowskiey, iako y maiętnostek iey interesować się, nie tylko po Słucz, iako starożytnych wieków granica diecesiey Metropolitańskiey bywała, ale y do wszystkich monastérow y Bractw tak w Koronie, iako y wielkim Xięstwie Litewskim znajdujących się, które z dawna

судительность такого домагаательства ихъ милостей ксендзовъ Шумлянскихъ, и усердно прошу Васъ, чтобы, по Вашему многозначительному ходатайству, сохранены были всѣ права мои митрополитанскія. Разсмотрѣвъ высокимъ Вашимъ разумомъ то вредное слѣдствие, какое можетъ возникнуть изъ такихъ оскорбительныхъ начинаній, благоволите данною Вамъ съ неба добродѣтелью устроить такъ, чтобы могъ наконецъ когда-либо закрыться мѣшокъ Его милости ксендза Шумлянскаго, жадно наполненный съ великою опасностію для вѣчнаго спасенія и съ значительнымъ вредомъ Русскому народу доходами разныхъ епархій (władycw) и монастырей; и чтобы съ сего времени оставилъ онъ свои притязанія къ митрополіа Кіевской и къ имѣніямъ ея не только по Случь, — какъ изъ древнихъ вѣковъ граница митрополитанской епархіи была, — но и ко всѣмъ, какъ въ королевствѣ, такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ находящимся монастырямъ и братствамъ, которые были издавна подвластны суду

Iurisdictioney Metropolitańskiej posłusznemi bywali. Przez co dosyc się stanie sprawiedliwości świętey; Confidencia między Nayiaśnieyszemi Monarchami stwierdzi się; y ia iak naygoręcey o pomysłność Nayiaśnieyszego Maiestatu prawosławnych Monarchów naszych, Panów mych wielce miłościwych y dobrodzieiów, jako y Króla Jego Mosci Polskiego Pana Boga błagać mam. Oraz z poważney W. M. Pana instanciey wdzięczen będąc, życzliwemi memi zawdzięczać W. M. Pana usługami obiecuję. Pisan roku 1688.

*Гедсонъ Сятополкъ Князь Четвертенскій, Архієпископъ,
Митрополитъ Кіевскій.*

митрополитанскому. Этимъ удовлетворится святая справедливость, скрѣпится взаимное довѣріе между Пресвѣтлѣйшими Monarchами, а я найусерднѣйше стану молить Господа Бога о благоденствіи Пресвѣтлѣйшаго Величества Православныхъ Monarchовъ нашихъ, Государей моихъ многомиловныхъ и благодѣтелей, равно какъ и Его милости Короля Польскаго; а также, изъ признательности за Ваше многозначительное ходатайство, обещаюсь отблагодарить Васъ искренними моими услугами. — Писано 1688 года.

*Гедсонъ Сятополкъ Князь Четвертенскій, Архієпископъ,
Митрополитъ Кіевскій.*

Р О З Д Ъ Л Ъ XXX.

О збездѣ гетманскомъ съ Голициномъ въ Сѣвску для совѣту о походѣ; о розосланіи отъ Гетмана ординансу во весь полки; жеби готовились въ походѣ; о рушеніи раномъ въ тотъ походѣ; о прибытіи до Самары; о прибытіи до Черной Долины; о привитаніи тамъ Ханскомъ войскъ христіянскихъ съ шкодою своею и въ полкахъ слободскихъ; о привитаніи другомъ ординскомъ на Коланчаку; о пойманіи тамъ языковъ Татарскихъ и о поворотѣ отъ Коланчаку всѣхъ войскъ назадъ; о роптаніи всѣсковомъ на Князя и Гетмана за тотъ поворотъ; о экскузѣ гетманской предъ войскомъ своимъ; о подзорѣ на Голицина за припятіе будто отъ Хана подарунковъ, и о погососцѣ, отъ Голицина выпущенной, для чего не воевалъ на Крымъ; о коштахъ монаршихъ дармо тогда пропалихъ; о войску, подѣ Горбатокъ выправленномъ и повернушомъ; о резиденту отъ Яблоновскаго Гетмана Коропного до Голицина присланномъ съ писмомъ, до Гетмана писаннымъ; о респонсѣ до Икатовскаго на реплку Королевскую въ канцеляріи войсковой учиненномъ; о Голициновичѣ злихъ противъ Государя на Москвѣ замислахъ и о ево за тое скараніи съ прочими совѣтниками ево; о царствованіи отъ того часу единого Царя Петра Алексѣевича; о гетманской тогда первой на Москвѣ и въ монастырѣ Троицкомъ съ старшиною бытности; о воспріятіи милости монаршой и грамотъ потвержательныхъ на гетманство, на зрунты и на маѣтности, такъ ему Гетману яко и всей старшинѣ и значному товариству виданнихъ; о разставленіи

войскажь охотничкихъ для осторожности отъ непріятелей; в запасажъ хлѣбныхъ и военныхъ и воеводахъ въ Новобогородицкомъ городѣ; о видрукованной въ первой разѣ книжѣ Житіей Святыхъ, отъ Сентября починающихся.

Року отъ начала міра 7197; а отъ Господняго въ мірѣ плотскаго явленія 1689. Хотячи Пресвѣтлѣйшіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи всея Россіи Самодержци со сестрою своею Великою Государинею Софѣю Алексѣвною, наступовавшаго лѣта, повторній военной на панство Крымское учинить походъ и промыслъ, повелѣли Князю Василю Василювичу Голицину и Гетману Мазепѣ для общаго о томъ походѣ совѣта зѣхатися въ Сѣвску. По якомъ указу Монаршомъ яко Князь Голицинъ такъ и Гетманъ Мазепа зъ старшиною енералною и полковниками, по святыхъ Рождества Господня въ Сѣвску зѣхавшия, совѣтовали о той повторной военной компаніи на Крымъ, якимъ бы способомъ оную начати и вершити мѣли. А по совѣтѣ ономъ вскорѣ зъ Сѣвска розѣхалися во свояси. Гетманъ, прибывши въ Батуринъ, заразъ такъ до старшини яко и до всѣхъ козаковъ во всѣ рейменту своего полки Малороссійскіе розослалъ свои унѣверсалніе ординанси, приказуючи именовъ Царскимъ, абы въ походъ военной ранній на Крымъ готовалися на шесть мѣсяцей. По Свѣтломъ засѣ Воскресеніи Господнемъ скоро трави начали проявлятися, абы такъ войска Великороссійскіе конніе и пѣшіе зъ помемнимъ княземъ Голицинномъ и зъ иными многими князьями и воеводами, въ многочисленномъ собраніи, яко и Гетманъ Мазепа зо всѣми рейменту своего полками Малороссійскими, двинулися зъ домовъ въ походъ тогдашній военной, и ишедшия въ поляхъ передъ Самарою рѣкою, и Самаръ перебудши, простовали безъ жадного препятія ажъ до Черной Долины, которая отъ Перекопу въ килковадцять миль знайдуется. Преходячи въ степахъ оныхъ разніе полевіе

въ Дѣпру текучіе рѣчки и многіе балки и долины, войска козацкіе держали сторону праву ку Дѣпру, а войска Московскіе сторону лѣву отъ степовъ, къ Дону и Азову протягующихся. Егда же прибыли до Черной Долины, тогда и Ханъ Кримскій со тмаи орды своихъ привиталъ войска христіанскіе. Въ якомъ привитанію, усмотрѣвши нестроеніе въ полкахъ слободскихъ, вдарилъ на оніе крѣпко, и немалою въ полку Ахтирскомъ и Харьковскомъ чили Сумскомъ, здѣлалъ шкodu, и болшую би здѣлалъ, если би Гетманъ на гвалтовное и слезное полковниковъ тихъ прошеніе не послалъ на ратунокъ килкохъ полковъ пѣхотныхъ сердюцкихъ; которіе подчасъ дожда тогдашняго скоро до полковъ побѣжденныхъ приспѣли, и крѣпкій огонь зъ мушкетовъ своихъ на орди килкокротне проліяли, тогда заразы все орди, значій въ себѣ увидѣвши ущербокъ, пречъ отбѣгнули, и уже прочихъ дней хочай предъ войсками христіанскими и показавался, однакъ не посмѣли на оніе ударити такъ яко первее. По якомъ несчастливомъ початку военномъ, трупы слободскихъ козаковъ похоронивши, и суда водчіе великіе въ нихъ на телѣгахъ проваженіе порубавши и попавивши (же нѣчимъ ихъ было провадити, вжъ орда и конѣ подъ ними бывшіе поврубовала), рушили далѣй къ Перекопу; а гди прибыли до Колончаку, долины якая отъ Перекопу чи въ милоу, чили о полтори знайдуется зъ колодязями для напованя скотовъ Кримскахъ, чрезъ Татаръ покопанями, тогда въ войску христіанскомъ отъ зноя бывшего жаждавшемъ и до колодязовъ оныхъ для напоенія коней и себе побѣгшемъ повторній разъ Орда зашкodiла. Того двя и язyki Татарскіе, чили нарочне отъ Хана подосланніе, пять человекъ поймани и до князи Голицына припровяжени, а что они тамъ сказали, о томъ не вѣдомо; то тилко явно всему войску показалось, же на Колончаку одну ночь переночевавши и далѣй подъ Перекопъ не йдучи, повернулъ Голицынъ со всѣмъ войскомъ своимъ на лѣво, а войска козацкіе тожъ за нимъ повернули, забя-

раючи путь свой назадъ во свояси. Многие тогда отъ войска Московского и Козацкаго на Голицина и Гетмана было роптаніе и клятва, же безъ жадного надъ Кримоь промислу назадъ повернули, але Гетманъ предъ всѣмъ войскомъ козацкимъ явно и зъ плачемъ вимѣрался, же ни его въ томъ была воля, але старшого командира князя Голицина, которій яко Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ своимъ свою ухибилъ вѣрность, такъ и ку войску Запорожскому недоброжелателенъ показуючися, поступилъ такъ якъ ся ему подобало. Носилася тогда между войскомъ и такая поголоска, же будто Ханъ Крымскій, не могучи далѣй постояти предъ войсками христіанскими, чрезъ скритія ссилки перепросилъ и ублагалъ Князя Голицина, абы не воюючи на Крымъ отвернулъ назадъ, а за тое прислалъ будто ему подарунку шесть бочалокъ червонихъ золотихъ, которіе будто наполнены быди фалшивими червоними, то есть личманами, а тилко по концахъ бочалокъ были заличковани правдивими златниками; которіе Голицинъ, тайно будто принявши, выпустилъ въ войско такое слово, что для того не воюючи на Крымъ назадъ повернулся, ижъ Ханъ со всѣмъ Кримоь Великимъ Государемъ Всероссійскимъ Самодержцамъ поклонился. Того лѣта могло бы що и помисльное надъ Кримоь здѣлатися, еслибъ до того была охота Голицинова; лечъ ижъ тая въ немъ на тотъ часъ згаснула, того ради не тилко слава войскъ христіанскихъ внѣвечъ обернулася, але и превеликіе кошти и скарби Монаршіе на подъемъ войскъ своихъ ложенія пропала туне. Того-жъ времени отъ главнихъ войскъ виправлена была часть една отъ Гетмана войска козацкаго подъ Горбатовъ, замокъ каменній Турецкій надъ Чорнимъ, чили надъ Гнилимъ моремъ застаючій; але, в тое ничого тамъ не вскуравши, повернули назадъ въ Малую Россію. Тоей-жъ весни Яблоновскій, Гетманъ Великій Коронній, заслушавши о рушеню войскъ Московскихъ и Козацкихъ на Крымъ, и самъ зъ войсками Полскими стягаючися

для чиненя военного зъ своей стороны надъ бѣсурманн промислу, подлугъ заключенного прежде описанного союзу, прислалъ до князя Голицина для всякихъ листовнихъ корреспонденцій и зношеня нарочно резидента своего Стефана Глосковского, столника Браcлавского, чрезъ которого и до Гетмана Мазепи мая 8 писалъ такой листъ свой:

Wielmożny Mci Panie Hetmanie woysk Zaporozskich Ich Carskich
Wielicestw, moy Mosci Panie y Przyjacielu!

Z wielkim ukontentowaniem odebraliśmy tu tę wiadomość, że tak dawno Xiąże Imc Galiczyn y W. M. Pan z woyskami Ich Prześwietleyszych y Dzierżawnieyszych Carskich Wielicestw ruszyliście się przeciwko nieprzyjacielowi spólnemu Krzyża Sgo z domow swoich. Ia też tu już z Warszawy stanąłem we Lwowie y kupię woyska nad Dniestrem, przy pograniczu, do których z przyszley, da Bóg niedzieli, y sam wyiadę. Aby zaś częstszą korrespondencyą o przemyślach woiennych mogłem mieć z Xięciem Iego Moscią Galiczynem y W. Mci Panem do boku

Вельможный Панъ Гетманъ Ихъ Царскаго Величества войскъ
Запорожскихъ, милостивый мой Панъ и пріатель!

Съ большимъ удовольствіемъ получили мы извѣстіе, что князь его Милость Голицынъ и В. М. Вы, съ войсками Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, уже давно выступили изъ домовъ своихъ противъ общаго врага Святаго Креста. Я также изъ Варшавы прибылъ сюда, въ Львовъ, и собираю на границѣ у Диѣстра войска, къ кторымъ я и самъ, дастъ Богъ, отправлюсь на будущей недѣлѣ. А чтобы имѣть мнѣ возможность почаще сноситься касательно военныхъ дѣйствій, съ княземъ его Милостію, Голицынымъ и съ В. М., посылаю къ его милости князю,

**Xiążęcia Iego Mci Imci Pana Stefana Głoskowskiego, stolnika
Brasławskiego, Pułkownika Iego Krolewskiej Mosci, znaioiego
dobrze Wielb. Panu, za Rezydenta posyłam; proszę, abysъ go
W. M. Pan w zwykley swoiey Łasce y respekcie, którą na
imie moie od W. M. Pana odebraną szczyi się zawsze, y teraz
chować go raczył. Przez tegoż Iego Mci korrespondować ze
mną w przemyślach tych woiennych osobliwie zalecam, y
wszelkich iako nayszczęstszych czekam wiadomosci, zwykłymu
W. M. Pana oddając się affektowi y zostając nieodmiennie,**

Wmci Mci Panu uprzejmie zyczliwym przyjacielem y służą

I. Jabłonowsky H. N. K.

Ze Lwowa 8 May 1689.

**въ качествѣ резидента, его Милость пана Стефана Глосков-
скаго Брацлавскаго стольника, Его Королевской Милости
полковника, хорошо извѣстнаго Вамъ; и прошу В. М. благо-
волите оказать ему и теперъ обычную Вашу милость и
вниманіе, которми, будучи удостоиваемъ Вами какъ посла-
ный мой, онъ всегда гордится. Чрезъ него-жъ, его Ми-
лость прошу въ особенности сноситься со мною касательно
военныхъ предположеній. Ожидаю также и другихъ извѣстій
какъ можно чаще. Поручая себя обычному Вашему внима-
нію невзмѣнно остаюсь,**

Вашимъ истинно-доброжелательнымъ пріателемъ и слугою,

С. Яблоновскій, Г. Н. К.

Изъ Львова, 8 Мая 1689 г.

Що зась того лѣта Гетманъ Коронній учинилъ надъ непріятелемъ бѣсурманиномъ, о томъ неизвѣстно, а подобно чи не такъ зволочилъ, якъ и наши войска. А же сего лѣта Ханъ не моглъ степовъ пожарами випалити и войскамъ христiянскимъ препятiя учинити въ маршу военномъ, якъ по за той рокъ здѣлалъ, то сталося тое для причинъ двохъ: една, ижъ ранній былъ тотъ походъ и трави еще были зелени, горѣти не могущiе, другая что и дожди тогда часто землю орошали и отвѣлжали. За прибытiемъ гетманскимъ зъ того Крымского походу въ Батуринъ иѣякійсь зъ Воляня шляхтичъ Игнатовскій, при особливомъ писмѣ своемъ, прислалъ до Гетмана королевскую, чли королевскимъ именемъ о рознихъ рѣчахъ написанную реплѣку, на которую по указу гетманскомъ до него Игнатовскаго такій зъ канцелярiи войскової еверальной учиненъ респонсъ:

«Що мовилося о его милости пану Друшкевичу, ижъ онъ ущиплявиі противко Ясне Велможного его Милости Пана Гетмана войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ выдавалъ писма, то мовлено правду, которую доводами подперти латво, поневажъ найдуются тутъ писма. Можетъ то однакъ быть, же его Король, Его Милость, о томъ не вѣдалъ, чому его милость Панъ Гетманъ не перечить; албовѣмъ яко иншимъ такъ барзѣй его милости Пану Гетману есть вѣдомо, же Его Королевская Милость есть Панъ мудрiй и поважнiй, не схотѣлъ би никому зъ своихъ уношливимъ людемъ такого давати позволеня, аби (що есть непристойно) постороннимъ людемъ задавали урази».

«Могиленковѣ же Король Его Милость пянство и въ немъ шаленство приписуетъ, то Ясне Велможнiй, Его Милость, Панъ Гетманъ войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ вѣдаєтъ тое, же онiй иетилно павiй, але и тверезiй, розуму не маєтъ, лечъ уважати рачить, ижъ тотъ глупецъ, пишучи такiя похвалки не въ свою то чинилъ надѣю, але въ надѣю моци вишной знать маючи

отъ когось подущеніе. Однакъ Его Милость Панъ Гетманъ тѣмъ глупого похвалки яко въ глупство ему ставитъ, такъ и отвѣтуетъ, же за тую неприязнь и за ишіе его зрадецкіе причины не трудно-бъ его и оттолъ, где ся онъ теперъ найдуетъ, куда на судъ одискати; поневажъ опій рейменту Его Милости Пана Гетмана между рядовими въ компанѣяхъ козаками присяглій есть товаришъ, и утѣкати отселя и жони своей кидати былъ не повиненъ, а тамъ хватившиися титулу такого, якого николи не есть годенъ, своимъ злимъ поводомъ много людей зъ войска Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского въ згубное имя завелъ и далей заводитъ; взглядомъ чего всего не схотѣлъ бы и Король Его Милость о оногоса ображати, однакъ такіи способъ Ясневелможній Его Милость Панъ Гетманъ на сей часъ отставуетъ; одно для того, же Пресвѣтлихъ Монарховъ нашихъ Россійскихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, щирая зъ Королемъ Его Милостю есть примирная пріязнь; другое и для того, же есть того надеженъ, же и самъ Король Его Милость, порозумѣвши далѣй, же тотъ радца ни на що не здастся и овшемъ прикладомъ ишихъ таковыхъ на сторону ся ухилитъ, пречъ его отъ того титулу отставити рачитъ».

«Любо Король Его Милость есть Панъ побожній и церкви въ дѣдичнихъ добрахъ своихъ реставруетъ, однакъ вѣдомо тое неталко самому Ясневелможному Его Милости Пану Гетману, але и цѣлому войску Запорожскому, же въ державѣ Его Королевской Милости, чи то черезъ сенатъ, чи черезъ станъ духовній вѣри Римской, болшіе нѣжъ за прежнихъ Королей благочестивая восточного исповѣданія вѣра маеть утиски, а шкодливая унѣя роспространяется всюда. Если-жъ би Его Милости Короля была на томъ воля, аби тое благочестіе такихъ стусовъ не терпѣло, то якъ церкви, такъ и монастырѣ обваровати-бъ было мощно, такъ якъ прежніе Короли, ровную на волности якъ Полского такъ и Русского народовъ викониваючи присягу, привидеями своими оной зо

всѣми ихъ добрами варовалъ; албовѣмъ вѣра святая Греко-русская восточнаго исповѣданія не есть новая, але тая власная, якая вселенскими Отцовъ Святыхъ синодами поставлена и утверждена, и не ново народи Россійскіе привали оную, але отъ Володиміра зъ нею найдуючися въ Литвѣ, на Волинѣ, Подгоррю и Подолу, злучилися зъ Королюю Польскою. Теди для чого-бъ оную нищити и людей въ ней пребывающихъ теменжити и понижати слышѣи бы было давно Королю Его Милости и Рѣчи посполитой знести оную не тилко нехотячую зоставати въ покою, але уставичнимъ утисненемъ правдивую Христову облюбенницу, церковь нашу Православную Грекорусскую, подъ незвиклаую монархію Польской неволю подбивающую и отъ часу въ часъ гдѣ далѣи болшіе незгоди множающую унѣю. Якая титуломъ есть унѣя, а самую рѣчью (зъ жалю то мовится) можется назвати вертепомъ разбойникомъ, съ которого выпадають сіи смѣлцѣ, монастири и церкви православніи нагле набѣгають, и подъ моць свою едни вже гвалтовне поподбивали, а другіе подбивати важатся, черезъ якіи кгвалтъ и епископи Православія восточнаго потягнени въ ихъ унѣятскую possessію».

«Що мусить болѣти всѣхъ визнацовъ Грекорусской Восточной не уницкой вѣри, якихъ по ласцѣ Божой якъ въ Богохранимой Пресвѣтлхъ Монарховъ нашихъ Россійскихъ Державѣ, такъ и по всей вселенной есть много, же брата ихъ, тожъ православніе визнавци въ краяхъ до Корони Польской и Великого Княжества Литовского належнихъ, не мають того щастя, абы подлугъ старовѣчныхъ правъ повагою монаршою отъ колотниковъ онихъ унѣятовъ были заступлени; але еще и овшемъ на гакъ стусовъ уставичнихъ незичливи онихъ гвалтовниковъ завзятости бывають подани; поневажъ въ такихъ бѣдахъ православніе плачучи и рйдаючи никогда не могутъ достигнути нетялко skutку святой справедливости, але еще и посмѣховиско и уруганіе относятъ, скрушени зостаючи остатнимъ отчаяніемъ, вжъ вже ни

судъ скарги, ни судя правди ихъ пріймовати не хочуть. А многіе Ихъ Милость визнаня Римского, яко о томъ тутъ чутно, зъ утискомъ церквей Божіихъ и зъ бѣдъ духовнихъ и свѣцкихъ Грекорусскихъ услаждаются, маючи тое за жарть собѣ, кгда правовѣри восточного визнаня люде теменженешъ, гвалтами и муками бывають нищени и гублени, а жеби тилко шкодливая и расколная унѣя, на явную згубу вѣри святой христіянской засажаячаяся нетилко, ненарушне, але и зъ разширенемъ уставичнимъ была захована».

«Вѣдають тое и болѣють о томъ народи Россійскіе зъ Ясневельможнимъ Его Милостію Паномъ Гетманомъ и зъ войскомъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскимъ, же въ краяхъ до Корони Полскои и Великого Княжства Литовскаго належныхъ православнимъ вѣри восточной христіяномъ нетилко не даво вступу до жаднихъ урядовъ, але и духовнимъ заборонено зъ Насвятѣйшимъ Сакраментомъ ходити до хорихъ, явними процессіи ховати мертвихъ и иншихъ церковнихъ отиравати церемоній. Знають и о той бѣдѣ, же не прикладомъ ксендзовъ и плебановъ костела Римского, якіе всякихъ волностей и пошанованя заживають, але знакомъ видимои неволѣ, духовніи Грекоруской вѣри особи тяжарами всякими ровно съ посполствомъ суть обложени, въ королевскихъ добрахъ станціями жолнерскими и всякими податками, а въ дѣдичнихъ—работизнами подданскими, наветъ (що и въ стыдъ мовити) псовъ корменемъ и иншими тяжкими неволничими повинностями».

«А такъ слушностю бѣ тое могло быти названо, кгда би вишнѣшого Короля Его Милость владою, яко чуемъ давно къ тому склонного, унѣяти въ своихъ гвалтахъ застыгнени быди, а православніе Грекорусской вѣри визнавци, не относячи такое, яка и теперъ отъ опихъ дѣется кривди и руини, правъ своихъ и волностей старожитнихъ узнали привернене; що учинити-бѣ снадно, поневажъ (опрочъ того иншіе розніе секты и Жидовскіе школы мають въ томъ Королевствѣ

покой) нетялко свѣжіе сеймовіа на тое виданіе конституціи, якіе по Гадацкой Коммиссіи суть составлены, оказываютъ къ тому дорогу, але и давнѣйшихъ Королей Ихъ Милостей привилея найдуются слушнымъ повodomъ, зъ якихъ тутъ нѣкаторіе экземпляри посылаются для вичтання; въ тяхъ ся оказуетъ, яко давнѣйшіе Короли Ихъ Милости права Грекорускихъ восточнихъ визнавцовъ щитили и яко восточніе визнавцѣ зъ високихъ становъ при тяхъ правахъ зоставалися».

«Не учинивши зась тоей вѣри святой восточной визнавцомъ захованемъ правъ ихъ и волностей и церквей и добръ церковнихъ привернемъ успокоена, оглядатися потреба, аби Богъ на зомсту тяхъ душепагубнихъ колотниковъ уиѣтотъ не вылилъ своего праведного гнѣва и на невиннихъ; албовѣмъ кривда церкви православной есть власная кривда Христа Бога, Которій главою есть оной».

«Видно тутъ тое, же о секти Зборовіе и Лютерскіе, такъ видется тимъ, которіе ихъ держать, же и кровь свою лѣти не отрицаются и десперацко поступають (якъ то и свѣжо сталося въ Венграхъ); а чому-жь бы о вѣру справедливую христіянскую восточную христіянскомъ правдивимъ православнимъ и до гордъ своихъ ставати не годилося, до чого нетялко христіянская цнота, але и самое збавеня шукающее тягнетъ сумнене».

«Есть тотъ поступокъ подобній квалтомъ уиѣтскимъ, же Его Милость отецъ Шумянскій, Епископъ Львовскій, неслушнє и непристойнє называючися митрополіи Кіевской администраторомъ и Печерскимъ архимандритомъ, якъ митрополіи, такъ и Печерскіе и винихъ монастырей завладѣль добра, що любо бы респектомъ того, же тіи добра въ державѣ Его Королевской Милости найдуются, дѣялося; однакъ удивително и жалостне есть Его Милости Пану Гетману и войску Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества и всему народу, же за Короля Казимира и за Короля Михайла

отъ катедрѣ митрополитанской и отъ монастыра Печерского и иннихъ тихъ добръ не отбирано, а теперь за нивѣшняго Короля Его Милости одобрати ихъ допущено. Що яко есть зъ арвядою катедрѣ оной и мѣсца святого Печерского и иннихъ немалою, такъ нетилко порече, але и нарѣкане Его Милость отецъ Шумянскій вѣчное тягнеть зъ собою».

«За преречонихъ прошлихъ Монарховъ Полскихъ слушне такъ сужено, же що посвящено есть Богу и Святимъ мѣстамъ, тое не маеть быти отривано на приватній обчихъ особъ пожитокъ. Албовѣмъ за тихъ побожнихъ Князей и Пановъ души, всегда тамъ на Святыхъ мѣсцахъ молитви отправуются и приносятся Богу офѣри, которіи тіе добра по себѣ легovali. Неслушне теди оній мѣсцамъ тимъ Святимъ и побожныхъ дателей душамъ чинить утѣснене и возбуждаеть все-народній жалъ стороны овое».

«Любожь видно тое, же Его Милость отецъ Шумянскій митрополее и архимандричое имя себѣ привлащаетъ для того, аби теми владѣль добрами, однакъ непристойно цале називатися оному преречоними титулами, якихъ осягнути не можетъ, поневажь власніи суть на онихъ посессорове; тая теди хлюба ему якъ къ славі такъ къ збавеню ничего не поможетъ; надеженъ теди есть Ясневелможній Его Милость Панъ Гетманъ зъ войскомъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскаго, же Король Его Милость монаршою повагою своею тую завзлость его (хоть же онъ и духовній есть особа) отстави ему роскажетъ, и добра оіи якъ до катедрѣ такъ и до монастырей повернути сволять. Кгди-жь если небывалии рѣчи поважніи и мудріи Монархи для якихъ козвекъ респектовъ чинити умѣють, а чому-жь бы Его Королевской Милости для примарной пріязни Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, тихъ добръ давнихъ церковнихъ до власне належнихъ посесій не можно было привернути; що нетилко стало би ся добре, але и святобляве, албовѣмъ Его Королевская Милость удоволявалъ

бы тымъ станъ святій духовній, и чрезъ тое мѣлъ бы у всегдашнихъ молитвахъ на тихъ святыхъ мѣстахъ влчтность».

Князь Голицинъ Василій Василіевичъ зъ того-жъ Крымского повторного походу прибывши на Москву, а зная обачившися въ томъ, ижъ неслучне безъ жадного военного промислу учинилъ отъ Крыму поворотъ свой и боячись за тое отъ Государя своего Царя Петра Алексѣевича караня, засѣялъ было и большое (якое самого его поткало) зло зъ совѣтомъ Царевни Софіи Алексѣевни такое, чтобы Царя Петра Алексѣевича отъ престола низложить, а Царя Иоанна немощного или паче рещи вмѣсто Иоанна Софію Царевну на ономъ утвердити. Не вѣдомо же коея ради вини (яко былъ многомошній) прислалъ и до Мазепи Гетмана грамотній безъ вѣдома государского монаршіи указъ, абы ехалъ на Москву зъ старшиною енералною и полковниками. По какомъ указу Гетманъ заразь зобравшися зъ старшиною помененною, вѣехалъ зъ Батурина на Москву. Прежде же прїѣзду гетманского въ Москву открыся Царю Петру Алексѣевичу тое злое на него умышленіе Голициново съ прочими; чего дѣля онъ Царь Петръ, здравія своего сохраняючи цѣлостъ, уехалъ съ певними други своими зъ Москви чили зъ монастыра Донского въ монастырь Радонежскій Свято-Троицкой, иже отъ Москви за 21 миль обрѣтается, и призвалъ тамъ до себе для защиту своего нѣсколко полковъ войска. Егда же Гетманъ прибылъ въ Москву, тогда по нѣколкохъ дняхъ присланъ отъ него Государя Царя Петра Алексѣевича указъ ехать Гетману зъ Москви зо всею старшиною къ нему Государю въ монастырь помененній Троецкій. По которомъ указѣ, когда вѣехалъ Гетманъ зъ Москви, тогда и Князь Голицинъ зъ Шакловитимъ думнимъ дкомъ и иными други и совѣтники со всѣми своими по указу-жъ монаршомъ вѣехалъ зъ Москви, и прежде Гетмана поспѣвившися до Троецкого монастыра, по указу-жъ монаршомъ не доущомъ предъ лице его, и принять зъ Шакловитимъ

и прочим порозно за крѣпкіе караули. Егда же и Гетманъ прибылъ до монастыра оного, тогда показано ему зъ старшиною мѣсце, где стояти, потомъ спрашивано: для чого оныъ приехалъ на Москву и по чіемъ указу. На якій вопросъ когда ретелвая отъ Гетмана учинена реляція, же то учинилъ по указу монаршемъ отъ князя Голицина присланомъ, тогда болшіи монаршіи на него Голицина съ товарищи уродился гнѣвъ и подзоръ незичливости, по которомъ заразы чинено розски; а по розскахъ абіе и страшная езекуція станула: князь Голицинъ и Неплюевъ (на которого и за дѣлане въ Сѣвску воровскихъ чеховъ, на якіе сребро Царское давано, особливая монаршая была урза) послани на тѣлѣжкахъ въ далніе ссилки порозно; Щакловитому голову отъято, а ивихъ кнутовано, язики поурѣзовано и въ ссилки-жь розніе послано. И исполнилося зде слово Евангелское: «ею же мѣрою мѣрите возмѣрится вамъ»: заслалъ Голицинъ Самойловича въ силку, и самъ не уйшолъ отъ оной, всѣхъ незапно отстрадавши имѣній и богатствъ. Неплюевъ засъ всѣ богатства и скарби Григорія Гетманича въ войску забравши, погубилъ наконецъ и самого въ Сѣвску безчестнимъ главы отъятіемъ топоромъ до плахи; прето и самъ, всѣхъ имѣній и богатствъ нечаянно отстрадавши, утратилъ съ ними сполную и вожделенную волю. И тако начинающуюся крамолу тогдашнюю благовременно ускромлено, и Царевнѣ Софіи Алексѣевнѣ въ монастырѣ одномъ паненскомъ зоставати повелѣно. А Царь Петръ Алексѣевичъ, для слабости братней Іоанновой, самъ еденъ отъ того часу началъ царствовать и всѣмъ царствомъ Россійскимъ правити. Гетмана зъ старшиною, по шестинедѣльномъ на Москвѣ и въ монастыру Троицкомъ прежитію, милостиво отпушено зъ виданемъ ему на гетманство потвержательной на пергаминѣ златомъ украшенной монаршой грамоти, всѣ древніе права и водности войска Запорожского и всего народа Малороссійского въ непорушмой цѣлости заховуючой, такожде и

особной грамоти на маєтности гетманскіє. Того-жъ часу и нинимъ панамъ Малороссійскимъ по прошенію ихъ подавани на маєтности и грунта грамоты монаршіє потвержателніи; а другимъ панамъ для скорого ихъ зъ Гетманомъ отъезду зъ Москви не поспѣли грамоты такіи потвержателніи; теде уже въ пришломъ 1690 року оніє зъ милости Монаршой имъ поподавани.

Предъ віездомъ на Москву опасуючися Гетманъ, абы роздражненая Орда для отмищенія не вторгнула въ Украину, роположилъ войска охотницькіє конвіє и пѣхотніє сердюцкіє по крайнихъ приличнихъ мѣсцахъ Малороссійскихъ, для осторожности отъ тихъ неприятели; а вієздячи на Москву зоставилъ въ Батуринѣ Наказнимъ Гетманомъ Михайла Вуяхевича, судію войскового енералного; которій для учиненія ясвра ижъ учиненъ Наказнимъ Гетманомъ и зостаєтъ зъ войскомъ въ поготовости на отпоръ неприятели, взявши квалко тысячъ войска зъ сотенъ за Сеймскихъ и по близу Батурина сущихъ, приходилъ зъ ними ажъ до Лубенъ; а въ Лубняхъ зколко недѣль помѣшкавши, и жадной вѣдомости о неприятелихъ не заслывавши, повернулъ до Батурина передъ Покровою и войско распустилъ въ доми ихъ; еднакъ войска помененніи охотницькіє на указнихъ мѣсцахъ для осторожности отъ неприятелихъ неисходно ажъ до зими знайдовалися. Прилагаетса же еще и тоє тутъ, же за поворотомъ сего лѣта отъ Перекопу войскъ, многіє государскіє хлѣбніє и военніє запасы и тяжари, арматы, порохи и кули зоставлени въ построеномъ на Самарѣ Новобогородицкомъ городѣ, отъ которого часу и воеводи Московскіє зъ людьми президіярними тамъ, яко и прежде рѣхомъ, жити начаша.

Того-жъ року первая книга Житей Святыхъ, трудами превелебного въ Богу отца Димитрія Савича Туптала Сотниченка Кієвского, мужа премудрого и дару Духа Святого полного, составленая, отъ мѣсяца септеврія починаючаяся, первый разъ въ типографіи Печерской, за архимандрію отца

Варлаама Ясинского, видрукована и па свѣтъ зъ великою ползою людскою випущена.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХХІ.

О осторожности Малороссійской отъ непріятелей; о кончинѣ Святѣйшаго Іоакима патріярхи Московского, и о избраніи на его мѣсто Святѣйшаго Адріана; о кончинѣ Гедвона Святполка митрополита Кіевского и погребеніи его; о избраніи по немъ на митрополию Варлаама Ясинского и посвященіи на Москву чрезъ Адріана патріярху нового; о саранчѣ великой и шкодливой, отъ Криму въ Малую Россію пришедшой; о моровому повѣтру въ Новобогородицкомъ и Волномъ на Самарѣ городахъ; о прнесеніи чудотворной иконы Пресвятой Богородици зъ Руднѣ въ монастырь паненскій Кіево-Печерскій.

Року отъ созданія міра 7198, а отъ человѣченія Божія 1690. Поневажъ на пришлолѣтнюю компанію военную не было монаршого указа Гетману зъ войскомъ козацкимъ готоватися, теди увесъ тотъ рокъ всѣ Малороссіяне въ тишинѣ пережили въ домахъ своихъ; еднакъ для осторожности отъ непріятелей бѣсурмановъ, войска охотницкіе конніе и пѣшіе, также по невеликой части и городовіе малъ не чрезъ все лѣто находвалися по рубежахъ Малороссійскихъ.

Того-жъ року, марта 17, Святѣйшій Іоакимъ патріярхъ Московскій и всея Россіи блаженную жизни своея пріять кончину на Москвѣ; пасъ церковь Христову словесную лѣтъ ... в мѣсяцей.... По немъ вскорѣ всего освященного собора, Московскаго царского Сягклита и всего мирскаго сословія согласіемъ и изволеніемъ избранъ и поставленъ патріярхомъ Московскимъ Святѣйшій Адріанъ.

Тоеи-жъ весни, априля 6, преставися отъ жизни сея митрополитъ Кіевскій Преосвященній Гедеонъ Святополкъ князь Четвертепскій, преживши богоугодно на престолѣ своемъ 4 чили 5 рокъ и мѣсяцей 5; похороненъ же..... въ монастырѣ.... чрезъ Преосвященного архіепископа Чернѣговского Лазаря Барановича зъ великою публѣкою и ассистенціею духовного и мирского чина людей; на которомъ погребеніи и Гетманъ Мазепа былъ зъ енералною стърпшиною и полковниками городовими и ихъ войсковими музиками. По погребеніи же его чили и предъ погребеніемъ еще, согласными такъ духовного якъ и мирского чина вотами, избранъ на митрополию Кіевскую премудрій и Богоугодній мужъ Варлаамъ Ясинскій архимандритъ Кіевопечерскій; а мѣсяца ноеврія посвященъ на тую митрополию и утверженъ на Москвѣ чрезъ Святѣйшого Адріяна новоѳо тогда патріарху Московского. Дана же ему и грамота патріаршая становная и благословителная на митрополию, грамотѣ патріаршой покойному митрополиту Гедеону Святополку данной подобная, но тая не досталамися ку препісаню.

Того-же року лѣто было дожчистое, но гнѣваяся Господь на насъ за беззаконіе наше, попусти премногую саранчу на Украину Малороссійскую, которая, въ степахъ около Криму чрезъ килко лѣтъ наплодившися, теперь за допущеніемъ Божіимъ, августа въ 1-й день наспѣла отъ Криму въ полкъ Полтавскій; толже была велика, яко и въ полудень ясній аки облакъ темній солнечную заслоняла свѣтлость. Ишла же оная чрезъ всю Малую Россію не вся вкупѣ, але розно—една за другою—превеликими партіями и столпами, аки смисленихъ вождовъ между собою имущи. Забавила на Украинѣ черезъ неделъ двѣ, и любо пашнямъ озиминнимъ, авле повижинаннимъ, не шкодила; еднакъ пашнѣ яриніе еще невижатіе и трави невикощенніе всѣ до щенту віела, и превеликую нужду и скорбь людемъ Малороссійскимъ здѣлала, а где великими партіями ишла и на

землю падала, тамъ отъ ея великій смрадъ наполнялъ воздухъ, и любо людемъ не вредилъ, однакъ вредилъ скотомъ, рабочимъ воламъ и конемъ такъ, ижъ многіе здихали, немогучи стерпѣти смраду оного; свиѣ зась иптаство надворное довольно оную или и безъ жадного вреда ею тучилися. Прелѣтѣвши зась Малую Россію чрезъ двонедельнее время, удалася на Волинь и въ Полщу, а подобно и въ Литву. Певніе писменніе зъ Малороссіановъ люде повѣтствовали, же на многихъ крилцяхъ ея видѣли Русскими лѣтерами изображеніе такіе двѣ слова: *гнѣвъ Божій*. Авторъ тежъ Экономѣки, книги Полской, послѣ прешествія саранчѣ ново зданной и випечатанной, на листѣ 111-мъ о той саранчѣ написалъ такъ: «въ року 1690 показалась великая надъ звичай саранча въ Русѣ на Украинѣ, а оттоль партія певная до краю Сандомѣрского залетѣла. Тое разширенесе ея зъ Таврики есть albo отъ Криму и изъ Волохъ; которая такъ была срога и густа якоби хмура, же ажъ и видокъ солнечній затмила; а где колвекъ упала на луки, на збоже, на огородніе ярини, хвасти, наветъ по садахъ и по лѣсахъ листе до щенту віила; козаки соломною їи палили; откуду потимъ были зарази якъ отъ морового повѣтра, же ажъ съ того умѣрали люде. Въ постатѣ своей были шарави, для того и назвиско ихъ есть шаранча; суть въ себѣ на кштатъ кониковъ полевихъ, толко же суть длужшіе и болшіе; съ крилцами суть четирма, на которыхъ пестрини певніе видѣни, яко би зъ лѣтеръ Грецкихъ зложеніе, которіи въ тїи викладаются слова: *ira Dei*, то есть, гнѣвъ Божій. Кгди на ившую прелѣтуютъ страну, теди на нихъ дзвонять якъ на злую хмуру, зъ арматъ поблизу стрѣляютъ, ключами бряжчатъ и сокирами въ дошки стукають, albo въ мѣлници брязкають для гуку и дзвону, аби зъ того уступовали мѣсца на ивнее. Панъ Богъ Всемогущій оборонилъ край Полскіе, бо на тотъ часъ она показалась, когда люде зъ поля збожа упрятнули, татарокъ еднакъ надвередила; а где на ровную

землю упала, теди въ толщину було того множества на полъ локтя». Треба на пришлое лѣто, стережи Боже, обавятися, аби на тихъ, где были мѣсцахъ, икри рожаю своего для плоду не zostавили, отколъ бы се знову тое роскревило и розмножило, прикладомъ овихъ мотеловъ, котрих на капустахъ свои zostавляють насеня, зъ которихъ не малое множество гусеницѣ размножится, такъ ижъ въ маломъ часѣ капусты и инніе хочъ у полю ярини вѣвечъ обернуть.

По прешествіи того въ саранчѣ оной видѣного гвѣва Божія, заразъ въ Новобогородицкомъ Самарскомъ городѣ моровое великое повстало повѣтре такъ, ижъ мало що людей въ томъ городѣ осталося, и воевода тамошній князь Ржевскій тоев-жъ смертною не уйшолъ пляги; синъ же его переболѣвъ. Того-жъ часу и другій городокъ вишей на Самарѣ Сергіевъ, то есть Волное, увесь вимеръ.

Того-жъ року октоврія 25, Василій священникъ, блюститель чудотворнія Руденскія Пресвятой Дѣви Богородици икони, пренеслъ оную зъ Руднѣ въ монастырь паненскій Кіево-Печерскій, и поставилъ ея въ церквѣ тамошней; о чомъ отецъ намѣсникъ Лавры Печерскія писалъ до Гетмана Мазепи такій листъ свой:

«Аще о всякомъ Божіемъ благодѣяніи должно есть Богу и Пресвятой Богородици благодареніе приносити, по повелѣнію Богоугодившого сосуда Духа Пресвятого, наказующа всѣхъ обще: *благодарни бывайте*; наипаче о семъ благодѣяніи и неизреченномъ дарованіи, зъ несповѣдимихъ судьбъ Божіихъ паче надежди явленомъ нинѣшнего времени, достойно и праведно благодарственная восписовати, егда Источникъ милосердія, милостивое рода христіанского Заступленіе, едино по Бозѣ Упованіе, благоволеніемъ Бога Сина исполняетъ словеса Богомъ реченія: *обрѣтохся не ищущимъ мя*. Яко милосердія Мати вѣсть прежде прошенія ихъ-же требуемъ, свою много-чудесную пресловутую икону (изявлшуюси за щасливою держави Малороссійской землѣ

благоразумного правленія тоя Велможного великого нашего милостиваго патрона) благоволила преселитися на Печерскіе горы, иде-же отъ древнихъ временъ, отнелъ вѣра православная возсіяла, Пресвятая Богородица возлюби себѣ здѣшнее пребываніе. Аки фениксъ отражаяся, Едина на небеси и на земли Владичествующая, обновляетъ на всякомъ мѣстѣ наипаче въ сей небеси подобной обители чудеса; что нѣкогда рече: «прійду видѣти мѣсто и хочу жити тамо», нынѣ обновляя, исполняетъ событіемъ вещи слово истины: «се покой мой во вѣкъ вѣка, здѣ вселюся яко и изволихъ и», златое бо сокровище нехотя имѣти зъ грубыми желѣзи приобщенія, отъ простихъ неудобнопроходимихъ селеній на мѣсто обители Святой, любимое себѣ, подъ златій вѣнецъ церкви Святой преселяется; во истину нынѣ приличнѣйшаго пребыванія чистому избранному и златотворному Пречистой Дѣви Матере сосуду, яко подъ чистимъ избранимъ златимъ вѣнцемъ пребывать. Подобное бо подобимъ веселится. Нынѣшняго году, 25 числа октоврія, священникъ Василій въ ноци прійде зъ иконою Пресвятія Богородици, никому неизвѣстивъ, и поставилъ въ паненскомъ монастырѣ Покрови въ церкви Пресвятія Богородици. Вѣми усердіе Велможности Вашей милостиваго патрона Святой обители, своего израднѣйшаго благодѣтеля, сіе благоволеніе Божіе и пренесеніе икони Пресвятія Богоматери извѣстно творимъ. По своему високому Богомъ дарованному благоразумію, яко премудрій вождь и предостойній рейментаръ, изволь сотворити, Велможности Вашей повелѣнія ожидаемъ; и себе при найнижшомъ до земного лица поклоненіи милостивому призрѣнію зъ поволностію услугъ нашихъ вручаемъ. Писанъ въ Лаврѣ Святой Кіево-Печерской, октоврія 26, року 1690.»

Зъ конца писма сего показуется, же отци Печерскіе полѣтичне желали, аби образъ тотъ чудовній былъ внесень въ Лавру ихъ, но Гетманъ на тое не изволилъ, и непременно той Святой иконѣ благоволилъ заставати въ мона-

стиру пацѣнскомъ Петерскомъ, которая зъ Руднѣ за Чернѣговомъ начать чудодѣйствовать (яко ся мнѣть ми) уже за гетманства Мазеповаго; невѣдомо же для якихъ мѣрв отецъ Василій, помененій священникъ, пренесся зъ оною зъ Руднѣ въ монастырь помененій паненскій, где уже не слышно было чудодѣйствій, на которіе обфитовалъ въ церквѣ Руденской.

Сего жъ 1690 року, на самомъ початку его, между свята Рождества Господня, началъ я, сихъ лѣтописныхъ дѣланій графъ и сказатель (въ калконадцать лѣтъ будучи), служити войску Запорожскому, въ поважномъ дому зъ пановъ Малоросійскихъ благородного Его Милости пана Василя Леонтіевича Кочубія, писаря на тотъ часъ войскового егералнаго, за пререченого гетманства Мазеповаго; служидемъ же вѣрне и тщаливе, якъ моя мнѣ повелѣвада цюта, не тлько въ домашнихъ пана моего дѣлехъ всяникъ, а найбарзѣй писарскихъ, але и войсковыхъ нужаѣшнихъ и секретныхъ на тотъ часъ, такъ до самого Пресвѣтлѣйшого Монарха Всеросійского Петра Алексѣевича, яко и въ цѣфрнихъ въ его жъ монаршихъ дѣлехъ, отъ Гетмана тогда быващихъ до Государовъ Волоского и Мултанского за исправленіемъ пана моего корреспонденціяхъ, которія канцеляріи войскової не были явними. Послуживши зась въ такихъ премногихъ неусиднихъ трудахъ чрезъ лѣтъ 15, зосталемъ за тую мою службу вправленъ до канцеляріи войскової егералной на початку року 1705, въ которой зъ между худшихъ братія моея былемъ не послѣднимъ въ дѣлехъ писарскихъ, сполна чрезъ лѣтъ 4; нимъ за тую мою долговременную и вѣрную службу моя недоля крайнимъ мнѣ на самомъ концу рока 1708 заплатила несчастемъ, которое впредь въ помененомъ року припомнѣтися можетъ.

Въ Англіи въ нѣкоей одной провинціи трафилось одного лѣта, гди пашнѣ набить уродили, и гдися часъ живнѣ приближалъ, тогда пришла саранча въ великомъ мно-

жествъ, ижъ всѣ пашнѣ поила такъ барзо, что за пять миль заледво една копа зобраа быть могла. Люде провинци оной нѣкоторѣ зъ нихъ поймали, а пилне ся припатрүючись найшли на крылцахъ ихъ лѣвери малюванія, на одномъ кряцю написано: *илъъ*, а на другомъ: *Божій*, жеби явно було, ижъ для грѣховъ и помсти Божіей оно ся стало.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХХІІ.

О избраніи Вуяхевича на архимандрію Кіево-Печерскую; о жалованю монаршомъ Гетману присланномъ, и о разсланю оного полковникамъ; о посланю того-жъ жалованя полковнику Полтавскому чрезъ Петрика канцеляристу, и о тльчю его Петриковой тогда зъ козими Мазепиними до Сьчи и Крижу; о Зміевъ, воеводѣ Новобогородицкомъ; о Хрисанфу архимандритѣ, въ Малюю Росію отъ Святѣйшого Досифея патріярха Іерусалимскаго присланомъ, зъ грамотою до отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго о добромъ правленіи Святаго Православія и о инихъ дѣлахъ писаною; о бытности гетманской въ осень въ монастыру Лубенскомъ.

Року отъ сотворенія свѣта 7199, а року егда Божіе Предвѣчное Слово спасеніе принесе міру все готово 1691. Послуживши довольно свѣту значній войска Запорожскаго товаришъ Михайло Вуяхевичъ, судія войсковій енералній, а хотячи еще уже въ шедивихъ жизни своєї лѣтехъ, хочай при концу оной, послужити въ монашество Богу, прошлаго лѣта чили осени зложилъ зъ себе урядъ судейства, а пожегнавши Гетмана и старшину, за вѣдомомъ ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества и благословеніемъ Святѣйшого Адріана новаго тогда патріярха Московскаго, отехалъ зъ

Батурина зовсѣмъ въ монастырь Кіево-Печерскій, и въ скоромъ часѣ яко принялъ на себе иноческій образъ, преименованій оставши зъ Михайла Мелетіемъ, такъ волною елекцією и голосами всеи братія тоен-жъ Печерской Лаври избранъ zostалъ архимандритомъ оной на мѣсце Варлаама Ясинскаго, на митрополию Кіевскую зъ монастыра Печерского предъ тимъ взятого, и посвященъ вскорѣ на священство чрезъ того жъ нового митрополиту Преосвященного отца Ясинского. О которомъ его на тую архимандрію избраніи отци Печерскіе, януарія 4, писали до Гетмана Мазепи такой листъ свой:

«Веліе благодареніе Превисочайшому Архіереевѣ Царевѣ Царемъ и Господеви Господемъ, Всемилостивому Богу воздаемъ, яко сподобилисмося такъ отъ Великихъ Государей нашихъ Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ, яко и отъ Великого Господина Святѣйшого Адріана Московского и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ патріярхи, архипастиря нашего, за многоможнимъ рейментарскимъ ходатайствомъ Велможности Вашей, въ совершившомся избраніи нашомъ, по ихъ же монаршомъ указу а патріяршомъ благословенію учиненомъ, и въ новоизбранномъ архимандритѣ нашомъ Печерскомъ благородномъ господину Михаилу Вулхевичу судіи войсковомъ енералномъ желаемое благоволеніе, въ грамотахъ монаршой и патріяршой до Велможности Вашей писанихъ, изъявленное получить; за что Великимъ Государемъ нашимъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и Велкому Господину Святѣйшему Адріану патріярсѣ Московскому и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, благодарственное наше, до лица земного всемирено припадаючи, воздаемъ и воздати должны есми поклоненіе, и Велможности Вашей за толикое о Святой обители Печерской и о насъ всѣхъ всегдашнихъ богомолцахъ праве отческое промышленіе и радѣніе зъ нижай-

шимъ нашимъ челобитемъ выражаемъ подяковане. Кгди-жь то есть взрядняя обители Печерской Святой и намъ всѣмъ радость я духовное благоотишіе, что изволеніемъ Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и благоволеніемъ Великого Господина Святѣйшого Адріана, патріархи Московского и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, архипастирскимъ совершена я наша елекція и нововзбраній на ней волнами всѣхъ насъ голосами архимандрита Печерскій утверждается, и по воспріятіи, дастъ Богъ, великого инокеского ангелскаго сана на произведеніе и посвященіе, Преосвященному господину отцу Варлааму Ясинскому митрополиту Кіевскому, Галицкому и всея Малія Россіи спорученое, въ презышній чинъ іеромонашескій благословляется. Чесо себѣ и нововзбранному нашему архимандриту Печерскому, яко вседужно желаемъ, такъ и крѣпко на милость Божію уповаемъ, что предстательствомъ Пресвятія Богородици и молитвами Преподобныхъ Отець Печерскихъ дѣло тое вскорѣ прійдетъ въ совершенство; понеже то справи судби непостижиміе и воля Всемогущаго Бога: «всяка бо власть отъ Бога», истинное же дѣйствіе Пресвятого «Иже вездѣ и вся исполняй Сій» Духа: «такъ бо изволися Духу Святому»; Его же ми, аще и недостойніе, въ прилежныхъ молитвахъ нашихъ на помощь призвавши, всѣ согласно единими усти и единимъ серцемъ избралисмо за архимандрита Печерского благородного господина Михавла Вуяхевича, яко мужа достойна, благочестива, благоразумна, въ добродѣтеляхъ преспѣваемого и силою Божіею, яже и въ немощи совершается. тотъ великій святій санъ архимандрическій понести добрѣ и Богоугодно могущаго, найпаче яко обители святой Печерской свойственнаго. Поне же онъ отъ юности своя въ ней на значныхъ писарскихъ трудахъ, аще и въ мірскомъ чину, немало дѣтъ полезно ей послужилъ и чину инокескому, между иноками обитаючи, благоподобно присмотрѣлся, и всякое благодѣяніе томъ же обители Святой

Печерской, яко свойственній ея коборникъ и ревнитель, даже доселѣ всеусердно творилъ; того уже, а не кого иного, непоколебимо держащееся, за свойственного (Богу сице изволившу) архимандрита Печерского имѣемъ. А Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, въ томъ монаршое милостивое благоволеніе и Великого Господина Адріяна Святѣйшаго патріярха Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ архипастырское протозваніе, благодарными устн и сердци, вселюбезнѣ и благохотнѣ десятирицею и сторицею лобизаемъ; совершенство и произведеніе его на тотъ великій степень архимандритъ Печерскія по волѣ Бога Всемогущаго, по милостивому Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, изволенію и по благословенію Великаго Господина Святѣйшаго Адріяна патріярха Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, яко ставропѣгіане его архипастырства, получить съ несумѣною надеждою чающе, за многоможнымъ и до конца Велможности Вашей рейментарскимъ проишашеніемъ, которому себе зъ нвоизбранымъ архимандритомъ нашимъ Печерскимъ при нижайшомъ поклоненіи нашимъ и всегдашнихъ молитвахъ всемирно вручаемъ. Божіе, Пресвятой Богородици и Преподобныхъ Отецъ нашихъ Печерскихъ благословеніе отъ Святой, великой, чудотворной Кіевонечерской Лаври Велможности Вашей и всему благодатному дому офѣрючи естесмо, и прочая».

«Зъ монастыря Печерского Кіевскаго року 1691, януарія 4 дня».

Того-жъ року по Крещеніи Господнемъ черезъ нарочного посланого привезено зъ Москви монаршое, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, такъ Гетману, яко старшинѣ ешеральной и всѣмъ полковникомъ годовое жалованье, которое Гетманъ принявши, однимъ полковникомъ, якин на тотъ часъ въ Батурицѣ згодилися, самъ поотдавалъ, а другимъ поот-

сидялъ въ подки преть нарочникъ посланцовъ своихъ. А же и Федоръ Жученко полковникъ тогда Полтавскій оставалъ въ Полтавѣ въ дому своемъ, теи и до него зъ тимъ монаршимъ жалованемъ о всеедной послалъ Гетманъ Мазепа старшого канцеляристу Петрака Иваненка; а ибѣакіесь (яко коварній) замисливши козни противъ своихъ Государей, позволилъ ему при особливой информации тайной своей зъ Полтави отъехать до Сѣчи Запорожской, а оттоль и до Крыму, и зачатъ тое, о чомъ ему словесная отъ него дана была наука. Опъ теи подлугъ тоей науки справуючися, а жаловане монаршее Жученку полковнику Полтавскому отдавши и отъ него до Гетмана респонсъ благодарственный отобразивши, отъехалъ въ Полтави до Нового Санджарова, будго въ навіданіи тамъ своихъ кривнихъ; а оттоль вже въ постъ великій вѣхавши, вдался безвѣстно за Ворскло въ поле, где ноль скрпотою сѣна санки оставивши и на конѣ зъ службами своими вѣвши, отъехалъ за Днѣпръ по леду и прибылъ до Сѣчи Запорожской, а тамъ вскорѣ учиненъ пцсаремъ сѣчодимъ; на которемъ писарствѣ ледво рохъ въ Сѣчи преживши, уйшоль до Крыму и возбудилъ Хана во всѣхъ ордахъ Крымскихъ до войны на государство Россійское, яко о томъ впередъ будетъ.

Того-жъ лѣта присланъ на воеводство въ Новобогородицкой городъ князь Зміевъ на мѣсце князя Ржевского, тамъ прѣшлого лѣта помершого.

Того-жъ лѣта увѣдомившися Святѣйшій Досифей патріархъ Іерусалимскій о новонаставшомъ митрополитѣ Кіевскомъ Преосвященномъ отцѣ Варлаамѣ Ясинскомъ, а маючи свои интереси въ Малую Россію о спадкахъ митрополита Павсія Лигаридія и другого митрополита Видиненскаго, также и на Москву до Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ прислалъ въ Малую Россію нарочного отъ себе архимандрита Хрисанфа, знаменитого и мудрого мужа, иже по немъ Досифею пріятъ престоль патріархіи Іерусалимской. Чрезъ того

убо Хрисанфа онъ Святѣйшій Досифей патріархъ писалъ о добромъ правленіи Святаго Православія до Преосвященнаго отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго такую грамоту:

Досифей милостию Божіею патріарха Святаго града Іерусалима и всей Палестины.

Преосвященній, благословеннѣйшій митрополитъ, святѣйшой митрополіи Кіевской и Галицкой найвишшій ексарха, всей Сармаціи Полской и Подолской господине, въ Духу Святомъ брате и сослужителю нашей смиренной кротости! благодать, миръ, милость да будетъ архіерейству Вашему отъ Бога, и отъ Святаго Воспріемника живота гроба помощь и защищеніе, а отъ насъ молитви, благословеніе и прощеніе! Посилающе во внутреняя сего нашего превелебнаго архимандриту господина Хрисанфа зъ законникомъ, не занедбался писати до Вашей братерской любви: напредъ для молитви и благословенія отъ Гроба Святаго и отъ насъ, повторе во память приводяще безмертніа мздовоздаяніа, яже имѣють приличнимъ радѣніемъ началствующіе во церквахъ святыхъ, и дабись по печеніе имѣлъ и трудился въ роли Христовой, имуще въ памяти и Господа глаголюща: «благое нѣсть благое, аще не благо содѣвается». Сего ради да живеша и уасаеша по преданію Святыхъ Отець, и на преступниковъ зъ невижества или зъ злаго обычая сущи; буди прилижній исправитель, слышаще Пророка глаголюща: «расположитъ словеса своя на суди», и Апостола до Коринеевъ гласяща: «яко служители еси таинъ Божіихъ, что речеся и о епископахъ, «а на сихъ, иже волею своею согрѣшаютъ и непреложно живутъ, да будеша жестокъ наказатель, наказуя ихъ, рече, прелъ всѣми, да и прочіи имуть трепеть, и аще око твое соблазнитъ извлечь е, и прочая»; и до Ефесевъ: «и общенія не имѣте со дѣлами неплодящими, темными, но паче же наказуйте»; се же и ко Римлянѣмъ подтверждаетъ Апостолъ,

благостию, и жестокость глаголюще: «и пастирскій жезлъ, его же содержиши, сіе знаменуєть яко обоятній есть; еи же архіерейская власть имѣеть послушливию по крѣплати, некроткихъ же низлагати и карати». Якъ скоро вѣщалися войны за Хмельницкого и сталося было раздѣлене епархій, устала наука, вошлии зліе сосѣде паписты и многіе уклонилися; ти еднакъ имѣй око твое чисто, взирающее на глубину сердцеъ и исправляй всякую новостъ, бо христіанскій человекъ вѣруєть сердцеъ, да оправданъ будетъ, устами исповѣдуєть, да спасеніе получить; но и одежду маєть церковную, именно священници, чти 16 канонъ седмого собора, и прилежи аби церковніе носили одежду восточныхъ и постили яко восточніе, и ищи въ канонахъ новшехнихъ соборовъ и обрящещи сокровище живота. Слышалъ еси что повелѣваетъ Господь? «Всякое насажденіе, еже не насади отецъ мой, искоренится»; что прето не прилично Апостолской церкви не толко вироки, но и обичаи отрини и исправи, да возвеселиши насъ, и провадь яко вторій Моисей люди Божія, бѣгай новихъ вещей аки ужа и получишь славу Божию со Апостоли и Пророки. Хотѣние имѣяхомъ извѣстити церковному престолу, аби тамъ въ Украинѣ и въ нѣкоихъ градѣхъ поставлени были епископи для спроваженя іереевъ, и жеби не были и устали налоги православной церкви противніе, и да еденъ постановляетъ многихъ на единой литургіей, аще же се не уподобится, даби посвящено было, сколько архидіаконовъ старихъ чести достойнихъ, въ монастырахъ будучихъ, чтобы исправляли годнихъ споряженя; и дай Боже аби тоє сталося. Но трете пишемо до васъ сію хартію нашу, да соболѣзнуєши намъ, килке обидами измождени есмо отъ исправителей сатанинскихъ, и испрашай о семъ нашего сего себѣ притомного, сопечалующе намъ и пособствующе симъ словомъ и дѣломъ, сколько мощно ти есть; бо всякому должно есть помощь приносить церкви святыхъ матери, и дѣло есть

Апостолское, яко дѣянія Апостолская свидѣствуютъ и Святій Павелъ. Во многихъ тамо есть монастырехъ начальниковъ богатыхъ и иноковъ, наипаче Бога боящихся, и самое смотрѣніе твое угодствующее будетъ великою помощю ко Святому Гробу. По четверто, тамо въ Богу успе митрополита Газкій Пансій Лигаридій, пастыръ Іерусалимской столицы, иже имѣлъ пенязи, вещи сребреніе, книги и мощи Святыхъ, а въ то время архіерействовалъ нареченій архіепископъ Лазаръ и не уболея Бога, а ни честь воздающе Святому Гробу, и не усрами себе для лица патриаршаго престола, но жѣкіе вещи самъ восхити, яко сдѣшакомъ, едини даровалъ, другіе же остави, и хто колевъ хотѣлъ, зъ тихъ вещей себѣ урвалъ; а и въ Турецкомъ панствѣ, гдѣ бы колевъ умеръ, либо митрополита, либо священномонахъ, или простиі чловѣкъ Гроба Божія, жаденъ въ Туркевъ а ни паша, а ни подданій не отбѣраетъ его рѣчей, но въ сохраненіи остаются чрезъ лѣта и времена доколь, ажъ патриарка пошлетъ по оне и отберетъ. И господаетъ Лазаръ чудимеса почто не мѣлъ достъ такъ учинити, же никогда не воспоминаю о Гробѣ Святомъ, яко того долженъ есть, но и вещи гроба Святого разсипа; чего ради братолюбіе твое да прилежно пощечется, аби якіе би рѣчи готовіе лежали и охранени оставали отдани были саму Архимандритѣ, якіе зась восхищеніи, аби опитани, зшудани и отдаши были тому жъ Архимандритѣ. Пятое, иѣкійсь священномонахъ Гроба Святого, которій издѣтска оставалъ при Гробѣ Господнемъ и посланъ былъ въ службу Святого Гроба въ Македонію, отколь злихъ людей наупиеніемъ прійшоъ до Константинополя, и тамъ поставленъ былъ митрополитою Видинскимъ, потомъ проклатій отъ насъ для встыду зайшоъ въ тамъ тіе страны, аби могъ якимъ спосебомъ и виступокъ свой поправити и школу явную учинилъ Гробу Святому нагородити, и кгда южъ тамъ забрнулъ и доситъ позискалъ былъ въ тамъ разе умеръ;

теди належне подлугъ правила и слушнаго и правнаго доводу, жеби рѣчи его дойшли до Святаго Гроба. Для чого Архипастырская Твоя Достоянность попеченіе будетъ мѣти, жебы тіе добра были вынайдени и въ руки сему Архимандритѣ отдани, яко такъ достойно и праведно есть. Такъ просимъ—сотвори, абы и Господь исправилъ стопи твоя на путь мира, 1691.

Досифей милостію Божією патріярха Святаго града Іерусалима.

«P. S. Сей архимандрита есть мужъ честній и мудрій, же носитъ особливе особу святой Апостолской катедрѣ и нашу, и потреба того, аби мѣлъ пристойную почестъ и жеби посланъ былъ почтively до престола, бо много маєтъ и великихъ враговъ; и боимося, аби его не познано въ сторонахъ Венгерскихъ и Полскихъ, и не закрочена ему дорога предъ ся взятую, и для того виправилисмо его смвременно и власне ячъ нѣкоторого челоувѣка престога; теди желаемъ велце, аби Ваша архипастырская повага хотѣлъ его яко найпристойнѣй въ тотъ путь виправити.

Тотъ архимандритъ Хрисапфъ такъ у Преосвященнаго митрополита отца Ясинского, яко и у Гетмана Мазепи мѣлъ великую повагу, и яко на Москву, такъ и воснять до Іерусалиму отпущенъ честно и зъ подарунками достойними.

Того-жь лѣта уже въ осени въ заморозки былъ Гетманъ зъ енералною старшиною въ монастыру Мгарскомъ Лубенскомъ, оглядаючи въ немъ доконченои тогда церкви великои мурованои Преображенія Господня, которая за ктитарствомъ Самойловичевимъ зъ фундаменту заложена, а за Мазепинимъ докончена.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХІІІ.

О присилкѣ Савелова на воеводство Пльжинское зъ причиною патріяршою до Гетмана грамотою; о посъщеніи чрезъ митрополита Ясинскаго епархіи своея, и о посвященіи церкви муровакой великой въ монастыру Лубенскомъ; о утльцьѣ Петриковой зъ Сьчи до Крыму, и о поставленіи ея гетманомъ на Колакчаку; о похваляхъ Петриковицъ въ тогдашномъ намъреніи; о маршу солтанскомъ зъ Петрикомъ на Малую Россію, и о прелести ихъ до Запорожцовъ, и о отвѣтъ къ нимъ непомислномъ отъ Запорожцовъ; о запобъженю листовномъ Мазепиномъ до Запорожцовъ, аби Петрика не слушали; о готовости Мазепиной на отпоръ непріятелемъ, и о розосланю во всю Малую Россію напоминательныхъ универсаловъ, же Петриковицъ прелестей не слушали; о Петриковицъ универсалахъ въ городи Орльскіе заслалихъ, и о отвѣтъ зъ полку Полтавского подлугъ науки гетманской до Петрика листовне учиненномъ; о наступствъ Петриковомъ подъ городи Орльскіе войною, и о склоненюся тихъ городовъ Петрикови; о виправъ отъ Гетмана зъ подъ Гадяча повторныхъ полховъ за Ворсклу противъ непріятеля, и о поворотъ непріятелскомъ во свояси; о гетманскомъ зъ подъ Гадяча до Полтави рушеню и отъ Полтави назадъ до Гадяча, и о грамотъ гетманской зъ подъ Гадяча о всемъ поведеніи тогдашномъ до Царскаго Пресвѣтлаго Величества писаной; о рушеню гетманскомъ зъ подъ Гадяча до Батурина, и о розпущеню всею войска въ доми; о экскузъ зъ поклепу Мазепиною

*листовной Кочубеевой писаровой до Ясинского митрополита
Кіевского писанной; о Палевихъ до Гетмана аппелляціяхъ
взглядомъ небезпеченства его отъ Ляховъ, и о грамотъ гет-
манской до Царского Величества о томъ писаной.*

Року отъ раздѣленія первобытнѣи тми со свѣтомъ 7200,
а отъ радостного Ангелского во Вифлеемѣ Славословія 1692
року. Любо написано прежде, же отъ року 1689 началъ
самъ Великій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ всѣмъ
царствомъ Россійскимъ владѣти и радѣти (яко-жъ такъ и
было непремѣнно); однако-жъ въ грамотахъ и указахъ
монаршихъ оба два Монархи и Самодержци Всероссійскіе
Іоанвъ и Петръ Алексѣевичи бяху воспоминаеми и полагаеми.
Тив убо Монархи и братія, управляющи потребная дѣла въ
своємъ Россійскомъ государствѣ, прислали тогда въ Пѣжинъ
на воеводство думного дворянина своего Іоанна Петровича
Савелова, за котормъ причиняючися Святѣйшій Адріанъ
патріархъ Московскій, февраля 20, писалъ до Гетмана Мазепи
такую грамоту:

Адріанъ милостію Божіею архіепископъ
Московскій и всея Россіи и всѣхъ сѣвер-
ныхъ странъ патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашей мѣрности сыну, Цар-
ского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского Гетману,
Іоанну Стефановичу Мазепѣ архипастирское благословеніе!

На зрилицѣ сего міра, идѣже во человѣцехъ бываетъ
христіанское пріятство, тамо гражданство во удобствѣ при-
емлетъ изрядство; отъ чесого Всетворящая Вина Всеблагій
Богъ прославляется и Благоумно-словесній вездѣ во чело-
вѣцехъ знается, и зане сицевое въ тебѣ мудромислство тво-
рителнѣ слышится! Промышляеши бо апостола-завѣщанѣ
добрая и мирная предъ Богомъ и человѣки, и служеніе твое

ТОМЪ 3. 7

въ державѣ Благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцевъ, Малоросійскія страпи правленіемъ и воевожденіемъ сотвореши вѣрно. Наша мѣрность, благодаривъ Бога, молимся: да подастъ тебѣ здравіе и спасеніе и благопробываніе на лѣта многа. По семъ со всѣми любезными твоими да получиши въ небѣсахъ вѣчное блаженство и радованіе желаемъ! Аминь.

При семъ послушаніе твое и нашей мѣрности яко сивъ возлюблепъ да сотвориши, и ради нашего прошенія изволь пріятствовати, въ любви Іисусъ Христовой, Царского Пресвѣтлого Величества думного дворянина Іоанна Петровича Савелова, иже ницѣ пойде указомъ Благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей въ службопривѣтство Нѣжинского воеводства; онъ бо тамо твоя любовь зѣло требователепъ и пріятственныхъ благодѣтелей жаждетъ. Въ чесомъ вамъ Господь Богъ благословитъ; день дне здравствуй. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7200 лѣта; отъ Рождества же Іисусъ Христова 1692, февраля 20.

Того-жъ лѣта повій митрополитъ Кіевскій Преосвященній Варлаамъ Явискій, въ мѣсяцѣ маѣ чли въ септеврѣи, обезджаючи всю свою Малоросійскую епархію зъ игуменами Кіевскими и консистористами своими, былъ во всѣхъ полкахъ и монастырахъ Малоросійскихъ; которого времени, и въ монастыру Мгарскомъ Лубенскомъ будучи, освятилъ въ немъ великимъ освященіемъ новосозданную мурованную великую Преображенія Господня церковь.

Того-жъ року на самомъ початку оного еще непріятель душевній, рода православного христіанского Козакоурского всегда ненавидящій, не уконтентовавшия погубленіемъ и запустѣніемъ цѣлой тогобочной Малоросійской Украини, подлугъ своего злаго, 1676 року бывшего совѣта, винай-

подъ новіе козни на разореніе и погубленіе и сегобочной Малоросійской Украины чрезъ канцеляристу Петрика, которій, на самомъ сего року початку заледво на писарствѣ съчовомъ рокъ прежавши, уйшолъ зъ Сѣчи до Криму, и, подлугъ коварной отъ Мазепи себѣ данной (о которой много нещевали) информации, возбудилъ Хана и все панство Крымское войною на Малую Росію, намѣреваючи будто зъ помощію Крымскою щось полезное сотворити, и отъ владѣнія Московского отдалити; але тѣмъ его замисли по смотрѣнію Божію не могли своихъ достигнути skutkovъ, и еще килко лѣтъ онъ, Петрикъ, зъ ордами Крымскими виходячи на Малую Росію, пылся доказати своего намѣренія, обаче осуетился въ томъ, якъ и Суховій прежде зъ своими помощниками Татарами. Не безъ шкоди еднакъ Малоросійской тѣмъ его были зъ ордами виходи, бо Ханъ Крымскій, прещлими двокротными войскъ Російскихъ на Крымъ походами роздраженній булучи, радъ былъ Петриковому совѣту и начинанію, и надѣялся за его поводомъ помисльное себѣ що исправити въ Малой Росіи; але ижъ того лѣта Турки съ Цесаремъ христіанскимъ войною расправовались, теди Ханъ зъ частю орды Крымскихъ и Бѣлогородскихъ самъ выбирался въ помощь Туркамъ на Маджари, то есть на Цесарчиковъ, а Калга Солтану своему приказалъ зъ ордами Крымскими и Петрикомъ ити войною на Малую Росію. Калга прето, Ханское исполняючи повелѣніе (якъ іюня 11 сказалъ о томъ всемъ подробно въ канцеляріи войсковой енеральной Микита Антоненко—Сластюнъ; житель Старосанджаровскій, свѣжо тогда зъ неволи Крымской освободившійся и отъ полковника Полтавского въ Батурипъ присланный) сполне съ Ханомъ еще на Маджари не отшедшимъ, святъ зеленихъ въ самій понедѣлокъ троничній, зъ беями, мурзами и иными начальниками Крымскими и Черною Ордою, вѣхавши зъ Перекопу на Коланчакъ долину, о мнѣю теди о полтори отъ Перекопу знайдуючюся, чинили

раду о начинаемомъ дѣлѣ тогдашномъ. Переночовавши зась тамъ же на Коланчаку, призвали во второкъ зъ Перекопу до себе и Петрика зъ пятнадцатма козаками, при немъ бывшими, изъ килкома товариствомъ Запорожскимъ, нарочно зъ Сѣчи для освобожденя невольника пререченого Микити Сластюна присланимъ и въ Перекопъ на тотчасъ згодившимся. А когда прибылъ онъ Петрикъ зъ Перекопу на Коланчакъ до Хана, теди заразъ при всѣхъ начальникахъ и ордахъ Крымскихъ въ радѣ онъ Петрикъ зосталъ названъ Гетманомъ козацкимъ Ханскимъ, и дано ему тамъ же корогвъ, прапирецъ, бунчукъ, пѣрначъ сребній, чугу злогоглавную и коня Турецкаго со всѣмъ приборомъ; а близкому совѣтнику Петриковому дано ковя и чугу; прочимъ же зась пятнадцатомъ товариству Петриковимъ и посланцямъ поменимъ Запорожскимъ дано отъ Хана по киндяку и по парѣ чоботъ сафяновихъ; а даючи тѣмъ подарки Вейзеръ Ханскій вимовилъ до всѣхъ козаковъ такіе слова: жеби болшихъ себѣ подарунковъ отъ Хана не сподѣвались, бо мы правѣ (мовилъ) не давати, але брати себѣ хочемъ, якъ и за Хмельницкого Гетмана бѣралисмо.

На завтрій зась день въ среду онъ, Петрикъ, призвавши предъ себе послапцовъ Запорожскихъ и его освобоженного зъ неволѣ Микиту Сластюна, говорилъ имъ тое, подпиваючи вино, ижъ мѣетъ зачатися чрезъ него война такая, що отецъ на сына, синъ на отця и братъ на брата воеватиметь; але онъ тое усмирить, быле бы пристало къ нему войско Низовое Запорожское, якъ прійдетъ до Камяного Затону; и о тое (мовилъ) постараюся, что люде, съ слободъ Московскихъ вишедши, будутъ селитися на сторонѣ Чыгиринской и жити спокойне на обохъ сторонахъ такъ якъ и за Хмельницкого старого живали, не узнаючи арендъ, индуктъ, сердюковъ, подводъ, ралцовъ и иныхъ долегливостей. Надѣялся тежъ, же зъ городовъ Малороссійскихъ войско къ нему въ помощь приходитиметь, и нѣякись Василь,

убого мѣющійся, можетъ къ нему прибути; виговаривалъ и тое, что отъ Гетмана Мазепи кривди ему не было, тилко була отъ Кочубея писара енералного, якую хвалился ему одомстити. По учиненю Петрика Гетманомъ Ханъ рушилъ на Маджари, а Калга Солтанъ зъ Петрикомъ и ордами, по отправленю своего бѣсурманскаго тогда наступовавшаго байраму, рушилъ на Малую Росію. Егда же прибылъ до Камяного Затону, и одозвался до Запорожцовъ Петрикъ и Калга Солтанъ, призываючи ихъ до компаніи своей нецнотливой, теди Запорожци старшина и чернь отписали до Солтана такъ, вжъ, при неотмѣнной вѣрности своей ку Царскому Пресвѣтлому Величеству застаючи, до Петриковой душегубной прелести не приклонятся, и на отчизну свою Малоросійскую зъ нимъ воевати не стануть. И просили Запорожци Солтана тимъ-же своимъ писмомъ, аби его Петрика яко Іуду и зрайдцу къ нимъ на искушеніе близко не провадилъ; бо Мазепа любо и виправилъ его Петрика въ тую дорогу, однакъ потимъ зтямившихся и розсмотрѣвшихся, же его замисли не могутъ чрезъ Петрика помислне совершитися, запобѣгль писмами своими Запорожцовъ, аби ни въ чомъ Петриковой намови не слухали и къ нему не приставали, заховуючи непремѣнную свою статечность и зичливість ку Царскому Величеству и своей милой Малоросійской отчизнѣ, яко-жъ такъ Запорожци и учинили. Калга теди Солтанъ, такіи отъ Запорожцовъ отвѣтъ получивши, рушилъ самъ зъ нимъ Петрикомъ подъ Малую Росію. А Мазепа Гетманъ, о томъ Солтанскомъ и Петриковомъ зъ Криму виходѣ за часу провѣдавши, и полки рейменту своего Малоросійскіе вскорѣ до себе собравши, един, а именно: Миргородскій, Гадяцкій, Прилуцкій и инные ординовалъ за Ворскло противъ наступающою неприятели, а зъ другими самъ станувъ подъ Гадячимъ, наджидаючи къ себѣ войскъ Великоросійскихъ, отъ Бѣлгорода зъ Шереметомъ, а отъ Сѣвска зъ княземъ Боратинскимъ, прибыти мѣвшихъ; где стоячи и желаючи въ народѣ Малоросійскомъ

видѣти стателность и постоянство, а на Петрикорѣ жадніи предести жеби не склонялися, розослалъ зъ подѣ Галачего люда до 28 день, во всѣ рейменту своего Малороссійскіе полки такій свой напоминателній уцѣверсагъ:

Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества
войска Запорожеккихъ обохъ сторонъ Двѣ-
пра Гетманъ Іоаннъ Мазепа.

Всему православному христіанскому народу, духовного такъ и свѣцкаго становъ, въ городѣхъ и во всѣхъ мѣстахъ и сѣлахъ того полку найдуючомуся, старшимъ и меншимъ, войсковымъ и посполитымъ людемъ, доброго здоровья и щасливаго и мирнаго пожиття отъ Господа Бога зацѣли, оздѣймуемъ: ижъ дошло тое до слуху нашего, що нѣкоторые зъ межъ васъ обыватели нынѣшніи о здрапцы и плуту Петрику поголоски, шо онъ щенюкъ убѣгалъ до мейрїателей и побудилъ своимъ шалвѣрствомъ въ братерство себѣ Татаровъ, одни берутъ себѣ вондичивость, а другіе малодушествуютъ, говорятъ, будто тое его злого сина начинаніе зашкодитъ порядкамъ нашимъ въ Малой Росіи будущимъ; знати теди, же такіе люде не уважають свои повинности, же должны суть заховати поврисяженую вѣрность Православнымъ Монархамъ своимъ, и же должны суть застановитися стателне и стоять крипко за вѣру Православную, за церкви Божїя, за отчизну и за цѣлость домовъ своихъ и добра своего. Ми прето Гетманъ, зъ тоен оказїи маючи ревность и гордивое стараніе о цѣлости всего края Малороссійскаго, общее всѣхъ отчизны, и о благосостояніе Святыхъ Божїихъ, надъ то и о мирное всѣхъ васъ, при вѣрности ку Великимъ Государямъ належитой, житїе, прикладаемъ тое каждому зъ васъ, шо есть всему народу пожитечно и шо есть шкодливо; такъ теди всему народу бываеть пожитечно и користо, где всакого яду люде, не слушаючи жаднихъ бунтовничихъ

предестей и смутительныхъ обманъ, держатся постоянно одного своего старшого, отдають ему широе послушенство и заховують непремѣнно предложеніи порядки. Яко-жъ изъ самихъ васъ каждій тое уважилъ, же коли, уже то есть зъ 20 лѣтъ злишкомъ, живете статечне подъ високодержавною Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества рукою, теда не тилко много и пожаданого зажилисте покою, але и во все добровъ збогатилистеся; албовѣмъ маете здобилъ въ господарствахъ своихъ всякаго статку, маете избылно хлѣба, чого всего пехай вамъ Господь Богъ въ десятеро усугубить. А спомните-жъ тилко ошія прежнія колотнечи и замѣшанья, чрезъ легкомыслиныхъ людей въ народъ пашъ внесепнія, коли належитому владцы и рейментару своему отъ многихъ неуважныхъ чинилося противенство, и чрезъ колотняковъ внесилося межъ народъ порознепне и внутрнее замѣшанне? Теда якое было тогда оказалось знищенне и на хлѣбъ скудость, о томъ ужасно и говорити; лечъ ми о томъ широко слова нашего не продолжаемъ, бо самимъ вамъ вѣдомо чрезъ кого и якимъ способомъ тое дѣялося. Свѣжшое однакъ тогочинное Дибра стороны повоженне въ память вамъ приводимъ, що справили и якіи народовѣ учинили пожитокъ овія властолюбній горлицѣ: полковникъ Сѣрко, въ Умань и въ иншіе мѣста принесши замѣшанне, многихъ людей приправилъ до смерти и множайшихъ худобы подалъ въ рабунокъ, а потомъ, не могучи на томъ нефундаменталномъ житіи своемъ удержатися, прочъ оттоль умкнути и слободъ шукати мусѣлъ; того-жъ часу и Сулимко своимъ бунтомъ болшей надъ 20,000 людей своевольныхъ назбиравши и подъ Бѣлую Церковь притягши, якъ самъ зъ безчестивимъ сорощомъ своимъ ледво оттоль утекълъ, а потомъ марне гдесъ згинулъ, такъ и исѣхъ своихъ помощниковъ до ганебной привровидилъ згубы; Суховѣй, Двокротне випроважаючи въ города на шкоду людскую потужній Орди, що справилъ?— тилко межъ народовѣ колотнечу, а въ набиткахъ людскихъ

утрату, а собѣ вѣчную оставилъ ганбу; Ханенко тежъ, по Суховію нечипно и непорядно взявши титулъ гетманскій, вносячи межи народъ порозвенне, яко первіе въ Умани былъ облеженемъ притисненій, такъ потомъ подъ Стеблевомъ, хочай и Ордъ зъ Батирчею мурзою мѣлъ при собѣ не мало, стративши армати, на голову зосталъ збитій и распорошенній отъ Гетмана на тотчасъ Дорошенка. Але хочай тім преречоніи и инніи, якихъ тутъ не споминаемъ, за властью гонячіяся особи и сами на собѣ и на помочникахъ своихъ пригоди и припадку дознали; однакъ на томъ недосить притерпѣла за ихъ таковій поступокъ и отчизна Украинна, край тогобочній; бо кгда народи за такими побудками то туда, то сюда хвѣлялися, остатковати при порядку своемъ не хотѣли, теи розніе войска то на помочъ, то на успокоене онихъ приходячи, не тилко оній край знищили, але и до остатку разорили; же гдѣ бывали города людніи и Святинями Божиими велми оздобніи, тамъ теи за грѣхи наши пустиня и жилище звѣремъ найдуется; зъ чого нетилко каждій тои отчизни зичливій синъ слези зъ очей своихъ точить мусить, але и каждого доброго христіянина неутолмая обійдетъ жалость. Бо хто-жъ тую всего народа нашего николи неповетаванную отжалуетъ утрату? А колибъ былъ тотъ народъ въ такомъ многовидномъ мнозствѣ, на тотъ часъ будущій, заховалъ свою статеchnость, и подлугъ уставленого себѣ порядку держался Богохранимой Держави Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не слушаючи жаднихъ оманъ мятежничихъ, певне бъ и до сего часу тогобочная Днѣпра сторона была въ своей полности цѣла и въ оздобахъ не умалена. Если теи оніи особи и заслуги въ войску маючіе такимъ непорядкомъ поступивъ ничего доброго не справили своеи отчизнѣ, але ю зашкодили, а сей одинъ блазень своимъ глупствомъ не що лишое справить, певне принесетъ людямъ шкоду, а себѣ згибель. Що тутъ зпомянувши всѣмъ вамъ прикладаемъ такую зичливую нашу

рейментарскую порадѣ и упомене: первая, абысте В. М. всѣ якъ старшіе такъ и меншіе чули въ себѣ христіанскую повинность, же должны есте боронити Вѣри Святой и цѣлости церквей Божіихъ, тутъ же отчизни своей Украины, якъ зреницу очей своихъ; повторе, же бысте Ваша Мость помятали свою присягу на вѣрное и вѣчное поданство Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству виконанную, же должны есте за достоинство Ихъ Монаршого Пресвѣтлого Престола по той присязѣ не тилко всякими способами и всѣми силами своими противъ непріятелей статечне застановлятися, але и головы свои покладати; потрете, же бысте Ваша Мость почувалися въ своемъ ку намъ Гетману послушенствѣ, же должны есте заховати у себе порядокъ, якій отъ васъ есть подлугъ давного звичаю постановленъ; на остатокъ, же бысте уважили свою цѣлость и въ пришлій часъ житте, же повинни есте запобѣгати тому, аби васъ непріятельская непріязненная прелесть и омана не привела въ разореніе и искорененіе. Не страхуючися теди непріятельскихъ бѣсурманскихъ приходовъ, якіе вамъ страшни николи не бывали, и не беручи зъ бунтовного щенюка Петрика поступку вонтливости, якій ему въ скорую погибель быти маеть, стойте статечне каждій въ своемъ чину и повинности; и если тии непріятели прелестными своими васъ обошлють, albo и сами подбѣгомъ своимъ къ вамъ приближатся, давайте имъ на ихъ студную рѣчь жестокою и суровую отповѣдь, и на ихъ непріятельское наступство приготуйте при помочи Божой смѣлій и охочій бой до отпору. Чимъ бысте вишереченимъ своимъ повинностямъ взглядомъ Вѣри Святой, взглядомъ Царей православнихъ и взглядомъ охраненія цѣлости отчизни своей учинили досить. А хто зъ васъ помишляеть, що коли уже при плуту и щенюку ономъ Орди вяжутся, то будто онъ много того злого своего намѣренія доказати можетъ? И хто на его прелесть похилится, тотъ будто безпечень будетъ? Теди нехай кождому тое будетъ вѣдомо, же бого-

храннии и необоримии Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества силы, якъ въ храброе рцперство, въ арматы и въ порядки военніе велце суть богатіи, такъ найдуются и въ побѣдахъ крѣпкіи, и такъ суть великии и сильни, же не тѣло на семь боку Диѣбра непріятельскимъ однимъ бѣсурманскимъ Татарскимъ, а другимъ коли бѣ и Лядскимъ не дали остоятися войскамъ; але и на тамъ той сторонѣ, сполне зъ войскомъ Запорожскимъ, разомъ противъ Вейзера Турецкого и противъ Хана Крымского и зъ такъ великими бѣсурманскими потугами бои зводили и битву вигравали. Надѣя теди нава есть на Господа Бога, же за предстательствомъ Пресвятой Дѣви Богородици справятъ намъ тое Всемогущее Своею помощію; коли ми Гетманъ зъ войскомъ въ готовности до отвору найдумся и коли всѣ силы Великоросійскіе двинулись, отнесутъ тѣи непріятель бѣсурмане отпоръ, и погибнетъ марно векорѣ тая на шкоду людскую збудившаяся проява. Яко теди всепародного Малоросійского ми Гетманъ потребуемъ въ сеіи часѣ постоянства и непоколебимой зичливости, такъ особлявѣ васъ всѣхъ обывателей (на имя) о тое упоминаемъ. А що злій снѣи оній иденокъ наноситъ хулу, будто тягость якася дѣтѣся нашоу Малоросійскому народу отъ православного царства Російского; теди вси тое знаете: же народъ нашъ Малоросійскій узнаваетъ превеликой милости Монаршой, а не якои тягости. Жаднои теди не можетъ онъ плути найти такой причины, чимъ би народъ нашъ мѣлъ удатися отъ крѣпкой Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества оборони и премилостивой держави! А такъ докладаемъ тутъ на остатъ, же если би кто, занамяталій, небогобоязненнымъ и душегубнымъ умышленіемъ приводилъ народъ посполтій до того, аби далѣи прелетити и ошукати тому загибелному, сну и ошуканцу Петрику; теди всѣ тое вѣдайте, же тотъ приводца приводитиметъ на конечное зничене и на остатную погибель, кгда-жъ таковихъ отступниковъ и развратителей порядку не пощадятъ силы монаршіи, и ми

Гетманъ не схочемъ ихъ жаднымъ способомъ помилувати. Яко прето симъ упоминалиши унѣверсаломъ нашимъ засидаемъ васъ, хотячи васъ въ стачности и въ постоянствѣ всегда видѣти, и зъ доброго вашего житя и повоженя тѣшитися, такъ приказуемъ пилю, аби есте всѣ зацнїе люде плевосѣятелей и смутителей межи собою постерѣгали, и кто таковїй обявится до крѣпкого брали вязени, и до насъ Гетмана онихъ присилали, жеби чрезъ таковихъ злобнихъ людей не наносилася на васъ всѣхъ нечестъ и небезпеченство. Таковимъ нашимъ ласкавимъ словомъ повторе и подесеяте рейментарско и отцовско всѣхъ Вашихъ Мостей старшихъ и меншихъ, старихъ и молодыхъ упоменувши, зичимъ и повторе доброго здоровья и щасливого всѣмъ повоженя.

Данъ въ таборѣ подъ Гадячомъ, іюля 28, року 1692.

Звишенованїй Гетманъ рукою власною.

По разослави такихъ унѣверсаловъ, вскорѣ принесена до Гетмана зъ Полтави подъ Гадячъ такая вѣдомость, же и Петрикъ зъ Калгою Солтаномъ прибывши до Самари, заслалъ оттоль въ городи крайнїе Орѣлскїе свои прелестнїи, іюля 29 писаннїи, унѣверсали сїи:

Петро Ивановичъ зъ Божей ласки Гетманъ
войска Запорожского.

Вамъ всѣмъ товариству и посполитимъ обывателямъ мѣсть Орѣлскихъ доброго отъ Господа Бога зичу заживати здоровья и щасливого повоженя! Уже Вашимъ Мостемъ маеть бути вѣдомо, ижъ я знаючи, же войско Запорожское живеть въ стислости, а видячи и ваши негноснїи кривди и долегливости, отъ Москви и отъ пановъ нашихъ немилостивихъ вамъ дѣючіеся, а хотячи васъ уволнити отъ под-

данства, удадемъ до панства Крымского, зъ якимъ дѣломъ до Крыму їздилемъ; а теперъ кгда зъ Ордами зъ Крыму вїйшлисмо ку Камляному подъ Сїчу, чинило все войско Запорожское при Атаману Кошовому и при всемъ атаманѣ куренной войсковую раду; теи утвердили зъ панствомъ Крымскимъ вѣчній миръ, зъ обохъ сторонъ присягали, а натомъ въ другой радѣ, зъ волѣ Бога Всемогущого, обобрано мене Гетманомъ и велѣно зъ Сїчи зъ теми Ордами всѣми и зъ войскомъ Запорожскимъ ити на оборону вашу, противъ Москви на войну. Зачимъ теперъ зъ войскомъ Запорожскимъ отъ Камяного рушивши, и зкупившися зъ тимъ войскомъ, которое было на Молочной, и зо всѣми Ордами при Калзѣ Солтану его Милости будущими, пришлисмо до Самари; отколь васъ засидаемъ симъ листомъ нашимъ, абысте, давши тому вѣру и учинивши межи собою слушній порядокъ, вислали противъ Солтана его Милости и противъ насъ войска Запорожского свою старшину, и сами зъ ними въ тую военую дорогу на неприятеля своего Москаля цѣле зо всѣмънаго товалися, яко бысте не послали болшъ неводничого ярма на своихъ волнихъ козацкихъ шїяхъ, за помощїю Божїєю могли скинути оное. А тое вѣдайте, що ся война на Москаля всчалася не для чого иншого, але для вашихъ волностей и общего всенародного посполитого добра; кгдажъ не треба вамъ того много писати, сами знаете, що вамъ дѣють Москаль и свои драпѣжнїи пани, и що ся вамъ чинить отъ арендаровъ, все тое добре знаете, поневажъ обїздили вамъ шїи и худобы ваши всѣ пообѣрали; прето безъ жадной отмовки за свои волности, сполне зъ нами войскомъ Запорожскимъ, озмѣтеся всею щирою правдою; бо коли теперъ дастъ намъ Господь Богъ Всемогущїй вибитись зъ подъ ярма Московского, то якъ сами слочете такїй между собою порядокъ учините, же бысте такїе заживали волности, якїе уживали предковнı ваши за Хмельницкого. Кгдажъ теперъ на такихъ пунктахъ вѣчній зъ панств-

вомъ Кримскимъ войско Запорожское утвердило миръ, же Чагиривская сторона Диѣпра, поколя Хмелницкій зъ Ордами завоевалъ отъ Ляховъ, намъ отдана зъ принадлежностями, и сегобочная сторона зо всѣми полками и городами при насъ захована; а добыватися на рыбѣ, на солѣ, на звѣрю, въ рѣцѣ Диѣпрѣ, въ Богу и во всѣхъ рѣкахъ и рѣчкахъ безъ жадного датку волно. Прето вибившіеся за помощію Божією зъ теперешного подданства, куды хто зхочетъ на свою отчизну пойдетъ, где предъ тимъ мешкалъ, а тревоги и небезпеченства не мѣтимете тамъ вѣколи: бо панство Кримское присягу свою на томъ викovalo, ижъ мають насъ отъ Москвы и отъ Ляховъ и отъ всякихъ непріятелей боронити завше. А если би теперъ за свои волности не взялися есте, то знаете сами тое, що себѣ потеряете, поневажъ уже вѣчными Московскими зостанете неволниками и ни хто за васъ не вступитя уже вѣколи; а теперъ чого есте у Бога Милостивого просили, того и дождали, прето за свою волность озмѣтеса щире всѣми своими силами. Того теди вамъ пріяючи, щобъ есте были волними, а жили въ покою и на всемъ добре ся мѣли, поручаю васъ Господу Богу! Данъ на Самарѣ 1692 року іюля 29.

Звищенованій Гетманъ рукою власною.

А поневажъ ми тутъ около добываня Самари маемъ работу, теди для помощи намъ со всѣмъ военнимъ порядкомъ прибувайте до насъ заразъ; бо коли не прибудете, то глядѣть того, щобъ сами есте себѣ не потеряли своего дѣла.

Зъ которихъ уиѣверсаловъ Петрикдвихъ, кгда прислано зъ за Ворскла отъ полковника Миргородского зъ товарищи подъ Гадячъ до Гетмана два, теди Гетманъ силу ихъ зрозумѣвши, велѣлъ въ канцеляріи своей войскової іюля 31, отъ Полтавцовъ и всего полку Полтавского жителей до него Петрика отворнстамъ листомъ учинити отвѣтъ такой:

Мы старшина и чернь войсковіе и посполитіе города Полтави и иншихъ городовъ полку Полтавского обивателѣ.

Тебѣ Петрику Иваненку бунтовъ и крамоль злоначальнику ознаймуемъ, дойшли до насъ отъ тебе запямяталого человекѣ прелестніи и обмащливиіи пиема, въ которыхъ ты себе Гетманомъ именуючи хлюбишся и попишуешся тымъ, же удалеся до Крыму и витягнулесь Орди, и теперъ идешъ зъ ними къ городамъ нашимъ для того, щобъ уволити насъ отъ подданства и неволѣ, и иншіи къ тому прикладаешъ безумніи свои глаголи. Тому теда безумству и шаленству твоему ми всѣ старшіи и меншіи, старіи и молодіи velmi удивляемся, кто тебе одного щенюка поставилъ начальника и овекуна надъ нами, же убиваешся и пѣклуешся о наше житте? А ти и самъ нищимъ, бѣднимъ и худороднымъ будучи, ничего о собѣ добраго справити не можешъ. Всѣ мы знаемъ, же батко твой жебракъ есть, въ городѣ нашомъ Полтавѣ въ шпиталѣ мешкалъ; а ти, въ школѣ межи нищими валаючися и по подъ окнами нашими ходячи, окрушками викормился; а не тилко въ рицерскомъ цвѣченю, але и въ домовихъ наукахъ не бывалесь, а хочай домѣстился былъ въ канцелярію войсковую, то и тамъ нецнотливе поступивши окралесь товариство и зрадивши пана утеклесь на Запороже; чому теда теперъ въ люциперову вступивъ гордость, же безъ встиду превозиносишся въ такіи великій и високій гоноръ, которого и годиіи и заслуженіи въ войску Запорожскомъ рицерѣ натягати на себѣ николи не смѣли; зъ намъ же отдалеся ты увесь діяволу, же не оглядаючися на страхъ Божій и на вѣру Православную христіанскую, до того лицу твоему цѣколи неприлично прилѣпилесь властолюбія, которое теперъ до бѣсурмановъ тебе запровадилло, а потомъ потягнетъ душу твою въ бездну некедную. Якъ тебе собако скажена не завстидитъ твоя подлость,

жеби не по лицу своему дѣло зачинаешъ, и якъ не ошеть страхъ и трепеть, же за твои богопротивни дѣла, що мятежи и кровопролитіе межи народъ христіанскій внести прагнуть, отъ скорая достигнетъ тебе пошста Божія? Не разумѣй того, божевольній глуше, абы тебе и одна душа живая тутъ зъ межи народу тымъ тебе назвати хотѣла, чини тими себе негоднику титулуешъ; не помогутъ тебѣ въ томъ жадній шалвѣрства и кламства, хочъ бысь роспукля екладаючи оніа. А що ти кламцо въ сѣверномъ писмѣ своемъ прекладаешъ, будто намъ дѣются якіа тяжари и неволѣ, то всему свѣту тое явно, що лжешъ и брешешъ, бо подъ высокодержавною Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, рукою, жадной не кому не машъ неволѣ; всѣ якъ войска Запорожского старшіа и меншіа товариши, при належнихъ заховани будучи правахъ, всякой заживають волности, такъ и посполитій народъ жадного не обиклого не поносятъ утяженя; а еслиби намъ всему народу дѣялось отъ кого кривда, то суть въ Малоі Росіи не тебе блазна и щенюка годниа и разумниа особа, которіе-бъ не бунтами такими проклятиа, але разумниа улагодили и поправили тое способами. А такъ лѣпше-бъ тебѣ щенюку въ такихъ богопротивнихъ лжахъ и брехняхъ твоихъ помовати язикъ свой, жеби такихъ хулнихъ словъ не мовилъ и на горшую свою вагубу не възбужалъ гиѣву Божого! А если далѣй якъ пузиръ на водѣ вздуются схочешъ, теди тилко ближей сюда подойди до насъ, сажъ тое обачини, що тебе и твоихъ помочниковъ поткаеть на вѣчную твою ганбу и прокляюнь въ нашомъ народу Російскомъ? А же споминаешъ Калгу Салтана зъ Ордами, будто на помощь тебѣ будущого, то ми тому не вѣримо, и того не сподѣваемся, аби зъ Крымского панства такій особа, подавшіа въ легкость, мѣлъ тобѣ лгаревѣ и щенюку послѣдовати: бо николи Султаны за такими блазнями и шалвѣрами не ходили и ничего зъ ними не трактовали, стерегучи своен поваги. Хиба то якіа

ниганъ передъ тобою дурнимъ блазномъ, Солтаномъ назвался, и прибравши тысячей килко голети Татаръ, вѣйшолю зъ тобою безумного твоего дѣла помагати, чого и малій Солтанъ, не тилко Калга, учинити згола не хотѣлъ бы. Якъ теди ти самъ погибелній сну и шалбѣру такъ и помочники твои згинете и пронадете: бо зъ нами Богъ есть, при многочисленнихъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества силахъ, которіе яко зъ боярами и воеводами такъ и зъ Ясне Велможнимъ Его Милостію паномъ Гетманамъ тутъ же на границѣ приготовани на вашъ упадокъ.

Данъ въ Полтавѣ, іюля 31 дня 1692 року.

Такою отвѣтною термѣву въ канцеларіи войскової справивши и начисто переписавши, одослано наскорѣ въ Полтаву зъ такою гетманскою наукою, аби она въ Полтавѣ была переписана, и до Петрика чрезъ кого можно наскорѣ одослано. Кгда теди Петрикъ, подѣ Новобогородецкимъ Самарскимъ городомъ ничого не вскуравши, притягнулъ до крайнихъ полку Полтавского городовъ Орѣлскихъ, тогда и отвѣтъ преречоній Полтавскій донесенъ рукъ его; которій онъ вичитавши, любо велце зконфундовался и завстидился, однакъ въ своей злости не угамовавшись паступилъ крѣпко войною на преречоніе города Орѣлскіе, которіе (а особливе Китай городъ) едно для некрѣпости городової и малолюдствія своего и щуплого присилку къ нимъ войска отъ полковника Миргородского и иныхъ, другое для отгелости зъ чаемою себѣ обороною гетманскою зъ войсками подѣ Гадячимъ, великихъ силъ оравнскихъ устрахнувшись, поклонилися Солтану и Петрику и принесли имъ ястніе и питніе подарунки, за що потимъ Сало сотникъ Китайгородскій принялъ въ Полтавѣ казню смертнюю. Гетманъ Мазепа, о такомъ неслухномъ городовъ Орѣлскихъ поступку увѣдомившись и самъ зъ подѣ Гадячого па защищеніе ихъ еще не рушаючи, а войскъ Московскихъ дождаючи, виправилъ

туда-жь за Ворскло полки Нѣжинскій, Лубенскій и компанію Пашковского въ совокупленіе къ прежнимъ полкамъ преречонимъ. О которыхъ полкахъ и Калга Солтанъ зъ Петрикомъ увѣдомившись и убоявшись, заразъ въ своихъ военныхъ промислахъ погамовалися и назадъ уступили во-своися, не безъ шкоди еднакъ въ людехъ и пашняхъ людскихъ, аме въ тогдашнее жпвное время. Потомъ и самъ Гетманъ, зъ подъ Гадячого зо всѣмъ войскомъ рушивши, прибылъ до Полтави, где получивши вѣдомость о уступленіи неприятелскомъ отъ городовъ Орѣлскихъ назадъ, повернулъ заразъ и самъ подъ Гадячъ. А зъ подъ Гадячого, августа 2, писалъ Мазепа до Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, доносячи о томъ первомъ Петриковомъ съ Калгою Солтаномъ подъ городи Орѣлскіе приходѣ и промислѣ военномъ, и о всемъ своемъ зъ войскомъ поведеніи такую грамоту:

«Всегда мы Гетманъ зъ войскомъ Запорожскимъ, по нашему подданскому обѣщанію и по палежитой должности вѣри нашей православной христіанской, Вамъ Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, единымъ подъ солнцемъ пресвѣтлосилнимъ Православія Восточного ревнителемъ и оборонцемъ радостно служити готови будучи, не жалѣли бысмо и нияѣ на тое мешкоти, когда би нашъ трудъ и праца въ семъ военномъ походѣ, въ знолхъ и дожчевихъ непогодахъ въ поляхъ подъ небомъ ложенній, и уже чрезъ часъ немалій по давному былъ отправовапъ противъ которого явственнаго пограничнаго Вашего Великого Государя неприятеля. Въ якихъ случаяхъ не ужасалибисмося и головъ нашихъ за превисокое Ваше Монаршое достоинство покладати; но жаль намъ и въ стыдъ оттолъ походить, же тіи подвиги и працювати забави наши, такъ же бояръ и воеводъ Вашихъ Государскихъ зъ войсками многими Великоросійскими, нивѣшняго лѣта оборочаються всеу, противъ подлого лица измѣнника Вашего Государского вора Петрика, противъ томъ 3.

которого и одного полку охотничьего псевлати-бъ не годилося; но понеже къ тому вору приложился бѣсурмане, Калга Солтанъ зъ Ордами, по древней своей поганской ку христіяномъ злобѣ допомагаючи ему злокозненного намѣренія, теѣ мусимъ принять тое трудовосное военное повеленое иго въ наказаніе за премногіе грѣхи ваші.»

«Отъ которого то измѣнника и проклятого врага теперь въ городи Вашего Царского Величества Малоросійскіе пограничвіи, именно въ полкъ Полтавскій, начали быти приишени писма прелестніи, которихъ двое врислали миѣ полковники Миргородскій, Галяцкій, Прилуцкій и ивніи, подъ городами полку Полтавского, на томъ боку рѣки Ворскла, на отпоръ тымъ непріателемъ отъ мене поставленіи; и является уже тое подлинною вѣдомостію, что тіи непріатели Калга Солтанъ зъ Ордами зполне зъ пререченимъ змѣнникомъ на Самарѣ обрѣтаются, и въ недѣлю 31 іюля до Новобогородицкаго города приступали, а подбѣги ихъ непріателскіе подпадали подъ городки Украинскіе Орѣлскіи. Въ которихъ городкахъ, любо по моемъ розказанію по килко сотѣ человекъ людей военныхъ, зъ середнихъ полку Полтавского сотенъ, въ помощь тамошнимъ жителямъ для оборони поставлено; однакъ тамошніи жители, увидѣвши близко наступающихъ непріателей, почали усумнѣватися, и просятъ себѣ прибавки посилокъ; а такъ я теперь приказалемъ тымъ городкамъ послілку прибавити. Къ тымъ полкамъ, Миргородскому, Полтавскому, Прилуцкому, нѣхотному и комонному, которіи за рѣкою Ворскломъ за килко миль отъ пограничнихъ городковъ найдуются, посладемъ полкъ Нѣжинскій, Лубенскій и полкъ комоній охотничкій Пашковского; жеби всѣ тіи полки совокупившіся давали отпоръ онимъ непріателемъ, и чинили при помощи Божой оборону городамъ онимъ Украинскимъ. А знаю мою должность, же належаю-бъ и миѣ Гетману не тилко къ тымъ городкамъ Орѣлскимъ, але и далей до рѣки Самари для данна въ дал-

нихъ мѣсцахъ тимъ непріателемъ отпору заране подвигнутися; но не пришло мнѣ того учинити, первѣе для того, что Вы Великій Государь милостивимъ своимъ указомъ не велѣли мнѣ самому Гетману въ дальніи мѣсца зъ войскомъ на чивене надъ непріателями промыслу ходити, но послати Наказного; другое для того, же омалъ при мнѣ войска знайдется, бо полки рейменту моего стали въ порозненю: одни подъ Украинскіи города давно вилученіи и поставленіе, а другіе отъ того, хочъ послѣдніе въ домахъ были оставленіи, а подъ часъ нивѣшній самій дѣлній, когда жива хлѣбни, не успѣли не всякой охочо на войну виходитъ; а третее для того, же Блжжній бояринъ и воевода и намѣстникъ Вятскій, Его Милость господинъ Борисъ Петровичъ Шереметевъ, также околничій и воевода Его Милость князь Федоръ Юрьевичъ Барятинскій, позно зъ мѣстцъ своихъ рушившихся, еще оподаль отъ того найдуются мѣсца, где-бъ намъ въ едно ополчене совокупитися и непріателемъ онимъ давати отпоръ указовала потреба. А надто на нивѣшпомъ моемъ подъ Гадячомъ становиску, потреба было и на внутрній межи городами Малоросійскими поведеніи оглядаться, жеби чрезъ яковихъ зломисленихъ крамошниковъ не внеслося жежи народъ какое зло, которое на внутрнее поведеніе осмотреніе ниѣ есть нужно; для чого я и въ Украинскихъ полку Полтавского городахъ приказалъ полковнику Полтавскому пилно смотрѣти на подкидки писмъ вражніхъ прелестнихъ. О чомъ всемъ я Вамъ Великій Государь и предъ симъ покорне доносилъ; однакъ (по тихъ вишереченихъ вѣдомостяхъ) яко уже полковники Кіевскій и наказній Чернѣговскій зъ виборними полковъ своихъ людьми военными ко мнѣ притягнули, а и Стародубовскій сими-жъ дилми притягнути маеть, такъ я отселя зъ подъ Гадяча рушаюся ближей ку рѣкѣ Ворсклу, и при помочи Божой всякими способами промишляти буду, якъ би тимъ непріателемъ бѣсурманомъ и богоогетупнимъ ихъ помощникомъ дати от-

поръ. А до боярина и воеводы Его Милости Бориса Петровича, такъ же и до околничого и воеводи князя Федора Юрьевича писалемъ предлагаючи, аби зъ войсками Вашего Царского Пресвѣтлого Величества въ походѣ своемъ ку надежнымъ мѣсцамъ чинили поспѣшеніе».

«По написаню къ Вамъ Великіе Государи сего листа моего; прислали ку миѣ полковники Миргородскій зъ товарищи еще двѣ писмѣ прелестніи, зъ гибелного врага Петрика въ городи полку Полтавского писанніи, а при томъ и отъ себе пишуть они полковники, что посполство въ городахъ Орѣлскихъ устрашившиися непріятельского бѣсурманского наближеняся, помишляеть ему злокозненому прелестнику кланятися. Мушу теди я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подаііи велми того быти жалостнымъ, же зъ того злодѣйственного врага прелести, аки зъ малои искри великій огонь, зъ подлого лица великое смятеніе межи народъ вносится; чого ни коли-бъ не бывало, кгда би были по моему прежнему донесеню, а по указу Вашему Великихъ Государей, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, зъ принадлежностями въ походъ военній вѣшли и на границахъ въ пристойныхъ мѣсцахъ стали, где-бъ и я зъ войскомъ рейменту моего найдовался; отколъ можно было тому при помочи Божой заобѣгати, жеби такъ непріатели не были близко припущени къ городамъ Украинскимъ. А теперь трудность немалая будетъ випирати ихъ назадъ, коли въ тихъ городахъ отъ него посполство прелещено останетъ; въ якихъ-то Орѣлскихъ городкахъ жители вселились зъ того боку Дѣбира, зъ рознихъ мѣсцѣ зайшлии, нельзя ихъ пострашити; и обавляюсь того, аби той пожаръ далей внутрь городовъ Малоросійскихъ не розширился, понеже они Вашего Царского Пресвѣтлого Величества сили, якъ зъ бояриномъ и воеводою Его Милостю господиномъ Борисомъ Петровичемъ Шереметевимъ, такъ и зъ околничимъ и воеводою Его Милостю княземъ Федоромъ Юрьевичемъ

Барятинскимъ будущимъ, тилко що рушившиися, тїи отъ Бѣлгорода, а тїи отъ Севска, въ ближнихъ мѣсцахъ своихъ найдуются; а мвѣ Гетману самому зъ войскомъ симъ Малоросійскимъ противъ тихъ непріятелей ити не надежно, потому что и на Украинскіи повожена оглядоватись мушу. Данъ въ обозѣ подъ Гадячимъ, августа 2, року 1692».

А по отправѣ чрезъ нарочного гонца грамоти тоєи на Москву, рушилъ самъ Гетманъ зъ подъ Гадячого до Батурна, а войско все ропустилъ въ дома ихъ. При такихъ дѣяніяхъ и поведеніяхъ тоголѣтнихъ, любо явная была невинность Василія Кочубея, писара войскового енералного, за виправу Петрика до Сѣчи и Криму, а спадала тая вина вся на Гетмана Мазепу; еднакъ онъ Махієвель и хитрій лись, себе отъ того подзору очищаючи и правимъ творячися, вливалъ тую всю бѣду своимъ коварствомъ на невинную душу помененого Кочубея, пана моего доброго, мудрого и побожного челоувѣка; которій отъ злокозвєнихъ наступствъ и губителнихъ на себе вивалѣзковъ Мазепиннихъ, а звлаша старшого своего, не могучи що чинити, и якъ би оправдितись, положилъся во всемъ томъ при своей невинности на Всевѣдца Бога, мужа при правдѣ отъ смерти избавляющого, и со многими слезами и несумѣбною надеждою поручивши себе Его Пречистой Богоматери во всекрѣпкое отъ бѣды тогдашнїа защищенїе, писалъ мѣсяца іюня до Преосвященного отца Варлаама Ясинского Митрополита Кїевского, вимѣтраючися зъ поклепу Мазепинного въ невинности своей, такїй листъ свой:

Ясне въ Богу Преосвященѣйшїй милостивїй
Шане Архипастыру!

По всѣ тїи прошлїи часи, яко ко Богу крѣпкому и живому тако возжада душа моя ку Вашей Архипастырской Милости, хотячи предѣ превисокою Вашею Священною осо-

бою наединѣ словами и слезами великіи скорби и смертоносніи печали свои объявити, и плачевнымъ риданіемъ просити милостивого Архипастирского и отческаго заступленія; але хочай и видѣлемъ Вашей Святиѣ очи, однакъ не воулучилемъ на исполненіе моего намѣренія времени. Зѣ отвагою теби дерзаю тое писмомъ донести до благосердихъ ушей пастирскихъ, що хотѣлемъ словесно говорити, и надеженъ естемъ, же то тое пастирскимъ и отческимъ чадолюбивимъ покритѣся сердцемъ. Скорби и печали настоятъ на мене зѣ напастей и потварей такіи: першая, же у Ясневельможного стало о мнѣ такое порозумѣне, ижъ будто я зѣ другимъ особозо, зѣ Москви наставленій и наученій естемъ смотрѣти его рейментарскихъ поступковъ, и о всемъ на Москву давати знаты, зѣ якихъ мѣръ будто я зѣ нѣкоторими Московскими особами списуюся, и нѣякоєсь чести Его Милости нанашу умаленіе. Другая, же мѣетъ Его Милость мнѣніе о пашквилю томъ, якій Флоровская игуменія объявила, будто або за моимъ вѣдомомъ, або и за власнимъ наставленіемъ тая пакта и грубое и безумное суесловіе складивано; и говорено тое (якъ чую) въ Києвѣ; недавно, же игуменія оная толко що не промовить, намѣраючи объявити винного, але не объявляетъ, будучи отъ когось упевнена, аби того не объявляла, и тое то упевнене на мене складають, тимъ еще доводлячи мнѣманія оного, же будто тая игуменія, живучи теперь въ Батуринѣ и залегла въ двоухъ дворахъ, въ одномъ моемъ, а въ другомъ иншого человека; а за тымъ надѣются, же и дѣло злобственное черица Соломона (якій зѣ змишлеными своими ложными писмами ѣздилъ, въ Польшу) не безъ моеи дѣялося вѣдомости. Третья, же утѣчку Петрика канцеляриста, на Запороже забѣгшаго, яко зѣ початку Его Милость почалъ суспѣковати за моею быти вѣдомостю и виправою, такъ и теперь того еще змислу своего не выпускаетъ, и въ той того Петрика утѣцьцѣ различіи причины клеветники лжею

своею на мене наносятъ: першая, же будто я далъ ему Петрику, на справованнѣя якихъ моихъ невѣдомыхъ завязтостей, моихъ полтори чили три тысящи золотыхъ грошей; на якую потварь и хлопца одного, передъ тимъ при Петрику служачого, а такъ рокъ зъ Запорожа вѣйшлаго, намовлено было я прислано съ Полтавщины, жеби лже свидѣтельствоваць, будто онъ чуль тое грошей дане отъ усть того Петрика въ Сѣчи Запорожской; лечъ коли его тутъ канчуками спитано, тогда отволалъ тую отъ мене напасть; по вторе, доношено тое прошлой зѣми зъ Полтавщины, же будто неотмѣнне тое дѣется, ижъ я тому Петрику далъ гроши и не три тысящи золотыхъ, але двѣ тысячѣ червонихъ золотыхъ; потрете, доношено Кіевского полку, же тамъ говорилъ нѣякійсь Запорожець, что будто я писарь далъ Петрику до рукъ грошей въ битыхъ талаяхъ 30 тысячей золотыхъ; почетверте, протопопенко Полтавскій, будучи въ Казикерменѣ, донесль тое Ясневелможному, же чуль онъ тамъ, будто я писарь по два чили по трикратне листи свои посылалъ до Хана Крымского, затыгаючи его зъ Ордою на войну противъ Христіанства. Якіе всѣ пагубніи на мою голову наноси чинилися и чинятся тихимъ и заочнимъ составомъ, безъ доводовъ и безъ жадныхъ подобенствъ, а не очне, ништо того миѣ не казалъ и не кажутъ. А теперъ вѣдомо миѣ стало, же тотъ вишереченій Петрикъ, узявши предъ себе послѣднее безуміе и діаволскій образъ на пагубу души своей, удался зъ Запорожа до бесурманъ, и тамъ нѣкотори псому лицу своему неподобни затѣваеъ дѣла; зъ якого его сатанинского погибелного поступку они лже свидѣтели и клеветники (якіе вишереченіе напасти и потвари на мене приносили) зхочуть теперъ оное своей лжи допнати, яко жъ уже тое и зачинають, аби чимъ скорѣй мене не тилко отъ чести войскової испровергти, але и зъ свѣта изгладити могли. Противъ якожихъ бурливыхъ стусовъ я въ невинности моей любо готовъ естемъ

застановлятися и виводитися; однакъ кгда уважаю, же многіе невинніе люде, за ложними и частими удачами, марне безъ суда и безъ права погibli и теперъ гибнуть; тимъ сердце мое крайнею болѣзнію сокрушаючи и душею смущаючи, удаюся покорне до Вашей Архипастирской Милости, пренапокорнѣй просячи отческаго милостивого себѣ заступленія, и свѣдѣтельствуюся сотворшемъ мя Господомъ и исповѣдаюся Вашей Святинѣ, же тѣмъ вишеиреченіи потвари въ невинности моей зношу и претерпѣваю; а еслиби зъ тихъ наносовъ хочай въ одномъ пунктѣ виновенъ, нехай поженеть врагъ душу мою, и постигнетъ и попереть вскорѣ безчестною смертію въ землю животъ мой, и всѣ мои труды въ персть вселить. Рачъ тебѣ Ваша Святиня Милостивый Архипастирю отческимъ поболѣніемъ попещися о мнѣ худшей овецѣ своей и наименшомъ уду церкви Христовой, абимъ я отъ напастій таковыхъ въ якомъ нечаемомъ опалѣ не згивнуль; а если преможе прелесть, ложь и злость людей завистныхъ мое истинное оправданіе и выводы, и нечаемо коли прійдетъ мнѣ умерти, albo въ заточеніи быти, то припамнѣй нехай буде Вашей Святинѣ Архипастирю моему вѣдомо, же безъ вины то стражду. Удаюся прето въ томъ покорне до Архипастирского Вашей Святинѣ милостивого заступленія, где повторе свѣдѣтельствуюся сотворшимъ мя Господомъ Богомъ и Вашею Святинею своимъ Архипастиремъ, же всѣ тѣмъ вишеписаніи наноси клеветники и лжесправци въ невинности моей на мене вкладаютъ; а я, яко тое тутъ докладаю, же если бимъ Его Милости Пана Гетмана на Москву до кого описовалъ, и если бимъ зналъ о складаню на Его Милости пашквилей, и если бимъ виправовалъ Петрика на Запороже, albo о его такомъ о утѣцѣ намѣреніи вѣдалъ, а поготовю, если бимъ давалъ ему гроши, хотячи злое якое чинити чрезъ него начинаніе, albo если бимъ хотѣлъ, albo и въ помилшеніи желати мѣлъ видѣти виходячихъ бѣсурманъ

на замѣшане Православнаго Російскаго народа, то да быхъ азъ самъ скорѣе всѣхъ и наиподлѣйшихъ братій моихъ стратилъ животь мой, на вѣчную мою нечестъ и душевную пагубу; такъ прошу плачливе Вашей Архипастырской Милости, абись мене не оставилъ въ такихъ тяжкихъ и злослючливыхъ опалахъ, якіе въ невинности моей голову мою зорвати зъ мене хочуть! Естесь Ваша Святиня всѣмъ Малоросіи синомъ благопривзрителній Архипастырь, милостивій отецъ и не отказній хранитель, имѣши власть и силу заступати немоцныхъ и боронити безъ вина погибающихъ, можешъ теби своимъ Архипастырскимъ превисокимъ предстательствомъ и премудримъ предложеніемъ тое учинити (если зліи клеветници близко до моего приберутся горла), аби мене безъ суда и розиску не испровержено и не згублено. О сіе зъ горкими слезами многокrotnie Вашей Святинѣ прошу, и вручаю животь мой и душу мою Вашей Святинѣ пастырскому сохраненію.

Писаць въ Батурині, року 1692.

Василій Кочубей писарь епералній.

Того-жъ року пани Ляхове почали на Палѣя наступовати, и его товариство зъ Полѣся витискати, прибрѣраючися и до самого Хвастова города, въ которомъ Палѣй мѣшкалъ; бо любо заразъ по войнѣ Вѣденской (яко о томъ 1683 року написалось) началъ Палѣй зъ ласки Королевской пустій Хвастовъ осажовати и въ немъ жити, склоняючися до обохъ Польского и Російского Монарховъ, и отъ обоихъ ниѣючи ласку и респектъ; однакъ Ляхи о томъ по сіе время молчали и жадного утиску ему Палѣви въ житю зъ товариствомъ его не чинили, а теперь начали оній чинити, увидѣвши тамошніе городки и села пустіе многими людьми Малоросійскими чрезъ Палѣя осаженіе. О которыхъ утискахъ своихъ и небезпеченствѣ отъ Поляковъ писалъ Палѣй многокrotnie до Гетмана Мазепи, а Гетманъ, декаврїа 9, зъ

Батурина писалъ о томъ всемъ виразне до Ихъ Царского Величества чрезъ нарочного гонца такую свою грамоту:

«Прислалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй полковникъ охотничкій обозного своего и писалъ чрезъ него письмо свое, а потомъ въ тропи за онымъ обознимъ прислалъ чрезъ почту повторное письмо, въ которыхъ обоихъ, однолични свои виражаетъ потреби и нужди; где ознаймуеть, же зъ войска Полского почали наступовати на Полѣсе корогви Полскіе и стали витискати и вигоняти зъ становискъ его людей Палѣева полку, отколь онъ и на себе въ Хвастовъ наступства ихъ сподѣваючися, просить условне, абимъ ему чинилъ оборону и помочь, а найпервѣй, же бытъ въ мѣстечко Бѣлогородку, о трехъ миляхъ отъ Кіева на томъ боку Днѣпра будучое, вислалъ людей военнихъ, зъ чого би Поляки повзявши пострахъ не смѣли на него наступовати; цо-вторе, просить о порохъ и свинець, якого до даваню отпору потребоватиметь, которого ему зъ Кіева дати любо и былъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршіи указъ, однакъ до сего часу не пришло тое въ свое событіе за розними перепонами; потрете, просить о гроши, докладаючи, же тѣи шо по милостивомъ Вашомъ Монаршомъ указу ему на полкъ дани гроши, роздалъ онъ на пѣхоту, а теперь еще зтолко-жъ пилю ему потреба на удовоствование комонника. Любо теди велми прилежная и горячая о тихъ потребахъ виражена есть въ писмахъ онихъ прозба, которую и словесно посланецъ его зъ прилежаніемъ прекладаеть; однакъ я безъ указу Вашего Монаршого ему въ томъ доволства чинити, а именно людей рейменту моего на преречное мѣсце въ помочь ему посилати не смѣю, разсужаючи, же то наступуютъ на него тоей стороны войска, зъ которою Вы Великіе Государи, Ваше Царское Пресвѣтлое Величество, вѣчного миру имѣете договори, якихъ договоровъ Вы Великіе Государи наименшими причинами нарушати не указали, о чомъ въ многократнихъ Вашихъ Монаршихъ грамотахъ до

мене подданого изображено. Сего ради найскорѣй о томъ умисленного гонца Самойла Василювича, близкого слугу моего, къ Вамъ Великимъ Государемъ посылаючи, прошу яко найпокорнѣй о скорѣй Вашъ Монаршій милостивый указъ, якъ мнѣ противъ тихъ его Семена Палѣя прошеній поступити. А яко есть посполитое прислове: *же тонучій и бритви хопится*, и много того бывало, же люде зъ отчаянія до неподобныхъ приходили рѣчей, якъ я усумнѣватися мушу, если ему Семену Палѣю зъ стороны Богохранимой Вашей Монаршой держави помочь и оборона не будетъ учинена, то аби онъ, въ такихъ будучи опалахъ, не удался для помощи до стороны бѣсурманской; что если, уховай Боже, учинится, то болшей отъ него христіянству нанесетса шкоди, а нежели отъ Стецка и проклятого Петрика; понеже онъ Палѣй межн военными людьми маеть честь и многіе ходять за его поводомъ. Любо теда есть на томъ милостивое Ваше Монаршее изволеніе, чтобъ онъ самъ безъ полчанъ своихъ былъ принятій подъ високодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку; однакъ онъ тимъ не доволствуется, хотячи при себѣ ущтити цѣлость и людей тихъ, которіи при немъ обрѣтаются яко военніе такъ и жилшіе, яковихъ въ мѣстечку Хвастовѣ на три тысячи хатъ поселилося; а надто и городъ тотъ Хвастовъ желаетъ онъ при себѣ удержати, которій за его поводомъ (яко самъ о томъ пишетъ) велми гораздъ есть укрѣпленій. И если-жъ на него учинится наступство войсками Полскими, а отселя отчается помощи и оборони, то Богъ дай онъ не удался до преречной противной стороны; до якого намѣренія и теперь показуется подобенство, же жалѣеть онъ велми толмача одного Алѣя, которій, зъ Бѣлогородщини отъ Яли Агаси зъ неволниками на окупъ пущеними къ нему въ Хвастовъ посланъ будучи, зосталъ забитій отъ тихъ же неволниковъ, о що онъ Палѣй гнѣвомъ крайнимъ порушившиися, тихъ неволниковъ зискуеть и въ крѣпостное беретъ вязене: знати

оттолъ, же щось то мѣло быти въ того толмача отъ бѣсурманъ къ нему тайное. А и оттолъ мушу мѣти о такомъ намѣреніи подозрѣніе, же онъ Палѣй, увидѣвши что тотъ толмачъ къ нему не доѣхалъ, послалъ отъ себе своего толмача и козака въ тую бѣсурманскую сторону, именуеть же до Стецка для вѣдомостей, але покажется зъ рѣчей, же будутъ ти его послыщики и въ того Яла Агаси Бѣлогородского. Про то хотѣи знаю тое, же тому не вступовати тамъ въ раду кого не призвано, однакъ я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданій, по моей вѣрной и усердной радителной службѣ, желаючи Богохраннимъ Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества государствамъ разширенія и славы, отважаюся предложить, даби по Монаршомъ Вашомъ Великихъ Государей указу, выговорено тую о Палѣю трудность Полскому резиденту, жеби онъ понялъ своимъ розумомъ и Королевскому Величеству донеслъ, якая то будетъ завада и шкода христіанства, если тотъ Палѣй отчаяніемъ остане одогнанъ до непріятельской стороны. Для якихъ мѣръ слушне-бъ его подъ високодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку приняты и зъ людьми при немъ будущими, за что не-потреба-бъ Полской сторонѣ жадного мѣти зазору; а прекладаю сее подданское мое слово и для того, же найпервѣй Малоросійского края вяжется въ сему потреба, бо Семень Палѣй, будучи злѣшнимъ родимцемъ и въ такую уже межи товариствомъ увойшовши значность, если своимъ, яко ся вишей наменило, отчаяніемъ до непріятельской стороны одогнанъ будетъ, то найпервѣй отъ него Малоросійскимъ порядкамъ учинится помѣшка; ибо на злое намѣреніе и на такую своеволю, которая добичь и користь за собою приносятъ будетъ, многихъ онъ людей отсея къ себѣ потянетъ, и въ предбудучое время тутъ заведетъ межи народъ смущеніе. Якую трудность превисокому Вашему Монаршому, Божіею все добрѣ строящею премудростію справуемому,

разсмотрѣнію я покорне поручаючи, и пакы при нижайшомъ челомбитѣи прошу о томъ о скорій милостивій Вашъ Монаршіи указъ и о незабавній зъ онимъ сего гонца моего отпускъ. А якіе онъ Семень Палѣй писалъ ко мнѣ писма, ти въ приказъ Малой Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ посылаю, и тое покорне докладаю, же съ тогожъ войска Полскаго люде почали становитися и поблизу рѣки Днѣпра, яко то и въ Димерѣ пять миль отъ Кіева горѣ Днѣпра двѣ корогви, и на иныхъ мѣстахъ по частѣ оныхъ стануло. Доношу и о семъ покорне, же Вашихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества посланныхъ, зъ милостивимъ жалованемъ на Запороже виправленихъ, дворянина и воеводи Зеленого и подачого N. N., виправлемъ въ путь имъ належній въ послѣднихъ числахъ ноеврія, и своихъ зъ ними послалемъ людеи, Тихона Довгеля сотника Короповскаго и Сидора Горбаченка товариша сотнѣ Батуринской; и писалемъ чрезъ нихъ до войска Низоваго упоминалній листъ, аби они, у належитой своей ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрности обрѣтаючись, приняли благодарне тое Ваше милостивое жаловане, и служили Вамъ Великимъ Государемъ всегда въ непоколебимой вѣрности и радѣніи. Якого листа моего списокъ посылаю въ приказъ Малія Росіи. Зъ Батурина, декаврія 9, 1692 року.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIV.

О вибитю чрезъ Поляковъ зъ Полься Палъювцовъ; о утаржцѣ Солтановъ Кримскихъ зъ Петрикомъ подѣ полкъ Полтавскій; о выправѣ Палля за Днѣпръ зъ Свѣчкою полковникомъ Лубенскимъ для промыслу военного; о рушеню гетманскомъ зъ Лубенъ до Батурина, и о ознайменю грамотномъ на Москву о тогдашнихъ поведеніяхъ; о універсалѣ гетманскомъ въ сотнѣ Засеймскіе благодушествовати предлагаючомъ; о Эрнесту Лютру Прусскѣ, благочестивой въри желавшомъ, и о Михайлу орканпѣтъ, иже бытъ схимникомъ на пещери Святого Антонія; о пятохъ патріярхахъ Вселенскихъ соборная грамота патріярхи Константинопольскою; о Кримскихъ желаніяхъ мира зъ Росією, и о посланникахъ въ Крымъ въ томъ дѣль зъ Росіи и прочая; о корреспонденціи до Гетмана Луки новою Господаря Волоского; о толмачу для разнѣхъ невольниковъ отъ Стецка прибыломъ, и о грамотномъ ознайменю гетманскомъ о всемъ томъ на Москву; о причинѣ грамотной патріярхи Московского до Гетмана за невольниками Московскими въ неволь Кримской бывшими; о авизіяхъ иноземскихъ зстрашнихъ зъ Кіева; о задорѣ гетманскомъ зъ Запорожцами, и о лагоднѣйшомъ отъ первого отвѣтъ Запорожскомъ до Гетмана; о язикахъ Татарскихъ, отъ Палля прислакихъ и на Москву при грамотѣ гетманской отвезенихъ; о кончили отца Лазаря Барановича Архіепископа Черныловского; о соласіи бѣсурманскомъ на христіянѣ, и о Нурадиму Солтану подѣ Водолазами бывшомъ; о войскахъ козацкихъ зъ Бѣло-

городички подѣ Глянею красовавшихъ и зѣ Солтаномъ Блгогородскимъ стрѣлвишихся и чрезъ два днѣ на долину Кодимъ бившихся, и о ознаймѣно грамотномъ гетманскомъ о томъ на Моску; о поведеніи Цесарскомъ, Турецкомъ и Полскомъ, и о посланцу въ Волощину; о Палъевичъ многократныхъ прошенияхъ войска себѣ въ помочъ; о универсалахъ Гетмана Короного Палъевичъ страшихъ, и о гетманскихъ на Моску о томъ доношенияхъ; о жалованю государскомъ Палъевичъ зѣ товариствомъ, Миновичу и Пашковскому, за труды ихъ военіе присланоу; о войскахъ Полскихъ, въ глубъ Полься отшедшихъ, и о Палъевичахъ знову кватери себѣ въ Полься занявшихъ.

Року отъ положена предѣловъ міру 7201, а отъ явленія во мірѣ плотію второго Адама 1693 року. Любо христіяномъ по христіянску подобало радостніе Рождества Господня дни праздновати и другъ другу по любвѣ христіянскої тої радости вѣншовати; еднакъ завистная Римляно-Поляковъ натура, тоїю радостію купно же и ласкою Божію взгордѣвши, запалилася со Иродомъ христорбцемъ купно въ день сей, 29-го декаврія, проліяти неслухне разбойническо кровь христіянскую козацкую полку Палъевого, на кватерахъ зимовихъ по Полъсю стоявшую, хотячи наконецъ и самого Палъя зѣ Хвастова димомъ военимъ викурити и Хвастовъ знову запустѣнію предати; а Палъй, вѣдомость певную о томъ получивши и помощи себѣ зѣ сеї стороны Днѣпра отъ Гетмана Мазепи надѣючися, и горячо о оную просячи, того жѣ 29 декаврія чрезъ нарочнихъ и скорихъ посланцовъ своихъ писалъ до Гетмана такій листъ свой:

Ясневелможній милостивій Пане Гетмане,
Пане, Пане, а добродѣю мой великій!

Приходитъ миѣ смутную трансакцію смутнимъ веромъ меніи описать и предложить найвишному рейментарови

Пану моему милостивому: того праве наступуючого часу, кгда окрутній Иродъ збилъ младенцовъ, панове Поляки, нападши несподѣвано кріемо на товариство полку моего, тиранства своего доказали; другого дня святъ своихъ Римскихъ, трупомъ положили на килкодесять, а ранами незличонихъ, а иншіе отъ коней отгнали, ледво шо утѣчкою здорове свое салвовали. Албовѣмъ на три чати одного моменту ударили на становиска, где въ мѣсте зезомомъ Боролянне трупами нашими заслали; въ другомъ мѣсцу Радомишлю и по иншихъ селахъ волости Радомиской, тылко мой швакгеръ при церквѣ святой притулиско завзявши, въ малой дружинѣ ледво себе салвовагъ, не безъ ихъ такъ-же не малого ушкоженя и поряжки; во третьомъ мѣсцу напали на Демидовъ, и тамъ свои окрутности доказали. А шо. еще найнезноснѣйша, же одной вѣри будучи, и рожай сѣой подъ рейментомъ Велможности Вашой Пана и добродѣя милостивого маючій, Скрицкій полковникъ тиранъ на нашихъ, другій Ярема зъ своимъ окрутними полчани барзо товариство полку моего поглубили и умучили сродзе; тылко панъ Киланъ, вѣру Православную ховаючи въ сердцу своемъ, зичливе ставится, не слушаючи вѣроломнихъ Ляхевъ и унявшихъ за свою вѣру, не поддаючи въ руки окрутніе швакгра моего и товариство въ Коростишовѣ; же теи не могли еще цѣле тиранского дѣла надъ нами справить и знести насъ, еще ся мощно всѣми силами готують впрудцѣ огнемъ и мечемъ руйновати. Явне вѣдѣли люде Кіевскіе и слыхали ихъ замисли въ Чернобѣлѣ, же тамъ рейментаръ Вылига зо всѣми корогвами южъ узброяся, и чекаеть тылко впрудце рейментовъ Нѣмецкихъ зъ арматами, якожъ въ Звяглю Дружкевичъ южъ висать зъ людомъ готовимъ, а многіе корогви до пятьдесятъ панцериіе, гусарскіе и волоскіе рушони, а до того повѣти ординацкіе и козацкіе полки и корогви Чемерискіе, цѣле однимъ словомъ такъ условне положили, абы знести до кгрунту зъ нами Хвастовъ. Туло прете не

пріятелей тихъ головнихъ округную справу выразивши, покорне до ногъ панскихъ Велможности Вашой, Пана и добродѣя моего, упадаю, а слезне прошу милостивого ратунку яко наскорѣйшого, аби рачилъ мене рейментарско милостииво скридлами своими окрити и людъ той невинній полку моего и котрій ся зобралъ въ Хвастовѣ жителей, абы отъ меча не погинули, которяхъ я, будучи словомъ панскимъ Велможности Вашой, Пана и добродѣя моего, упевненій, задержалемъ, абы не сходили; а то надѣючись на милостивую охорону Велможности Вашой, Пана моего милостивого; а то трупомъ положили непріятели насъ не малое кргоно чолного войска значного. Рачъ Велможность Ваша, Панъ и добродѣй мой, яко найскорѣй посилкою полку якого ратовать, бо згола видержати не можемъ таковой сили; а ежели не будетъ намъ милостивого посланку, тели прошу Велможности Вашой, Пана моего милостивого, о остатнію декларацию, аби невинніе люде и оплаканіи дѣти не погинули отъ меча тиранского; бо южъ явне есть, яко прошлихъ мѣтъ немало мѣтъ презъ Ляховъ отъ меча згнуло, ратунку отщетни зоставши и въ кровѣ затоплени отъ ихъ зоставши, и до сего часу запусѣлость мѣють. Посетне у ногъ пацскихъ, яко найпрудшей денне ночне скорихъ посланцовъ моихъ ставлю, Павла Цыганчука, обозного полевого полку моего, зъ моимъ кривнимъ предъ Велможность Вашу, Пана и добродѣя моего, о декларацию просячи конечную панскую, ежели миѣ не надѣятисъ помочи ласкавой, аби рачилъ милосердно южъ позволить миѣ зъ тимъ людомъ рушитисъ и сѣсти въ Триполю, албо въ Василковѣ; кгда-жъ южъ цале того ймѣту тиранского витримать не можна, межи околичними врагами во средку зостаючи, бо до кола ихъ фортеци и подъ бокомъ Бѣлацерковъ узброялась, зъ которой южъ неразъ Хвастову чинилась згуба и кровопролитіе, же потаемне ночью обскочивши, трупамы людъ ажъ до едой души положили; що и я абимъ не былъ отъ нихъ также

окужаній ночной добы такъ спорой, же зъ Вагля и съ Полоного одной ночи комонніе всѣ обскочити могутъ сили. По тысячу кротъ упадаючи до ногъ рейментарскихъ, прошу плачливе, абы яко найшрудшей мене увѣдомить рачиль ласкаве рейментарско, чили будетъ посилокъ ласкавій, чили мнѣ отъ тихъ враговъ сходити, бо цѣле южъ уступавать мушу, въ маломъ людю зостаючи, нѣлби згубу вѣчную мѣти и плачь людю и невинихъ дѣтокъ. Яко найскорѣйшого теди милосердія надъ ними служебничю выгладаючи, не повстану отъ ногъ панскыхъ, ажъ одержу оную милостивую декларацию и знаю мя быти. Зъ Хвастова, декаврїя 29 року 1693.

Ясневелможности Вашей Паиской Милости, Пана, Пана а добродѣя моего великого, вѣрнимъ слугою и подножкомъ.

Семень Палѣй, полковникъ Комонноохочій войска Запорожского.

Лечь на тоє листовное Палѣево прошеміе не вчмнена отъ Гетмана тогда войскомъ помочъ для того, же и Поляки, вигнавши зъ Полѣся Палѣево войско, болше на Палѣя тогда ку Хвастову не приближались, но по Полѣсю на кватерахъ зимовихъ удержались. При такихъ жалостнихъ отъ стороны Полской на козаковъ губытелствахъ, не меншая и отъ стороны Крымской на Малую Росію тогда-жъ повстала бура, когда за побудкою зраици Петрика Калга и Нураднїи Солтани зъ Шинкгереемъ и синами Ханскими, въ сороку тысячахъ Ордъ Крымскихъ, и изъ нимъ же Петрикомъ, генваря 26, вторгнули подъ Украину, и любѣ мало зачепили городовъ полку Полтавского побережныхъ, еднакъ, зо всѣми силами подъ Кишѣнку притягнувши, великіе людемъ тамошнимъ починили шкоди. Тамъ зась мало войскамъ отдохнувши, на всеедной въ четвертокъ о порѣ обѣдной и подъ самую

Полтаву въ Заворскла отъ Старого Санджарова Татарскіе загоны вторгнули, и такожь якъ и подъ Кишѣнкою многихъ людей, за сѣнами и древами віехавшихъ, въ полонъ забрали, и многіе статки людскіе загорнувши и далей не вторгаючи, отъ Полтави ку сторожевой могилѣ, а отъ сторожевой чрезъ Оршнѣ, Берестовую и Орѣлъ (позабѣравши людей полку Полтавского зъ статками ихъ, по хуторахъ тамошнихъ кочевавшихъ) назадъ до Крыму повернули; подобно убоявшись Гетмана валечного, которій, на оборону отчизни зъ Батурина зъ войсками вшедши, въ Лубняхъ отъ непріятелей отважно сховався, переждавши въ нихъ тую фило, поколь непріятели, въ помененномъ полку Полтавскомъ Украинскомъ луповъ и користей набравшись, безбѣдно повернули восвоися. Въ тысь часѣ прибыль до Лубенъ съ полкомъ своимъ отъ Хвастова Палѣй, хотячи Гетману противъ того непріятеля бѣсурманина учинити помочь, але якъ онъ непріятель отъ полку Полтавского повернулъ уже назадъ до Крыму, теди просилъ Палѣй гетманского позволенія пойти войною на бѣсурмановъ. Гетманъ теди желаючи одомстити бѣсурманомъ шкоди, свѣжо въ полку Полтавскомъ почипеніе, яке позволилъ ему Палѣеву пойти за Днѣпръ, где бы приличнѣй подъ жилища бѣсурманскіе, такъ и въ помочь ему придалъ Леонтія Свѣчку полковника Лубенского, зъ частю полку его и иныхъ полковъ городовихъ и компаѣйскихъ виборного товариства; а по виправѣ въ тую дорогу Палѣя самъ Гетманъ, разсуждаючи мову Палѣеву и мову человека Чернѣговского о Лядскихъ замислахъ, и росположивши войска на побережу Днѣпровомъ для осторожности отъ непріятелей бѣсурманъ Бѣлагородскихъ, самъ зъ Лубенъ рушилъ до Батурина, и о всемъ тоглашномъ дѣланіи доносячи Великимъ Государемъ, писалъ зъ Лубенъ, февраля 8, такую грамоту:

«Передъ выходомъ моимъ зъ Батурина въ сей походъ военній, одзивался до мене и словесно и писмами зъ того боку Днѣпра, зъ мѣстечка Хвастова, Семень Палѣй полков-

никъ охотницкій, же вѣдомо ему учинилось, что зъ Криму неприятели бѣсурмане имѣють великими потугами, за подущеніемъ проклятого врага измѣнника Петрика, приходятъ подъ города Малоросійскіе для презщенія и возмущенія народу; и онъ Семенъ Палѣй любо имѣлъ намѣреніе пойти въ Стрелицу подъ жилища ихъ неприятелскіе для военного промыслу, однакъ если я Гетманъ ему зъ полкомъ его сюда въ Малоросійскіе города, для даваня неприятелскимъ паступствамъ отперу позволю прибыти, то онъ, оставивши тукъ въ Стрелицу намѣренную дорогу, зъ своей ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрности, и по усердію ку благочестивой христіанской вѣри, прибудеть сюда скоримъ поспѣшеніемъ. Когда убо я совершенно отъ Атамана Кошового и войска Низового увѣдомился, что преречонія неприятели отъ Криму тотъ злоумышленій походъ свой завзяли, на той часъ писалемъ до его Семена Палѣя, прекладаючи, же яко они бѣсурмане суть общи Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и Его Королевскому Величеству неприятели, такъ аби онъ Палѣй по томъ своемъ добротномъ намѣреніи приходилъ сюда въ помочь къ войскамъ рейменту моего для отпертя онихъ неприятелей; ибо разумѣю я по вѣдомостехъ и по поголоскахъ, же они неприятели схочуть въ томъ своемъ злокозненномъ намѣреніи около Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Малоросійскихъ городовъ роспростирати свои на долго прелести и промысли. А такъ хочай, помощію Божією и Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества праведнымъ щастемъ, они неприятели вскорѣ назадъ ку своимъ поганимъ жилищамъ обороть свой учинили, о чомъ я уже донеслъ пространно Вамъ Великимъ Государемъ, однакъ преречоній Семенъ Палѣй, завзявши свою зъ полкомъ отъ своего мѣстца зъ мѣстечка Хвастова сюда дорогу, и за повзятемъ той вѣдомости не возвратился назадъ, но прибылъ сюда въ города по надъ рекою Сулою будучи; я самъ онъ, ко мнѣ въ Лубнѣ, февраля 6

дня приѣхавши, освѣдчилъ тое, же любо уже тутъ за отходомъ непріятелей пререченихъ нѣтъ военной работы, однакожь онъ теперь до Хвастова ворочатися не хочетъ, но по своему прежде положенному намѣренію пойдетъ где возможно подѣ жилища непріятельскіе для чиненія военного промыслу, въ чомъ и отъ мене себѣ просилъ въ помощь военныхъ людей; и я тебѣ Гетманъ, прилѣжное о томъ имѣючи въ сердцу моемъ тщаніе, жеби помощію Божіею, а праведнымъ и святоблживимъ Вашимъ Монаршимъ шастемъ, якъ возможно злобу непріятельскую имъ непріателемъ одомстити, виправилемъ зъ нимъ Семеномъ Палѣемъ сполне полковника Дубенского Леонтія Свѣяку, зъ частию его полку и вишихъ городовыхъ полковъ виборного товариства и зъ частию виборныхъ же людей зъ полковъ охотничкихъ; а пойдуть они, взявши Господа Бога на помощь, на Заднѣпрскую сторону, где умишляти будутъ кудабъ зручнѣй на непріятелей свои промысли обернути. Которимъ виправленімъ отъ мене для промыслу людямъ якое дастъ Господь Богъ поведеніе, о томъ долженъ буду Вамъ Великимъ Государемъ доносити впередъ; а теперь тое покорне тутъ докладаю, же пререченій Семень Палѣй объявилъ мнѣ въ словесной мовѣ своей, чого Королевского Величества ротмистръ, полковникомъ Бѣлой церкви будучій, Иванъ Борковскій повернулся нишъ зъ Полского края до Бѣлой Церкви, и заехавши до Хвастова зъ нимъ Палѣемъ видѣлся; а въ томъ своемъ повиданію, когда онъ Семень его Борковского участвовалъ и подшлого сталъ питати о Полскихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ, онъ Борковской сказалъ ему такіе слова: »же вѣдаетъ онъ, что онъ Семень Королевскому Величеству вѣренъ, про то же не готовился на войну и не ходитиметъ подѣ Очаковъ и на вишіе бѣсурманскіе мѣстца въ далекую отлеглость для добичей, но тутъ поблизу имѣтиметъ добичѣ»—зъ яковихъ то Борковского словъ домишляется онъ Семень Палѣй, что Полская сторона забирается на войну противъ стороны Ва-

шего Царского Пресвѣтлаго Величества. Сего-жъ времени, имено февраля 7, прислалъ ко мнѣ наказній полковникъ Чернѣговскій одного мѣлкого жителя Чернѣговского, именовъ Ониска Рулика, которій наймовался торговати Могилевскими людемъ отвозити зъ Чернѣгова до Могилева торговіе товары, и былъ тамъ въ Могилевѣ и въ Биховахъ, про то чего онъ прислухався и што видѣлъ, аби о томъ донеслъ мнѣ Гетману; тотъ теи Чернѣговскій житель сказалъ мнѣ, что, новорочаючися онъ зъ Могилева до Чернѣгова, видѣлъ жолнѣровъ войска Литовского корогами ку радѣ Сожу въ пограничній города, въ Чауси, въ Пропойскѣ, въ Крилевѣ, въ Чечарскѣ и ившіе города простуючихъ, и одинъ зъ межи тихъ жолнѣровъ товаришъ, которого имени не знаетъ, задержалъ его Ониска въ селѣ, прозиваемоу Кошелевѣ, маестности нѣкоторого шляхтича Петровского, где распитовалъ его отколъ онъ есть, и когда сказался, что есть Чернѣговскій житель, тогда онъ товаришъ питалъ о полковнику Чернѣговскомъ, если есть въ дому, а онъ Ониско сказалъ, что полковника самого нѣтъ въ дому, пошолъ зъ полкомъ въ города полку Переяславского на отворъ неприятелемъ Татаромъ; и онъ жолнѣръ на тое говорилъ ему Ониску: «бѣда Украинѣ, и оттоль горяче, и отсель боляче; о то, жовитъ, и сіи короги идуть къ пограничу не простимъ намѣреніемъ, но замисламы Украинѣ противными» и приказовалъ ему Ониску, чтобъ пріехавши въ Чернѣговъ сказалъ полковникови быти отъ погранича во всякомъ осторожности. Я теи Гетманъ, по вѣрной моеи къ Вамъ Великимъ Государемъ службѣ, и о семъ Вамъ Великимъ Государемъ покорне доношу, и тое докладаю, же яко уже доносилъ я покорне Вамъ Великимъ Государемъ, что тутъ въ Лубляхъ обрѣтаюся на малое время, засмотруючися на втарчки Бѣлгородскихъ Орды, о которыхъ прослалися были ноголоски; болше тежъ бавитися тутъ не шато, жеби людемъ жыльщъ войсковимъ становискомъ не учинити отягощеніи;

танъ и теперь покорне доношу, же о тихъ Бѣлогородскихъ Ордахъ непріятелехъ жаднои по сее число не маючи вѣдомости, а къ тому о тихъ сосѣдственныхъ непріязливыхъ на мѣреніяхъ такові певніи или непевніи отбираючи перестороги, поворачуюся на сихъ днехъ зъ Лубенъ ку Батурину. А что належало ку укрѣпленію побережя Днѣпрового, для охрания всенародной цѣлости отъ внезапныхъ непріятельскихъ подбѣговъ, тое по должности моеи учинилемъ, розставивши полки по всѣхъ прикладныхъ на тое мѣстахъ, приказавши имъ прилежную имѣти чуюсть и осторожность, аби они непріятели знагла не вторгнули и не учинили въ людехъ шкоди; полковниковѣ Чернѣговскому отъ того побережя Днѣпрового велѣлемъ ити въ доми, для оныхъ пограничныхъ зъ сосѣдственной стороны заходящихъ вѣдомостей, жебы оттоль отъ нечаяемыхъ злоначинаній невредимо сохранена была людская цѣлость. При семъ яко найцокорнѣй отдаюся премилосердной Вашего Царскаго Пресвѣтлого Величества благодѣи.»

Зъ Лубенъ, февраля 8, року 1693.

Прежде же рушеня до Батурина принесени Гетману вѣдомости зъ сотенъ Засеймскихъ о томъ, что оніе, между собою заслышавши о бѣсурманскомъ находеніи подъ Малую Росію, начали смущатися и тревожитися. Гетманъ зась, тую тревогу зъ сердець ихъ викореняючи, писалъ въ тіе сотни, февраля осмага-жь, зъ Лубенъ такий свой універсалъ:

По обыклои титулѣ Гетманской.

Ознаймуемъ симъ нашимъ писаніемъ всѣмъ старшимъ и меншимъ войсковимъ и посполитимъ людемъ, въ мѣстахъ Коропѣ и Воронежѣ мешкающимъ, ижъ Креста Святого и всего христіанства непріятѣлѣ бѣсурмане Шчикгерей, Нура-

днѣ Султанъ, въ иными Солтанами синами Ханскими въ сороку тысячахъ Орди, въ подущеня проклятого врага измѣнника скаженого пса Петрика выйшовши изъ Криму, завзялися были цале на тое, чтобъ перше Запорожцовъ предствити къ своему соединенію, а потомъ города Малоросійскіе тоєю-жь прелестію и оманю отторгнути отъ Богохранимой Монаршой Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества держави; лечъ помѣшалъ Господь Богъ ихъ поганскіе совѣты, бо кгда пришли подъ Сѣчь Запорожскую, теди Запорожци, стоячи непоколебимо въ належитой своей къ Великимъ Государемъ вѣрности и къ намъ Гетману въ послушенствѣ, отказали имъ поганцамъ сурово, же имъ злого ихъ намѣренія не только помагати не будутъ, лечъ, если бы оними прикрива ставилися, готови чинити бой. Прето заразъ они непріятелѣ оттолъ притягнули подъ города Украинскіи Переволочную и Кѣшѣвку, але и тутъ отпоръ одержавши, пошли по за Ворскломъ полевою стороною и вскорѣ притягнула подъ Полтаву; и тамъ въ поганской своей надѣи омилившись, кромъ жадной забави ишли спѣшно, и уже нѣкуди чать своихъ не ропускаючи, просто до своихъ поганскихъ жилищъ потягнули до Криму пречъ въ дикіе поля. А ми Гетманъ, якъ скоро повзялисмо вѣдомость еще о порушенію ихъ поганскомъ съ Криму до Сѣчи, такъ заразъ рушилисмося зъ Батурина зъ тяжарами войсковими, и совокупляючи полки, спѣшно тягнулисмо къ городамъ Малоросійскимъ Украинскимъ, хотячи, въ очи онимъ непріятелемъ зайшовши, давати отпоръ и чинити надъ ними военій промисль; бо разумѣлисмо, же тіи непріятели въ своихъ намѣреніяхъ розширатись будутъ, и внутрь межи Малоросійскіе города потугами своими покусятея всунутись; але кгда тіи непріятели, не розшираючися въ своихъ промислахъ, заразъ ломя голову назадъ въ маломъ часѣ помнулись, теди застановилисмося на малій часъ въ Лубняхъ, а то озираючися на другіе сили непріятелскіе, на Бѣлгородскіе Орди;

бо пали тутъ поголоски будто оттоль другимъ походомъ вторгнути въ край нашъ сюда мають. Яко теи и сами мы Гетманъ тутъ зъ войскомъ баевитися не будемъ, такъ засилаючи васъ симъ унѣверсаломъ нашимъ, упевняемъ всѣхъ старшихъ и меншихъ и обнадеживаемъ, абысте отдавши хвалу Господу Богу о такомъ сромотномъ непріятелскомъ назадъ отходѣ, ничимъ не тревожачися жили надежно и безопасно въ домахъ своихъ, якъ при городахъ по фолваркахъ, такъ по селахъ и по хуторахъ; бо то рѣчь неподобная, жеби уже сили тиі непріятелскіе Кримскіе мѣли сеи земной послѣдней дороги ворочатися сюда; а Бѣлогородскихъ Ордъ хочай бы утарчки и были, то дастъ Господь Богъ васъ не досягнуть, поневажъ распоряженемъ нашимъ рейментарскимъ всюда по городахъ, на берегу Днѣпровомъ будущихъ, полки расположены на всепародную края нашего Малоросійского оборону. Таковую вамъ заславши вѣдомость зчимъ онимъ же доброго здоровья отъ Господа Бога.

Зъ Лубенъ, февраля 8, року 1693.

Того-жъ року Іоанъ Ернестъ Кграбе, майстеръ философіи, богословіи кандидатъ въ Академіи Пруской Кролевецкой, ганячи отщепенство Римское и заблужденіе Лютеранское, и желаючи усердно отъ оного отстати и Православной Восточной Кгреко-Руской зъ многими знаменитими Кролевецкими Лютеранами присоединитися церкви, зъ Тилжи, февраля 4, писалъ о томъ до преосвященного отца Варлаама Ясинского, митрополити Кіевского, листъ свой, и прислалъ оиіи въ Кіевъ чрезъ Михайла оркганѣсту, иже мало при Гетманѣ Мазепѣ проживши и лютерство отринувши, принялъ благочестивую вѣру, и зоставши вскорѣ законникомъ въ монастыру Кіевонечерскомъ, бысть искуснимъ и многоподвижнымъ схимникомъ на ближшой Святого Антонія пещери. Листъ же той Ернестовъ, чрезъ него Михайла до

отца Ясвинского принесеній, отъ слова до слова такъ ся въ себѣ маеть:

Яснепреосвященій и Пречестнѣйшій Господине
Отче о Христѣ крайнія чести достойній!

Нижайшій рабъ и весма незнаемій яко дерзаю симъ писаніемъ до фронуп тводеа Святинѣ приступити творить мя дерзновенна попеченіе вѣчнаго спасенія, его же ради Иисусъ съ небесе до насъ людей низшелъ и горькую смерть крестную претерпѣти изволилъ. Вѣмъ благодатию Божіею, яко ниhto спасенъ можетъ быти развѣ во единенія Святія единія католическія Апостольскія церкви; сего ради Августинъ Блаженій сице пишеть: *спасенія никтоже имѣти можетъ развѣ въ церкви католической, въ церкви католической все имѣти кто можетъ кромъ спасенія: можетъ имѣти честь, можетъ имѣти тайну, можетъ пѣти аллелуйя, можетъ отвѣщати аминь, можетъ Евангеліе держати, можетъ во имя Отца и Сина и Святаго Духа вѣру имѣти и проповѣдати, но ниждь спасенія обрѣсти можетъ развѣ въ церкви православной, и паки тотъ же Блаженій: кто либо отъ православной церкви будетъ отлученъ, аще похвалное житіе имѣти себе мнитъ, симъ единымъ безаконіемъ, яко отъ соединенія Христова отторженъ есть, не имать живота, но инльв Божій пребудеть на немъ.* Ниинѣ же егда прежде шесть годовъ учахся богословія разсуждалъ внимателно яко соборище Лютерское (въ немъ же рожденъ и воспитанъ есмъ) и оторженія ради отъ церкви Святой, и ради многихъ заблужденій отлучихъ себе отъ Христовой церкви. О Лютерахъ убо возможно сіе во истину глаголати, еже Святій Феодоръ Студита о грѣшникахъ своего времени сущихъ образорцахъ написа: *востока не имуть, запада лишисься, ибо иже отъ тѣлесе церковного отторжени суть, чужди и отъ самого Христа; сего ради во тмѣ ходять, отъ сея тми да душа*

моя спасется, и къ истинной церкви, въ ней же Отець Свѣта пребываетъ, приступаю. Отъ пререченнаго времени всегда тщательно пекохся и Бога молихъ, да пошлетъ свѣтъ и истину свою, жеби мене наставили и привели въ гору Стягую Его и въ селеніе Его; имѣхъ прежде въ памяти моей Римскій костель матеръ всѣхъ костеловъ въ западныхъ странахъ, обаче и Римскому костелу не приступихъ, ощутивше яко костель Римскій нинѣшній роздвоенію церковному есть виновенъ; понеже отъ Восточнія церкви отлучился, и сего ради яко чашу спасенія крове Господня отверже, ибо Христось Спаситель нашъ о той чаше рече: *пійте отъ нея вси*, яко и о благословеномъ хлѣбѣ рече: *пріймите ядыте*, и прочая; и кромѣ сего кровопитія, яко намъ животь вѣчній наслѣдiti не можна, учитъ Іоанъ Свѣтій глаголюще: *аще не съѣсте плоти Сына человеческого и не піете крове Ею, живота не имате въ себѣ*. Есть еще и ина вина, яже ми возбраняеть приступити къ костеловѣ Римскому, сѣричь сія: всякъ хотѣи соединитися костеловѣ Римскому принуждается отъ бѣскупа или отъ намѣсника его, да исповѣсть исповѣданіе вѣри нинѣшнія Римскія отъ Папи Павла Пятаго начертанное, въ которомъ исповѣданіи символъ вѣри зъ прилаткомъ исхожденія Духа Святого и отъ Сына; такжеде вси синоду Трентендинского правила, паче же вси статія и слова его крестною клятвою да утвердитъ принуждается; что сотворити отнюдъ не возмогохъ и не хошу, ибо нѣкоторая статія въ предреченомъ синодѣ суть неправедная, яко то въ правилѣ першомъ, въ которомъ о собраніи двадесять першомъ, гдѣ исповѣдается быти незазорное причасгіе Евхаристіи Святой подъ единымъ видомъ, зазирающіи же предаются анаемѣ. Егла убо Римского костела сообщенію ради реченныхъ винъ соединитися боюся, возвратихъ очи мои ко Греческой церкви, яже видитмися толико красна быти, яко еи любовію восхищенъ, еи святому собранію душу мою увѣрити постановихъ.

Въ началѣ прежде николикихъ лѣтъ устрасало мене противословіе о исхожденіи Духа Святого, ибо внимахъ, яко Греческая церковь вѣруетъ исхожденіе Духа Святого непосредственнѣ отъ единого Отца, тако яко Сынъ непосредственнѣ отъ единого Отца рождается; но егда видѣхъ и слышахъ, яко Греческая церковь вѣритъ исходити Духа Святого отъ Отца чрезъ Сина ⁽¹⁾ или посредствующу Сину и о сіе тилко Латиновъ зазирають, яко Латини исповѣдають Сина быти начало и вину Духа Святого, шбо едино точию Отець есть корень и начало бытія Синовного и Духа Святого; тогда и сіе усумнене отъ мене отійде, ибо и азъ отъ Святыхъ Отцевъ наученъ, вѣрую самого Отца быти начало Божества Синовня и Духа Святого, зъ симъ обаче различіемъ, яко Сынъ непосредственне отъ Отца рождается предъ вѣки, тако Духъ Святой отъ Отца непосредственне, но посредствующу Сину, исходитъ предъ вѣки. Тако мене учитъ Григорій Нисіенскій, Василія Святого братъ, въ посланіи къ Авлавію: *сія, яже разсуждаются изводляцимъ и изводимымъ различія въ Божествѣ исповѣдуемъ, ибо единымъ симъ отъ единого о другого разсуждаемъ и познаемъ, сиречь симъ яко иное есть, еже есть изводляцій, и иное есть, еже есть изводимій; сего ради отъ изводлящаго есть наки иное различіе разсуждаемъ, ибо иное есть непосредственнѣ отъ першого, иное наки чрезъ сіе, еже непосредственнѣ есть отъ першого; иная свѣдѣтельства Святыхъ Отець нишѣ мимо иду. Нишѣ убо, егда Святая Восточная церковь тако учитъ, яко Духъ Святій чрезъ Сина исходитъ ⁽²⁾, ничто же ми возвращаетъ, да быхъ окаяніи грѣшникъ къ ней радостенъ приступихъ и отъ нея любовію матернею восприемлемій былъ. Прибѣгаю убо къ Твоему престолу Ясне въ Богу Преосвященій о Христѣ Отче и*

(1) Писатель говоритъ такъ о Греческой Церкви по слуху, а на самомъ дѣлѣ общая вѣра сей Церкви была и есть всегда та, что Св. Духъ отъ Отца исходитъ и въ Сынѣ почиваетъ.

(2) См. Примѣч. выше.

смиренно молю, ради благоутробнаго милосердія Божого, и ради язвъ Христовихъ прошу призри на мене недостойного раба своего и причти мене въ духовнаго сина твоего, прійми попеченіе о души моей дражайшою кровію Христовою откупленной, и не точію моея, но и многихъ душъ ннихъ, имъ же Богъ сію, юже и мнѣ мсль водхну и едино къ Церквѣ Православной приступленія желаніе; ибо въ Крелевцѣ суть многіе мужіе и великою честію почтенія ниже чнслѣмъ мали, которіе Греческой Церкви общенія усердно купно со мною желаютъ и явнѣ исповѣдати сію не устыдятся, и ннихъ многихъ прикладомъ своимъ приведутъ, точію да помощь препитанія своего откуда имѣютъ, и военое закона обученіе аще въ особномъ нѣкомъ дому возмогутъ себѣ имѣти; точію да Твоя Святиня о нашомъ спасеніи попеченіе имѣешь (ибо пребываютъ въ Московскомъ царствѣ отъ доброты непобѣдимыхъ царей люде Лютерскіе, должни убо суть въ заемъ Лютри Греческого закону поклонниковъ имѣти у себе, ибо имѣютъ въ себе Папистовъ, ихъ же Лютри и Калвѣни паче ненавидятъ нежели Грековъ). Вручаю убо тебѣ Отче о Христѣ Святѣйшій и Пречестнѣйшій все дѣло сіе, и прошу смиренно да насъ погибающихъ не лишиши своей помощи. Ми всѣ вѣчное благодарствіе воздаяти тебѣ долженствуемъ, и милость сію, юже намъ явиши предъ Христомъ Господемъ, въ послѣднемъ судѣ восхвалимъ; прежде всѣхъ же мене самого Преосвященства Твоего милости и благопріятству, купно и благочестивимъ ко Богу молитвамъ смиренно вручаю даже до смерти моея. Скорою тростію писахъ въ Тилжѣ, идеже ннѣ до времени пребываю.

Февраля 4, року 1693.

Преосвященства Твоего нижайшій рабъ Иванъ Ернестъ Крабе, философіи майстеръ, богословіи кандидатъ въ Академіи Крелевецкой.

Отъ того-жь Лютерана Іоанна Ернеста въ той же матеріи въ Кіевъ до отца его духовного.

Пречестній и Святій Господине во Христе
Отче!

Сего дня, которого пишу ку Твоей Честности, три года мимо иде егда отъ Твоей Святинѣ отъ грѣховъ моихъ предваряющей сповѣды разрѣшенъ есмъ, отъ вратъ адовихъ изведенъ, въ царство небесное введенъ быти себе мню. Сіе и прочая многая благодѣянія того времени мнѣ явлена доселѣ благодарствующимъ воспоминаючи умомъ, писаниемъ симъ извѣстно творю, понеже инимъ образомъ явити моего благодаренія Твоей Пречестности не могу, благодарю убо зѣло нынѣ самымъ словомъ, возблагодарити и самымъ дѣломъ попекуся, егда благодатию Божіею совершенно въ сей чинъ, его же желаю, достигну. Нинѣ же еще отчасти въ ровѣ страстей и бреній отступническихъ дрождей колебаюся; аще до сего времени душу мою свободну сотворихъ, не бывающе причастникъ къ тому отъ еретического олтара, соборище обаче ихъ посѣщати и съ ними молитися принуждаюся, дни святіе достойно торжествовати, жертвъ чиномъ Православнымъ Господевіи приносить еще не могу; но да когла тогда совершенно отъ языка непреподобна законъ мой распознается, и совершенно въ сообществѣ Православнія церкви возмогу жити, день и ночь зѣло себѣ стужаю; и не азъ самъ точію, но и многіи иніе мужи учительніе и благоразумніе, ихъ же имена честному отцу Васѣневичу назнаменовалъ, менши же, иже въ чину началствующимъ ни суть еще, не именовахъ. Мнѣ убо и симъ всѣмъ, иже более пятнадесятъ обрѣтается, чадъ ихъ и рабовъ не воспоминаючи, намъ, глаголю, иже дупи безсмертніе во смертнихъ сосудѣхъ тѣла носимъ, да не медляй помощь подастся отъ всего сердца молю. Совѣтовавши честній отче зъ честнымъ отцемъ Васи-

невичемъ, изволь согласитися зъ Ясне въ Богу Преосвященнымъ Митрополитомъ Кіевскимъ, да попечется о насъ благодати; вещь же тако устрой яко бесѣдовахъ зъ честнымъ отцемъ Васѣневичомъ, да души наши долго въ бѣдѣ влающіися когда тогда упокоеніе и спасеніе обрящутъ. Вѣруй мнѣ Пречестній Отче, аще правила не возбранятъ правило церковное совершати въ дому коемъ либо, обрящещи домъ, и помощь препитанія имѣти возможно, на всякъ годъ тысяча таларей возможно имѣти на препитаніе, и въ скоромъ времени церковь многу прибель познаеть; и во истину нинѣ сіе церкви исполнится, еже въ дѣяніяхъ Апостолскихъ, въ главѣ второй чтется: *Господь прилагаше спасающіеся по вся дни въ Церкви.* Не писахъ бымъ таковая, аще бымъ не чаялъ имъ событія Божіею помощіею; аще общество Римскимъ костеломъ имѣти восхотѣли бысмо, или совѣсть не возбраняла бы, намъ тамо со радостію еи веліею, зъ нашимъ угодіемъ воспріали бысмо; но ниже лстай, ниже богатства ищемъ, точію душамъ нашимъ да благо будетъ и тѣло сего да не лишится, еже есть ему ку препитанію потребно. Воспрійми убо попеченіе о насъ не медляй, что аще благо состоится, будетъ Богу слава, Ангеломъ и Святимъ Угодникомъ радость, діаволомъ смущеніе. И сему честному отцу Васевичу дадохъ писаніе преосвященного архіепископа Венгтійского, которое въ якомъ разсужденіи въ Твоей Пречестности, радъ быхъ зъ прочими извѣстенъ быти, наипаче въ семъ, во первыхъ: аще кто кромѣ всякія бѣды спасенія своего, яко онъ пишетъ, Римскому костеловѣ соединитися можетъ; второе: аще причастіе Евхаристіи подлинимъ видомъ не есть противное повеленію Христовому, и аще подъ видомъ хлѣба, неточію тѣла, но и крове Христовой вѣрніи причащаются. Но не хочу нинѣ писать многая; едино прошу, о сіе, изволь Ваша Превелебность отвѣтующее писмо такожде и честного господина отца Васевича не сѣмо въ Тялжу, но въ Кролевецѣ обикновеною почтою вскорѣ препо-

слати, аще тоцію преречоніи отвѣти обыкновенной почтѣ предадутся, я сія безбѣднѣ воспрійму. При семъ Вашу Превелебность Господню заступленію, мене же самого побожнымъ молитвамъ, наипаче при Литургіи Святой бывающимъ, смиренно вручаю. Зъ Тилжи, февраля 10, року 1693.

*Превелебности Твоей низжайшій рабъ Иванъ Ернестъ
Грабе, философіи майстеръ и богословіи кандидатъ
въ Академіи Кролевцкой.*

Листъ третій отъ Лютерана Іоана Филиппа до нѣякогого духовного ему вѣдомого въ Кіевъ, въ той же матеріи вишеизображенной, отщепенство ганячи, православіе же ублажаючи и оного себѣ желаючи. Если же сей Іоанъ Филипъ единъ есть, ниже въ прежнихъ двохъ подписался листахъ Іоанъ Ернестъ, о томъ неизвѣстно; а же не положилъ того откуду писалъ и якого року, то зная сталося зъ помилки его. Смотричи зась по дѣлу, то согласуетъ и сей третій листъ первымъ двоимъ вишписанымъ листомъ Лютерскимъ, обаче, уважаючи рѣчи и роки во второмъ и семъ третемъ писмѣ вспомненіе, мнится быти сей третій листъ напередъ отъ обохъ прежнихъ писанымъ и изъ тоей стороны зъ якои и первіи писаны.

**Превелебнѣйшій и многомоцній Господине
въ Христѣ Отче Всечестнѣйшій!**

Улобызалемъ Твое меду возлюбленія и утѣшенія преисполненное писмо, которое миѣ принеслъ честнѣй пресви-

**Превелебнѣйшій и многомоцній Господинъ
во Христѣ Отецъ Всечестнѣйшій!**

Я облобызалъ Твое преисполненное мѣду любви и утѣшенія писмо, которое миѣ принесъ честнѣй пресвитеръ

теръ вашъ, отецъ Рафаилъ, на которое если бымъ не отпи-
салъ, слушне зъ простатства и невдячности быдъ бымъ
годнїи строфоватися. Побожная и хвалебная бо вѣмъ есть
рѣчь (которая наименшого простатства не маеть и не при-
пускаеть жадной невдячности) тихъ обавлятися и шановати,
въ которыхъ знаемо добромъ афекте ховаемся, и которыхъ
узналисмо, же милостиви и попеченїи ихъ крилами носимся;
о чемъ если бымъ достатечне зобралъ зъ твоихъ мнѣ со-
дѣланныхъ добротчипностей, если не ипшою рѣчию, певне
такою, абимъ одписалъ, людскость и вдячность витагала.
За вшелякую на мене любовь твою, велице виноситъ мою
якую вамъ предъ двома лѣтами висвѣдчалъ добротчипность,
и отписуешъ Господине Всечеспѣйшїй и многомощнїй. Але
которая и якая и якъ великая оная есть, зичилъ бымъ, яко
предъ тимъ, и теперъ совитшей отбѣрати оную; але поне-
важъ тую добротчипность для шуплости моеї шупло при-

Вашъ, отецъ Рафаилъ, на которое если бы я не отвѣчалъ
по грубости и неблагодарности, то подѣломъ былъ бы до-
стоенъ наказанїя; ибо богоугодное и похвальное дѣло (про-
тивное всякой грубости и недопускающее никакой неблаго-
дарности) бояться и почитать тѣхъ, которыхъ благодѣяні-
ями съ любовью пользуемся и которые прикрываютъ насъ
крыльями милости; и еслибы принялъ во вниманїе сдѣлан-
ныя только мнѣ благодѣянія, то отвѣчалъ бы тебѣ выра-
женїями, которыхъ требуютъ общежительность и благодар-
ность. По любви твоеї ко мнѣ ты дорого цѣнишь и мое
доброе дѣло, которое я совершилъ назадъ тому два года
и отвѣчаешь мнѣ (письмомъ) Господине чествѣйшїй и много-
мощнїй. Которую однакожь (любовь), какъ бы велика она
ни была, я бы желалъ, какъ прежде такъ и теперъ, приви-
мать еще большую; но поелнку этимъ благодѣяніемъ, по-
привчїяѣ моего ничтожества, недостаточно воспользовался;
то прошу извинить и вмѣнить мнѣ за исполненїе. Сверхъ

нялемъ, рачь вибачити, и хоть вмѣсто учинку воиѣнити; и що зась вамъ далей, на семъ мѣсцу висвѣдчати, заслугивати и завдячати мощній буду, всѣмъ желаніемъ Вашимъ аиде зь мене быти можетъ выстачати повиненъ. Чого албовѣмъ отъ насъ найбарзѣй Учитель нашъ Іисусъ Христосъ витягаеть? Тилко абисмо взаимной любвѣ ховалися. Що въ остатній день нагородою будетъ? Тилко милостивіе учинки. Якимъ въ животь вѣчній внійти розкажетъ? Тилко тимъ, которыхъ заслуги любве заликатимуть. Я многими розрываюся тресками зь обохъ сторонъ, пайболшая зась тая, которая дѣланіе мое трапять фрасункомъ, есть спасеніе души моеей. Не хочу чрезъ сей стапъ потопленімъ быти, въ которомъ теперъ зостаю, тимъ христіанства, тимъ повинности доводомъ; герезіей жадвой не кохаю, отщепенства не хвалю, що розумѣю быти правдиво мовлю, Каеолической Церкви правила шаную, и що кромѣ оной училище чую, и якъ стается бачу, мерзко то мнѣ

того сколько отъ меня будетъ зависѣть на этомъ мѣстѣ оказать, сдѣлать Вамъ услуги и исполнить Ваши желанія; все это я обѣщаюся дѣлать по мѣрѣ силъ моихъ. Ибо чего отъ насъ болѣе всего требуетъ Учитель нашъ Іисусъ Христосъ? Только того, чтобы мы взаимно другъ-друга любили. Что заслужить награду въ послѣдній день? Только дѣла любви. Кому повелитъ Господь войти въ животь вѣчный? Только тѣмъ, за которыхъ будутъ предстательствовать заслуги любви. Съ обоихъ сторонъ терзають меня многія заботы, но особенно забота, которая объемлетъ всѣ мои дѣла—спасеніе души моеей. Не хочу погибнуть въ томъ состояніи, въ которомъ теперъ нахожусь, доказательствомъ тому служить исповѣданіе вѣры и исполненіе обязанностей; чуждаюся всякой ереси, порицаю отступничество, что почитаю за ветину, то исповѣдую, правила церкви Каеолической почитаю, и если слышу другое ученіе, если вижу что либо ей противное, то отъ того отвращаюся. Правилаъ благо-

зостають. Побожности, якъ много слабость попускаеть, повинуюся и о оную стараюся, любовь общую и братерскую пѣстую. Але тое все вправде презъ ласку Божую полню, лезъ еще о тихъ не успокоился духъ мой, коли уважаю якое есть научене збору и услуги церковной; яко найвдичнѣй во вмиѣ завше брмять оне слова святѣйшого учителя Фулгенція, въ книзѣ о вѣрѣ до Святого Петра, въ главѣ 39: *яко найтвердѣй держи, и отнюдь не повонтивать, же кождий еретикъ албо отщепенець, во имя Отца и Сына и Святого Духа окрещений, если Церкви Свлатой не будетъ причтеній, хочай наиболше ялмужнїе сотворить, и если за имя Христово и кровь вилютъ, не можетъ спастися: всякому бо человекювь, которий при Каволической Церкви не содержитъ едностї, а ни крещенїе, а ни милостїни, хочъ якъ щедроблвїи, а ни смерть, за имя Христово понесеная, помочи не можетъ до збавеня, якъ долго въ оной еретицкой албо отщепен-*

честїя, сколько позволяеть человекская слабость, повинуюсь и исполнить ихъ стараюсь, любовь общую и братскую дїтаю. Все это милостїю Божїе по истинѣ исполняю, но духъ мой не совершенно успокоивается, когда принимаю во уваженїе ученїе собора и учителей церкви, особенно тревожатъ меня слова святѣйшаго учителя Фулгенція, въ книгѣ о вѣрѣ къ Св. Петру, въ главѣ 39-й: «твердо держидь «и отнюдь не сомнѣвайся въ томъ, что каждый еретикъ «иди отступникъ, крещенный во имя Отца и Сына и Свя- «таго Духа, если не будетъ причтенъ къ Св. Церкви, хотя «бы творилъ большїя милостїни и хотя бы за имя Христа «и кровь проливаль, не можетъ спастись: потому что каж- «дому человекю, непринадлежащему къ единству Каволи- «ческой Церкви, ни крещенїе, ни милостїни, хотя бы са- «мая щедрая, ни смерть, понесенная во имя Христа, не «можетъ помочь въ дѣлѣ спасенїя, доколѣ онъ будетъ «оставаться въ ереси или отступнической злобѣ, которая

скою злобъ трвати будетъ, которая до смерти провадитъ. Боюся велце, же бимъ зъ теми, которіе затоплене мають терпѣти, въ погружене тое-жъ не прійшоу, поневажъ въ тоей же зъ ними купно лодѣ ѣзджу. Не вѣдаю, если мнѣ доволними будутъ милость моя и желаніе до того, абымъ въ каѳоличествѣ хвалячися себѣ спасеніе обѣцовалъ. Станъ теперешній если отмѣнити хошу, и способъ и термѣнъ до такой отмѣни отъ мене удаляются, такъ устрашаюся, такъ въздыхаю и такъ болѣзную, ищезати сотворилъ еси яко паучину душу мою. *Услиши моленіе мое Господи и прошеніе мое ушима, воспрійми слези моя, не умолчи, яко пришлецъ азъ есмь у Тебе и страненъ; со слабими да почию, дондеже не отійду и къ тому не буду, и рѣчь кто ми дастъ криль яко голубы, и полещу и почию!* Ты еси для мене, що утѣшенія Божого умолити можешъ, Отче Всечестнѣйшій и велице могущій для благодати, якою изъщипѣшъ у Бога, яко іерей

ведеть къ вѣчной смерти.» Весьма боюся, чтобы вмѣстѣ съ тѣми, которымъ угрожаетъ потопленіе, не погрузился бы и я, ибо я плыву въ одной съ ними ладѣ. Не знаю достаточно ли мнѣ будетъ моего желанія и любви для того, чтобы хвалясь православіемъ въ каѳоличествѣ достигнуть спасенія. Если хочу перемѣнить теперешнее мое состояніе, и способъ и срокъ къ такой перемѣнѣ удаляются отъ меня, и я такъ страшусь, такъ въздыхаю, такъ соболѣзную, что душа моя сотворена подобно паутицѣ. *Услыши Господи ушима моленіе мое и просьбу мою, прійми слезы моя, не умолчу, яко пришлецъ азъ есмь у тебе и страненъ; со слабими да почию, дондеже не отійду и къ тому не буду, и рѣчь кто ми дастъ криль яко голубы, и полечу, и почию.* Ты можешъ испросить для меня утѣшенія у Бога, Отче Всечестнѣйшій и сильный благодатию, кою избилуешъ у Бога, какъ іерей испроси: *да не дастъ Богъ во вѣки праведнику видѣти истлѣніе.* Надѣюсь что отъ письма,

непроси, не дастъ Богъ во вѣки праведнику видѣти истлѣнїя. Надѣюсь того же изъ писма, какое намъ обѣщуетъ прислать, котораго вселюбезнымъ вожделью сердцемъ, оному сердцу успокоенье одержати сподоблюся. Дай то Боже, абимъ коли радостенъ тое глаголати могъ: *расторъ еси Господи узм моя, Тебъ пожру жертву хвали, и имя Господне призову, обѣты моя воздамъ предъ людьми Его, во дверяхъ дому Господня посреде тебе Иерусалиме!* Да сохранитъ тя, Всечестнѣйшїй и многомоцнїй Господине Отче, Богъ въ Своей Церкви и святой обители твоей премногіе еще лѣта цѣла, здрава и благоподвижно силна; да услышитъ моленїя твоя, и желанїя твоя да исполнитъ! и яко уже просилемъ за собою у Бога о ходатайствїе, а въ остатку доволнѣй тебѣ одному возглаголетъ честнїй отецъ Рафанъ, которому сполне зъ товаришомъ его и подорожными нехай будетъ щасливїй путь отиждающему до вашего монастыра душевно желаю; о чомъ тежъ посилаю здорово совѣтовати хотѣи. И да здрав-

которое ты обѣщаль къ намъ прислать, и котораго я желаю всѣмъ сердцемъ, сподоблюся пайти успокоенїе для моего сердца. Дай Богъ, чтобы я могъ радостно сказать: *Ты Господи расторъ узм моя, Тебъ пожру жертву хвалы и имя Господне призову, обѣты моя воздамъ предъ людьми Его, во дверяхъ дому Господня посреде тебе Иерусалиме!* О всечестнѣйшїй и многомоцнїй Владыко, да сохранитъ Тебя Господь въ Своей Церкви и въ святой твоей обители цѣлымъ, здоровымъ и благоподвижносильнымъ на многїя лѣта; да услышитъ мольбы твои и да исполнитъ желанїя твои! Пржеде я уже просилъ о ходатайствѣ за меня предъ Господомъ, а объ остальномъ подробите передасть тебѣ одному честнїй отецъ Рафанъ, которому, вмѣстѣ съ товарищами и попутчиками возвращающемуся въ вашъ монастырь, душевно желаю счастливаго пути. Желая благаго совѣта пишу сіе. И да здравствуетъ

ствуешь Отческая Твоя Всечестность!

*Найпокорнѣйшій любитель Іоаннъ Филиппъ учитель
святой богословіи.*

Твоя Отческая Всечестность!

*Найпокорнѣйшій любитель Іоаннъ Филиппъ, учитель
святою богословіи.*

Того-жъ року въ мѣсяцѣ апрѣлѣ Святѣйшій Калиникъ, патріархъ Вселенскій Константинопольскій, прислалъ на Москову соборную свою грамоту (а зъ Москвы оная прислана въ Малую Росію), выражаючи въ оной объявленіе о чтирехъ патріархахъ Вселенскихъ и пятомъ Московскомъ, кромѣ которыхъ пятохъ патріархъ нѣтъ иныхъ жадныхъ въ подсолнечной патріарховъ; а что Ахридонскій, Кипрской, Грузинской и Еникейскій архіепископи называются въ странахъ Рускихъ патріархами, то увѣщаетъ, аби никто ихъ патріархами не разумѣлъ, и ихъ именованія патріаршого въ писаніяхъ ихъ не пріймывалъ, а ни до нихъ отъ себе не писалъ, именуя ихъ патріархами; аще жеби хто противъ того увѣщанія дерзалъ упорне патріархами вышмененныхъ архіепископовъ нарицати, тыхъ онъ Святѣйшій Калиникъ (аще не исправятся и не престануть упору своего) предастъ анаемѣ, тою-жъ соборною грамотою своею, вѣрно переведеною зъ писма Елиши-Греческого, якая отъ слова до слова такъ имѣеть ся:

Калиникъ Божією милостію архіепископъ
Константинопольскій, Нового Рима и Вселен-
скій патріархъ.

Не требуетъ силнихъ словъ вещь, яже сильная отъ себе, и едва не гласъ испускаеть, и своего естества всеконечне учинить объявленіе; сего ради и о предложенномъ

прощеніи семь лѣтнее бы много было глаголати, зане
явно пребываютъ сіе предложеніе. Впрочемъ бо крѣкіе:
коляніе суть престолы патріаршескіе въ пречестномъ архіе-
рейскомъ чину, во свято каолической и апостолской Цер-
кви, и коляно суть сіяюща свойственная и имлнются
патріархи, и честію патріаршескою вкупѣ именованія вос-
пріали? Тѣмъ убо вкратцѣ отвѣщаемъ: подобаетъ вѣдати,
яко искони четыре патріархи и бѣше и именовашася: Кон-
стантинопольскій, Александрійскій, Антиохійскій и Святаго
града Іерусалима, святѣйшихъ патріаршескихъ апостолскихъ
престоловъ, яко же отъ святыхъ правилъ святыхъ и вселен-
скихъ соборовъ и Божественныхъ правилъ и царскихъ ука-
зовъ, явно о семь и истинно извѣщающихъ, твердо науча-
емъ, и отъ предація древняго, которое всегда дѣйствуетъ
въ каолической святой Церкви Христове; а къ симъ въ
послѣдніе времена и пятой патріархъ поставленъ собор-
нымъ и правильнымъ изволеніемъ—Московскій; которіе даже
и до нынѣ Богу правяще и совершающе патріархи истин-
ніе, и именуется и познаваются и прославляются по всей
вселеннѣй, и во священнихъ скрижалехъ явно еяви оніе
вспоминаются. А кромѣ тѣхъ пяти патріарховъ ниже
есть, ниже именуется кто, а самовластныхъ архіепископовъ,
каторіе суть: Ахридойскій и Кипрскій и Грузинскій и
Египетскій, въ розніе времена и причинъ ради нѣкоторихъ
возведе ни суть, овогда отъ хотѣнія царей, а овогда раз-
смотреніемъ соборнымъ, и просто архіепископовъ ихъ сотво-
ршиа и именоваше, и сіе токмо имѣють имя и тако пишутъ-
ся, сирѣчь архіепископы; а патріаршеского именованія
чужда весма пребываютъ и непрічастни, и ниже въ скри-
жалехъ имѣють мѣсто синодическихъ, ниже считаются
во изчисленіе патріарховъ. Сего ради аще кто въ нихъ
прелиця себя и тщеславнымъ мнѣніемъ начнетъ когда,
или отъ своей сили, или отъ иной нѣкоей причины, писа-
ной или неписаной (не крѣкіе бо весма, яже не позволено

и въ правилахъ не писанно отъ вселенскихъ соборовъ) вимислити ложно именованіе патріаршеское, кромѣ лежащихъ предѣлъ и правилъ и законовъ, и себе патріархомъ именовати кромѣ чести и чина, безстыдно и безсрамно, все возгордѣваяся и ложнымъ вимышленнымъ имяннемъ, которое поистинѣ не крѣпко, но заблужденного и смущенного помысла и глупости есть познание; всеконечно таковій, яко же вѣдѣ предѣлъ падая, и ко обновленію дерзая, и прѣнія и брань воздвигая и весьма беззаконствуя, церковными епитеміями осужденъ есть и пристойнаго церковнаго и соборнаго наказанія убѣжаты не можетъ: въ немъ же бо всякій званъ, въ томъ же и пребывать долженъ, и не преложити предѣли вѣчнія, яже положиша отци его; идѣже бо суть законоположеніе и определеніе дѣла напечатаніе, общими и явными законоположеніями отцовскими и соборными, со извѣстнымъ истязаніемъ правилами, не можетъ никто иной, кромѣ печатанія рещи, или писати или нещевати гнѣлимъ нещеваніемъ. Сякъ сѣца бывшимъ пишемъ и повелѣваемъ соборно, дабы кто изъ всѣхъ дерзати когда будетъ патріарха кого вишшереченныхъ архіепископовъ и написать оного патріарха или отъ него писаное приняты, и воспріймати такое ложное именованіе и созволяти къ беззаконію, таковій яко преслушникъ церковнаго велѣнія и преступникъ Божественныхъ правилъ и древле рожденія церковнаго чина и состоянія, смущая и помѣшая и причина соблазна пребывая, да будетъ проклятъ отъ Господа Бога Вседержителя и отлученъ и не прощенъ и не рѣшенъ по смерти; камень и желѣзо рещитца, а онъ никакоже, и часть его со Іудею, и повиненъ отеческому и соборному проклятію! Сего ради въ объявленіе и ясное сіе извѣщеніе и показаніе отпущена сія наша соборная грамота, мѣта 1693. Внизу приписанно патріаршескою рукою: мѣсяца апреля видиктіона 1.

Да у тоєи же грамоти приписали митрополити: Никомидійскій Парвеній, Халкидонскій Григорій, Иконійскій Парвеній, Фессалонійскій Мелетій, Сербскій Никодимъ Гобыничъ.

Прошедшаго еще року Сааддетъ Кгерей Ханъ Кримскій знатно по указу Порти Отоманской, що лѣта послѣ Вѣденской войны отъ войскъ Цесарскихъ побѣждаемой и ущербляемой и отъ войскъ Російскихъ наступства на себе боявшойся, прислалъ на Москву посланца своего Магметъ Акгу, желаючи чрезъ него зъ царствомъ Російскимъ, Портою Отоманскою и панствомъ Кримскимъ мира; по якому ханскому одозву Магметъ Акга удержанъ на Москвѣ, а зъ Москви посланъ въ Кримъ за тимъ же мирнимъ дѣломъ поддачій Василій Айтемировъ, а съ нимъ и отъ Гетмана посланъ значній товаришъ войсковій Василій Велецкій зъ полку Галяцкаго; лечъ ижъ по зейстю зъ ханства Сааддетъ Кгерей застали въ Криму нового Хана Сафу Герѣя, тели по указу его ханскомъ чрезъ немалое время zostали въ Криму удержани. Тотъ Ханъ Софа Герѣй, любо вѣдалъ намѣреніе къ покою зъ Росією антецессора своего Сааддетъ Кгерѣя Хана, однако-жъ по злобѣ своей ку христیانомъ прислалъ двокротне подъ Малую Росію войною Орди свои, перво Бѣлогородскіе, потомъ Кримскіи. Кгди зась по немъ Сафа Герей насталь въ Криму Ханъ третій Салимъ Герей; тогда Великіе Государи наши повелѣли Гетману Мазепѣ послати нарочного посланца въ Кримъ зъ грамотою своею монаршою до Айтемирова писанною, яко тамъ мѣлъ справоватися въ дѣлѣ ему порученномъ, и повелѣли тогда Гетману особно писати отъ себе до Вейзѣра Ханского; бо и тотъ Салимъ Герей Ханъ новій, помененнихъ посланцовъ государскихъ въ Криму задержавши, прислалъ войною подъ Малую Росію Калгу Солтана зъ Ордами и Петрикомъ, яко и вишней о томъ рѣхомъ. Гетманъ теди по такомъ указу монаршомъ, любо до Вейзѣра Ханского наготовалъ былъ писмо свое, виражаючи въ немъ обширне неслухніе ординскіе зъ Султанами и Петрикомъ подъ Малую Росію килкокротніе приходи и сромотніе назадъ отходи; а желаючи при томъ его Вейзѣра о предложеню Хану, абы Петрикови хъ жаднихъ

совѣтовъ не слушалъ и овшемъ абы яко змѣнника и здрайцу видалъ его зъ Криму до Гетмана, также и посланцовъ помененныхъ Айтемирова и Велецкого, абы отпустилъ на Русь, и для покою чрезъ прошлаго Саадеть Кгерей Хава желаемого, абы и настоящій Ханъ Салимъ Кгерѣй прислалъ къ Москвѣ знатного посла своего, которій то покой яко въ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ Російскихъ не будетъ отмовленъ, такъ и пожиточенъ будетъ ему Хану зо всѣмъ Юртомъ Крымскимъ. О чомъ писалъ Гетманъ по указу монаршомъ и до Айтемирова выразную информацію, якъ би найслушне у порученномъ себѣ интересѣ могъ поступити и справитися. Еднакъ а ни посланца, а ни писмъ тихъ онъ Гетманъ для причинъ слушнихъ въ Крымъ непосилаючи, писалъ первѣе о всемъ томъ чрезъ нарочного гонца до Великихъ Государей зъ Батурина, мая 23, таковую грамоту:

«Указали Вы, Великіе Государи, Ваше Царское Пресвѣтлое Величество, мнѣ своему подданому послати свою монаршую грамоту въ Крымъ чрезъ умисленного посланого до рукъ гонца Вашего Монаршого поддачого Василя Айтемирова, и чтобы я Гетманъ чрезъ того-жъ посланника моего одозвался о Вашихъ Великихъ Государей дѣлехъ до Ханова ближнего челоувѣка, то есть Вейзѣра ханского, примѣняся до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества грамоти къ Василю Айтемирову писанной, зъ якої по превелицей Вашей Монаршей Милости присланъ ко мнѣ списокъ. Я теѣи по тому Вашомъ Царского Пресвѣтлого Величества преможному указу намѣрилъ былъ послаты о томъ дѣле въ Крымъ бывалого челоувѣка, но за поворотомъ моимъ зъ Глухова въ Батурина зъ нинѣ, мая 23 числа, приведенъ ко мнѣ языкъ Татарскій, симъ временемъ подъ Перекопомъ взятій, которій сказуетъ, же Ханъ Крымскій вѣйшолъ зъ Криму и сталъ за Перекопомъ, уже тому двѣ недѣли совершилося; где совокупивши Орди свои масть мѣти о томъ обраду: чи самому ему ити на войну Нѣмецкую, чи Солтана якого послати зъ Ордами;

а тая на войну Нѣмецкую чи самого его Хана, чи Солтана якого виправа маєть учинитися зъ Ордами по бѣсурманскомъ байрамѣ, которій въ нинѣшнихъ числахъ отправа-твся у нихъ маєть. Яко теди въ тойже премощной грамотѣ, ко мнѣ писанной, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества именной Монаршій таковой указъ, чтобы Василій Айтемировъ о Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества дѣлахъ ни зъ кимъ ишимъ не говорилъ, тилко зъ самимъ ближнимъ ханскимъ человекомъ, и я Гетманъ же бымъ писалъ листъ свой до того-жь ближнего человека, такъ теперъ когда Ханъ Крымскій на войну Нѣмецкую заозметъ свою дорогу, при которомъ певне и ближній его человекъ найдоватися мусить, я зъ послілкою тою Вашего Царского Пресвѣтлого Величества въ Крымъ къ Василю Айтемирову грамоти и моего къ ближнему хановому человеку листа удержалемся. Бо еслиби мой посліщикъ сюю Вашего Царского Пресвѣтлого Величества грамоту въ Крымъ донесъ безъ бытности Хана и ближнего ханского человека, то не могъ бы Василій Айтемировъ, безъ поважного Вашего Монаршого указу, угадати зъ кимъ о тихъ Вашихъ Монаршихъ дѣлахъ говорить; прето на тое поновленного надобно скоро Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршого указу, для которого я умисленного гонца моего до Васъ Великихъ Государей скоримъ поснѣшеніемъ днемъ и ночью послаю, и прошу покорственно, жеби вскорѣ онъ гонецъ зъ милостивимъ повелителнимъ Вашимъ Монаршимъ о томъ указомъ былъ ко мнѣ отпущенъ а я тимъ часомъ провѣдовати буду, если онъ Ханъ на войну Нѣмецкую пойдетъ, или, Солтана якого зъ Ордами виславшы, самъ назадъ въ Крымъ возвратится. И тое покорне Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же отъ Калмицкого Аюки присланно Хану на помощь килко сотъ человека Калмиковъ бойнихъ людей, и многіе конніе стада пригнанно въ Крымъ на продажу, о чомъ козаки промислніе (трохъ Калмичиновъ въ лязкахъ взявши и килко сотъ коней

выгонныхъ, отгромивши) дали мнѣ вѣдомость, которикъ-то
козаковъ зъ теми калмицкими язиками на снхъ я часехъ
себѣ сподѣваюся. И если-жъ Ханъ Кримскій пойдетъ самъ
зъ Ордами на войну Нѣмецкую, то мнѣ Гетману въ листѣмъ,
отъ мене къ ближнему его Ханову человекѣу писанымъ, чи за
нимъ Ханомъ въ тропи въ Бѣлогородчину послащика своего
послати, чили въ Кримъ оного виправити, и велѣти той листъ
отдати тому каймакану, якій будетъ на мѣстцу его Хан-
скомъ, о тое прошу покорне скорого милостивого себѣ
Вашего Монаршего указу; а якій листъ я до ближнего
Ханова человекѣа наготовилъ, того списокъ для вѣдома Вамъ
Великимъ Государемъ посилаю. Изволите Вы, Великіе Госу-
дари, повелѣти тотъ списокъ предъ собою вичитати и если
оній, такъ якъ есть написанъ, можется послати, то о томъ да
будетъ Ваше Монаршее изображено мнѣ повеленіе, а еса
якое слово вложилося ненадобное, то тое да будетъ по
Вашомъ Великому Государу указу почернено и поправлено.»

Зъ Батурина, мая 23, року 1693.

Того-жъ року Іо Константинъ Дука, зоставши на
мѣстцу отческомъ Господаремъ Волоскимъ, а желаючи Гет-
мана Мазепи ку себѣ о непремѣнную сосѣдскую пріязнь, и
жеби купцѣ Малоросійскіе и Греческіе зъ Нѣжина незабо-
ронно и безъ вонпливости жадной въ землю Волоскую при-
ходили, іюня 6 писалъ до Гетмана такій листъ свой:

Ясневелможному моему Мосцѣ Пану и пріятеле-
вѣ Его Милости Пану Стефановичу Мазепѣ,
Гетманови войскъ Запорожскихъ Ихъ Царскихъ
Величествъ, здоровья доброго и щасливого пово-
женя отъ Господа Бога Вседержителя Вашей
Мосцѣ пріятелско желаю!

Допровадивши насъ Всемогущій Богъ зъ милосердія
Своего до честного снѣду покойного отца нашего, до столицы

Молдавской, даючи намъ трафунокъ сей, же бысмыя Вашей Мосці пріятелскимъ повиновацствомъ озаѣмили, уважаючи и тіе и которіи би учинили пожитокъ земли нащон, которая достигла до великой вѣнды чрезъ топтаня войсковъ отъ такъ многого часа, маемо надежду на Бога, же презацного щастя пресвѣтлого царства, которого есмо подъ владзею, его же осядутся всѣ незгоди до пожаданого покою, симъ же способомъ прашемо Вашей Мосці рачте, жебися отворила дорога купцемъ зъ стороны Вашецѣной къ намъ для нашой и Вашецѣной користи; вѣдаемъ же могли быти и уражени нѣякіи купцѣ нѣкоторими кривдами за панованя небожчика Константина Кантимири Господара, але ми зъ великою обѣтницею обѣщаемся, же не будутъ мѣти жадной кривди, але еще зъ установленного мита готови есмо уменьшити, уважаючи и дорогу Ихъ Милостемъ издалека изъ боязю до сторонъ нашихъ. Велце упрашаемъ Вашей Мосці, жеби отворена была дорога къ нашимъ сторонамъ; а ми за досвѣдченую ласку и пріязнь къ намъ и добротливость, повини зостаемъ въ жизни нашой указатися дякованемъ Вашей Мосці и служити радъ. Писанъ въ Ясехъ, року 1693 мѣсяца юня.

Велможности Вашей Мосци Пана зичливій сосѣдъ,
пріятель и до услугъ готовій,

*Іо Константинъ Дука, Воввода и Господаръ
земель Молдавскихъ.*

А того-жъ часу онъ Господаръ, также Гетманъ Волоскій и Сардаръ о томъ же купеческомъ зъ Малой Росіи въ землю Волоскую пріездъ писали и до Палѣя листи свои, которіи Палѣи прислалъ до Гетмана. По якомъ ихъ желаніа позволено отчасти отъ Гетмана всякимъ купцамъ зъ Малой Росіи за промыслами своими ездити въ землю Волоскую. Зъ писмами засъ теми господарскими, до Гетмана и

Палѣя писанными, прибылъ въ Батуркинъ посланецъ Палѣевъ; потомъ прибылъ толмачъ Степиковъ съ невольниками Рускими для освобоженія за нихъ Татаръ, даними отъ Татаръ. О чемъ всемъ Гетманъ до Великихъ Государей своихъ, августа 5, пишучи грамоту, доложилъ въ ней и о Кгрекахъ, чрезъ Запорожцовъ разграбленныхъ, и о противномъ и досадителномъ на предложеніе гетманское отвѣтъ Запорожскомъ, также и о удержаніи въ Сѣчи посланца гетманского въ Крымъ до Айтемирова направленного. Грамота зась таа, до Великихъ Государей отъ Гетмана писаная, такая есть:

«Покорне Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, доношу, же іюля 25 дня прислалъ до мене Семень Палѣй одного полчанина именовъ Василя, и писалъ листь свой доносячи, же послалъ онъ его Василя въ Волоскую землю для отпроваженія Марка Мултянина, которій у мене Гетмана сіи свѣжо прошлой весни былъ отъ владѣтеля Мултанского прислщникомъ, о чемъ я Вамъ Великимъ Государемъ доносилъ, а съ нимъ пререченимъ Василемъ прислалъ онъ Семень человека Волоского, которого прислано къ нему Семену съ писмами: однимъ отъ владѣтеля Волоского Константина Дуки, а двома отъ Гетмана и Сардара тои землѣ писанными; чрезъ которого человека и до мене Гетмана онъ владѣтель пише, озаимуючи ко мнѣ о прибытіи своемъ на владѣтельство Волоское и просячи, аби купцамъ Греческимъ съ Малоросійского края отворенъ былъ путь по давнихъ обычаяхъ на Волоскую землю; и словесно они, якъ Семеновъ Палѣевъ полчанинъ такъ и Волоскій человекъ, передо мною говорили, что Ханъ Крымскій въ великихъ потугахъ Ордъ пошелъ въ Венгерскую землю, въ первихъ двухъ поста Святыхъ Апостолъ; туда-жъ пошлы и три Паши съ Турецкимъ войскомъ, якіе были наготованы подъ городокъ Волоскій Сороку, где Лядскіе осадніи люде обрѣтаются. А послѣ отходу ханского онъ Констанцій Дука приехалъ въ Яси

на владѣтельство Волоское, и еще предъ его въ Яси прибытемъ вишин тоей землѣ бояре учинили приговоръ зъ Полскими людьми, въ Сачавѣ и Сороцѣ мѣстахъ Волоскихъ мешкающими, абы межи ними зъ обохъ сторонъ втарчки военіи, до сконченя сеголѣтней межи Турками и Нѣмцами войны, не были отправовани; по якому приговору, будто якъ Волоскіе люде до тихъ городовъ Сачави и Сороки, такъ и Полскіе городовъ онихъ до Ясь столечного города Волоского ездять и торговіи дѣла свободно безъ перепони отправуютъ; а за прибытемъ его владѣтеля на владѣтелское мѣсце, будто тежъ бояре и въ Сороку до коменданта Полского послали, абы отъ него тіежъ гонитви военіе, якіе бывали на села Волоскіе, были удержани. а изъ Волоской стороны по Сороку жаднихъ подбѣговъ военныхъ до того-жъ сконченя межи Турками и Нѣмцами сеголѣтней войны чинити не мають; якое тихъ военныхъ втарчокъ удержаніе будто комендантъ Сороцкій учинити обѣцался. Того владѣтеля Волоского самого и людей тоей землѣ на войну противъ Нѣмцомъ не тягнено; одно же ново наехалъ на владѣтельство и не осмотрѣлся еще на своемъ мѣсцѣ, а другое, же въ близкомъ сосѣдствѣ маеть сторону Полскую, отъ которой всегда наступства военного сподѣвается, а третое и для того, же будучи безженій имѣеть себѣ справовати бракъ, поймучи въ супружество дочерь владѣтеля Мултянского, а сестру свою отдати имѣеть за Гетмана землѣ Волоской; о чомъ всемъ также и о индихъ поведеніяхъ словесное тихъ Семенова полчанина и челоуѣка Волоского донесеніе, особно и обшарне волѣлемъ записати. А потомъ, августа 2 дня, онъ же Семенъ Палѣй прислалъ ко мнѣ зъ писмомъ своимъ и зъ писмами отъ Степика Ягорлицкого, до его Палѣя писаними, толмача своего, которого онъ послалъ о свободе неволниковъ въ Буджацкую землю; а зъ нимъ толмачемъ Палѣевимъ прибылъ ко мнѣ въ Батуринъ толмачъ Степика Ягорлицкого, именовъ Степанъ, и подалъ писмо отъ Степика

ко миѣ писаное, имѣючи при себѣ пять человекъ, а при немъ одинъ Татаринъ, имѣючи одного человекъ, также и полку Семена Палѣя козакъ Иванъ Кривченко, имѣючи двоихъ человекъ полоняниковъ Великоросійскихъ людей, за которыхъ людей голова за голову хотять взяти розмѣною Татаръ, однихъ въ Сѣвску, а другихъ въ Батуринѣ въ вязыню будучихъ. И я Гетманъ тихъ, толмача Степикова и зъ нимъ будущего Татарина и козака полку Палѣева зъ полоняниками отпустилъ до Сѣвска, и писалемъ о томъ до околничого воеводи Сѣвского князя Феодора Юрѣевича, предлагаючи, чтобы онъ тихъ полоняниковъ отпустилъ къ Москвѣ для того, жеби бесурмане неволники, на Москвѣ будучи, не проносили чрезъ нихъ о себѣ вѣдомости; ибо симъ недавнимъ временемъ чрезъ оного толмача на Москвѣ будущего онѣй Татаринъ (которого такъ рокъ я Гетманъ отъ Кааги Солтана, въ приходе его поганскимъ зъ проклятымъ Петрикомъ подъ Малоросійскіе города до полковъ рейменту моего зъ прелестнымъ писмомъ присланъ, одослалъ на Москву) писалъ до Магмета Турчина въ Батуринѣ въ неволѣ будущего, чтобъ онъ Турчинъ занеслъ отъ него ко миѣ Гетману челобитную, же бымъ я Гетманъ постарался виняти его зъ неволѣ для того, же будто онъ не на военномъ дѣле взятій, но присланій человекъ, якого будто во всѣхъ народахъ не неволятъ. Якое писмо онѣй Татаринъ на Москвѣ, чи тайнимъ способомъ писалъ, чи явнимъ, того не могу я вѣдати; еслиби теби и сіи, толмачъ преречоній зъ товарищи, побывали на Москвѣ, то и чрезъ нихъ бы иншіи неволники тамъ будучи, маючи свои на тое способи, могли бъ о себѣ до кого писати albo наказовати. А якіе вѣдомости оніе толмачи Степиковъ и Семеновъ въ роспросѣ о поведеніяхъ Буджацкой и Бѣлгородской землѣ намъ сказали, тѣ я Гетманъ велѣлъ записати, и якъ записани оніи такъ и зъ своими вишереченными ко миѣ писанными писмами посылаю при семъ моемъ листѣ въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ

Великимъ Государемъ, а если на тихъ полоняниковъ преречонихъ доведеться давати Татаръ розмѣною, то вѣлко ихъ и въ Сѣвску и въ Батуриный на тое наименовано, прошу о томъ милостивого Вашего Пресвѣтлого Величества указу. Тутъ же покорне Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же предъ симъ одни купци Греческіи зъ Нѣжина на Запороже въ Турецкую землю путь свой мѣючіи, и тамъ чрезъ нѣкоторыхъ свовольнихъ Запорожцовъ розбитіи и зо всего своего имѣнія ограбленіи, суплѣковали до мене Гетмана, плачливе просачи, абимъ за ними писалъ до Атамана Кошового и всего Низового войска, укладаючійся, чтобъ ихъ пограбленія, имѣнія и товари были зискани и имъ отлавы, и я потому ихъ купцовъ Греческихъ прошенію, писалъ листъ мой и посылалъ зъ нимъ умислного козака Батуринского на Запороже; противъ чого они, Атаманъ Кошовій и все Низовое войско, ко мнѣ отписали, же тихъ пограбленнихъ купецкихъ товаровъ зискати имъ невозможно. А притомъ чрезъ того-жъ козака моего писали они Запорожцѣ особливо письмо свое вельми неважливое и досадное, съ похвалками къ смятенію стягаючимися; зъ которыми писмами любо тотъ козакъ Батуринской на дорозѣ попалъ былъ въ неволю бѣсурманскую, еднакъ помощію Божією зъ тоей неволѣ воленъ оставши, принеся оніи писма ко мнѣ Гетману, и я ихъ питаючи удивилемся ихъ безумію; якого ихъ безумства я не укриваючи посылаю ти ихъ обидвѣ писма въ приказъ Малія Росія, для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. А згола яко не могу въ тое потрафити, якъ ихъ Запорожцовъ буесловихъ въ такихъ поступкахъ и самовольнихъ прерѣканіяхъ и зломислнихъ намѣреніяхъ укротити, такъ прошу покорне на тое милостивого Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указу. А надто является отъ нихъ Запорожцовъ сверѣпая злоба и преслушаніе Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршого указу, же оніи послащика моего Петра толмача, зъ грамотами Вашими Монаршими и зъ пис-
ТОМЪ 3. 11

наши воины въ Крымъ къ Василію Айтемирову посланого, въ Сѣчи задержали, и не хотять его пропускати въ надлежащую дорогу, винаходячи себѣ къ тому нѣкоторіи глупіи причини; а я де нихъ писалъ жадаючи и указомъ Вашимъ Монаршимъ упоминаючи, абы того толмача безъ задержанія пропускали, разсуждаючи тое, же онъ посланъ для Вашихъ государственныхъ дѣлъ. По якомъ толмача оного задержаніи любо еще до мене Гетмана оны Запорожци не писали, однакъ прислали о томъ писмо свое въ Переволочную до слуги моего Ивана Рутковского, якое я тутъ же въ писмахъ Рутковского послаю въ приказъ Малія Росіи; въ якихъ писмахъ Рутковского и тое доложено, же въ доущенія Божого, чи чрезъ людей тамъ будущихъ, чи чрезъ злого якого челоуѣка замочокъ въ Орлѣ городку вигорѣлъ. Отъ тяхъ теде злоначинаемыхъ и сверѣпныхъ Запорожскихъ уорствахъ и новторе покорствено прошу милостивого Вашего Монаршего указа, якъ миѣ противъ нихъ поступати.»

Писано августа 5, року 1693.

Потомъ августа 15 Святѣйшій Адріанъ Патріархъ Московскій, желаючи свободы людямъ Великоросійскимъ двомъ челоуѣкомъ, въ неволѣ Крымской застаючимъ, писалъ о висвобоженію ихъ до Гетмана Мазепи причину свою сицевую грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Росіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ Патріархъ, Возлюбленому въ Господѣ Нашей Мѣрности сину, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского обонхъ странъ Днепра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ архипастирское благословеніе!

Егда кто кому благодареніе въ ползѣ помощи содѣлаеть, тогда умножается слава Всеблагому Бргу въ пріятніа любве,

яко же кто кому можаше оную сотворити. И сіе увѣщаеъ явлено Богопророкъ Св. Апостолъ Павелъ: *сице будьте* (рече) *промишляюще добрая предъ всѣми чловѣки, сіе есть добро творити чловѣкомъ; во отверженіе же людемъ нхъ путь къ содѣлованію люшшою, глаголетъ: тщаніемъ будьте нелицем, дузомъ юряще, Господу работающе, и повелѣваеъ во исполненіе закона Христова, другъ друга тяготи носити. И твоя любовь въ таковое содѣлованіе по премногу ради и тебѣ любви Божіа тщишия; на что Господь Богъ день дне во всякомъ времени и часѣ тебѣ да поспѣшитъ, желаемъ любви твоей многолѣтно здравствовати и спѣятися во всякомъ, благоугожденіи Господу Богу и полученіи здѣ благоденственнаго и мирнаго пребыванія, и къ наслѣдію присносущныхъ въ пресвѣтлхъ небесѣхъ радостей. При семъ же извѣщеніе наше тебѣ предлагаемъ, да во ползѣ своей и ближняго потщишия въ содѣлованіе, исполняя законъ Господень ношеніемъ промисла и тамо печенія удобнаго твоего. Прешедшаго убо 7166 лѣта, полка Царскаго Пресвѣтлаго Величества Государей нашихъ, благочестивыхъ Царей, съ бояриномъ и воеводою Васиіемъ Борисовичемъ Шереметевомъ, въ салдацкомъ строѣ, жители града Ваги отъ поморія, изъ уѣзда Кокшенскія четверти, Кулуйскія волости, дѣти боярскіи Прокопій да Харитонъ Минни дѣти Шишигини взяти тогда Крымскими Татари въ плѣнъ, и отъ того времени до нинѣ въ предѣлахъ Крымскихъ бѣдніа мучася въ неволѣ живутъ напраснѣ. Естъ же вѣдомость здѣ знаемымъ и свойственнымъ людемъ о тѣхъ плѣнникахъ, что они Прокопій да Харитонъ живи суть и требуютъ себѣ помощи, поне и на старость отраду и свободу бы получали, ждуще долготерпѣнія и благоутробія Христа Господа Бога, зане милостивъ и щедръ Господь. Сего ради любовь твоя, тщаніе и усердіе благоволи о свободженіи ихъ сотворити; ради любви Иисусъ Христовой, исполненія же заповѣди Господня и нашего архидиаконскаго*

прошенія изволь зъ писмомъ твоимъ послати кого въ Запороги къ Кошовому Атаману, чтобы тамо хто отъ охочихъ людей какому возможно, пошелше въ Крымъ за Перекопъ, тія два человекъ плѣненія, гдѣ живутъ, зискали и взяли на окупъ, аще живи суть они, и аще лишися жизни сея они совершенно возвѣстили би. А окупленія за тія плѣнники заплатится тотчасъ, и труждающимся въ такомъ содѣваніи хожденія тамо отъздѣ должная mzда дана иматъ быти. Тѣмъ же и паки Мѣрность наша въ сицеевое труда подятіе любовь твою синовскую просимъ; паки же твое о нихъ прирадѣніе и крайнее сотвори имъ неволникомъ бѣднимъ пріятство; и аще кто за тѣмъ пойдетъ, и въ дѣло убудится, прикажи оттуду войску Запорожскому или Атаману къ тебѣ отписать; ти же нашей Мѣрности да сотвориши вѣдѣніе не въ продолженности.

Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, въ нашемъ патріаршомъ домѣ. Мірозданія 7201 лѣта, Христова же воплощенія 1693, Индиктіона 1, августа 15 дня.

Того-жъ августа 25, Александръ Исаковичъ сотникъ Кіевскій писалъ до полковника своего, а полковникъ письмо тое прислалъ до Гетмана, о страшномъ въ панствѣ Сицилійскомъ поведеніи и о Цесарскомъ Французомъ дѣланіи, также и о Полскомъ состояніи; которій листъ сотницкій такий есть:

«Прибувши въ Кіевъ зъ Шліонска панъ Петро Сявчъ, мѣщанинъ Кіевскій, ачъ не назбытъ потѣшніе, а праве и страшливіе повѣдалъ намъ стороны Цесаря христіанского и о повоженію инихъ краинъ авизіи, которіе достовѣрно вислухавши, Вашности добродѣви моему извѣщаю: ижъ една краина називаемая Сицилія, которая отъ Риму щекгуadne востаеъ миль Нѣмецкихъ семдесятъ, въ той теде зъ до-

пущенія Божого не тільки градъ каменній былъ и дождьъ кривій, але тежъ и трясене землѣ такъ великое було, вжъ самихъ мѣстъ головнихъ заглохъ 17, а мѣстечекъ 74, самихъ селъ 120, и на томъ мѣспу учинилося море на тридцать миль; люде теди позосталіе болчили того потопу утѣкали въ гори, зъ которыхъ огонь сѣрчистій выходилъ вгору и никого не вреживалъ; а того часу розширившия по землѣ на 30 миль, самое збоже випалилъ и тихъ осталцовъ загорнулъ. Такъ же и мѣсто пограничное велце кгрунтовное цесарское, которое стояло отъ двохъ тысячи лѣтъ, отъ Француза зрадою взято; албовѣмъ Французъ обѣцалъ князю миліоновъ тому князю зостаючому въ мѣстѣ, и онъ намовившия зъ Французомъ, виправивши людъ свой зъ мѣста ркомо на екзерцѣтацію, въ поле за миль двѣ отъ города, которого было 3000; а тимъ часомъ Французъ впалъ въ мѣсто и осталцовъ въ мѣсте витиналъ, на остатокъ мѣни въ склепи подкладши, фундитусъ зруйновалъ. Постерегши теди оніе жолнѣре зраду своего князя и згубу мѣста своего, звязавши оного и неподалеку до другаго мѣста цесарского еще будучого запровадили; которого сужено, на суровой воловой шкурѣ звязаного зъ мѣста випровадивши, катомъ на розмантіе муки подати, и тамъ же пострадалъ. Знову тотъ же Французъ до великого Франкфурту потягнулъ зъ войскомъ добувати, где корона цесарская лежить, которій городъ не такъ мовить моцній якъ тотъ былъ першій, якій презъ зраду взялъ; и то повѣдалъ, же безъ мала и того чи не взялъ, бо велице звонтпили Нѣмцѣ въ Шліонску. А на морю семьдесятъ окрентовъ военныхъ цесарскихъ также Французъ розбилъ, а пять купецкихъ зъ Англѣи. Короля Его Милости, чулъ; каравани виправилъ до Кгданска, а самъ зъ Кролевою на шкутахъ ихати мѣл рѣкою Вислою тудажъ. Гетмани всѣ, якъ короніе такъ и Литовскіе, въ домахъ найдуются, а войско само подъ Жванцемъ зостаєтъ, замѣшанина домашняя межи ними являється. Подъ которое

войско Татарове подпадаючи, потроху уридають. И тогда же еще то повѣдалъ, же Его Милость Цесарь христіанскій вставилъ дванадцати особъ, для трактованя о покою зъ Турчиномъ; бо вѣдце отсюду мощно войско его побиваютъ. Которую вѣдомость мѣючи у себе, Вашъ-Мости добродѣви моему о той ознаймую, застаючи Вашей Мости моему Пану и добродѣвѣ во всемъ зичливимъ и поволиямъ слугою. Александръ Исаковичъ Сотникъ Кіевскій.»

Зъ Кіева, августа 25, року 1693.

А Митлашевскій полковникъ Стародубовскій въ тыхъ же числахъ писалъ до Гетмана, ознаймуючи по сказкѣ одного Могилевца, что въ Мѣнску (которій за 40 миль отъ Могилева знайдется) и около Мѣнска явились нѣкоторые другове, албо рачей робацтво, смертоносного яда исполненное, челоуѣковъ и скотовъ угризачіе такъ лютымъ угризанемъ, якъ которое колвекъ животное челоуѣкъ или скотъ будетъ угризено, отъ пори до пори толко можетъ быти живо. Образецъ того робацтва есть на кшталтъ шаранчи, чтири жалѣ въ собѣ маючое, и такъ живуцое, же въ огнѣ згорѣти не можетъ.

Въ тыхъ числахъ ураженій Гетманъ Запорожскими доткливими листовними ку собѣ отвѣтами писалъ и до нихъ доткливе, называючи ихъ пасниками, за що они любо ведми были розярилися, однакъ лагоднѣйше и склонѣйше нежеди прежде до Гетмана на тое отвѣтствовали, септевіря 11, такимъ своимъ листомъ:

Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества войска
Запорожского Ясновелможній Мосцѣ Пане Гетмане,
нашъ Велце-милостивій добродѣю.

Подамъ намъ войску Запорожскому Низовому, презъ
посланого общего козака а жителя Переволчанского, це-

важній листъ отъ Велможности Вашой писанній; въ якоїмъ листу Вашомъ, зъ прешлихъ листовъ нашихъ всѣ наши жадніи и якіе колвекъ въ нихъ были одозви подробну выписавши, отвѣтне объявленіе намъ донеслася вѣдати; где въ першомъ пунктѣ листовномъ свою отъ насъ уразу занесеную предложилете: яко бы ми войско Запорожское зъ непріязливого одозву и необыклого постоянства презъ писма наши оказуеися быти Велможности Вашой неблагопріязни, поневажъ въ онихъ вычиталисте рѣчи доткливїи, ущипливїи и волии досаднїи, которїи нетяко отъ меншихъ до старшого, але отъ ровнихъ до ровного, любовъ заховуючи и учтивость, не сатибъ ся неповинни. На которій Вашъ першїй пунктъ такъ отвѣтуемъ: сама истина управителкою намъ и предводителкою ума нашего будучи, охочо до того взбудила, абиеми презъ многіе времена, за рейментарства Вашего нами отъ Васъ понесеніе зъуймою нашої слави и чести речи, взаємъ обновляли; що мусѣлисмося всѣ, на то сполне совѣтовивши, презъ листъ нашъ въ объявленіе Велможности Вашой такоїи одозви подати, за якіе себѣ уразу прийалисте. Вѣдаєиъ о томъ добре, же есть тое Богу противно, если кто на своего властителя необыклое прерѣканіе наносить дерзость, и смѣеть досадне неприличнїе рѣчи плодити; еднакъ ми такоїимъ суетнимъ рѣчамъ не естесми творци, и не склѣпаєиъ на суетную порадѣ, албовѣмъ що колвекъ радимъ и порижаєиъ на що, то все не безъ уваги и розсудку справуєиъ; такъ и то зъ уразою Велможности Вашой въ листу нашомъ що сте вычитали, не безъ причини мусѣло такъ быти; поневажъ знаете Велможность Ваша, нжъ пале отъ насъ жадной не маєиъ зради: такъ Пресвѣтлѣйшїмъ Монархомъ нашимъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, подъ которихъ всеялюю областїю всѣ ми сполне найдусєиъ и нослѣдуєиъ волѣ ихъ Монаршой, яко и Велможности Вашой обыклое наше воздаєиъ послушенство, и еще за то не нѣєиъ такъ отъ Монарховъ нашихъ, яко отъ всѣхъ Васъ

сполне ласкавого баченя и благосердного прихрѣнія. Если-жь на насъ войско Запорожское за тое маєть быти отъ Васъ. веласка, же ми горливостю нашею росналавшися, возбужаемъ: Велможность Вашу своего рейментара до войны, абисте: нужно, благословеніемъ Божиимъ и щастемъ праведныхъ Монарховъ нашихъ, за щасливого своего рейментарства заваялся зъ головними непріятелями Креста Святого бесурманами, ку значной ихъ пагуби, чинити надъ ними военной промисль, презъ що би могла Велможности Вашей вѣкопомная слава повстати и Вамъ зъ нами пристати. А поповажъ намъ: отписалисте на такое наше желаніе, истину рекше, душе-спасительное, абисми Васъ не учили, яко-жь и не учимъ, и не на якіе дѣла добріе и заіе (отъ которыхъ ховай насъ Боже) не поражали, а меновите ведлугъ промислу военного, теде не зовсѣмъ есть благо и будетъ, если разлучени отъ поряди общей ведлугъ благаго дѣла будемъ найдоватися. Паматню намъ о томъ добре, же Велможность Ваша, многократними рази до насъ войска Запорожского пишучи, именовали насъ и самихъ себе сполне единоутробной матки Церкви восточной Каеолической, кровію Сына Божія купленними силами, и напоминали, насъ наказуючи, абисмо любовь совершеную доховуючи и наше обыклое послушенство здаючи, жили зъ собою всѣ сполне благотворительно и послушне, а меновите, абисми ни на якіе бесурманскіе прелестніе омане не склонялися ни въ чомъ, ихъ шатаниню не вѣрачи повсякъ часъ; и мы помнячи страхъ Божій, и такое не вредное душѣ Ваше наказаніе доховуемъ безъ жадного преткновенія, ку пожитку всѣхъ общему благоприемному; за яко наше благопостояніе не годилобся насъ, Войско Запорожское Низовое, звати Украиной отчивнѣ нашой пасанками. Зъ якихъ Вашихъ устъ одержуемъ двоякую речъ, то есте клятву и благословеніе: благословеніе тимъ смѣ, же первей називалисте единоутробной матки Восточной Церкви силами, потомъ оразъ окрилисте и значне переформовали;

синовъ истинныхъ на пасинки! Въ чимъ если на насъ до-
вестися не можетъ, нѣтъ мы найдемся пасинками, а не си-
нами Церкви Восточной, ведлугъ свѣдѣтельства истиннаго
Вашего ку Украинной отчизнѣ нашей, теѣи можемъ довер-
шуватися отца, которій бы насъ звалъ синами, а не пасин-
ками въ отчизнѣ нашей найдемся. А же до насъ всегда
Велможность Ваша пишучи, яко то и теперь, жадаете по
насъ того, абысмо розмиривши зъ бесурманами чинили надъ
ними военій здавна намъ обыклій промыслъ, чимъ бысмо
яко ку оборонѣ отчизнѣ своей и въ ней церувамъ Божиимъ
найдуочимся быти мегли помощію, заслугоючи себѣ отъ
своихъ Пресвѣтлхъ Монарховъ на большую милость и у
Велможности Вашей на всегдашнюю себѣ похвалу; теѣи,
яко вишей о томъ доложилисмо, охочи до того хвалебнаго
дѣла и промыслу военнаго найдемся, тилко-жь не сила
наша цѣле до того завязатися. А яко Велможность Ваша
и сама того по насъ не желаете, абысмо де таковыхъ воен-
ныхъ промысловъ интересовалися, яковими доказати не
можно, знаячи свою несилу, летъ здавна обыклій промысли
военіи надъ неприятелими чинили отвагою нашою рицар-
скою, полемъ и моремъ, заслугоючи себѣ на монаршую ми-
лость и у Вашей рейментарской Милости ласкавое баченіе
и на славу; такъ теѣи ми во всемъ, не будучи волѣ Монар-
ховъ нашихъ спречни и Велможности Вашей розказано,
Вашимъ указомъ и порадѣ послѣдуемъ и чинимъ по силѣ
вашой задоситъ. Не о чуломъ осмалени въ рицарскихъ
дѣлахъ нашихъ найдемся, поневажъ и сихъ часомъ добриі
молодци, отвагою своею, дѣлности рицарской знаючи трактъ,
такъ на полѣ яко и на морѣ неприятели бесурманамъ, за
Божією помощію, по силѣ своей значне цюкдять, во плѣнъ
ихъ полѣ ноги свои кладуочи; якиє лзки и живдемъ часто-
кромъ пределявлются Велможности Вашей и Ихъ Царскому
Пресвѣтлому Величеству въ обладеніе, и яко въ далшій
часъ отъ насъ потребуете себѣ доводства, презъ що бы мог-

лиси приподобатися любвѣ и ласце Вашей рейментарской. Нарекаете на насъ за примирокъ, которій держимъ зъ неприятелеми бѣсурмани, и жадаете, абы мечемъ зъ ними роправлялися, не понижаючи слави своей прешлой; въ якомъ примирку нашомъ, если-жъ есть яка кому зъ того примирку шкода, овшемъ тимъ самимъ частіе презъ насъ себѣ отбѣраете про замислехъ неприятельскихъ авзів; которого примиря, еслибысмися не держали, кто-жъ бы намъ всему войску такого доволства надалъ, яко теперь по ласце Божой маемъ: хлѣба и соли и всякого избылія презъ праці наши. Вшакъ намъ тимъ самимъ не уконтентоватися презъ цѣлій рокъ, же на кождій курѣнь товариству по шѣсть бочокъ борошна, дувану стаеть зъ ласки Вашея Велможности, а зъ монаршой милости дорочного жалованя пріймемъ по алтинновъ два, албо часомъ и болѣй грошей, и сукна по аршину на козака пай. На що ся сподѣваючи, а иншого промыслу доброго не мѣючи, чи есть то речъ подобная тимъ ся презъ такъ часъ немалій уконтентовати? Ей, ни во вѣки! Прето мусимъ якъ зможность наша такъ жити, сами о себѣ стараня прикладаючи; а хочай и въ примирку зъ бесурманами знайдужемся, еднакъ своихъ рицерскихъ дѣлъ и отвагъ не оставуемъ; поневажъ, яко о томъ доложилося, и теперь на морю и на полю зъ нашего славетного гнѣзда Сѣчи рицерскіе молодці отваги своей знакъ тріумфалній показали, подъ ноги своихъ видимыя враги наши, воюющія на насъ и на вѣру Православную, подоптавши; ни впередъ таковыхъ своихъ обыкостей не оставимъ, за чимъ не есть на насъ за що враждовати и гнѣвлимъ быти. А же Велможность Ваша, давнихъ своихъ скритостей не оставуючи, втай отъ насъ послали Хведка для язиковъ неприятельскихъ, якіи его походъ не малую урону войска нашего принесли, поневажъ за его вторгнення въ прочной (?) и за забране бесурманъ, где многихъ оразъ христіянъ, якіхъ зъ сѣмдесятъ забранно нашихъ. На комъ же тихъ неволничковъ невинне забраннихъ клятва зъ мно-

гнѣмъ риданіємъ падеть, если-жъ не на томъ, кто намъ зъ умислу зло и пагубне чинить? Теди если товариство наше цале въ бесурмапъ неволне забраннѣ засядуть, то неотмовне будемся винного тому дѣлу дошукувати. Притомъ Велможности Вашей подаемъ вѣдати, ижъ въ рейментарскомъ листу Вашомъ вичитанно въ посполитой радѣ нашей, отъ Велможности Вашей къ намъ всему Войску занесенную, на пана Семена Рубана Атамана нашего Кошового скаргу и жаль немалій за тое, ижъ онъ якобы побужаеть всѣхъ до того, абы зъ нарушенніемъ рейментарскої поваги и чести, листи за его уряду велми доткливѣи ку Велможности Вашей писалися, которій нашъ панъ Кошовій къ тому особно, якобы злословилъ въ куренѣ своемъ Васъ райментара, и гоноръ неуважне гнѣлими словами дерзнулъ щипати: теди стороны писаня листовъ нашихъ уїмуемся причинне за нимъ, же не одного пана Кошового порада до писання листовъ бываеть, лечъ всего войска нашего Запорожского единогласная: що кѣди скажемъ въ листу доложити, того а нѣ панъ Кошовій, а нѣ писаръ безъ езволенія нашего переставляти сами собою неповинни. Якіе доткливѣіе рѣчи, которіе донеслися въ обявленіе Велможности Вашей презъ листи наши вѣдати, то все писано зъ поради всего войска; що мусѣло такъ бути дознавши на себѣ отъ Васъ неприязни явной; а въ томъ сами Велможность вѣдаете: ижъ жаль уваги не маеть, и що ся стало розстати не мусвть. А яко прешліи наши панове Кошовіи повинни были славы и поваги войскової постерегати и нѣкому не фолкговати, лечъ за все войско такъ яко сами за себе должны уїмоватися, такъ и панъ Семень Рубанъ Атаманъ Кошовій настоящій повиненъ, всякихъ дѣлъ постерегаючи зъ порадою нашою войсковою, где потреба укажетъ отзиватися листовне. Зъ якими листовне отзивающесе одозвами зичимъ Велможности Вашей, яко отцевѣ своему сини, а не пасинки, доброго отъ Господа Бога здоровья и щасливого въ долгій вѣкъ рейментарско

заживати повоженя, а надто въ любяѣ своей отцевской заховати. Зъ Сѣчи, септеврія 11, року 1693.

Ясневелможности Вашей милостивого добродѣя нашего во всемъ поволній и служити радъ,

Семень Рубанъ, Атаманъ Кошовій войска Ихъ Царскою Пресвятлою Величества Запорожского Низового зъ товариствомъ.

Въ томъ же листѣ писали Запорожцѣ до Гетмана, ускаржаючи на Рутковского дозорцу Переволочанского, же въ смоляннхъ и дегтевиныхъ бочкахъ борошна имъ на Кошъ прислаеть, и на драмѣжцовъ индуктовихъ Переволочанскихъ, что не тилко людей розниихъ Малоросійскихъ, зъ розними харчевими вещми до Сѣчи простуючихъ, але и самихъ Запорожцовъ на перевозѣ Переволочанскомъ удержаютъ, ревѣдуютъ, индукту здираютъ, чого предъ тимъ не бывало; и просили они Запорожци, аби якъ дозорца отъ дозорчества тамошнего Переволочанского, такъ и здири индуктовіи были тамъ отставлени и отдалени.

Того-жъ септеврія прислалъ Палѣй двоухъ язиковъ Татарскихъ, чрезъ товариство его свѣжо пойманихъ, которихъ Гетманъ, чрезъ тихъ-же Палѣевцевъ на Москву пославши, писалъ до Великихъ Государей, септеврія 15, о язикахъ онихъ и о Палѣевомъ зъ войскомъ Малоросійскимъ, ему въ помочъ приданимъ, походѣ подъ жилища бѣсурманскіе сицевую грамоту:

«Писалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотницкій, же полку его товариство громили теперъ свѣжо на томъ боку Днепра, на урочищѣ Бавихъ, чамбулъ Татарскій и взяли тамъ двоухъ язиковъ, которихъ обоухъ онъ прислалъ ко мнѣ, и я тихъ язиковъ обоухъ, также и мову ихъ, что они сказали въ допросѣ, послаю къ Вамъ Великимъ Государемъ въ царствующій градъ Москву, зъ его-жъ Семена

Палѣя товариствомъ само шесть; и о томъ тутъ покорше донешу Вамъ Великимъ Государемъ, же видячи я, что бесурманскіе чамбулы подбѣгають часто, то подъ Кіевъ, то нижей подъ Малоросійскіе города, приказалемъ полковникомъ: Кіевскому, Переяславскому и кононному Пашковскому иты зъ выборнимъ товариствомъ на той бокъ Днѣпра, и прилежно стеретти на тіе подбѣги неприятелскіе; которіе полковники зъ своимъ полчанами, когда на той бокъ Днѣпра вытягнули, тогда прибылъ къ нимъ и Семень Палѣй зъ людьми полку своего, и тамъ-же зъ сполвой ради перебравши войско, полковники Переяславскій и кононній Пашковскій, въ тысячи злишкомъ людей, пошли зъ нимъ Палѣемъ для промыслу военного далѣй подъ жилища бесурманскіе, а полковникъ Кіевскій возвратися назадъ и стоятиметь зъ полчанами своими подъ Кіевомъ, для береженя цѣлости людей христіанскихъ отъ подбѣговъ неприятелскихъ. Сказалъ теде мнѣ посилщикъ мой Романъ Проценко, у Семена Палѣя будучій, же не доволствуется тимъ, что зъ подъ рейменту моего зъ теми полковниками немного людей къ нему присовокупилося: бо онъ того чрезъ писма и чрезъ посланихъ словесно просилъ у мене и многокrotnie, чтобъ прислати къ нему въ помощь въ тысячей зъ шесть albo зъ сѣмъ войска, и чтобъ были въ немъ пѣхоти и арматы; любо-жь была у мене Гетмана и на такое число готовость, однакъ не смѣлемъ такъ много войска послати безъ Вашего Великихъ Государей монаршого указу.»

Писано септеврія 15, року 1693.

Того-жь мѣсяца септеврія, мужъ премудрій и богоугодній по многихъ трудахъ инческихъ, а особливо въ ученіи школьномъ Латинскомъ и во изложеніи рознихъ благопотребнихъ и душеполезнихъ книгъ Рускихъ и Полскихъ працюите ложеннихъ, во старости маститъ, на вѣчное отъ

жизни сѣя. преселися упокоеніе, архієпископъ Чернѣговскій и Новгородскій Преосвященній отецъ Лазарь Барановичъ.

О семъ Преосвященномъ отцу Лазарю Барановичу отецъ Іоанникій Кгалятовскій, архимандритъ Елецкій Чернѣговскій, въ предисловіи до него-жъ отца Барановича приписаномъ, въ княжцѣхъ: *Старій Костель заходній*, свѣдѣтельствуєтъ сице, ижъ онъ Барановичъ зъ младихъ лѣтъ своихъ учился мудрости въ рознихъ академіахъ и коллегіахъ, то есть въ Вилнѣ, въ Кіеву и въ Калѣшу; въ тихъ ученіяхъ стяжавши глубину премудрости, давалъ въ Кіевѣ философію, потимъ въ церквахъ рознихъ былъ проповѣдникомъ слова Божія, потимъ былъ ректоромъ Братскимъ Кіевскимъ, потимъ былъ игуменомъ Кирилскимъ и игуменомъ Купятицкимъ и Дятеловицкимъ, потомъ избранъ епископомъ, потимъ учиненъ и архієпископомъ Чернѣговскимъ и Новгородскимъ. На томъ пастирскомъ достоинствѣ зостаючи, видалъ книги поучителнія церквѣ Православной: *Мечъ, Труби, Лютню, Мъру, Животи Святихъ, Книгу розжаю, Книгу смерти* и вніе. Къ тому милостивій былъ пастирь и щедроблигій бѣднимъ, ялмужній податель и до реставраціи зруйнованихъ церквей и монастырей своимъ коштомъ тщаливій былъ майстеръ и неуспаемій зодчій. Року зась 1678, якъ той же Кгалятовскій въ томъ же своемъ свидѣтельствуєтъ предисловіи, онъ Преосвященній Барановичъ архієпископъ Чернѣговскій былъ и администраторомъ митрополіи Кіевской, по митрополиту Балабану, даже до избранія на митрополію Кіевскую Іосифа Нелюбовича Тукалского; а прежде того по Силвестру Косову, до избранія на митрополію Діонисія Балабана, онъ же Барановичъ былъ блюститель престола митрополитанского Кіевского цѣлій рокъ. Посвятижеса отецъ Барановичъ на епископію въ землѣ Волоской року 1657, и прибылъ до Кіева предъ Свѣтлимъ Воскресеніємъ Господнимъ, и того-жъ лѣта по Успѣніи Пресвятой Богородици принеслъ тѣло Зѣновія Богдана Хмельницкого Гетмана Козацкого зъ Чигиривна до Су-

ботова: бо Хмельницькій того-жъ часу померлъ въ Чигиринѣ...

Въ тихъ же числахъ Нурадинъ Солтанъ зъ Ордами Крымскими, а другій Солтанъ Онита зъ Ордами Бѣлогородскими и Нагайскими, согласившись, рушили зъ своихъ жилищъ войною на Малую Росію по обоихъ сторонахъ Днепра сущую; о чомъ Гетманъ увѣдомившись и поездъ свой ку Чернѣгову для погребенія Преосвященнаго Лазоря Барановича оставивши, совокупилъ до себе войско козацкое для отпору помененимъ непріятелемъ потребное, и любо самъ зъ Батурипа не рушалъ еще, однакъ двомъ полкамъ, Гадяцкому и Полтавскому городовимъ и двомъ охотничкимъ, конному и пѣхотному, повелѣлъ станути въ городка Коломака; о которихъ Нурадинъ повзявши вѣдомость не посмѣлъ вторгнути подъ полкъ Полтавскій, але вдарилъ на крайніе слободи Московскіе подъ Водолаги и инніе городки и села тамошніе, где певній обловъ взявши и немаліе шкоди людемъ тамошнимъ починивши, повернулъ оттоль назадъ до Крыму; а полки преречоніе по томъ отворотѣ Нурадиновомъ, за ординапсомъ гетманскимъ повернули зъ Коломаку въ долину своя, тьлко два полки охотничкіе конніе и пѣхотніе остались по за Ворскломъ рекою, для далшой осторожности отъ непріятелей. Полкъ тежъ Переясловскій и полкъ охотній комонній (о нихъ же прежде рѣхомъ) отъ Гетмана виправленіе, за Днѣпромъ зъ Палѣемъ нѣгдѣсь злучившись и зъ Солтаномъ Онитомъ, въ сороку тысячахъ Орди Бѣлогородской бывшимъ, а ку Днѣпру на христіянъ войною тягнувшомъ, въ степахъ Заднѣпрскихъ розминувшись, вторгнули подъ Тягинъ; где немаліе бесурманомъ шкоди починивши и многіе села ихъ въ попелъ обернувши, егда назадъ оттоль поворочали, тогда и онъ Солтанъ Онита зъ Ордами Бѣлогородскими, знатно о бѣдствіи своей держави заслишавши и свое на христіянъ устремленіе оставивши, повернулъ назадъ ку Бѣлогородщинѣ. Въ якомъ поворотѣ на долину Кодиць въ степахъ, отъ Днѣпра въ пяти чили въ чтирѣ милѣ зо-

стаючої, зъ войскомъ козацкимъ, при Палѣю и Мирвичу полковнику Переяславскомъ бывшимъ (которого на нѣсть чили зъ сѣмъ тысячъ змогло быти), нечаянно стрѣтившися, учинилъ зъ ними бой; въ которомъ бою значній товаришъ Переяславскій Василій Максимовичъ достался въ руки бѣсурманскіе, а инніе многіе козаки трупомъ пали отъ шаблѣ бѣсурманской, не меншую взаимне и въ бѣсурманахъ учинивши škodu; якую бусурмане въ себѣ увидѣвши и по килкокротнихъ пробахъ военихъ, чрезъ увесь день тотъ бывшихъ, козаковъ преломити не возмогли, учинили предъ вечеромъ отворотъ на ночлѣгъ тогдашній; обаче войско козацкое, абы ноцію не уйшло отъ нихъ, вкругъ облегли и атаковали, надежни будучы оное преночовавши одолѣти и побѣдити, кгда иъ тому у пойманого язика Максимовича певную завзяли вѣдомость якое то было войско и которое на якомъ мѣсцу въ своемъ знайдовалося ополченіи и до отпору устроени. Войска зась козацкіи, немѣрную бѣсурманскую противко себе видячи силу, тамъ же на Кодымѣ тоиже нощи, якъ могли, шанцовалися и до отпору неприятелевѣ приготовилися; а уважаючи тое, что неприятель зъ язика пойманного Максимовича певную о всемъ мѣтметъ вѣдомость, за поводомъ Палѣевимъ и Мирвичевимъ ноцію тихо премѣнилось, где стояло войско Палѣево, тамъ стануло войско Переясловское, а где стоялъ полкъ Переясловскій, тамъ стануло войско Палѣево и инное виборнѣйшее рейменту гетманского. Скоро зась ноць тогдашная зъ темностями своими свѣтлости дневной начала уступовати и Марсу военному до кровопролитія путь показовати, тогда абіе во всехъ войскахъ бѣсурманскихъ вдзрено до потребности военной въ телембаси, и скоро свѣтъ просвѣнулъ, тогда зараць темній облакъ силъ ординскихъ всѣми силами козаковъ поглотити хотящихъ, вдарилъ крѣпко на тую сторону. где чаялъ быти полкъ Переяславскій; лечъ тамъ премѣненное вишмененное доброе войско будучи, такіи неприятелевѣ встрентъ учинило,

и жъ до троухъ и чтироухъ тысячь тамъ же трупомъ оногo въ непрестаемую ношь спати положилося, що увидѣвши бесурмане зѣло на Максимовича розярлися и, фалшивимъ свѣдоцтво его у себе поставивши, хочай было досить истинное и правое, голову ему отрубали и чрезъ одного Татарина подѣ козацкѣй таборецъ подметнули. Послѣ тоей валной потребы любо еще Татаре до полдня и далей около войскъ козацкихъ крутились и налѣгали, однакъ уже не такъ безпечно и охочо яко прежде, а потимъ розсмотрѣвшись, що уже болшь ничего не могутъ вскурати, отвернули вовсе отъ козаковъ и пошли во свою Бѣлогородщину; а козаки, тамъ же на Кодимѣ другу ноць пероночовавши, и зѣ войскомъ своимъ раннимъ и побитимъ упоравшись, рушили зѣ Кодима ку Днѣпровѣ и далей восвосяи; що дѣялося въ мѣсяцѣ септеврїи. О чомъ всемъ Гетманъ, октоврїа 6, писалъ зѣ Батурина до Великихъ Государей таковую грамоту:

«Писалъ я въ послѣднихъ числехъ прошлаго мѣсяца септеврїа чрезъ умислногo гонца, доносячи Вамъ Великимъ Государемъ, что принесениа ко мнѣ зѣ Запорожя вѣдомость о походе непрїятелей бесурманъ: зѣ Криму Нурадинъ Солтана зѣ Крымскими Ордами, а зѣ Бѣлгородскими Солтана брата Калги Овита зѣ Ордами Бѣлгородскими и Нагайскими, подѣ Ваше Царское Пресвѣтлое Величество украиннїе Великоросїйскїе и Малоросїйскїе города; и я по той вѣдомости, оставивши свою въ Чернѣговѣ завзявшую дорогу, возвратилемся въ Батурицъ, и яко во всѣ рейменту моего полки розослаемъ мои писма, приказуючи о скорое зѣ домовъ рушенеся, такъ и самъ зѣ людьми, при боку моемъ будущими, зѣ арматами и всѣми войсковыми тлжарами мѣлемъ зѣ Батурина рупитися, и ити туда где потреба укажетъ на отпоръ тимъ непрїателемъ; но потомъ въ килко дней принесениа мнѣ такїе вѣдомости: же Нурадинъ Солтанъ зѣ Крымскими Ордами, учинивши свси подбѣги подѣ Ваши Царского Пресвѣтлого Величества слободскїе городки—
ТОМЪ 3.

долаги и иннии, и узавшы тамъ пѣсколко облову себѣ, возвратился голову лоя воспать; а другій Солтанъ Оныть зъ Бѣлагородскими и Нагайскими Ордами, преишовши рѣку Днѣстръ и рѣку Богъ, и наблжжившиися ку рецѣ Днѣпровѣ, отвернули свой походъ въ лѣвую сторону, аки бы змѣраючи въ Полскую сторону; теи я по сихъ послѣднихъ вѣдомостехъ розсудивши, что неприятелѣ въ обохъ оныхъ собраніяхъ будучи отъ Богохранимія Вашея Великихъ Государей Державы отвернули, яко самъ я Гетманъ задержалемся отъ походу того военного, такъ и полкамъ велѣлемъ задержатися. Яко-жь въ сихъ же числахъ писалъ ко мнѣ зъ Коломака полковникъ Гадацкій, зъ полками Гадацкимъ, Полтавскимъ и охотничьими коннымъ и пѣхотнымъ, тамъ въ крайнихъ мѣстехъ для бережения отъ намѣренныхъ неприятельскихъ бѣсурманскихъ нашествій отъ мене поставленній, же въ отпоръ тимъ неприятеlemъ въ тую пору, когда они подъ городки ударили, посилалъ онъ болши двохъ тысячей людей военныхъ въ добримъ порядку и приборе, которіи, усилюючи ихъ неприятелей увидѣти и чинити надъ ними промисль, ходили за ними ажъ за реку Самаръ, но не возмogli ихъ постыгнути, зачеже они неприятели пошли назадъ скоримъ поспѣхомъ и далекими отъ Самарѣ реки мѣстами; по томъ теи отходѣ неприятельскомъ, велѣлъ я и тому Гадацкому полковнику зъ его полкомъ также и Полтавскому полку розитися по домахъ, щадячи силу ихъ на пришліи труди и праці, и тилко велѣлемъ тамъ въ крайнихъ мѣсцахъ задержатися для настоящей осторожности двомъ полковникамъ поменнымъ охотничьимъ: комоному, Кузменковому и пѣхотному Кожуховскому. Сего-жь времени, именно октоврѣя 5 дня, прислали ко мнѣ писмо свое Семень Палѣй полковникъ охотничьій, Иванъ Миревичъ полковникъ Переяславскій и Григорій Пашковскій полковникъ комоный (о которихъ то Переяславскимъ и комонымъ полковникахъ дописалъ я Вамъ Великимъ Государемъ, же они по-

сланныи отъ мене на тую Двепра сторону грохити тихъ чамбуловъ, которіи те подъ Кіевъ, то подъ инніи города ударили, но не постигши тихъ чамбуловъ, злучилися тамъ зъ Семеномъ Палѣемъ по его Семеновомъ хотеніи и желаніи, и пошли на жилища непріятелскіе за реку Днѣстръ); въ томъ теди писмѣ своемъ преречоніи полковники доносятъ мнѣ, же были они въ войскомъ при нихъ будучимъ за рекою Днѣстромъ, подъ городкомъ Тягиною и на иншихъ мѣстахъ, где много шкодъ непріятелевъ бѣсурманомъ начинивши и села ихъ въ попелъ обернувши, одойшли оттоль безъ жадного непріятелского отпору во всякой своей цѣлости; тилко ихъ назадъ зъ того военного промыслу поврочающихъ стрѣтилъ оній вишреченній Солтанъ зъ Бѣлогородскими Ордами, которій недалеко отъ Днѣпра будучы возвратился на отворотъ въ лѣвую сторону; а такъ на урочищѣ Кодимѣ взявши зъ ними бой, два днѣ всѣми силами налегалъ на нихъ, и всякими военными промыслами тшался ихъ побѣдити, но праведными Вашими Царского Пресвѣтлого Величества молитвами и святобливымъ щастеемъ, они помеченніи полковники зъ полчанами своими храбро противъ непріятелей застановляючися, не тилко себе оборонили, но и ихъ поганцовъ много побили и порапили; зъ якихъ мѣрѣ зъ великимъ урономъ войска своего они непріятели мусѣли одѣтихъ отійти прочъ. Шо якомъ бою преречонія полковники, простуючи къ домамъ своимъ, далѣ мнѣ о такомъ поведеніи своемъ знати. Я теди писмо ихъ, ширей о томъ извѣствующее, также и писмо полковника Гадицкого изъ Коломака ко мнѣ о поворотѣ воспять Нурадинъ Солтана принесенное, посылаю въ приказъ Малія Россіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству. Въ томъ писмѣ, отъ полковниковъ преречоннихъ ко мнѣ писанномъ, обрѣтается особое цедульное писмо отъ Семена Палѣя, въ которомъ онъ условне зо всякою прилѣжностью просить, абымъ я къ Вамъ Великимъ Госуда-

ремъ за нимъ и за его полчанами внеслъ мое покорное челомбыте о прибавку милостивого Вашего монаршого жалованя, именно, ку одной тысячи уже имъ данной и другой тысячи талярей. Я теда тое ихъ Семена Палѣя и полчанъ его, яко тихъ, которіи подъ великодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку горнутса, прошеніе вручаю милостивому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству призрабнію, тое докладаючи, же хочабъ я Гетманъ хотѣлъ що приложити тѣмъ людемъ, зъ непріятелми бесурманами часто втираючимся, зъ скарбцу войскового, то скарбецъ нашъ теперъ скуденъ; а къ тому и безъ того онимъ Семену Палѣю и полчанамъ его много зъ скарбцу войскового сходитъ видатковъ, занеже въ каждихъ случаяхъ зъ якимъ нибудь дѣломъ присилаетъ онъ къ намъ въ посліжкѣ челоуѣка, которихъ всегда сукнами и грошми доволствовати мусимъ; а коли ему Палѣю зъ язикамы непріятелскими къ намъ пословъ своихъ лучится присилати, то присилаетъ онихъ немѣрное число, зъ которихъ мы, якъ належитъ мѣрное число къ Москвѣ отпускаючи, иннихъ тутъ оставуемъ, и не хотячи нѣ зъ чимъ назадъ отпускати, каждого датками тожъ грошми и сукнами доволствуемъ. Тое все превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству поручаючи разсмотрѣнію, присемъ вручаю и себе покорпе неотъемлемой Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благодѣянію. Зъ Батурина, октоврія 6, року 1693.»

За поворотомъ Мировича полковника Переяславского зъ войскомъ зъ за Днѣпра до дому, писалъ Гетманъ зъ Батурина, октоврія 17, повторную до Великихъ Государей грамоту, доносячи ретелнѣи о помененной на Кодимѣ бывшой войскѣ христіанскихъ козацкихъ зъ бѣсурманами войнѣ, и послалъ тую грамоту чрезъ нарочное, въ той же войнѣ бывшее, полку Переяславского товариство, которая грамота въ себѣ така есть:

«Писалъ я уже къ Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, чрезъ умисляныхъ гонцовъ, покорственно доносячи, же зъ Семеномъ Палѣемъ полковникомъ охотничьимъ и его полку людьми, посладемъ рейменту моего полковника Переяславского Ивана Мировича зъ выборнымъ его полку товариствомъ и полковника охотничьего Григорія Пашковского зъ его полчанами въ край непріятельскіе для чиненія военныхъ промысловъ; и доложимъ тое по даной мнѣ отъ нихъ вѣдомости зъ дороги, же онъ Семень Палѣй и преречоніи полковники зъ войскомъ, при нихъ будучимъ, были за рекою Днѣстромъ въ непріятельской до Хава Кримского прислушающей земли, где военномъ справуючися поступкомъ немало непріателемъ учинили шкодъ и много задали постраху, а поворачаючися оттоль имѣли въ дорозе своей, урочищѣ Кодицѣ, зъ непріятелми бесурманами Бѣлагородскими и Нагайскими Ордами дводенній бой. И теперъ теди покорственно Вамъ Великимъ Государемъ допошу, же тіи непріятелѣ Бѣлагородскіе и Нагайскіе Орди, Солтавъ зъ синомъ ханскимъ, невѣдаючи о томъ Семена Палѣя и преречонихъ полковниковъ зъ войскомъ въ землю ихъ бѣсурманскую о походѣ, вѣйшли были зъ Бѣлагородщини таковымъ намѣреніемъ, чтобъ имъ вдарити подъ Кіевъ и подъ инніи Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Малоросійскіи города; но когда преішли реку Днѣстръ и наближилися о миль десяткокъ ку рецѣ Днѣпровѣ, именно къ запусѣлому городу Ставищамъ, теди пайшовши и обачивши преречонихъ полковниковъ и войска зъ нимъ будущего шляхъ, отъ села къ области ихъ поганской лежащей, отложили тое свое поганское подъ Кіевъ завязтое намѣреніе, и заразъ возвратившиися назадъ ишли спѣшно за оными полковниками и войскомъ зъ ними будучимъ; а такъ стрѣтившиися на преречономъ урочищѣ Кодицѣ силно на оини Вашего Царского Пресвѣтлого Величества полки налѣгали и имѣли зъ ними (ако вишей о томъ доложилось) дводен-

ній бой вкриїи в навалній, въ которомъ много ихъ поганцовъ побито и пораненно; зъ якихъ мѣръ они непріятели, не могучи своего болше злого напятія доказовати, одійшли походомъ, и что положили были въ своемъ зломъ намѣреніи своемъ злѣ многи плѣнити прочъ христіянскіе души, то въ тое мѣсто пособіемъ всего христіянства и Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества щастемъ отвесли себѣ значное поврежденіе и посрамленіе. Яко теи я Гетманъ послалъ тое войско въ бесурманскіи краи на примноженіе слави превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству имени, а на зашкожене и на пострахъ имъ Креста Святого и всего христіянства непріателемъ, такъ нынѣ когда уже тое войско зъ того походу возвратилося назадъ въ доми, о томъ чиню вѣдомо Вамъ Великимъ Государемъ въ томъ чрезъ умислнихъ гонцовъ, въ томъ же походѣ будучихъ, именно: Рубана товарища знатного полку Переяславского и двоухъ зъ нимъ послахъ товаришовъ, придавши до ихъ и четвертого человекъ виходца зъ бесурманской неволѣ, которій въ той неволѣ зъ рокъ проживши прійшоу въ полку тии; а якого они полковники мѣли лѣика Татарского, то раненъ будучи здохъ въ ихъ рукахъ. А что прислали ко мнѣ четирыхъ человекъ Волоховъ, тии обявилися быти твердіи визнавци Православной христіянскої вѣры, имѣючи жонки и дѣти въ землѣ своей, просили плачевне аби ихъ отпущено восвоиси, где надѣются на попеченіе владцы своего Стецка Ягорлицкого, же данно будетъ за нихъ розмѣною якого одного человекъ и другого зъ людей нашихъ, туда въ неволю попалихъ. Прето я, смотрячи на ихъ слези и вѣдаючи, же одинъ козакъ Переясловскій значній туди впалъ въ неволю, которого надобно свободити, задержалемъ ихъ Волохъ тутъ въ Батурині до Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества монаршого указу, о которій прошу покорне, если ихъ Волохъ отдати на розмѣну или прислати къ Москвѣ; а что они Волохи въ роспросѣ сказали, тую ихъ рѣчь при

семъ листѣ моемъ посылаю въ приказъ Малія Росіа для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. Зѣ Батурина, октовріа 17, року 1693.»

Того-жъ лѣта войска Цесарскіе зѣ Турками чрезъ оружіе военное цертовали и росправовалися о Белиградѣ; а Поляки чрезъ посла своего Ревуского у Шорти Оттоманскої трактовали о покою. Наип тежъ Великіе Государи Російскіе, зѣ Портою Оттоманскою и Кримомъ военній имѣючи задоръ, повелѣли Гетману грамотою своею послати въ землю Волоскую и Мултанскую нарочного справного человекъ, для провѣданя совершеного о поведеніи войскъ Цесарскихъ зѣ войсками Турецкими подѣ Бѣлиградомъ и о послу Полскомъ Ревускомъ до Шорти виправленномъ; которій посланецъ гетманскій, у Господаря Волоского бывшій и до Гетмана повернувши, якую ему учинилъ зѣ своего посланничества реляцію, о той чрезъ того-жъ посланца Гетманъ къ Великимъ Государемъ зѣ Батурина, октовріа 20, таку писалъ грамоту:

«Когда Вашъ Великихъ Государей, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, въ поважной Вашей монаршой грамотѣ принесенъ мнѣ милостивій указъ, чтобъ я до владѣтелей Волоского и Мултанского умислную учинилъ посланку для провѣданя о послу Полскомъ—зѣ кимъ и о чомъ и где онъ трактуеть свои Полскіи дѣла, и жебы они преречоніи владѣтели, по благочестному христіянскому Восточнаго исповѣданія усердію, къ сторонѣ Вашей Великимъ Государемъ были желателни, тогда я всеусердное о томъ имѣлъ свое попеченіе, жебымъ Вашу монаршую исполнилъ волю. Яко теди килкокротне владѣтель Волоскій зѣ тымъ отзивался, жеби купци Греческіе зѣ своими куплями зѣ сихъ Малоросійскихъ краевъ простимъ давнимъ путемъ на Яси ходили, зѣ доброю во всякой цѣлости своей надеждою, такъ я разсуждаючи, же ради комендантовъ Полскихъ въ Неме ровѣ и Сорочѣ найдующихся, котори всякихъ псвевеній

перестерѣгають, явно мнѣ до нихъ владѣтелей послати и писати нѣльзя, приказалемъ ексакторовѣ нашему войсковому Савѣ Олеферову, абы онъ способного зъ межи Нѣжинскихъ торговыхъ людей одискалъ человѣка, которого бы въ Волоскую землю вмѣсто купецкого дѣла послати можно, и велѣлемъ ему Савѣ писати отъ себе до ексактора Волоской землѣ, требующи обнадѣжиния, если можно Греческимъ купцамъ, отселя въ Турецкую область проходить хотячимъ, въ той на Яси лежащей дорожѣ надѣяться своей цѣлости. Якъ скоро тебѣ онъ Сава винайшолъ такого человѣка, именно Михайла Степанова, такъ я того-жъ часу велѣлемъ прислати его зъ Нѣжина въ Батурвиъ, и подѣ тмѣ купецкимъ дѣломъ далемъ ему словесную науку, абы прибывши въ Яси старался всяко провѣдаться о всякихъ тамошнихъ поведеніяхъ и вѣдомостяхъ, а особно на малой частѣ папѣру напишемъ тайно до владѣтеля Волоского безъ подпису имени моего, просячи его, аби мнѣ ознакомилъ о поведеніи войскъ бѣсурманскихъ, въ якихъ обрѣтаются зъ войсками Нѣмецкими оборотахъ, где нынѣ посель Полскій и въ якомъ дѣлѣ обрѣтается; натягаючи на тое, чтобъ онъ владѣтель Волоскій зъ владѣтелемъ Мултаанскимъ обще, по своей христіанской совѣсти для Православной Вѣрѣ, имѣлъ попеченіе оказати Вамъ Великимъ Государемъ свое желательство, чтобъ въ миротвореніи тамошная Турецкая сторона къ сторонѣ Вашему Царскому Пресвѣтлomu Величеству была прихилнѣйша, и велѣлемъ тое вкратцѣ справленое тайное письмо отдать въ руки самому владѣтелю Волоскому; а до владѣтеля Мултаанского нѣчого не писалемъ, вѣдаючи, же оногo нѣтъ въ доме. А такъ тотъ посилащикъ будучи въ Ясехъ отдалъ тое мое вшреченное письмо самому владѣтелю въ руки, и онъ владѣтель оное вчытавшы, говорилъ словесно для донесеня мнѣ Гетману, что Турскій Вейзѣръ и Ханъ Кримскій зъ войсками своими достигши подѣ Белиградъ, мѣли тамъ зъ войсками Нѣмецкими бой, и восприавшы одолѣніе,

тотъ Белиградъ отъ облеженя свободили, ибо въ невеликой, мовить, Нѣмецкіе войска были силѣ, мало что было ихъ вящше надъ десять тысячей, и когда Турскіе и Татарскіе сили туда притягнули, тогда заразъ тое Нѣмецкое войско зъ подѣ Белиграда уступило до болшого своего обозу, и нинѣ войска бесурманскіе тамъ подѣ Белиградомъ обрѣтаются, такъ же и войска Нѣмецкіе неподалеку оттоль обозъ свой положили; и Турская, мовить, сторона жаелаетъ мира, а Нѣмецкая въ томъ отрѣкается, а посель Полскій Ревускій конечно къ бесурманомъ виправленъ для полученія мира. Зъ тимъ однимъ словеснимъ извѣщеніемъ онъ владѣтель Волоскій того помененного посилщика отпустилъ ко мнѣ, а прислалъ чрезъ него запечатанній складъ словъ цифрами написанній, зъ чого я порозумѣваю, же жаелаетъ онъ владѣтель имѣти зо мною пересилки и випростимъ писмомъ, но тими цифрами зъ нимъ списоватися. О чомъ я и, по должности моей подданской чивячи належитое Вамъ Великимъ Государемъ донесене, послаю того посилщика Михайла къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и тотъ складъ цѣферъ, также и писмо Семена Палѣя чрезъ него-жъ препосилаю въ приказъ Малія Росіи; а если мнѣ зъ нимъ владѣтелемъ Волоскимъ впредъ чинити обсилки и такимъ цѣфѣрнимъ писмомъ списоватися, о томъ покорственно прошу у Васъ Великихъ Государей милостивого монаршого указа и прислания того цѣфернаго складу ко мнѣ. А тое покорне докладю, же я, хотяи Вамъ Великимъ Государемъ Премилостивѣйшимъ Монархомъ прислужитися, имѣю прилежное старане сего времени виправити умисленного человѣка къ владѣтелю Мултанскому, занеже надѣюся, же тому о всякихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ извѣстно есть. Зъ Батурина, октоврія 20, року 1693.»

Тоен-жъ осени Палѣй, певную получивши вѣдомость же по указу Гетмана Великого Коронного мѣють на него приходити войною подѣ Хвастовъ войска Полскіе и Козац-

кіе на службу Полякомъ затыгшіеся, прислалъ нарочно судю своего полкового Леска Самарина до Гетмана, просячи его прилежно войска на помочъ себѣ противъ Поляковъ. Гетманъ теѣди о той прозбѣ Палѣвой и о боронѣ нижнему Мѣву и городу Печерскому, такъ же и городу Остру potrzebной, писалъ зъ Глухова до Великихъ Государей, ноеврія 1, грамоту свою сицевую:

«Ноеврія 1 прислалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотницкій умислного своего посланого судю полкового Леска Самарина, и писалъ въ двохъ своихъ писмахъ доносячи, что зъ Полской стороны по указу Гетмана Коронного наступуютъ на него войска, якъ козацкіе охотницкіе комонни и пѣхотни полки, такъ и Полскіе корогви и имѣютъ отступити къ мѣстечку Фастову въ близькихъ мѣстахъ; о чомъ ему Семену Палѣю не тилко зъ давнихъ вѣдомостей и пересторогъ есть вѣдомо, але и Ярема Гладкій полковникъ охотницкій, которій тому два роки якъ зъ Запорожя отъ товариства на службу королевскую вѣшолъ, такъ же и игумень нѣкоторій даеъ ему знати, и онъ Семень Палѣй, видячи на себе зъ стороны оной Полской такую неприязнею враждебное наступство, проситъ мене Гетмана условне, же бымъ ему прислалъ на помочъ войска, зъ которимъ бы онъ отъ того наступства неприязного оборонитися и на мѣсцу своемъ осидѣтися могль. Я теѣди Гетманъ, вѣдаючи тое, же онъ Семень Палѣй зъ полкомъ своимъ въ сторонѣ Королевскаго Величества обрѣтаеся, и еще совершенно подѣ високодержавную Вашу Великихъ Государей руку не есть принятій, а надто памятаючи предложенія Ваши Царского Пресвѣтлого Величества указы, абисмо Полской сторонѣ до неприязни найменшой причини не давали, якобы Ваше Царского Пресвѣтлого Величества договори зъ Королевскимъ Величествомъ въ найменшихъ пунктахъ не были нарушени, тому первому его Семена Палѣя прошенію даннемъ ему помочи безъ Вашего Царского Пре-

свѣтлаго Величества указу доволства чинити не смѣю; а такъ письма его Семеновъ Палъевъ, при которыхъ и перестерѣгательня о вишней реченихъ особъ листи обрѣтаючися, къ Вамъ Великимъ Государемъ посылаючи, бю покорственно челомъ и найнижайшую вношу до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества инстанцію, дабы Вы Великіе Государи нѣзволили милостивій свой мнѣ подданному своему вскорѣ прислати указъ, если маю ему Семену Палъеву къ его оборонѣ въ мѣстечко Фастовъ зъ подь рейменту моего войсками послати помочь, а тую помощь учинити войскомъ чи городовимъ, чили охотницкимъ; якого Вашего Монаршого въ скорихъ часехъ ожидаючи указу, для чого умисленного скорого гонца Адама посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ, приказавши ему днемъ и ночью чинити поспѣхъ. Тутъ же поборне Вамъ Великимъ Государемъ припоминаю нижній Кіевскій городъ и мѣстечко Печерское; понеже зъ Польской стороны ти въ Семеновихъ Палъевихъ... именованіе войска къ мѣстечку Фастову приближаются, теди не можемъ того достаточне знати, если они для самого одного надъ Семеновъ Палъевъ чиненя промислу повзяли свое намъреніе, или и ближе къ Богохранимой Вашей монаршой державѣ наступати схочуть, что еслиби въ нихъ Поляковъ ширилось, то надобно милостивого Вашего монаршого указу, жеби тому нижнему городу Кіевскому и мѣстечку Печерскому была оборона; да и Остеръ горбдъ, где передъ симъ Ваши Царского Пресвѣтлого Величества воеводи и ратніе люди бывали, потребуеть прежніе крѣпости и ратнихъ въ себя Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества людей; что прѣ мудрому и превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству поручаю разсмотренію. Черезъ которого то гонца покорственно прошу милостивого Вашего Монаршого прѣстранного и совершенного указу, якъ мнѣ и вѣбрѣдъ противъ его Семеновихъ Палъевихъ прошеній поступати, именно если онъ тамъ зъ Польской стороны наступити въ

мѣстечку Хвастовѣ не выдержитъ, и зъ людьми при себѣ будущими оттоль въ сторону Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества уступати схочеть, яко-жь онъ уже въ Кіевѣ не тилко тотъ дворъ, що я ему купилъ, маєть, але и своего еще къ тому пляцу въ будинки прикладалъ кошту, хотячи певное себѣ мѣти мѣсце, теи такимъ способомъ пріняти ли его или иначей поступити; албо если его тѣи войска Лядскіи у Хвастовѣ облягутъ, а онъ Палѣй помощи просити будетъ, то въ такомъ остатнемъ разѣ чи посланковати его, чли положить его цѣлость на его силѣ и промыслу? Зъ Глухова, ноеврїа 1, року 1693.»

Въ тиждень после того по третій разъ уже прислалъ Палѣй скорого гонца своего зъ писмомъ до Гетмана, ознаймуючи о непремѣнномъ на себе войскѣ Полскихъ и Козацкихъ затыжнихъ наступствѣ, и просячи горячо Гетмана присилки войска себѣ въ помощь противъ тихъ непрїателей; а прислалъ тогди-жь чрезъ гонца своего и два унїверсали Гетмана Коронного: еденъ до войска Палѣевого, а другій до посполства Хвастовского писаніе, предлагаючи и напоминаючи, абы Палѣя не слухали. По якому Палѣевому прилежному прошенію, не могучи Гетманъ безъ вѣдома монаршого дати войска своего на помощь, писалъ о томъ грамоту свою къ Великимъ Государемъ зъ Гримячого, ноеврїа осмо-го, таковую:

«Ноеврїа 8 дня, принесено ко мнѣ отъ Семена Палѣя полковника охотницкого писане, чрезъ которое онъ ознаймуючи о наступствѣ на себе войска Полского, уже потрете условнимъ прошеніемъ желаетъ себѣ отъ мене ратунку. При якомъ своемъ писаню прислалъ ко мнѣ два унїверсали пана Яблоновского, Гетмана Коронного: одинъ до полчанъ его, а другій до жителей Фастовскихъ упоминателно писанїя, жеби его Семена Палѣя не слухали; и я тое Семена Палѣя писаніе, также и унїверсали Гетмана Коронного зъ писмомъ рейментара Вилгки послаю чрезъ умисльного гонца

моего къ Вамъ Великимъ Государемъ въ донесене; а яко въ тихъ унѣверсалахъ вичиталемъ твердую Полской стороны противъ Семена Палѣя завзятость, такъ изъ словесной мови присилщика его Семенова виrozumѣлемъ, что и самъ онъ Семень Палѣй противъ тихъ наступцовъ своихъ заставляется и полчане его вѣрне при немъ стояти хочуть. Зъ якихъ мѣръ яко муситъ быти mezi ними кровави звады, такъ и остатни ихъ дѣла кровію кончитися будутъ; что есть значвій и великій случай, ибо тотже Семена Палѣя присилщикъ словесно мнѣ сказовалъ, же при Семену Палѣю въ Хвастовѣ можетъ быти военныхъ людей на двѣ тысячѣ человекъа окромъ посполства; а тамъ посполство не тлько Хвастовское обрѣтается, но изъ рознихъ мѣстечокъ и сель, отъ того войска Полского, яко на Семена Палѣя наступуетъ, повзявши страхъ и боязнь, тудажъ въ Хвастовѣ побѣгало; зъ якими людми онъ Семень Палѣй певне въ бою противъ наступающою Полского войска отважне подержит-ся, и може о семъ числѣ уже зачался у нихъ бой. А я покорне тое тутъ доносячи; а яко былъ мнѣ преможній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указъ въ многократнихъ Вашихъ монаршихъ грамотахъ описаной, чтобъ я Гетманъ обнадеживалъ его Семена Палѣя милосердною Вашею Великихъ Государей милостию, и я по тому Вашому монаршему указу всяко чинилъ ему обнадеженіе; такъ онъ Семень, въ той надеждѣ о милости Вашей Монаршой обрѣтаючися, будетъ безпрестано мнѣ докучати, чтобъ я на помочь ему и на оборону тудъ къ Хвастову послалъ войска зъ подъ рейменту моего, что я безъ Вашего Великихъ Государей указу жаднимъ способомъ чинити не поважуся. А прето чрезъ сей листъ мой, подъ ноги Пресвѣтлого Вашего монаршого престола упадаючи, прошу покорствено, дабы Вы Великіе Государи изволили милостивій свой монаршіей совершеній прислати указъ, яковимъ способомъ мнѣ Гетману теперъ и впредъ противъ таковыхъ его Семена Палѣя

прѣшній, условне ко мнѣ о послани заносающихся, поступоваги; жебы уже я, известно вѣдаючи превисокою Вашу монаршую волю, теперь и впредь такъ поступовалъ и поступовати могъ, якъ Вамъ Великимъ Государемъ угодно быти можетъ; а подаю тое до превисокого и премудрого Вашего Царского Пресвѣтлого великого монаршого разсмотрѣнїя, зъ сего около Семена Палѣя чрезъ Поляковъ дѣячюся случая, бодай имъ Полякомъ и до большихъ завязностей противъ Вашей Монаршой держави не уросли противнїи намѣренїя. Теди яко себѣ въ томъ всемъ покорнѣе прошу милостивого наставительного указу, такъ и тое по вѣрной моей подданской предлагаю службѣ, даби Богохраними Вами Царского Пресвѣтлого Величества Великоросїйскіе войска въ приличнїе къ Малоросїйскимъ краямъ были присланы мѣстцамъ. При семъ яко найпокорнѣй отдаюся прѣмилосердїю Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благодѣнїю. Зъ Грижняго, ноеврія 9, року 1693.»

Послѣ того въ четвертїй разъ писалъ Палѣй до Гетмана о непремѣнной завязности и промислахъ Лядскихъ на его вѣстрѣбленїе, и прислалъ повторнїи два унѣверсали до войска Палѣево и посполства Фастовскаго подъ именемъ Гетмана Коронного, ноеврія 29, писаннїи упоминательнїи, абы отъ Палѣя отступовали и его не слухали; которое письмо Палѣево и унѣверсали Лядскіе послалъ Гетманъ Мазепа въ приказъ Малїя Росїи чрезъ почту, при своей особной Великимъ Государемъ, декаврія 15, писанной таковой грамотѣ:

«Писалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотничкїи, ознаймуючи, же Полская сторона, не перѣставаючи своего завязного противъ него намѣренїя, ищетъ способовъ таковыхъ, якъ бы его уловити или раззорити, и присланно свѣжо подъ именемъ Гетмана Коронного къ полчаномъ его и жителемъ мѣста Хвастова унѣверсали зъ таковымъ упомненїемъ, абы его Семена Палѣя, яко имъ Полякомъ противного, они полчане и жители Хвастовскіе не слухали и при немъ не держались.»

Якѣ то універсали онъ Семенъ ко мнѣ приславши, просятъ горячо поради, якъ бы ему впредь противъ таковыхъ нахѣтрѣній Лядскихъ поступати, тебѣ я Гетманъ по должности подданской тое писмо его Семена Палѣя и універсали Польскіе, къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ почту посылаючи, прошу покорственно о милостивій Вашъ Царского Пресвѣтлаго Величества указъ, якую ему Семену въ томъ прошеніи дати образу. При семъ же случаю и о семъ покорственно Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же писалъ ко мнѣ зъ Переволочной слуга мой Ираць Рутковскій доносчи, же прибылъ къ берегу Днѣпровому на перевозъ Переволочанскій посланчикъ мой Петръ толмачъ, которого я по Вашомъ Великихъ Государей указу послалъ въ Крымъ, обрѣтается зъ нимъ толмачемъ и который в Великоросійскій человекъ, якого зъ нимъ сподне зъ Крыму отпущенно. О чомъ писмо его Рутковского ко мнѣ писанное посылаю въ приказъ Малія Росіи, и яко того толмача и Велико-російского человекъ каждого дня и години сподѣваюся, такъ того-жъ часа, якого ко мнѣ онии придутъ, виправдо ихъ вскорѣ къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, и прикажу въ дорогѣ днемъ и ночью чинити поспѣхъ для скорого о поведеніяхъ Крымскихъ донесенія. Присемъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству благостинѣ. Писано, декаврія 15, року 1693.

Копія універсалу гетманского до войска Палѣевого:

STANISŁAW JAN NA JAWŁONOWIE JAWŁONOWSKI, KASZTELAN
KRAKOWSKI, HETMAN WIELKI KORONNY.

Wiadomo czynię Assaulom, Panom Setnikom y mołodcom,
półkow tak konnego iako y pieszego pod Paliem półkownikiem

Станиславъ Янъ на Яблоновъ Яблоновскій, каштелянъ
Краковскій, Великій Гетманъ Коронный.

Асауламъ, данамъ сотникамъ и моłodцамъ конного и
пѣшого полковъ, состоящимъ подъ командою полковника

rebelizantem posłuszenstwu ordynansom Jego Krolewskiej Mości y moim będącym, przy łasce moiey y pozdrowieniu zyczliwym. Posyłałem do was na początku przeszłej kompanii uniwersały moie, abyście byli przychodzili pod Sorokę na usługę Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy pospolitey, a potem do szańcu pod Kamieniec, gdzie was należące czekało ukontentowanie y nadgroda; kiedy zaś na żadne moie posłusznemi niebyliscie ordynanse, oczewistą miarkując rebelią, zład iako ieszcze z obozu przez Jego Mości Pana Balcera Wilgę Reymentarza woysk Jego Kr. Mości y Rzeczy pospolitey, doniosłem wam uniwersałami moiemi, iako pomieniony Палѣу за swoje wielkie excessa, kryminaly y nieposłuszenstwa wiolenny Rebeliey kary godzien; oraz ykaždy, który by się przy nim wiązał: tak y teraz ostrzegamy was przez uniwersał ten moy, do którey solni waszey mogli prędzey doysć, abyscie od pomienionego Палѣя zaraz a zaraz odstępowali, przy nim się nie trzymali,

Палѣя, бунтовщика противъ Его Королевской Милости и моихъ приказаній, съ милостию моею и доброжелательнымъ привѣтствіемъ объявляю: посылалъ я къ Вамъ, въ началѣ прошлой компаніи мои универсалы, чтобы Вы приходили на службу Его Королевской Милости Рѣчи Посполитой, подъ Сороку, а потомъ въ лагерь подъ Каменецъ, гдѣ ожидаетъ Васъ надлежащее довольствіе и награда; но какъ Вы не послушались ни одного изъ моихъ приказаній, то, усматривая изъ того явный бунтъ, извѣщалъ я Васъ еще изъ оboзу универсалами моими чрезъ Его Милость пана Бальцера Вильгу, региментаря войскъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой, что упомянутый Палѣй, — равно и всякъ, кто его держится, — за свои великія буйства, преступленія и ослушанія, подлежатъ наказанію за бунтъ назначенному. Такимъ же образомъ и нынѣ симъ моимъ универсаломъ предупреждаю Васъ, чтобы Вы, лишь только сей универсалъ прійдетъ въ которую либо изъ вашихъ со-

y iemu nie posłuszni byli, a do zyczkliwych y posłusznych Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy pospolitey połkow z sotniami swemi przystawali. Jezeli to uczynicie, upewniam was że barwę, płatę y ukontentowanie swoje, iako y drůdzy w posłuszenstwie będacы, odbierzecie bez zwłoki y zawodu. Jezeli zaś przy uporze swoim będziecie y przytym rebelizancie daley zostawać, albo iemu pomagacь, tedy znosić was y iako z nieprzyiacielami Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy pospolitey postępować sobie kazalem; wiedzciez tedy o tym, y uczynicie, co wam zdrowszego.

Działo się we Lwowie, 29 Novembris, anno 1693.

Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny.

тентъ, отъ помянутаго Палѣя, не ожидая прочихъ сотень, немедленно оставили, не держались бы его и не слушати, а присоединились бы съ своими сотнями къ полкамъ вѣрнымъ и послушнымъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой. Если такъ поступите, то увѣряю Васъ, что безъ земедленія и обмана, наравнѣ съ другими покорными, получите платъ, жалованье и довольствіе свое; а если и послѣ сего будете упорствовать и при томъ бунтовщикѣ оставаться, или же ему станете помогать, — въ такомъ случаѣ рѣшился я истреблять Васъ и поступать съ Вами, какъ съ врагами Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой. И такъ вѣдайте объ этомъ и поступайте какъ для Васъ лучше!

Происходило въ Львовѣ, 29 ноября, 1693 г.

Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій Коронный.

**Копія другого універсалу Гетманского до псполства
Хвастовского писаного:**

**STANISŁAW JAN NA JABLONOWIE JABLONOWSKI, KASZTELAN
KRAKOWSKI, HETMAN WIELKI KORONNY.**

Wiadomo czynię uczciwym obywatelom miasta Jego Krolewskiej Mosci y Rzeczy pospolitey Fastowa, przy pozdrowieniu moim zyczliwym. Już i sami o tym wiedzieć możecie, że Paley полковник явны rebelizant nie posłuszny Jego Krolewskiej Mosci i moim ordynansom, azatym, kto się przy nim wiąże y iego słucha, takimże być musi. Więc że to bez grozy y kary słuszney nad nim bydz nie może, was ostrzegam y uniwersalem tym moim donoszę, abyście z nim nie trzymali, iemu ni w czym nie pomagali, posłuszni nie byli. Owszem kiedy do tego przydzie, abyście go iako rebelizanta z miasta wydali, inaczey iezeli tego nie uczynicie ogniem y mieczem karać y znosić was iako nie-

**Станиславъ Янъ на Яблоновъ Яблоновскій, Каштелянъ
Краковскій, Гетманъ Великій Коронный.**

Допропорядочнымъ жителямъ города Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой Хвастова, чистосердечно ихъ привѣтствуя, объявляю: уже Вы и сами о томъ можете знать, что Палѣй полковникъ явный бунтовщикъ, непокорный Его Королевской Милости и моимъ приказаніямъ, а потому кто держится его и слушаетъ, тотъ такой же, какъ и онъ, бунтовщикъ. И такъ какъ это безъ острастки и должнаго наказанія остаться не можетъ, то предостерегаю Васъ и симъ универсаломъ моимъ увѣдомляю, чтобы Вы его не держались, ни въ чемъ ему не помогали и не слушали его,—напротивъ того, если нужно будетъ, чтобы Вы его какъ бунтовщика изъ города выдали; въ противномъ случаѣ, если этого не сдѣлаете, огнемъ и мечемъ наказы-

przyaciół Jego Królewskiej Mości y Rzeczy pospolitey rozkazałem. Jeslibyście zaś uczynili, o klemencyey Pańskiej y respekcie na was upewniam. Działo się we Lwowie, novembris 29, roku 1693.

*Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski,
Hetman Wielki Koronny.*

вать и уничтожить Васъ, какъ враговъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой, я приказалъ. Если это исполните, то о милости Королевской и вниманіи къ Вамъ завѣряю. — Происходило въ Львовѣ, ноября 29, 1693 года.

*Станиславъ Яблоновскій, Кастелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

По прежде спецѣфкованихъ гетманскихъ грамотнихъ къ Великимъ Государемъ доношеніяхъ—о Палѣвомъ зъ Мировичемъ полковникомъ Переяславскимъ и Пашковскимъ полковникомъ компанійскимъ промислѣ военомъ подъ Тягиною и битвѣ на Кодимѣ, чрезъ два днѣ зъ бесурманами отправованой—присланно отъ Великихъ Государей Палѣвѣ зъ полчанами его, также Мировичу и Пашковскому за труды особое жаловане, которое Гетманъ по указу монаршомъ принялъ и, о приѣмѣ онаго отвѣтующи, до Великихъ Государей писалъ и о фантазіи Палѣвой тайни хранити неумѣющей, также о рейментару Вилзѣ подъ Хвастовъ зъ войсками зближавшомся, и безъ кровопролитія назадъ вглубъ Полѣсся повернувшомъ, и о занятю кватеръ зимовихъ на Полѣсью чрезъ товариство Палѣво, и о прочемъ; писалъ же Гетманъ такую грамотою своею къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, 20 декаврїа:

«По милостивомъ Вашомъ Царского Пресвѣтлого Величества указу, милостивое Ваше монаршое жаловане полковникамъ рейменту моего, Переяславскому Ивану Мировичу и охотничькому Григорію Пашковскому, по обяри мѣрою по

шести аршинъ и по паре соболей, ценою по 15 рублей, а Семену Палѣви сукно кармазинъ мѣрною шесть аршинъ, три косяки кадокъ китайскихъ луданыхъ, двѣ пары соболей, пара по 15 рублей, мѣхъ лисей христовой герлатныхъ, мѣхъ куцей и вищаль, а на полчанъ его Палѣвихъ 1000 ефимковъ, привезъ и отдалъ имѣ Гетману присланій Малороссійскаго приказу поддячой Алексѣй Меншиковъ. И я тое отобравши, что належить полковникомъ преречонимъ Нарядславскому и охотничькому отдалъ имъ неоткладно; а что наименовано Семену Палѣви и на его полчанъ, тое отишю въ Кіевъ чрезъ козака осѣдлаго Батуринскаго Романа Проценка, которій яко не разъ предъ симъ у его Семена Палѣя бывалъ, будучи ему закоміи и намъ имовѣрній, такъ и недавно его туда въ Хвастовъ къ нему послалемъ, о чомъ и писалемъ уже къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ почту. Яко тебѣ наставляеть мене милостивій Вашъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества монаршіи указъ, жеби тое милостивое Ваше монаршее жаловане ему Семену Палѣви и его полчанамъ тихо было отдано, чтобы о томъ отнюдь въ сосѣдственной сторонѣ никто не вѣдалъ, но изъ здѣшнихъ никому не было явно; такъ прикажу я зъ великимъ подкрѣпленіемъ тому посланному моему Роману Проценку, чтобъ онъ зъ Кіева до Хвастова тихо послалъ умисленнаго человека и извѣстилъ ему Семену, жебы онъ албо самъ въ Кіевъ пріехалъ, албо кого имовѣрнаго прислалъ вмѣсто себе, а за прибытемъ его албо онога посланнаго, жебы онъ Романъ зо всякою опасностію тое Ваше монаршее жаловане отдалъ и всякимъ способомъ договорилъ и твердо закрѣпилъ, чтобъ онъ Семенъ тую Вашу монаршую прещедрую милость тихо принявши, никому зъ постороннихъ, также и изъ посольства Хвастовскаго не объявлялъ и не ознакомиовалъ, но чтобъ себѣ належное заховалъ въ тайнѣ, и полчанамъ наименованное роздалъ кромя жадной огодоски. Въ чомъ истинно обѣщаюся Вамъ Вели-

кнѣзъ Государемъ, же зъ моеи гетманской стороны о той Вашей монаршой тайнѣ нѣхто не провѣдаеть, бо яко тутъ въ мене въ Батуринѣ, при вишихъ всѣхъ Вашихъ монаршихъ тайну въ себѣ имѣющихъ грамотахъ, сля Ваша Великихъ Государей поважная чрезъ вишейречовного поддѣачого принесенна грамота въ добромъ сирѣту зложена, которой нхто оврочъ ближнего и въ дѣлѣ томъ будущого читати не можетъ; такъ и преречоній посланній мой Романъ Проненко, маючи отъ мене твердїй и крѣпкій о томъ приказъ, никому не объявить. Тилко о самомъ себѣ Палѣю аби тее утантѣ мѣлѣ не могу шлюбовати, занеже онъ есть такого обычая, же такихъ секретовъ танти не хочеть, но паче оглоднѣаетъ, ако-жъ есть о томъ доводъ, что онъ предъ симъ присланное къ себѣ въ Хѣастовъ милостивое Ваше монаршое жаловане, аксамитъ и инное, не тайно, якъ ему отъ мене говоренно, но явно зъ великою предъ народомъ оглодскою, кладучи оное на голову свою и пространними словами говорячи: что то присланное ему зъ великой Вашей Великихъ Государей милости—принялъ; да и короговъ и значки военниі, въ поакъ ему зъ превеликой Вашей монаршой милости въ Кіевѣ втайнѣ данниі, заразъ онъ объявилъ народу, ездѣчи зъ ними открыто по улицахъ Кіевскихъ. Прото прежніе разсуждаючи нелзя и теперъ надѣятися, аби онъ тую тайну въ скритости удержалъ; однакъ сколко способу станетъ буду его о томъ чрезъ преречовного посланного крѣпко упоминати, аби подлугъ Вашего Великихъ Государей предложенного указу, принудилъ себе статечнѣ въ томъ дѣлѣ поступити, жебы Ваша Царского Пресвѣтлого Величества тайна отъ него никому наявѣ не выходила. А якого часу тотъ посланній мой въ Кіевъ прибавши и зъ нимъ Семеновъ Палѣемъ увидится, и тую Вашего Царского Пресвѣтлого Величества прещедрую милость ему самому или посланнему его отдасть, и якое въ томъ отдаваніи и въ принятіи будетъ поведеніе, о томъ впредъ не замедлю должное

учинити Вамъ Великимъ Государемъ донесене. А теперъ яко вчера чрезъ почту пишучи доносилемъ Вамъ Великимъ Государемъ, такъ и симъ листомъ моимъ покорне доношу, же тотъ пререченній посланній мой Романъ Проценко, будучи у него Семена Палѣя въ Хвастовѣ и повернувшись оттоль въ Батуринъ, такую мнѣ прислалъ отъ него вѣдомость, что рейментарь Вилкга зъ Полскими корогами и козацкими охотницкими полками, будучи недалеко отъ Хвастова, а ничего по намѣренію своемъ не справивши, безъ бою и жадного кровопролитія одійшолъ прочь въ глубокіи Полѣскіе край, и мусѣлъ тѣи всѣ мѣстца въ порожиѣ оставить, на якихъ прошлыхъ лѣтъ полчане Семеновѣ Палѣевѣ стоювали; прото Семень Палѣй по прежнему своихъ полчанъ зъ Хвастова расправилъ на оніи становиска, и людей жителей Полскихъ, якіе были зъ местечокъ и зъ селъ устрашившися Лядскихъ войскъ то въ Хвастовѣ, то въ Черногородку позбѣгали, всѣхъ распустилъ по ихъ домахъ, а до Королевского Величества послалъ умислихъ посланнихъ бити челомъ, что на него чинено такое непріязное наступство. А и тое посланній мой Романъ Проценко донеслъ мнѣ словесно, что онъ Семень Палѣй отъ нѣкоторого наказного полковника, которій въ полку козацкомъ охотницкомъ старшинствовалъ, словами досадными опечаленъ будучи, уже по отходѣ рейментара Вилкги, послалъ зъ Хвастова писара своего въ полтораста или болшей коней, которій писарь зъ людьми своими того наказного полковника зъ его товариши на селахъ Полскихъ спостигнувши, такъ товаришей его яко и самого силою и до Хвастова припривадилъ; теди хотѣлъ былъ Семень Палѣй подпиалій будучи оного погубити, но онъ посланній мой Романъ Проценко, власне на тое время туда въ Хвастовѣ къ нему прибывши, упросилъ и ублагалъ его моимъ гетманскимъ именемъ, абы не задавалъ ему пагубы, теди онъ Семень Палѣй живого наказного полковника заховавши держить у вазенню.»

«Онъ-же Семень Палѣй, по отходѣ отъ Хвастова пререченого рейментара Вилкги, зъ войскомъ при немъ будучимъ, хотѣлъ былъ найскорѣй ко мнѣ Гетману въ Батуринь ехати, и когда-бъ однимъ днемъ онъ посланій мой не поспѣшилъ къ нему въ Хвастовъ, то певне-бъ былъ вѣхалъ въ сюю дорогу; але онъ посланій мой, его въ дому заставши, отрадилъ ему того кончити намѣренія. Прето онъ Семень, въ дому задержавшися, отложилъ тотъ свой поездъ на пришлій часть, поставивши по праздницѣ Рождества Господня оной отпратить. А такъ я Гетманъ разсуждаючи, же онъ Семень Палѣй, обавляючися пришихъ непріязненнихъ зъ Полской стороны на себе наступствъ (яко-жъ и я тое уважаю, же ему Полская сторона таковыхъ жестокихъ поступковъ терпѣти не будеть), схочеть тутъ въ Батурицѣ мене Гетмана радитися и вилно просити себѣ наставленія, якъ бы ему зъ полчанами впередъ тамъ въ Хвастовѣ прожити; прето я вѣрній Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлomu Величеству подданній, до ногъ пресвѣтлого Вашего монаршого престола упадаючи, покорственно прошу Васъ Великихъ Государей о милостивый наставителній монаршій указъ, если онъ Семень Палѣй ко мнѣ въ Батуринь приедеть, и противъ таковыхъ небезпеченствъ проситиметь поради и наставленія, якій мѣю ему на тое дати отвѣтъ, жебы онъ въ тое время на свои запроси и желанія не безъ отвѣту отъ мене учинилъ свой къ дому поворотъ.»

Зъ Батурина, декаврїа 20, року 1693.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXV.

О Палъевомъ повоженю зъ данемъ ему жалованя; о совѣтъ ему якъ поступати и прочая; о Палъевомъ желаніи зъ кондиціями выисланными, и о грамотъ о томъ къ Москвѣ; о желаніи чрезъ лѣсти Полубинского благочестивія Восточнія вѣри, со отверженіемъ Римскія; о войску козацкомъ на шляхъ Бѣлогородскій для языка направленою, и о Лютрахъ Кролевецкихъ благочестивія Грекорускія вѣри желавшихъ; о злихъ бесурманскихъ Росіи намъреніяхъ, и о пріятелствѣ Лядскомъ зъ Турками; о дѣль и корреспонденціи царской и патріяршой зъ Митрополитомъ и Гетманомъ, взглядомъ особѣ духовныхъ иностраннихъ, патріярхами въ Росіи неслухне называющихся; о причинѣ патріярхи Московскою до Гетмана зъ черкцами Межиборскими; о умолкнувшихъ Плякахъ на Палья; о щасливомъ Палъевомъ зъ Свѣчкою прокрессу военомъ подѣ Казикерженомъ; о толмачахъ Палъевихъ; о бытности Палъевой въ Батуриинѣ и ударованю его, и о намъреніяхъ бесурманскихъ зъ Петрикомъ на Украину и прочая; о полкахъ отъ Гетмана къ Азову направленныхъ и бездѣльно повернувшихъ; о щасливомъ Запорожскомъ въ Крымъ прокрессу военомъ, о похвалной за тою войску до Гетмана патріяршой грамотъ, и о респонсѣ гетманскомъ на тою до патріярхи; о прилежномъ стараню Короля Собеского на скасоване въ Русь своей благочестія на уфундоване въ ней Унпы; о гездѣ для того въ Львовъ; о послу туда королевскомъ, и о мовѣ его къ Русь; о войскахъ козацкихъ Бѣлогородщину красовавшихъ и палатку Ханскую добувшихъ; о уступленю рейментара Вилки къ Случь; о станціяхъ войска Палъевого; о посланцахъ Палъевихъ зъ языками Татарскими до Короля и Гетмана Коронного,

и о ласкавихъ отвѣтахъ до Палья королевскомъ и гетманскомъ; о грамотѣ патріярхи Московскою до митрополита Кіевскою о духовникъ Греческихъ персонахъ, и о патріярху Мелетіи Ахридонскомъ.

Року отъ возсіянія свѣтилъ небесныхъ 7202, а отъ воплощенія Сына Слова Божія 1694 году. Хочай довольно уже въ прошломъ року о Палѣвихъ отъ наступствъ Полскихъ небезпеченствахъ и желаніяхъ и о иныхъ разныхъ дѣйствахъ написалемъ, еднакъ и въ семь року подобніе-жь его Палѣви небезпеченства и трудности отъ Поляковъ зъ иными розными поведеніями, якіе моглися достати вѣдѣнію моему, описати понудихся; поневажь добру людскому завистніе Поляки, повстаючи на Палѣя, то перво ганили и ре-белѣзантомъ називали его, то потимъ хвалили и респекта свои декляровали ему. О чомъ всемъ ниже сего выражается; але напредъ того полагается zde грамота Гетмана Мазепи до Царскихъ Величествъ о секретномъ отданю жалованя монаршого Палѣви и полчаномъ его, о наступствѣ на него Полскомъ и о совѣтѣ ему тайномъ, якимъ бы способомъ зъ полкомъ своимъ могъ отъ Поляковъ удалитися и подъ царскую державу совершенно подклонитися, и о засягненю вѣдомостей зъ сторони Мултанской и Волоской о чужоземскихъ и Полскихъ намѣреніяхъ, зъ Батурина, декаврія 29, писаная сице:

«Донеслъ я уже Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же по Вашомъ преможномъ монаршомъ указу зъ милостивимъ Вашимъ монаршимъ жалованемъ Семену Палѣю полковнику охотницкому и полчаномъ его посилаемъ Романа Проценка, и велѣлъ ему, одержавшия въ Кіевѣ, а вскорѣ о себѣ ему Семену Палѣю въ Хвастовъ дати знати, чтобъ онъ Семень пріехалъ въ Кіевъ, або вмѣсто себе прислалъ кого тихого и тайного, для одобрания тихъ милостивихъ Вашихъ монаршихъ щедротъ; и

онъ Семень Палѣй въ тое время прибылъ былъ зъ женою своею въ Кіевъ, але посланій мой Романъ Проценко, прибунни туда не засталъ его, бо онъ Семень, почувши о томъ, что зъ Полской стороны рейментаръ Вилкага зъ Полскими корогвами и изъ козацкими охотницкими полками подобіемъ неприятелскимъ на его полчанъ, въ рознихъ мѣсцахъ на становищахъ будучихъ (о томъ я уже Вамъ Великимъ Государемъ донеслъ), почалъ наступовати, того-жь часа зъ Кіева, оставивши жену свою, поспѣшилъ ку Хвастову. А прото мой посланій, по даному ему отъ мене наказу, далъ о себѣ ему Семену знати, зовучи его въ Кіевъ, чтобъ тамъ албо самъ чрезъ себе, албо чрезъ посланого своего милостивое Ваше монаршое принялъ жаловане; о томъ онъ Семень Палѣй увѣдомившись вимовилъ, якъ самъ въ Кіевъ ехати, такъ и людей отъ себе посилати, взглядомъ того, же на него отъ Поляковъ неприязное чинится наступство, и просилъ его посланого моего, абы къ нему сполне зъ женою его въ Хвастовъ ехалъ, и что имѣеть въ рукахъ своихъ Вашей монаршой милости, аби ему и полчаномъ его тамо отдалъ въ руки. А якъ онъ преречоній посланій мой, уже и зо мною о томъ неописуючися, зъ Кіева снолне зъ женою его Семеновою ездилъ къ нему Семену въ Хвастовъ, такъ ночнимъ временемъ тую Вашу премилосерданую монаршую милость отдалъ ему и полчаномъ его тихо, безъ жадной оголоски; отколь якъ скоро ко мнѣ въ Батуринъ возвратился, такъ заразъ я оного посилаю къ Вамъ Великимъ Государемъ зъ належитимъ о томъ донесенемъ, чрезъ которого и письмо его Семеново Палѣево посилаю въ приказъ Малія Россіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. А особно онъ посланній мой въ томъ же государственномъ приказѣ словесно донесетъ якое поведеніе въ Хвастовѣ видѣлъ, и о томъ тамъ слышалъ, и яко я чрезъ него посланного моего до Семена Палѣя словесно тихо наказовалъ, что его зо всѣми полчанами его, взглядомъ договоровъ вѣчного мира

зъ стороны Полской въ сторону Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества, явственнымъ способомъ приняти невозможно, но развѣ бѣ ему оттоль для небезпеченства зъ полчанами своими удатися на Запороже, а отъ Запорожа уже приходити сюда въ Малую Россію; такъ якую онъ Семень противъ того рѣчь свою говорилъ, о томъ же онъ посланній мой словесное жъ учинить где належитъ предложенне. А я тутъ же Вамъ Великимъ Государемъ доношу покорне, же для засягнена досконалихъ вѣдомостей о чужоземскихъ повоженяхъ и особно о намѣреніяхъ Полской стороны, къ миротворенію зъ бесурманскою стороною стягающихся, посладемъ умисленного посланца моего Михайла Степанова, того, которій и предъ симъ недавно былъ въ Ясехъ, къ владѣтелямъ Волоскому и Мултянскому; чрезъ которого до Волоского владѣтеля писаемъ цифрами, а Мултянского владѣтеля писаемъ писмомъ Рускимъ, просячи о извѣщеніе тамошнихъ поведеній и всякихъ вѣстей. Якое Руское писмецо мое велѣмъ ему посланцу моему тайно при себѣ хранить и скрито подати ему владѣтелямъ Мултянскому, и просилемъ особно о тое, абы онъ владѣтель Мултянскій, яко человекъ разумній, изволивъ разсудительно извѣститися и ко мнѣ отписати о томъ, что то за причина чили фортель, же Цесарь Римскій и Венетіане (яко дается чути) въ непремѣнной войнѣ противъ бесурманъ тривати хочуть, а Королевское Величество зъ Полскою стороною, въ твердомъ зъ ними Цесаремъ и Венетіянами будучи союзѣ, ищетъ у нихъ бесурманъ мира; для якихъ мѣръ и пословъ Хана Крымского у себе держитъ и своего посла туда послати намѣрилъ. Зъ чимъ тебѣ и якъ потомъ посланцакъ мой отъ нихъ владѣтелей назадъ возвратился, зъ тимъ всѣмъ я его къ Вамъ Великимъ Государемъ зъ прилѣжнимъ вислаю поспѣшеніемъ.»

Зъ Батурина, декавіря 29, року 1694.

По виправѣ тоей грамоти на Москву, вскорѣ прибули отъ Палѣя посланники до Гетмана Мазепа зъ привѣтствіемъ листовнимъ празничнимъ Рождества Господня, и изъ прилѣжнимъ желаніемъ листовнимъ—же и словеснимъ Гетмана помочи войсковою отъ наступства Лядского, и изъ трома кондиціями ку его Палѣевой ползѣ чрезъ него-жъ вамишленными; на которіе Гетманъ, безъ вѣдома монаршого немогучи соизволити, писалъ о всемъ томъ зъ Батурина, генваря 4, до Царскихъ Величествъ обширную грамоту свою такъ:

«Прислалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй полковникъ охотничкій умислихъ посланникъ, Циганцука обозного полкового и свойственного своего, зъ привѣтствомъ урочистого праздника Рождества Господня, и писалъ ко мнѣ листъ свой, въ которомъ первѣе празничное виписалъ поздравленіе, а потомъ условное прошеніе о помочи и ратунокъ противъ наступствъ войскъ Полскихъ, которіи уже кривави противъ полчанъ его учинивши начинанія, неотмѣннимъ на него наступствомъ своимъ желаютъ кончити тое неприязненное намѣреніе. О чомъ дабы Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлomu Величеству, было вѣдомо, посылаю тотъ его Семеновъ Палѣевъ листъ въ приказъ Малія Росіи для достаточного донесеня. А яко ему Семену Палѣю сіи его посланники суть люде вѣрнии и надежнии, такъ онъ приказалъ имъ словесно свою и всѣхъ полчанъ своихъ и жителей мѣста Хвастова прозбу мнѣ Гетману предложити, желаючи плачевне о той же ратунокъ; которіе его посланники мнѣ въ словесной мовѣ троякимъ способомъ потѣхи себѣ потребовали, або жеби ему Семену Палѣю и всѣмъ полчаномъ совершенно помоглъ виправою войска, зъ котормъ бы онъ отъ наступства войскъ Полскихъ оборонитися моглъ; або, если помочи дати не можно, жебимъ ему и всѣмъ полчанамъ его и жителемъ Хвастовскимъ позволилъ зійти ізъ Хвастова, и поселитися въ Василковъ или въ Триполь, якіе обои запустѣлиіи суть мѣста, а по мирнихъ до-

говорахъ въ Вашу Царского Пресвѣтлого Величества сторону належащи; а если того позволенія получитьи имъ невозможно, то жебимъ ему далъ позволеніе удатися о помочь до бѣсурманской стороны. Бо хочай по преожномъ указу монаршомъ дойшло отъ мене Гетмана до ушей его Семена Палѣя тое предложене, что онъ самъ, если того похочеть, зъ женою и зъ дѣтми своими, безъ людей зъ нимъ будучихъ, можетъ быти сюда въ Богохранимую Вашего Царского Пресвѣтлого Величества державу приняти, а если полчанъ оставити не хочеть, то чтобъ зъ ними ишолъ туда отколъ вѣйшолъ, на Запороже, а оттолъ бы, полчанъ своихъ въ города Малоросійскіе расправивши, самъ безлюдно сюда-жъ прибывалъ; однако-жъ того обойга чинити не хочеть, разсуждаючи себѣ, же якъ самому ему кромѣ полчанъ своихъ приходити сюда, а тамъ въ Хвастовѣ на згубное имя людей оставити, здается быти встидно и грѣшно, та и на Запороже зъ людьми, аиле жони и дѣти маючими, удаватися есть неудобно, и отнюдь люде тѣи въ Хвастовѣ зъ нимъ будучи отъ него рознитися и Полской власти приняти на себе не хочуть. Прото (мовитъ посланій) онъ Семень Палѣй, если не можетъ получитьи помочи и обороны, зичилъ бы зо всѣми людьми, женами и дѣтми простимъ путемъ зъ Хвастова подъ високодержавную Вашу Царского Пресвѣтлого Величества руку, а мѣсто Хвастовъ оставити въ такомъ разореніи, въ якомъ обялъ его своими людьми тѣи приходомъ. На тѣи теди его Семена Палѣя прошенія отписалъ я до него, же нѣчого зъ тихъ трохъ рѣчей ему дати и позволить не могу безъ Вашего Великихъ Государей указу, по которой яко писалемъ наскорѣ, такъ и обѣцалемъ ему впредъ о томъ дати знати. А о томъ словѣ, якое его Семенови посланіи о исканіи у бесурманъ помочи предложили, гоборилъ я имъ посланіемъ словесно обширнимъ предложенемъ, же бы онъ Семень чинити не важился того, бо яко тое дѣло есть Вамъ Великимъ Государемъ правосла-

нимъ христіанскимъ Монархомъ и всему христіанству противное, такъ ему Семену, отбирающему превелику Вашу монаршую милость чинити того не годится, жеби онъ зъ своихъ мислей такое неприличное викинулъ намѣреніе. Въ чомъ обѣщалися мой приказъ выполнить. А говорилемъ тое имъ-же посланнмъ, же если уже Полская сторона зъ бесурманскою стороною до миру приступити желаетъ, то не похотятъ бесурмане ему Семену Палѣю жадной дати помочи; теди на тое посланіи отказали, же абы тилко онъ Семенъ Палѣй, якій колвекъ о томъ учинилъ одовѣтъ, заразъ бы ему прислана была помочь, понеже предъ симъ сами его бесурмане о тое потребовали. А такъ я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданій, о семъ всемъ наскорѣ Вамъ Великимъ Государемъ доносячи, покорне прошу милостивого Вашего монаршого указа, якій маю противъ таковыхъ горячихъ и насилнихъ Семена Палѣя прошеній дати отвѣтъ? А тое мене непомаду делегаетъ, же онъ Семенъ Палѣй въ своемъ листѣ писати тое смѣетъ, же будто онъ на мое гетманское слово и обнадежене тамъ въ Хвастовѣ осижовался, и людей, въ немаломъ числѣ зъ нимъ будучихъ, пріймовалъ и умножилъ на поселеніе, не ниущи жадного иного о цѣлости своей способу; якого обнадеженя я николи ему не чинилъ, епротъ того, что тилко по Вашомъ монаршомъ указу, въ многихъ Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества грамотахъ, обнадежовалемъ его Вашею Царского Пресвѣтлого Величества милостию, запобѣгаючи тому, чтобъ онъ зъ непомисльного поведенія якихъ противнихъ не хватился намѣреній, стративши уже отнюдъ свою въ коронѣ Полской надежду, отколъ хотяи би не вѣдати явмы обнадеживано его добродѣйствами, не хоцетъ тому николи вѣрити; а такъ теперъ развѣ онъ самъ будучи простимъ челоуѣкомъ не внималъ моихъ въ указѣ Вашомъ монаршомъ ему предлаганихъ словъ, и положилъ себѣ и людемъ при немъ будучимъ за таковое неподобное обнаде-

жене, яке теперъ въ писмѣ своемъ докладаеть. О немъ Палѣю думній дякъ Его Милость господинъ Емельянъ Игнатіевъ Украинцовъ зѣло разумно разсуждаеть, же хороше было предъ симъ его зо всѣми людьми при немъ будущими приняти, коли онъ у жаднии зъ Полскою стороною еще не прійшошь былъ ссори, а теперъ когда онъ въ кривіи вступилъ съ Поляками росправи, то намъ, принявши оногo, надобѣ принятися и за оружіе, понеже Полская сторона легко его оставити не хочеть.»

Зъ Батурина, генваря 4, року 1694.

По виправѣ тоеи на Москву грамоти, прислалъ до Гетмана Мазепи въ Батуринь Преосвященій Θεодосій Углицкій, Архієпископъ Чернігговскій, два листи Латино-Полскихъ отъ пана Домѣнѣка Полубинского хоронжого воеводства Смоленского, зъ Глуховичъ, генваря 14, до него отца Архієпископа и до Гетмана писаніе со желаніемъ таковимъ, еже би, Римскую схизматическую отринувши вѣру, моглъ zostати ласкаве принатій въ Богохранимую благочестивихъ Монарховъ Російскихъ державу, и удостовтыся первобытного синовства по своихъ продкахъ церкви Святія Православнія Восточнія Кгреко-Рускія; якіе листи такъ ся въ себѣ имѣють:

Ясневелможній въ Богу Превелебній Мосцѣ
ксіонже Архієпископъ Чернігговскій, мой
велце Мосцѣ Пане и добродѣю милостивій!

Дѣдовская антецесоровъ моихъ релѣгія, которая по войнѣ межъ Поляками и Литвою зъ онихъ вигасла, и вѣра Руская церкви Святой восточной есть миѣ оказією, абимъ Царемъ Ихъ Мосцомъ Московскимъ, яко оній чтителемъ и блюстителемъ, давное зъ предковъ отдавши подданство, въ онихъ вихалъ панство. До чого яко тоеи релѣгii возбужденіе во миѣ, такъ обридліи и згоршаючіи въ Римской ре-

лѣгкіи не тилко въ свѣцкихъ, але барзѣй и въ духовнихъ
обычаяхъ поступки до вимовлена, не тилко до выписаня, труд-
нів, а того великовладнихъ Монарховъ Московскихъ вели-
кая и мудрая въ панствахъ губернія и подданимъ и удаю-
чимся до себе ласка, щедробливість и милосердіе цѣлому
славное свѣту прѣзываетъ. При томъ забороненое въ Полцѣ
и Литвѣ чрезъ конституцію, подъ смертною казнію и ото-
бранемъ добръ, до опущеной чрезъ предковъ вѣри и релѣ-
гій возвращеніе, кгда тая кара есть перешкою до вико-
наня, удаючись подъ поданство Царей Ихъ Мосцовъ, те-
перь мѣючи часть наиспособнѣйшій зъ многихъ оказій, ко-
торіи предъ Вашимъ Мости Мосцѣ Панемъ и добродѣемъ за
обаченіемъ предложатся, на тое резолююсь и до skutку
привести зичу. Аже певного пріятеля въ небезпеченствѣ
познати и искати жебимъ себѣ безъ уваги не поступилъ,
и не мѣючи певности удатися легкомыло не здалъ,
кгда до Ясневелможнихъ Его Милости Пана Гетмана
Сѣверского, Его Милости Пана асаула енералного, Его
Милости Пана воеводи Чернѣговского, Его Милости Пана
полковника Чернѣговского и Ихъ Милостей Пановъ сот-
ника и писара Чернѣговского литералное мое теперъ про-
шеніе вношу, и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана въ томъ
ласки, промоціи и инстанціи до Царей Ихъ Мосцовъ и до
именованыхъ прошу, абисъ въ семь намѣреніи, помощи по-
даючи руку, яко самъ тутъ резидуючи, близко помогти и до
онихъ промовати рачилъ. Потягнетъ Вашей Мости Мосцѣ
Пана и добродѣя до того самая сія релѣгія, которой естесъ
пралать и епископъ найгоднѣйшій, же заблудшее овча зъ
заточенія въ власную ограду добрій взищещи Пастыру!
Розумѣючи о високой ласцѣ Царей милостивыхъ и Ясне-
велможного Его Милости Пана Гетмана, цѣлой ради и Ихъ
Милостей Пановъ воеводовъ, ижъ хочай тутъ для релѣгій и
началниковъ прійдетъ мнѣ маестности и субстанцію оста-
вити, нагородитъ тое щедробливою рукою и обмыслитъ,

любо зъ позосталихъ на Сѣверу и Смоленчизнѣ дѣда и отца моего добръ, любо зъ щедробливости Панскоѣ такое мѣсце, за чимъ би моглъ службу служити за достоинство церквей Божіихъ и царское, и щасливое пановане и доброе здравіе Ихъ Милостей маестатъ Божій благодати. Въ чомъ ласки Вашей Мости Мосцѣ Пана и промоціи прошу особливе, нехотячи заразъ того чинити, жебы тутъ певнихъ рѣчей для будущихъ непевнихъ не утратилъ, ажъ и отъмененнихъ Ихъ Милостей и отъ самого Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя певную въ самой рѣчи безъ забави отберу декларацию чрезъ респонсъ; зъ которого вирозумѣю если отмовка чили аккомодациа будетъ, и въ той часъ притомне поклонитись Вашей Мости Мосцѣ Панству всѣмъ деклярую. Чего чекаючи и въ ласку мене рекомандуючи Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя, къ отческимъ приподаю ногамъ, застаючи Вашей Милости Мосцѣ Пана и добродѣя милостивого нижшій слуга. Домѣнѣкъ Полубинскій. Зъ Глуховичъ, 14 генваря, року 1694.»

Другій листъ до Гетмана отъ того-жь.

Ясневелможній Мосцѣ Пане Гетмане, войскъ Сѣверскихъ Ихъ Царскоѣ Мосцѣ, мой велце Мосцѣ Пане и добродѣю милостивій!

Та есть натура людской конституціа. ижь частокротъ на томъ свѣтѣ рожной если неуставичной звика подлегати отмиѣнѣ, по части припадкомъ случайнимъ, по части же за ординансомъ найвишого Творца. Я буду теперь експеріентъ оного мапудукци, когда миѣ до давнихъ интенцій виконаня приступить ласкава Вашей Мости Мосцѣ Пана промоціа и ласкавость; цѣле уже намѣрилиемъ, абимъ моглъ подъ милостивую Царей Ихъ Мосцовъ протекцию и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана вѣхати за границу, и безпечное мѣсти

ТОМЪ 3. 14

прятуне. До чего не есть оказією шадна противъ Королевѣ Его Милости невѣрность або зрада, а мѣ къ Рѣчи Посполитой, але тилко, же обридлемъ себѣ вѣру Римскую, въ которой теперъ много злихъ поступковъ и згоршеніе въ духовенствѣ чрезъ симонію и ласки Божіей продаваніе намножилося, а въ свѣцкомъ панствѣ чрезъ беззаконіе и кривдѣ, отъ вишнихъ становъ меншимъ убогимъ дѣющимся не безъ нарушеня совѣсти. Видячи близкую погибель чрезъ незгуду духовенства и зраду пановъ и гетмановъ, уважаючи, иже есть народъ Полскій безъ права и справедливости, до отчистой антесесоровъ monkъ релѣгии Греческой церкви правовѣрной святой восточной привертуть себѣ аичу, и оную оставленную паки воспріяти. Аже въ насъ ти духовніа паралати въ конституціяхъ сеймовикъ зъ согласіемъ цѣлой отчизни постановили: если би кто мѣлъ якъ зъ Русской релѣгии, такъ и иншихъ вѣръ, зоставши Римляномъ, хочъ би и наслѣдникъ которіи до отческой или до дѣдовской повернутись вѣри, аби на горлѣ и отобраню всѣхъ добръ былъ караній; для того и я, между границами королевства Полского и княженія Литовского не могучи паки воспріяти Православной релѣгии, подъ протекцію Царей, Ихъ Мосцовъ и Вашеи Мости Мосцѣ Пана, яко тоей релѣгии ревнителей, дѣлателей и разширителей, прибѣгаю зъ майнишимъ моимъ уклономъ, Пана моего милостивого обамаючи ноги, жеби въ той оказіи не утерпѣти отверженія, яко зъ ласкавого залѣценія имѣю надѣю; ижъ славно цѣлому свѣту Царей, Ихъ Мосцовъ, ласкавость и щедробливість, тутъ же и самага Вашеи Мости Мосцѣ Пана промочія и ласка не схочетъ отринуть мене отъ подданства сего, а за обивателя отчизни Царей, Ихъ Милостей, невѣрного панства схочетъ вринуть подданого, на той же службѣ мене слугу своего подданого въ Смоленскомъ и Черниговскомъ воеводствѣ поставити, зъ якої предки наши и родичъ мой родителей Царей, Ихъ Милостей, до войны

служилъ. Которого и афектовалъ по колкокротне блаженіи памяти Царъ милостивій чрезъ свои ласкави панскіи грамоти намовляючи, абы до православной вѣри повернулся, але редиць мой, жалуючи потомства малого и жени своен, матки панней, отмовлялъ; що я мѣючи въ памяти, любомъ на той часъ былъ малій лѣти, зичу поветовати интенціи и Царевъ Его Мосцѣ задосить учинити, кгда теразнѣйшимъ щасливѣ пануюцимъ Царемъ, Ихъ Милостемъ, хочу цѣле быти вѣрнимъ подданымъ. До чого если мене приведетъ особлива Вашей Мости Мосцѣ Пана ласка и промоція, которой узнавши за щасливое пановане и доброе здравіе Царей, Ихъ Милостей, и самого Вашъ Мости Мосцѣ Пана, до чеканя нивота моего, маестать Божій благодати буду долженъ, а теперъ, подъ ноги самого себе Вашъ Мости Мосцѣ Пана моего стелючи и ласцѣ отдаючи, пожаданого респонсу буду чекати, встаючи назавше

Вашъ Мости Мосцѣ Пана милостивого зичливій и
найнижшій слуга,

*Dominik Stanisław Połubinski Chorąży wojewódstwa
Smoleńskiego.*

Зъ Глуховичъ, 14 генваря, 1694 року.

По такомъ одозву и желаніи пана Полубинского, учиненъ къ нему отвѣтъ отъ Архіепископа и отъ Гетмана, абы того доброго и спасенного намѣренія своего не занехиваючи, прибылъ зъ несумѣною надеждою о гетманской ку себѣ ласце. По которихъ отвѣтахъ, прибувши онъ въ Чернѣговъ, учинилъ отверженіе вѣри Римскія, и принялъ правило благочестіе святое; потомъ вскорѣ оженился, понявши цорку значного войскового товариша Чернѣговского Карпа Мокрѣевича и, респектомъ гетманскимъ облагодѣтелствований, началъ жити въ Стародубовѣ и атаманомъ городовимъ вскорѣ учиненъ.

Немногому потимъ прешедшу часу, когда получилъ Гетманъ зъ Палѣвого донесеня Лядскіе зъ Турками корреспонденціи, тогда на шляхъ, зъ Бѣлогородщини до Криму лежацій, для взятя языка виправилъ въ полтораста компанійцовъ Федка, бывшого Атамана Кошового, и, ознаймуючи о томъ на Москву, ознаймовалъ тогди-жь и о одномъ Лютру, зъ Кролевца Прусского прибыломъ и вѣру благочестивую принявшомъ (его же азъ мню быти Михаїла оркганѣсту, иже и схимникомъ благоподвижнымъ zostалъ въ монастыру Кіевопечерскомъ, о которого прибытію зъ Прусь въ Батурины прошлого року пространше виразилемъ) и о иныхъ Лютрахъ Кролевецкихъ православія святого желавшихъ, чрезъ такую свою зъ Батурина, генваря 21, писаную грамоту:

«Прислалъ ко мнѣ Семень Палѣй охотницкій полковникъ писмо свое, ознаймуючи о одномъ своемъ полчанинѣ, которій, зъ нѣкоторихъ случаевъ бывши за рекою Диѣстромъ въ поганскихъ жилищахъ, Тягинѣ и иныхъ мѣсцахъ, и назадъ къ нему повернувшись, сказивалъ ему о послу Полскомъ къ Солтану Турскому для миру виправленомъ, и о двохъ мурзахъ, зъ Полци назадъ зъ значними подарками отпущенихъ, которіи при его бытности ишли чрезъ тамошніе краи, змѣраючи до Андринополя, где и Хана Кримского бытность у Султана Турского быти повѣдаютъ, и иншіе о тамошномъ поведеніи и о бѣсурманскихъ намѣреніяхъ поголовски. Я теде вѣрній Вашему Царскому Пресвѣтлomu Величеству подданій, по моей обиклой должности, для донесеня тихъ вѣдомостей, тое Семеново Палѣво писмо при семъ моемъ листѣ въ государственой Вашъ монаршіи приказъ чрезъ почту носилаю; а что я зъ умислу бывшого Атамана Кошового Федка, въ полтораста человекъ добрыхъ компанійныхъ людей, на шляхи бесурманскіе, зъ Бѣлогородщини въ Крымъ лежацій, для языка виправилъ, уже тому сѣмъ недель совершилося, и что послалъ умисльного посламца для вѣстей въ Волоскую землю и Мултанскую, теде онихъ

до сего часа еще нѣтъ повороту; а когда, дастъ Богъ, они учинятъ поворотъ, тогда я наскорѣ должное учиню Вамъ Великимъ Государемъ донесене. О семъ Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же на сихъ дняхъ прибыли ко мнѣ въ Батурины зъ князства Литовского, зъ города Вилнѣ люде, одинъ тотъ же человекъ, которій и прошлого року о дѣлѣ церковномъ былъ у Преосвященного митрополита Кіевского, а другій человекъ такий, что будучи въ бесурманской неволѣ, помощію Божіею освободившись зъ оной, намѣрилъ быти въ Кіевѣ для поклоненія мѣстамъ Святимъ Печерскимъ, а третій Нѣмецкой породы зъ города Кролевца, зъ подѣ власти Князя Брандебурского, зъ межи тихъ Нѣмцовъ, которіи оставивши Лютерскую ересь, хочутъ принять правимъ намѣреніемъ Православную христіянскую вѣру Восточного исповѣданія; и уже сей человекъ сюда прибылій совершенно zostалъ синомъ церкви Восточной, тотъ сказуетъ, же оніи Нѣмци въ Кролевце и около Кролевца будучи, которіи Православную вѣру принять намѣрили, имѣютъ въ превеликой и милосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества милости свою надежду, что въ томъ ихъ благомъ начинаніи будетъ имъ монаршое заступленіе, за котормъ чають быти свободенн отъ иновѣрнаго и вредительнаго душъ своихъ заблужденія. Да тѣи-жь Литовскіи люде казываютъ, что назначеній сеймъ пошолъ въ отложено для того, что Королевское Величество есть великою знятій болѣзнію; на которій сеймъ любо и Литовскіе Сенаторѣ, а особливне Сапѣга Гетманъ Великій віехалъ былъ, однакъ удержался въ своихъ Литовскихъ границахъ.»

· Зъ Батурина, генваря 21, року 1694.

Егда по виправѣ на Москву вишеписаной грамоти, получилъ Гетманъ вѣдомость зъ писма полковника Переяславского Мировича и изъ повѣсти товариства полку его, о непризненихъ Малої Росіи намѣреніяхъ бесурманскихъ и о

пріятельствѣ Полескомъ зъ Портою Отоманскою, государству Російскому зложелательною, тогда, генваря 24, зъ Батурина писалъ о томъ къ Москвѣ грамоту свою сичевую:

«Писалъ ко мнѣ полковникъ Переясловскій донесачи, что полку его три человекъ чину козацкого были зъ торговимъ дѣломъ за рекою Днѣстромъ въ землѣ бесурманами владѣемой, где обрѣтается Стоцикъ Ягорлицкій, и оттол на сихъ часехъ въ Переясловль повернувшись сказали ему, что самъ Ханъ взятъ къ Солтану Турскому до Андрияшополя; а тамъ въ Бѣлгородщинѣ Солтани, подъ Ханскою (?) обрѣтаючися, конечно готовятся зъ Крымскими Солтанами, тамъ же по Венгерской войнѣ удержанными, зъ Бѣлгородскими Ордами ити подъ Малоросійскіи Вашего Царского Пресвѣтлого Величества города (въ чомъ имъ Господи Боже не допоможи); а особно тамъ въ Бѣлгородщинѣ голосно тое проносится, что Полскій посель пойшолъ до бесурманъ, и уже Подаци бесурманомъ братіями учинилися, и имѣють имъ бесурманомъ во всемъ на войнахъ быты помочними. Зъ яковою вѣдомостію онъ Переясловскій полковникъ прислалъ ко мнѣ зъ тихъ троухъ козаковъ тамъ будучихъ одного человекъ, и я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданий, исполняючи должность мою, того-жъ козака зъ тоєю вѣдомостію и изъ словесною обширѣйшою о всемъ повѣстію и листъ полковника Переясловского посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ найскорѣй, дабы о всемъ томъ Вамъ Великимъ Государемъ было вѣдомо. По сихъ вѣдомостехъ сподѣваюся достаточнѣйшого извѣщенія вприходе сюда тихъ Креста Святого непріятелей, бо зъ полку Переясловского и изъ нихъ приказалемъ держати уставичніи на томъ боку Днѣпра караули, у паланкахъ Лебединской и Уманской и ишихъ пристойныхъ мѣстцахъ. Если теде принесенно мнѣ будетъ таковое извѣщеніе, что они непріятели совершенно отъ поганскихъ своихъ жилищъ рушатся, и сюда подъ Малоросійскіе города приходъ свой накерують, то и я Гетманъ

зъ тяжарами войсковыми, того-жь часа зъ Батурина рушивши, пойду туда, где того дѣло военное потребовати будетъ. Для чего и полкамъ всѣмъ однимъ уже рушится зъ домовъ, а другимъ въ досконалой быти до рушеняся поготовости приказаемъ; при семъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благодетинѣ.»

Зъ Батурина, генваря 24, року 1694.

Потимъ, генваря 29, одержавши Гетманъ отъ Палѣя зъ Абазиноваго ему Палѣю донесення такую вѣдомость,— что непріятели бѣсурмане непремѣнно намѣриваютъ приходити войною подъ Малую Россію, а Поляки непремѣнно приуготовляются приходити зъ войсками ку Хвастову на истребленіе Палѣево, чего онъ боячися просилъ себѣ позволеня гетманского перейти зъ Хвастова зо всѣми при немъ будущими людьми на жите до запустѣлого Триполя,— писалъ е томъ зъ Батурина до Царскихъ Величествъ такую грамоту:

«Писалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй, ознаймучи о непріятелехъ бесурманахъ, же они, по злокозненномъ поганскомъ намѣреніи своемъ, имѣютъ приходити въ военныхъ промислахъ подъ Малоросійскіе Ваши Царского Пресвѣтлого Величества гореди. Якіе вѣдомости прислани ему зъ мѣста Браславля отъ нѣкоторого козацкого полковника, Абазиномъ прозиваемого, а тотъ Абазинъ повзялъ они зъ Татарскихъ язиковъ, которыхъ самъ онъ Абазинъ, зъ товариствомъ будучи въ военныхъ промислахъ подъ жилищами непріятелскими, недавно взялъ; и я по тихъ вѣдомостехъ приказалъ всѣмъ полкамъ рейменту моего рушится зъ домовъ и наблизитися ку рецѣ Днѣпровѣ, а и самъ зъ арматами и пѣхотами на сихъ же днѣхъ зъ Батурина вѣйти, и туда-жь ку Днѣпровѣ для отнору непріятелей простовати хошу.»

«Въ томъ же писмѣ своемъ онъ Семенъ Палѣй докладеть, же въ Бѣлагородщинѣ межи бесурманами носится поголоска, что бесурмане зъ Полскою стороною за нимѣн-

нимъ Полскимъ поселствомъ конечве помиритися мають, и что Полскіе войска прибѣраются учинити на него Семена Палѣя конечное наступленіе; зъ якихъ мѣръ онъ тривожачися и ужасаючися, проситъ условне о тое, если ему ратунку и помочи въ Хвастовѣ не будетъ, аби позволенно ему зо всѣми теми людми, которіе при немъ въ Хвастовѣ найдуются, перейти оттоль до запустѣлого мѣста Триволя, которое въ сторону надъ рекою Дѣвпромъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества обрѣтается.»

«Теди я тое его Семена Палѣя письмо, зъ иными писмами къ нему писаними, при семъ моемъ листѣ, въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ, чрезъ умисленного послаючи, прошу покорственно о милостивій Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршіи указъ скорій, якъ я Гетманъ на тое его Семеново прошеніе отказати мѣю? О семъ и паки покорственно Вамъ Великимъ Государемъ бючи челомъ, отдаюся пренайпокорнѣйше Вашей премилостивой Царского Пресвѣтлого Величества благостинѣ.»

Зъ Батурина, генваря 29, року 1694.

Того-жъ генваря 29, завзявши Гетманъ подзоръ на Палѣя, же будто противъ Шоляковъ затыгаеть себѣ помочи отъ бесурмановъ, такъ же о одномъ шляхтичу, зъ Полски въ Батуриѣ бывшомъ, и о Федковомъ для языка Татарского виправленомъ медлѣннѣ, писалъ зъ Батурина о томъ къ Москвѣ такъ:

«Доношу покорне Вамъ Великимъ Государемъ, же имѣючи я зъ поголосокъ такіе вѣдомости, что будто Семень Палѣй, отпустивши отъ себе зъ неволѣ одного значного Татарина, послалъ зъ умислу въ бесурманскую сторону, ищучи себѣ тамъ противъ наступаючихъ на себе войскъ Полскихъ помочи (о якомъ намѣреніи и посланнѣи его Семенови Палѣеви открыли были мнѣ слово, о чомъ я предъ симъ Вамъ Великимъ Государемъ доносилъ), посладемъ я теперь въ Хвастовъ умисленного козака Батуринского, вѣвѣ-

даючись о томъ певности, если такъ дѣется, и писалемъ до него Семена Палѣя, упоминаючи зъ подтверженіемъ, абы такого дѣла Богу и Вамъ Великимъ Государемъ неугодного и всему христіянству шкодливого чинити не важился, докладаячи тое, же и самому ему такая завзятость впередъ пожитечна быти не можетъ. Якій теди онъ Семепъ Палѣй на тую мою посплку чрезъ писмо свое вимовляючися, же того не чинилъ и чинити не хочеть, учинилъ отвѣтъ, то я при семъ моемъ листѣ въ приказъ Малія Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ послаю. Тутъ же покорне докладаяю, же на сихъ свѣжкопрошлихъ числахъ былъ у мене въ Батуринѣ зъ Полской стороны, зъ листомъ Гетмана Короного, гусарского князя Радивила подканцлерого Литовского корогви товаришъ Андрей Яблоновскій, ищучи бѣглого своего челядника, которій, много въ имѣніи его зашкодивши, увойшолъ будто на сю сторону, но не возмогъ того шкодци нѣгде спостигнути; прото я оногъ вскорѣ назадъ отправилемъ, а якій онъ принеслъ ко мнѣ отъ Гетмана Короного листъ, тотъ я, такъ же и отпису моего, до него Гетмана писаного, списокъ, и писма, отъ полковника Чернѣговского о вѣдомости ко мнѣ принесеніе, послаю въ тотъ же Малоросійскій приказъ.

«Доносилемъ килкокротне Вамъ Великимъ Государемъ о томъ, что послалъ я Федка, бывшего Кошового Атамана, зъ товариствомъ подъ жилища непріятелскіе для добуття язика Татарского, чрезъ которого бы можно провѣдатися о наміреніяхъ и замислахъ непріятелскихъ; но знать за великостію снѣговъ и морозовъ не могъ онъ Федко до сего часа жадного добутти язика, и часть одна его товариства уже возвратилась въ городи назадъ, а зъ другою частью самъ онъ остался еже у устью реки Диѣпра, поблизу жилищъ непріятелскихъ, для чиненя далшихъ своихъ о язика промислу. О чомъ якое писмо прислалъ ко мнѣ полковникъ

Лубенскій, то е я посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ для вѣдома въ приказъ Малія Росіи.»

Зъ Батурина, генваря 29, року 1794.

Въ прошломъ 1693 року, Святѣйшіе Вселенскіе, Досифей Іерусалимскій и Каллиникъ Константинопольскій, патріархи писали къ Москвѣ грамотами своими о странныхъ архіепископахъ, въ государство Російское для милостивѣхъ приежджающихъ и патріархами именуемыхъ (яко же и Мелетій Ахридонскій, иже въ Нѣжинѣ бысть и умре, о которомъ въ прошломъ року положена грамота патріарха Константинопольского), а зъ Москви такъ отъ Пресвѣтлѣйшихъ Государей Іоанна и Петра Алексѣевичовъ, яко и отъ Святѣйшого Адриана патріарха Московского, такъ до Гетмана Мазепи, яко и до Преосвященного отца Варлаама Ясинского митрополита Кіевского, о тихъ же странныхъ патріархахъ въ Русѣ именуемыхъ писано особахъ, а именно до Гетмана отъ патріарха Московского, декаврія 3, такая писанна грамота:

Адрианъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашей Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского обоихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастирское благословеніе.

Во всемъ человѣческомъ жителствѣ Всемудрій Творецъ нашъ Богъ опредѣли чини и всякому мѣри, въ усмотрѣніи благочинства ради истиннія благочестивія вѣри, безъ чина же и надзиранія достоодолжнаго вся безкрасотна уничиженна и развращенна бывають, отнюду же многія неблагословенія, вини и смущенія въ людехъ съ великими грѣхами творятся; и то ради въ жителствѣ человѣковъ гнѣвъ Владики Господа

возгаряется, не токмо здѣшнему томленію, но и въ будущая вѣчная осуждаются мученія. Недобрѣ убо Нашей Мѣрности нинѣшняго времени совершенно изылся, яко въ Малой Росіи принжджія отъ коихъ любо странъ архіереи, и ни извѣстія, ни свѣдѣтельства коего ѿмуща о себѣ, служатъ самовольне гдѣ и которій будетъ, и въ чиствъ священній святятъ, въ діакони и въ попи, и називаются епископи, митрополитами, архіепископами, патріярхами, инни подъ запрѣщеніемъ своихъ архіереевъ, инни изверженни сана, инни безъ мѣствъ, и то гдѣ за мзду поставится, и величаются въ церквахъ, и потомъ велятъ имена своя поминати въ чужихъ епархіяхъ. И сему отнюдъ быти не подобаетъ, и Святѣйшіи патріярхи нашего благочестія, Константинопольскій съ прочіими, таковымъ повелѣша всячески возбраняти и не попускають въ таковая дерзновенія безъ нашего особаго здѣ смотрителства, откуда и то гдѣ и како; и лучше бы таковымъ безмѣстнимъ странникомъ, аще пріятельствуетъ, и то кого, жити въ монастырехъ, а ни во градѣхъ по мирскихъ домѣхъ безчинно скитатися, ни на кую же потребу, по точію на соблазнъ многимъ.»

«Пришедъ убо къ Нашей Мѣрности града Нѣжина поплъ Ѳеодоръ, синъ попа Ѳеодора Троецкого, что въ Нѣжинѣ на посадѣ, проси, ежеби ему дати гдѣ здѣ мѣсто и повелѣти служити; егла онъ вопрошенъ бысть: кто его въ діакони и въ попи посвятилъ и къ коей церкви? Онъ же сказалъ, что посвятилъ его патріярхъ Мелетій Ахридонскій, и живетъ де онъ въ Нѣжинѣ и патріяршескую честь носитъ, яко бы во власти своей; и се не добро—не къ мѣсту бо во священній чиствъ не поставляются, а онъ не бистъ патріярхъ, токмо архіепископъ, и уже отгуду изъ своей епархіи изгнася, и за величаніе свое запереться такового имени; и аще гдѣ тако будетъ именоватися впредъ, отлучаютъ чина тамошнія патріярхи, граммати ниѣ обрѣтаются. Патріяршескихъ же престоловъ во церкви нашей Восточной колико извѣстно всѣмъ. Сія же его Арсеніева гордость отъ злаго самоиѣннаго киченія пре-

бысть ему на худшее. Сего ради отсель онъ да запретится тако именоваться, и служити ему въ Малоросійскихъ городѣхъ Пресвященній Варлаамъ Кіевскій митрополитъ да возбранитъ; ему же и твоя любовь въ семъ что потребно ко общей ползѣ да поспѣшествуеши. Яко лиесь не нужда тамо архіереевъ; аще ли требно, и то би въ коемъ градѣ тамо особаго епископа устроить, яко о томъ прешедшихъ лѣтъ слышавъ Святѣйшій Киръ Досифей, патріархъ Іерусалимскій, что скитаючіися безмѣстніи архіереи не благочинствуютъ, писалъ ежеби гдѣ ради многого народа въ Малоросіи епископа и не одного поставити. При семъ твоей любвѣ многожизнства и доброполучства и любезнаго наслѣдія навсегда Мѣрность Наша желаетъ. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, 7202 лѣта мірозданія, Рождества же Бога Слова 1694, мѣсяца декаврѣя 3.

Адріинъ милостію Божією Архіепископъ царствующаго великаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ странъ Сѣверныхъ Патріархъ, о Святомъ Дусѣ, еяну и сослужителю Нашей Мѣрности, Пресвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому, Галицкому и Малія Россіи Архипастыру
благословеніе.

Егда во гражданствѣ чинъ должности право дѣломъ соблюдается и закони крѣпоствуютъ смотреливствомъ, тогда человекъ стародѣйство уставу доброе не повреждается каковою либо новостію отъ невнятія привходящаго. Во церковной же нашей тверди, наипаче зрѣнству такому быти подобаетъ, да храцится чинъ ея и канони Богопреданія и предопредѣленія отъ Святыхъ Апостолъ и Отець; яже добрѣ ти вѣси, вредительное бо о нѣхъ бѣдство и соблазнъ многимъ бываетъ, виноградоубителемъ же Всетворящій Домовладика истязаніемъ гремятъ, что суть сотвориша во оплотѣ истиннаго благочестія предано пріятіемъ своимъ.

Увѣщевающимися-же Наша Мѣрность сими, видимъ и слышимъ недобрѣ ходящихъ въ странѣ Малія Россіи архіереевъ Греческихъ и Сербскихъ, и незнатно кто откуду яздяще безъ всякаго возбраненія по градомъ и весямъ, поставляють во іереи и діакони ни къ церквамъ, ниже въ монастыри; иже оттуду приходятъ и къ намъ во гради, немуще коего о посвященіи своемъ извѣщенія и писанія, еже у собственныхъ архіереевъ, свойственныхъ епархій творится, и даются грамоти извѣстительнія чіею-либо достоинства чина. Яко и нынѣшняго 7203 лѣта, мѣсяца ноярїа 2 дня, пришедъ къ намъ проси Нашу Мѣрность нѣкій человекъ, іерей Феодоръ Феодоровъ сынъ Троецкого попа, что въ Нѣжинѣ на посадѣ, ежеби ему повелѣти или гдѣ мѣсто дати здѣ служить іерейство. Его же повелѣхомъ спросити: камо, гдѣ, отъ кого, къ коей церкви онъ посвященъ,—и сказалъ, что посвятилъ его во іереи въ Нѣжинѣ будто патріархъ Ахридонскій Мелетій, по твоему велѣнію въ праздность, ни къ коему храму, и писаній де у васъ свидѣтельствующихъ будто не дають, что и у него нѣтъ, и много де таковія архіепископи тамо у васъ сіе творять самочинно, и служатъ вездѣ ни кимъ возбраняемы, и величаются церковнѣ именами тятлъ своихъ во ектенїахъ, гдѣ кто прїидеть, или при которой церкви живетъ; а сей Мелетій Ахридонскій патріархъ зовется. Откуда сіе вѣд таковую честь и кто ему когда даде? Еще же онъ, яко свидѣлствуютъ патріаршіи здѣ грамоти, изгнанъ, бывъ тамо архіепископъ а не патріархъ, и въ царствующемъ здѣ градѣ бысть нѣкогда, архіепископомъ же звался; токмо чесо ради изъ своєю епархїи изгнася и тако скитається? знатно не за добро, яко тамо живутъ люди православнїе, а его еще повелѣша патріархи за таковую висость отлучати. Не токмо служити, но и изгнати таковыхъ гордо возносившихъ и безчинниковъ всюду изъ градовъ должно. Вездѣ явленное зло и неблагочинїе въ церкви отъ тако-

вихъ. Кое имъ дѣло въ чуждей епархіи, уже безименну
сущу и бездѣлну, изъ епархіи своей изверженну и изгнанну,
величатся, и безлѣпно во вредъ и смущеніе людей Бо-
жіихъ творити, и раззорати канони отческія, и возглашати во
церковномъ пѣніи имена? Зѣло сіе безчинно. Кто имъ власть
сію даде, и подобаеъ ли сему быти? Аще ли кто своего
престола архіерей лишился, то чесого ради безъ монастыра
скитатися, въ поношеніе архіерейскаго чина и во укоризну
церкве Божіа? еще же и безъ свѣдѣтельства подлиннаго
называются архіереи, сами и отлученніи, и пѣніи извержен-
ніе самочинствомъ служатъ. Прже сего и бывшій Гетманъ
Іоанъ Самойловичъ, егда въ Кіевъ митрополитъ отъздѣ
къ тамо строися, о таковыхъ архіереяхъ прилучившихся
тогда въ той странѣ, что не было тамо пастира свойствен-
наго, къ намъ писалъ, что нѣкому ихъ назирати и разсмотрѣ-
вать; а они по градахъ живутъ, и по торжищахъ ходять
безчинно, и ставятъ во священній чинъ своевольно незвано
кого и невѣдомо камо, для користи. И ти сине и сослужи-
телю нашъ нинѣ, которіи тамо странніи архіереи суть, во
градѣхъ Малоросійскихъ служити и безчинно тамо святити
во священнослужители не вели, да свѣдѣтельствуются предъ
нами, аще истинніи; и въ церковномъ пѣніи въ молитвахъ
и ектеніяхъ возглашати пршелцомъ имена съ титлами
возбрани; и жили би въ монастырехъ, а не по мирскимъ
домамъ бездѣлно скиталися во уничиженіе чести архіерей-
ской, въ поношеніе явное невѣждъ; да и впредъ кто при-
детъ откуду, чтобъ безъ нашего благословія и свѣдѣ-
тельства нашего никто не служилъ литургіи. И о томъ къ
Нашей Мѣрности отпши: суть ли таковая тамо, и koliko
ихъ нинѣ по градомъ, и хто они имено, гдѣ живутъ,
суть ли у нихъ свои епархіи? А Ахридонскому бывшему
архіепископу, нинѣ безглавно и самоиѣнно именуемому
патріарху въ гордости, по всякому образу служити въ тво-
ей епархіи не вели, и гдѣ онъ будетъ въ церкви, чтобъ

священники отнюдь во церковномъ служеніи и пѣніи не поминали его именованно, и патріархомъ онъ весма да не именуется. Или невѣсть Святая церковь Восточная колико патріаршескихъ престоловъ обрѣтается въ ней, како таковыя соблазны вводитъ; а когда ему ради странства жити, и онъ въ монастырѣ гдѣ да живетъ; а будетъ хочеть служити, къ патріарху Вселенскому даидеть, и получа рѣшеніе гдѣ, да пребываетъ тамо въ своихъ странахъ. И о всемъ семъ извѣсти сыну и сослужителю нашъ писаніемъ немедленно; ради же тебѣ споможенія о содѣлованіи въ ползу общую, писаномъ о семъ къ Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ, да поспѣшествуетъ Пресвященству Твоему. — Писанъ въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, міроздавія 7203 лѣта, Рождества же Іисусъ Хрестова 1694, мѣсяца декаврѣя 4.

На которіе царскіе и патріаршіе писанія яко Гетманъ, такъ и Ясинскій митрополитъ до Царскихъ Величествъ и до Святѣйшого патріарха Московского грамотами своими сицевіе учинили отвѣты:

Божіею милостію Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ нашимъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу и Петру Алексѣевичу, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцамъ, и многихъ государствъ и земель восточныхъ и западныхъ и сѣверныхъ отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и государемъ и обладателемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, нашимъ Премилостивѣйшимъ Великимъ Государемъ, богомолецъ Вашъ всегдашній, нижайшій рабъ и подножіе, недостойній Митрополитъ Кіевскій Варлаамъ, при моихъ всеусердныхъ до Превышенебесного Архіерея, благословящаго міромъ и всякимъ благо-

словеніємъ благостинимъ, старческихъ молитвахъ, съ поклоненіємъ до лица земнимъ всемирнѣйшимъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству за милостивое жалованное слово благодарственно челоуъ бѹ.

Богоугодною ревностію ко Вѣрѣ Святой Православной и ко благочинію церковному движими, дозволила Ваше Царское Пресвѣтлое Величество прислати благочестивѣйшій свой монаршіи грамотній указъ къ недостойнству моему, яко же и ко Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днепра Гетману благочестивѣйшему Іоану Стефановичу Мазепѣ, о томъ, что, по доносенію чрезъ писаніе отъ Святѣйшого Досеѣя патріарха Іерусалимскаго и всея Палестины, принужаютъ къ Вамъ Великимъ Государемъ, къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, для прошенія милостивѣ въѣкторіе страніе архіепископи, и въ Малоросійскихъ городахъ именуютъ себе патріархами противъ правилъ Святія Восточнія Церкви и уставу Святыхъ Отець. О чемъ къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и отъ Святѣйшого Калиника патріарха Константинопольскаго соборна грамота за руками прислана, съ великимъ на таковыхъ преступниковъ правилъ церковныхъ запрѣщеніемъ, ея же грамоти и списокъ отъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества здѣ къ намъ присланъ; и о томъ же Великій Господинъ Святѣйшій Кириъ Адрианъ, архіепископъ Московскій и всея Росіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ патріархъ, грамоти своя здѣ писалъ, архицестирске повелѣвая хривитися намъ отъ таковаго безчинія, правиломъ церковнымъ противного, и не нарицати коого таковаго архіепископа патріархомъ, имено же Ахридонскаго, иже доселѣ въ Нѣжинѣ бѣ. Таковій убо Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благочестивѣйшій грамотній указъ, недостойнству моему присланій, съ спискомъ

соборнія грамоти Святѣйшаго Константинопольскаго патріарха, яко же и отъ Святѣйшаго Господина Кира Адріяна, архієпископа Московскаго и всея Росіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ патріарха грамоту, богомудревѣ о благочиніи церковномъ поучающа мя, смирепо лобизая, прочтохъ азъ недостойній богомолецъ со всякимъ послушническимъ покореніемъ, же повелѣнія мнѣ въ Малоросійской сей Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества православної области, въ ней жебы никаковій былъ подзоръ поврежденія противнаго правиламъ церковнымъ и уставленіямъ Святыхъ и Богоносныхъ Отець. Но понеже въ то само время, егда отъ Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества монаршая и отъ Святѣйшаго архипастыря патріарша грамоти о повелѣнномъ дѣлѣ недостойнству моему отдани суть, въ обители Свято-Софійской митрополитанской Кіевской, извѣстился подлинно, яко святитель оный страній, о немъ же писано, именно Ахридонскій Мелетій, иже въ своей странѣ престоль оставилъ, живяше здѣ въ Малоросійскомъ Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества городѣ Нѣжинѣ, и нарицаніе имѣлъ не только архієпископа самовластнаго болшого, имѣвшаго прежде подъ властію своею и архієреевъ нѣколько, но и патріархомъ не равнимъ пяти самимъ болшимъ, но меншимъ, аки би намѣстнимъ, надлежащимъ до вселенскаго Константинопольскаго патріарха, уже отъ временнаго сего живота преставился, мѣсяца іануарія дня 31-го, въ году семь, въ томъ же градѣ Нѣжинѣ. Того ради азъ недостойній богомолецъ немогій уже о немъ скончавшемся повелѣного ми тако, якоже подобаше, исполнити, долженству елико возмогу, найначе же отъ прочихъ странствовати zde обиклихъ иноземныхъ архієреяхъ, блюсти опасно, да благочиніе то церковное, нинѣ тако нарочито многосвѣдѣйшимъ Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества монаршымъ указомъ и святѣйшескими грамотами утвержденое, хранимо будетъ въ Малой Росіи всеконечно. Зѣ

таковимъ при помочи Божіей обѣщаніемъ, при всегдашнихъ моихъ, аще и недостойныхъ мольтвахъ, нижайшее мое до лица земное великопостное поклоненіе и челобіе подъ стопи ножиа Вашего Царского Пресвѣтлого Величества всепокорствено слагаю. Зъ монастыра Свято-Софійского Кіевского, февраля . . , 1694 року.

До Патріярхи о томъ же.

Божією милостію Святѣйшему и Всеблаженнѣйшему Великому Господину Кирѣ Адріану, Архіепископу Московскому и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріярху, Отцу Отцемъ и Архипастору пастиремъ, моему премилостивѣйшему Отцу Архипастору и великому благодетелю, Вашего Всеблаженнѣйшого Святѣйшества нижайшій послушникъ и подножіе, недостойній Митрополитъ Кіевскій Варлаамъ, препокорственнѣйшимъ моимъ до лица земнаго поклоненіемъ благословенія архипастирского отческаго прося, всемирно челою бю.

О церковномъ благочивіи великое Вашего Святѣйшества радѣніе апостолскаго подражанія исполнено есть; подражаеши бо въ томъ самого Апостола Павла Святого, Коринфскую церковь увѣщавающаго: *вся благообразно и по чину да бываютъ*, и тогожде ко Колосаемъ глаголущаго: *аще и плотию отстою, но духомъ съ вами есмь*, радуясь, видя чинъ Вашъ. Сиче Святѣйшество Ваше Малоросійскіе Церкви, аще и многимъ мѣста разстояніемъ отъ нея сій, обаче духомъ присутствуеши, отческо на ню призирая и пастирско о ней радѣя, да въ ней вся бываютъ по чину благообразно; еже бо есть тѣлу душа, то всякимъ вещемъ въ духовномъ и мірскомъ управленіи благочивіи, безъ него же, аки

тѣло безъ души, вся бывають недѣйственна и неблагообразна. Благодичніемъ же койждо градъ и страна, и кажде вѣрныхъ церковь состоитъ и украшается; его же и намъ Святѣйшество Ваше архипастирско желаеши, за что смиреніе мое со всею Малоросійскою Церковію Вашему Архипастирству премногого воздаю благодареніе. А о нихъ же изволилъ еси Святѣйшество Ваше къ моему смиренію писати, о тѣхъ сице синовско отвѣтую: архіереи Греческіи и Сербскіи въ Малой Россіи не инніи бывають токмо тіе, иже отъ странъ своихъ въ царствующій градъ Москву къ Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ нашимъ, къ Ихъ Царскому Престолу Владичеству, по милостинѣ шествуютъ и оттуда возвращаются; и тіи zde безъ изволенія настоящего архіерея никогоже въ презвитерѣ или въ діакони ставятъ, развѣ по изволенію мѣстнаго святителя, яко же то бѣше во дни Преосвященного, во блаженно памяти почившого, архіепископа Лазара Черніговского, иже престарѣлости ради своея иногда удерживалъ молитвено у себе нѣкія Греческія архіереи въ помочъ себѣ, и за то милостиннею ущедралъ ихъ той же Преосвященній Лазарь; аще неприлучашеся у него которій отъ странствующихъ и милостинѣ просящихъ архіереевъ, а самъ бѣ боленъ, то на поставленіе презвитерское или діаконское посылалъ иногда въ Нѣжинъ къ архидостойному святителю Мелегію. О немъ же Вашему Святителству извѣствую, яко уже преставился мѣсяца іануарія, въ день 31; а жилъ онъ въ Нѣжинѣ близъ двадесяти лѣтъ по милости гетманской, имѣя отъ него препитаніе. Патріяршею же титлою нарицаемій бѣ, якоже мню, потому, понеже и въ Печерской Лаврѣ есть древнѣйшая икона нѣкоего Архидовского святителя Симеона, иже странствуя въ Кіевѣ преставился и почиваетъ въ гробницѣ Печерскія великія церкви; на иконѣ же его есть подписаніе сицевое: *Симеонъ милостію Божією Архіепископъ первій Кесаря Юстиніана земли Македонскія и Ааридонскія и Албанскія, Сербскія, Болгарскія,*

Гарватскія и Баснацкія, Мултано-Волоскія и Угорскія Патріярхъ и всея Аламаніи, Ексархъ великаго трону Апостолскаго Константинопольскаго и вселенія, року Божяго 1636; и по тому мною древнему надписавію преставлшіяся Святитель Ахридонскій Мелетій патріярхомъ нарицаемъ бѣ, обаче онъ не тако самъ себе тою патріяршою титулоу писаше: писашеся бо токмо *Мелетіисъ Архіепископосъ*, яко же видѣти есть его печати и въ подписахъ рукою власною, но наипаче народъ обаякъ патріярхомъ его нарицаше, и то понеже не бѣ отъ звѣрхнѣйшаго патріярха нѣкоего же возбраненія. А отселѣ, ащебы кто отъ таковыхъ Ахридонскихъ архіепископовъ, грядій въ царствующій градъ, случился быти въ Малой Россіи, то по наставленію Вашему Архипарстирскому никто же дерзнетъ патріярхомъ его нарицати, но ниже и нѣтъ каковымъ архіереемъ странствующимъ Греческимъ или Сербскимъ попустимъ въ церквахъ именами ихъ славиться, колми паче кого рукополагати не дадимъ. А о количествѣ нынѣ у насъ обрѣтающихся иностранныхъ архіереевъ сіе извѣщаю: вишепомянутой Ахридонскій Мелетій преставился, Сербскій же Никодимъ, мною яко уже есть нынѣ въ царствующемъ градѣ, той самъ о себѣ Вашему Святѣйшеству да извѣститъ; здѣ же еще обрѣтается Греческій святитель Дамаскинъ, вже и на Москвѣ бѣ и милостиѣ сподобися, той нѣкое время при моемъ смиреніи поживе, по пріятію моему, помощи ради старости моеи. О попѣ же Феодорѣ, Феодоровому сыну, буди вѣстно Вашему Святѣйшеству, яко Феодоръ попъ Троецкій не слышашеся въ Шѣкинѣ; вѣдѣмъ бо намъ зде живущимъ добрѣ есть извѣстно, яко въ Шѣкинѣ градѣ, при церкви Пресвятія Троицы бѣ іерей старъ, издавна тамо колико десять лѣтъ жителствовавшій, именемъ Илія, человекъ честенъ и Богоугоденъ, иже недавно преставился, а по немъ насталь сынъ его Алексѣй; Феодора же погатамъ не слышахомъ; и мною яко то плутъ нѣкій обрѣтается, ложнѣ клеветай, акиби въ нашей Малоросійстей странѣ

мѣстніи Архіереи не дають ставлиннихъ грамотъ тѣмъ, ихъ же рукополагають; но явная то ложь есть и клевета неправедная на церковь Божию и архіереевъ ея, языкомъ аки бритва взощреннимъ держающая, нѣсть бо, во истину нѣсть во странѣ нашей ни единого такового отъ мірскихъ іерея или діакона, вжеби не имѣлъ отъ архіерея своего ставленія грамоти. Да запрѣтится убо клеветчій на Божая той лживій священникъ необлекійся во правду и спасеніе, но въ клевету и въ клятву аки въ ризу! А Святѣйшество Ваше и впредь къ моему смиренію отческо милостивъ буди, готову сущу всегда всякое Архипастырское повеленіе со тщаніемъ и прилѣжаніемъ исполняти. О семъ и сторицею Вашему Всеблаженнѣйшему Святѣйшеству зъ нижайшимъ моимъ послушначимъ подъ святія стопи ножніа доземнимъ великопостнымъ поклоненіемъ припадая, духомъ лобизати держаю благословящую Архипастырскую святѣйшую десницу. Зъ монастыря Свято-Софѣйскаго Кіевскаго, февраля . . . , року 1694.

Въ томъ же мѣсяцѣ февруаріи Святѣйшій Адріанъ патріархъ Московскій писалъ до Гетмана Мазепи, въ двохъ интересахъ чернцовъ монастыря Межигорскаго, причину свою такую грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашей Мѣрности сыну, Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго обѣихъ странъ Днепра Гетману, Іоану Степановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе.

Всѣхъ благъ виновника Христа Господа Наша Мѣрность благодаряще, Твоей любви со всѣмъ Твоимъ до-

момъ жѣлаемъ здравія тѣлесемъ многолѣтно и спасенія души всесовершеннаго и благовременнаго, въ полученіи всякихъ изрядствъ да поживеши! При семъ Твоя любовь да увѣдомствися, яко общежителній Кіевскій Межигорскій монастирь Нашей Мѣрности ставропигія, то о каковыхъ либо приключеніяхъ ради требователнихъ имъ сосѣдствъ по должности своей намъ извѣщаются. И Твоя любовь ради состоянія во благое и полезное къ той обители и насъ ради буди пріятель, и въ содѣлованіе монастирскихъ ихъ потребъ, къ сему и отъ напрасныхъ обидящихъ ихъ помощителемъ, да купно отъ всѣхъ славится Всетворящій Богъ непрестанно! Возвѣсти же намъ нынѣ того монастира Межигорского Игуменъ Феодосій Васковской, яко воинства Запорожского знатній человекъ козакъ Феодоръ Сулима, еще бѣ живый, приказалъ въ тотъ Межигорскій монастирь тысячу золотыхъ червонихъ по немъ во вѣчное помяновеніе, и снѣзъ его Іоанъ Феодоровъ точію даде имъ пять сотъ червонихъ, а пятисотъ не даетъ; и аще есть въ томъ кое-либо свидѣтельство или духовная, и ти потщися любезне благоразсудствовати тіа праведнѣ, яко христіанскій долгъ содержится. Такожде о земли ихъ и въ мельницахъ съ нѣкими спорнія имѣють дѣла, чтобы по крѣвостямъ или купчимъ развести и отдати во владѣніе изволь, егда будутъ таковыхъ они съ кимъ предъ тобою расправдати. Писася въ царствующемъ градѣ Москвѣ, въ нашемъ патріаршемъ домѣ, отъ мірозданія 7202 лѣта, отъ рождества Господа Іисуса Христа, 1694 мѣсяца, . . февруаря.

Чрезъ зиму прошлую любо намѣривали Поляки приходить на Палѣя войною ку Хвастову, и онъ для того въ великомъ будучи небезпеченствѣ много докучалъ Гетману о войсковую себѣ противъ Поляковъ помощь, яко прежде уже о томъ выразилось; однакъ когда они Поляки прошлымъ временемъ того намѣренія своего для нѣкихъ при-

чинъ не исполнили, и на весяѣ тожъ зъ тимъ намѣреніемъ умолчали, тогда и Палѣй въ благополушіе пришедши, просилъ гетманского позволенія пойти войною подъ городъ Турецкій Казикермень, надъ Днѣпромъ у острова Таванского застаючій. Гетманъ прето яко позволилъ ему тотъ походъ учинити, такъ и отъ себе придалъ въ помочъ Леонтія Свѣчку, полковника Лубенского зъ товариствомъ, и иншіе полки охотницькіе; которіи надблизившися ку Казикермену и стрѣтивши одну чату Татарскую, на голову еи поразили, и килкодесять язиковъ взяли, потомъ и подъ самій Казикермень прибувши, на оній зъ арматъ стрѣляли, поселенія Татарскіе около него попалили, и килко сотъ Татаръ зъ него вискочившихъ погромили, и знову въ Казикермень зъ великою ихъ шкодою угнали, а сами щасливе назадъ повернули. О чомъ Гетманъ (также и о Рубану, на шляхъ Бѣлагородскій виправленномъ для перевятя гонцовъ ханскихъ, въ Польшу къ послу своему посылаемыхъ) Великимъ Государемъ ознаймучи, зъ Батурина, марта 12, писалъ грамотою своею тако:

«Доношу покорне Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же войско Вашего Царского Пресвѣтлого Величества рейменту моего, которое зъ Семеномъ Палѣемъ полковникомъ охотницькимъ и Леонтиемъ Свѣчкою полковникомъ Лубенскимъ посылаемъ подъ жилища непріятелскіе бѣсурманскіе, учинило теперъ назадъ свой поворотъ, и пишуть до мене зъ дороги оній Семень Палѣй полковникъ Охотницькій и Леонтій Свѣчка полковникъ Лубенскій и иніи охотницькіе полковники въ той дорозѣ будучіи; ознаймучи, же когда они положили свое намѣреніе ити подъ Казикермень, и уже путь свой туда завявши къ тому городку въ пререченіи мѣстца наблизилися, тогда послали напередъ себе конныхъ людей чотиреста человекъ вмѣсто передной сторожи, которіе то люде зъ непріятелскими людьми стрѣтились, и взявши зъ

ними бой всѣхъ знесли, и языковъ килкодесять человекъ взяли; а потомъ всѣмъ войскомъ, марта 2, подъ городомъ Турецкимъ Казикерменомъ, в о самую стѣну вишшого городка якъ комоннамъ, такъ и пѣхотами отершися, низшій посадь со всѣми, якіе тамъ были, будинками и живностями спалили и многихъ неприятелскихъ людей умертвили, и волно безъ отпору зъ того посаду вишовши, били зъ армать на тотъ верхній городъ, и въ стѣнахъ оногю шкоду учинили; и зъ ночи чрезъ день тамъ въ промислѣ военномъ забавившися, отступили назадъ зо всякою своею цѣлостію, накормивши неприятели послѣднимъ страхомъ и ужасомъ, и такую великую задавши шкоду, якая имъ въ томъ городку ни разу ни отъ кого не бывала; а хочай и вѣшли были зъ того городка неприятели килкосотъ вслѣдъ за тмѣ войскомъ нашимъ, однакъ отъ того-жъ войска великимъ валогомъ назадъ въ городокъ угнанни зъ утратою своихъ поганцовъ, которіи и въ трупъ тамъ же положенни. А такъ я, вѣршій Вашъ Царского Пресвѣтлого Величества подданній, тотъ учиненній надъ неприятели промислѣ причитаю помочи Божой и праведному Вашему Царского Пресвѣтлого Величества щастію, желаю того всеусерно, дабы и впередъ того-жъ Бога Всемогущаго помощь Богохранимимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества войскамъ во всякихъ случаяхъ, на всякомъ мѣстцѣ до побѣжденія враговъ помогала. А что я Гетманъ особно килкосотъ человекъ комоннихъ добрихъ людей зъ полковимъ полку охотничкаго асауломъ Иваномъ Рубаномъ послалъ на шляхъ Бѣлагородскій, зъ Криму на Очаковъ до Бѣлагорода лежацій, о тихъ не имѣю еще вѣдомости; а послалемъ ихъ на тотъ шляхъ не такъ языковъ достати, якъ хотячи тамъ переняти посылнихъ людей, которіи теперь ходять зъ Криму отъ Хава за посломъ ханскимъ, къ Королю Полскому вправленнымъ, и отъ того посла къ Хану въ Кримъ бѣгають. О томъ намъ чрезъ людей духовнихъ зъ Волоской землѣ

сюда въ Малую Россію прибылихъ извѣствовалося, что яко поселя оный ханскій чрезъ городъ столечный Волоскій, Ясами именуемый, великою гордостію въ Полскіе края ехалъ, такъ и посланцы отъ Хана за нимъ частіи также и отъ него къ Хану бѣжали; азали тебѣ дастъ Господь Богъ тамъ на томъ шляху Бѣлгородскомъ таковыхъ посланцевъ съ писмами тѣмъ людямъ военнымъ въ руки. Отколь изъ чимъ тѣмъ военныя люди повернутся, о томъ впередъ донесу Вамъ Великимъ Государемъ; и якіе Семень Палѣй полковникъ охотничій и Леонтій Свѣчка полковникъ Лубенскій съ товарищи припровадятъ ко мнѣ непріятельскіе языки, тѣ я пришлю къ Вамъ Великимъ Государемъ въ неотложномъ времени. Съ Батурина, марта 12, року 1694.»

Апріля засѣ 28 знову писалъ Гетманъ къ Великимъ Государемъ съ Батурина, доносячи за якимъ дѣломъ толмачи Палѣеви бѣжали въ Бѣлгородщину, и же увѣрилъ Палѣя ласкою монаршою и отпустилъ его съ Батурина ударовавши, и дворъ ему въ Кіевѣ за семь сотъ золотыхъ купивши, такожде доносячи о ханскомъ съ Петрикомъ намереніи военномъ на Малую Россію, и о розосланіи унѣверсаловъ во всѣ полки для поготовости козацкой на отпоръ тѣмъ непріятелемъ; писалъ и прочее въ той же грамотѣ, якая такъ ся маєтъ:

«Въ поважной и милостивой Вашей Царского Пресвѣтлого Величества грамотѣ ко мнѣ писано, абимъ я Гетманъ вивѣдался достаточне и Вамъ Великимъ Государемъ вчинилъ донесене: съ якимъ дѣломъ Семень Палѣй полковникъ охотничій посилалъ толмачовъ своихъ въ Бѣлгородщину, и съ якимъ-то такимъ дѣломъ пилнымъ оныя толмачи повернулись оттоль, занеже не ждучи его Семенова Палѣева съ походу военного ку Хвастову повороту, пошли за нимъ въ поля дикіе. Тебѣ я за поворотомъ его Семена Палѣя съ тоей дороги, когда онъ сполне съ полковникомъ Лубенскимъ заездалъ до мене въ Батурина, вѣвѣдоваемся

и роспрошувалъ его о тихъ толмачахъ зъ прилежаніемъ; где зъ его отповѣди и самого доводу тое показалось, же еще тѣи толмачи за поворотомъ своимъ зъ Бѣлогородщини въ него не бывали, а любо были поехали зъ Хвастова, хотячи его въ ближнихъ мѣстахъ на сей сторонѣ Диѣпра спостигнути, однакъ стрѣтившиися зъ его-жъ Палѣвимъ обознимъ, до Хвастова отпущенимъ, и порозумѣвшиися, что Палѣй пошолъ подъ бесурманскіе жилища, вернулися назадъ сполне зъ нимъ обознимъ. Прето я пространо говорилемъ и приказовалемъ ему Семену Палѣви, жеби, повернувшиися въ домъ свой въ мѣстечко Хвастовъ, далъ мнѣ знати, ничего не закриваючи, зъ чимъ тѣи толмачи до него зъ Бѣлогородщини повернулися. Въ чомъ онъ Семень учинилъ неотмовное обовязательство; а будто тихъ своихъ посилщиковъ въ Бѣлогородщину посилалъ не о чомъ нишомъ, тилко о окупѣ неволниковъ, бо имѣеть онъ у себе вязней, нѣкоторого мурзу и килка челоуѣка значнихъ Татаръ, за которыхъ надѣется певній мѣти окупъ. Въ той же Семеновой Палѣвой у мене въ Батуринѣ бытности, заповѣдалемъ ему именовъ Бога Живаго и христіанской Православной Вѣри исповѣданіемъ, чтобъ онъ якъ началъ Вамъ Великимъ Государемъ Православнимъ Монархомъ служити, такъ и до конца непорушно свою сохранялъ вѣрность, в ко мнѣ Гетману былъ въ неотмѣномъ желателствѣ; а если бы его отколъ зъ постороннихъ краевъ особливе зъ Полци прелести якіе заходили, тому аби не вѣрилъ и ни чимъ никому отъ благочестного начинанія не далъ себе отводити. На якіи мои упоминателніи слова онъ Семень чинилъ обѣщаніе по прежнему, что по истинѣ вѣрно Вамъ Великимъ Государемъ служити будетъ; я при томъ обличованю (?) его милосердною Вашею монаршею милостию, на утвержденіе такового его намѣренія, пріймалъ его въ дому моемъ любително зъ належачимъ почитаніемъ, и ударовалъ его пристойними дарами, а надто купилемъ ему власними монми

денгами, за сто и за сорокъ рублей, дворъ въ нижнемъ городѣ у законниковъ монастыра Межигорскаго, которій то дворъ онъ самъ Семень уподобалъ и прилѣжно просилъ мене, абимъ ему купилъ овій. Зъ такимъ удовольствованіемъ онъ Семень Палѣй отъ мене зъ Батурина отехавши, теперь прошлыхъ чиселъ прислалъ ко мнѣ въ Батуринъ тихъ толмачей, зъ которыхъ является одинъ его Семеновъ Палѣевъ а другій Стецька Ягорлицкого, которіи оба два слово въ слово сказали, же ихъ посилка отправовалась имено о окупѣ невольниковъ; о якомъ окупѣ и Стецькѣ Ягорлицкій въ двухъ писмахъ своихъ, до Семена Палѣя писанихъ, докладаетъ. Якіе то писма обидѣ Семень Палѣй чрезъ нихъ же толмачей ко мнѣ прислалъ для прочитаня; а же просилъ, жебимъ для его потреби опять назадъ одослалъ писма овіи, теди я велѣвши ихъ переписати, саміи подленіи къ нему одослалемъ, а списки посилаю въ приказъ Малія Росіи; и тое Семень Палѣй въ писмѣ своемъ доложилъ, да и тіи толмачѣ словесно сказали, что одного козака его Семенова Палѣева тамъ въ Бѣлогородшинѣ задержано за иѣкоторого убитого толмача Татарскаго. Является тежъ и тое, что они толмачѣ принесли къ нему Палѣю письмо зъ Бѣлогородщини отъ Солтана, сына ханскаго, которого Ханъ идучи зъ Царигорода до Криму оставилъ для порядку; але же Семень Палѣй оногo солтанскаго писма ко мнѣ не прислалъ, теди не могу въ томъ вирозумѣти, чи то зъ препомненя тое у его сталося, чили зъ якої опасности. А что тіи жъ толмачѣ тугъ въ роспросѣ о поваженіяхъ бесурманскихъ сказали, тое особно въ тетраду записавши, яко вещь до уваженя потребную, посилаю при семъ листѣ моемъ въ приказъ Малія Росіи для донесеня Вамъ Великимъ Государемъ.»

«Подъ сее-жъ время певніи торговіи люде Полтавскіи, которіи были въ Криму задержани, zostали, по случаю миру Запорожскаго зъ Татарами поновленомъ, въ доми свои отпущени; которіи о томъ намъ донесли, же слышали они въ

Криму о вѣкоторихъ Греческой вѣри людехъ и отъ Армянъ, также и проклятого врага измѣнника Петрика товарищи имъ объявляли, что Ханъ Крымскій нивѣшняго лѣта не поидеть на войну Нѣмецкую, но зо всѣми Ордами будетъ обрѣтатися въ Криму, и по злему его непріятелскому намѣренію хочеть, зъ побудки того-жь врага Петрика, далшіе свои веств промисли около смущенія и предщенія народа Малоросійскаго, или около чиненя военныхъ промисловъ. По тихъ торговыхъ людехъ прибылъ ко мнѣ зъ Сѣчи Запорожской певній козакъ, которій для того тамъ и найдовался, жеби о всякомъ повоженю въ конецъ впрозумѣвалъ и давалъ мнѣ знати, яко-жь и передъ симъ ко мнѣ онъ писовалъ; тотъ сказиваетъ, же Запорожци, Атаманъ Кошовій и все войско Низовое Запорожское, за прибытемъ къ себѣ отъ Хана Крымского посланца, отновили и подтвердили тое свое зъ Кримомъ примире, якое прошлаго року, за бывшего Атамана Кошового Ивана Гусака, у Камяного Затему зъ бывшимъ Калгою Солтаномъ составилося; и яко торговіи люде повѣдали, такъ и онъ говорить, будто маеть самъ Ханъ Крымскій зъ Ордами сеголѣтнего времени подъ Малоросійскіе города приходити, не такъ на шаблю свою поганскую и на воєміи промисли полагаючися, яко на оманчливіи надѣючися прелести; бо оній проклятій врагъ Петрикъ таковими его Хана побужаеть и обнадеживаеть словами, же если онъ Ханъ зъ Ордами подъ Малоросійскіе города пришевши помещикаеть, то будто албо войско, якое будетъ въ собраніи, на старшину збунтуется, албо въ городахъ посполство учинить бунтъ, и зъ нимъ Ханомъ и панствомъ Крымскимъ врїдетъ до примиря. Якими лгара одного подущательними словами Ханъ уводлячяся, хочеть неотложно зо всѣми Ордами Крымскими сюда приходити; на якій въ си край походъ будто и отъ Солтана Турского есть ему Ханови изволеніе, и для того-жь будте и Орды якъ Крымскихъ такъ и Бѣлогородскихъ онъ Султанъ Турскій

на войну Нѣмецкую не тягнетъ, чтобъ Ханъ въ дому
остаючи зъ Ордами Крымскими потщался подѣ Малоросій-
скими городами (чего имъ Боже не допоможи) намѣреній
любъ войною любъ прелестями учинити промисль, а Кадга
або Нурадинъ Солтанъ зъ Бѣлогородскими Ордами и зъ
Турскимъ войскомъ, яко при килкохъ пашахъ прислано
туда быти маеть, приложилъ стараня очистити тѣи границы,
якіи въ килкохъ мѣсцахъ въ Волоской землѣ Полскимъ
войскомъ осаженіи. Якая рѣчь обширнѣе на особномъ
писмѣ для донесеня Вамъ Великимъ Государемъ есть нао-
бражена. Яко тедеи зъ того донесеня дается вѣдати, же не-
дѣлниво непріатели бесурмане поганской своей завзятости
хочутъ дополнити, такъ ми Гетманъ зъ старшиною зъ пол-
ковниками и зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ и зо всѣмъ
народомъ Малоросійскимъ, подѣ ноги упадаючи Пресвѣт-
лаго Вашего Царского престола, покорне бѣмъ челоуъ,
даби Вы Великіе Государи, по обиклому своему монаршому (?)
о цѣлости православнаго христіанскаго народа, усердне
извелили указати Богохраннимъ своимъ Царского Прес-
вѣтлаго Величества войскамъ за времени готовитися на
дѣло военое, и наблизитися къ надлежащимъ Украинимъ
мѣсцамъ, для постраху и отпору онимъ непріателемъ. А я
Гетманъ, любо еще не маю на тое Вашего монаршого
указу, безъ котораго не тилко ни зъ кѣмъ бою зводити
и войска совокупляти, але изъ домовъ полковъ рушити не
годится; однакъ писалемъ и розислалемъ во всѣ полки
приказніи ушѣверсали, аби якъ городовое, такъ и охотниц-
кое войско было въ поготовости до походу военоего, и якъ
хлѣбніе запаси, также и оружїи порядки въ належитомъ
имѣли устроенїи; якое мое ушѣверсавовъ разослаче и для
того учиняемъ, жебы непріатели мѣли оттоль пострахъ,
бо могутъ они провѣдати, ижъ у насъ о ихъ зломъ намѣ-
ренїи есть вѣдомость и належитая содержится готовость
до отвору. О томъ тедеи ихъ поганскомъ намѣренїи, въ

якую пору имено схочуть они поганци зъ Криму рушитися, либо притрудно самимъ совершенимъ извѣщеніемъ передъ временемъ ввѣдатися; бо и провщаніи зими о походѣ Нурадина Солтана зъ Ордами Запорожицѣ прислали намъ въ Батурина въдомость въ день овторковій, а они поганци вдарили подъ Переволочную въ середу, противъ якого скорого ихъ поганского поспѣшенія отнюдь не можно было намъ зъ войскомъ на отпоръ поспѣшити; однакъ теперъ всякими способами будемъ старана прекладати, же бисмо ранѣй могли мѣти въдомость, въ якій часъ ихъ поганское и въ якихъ свлахъ зъ Криму будетъ порушене. О чомъ къ Вамъ Великимъ Государемъ по должности подданской довести обѣщаюсъ; теперъ сей листъ мой посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ вишпомянутого, которій о нижншихъ въдомостехъ и о Запорожскомъ поведеніи, особливе кто зъ Запорожцовъ въ належитой ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрноси постоянно трваеть, а хто до смятенія есть склоненъ, въ государственомъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества приказѣ словесное учинить донесене.»

Зъ Батурина, априля 23, року 1694.

По такихъ недобрихъ зъ Криму въдомостяхъ, валеchnій невѣстюхъ и махіавель Гетманъ Мазепа розгнѣвавшись на Татаръ Крымскимъ и на Татаръ Азовскихъ, которіи зъ святашами своими Донскими прешлого времени въ крайнихъ отъ Дону городкахъ слободскихъ пошкодили, а въ Бердахъ и Молочнихъ многихъ козаковъ зрадеcko въ полонъ загорнули, въ мѣсяцю маю виправилъ былъ къ Азову, на отмщеніе бѣсурманомъ Азовскимъ тихъ кривдъ христіянскихъ, полки Гадлицкій и Полтавскій, также компанійскій Ростовского и сердюцкій Кожуховскаго; але тім полковники будто для роптанія товариского (якъ предъ Гетманомъ вимовлялся) отъ скудости харчевой, чили для якого страха

не забиваючися въ далшіе мѣстца полевіе, отъ Довгой назадъ подогнувши хвостъ повернули.

Войску Низовому Запорожскому шасливій военній того лѣта надался прогрессъ, которое хочай и въ миру (яковишней наменилося) зъ Кримоу зоставало, однакъ жалѣючи по братіи своей, въ Бердахъ и Молочнихъ чрезъ Азовцовъ въ плѣнъ загорненной, веть за веть бесурманомъ Крымскимъ одомстили; ибо лотками, Конскою и Днѣпромъ мимо Асламъ-Кермень прокравшися и въ лиманъ Очаковскій вилнувши, пристанули тими лотками ку берегу Крымскому, и зъ онихъ висѣвши кыконадцать селъ Татарскихъ въ Криму, неподалеку отъ берега бывшихъ, спалили и въ нѣвечъ обернули; къ тому многихъ Татаръ тамъ же побивши и много ясиру Татарского набравши, безбѣдно иннимъ путемъ уже землянимъ, лотки свои нѣгдѣсь потопивши, до Сѣчи своей повернули, бо по согласію ихъ войско конное Запорозское зъ конми излѣшними тамъ и на той часъ прибыло, где ихъ застати чаяло. О которомъ мужественномъ промислѣ военномъ Запорожскомъ Святѣйшій Адріанъ патріархъ Московскій увѣдомившися, писалъ, септеврѣ 12, зъ Москви войску Запорожскому похвалу и Гетману за тотъ промислъ военній благодареніе таковою грамотою своею:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашея Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожскаго обѣихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоану Степановичу Мазепѣ архипастирское благословеніе.

Явленно есть Всеблагому Творцу и Святителю нашему Богу во целовѣцехъ угожденіе, по гласу Богопроповѣдника Апостола Павла Святого благодотвореніе, яко вѣщааетъ: бла-

зотворенія и общенія (во истинно) не забывайте, таковыми бо жертвами благоугождается Богъ; къ сему Твоя любовь дѣлательнѣ прилежнн, и паче всего на то усердіе содержиши, къ сему тпачію и радѣтелное служеніе показуя, въ должности Твоей гетманской воинствуеши со усердннми воинами тамо сущнми враги хрстіянскіи—проклятія махометани. Въ семъ убо слава и честь Богу и похвала воинномъ, яко полагають души своя по братіи своей и свободдають Церковь Божую, отчество защищаютъ, Благочестивѣйшиимъ Великимъ Государемъ Царемъ усердную службу исполняютъ, неуспнно воинствующе; еже нинѣ достохвалнѣ Запорожское воинство Твоимъ руководствомъ сотвори, разоряюще Татарскія и Турецкія пограничная жилища, и пльнѣ не малій въ царствующій градъ Великимъ Государемъ нашимъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Іоану Алексѣевичу и Петру Алексѣевичу, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцешъ прислалъ еси. Сего ради и Наша Мѣрность благодаримъ Господа Бога, и Твоей любви и всему Православному воинству тамо сущему, яко возлюбленимъ нашимъ синомъ, желаемъ во всякое благотвореніе благопотѣшенія, и въ долготу дней здравія и спасенія, и на враги всегдашнн побѣди и одолѣнія! Да вси благовѣрнн людіе въ мирѣ и тишинѣ пребывающе прославятъ Бога Отца нашего на небесѣхъ, и вѣчное во свѣтлостехъ небесннхъ царство со Христомъ Іисусомъ получатъ! О благопробываніи и здравіи Твоемъ слышати всегда желаемъ; при семъ извѣствуемъ Твоей любвѣ, нинѣшнаго времени послахомъ къ тебѣ книгу Евангелія болшая печати, устроеное совершенно, во святій градъ Іерусалимъ, брату и сослужителю нашему, Святѣйшему Киръ Досифею патріарху Іерусалимскому, ежеби въ Малоросійской странѣ оное одати бывшему здѣ отъ него архимандриту Хрисанфу; и аще онъ архимандритъ гдѣ нинѣ въ Малой Росіи обрѣтается, изволь ему тую книгу отослати съ кимъ прилично, аще ли уиде въ далекость пути гдѣ, изволь о

томъ намъ вѣдѣніе сотворити, аще ли же кто будетъ знатныхъ во ону страну издаковъ, и Твоя любовь и съ тѣмъ къ нему архимандриту пошли. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, міроздавіа 7202 лѣта, спасительного же воплощенія Іисусъ Христова 1694, септевріа 12 днл.

А Гетманъ на тую грамоту патріаршую взаимное до патріархи зъ Батурина, октовріа 23, учинилъ благодареніе такою грамотою своею:

Божією милостію Великому Господину Святѣйшему и Всеблаженнѣйшему Киръ Адріану, Патріарсѣ царствующаго великаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, отцемъ отцу и звѣрхнѣйшему Архипастірю, миѣ благорачителному наставнику въ Духу Свѣтомъ, отцу и милостивому благодѣтелевѣ, подъ стопы святоблвнхъ ногъ смиренно упадаючи, челомъ бю.

Архипастырское Вашего Святѣйшества благословеніе, нарочно въ пречесной Вашей патріаршей грамотѣ изображенное, въ немъ же и вѣрной нашей Гетмана и всего войска Запорожского къ Великимъ Государемъ нашимъ службы милостивое отческое приложенно естъ похваленіе и благовѣтливое святителское всего блага желателство, прелюбезно и пречесно азъ послушній Вашего Святѣйшества синъ зо всѣми при миѣ сущими принялъ есмь. Раболюбно убо подъ стопы Святѣйшого превисочайшого Вашего патріаршого ерону упадаючи, многокrotnie о семъ пренаипокорствеицѣе челомъ бю, тое исповѣдую, что вся сія надъ неприятели Креста Святого, яко въ прошлнхъ мѣсяцехъ, тако и сегз времени воспріятая одолѣніа собишася самимъ Бога Всемогущаго дѣйствиємъ, за монаршимъ щастіємъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшимъ Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, а за святомъ 3.

тѣищими и благопосѣищими архипаствирскими Вашего Святѣйшества молитвами, за которыми и впредь въ такихъ случаяхъ можетъ намъ помочествовати и благопосѣшествовати Вседѣйствующая Божественная Сила; въ ней же азъ несумѣнно полагаючи мою надежду, должемъ есмь со всѣмъ войскомъ Запорожскимъ служити имъ Великимъ Государемъ въ непремѣнномъ радѣннѣ.

Книга Святое Евангеліе большой печати, прекрасною лѣпотою устроенное, отъ Вашего Архипаствирского Святѣйшества въ святій градъ Іерусалимъ Святѣйшому Кирѣ Досиею Патріарху посланное, отдана мнѣ Гетману, и я по повелѣнію Вашего Святѣйшества, сискавши Превелебнѣйшого Іерусалимскаго архимандрита отца Хрисанфа, вручихъ ю оному. Присемъ и паки принайпокорственнѣ Вашому Патріаршому Святѣйшеству челомъ бю.

Данъ въ Батуринѣ, октоврія 23, року 1694.

Того-жъ року Король Полскій Янъ Собескій стараючися прилѣжно Русь, въ коронѣ Полской жителствующую и Восточного исповѣданія Греческого крѣпко держащуюся, привести до Унѣи зъ Римлянами Поляками, и Православіе Святое весма скасовати, назначилъ для того быти зезду во Львовѣ градѣ Рускомъ—Малоросійскомъ, и ревослалъ прежде свои унѣверсали во всю Русь и Малую Польшу, повелѣваючи въ мѣсяцѣ септеврѣи всѣмъ духовнымъ и свѣцкимъ Рускимъ и Полскимъ станомъ, для тоєи впорной Унѣи, до Льова зехатися, и совершенно тую Унѣю зъ Русю трактатомъ заключити и уфундовати; для чого и отъ богу своего королевского нарочного посла разумного человека Скарбка, каштеляна Галицкаго, зъ инструкцією королевскою своею прислалъ туда-жъ до Льова; которій, тамъ прибувши и множество Русѣ и Поляковъ, подругъ ординансу королевского зехавшихся, заставши, на первой сесіи въ

катедры Гречеко-Руской епископской Львовской, септеврїа 16, до всѣхъ становъ Рускихъ, при заѣцпеню помененой королевской инструкціи зъ похвалами королевскихъ заслугъ и стараню о утвержденїи Унїи, такую Латино-Полскомъ языкомъ ретелне учинилъ предмову:

«Что великій и смотрелвїй полѣтникъ доброволне царствующимъ призналъ монархомъ, яко царь есть союзъ, и которимъ Рѣчь Посполитая связуется и духъ животнїй имъ же живеть; тое Наяснѣйшїй Панъ нашъ щасливо пануючїи skutкомъ показуеть, ижъ величество его такъ есть постоанное и въ себѣ фундованное, жеби всѣ стани отчизни нашей надъ собою пануючого и за собою стараючогося его почували. Доводъ того есть явнїй, якъ Его Королевская Милость, Панъ нашъ милостивїй, отъ початку панованнїа своего будучи уже полнїй триумфовъ, волними голосами на врестоль возведенїй, отчизнѣ ставаючися, не перве до дїядеи albo королевскихъ спѣшился вчасовъ, пока вѣтровъ и рознїхъ замѣшательствъ непогоди въ своей имперїи не успокоилъ; прикрїи военнїи усмирилъ невчаси, Рѣчи Посполитой зъедночїивъ свїи, блукаючїйся народъ Украинскїй и вейска Запорожскїи, крѣпкую противъ потузѣ Отманской заставу, ово панскою ласкавостїю, ово побѣдїтелнїмъ оружіемъ великовладному своему прилучилъ панованю. До триумфалнїихъ поступуючи лавровъ, священную главу царскою здоблїачи дїядїмою, отцевскїи стараня на сейшахъ и радахъ показуеть прїтомностїю своею, зѣ уїмою, а можетъ ренїися зѣ стратою здоровья своего отправуеть. Въ трудностехъ, небезвеченствахъ и въ протѣвнїихъ случаяхъ познати можна человекна, хто наковѣ; чи не каждый же пана сего въ покою и воїнѣ можетъ познати славу, и яко хотѣнїямъ народнїмъ досконалую чинитъ сатисфакцію. Яна колвемъ на отчизну нашу падаеть fortuna, то не зѣвѣженною заступаеть головою невисловлїенное мужество, не предомленное сердце, ~~обези~~ напо-

ялетъ славою, валеčníи чини приносятъ користь, пораженіями когдася прешлими затемненную народа нашего славу не устающими здобить и освѣчаетъ триумфами; словомъ сказать, что Его Королевская Милость Панъ мой милостивій весь есть единно старане: крови пролитія мститель, за услуги подятіе награждаетъ, а которыхъ сохраняетъ, тихъ кохаетъ, великовладній маестатъ въ власнихъ невмѣщающійся границахъ, и якому единъ не довѣдетъ свѣтъ, по всѣхъ народахъ христіанскихъ разводится монархіяхъ; милостию Вѣри Святой затій, для помноженя хвали Божой церкви будутъ, здесперованнымъ и уже погибшимъ приносятъ здравіе и волность, бѣсурманскіи знаки зъ церковъ скидаеть мѣсяцѣ, завоеванное одійскуеть и приворочуетъ королевству, зъ рукъ поганскихъ отбѣраеть замки и фортеци, ненасыщенногю крвѣ христіанской притискаеть жерлока: же зъ упадлою фортуною своею на себе обернувши руки, старшину свою гублчи, що разъ слабѣти, що разъ отятихъ згубою войска и обозовъ своихъ отступати муситъ провинцій. А чижъ доситъ на томъ, аби толко набытіемъ слави вся и отъ цѣлого христіанства пріймивалъ побѣди повѣншованія, но набитого добра и боронити треба; не перестаетъ смотреливство Его Королевской Милости Пана моего милостиваго и неистомленная праца въ далекихъ и дикихъ Татарскихъ кочовискахъ незвѣтяжоной руки, показовати славу войскамъ христіанскимъ, аверсією чинячи полегку, поганскимъ зась чрезъ побѣду особою своею и за справою валеčníchъ Гетмановъ своихъ накладати ярма. А кгда той нашъ бенефакторъ такимъ яснѣетъ слави украшеніемъ, грѣетъ его жарливість ко размноженію Вѣри Святой, святилицъ Божіихъ ко украшенію, Церкви Христовой беретъ его ревность ко висвобожденію, души и особи, кровію Господа Избавителя нашего искупленію отъ тиранского панованія всегда хочеть висвободжати; свѣдчатъ то Журавецкіи трактати, которіи въ первомъ мѣспу

мають писаное одданіє Гробу Господня и костела Іерусалимского христіянамъ, Вѣри Святой волное исповѣданіє, особъ духовнихъ щастямъ противнимъ цодъ панствомъ Порти Отоманской застаючихъ волность, певную лѣчбу христіянь, силою желѣза и щастямъ войны по рознихъ фортецахъ въ неволю забранихъ зовсѣмъ возвращеніє. Еще еднакъ величество Его Королевской Милости Пана нашего милостивого одного жадаєть, чинъ Вашей Милости Панства зиваєть, вся совокупляющій присоединити васъ стараєтьсѣ до костела Римского Католицкого; а того ради зсилаєть мене сюда Его Королевская Милость волѣ своей зъ вѣявленіємъ на зивдъ Вашей Мости Мосцѣ Панства, которій добротливе чрезъ свои зложилъ унѣверсали, отцевскою милостию, добра посполитого респектомъ, а найбарзѣй спасенія вѣчного для приобрѣтенія, до едности зъ костеломъ Римскимъ Каеодическимъ Вашей Мости Мосцѣ Панства призиваєть и запрошуєть. Озмѣте Ваша Мость Мосцѣ Панство въ прикладъ и въ рефлексію панства Греческіи давній, якъ славній, якъ простравній, якъ всякими ублагословенній дестатками были, когда цодъ еднимъ началствомъ и главою Петра Святого зоставали въ Константинахъ и иншихъ монархахъ своихъ, которіи того заслужилисѣ, жеби ихъ Великими звано; кгда зась той нещасливій наступилъ раздоръ, стала змѣшанна вѣра, на панство Греческое гнѣвъ пришолъ явній Божій, войны загустилисѣ. За такою незгодою наступила кара Божая, царство отъ царства пренеслося, и где предъ тимъ святіи пановали Цесарѣ, тамъ незбута и срогая бѣсурманская розказуєть монархія; церкви Божіи едни въ проклятій обернено мечети, инніи предъ тимъ золотимъ и срѣбнимъ приоздобленній аппаратомъ во мераскіи станѣ и иншіи вшетечній отдано сарай; мѣста правами и порядками славній, едни зъ землею соравненно, другіи душъ христіанскихъ сталисѣ мучилищемъ. Такого-жъ дознали нещастя Болгарска, Сербска, Мултанска, Волоска провинціи и наша

Украина; тамъ где противъ потузѣ Оттоманской крѣпка была застава, где рыцерской охоты красное процвѣтало лѣто, живая и природная на поганѣ охота непрестающая и згаснути немогущая бывала ненависть, тамъ теперь едвѣхъ свѣти бесурманской покрива зѣма, другихъ сумная заступила пустыня. Часть нинѣшній, часть сщасливій, часть Божественній; Духъ Святій на Апостоловъ во огнистыхъ исходивъ ливнахъ, Его Королевская Милость разсѣваніе Духа Святаго огни собираетъ, звиваетъ Вашѣ-Мостей Мосцѣ Панства до единости Вѣри Святой зъ костеломъ Римскимъ, Панъ той, которого смотрѣніемъ, руководствомъ и стараніемъ народовъ христіанскихъ войска совокупленіи; маючи надѣю въ ласцѣ и промиселѣ Короля надъ Королями добротливого Бога, же и въ сердцахъ Вашихъ Мостей Мосцѣ Панства възбудитъ охоту къ соединенію. Нехай дасть Вашѣ-Мостемъ Мосцѣ Панству въ разсужденіе святобливи въ близжихъ діоцезіихъ приклады, нехай дасть Духа правди познанія, дабы Вашѣ-Мость Мосцѣ Панство, отложивши сердце Вашихъ ожесточеніе, дѣло тоє Божіе и стараня Его Королевской Милости Пана нашего милостивого единомислно, единостайнимъ сердцемъ и умисломъ кончить зхотѣли! Озмете Вашѣ-Мость Мосцѣ Панство тилко до уваги не точію душъ своихъ, але и всякіє всего христіанства, которіє мѣють быти за зедноченіемъ Вѣри Святой пожитки: единъ тогда будетъ, аще будетъ неприятель—всѣмъ намъ неприятеlemъ, аще кто приятель—всѣмъ намъ приятель будетъ, размноженіе и распространіе Вѣри Святой и хвали Божой будетъ единое, оздоба церковей Божіихъ едина, оборона едина, а для того будетъ монѣйшая крѣпость наша и непреодољная! Ежели бо всѣмъ единость зъ своего имени рѣчь есть влѣчмая и пожаданная, далеко болше зъ певности избавленія не омилной будетъ влѣчѣйшая и пріятнѣйшая, а на ганбу и згубу поганскую найсполучѣйшая и найдоскональѣйшая. На остатокъ уважете Вашѣ-Мость Мосцѣ Панство, же зъ стану шадлетского релѣ

гнъ Васей люде, ровню якъ и наши мѣють быти по мѣстахъ администраторами великихъ гоноровъ, поссессарами въ судахъ и правахъ, якъ и наши на сеймикахъ будутъ мѣти валиоръ, годосъ волнѣи и повагу! Едностъ Вѣри Святой есть фундаментъ и душа доброго порядкованя, раздоръ зась и несогласіе всякой бѣди и смущенія бываетъ причиною; когда соединимось поблагословить насъ Господь Богъ. Кто-жь теда въ Вашъ-Мостей Мосцѣ Панства не признаеть, ижъ что квалекъ людамъ фортуна дати можетъ, повинно то устами старшого приобѣщатися; кто не признаеть, ижъ наисвѣтѣишій Памъ мой общиѣи потреби паче своихъ приватныхъ почитаетъ; кто не видитъ, ижъ субстанцію и здоровья свое для доброго посполитого звикъ тратити? Въ такихъ теда окказіяхъ выдачи Его Королевской Милости ку себѣ вѣрностъ, и яко эъ единой отческой милости старается привести до згоди и Васъ созываетъ, уважте, ижъ его старанія и поваги королевской понижати и презирати вѣрнимъ подданнымъ неприлично, да и небезгрѣшно есть.»

Тую Скарбка посла королевского мову до Руси вчиненную прислалъ до Преосвященного отца Ясинского митрополити Кіевского и ѣлкійсь г. Озарковскій при такомъ своемъ, септевріа 20, зе Лвова писанемъ лятѣ:

Ясне въ Богу Превелебній Мосцѣ добродѣю!

Но писаной недавно любо чрезъ пѣхотного до Вашъ-Мости Мосцѣ Пана и добродѣя отъ мене копіи унѣверсалу Короля Его Милости, которій выданъ за для конгрегациѣи, 16 септевріа (подлугъ нового календара) до мѣста столечне Руского Лвова, трехъ становъ: духовній, шляхетскій и брацкій, эъ тамъ намѣреніемъ и прикладомъ, якъ въ діецезіи Премислской свѣжій прикладъ созывающій религій Греко-Руской людеи, жеби зихалися; которая копія унѣверсалу сподѣваюся, же до рукъ Вашъ-Мости Пану дей-

шла. А потомъ когда за универсаломъ Короля Его Милости рыцерскій станъ, духовній, законныхъ и свѣцкихъ, якъ тежъ и братства ставропигіане и партикулярніи братства на той публичній актъ прибули, якъ то звычай початокъ отъ Бога, Его Милость отецъ епископъ Львовскій публѣчное моленіе въ церквѣ мѣской, мижъ мурами застаючой, скончивши, казнодорожа катедралній ординарійній возбудивъ казанемъ своимъ народъ, где заразъ великое возмущеніе и мурмуръ стался; бо барзо былъ великій конгрессъ людей розныхъ становъ, а наветь Римской релѣгии. По отправленомъ набоженствѣ читано универсалъ королевскій и предложеніе интенцій зъ записанемъ акту; а потомъ панове братство ставропигіону Львовского, маючи рескриптъ отъ Короля Его Милости, просили, аби подлугъ волностей привѣлей Намяснѣйшихъ антецесоровъ, догмата и грамоти были заховани, и реверсалъ прочтавши, въ которомъ выражено, же всѣ врочистости и публѣчніи дѣла звикли въ церкви катедралней Святого Юрія Львовской отправатися, яко елекція епископовъ и прочая, такъ при тихъ правахъ своихъ стояли, же юрисдикціи зафундовати не дали. А по долгихъ контроверсіяхъ сесію на завтрешній день до катедрі отложили, а тимъ часомъ всѣхъ до конгресу обоего стана людей належачихъ отецъ епископъ до своей резиденціи на трактаментъ запросилъ; тамъ же заразъ при добромъ винѣ нашлось много противоглагольниковъ, такъ далеко, же вступити своего трудно приговорили. На завтре, 17 септеврія, до катедрі зихавшися шляхта, намѣсники, игумени, братства, подлугъ порядку на кшталтъ сеймиковъ и трибуналу короного, засѣли и чекали поки часъ прійдетъ посла Его Королевской Мосцѣ зъ инструкцією впровадити; которій когда до кола ввойшолъ, отецъ Епископъ мѣсца своего и кресла маршалковского Его Мосцѣ уступивъ; тое якъ сталося, взявъ голосъ поселя Короля Его Милости, и доситъ по сенаторску пенкно и мудро говорилъ, якою перорою зъ одаванемъ инструкціи

забавилъ цѣлу годину. А посломъ былъ Его Милость панъ Скарбекъ, Галицкій каштелянъ, человекъ ученій, такъ въ войнѣ, якъ и въ покою наистатечнѣйшій. Между тѣмъ давано голоса, хто що можетъ сказати зъ трехъ станомъ; одни теди давали такую сентенцію до большого конгресеу на пролонггацію, другіи держалися конституціи року 1677, въ которой замыкается, жеби вся Русь, подъ панствомъ Его Королевской Милости знайдуючаяся, захавшися на сеймъ валній до Варшави, о томъ квестію мѣла и способности подали, якимъ кшталтомъ до едности вѣри Святой Кафолической и послушенства Римского приступили, а иншіи говорили, же цѣле просимо Короля Его Милости Пана нашего милостивого за ту панскую ласку и попеченія дакуемъ, абисмо такъ рицерскій станъ, якъ и въ монастырахъ законники и братства, подлугъ водностей церковныхъ написанихъ, которіи правами патріаршвиши щитатся, въ цѣлости зоставали и прочая; якіи споръ не могъ скончатися ажъ до вечера, а когда видѣвъ Его Милость панъ посель, же до згоди не приходятъ, просидъ всего кола о скончене сесіи и зъ тѣмъ до резиденціи своей отихалъ; ледвѣ теди на тое згода стала, ажъ третьей сесіи зъ голосами выпадати почали, контрадиценти; для реверенціи въ бытность посла не смѣли, такъ шляхта, якъ станъ духовній, радію такую даючи, жеби перве успокоити цѣтребі военіи, а потомъ пристуцити дѣла, а кгда розніи реверсе прекладали, чрезъ чтири сесіи албо засѣданія и розмова своего не могла взяти skutku, не справивши дѣла, всъ розихался. А що далей будетъ, повидимо; а теперъ послаю Вашъ-Мости Мосцѣ Пану и добродѣви предмову Его Милости пана посла хваткомъ въ кутку писанную, поки будише что виготаю. Покорне оразъ залѣцаючися панской ласкѣ и милости отцевской, естемъ назавше Вашъ-Мости Мосцѣ Пану и добродѣви моему во всемъ нижайшій слуга

Г. Озарковскій.

По такихъ зездахъ и поселствахъ смотрячи, показуется тое, же не вся Русь склонилась до Унѣи тогда, когда принялъ оную Іосифъ Шумянскій епископъ Львовскій, яко листъ назадъ положеній, въ року прешломъ 1681, марта 27, писанній свидѣтельствуеть. Жался тедеи Боже, что прошлаго 1689 року, по указу гетманскомъ зъ канцеляріи войскової енеральной зъ Батурина до одного шляхтича Полскаго Игнатовскаго на реплѣку королевскую чинячи отвѣтъ, приписано въ немъ Королевѣ похвалу и названо его церковей благочестивихъ фундаторомъ и Православія Святого оборонцею и заштителемъ, приличнѣи би нареши тайнимъ гонителемъ и полѣтичнимъ искоренителемъ; поневажъ не приводячи до Унѣи зъ собою Татаръ липковъ, Жидовъ поганцовъ, Лютровъ и Калѣиновъ, въ коронѣ Полской довольно обрѣтающихся, да приводитъ и принуждаеть до Унѣи Русь Православную, которая и безъ Унѣи лучшая есть отъ схизматиковъ Римляновъ.

Того-жъ року, септеврѣя числъ среднихъ, виправилъ Гетманъ Мазепа въ Бѣлогородщину войною войска рейменту своего Наказнимъ Гетманомъ полковника Чернѣговскаго Якова Лизогуба, Ивана Мировича полковника Переяславскаго зъ полкомъ его, полковника Прилуцкаго Ивана Рубана, асаула компанѣйскаго зъ полкомъ компаніи Новицкаго и Григорія Пашковскаго полковника зъ компанею его; а на томъ боку Днѣпра прилучился къ нимъ и Семенъ Палѣй зъ полкомъ охотничкымъ, которого всего войска могло быти до осми тысячъ и вящше. Тое тедеи войско прибывши въ Бѣлогородщину предъ Покровою килкома днями добыло паланку ханскую, Ганкушли именуемую, надъ рекою Днѣстромъ застающую, и многіе тамошніе Татарскіе села попалило и внѣвечъ обернуло, а набравши тамъ же множество ясировъ Татарскихъ и Волоскихъ мужеска пола и женска, повернуло оттоль щасливе въ Малую Росію въ дома своя, мало тамъ въ Бѣлогородщинѣ отъ Татаръ до-

знавши въ своихъ промислахъ препятія для того, же всѣ Орди Бѣлогородскіе находились тогда съ Турчиномъ на войнѣ противъ Цесаря Христіанского. При такихъ состояніяхъ, кгда прибылъ Палѣй съ Бѣлогородщини въ Хвастовъ, тогда рейментаръ Вилкга съ войсками Полскими и козацкими, съ Хвастова его вигнати и вистрашити желавшій, заведшися на своемъ мѣстѣ уступилъ зо всѣми войсками пречъ ажъ ку рецѣ Случи; а Палѣй знову на прежнихъ станціяхъ свое расположилъ войско, и народъ съ Хвастова тожь розишолся на прежніи свои жилища, которіи въ Хвастовъ позбѣгалъ былъ отъ нахождения войскъ Лядскихъ; о чемъ Гетманъ увѣдомившись писалъ съ Батурина, декаврѣя 7-го, до Царскихъ Величествъ такую грамоту:

«По онихъ моихъ донесеніяхъ, якіе я о наступленіи войскъ Полскихъ и полковъ тамошнихъ съ рейментаромъ Вилкгою на Семена Палѣя, Вамъ Великимъ Государемъ, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, виписовалъ; любо по тѣи часи отъ людей пріезжающихъ мене Гетмана заходили вѣдомости, же тѣи Полскіи и полки козацкіи въ долніи мѣста отъ Хвастова отступили, однакъ когда о томъ Семень Палѣй ко мнѣ не писалъ и полковникъ Кіевскій не чинилъ извѣщенія, о томъ до сего часу къ Вамъ Великимъ Государемъ не доносячи старалемся совершенѣйше о всякихъ поведеніяхъ тамошнихъ вивѣдатися. Для чого съ умислу козака значного, жителя Батуринского, которій Семену Палѣю давній есть знакомецъ, къ намъ Гетману человекъ надежній, посилалемъ въ Хвастовъ, которому особно приказалемъ и самого его Семена Палѣя вирозумѣти, не имѣеть ли онъ съ того якого оскорбленія, же по его прошенію отъ мене Гетмана не прислано ему на помощь войска. Тотъ теди мой посланій бывши въ Хвастовѣ повернулся оттолъ въ Батуринъ, декаврѣя 5, чрезъ которого яко Семень Палѣй прислалъ ко мнѣ свое писмо и притомъ нини писма, тѣи я тутъ же при семъ моемъ листу

посилаю въ приказъ Малія Росіи въ донесеніе Вамъ Великимъ Государемъ. А устне онъ посланій мой сказагъ, же объявилъ ему Семень Палѣй, что тотъ рейментаръ Вилкга, завязавшия на своемъ намѣреніи зо всѣми корогвами и козацкими полками при немъ будущими, вступилъ въ глубокіе Полскіе краи, къ рецѣ Служи, очистивши всѣ тіе мѣста, где въ прошлихъ годехъ по сіе время на станціяхъ обрѣталися его Семенови Палѣви полчане, а намѣреніе того рейментара Вилкги было такое, чтобъ ему взяти было отъ Палѣя въ свою область мѣсто Хвастовъ, ибо Полская сторона чаяла того, что albo самъ Семень Палѣй, устрашившия того наступства, отбѣжитъ оттоль прочъ, albo его полчане и посполитіе люде повязавши смятеніе, зъ того жъ страху его отступлять, и имъ Полякомъ выдадутъ въ руки; но когда того не доказали, бо и полчане и посполство статечне при немъ застановилися, тогда мусѣли тіи корогви Полскіе и полки охотницкіе козацкіе назадъ отступати. По которомъ отступленіи Семень Палѣй умисльного своего посланца, прозиваемого Папугу (которій зъ сей стороны Двѣпра зъ полку Полтавского къ нему зашолъ) послалъ Королевскому Величеству бити челомъ на Гетмана Коронного и нашего рейментара Вилкгу, что таковое непріятственное чинили на него наступленіе. А войсковихъ полку своего людей онъ Палѣй роспустилъ на тіе становиска, на которихъ и передъ симъ найдовалися, также и люде жиличии, по отходѣ зъ подъ Хвастова оногo рейментара Вилкги зъ корогвами Полскими и полками козацкими, пошли на свои жилища, зъ которихъ были повиходили то въ Хвастовъ, то въ Черногородку, для наступства Вилкгиного, тихъ корогвей Лядскихъ, боячися, аби и имъ тяжесть и разореніе отъ нихъ не учинилась. О чомъ Вамъ Великимъ Государемъ донесши, отдаюся яко наипокорнѣй Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благостинѣ. Зъ Батурина декаврїа 7-го, року 1694.»

Палѣи зась безпечне на своемъ въ Хвастовѣ мѣсту обѣвши, а Королю Полскому и сенаторамъ налижитую отъ себе висвѣдаючи, субмѣсію послалъ до Гетмана Короного и до Короля Собеского посланцовъ своихъ нарочнихъ зъ явками Татарскими, въ Бѣлогородщинѣ набраними и изъ прощеніемъ на себе и на войско свое королевского и гетманского респекту; которіи посланци Палѣви зъ якою королевскою и гетманскою назадъ отправлени ласкою и увѣненемъ, тая зъ листовъ ку Палѣви отвѣтнихъ королевского, гетманского и Замойского, якіе zde полагаются, показуется явно.

Листъ Королевскій.

JAN TRZĘCI, z BOŻEY ŁASKI KRÓL POLSKI, WIELKI XIAŻE
LITĘWSKI, RUSKI, PRUSKI, MAZOWIECKI, ŻMUDSKI, KIJOWSKI,
WOŁYŃSKI, PODOLSKI, PODLASKI, INFLANTSKI, SMOLEŃSKI,
SIEWIERSKI y CZERNIEHOWSKI.

Urodzony wiernie nam miły! Oddali nam tu list wierności twoiey przysłany z pułku iego mołoycy, przy ktorym czynili nam doskonałą relacyą Rycerskiey ochoty, tak ludzie Zadniepr-

Листъ Королевскій.

Янъ третій, Божією милостію Король Польскій, Великій Князь Литовскій, Русскій, Прусскій, Мазовецкій, Жмудскій, Кіевскій, Водынскій, Подольскій, Подляскій, Лифляндскій, Смоленскій, Сѣверскій и Черниговскій.

Благородный вѣрно намъ милый! Письмо вѣрности твоей, изъ полка присланное, вручили намъ твои молодцы, при чемъ представили намъ точную реляцію о рыцарскихъ

skie Carow Ich Mosciow Moskiewskich, iako też i Samego wierności twoiey, żeś zapadszy w Budziak, kraie nieprzyacielskie ogniem y mieczem pustoszył y wszystko to chwalebnie czynił, cokolwiek do pomnożenia wiary Świętey a poniżenia nieprzyacielskiego należeć może. Więc iakośmy wdzięczni wierney i zycziwey przysługi wierności twoiey, którą bezprześcannie nam y Rzeczy Pospolitey oświadczasz, tak za istotny dowod przyprowadnych więźniów skutecznie pomysleć zechcemy, iakoby ta dzielność y odwaga wierności twoiey y ludzi iego należycie mogła być ukontentowana. Barwę gdy na insze pułki Zaporozskie rozdawać każemy nie miniemy pewnie y ludzi wierności twoiey, ktorzy się tak mężnie ninieyszey popisali kompaniey. Względem zaś konsistenciy zimowych, ażeby wczesnieysze y wygodnieysze nizli tak roczne być mogły, daliśmy list nasz do Jasnie Wielmożnego Kasztelana Krakowskiego, zebyscie za tak dowodną usługę według proporciey osob

подвигахъ какъ Заднѣпрскіе жители Ихъ Величества Царей Московскихъ, равно такъ и люди вѣрности твоей, что ты, напавши на Буджакъ, опустошалъ огнемъ и мечемъ неприяТЕЛЬСКІЯ земли и все достославно исполнилъ то, что только къ умноженію вѣры святой и униженію врага относиться могло. И такъ, будучи благодарны за вѣрную и ревностную службу вѣрности твоей, оказываемую постоянно намъ и Рѣчи-Посполитой, мы за приводъ плѣнныхъ тщательно подумаемъ, чтобы храбрость и мужество вѣрности твоей и людей твоихъ были достаточно награждены. Когда повелимъ снабжать платьемъ прочіе полки Запорожскіе, то не оставимъ навѣрное и людей вѣрности твоей, которые такъ доблестно отличились въ настоящую компанію. Относительно зимовыхъ квартиръ, чтобы заблаговременно и выгоднѣйшія, чѣмъ годовыя, были заготовлены, мы посылаемъ нашъ листъ къ Ясневельможному Каштеляну Краковскому, дабы онъ за столь очевидную услугу соотвѣтствен-

obmysleć zechciał; co niewątpiemy że uczyni, a my dobrego wierności twojej od Pana Boga życząc zdrowia, wszystkie jego mołoycow pozdrawiam. Dan w Warszawie, dnia 6 Grudnia, Roku Pańskiego 1694, panowania naszego 21.

JAN KRÓL.

ное лицамъ придумалъ вознагражденія, въ чемъ мы не сомнѣваемся. Желая вѣрности твоей отъ Бога добраго здоровья, привѣтствуемъ благосклонно всѣхъ твоихъ молодцовъ. Дано въ Варшавѣ 6 декабря, 1694 году, царствованія нашего 21.

Янъ Король.

Листъ Гетманскій.

Mości Panie Paley Pułkowniku!

Cieszyłem się bardzo z tego za pierwszą wiadomością, że W. Me. na Budziaku dobrze gościł przy woysku Zadnieprskim. Chwałę ochotę y odwagę rycerską co do ukontentowania woyska Zaporozskiego; już zład z Jegomosciem Panem Wilgą Reymętarzem barwę y zapłatę wyprawilem. Konsistencją też od Niego naznaczoną masz W. M. Pan, w której samey miescić

Листъ Гетманскій.

Господинъ Полковникъ Палий.

Я чрезвычайно былъ доволенъ, получивъ извѣстие, что Ваша Милость хорошо гостилъ въ Буджакѣ при войскахъ Заднѣпровскихъ. Хвалю рвеніе и ричарскую смѣлость относительно успокоенія войска Запорожскаго; я отсюда отправилъ уже съ Его Милостию, паномъ Вилгою, рейментаремъ, жалованіе и платъе. Онъ же и назначилъ квартиры Вашей Милости, которыя занять предлагаю; онѣ довольно

się zalecam, 'wszak dość obszerna, bom ja sam czytał; życzę
że deklaruiesz się W. M. Pan niepróznować z ludźmi naszymi,
dziękuję za taką ochotną do przysługi publiczney wolę, która
teraz, aby naybarzciey pokazałeś, proszę; kiedy wiadomości
przychodzą, że Orda wszytka Budziacka na wprowadzenie
konney Zahary do Kamienca wsiada na koń y w kraie nasze
na czambuł wszystkiemi wtargnąć siłami. Chciemy się tedy
W. M. Pan znosić z Jego Mosciem Panem Wilgą y Jego Mos-
ciem Panem Samusiem Hetmanem Nakaznym, aby, gdy tego
potrzeba będzie, mogliście się łączyć y konać nieprzyziaciela
sławę sobie czyniąc y tu na dalszy sobie zarabiając respekt
dobrego za tym od Pana Boga zyczę zdrowia.

*W. W. M. Panu zyczliwy przyziaciel Stanisław
Jabłonowski, Kasztelan Krakowski i Hetman
Wielki Koronny.*

Ze Lwowa Decembra 22, roku 1694.

обширны, о чемъ я самъ читалъ. Зимю Ваща Милость обѣ-
щаете съ своими людьми не оставаться праздыми, весьма
благодаренъ за такое усердіе къ службѣ общественной, по-
торое прошу доказать особенно въ настоящее время, когда
доходятъ вѣсти, что вся Буджацкая Орда готовится вступить
въ Каменецъ конныя полчища и всѣми силами вторгнуться
на чамбулъ въ земли наши. А потому благоволите Ваша
Милость сноситься съ Его Милостию, Паномъ Вилгою и съ
Его Милостию, Паномъ Самусемъ, Наказнымъ Гетманомъ,
чтобы въ случаѣ надобности, могли соединиться и побѣдить
врага, снискаявая себѣ славу и здѣсь заслуживая дальнѣйшее
уваженіе. За тѣмъ желаю отъ Бога добраго едоровья!

*Вашей Милости доброжелательный пріятель, Ста-
ниславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій и
Великій Гетманъ Коронный.*

Изъ Львова, декабра 22, 1694 года.

Листъ Замойскаго.

*Мне wielce Mosci Panie Połkowniku
moу Mosci Panie y przyiacielu!*

J. M. dobrodziey, iak wdzięчен z przysłanych ięzykow, y iak kontent z odwagi W. M. Pana y prac iego zyczliwych ku Rzeczy Pospolitey, sam w swoim wyraża liscie; gdzie iako zasłużonemu woysku W. M. M. Pana iuż ordynował przez Jego Mości Pana Wilgę Regimentarza płatę y barwę iako y samemu W. M. M. Panu nalezyte ukontentowanie. Do tych czas ma być iuż wiadomość W. M. M. Panu od Jego Mosci Pana Wilgi; ja zaś moią przyiaźnią w dalszych W. M. M. Pana okkaziach iaką y przed tym zyczliwą oswiadczył y teraz nie-

Листъ Замойскаго.

*Господинъ Полковникъ, мой милостивый
Цанъ и пріятель.*

Сколь много благодаренъ его Милость (Гетманъ) за присланные языки, и какъ доволенъ вашею храбростью и трудами ва пользу Рѣчи-Посполитой, самъ въ своемъ изъясняетъ письмѣ, въ которомъ, какъ заслуженному войску Вашей Милости опредѣлялъ уже платѣ и жаловаванье чрезъ Его Милость, Вилгу, рейментара, такъ равно и Вамъ должное удовлетвореніе. О чемъ уже долженъ Васъ извѣстить и самъ, Его Милость, Вилга. Я же, равно какъ и напередъ сего всегда усердную, такъ и въ дальнѣйшихъ Вашихъ

ТОМЪ 3. 17.

odmienną testyfikować się będą, iako

W. M. M. Panu zyczliwy przyjaciel y rad służy
Franciszek Zamoyski.

Ze Lwowa Decembris 22 roku 1694.

обстоятельствахъ, мою свидѣтельствую неизмѣнную дружбу.

Вашей Милости доброжелательный пріятель и
готовый къ услугамъ

Францъ Замойскій.

Изъ Львова, декабря 22, 1694 г.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVI.

*О другой тримьсячной зв типографіи Кієво-Печерской
вишлой Житій Святыхъ книжь; о утаржцѣ шкодливой
Татарской подь Сандомьръ и Лвовъ; о благословеніи
Патріяршомъ грамотномъ Гетману въ походы на Казы-
кермень; о пріязнь зв Волощину до Гетмана зв розкими
вѣдоместями чужоземскими; о причинахъ войны Росій-
ской на Азовъ и Казикермень; о походы туда войскъ
Московскихъ и Козацкихъ; о невзятю того льта Азова,
а о взятю зв обстоятельствомъ Казикермена; о корре-
спонденціи тогдашней до Мазепи Гетмановъ Великихъ
Коронною и Литовскою; о поведеніи по взятіи Казы-
кермена; о здобичахъ и поворотъ отъ Казикермена войскъ
въ домъ; о повѣншованю листовномъ Митрополитанскомъ
и грамотномъ Патріяршомъ, также отцовъ Монастырскаго
и Яворскаго, Гетману звитяжства надъ Казикерменомъ;
о грамотъ Патріяршой взглядомъ пріятной книги Житій
Святыхъ до Гетмана писанной; о двоохъ такъ же грамо-
тахъ Патріяршихъ до Гетмана и отца Митрополита
писаннихъ взглядомъ устроенія Епископа въ Переясловль,
и о построеніи въ Переясловль катедральной Вознесенской
церкви; о избраніи чрезъ шляхту Рускую Волинскую
Православную Жабокрицкого на Епископію Православную
Луцкую и Острозскую по смерти тайного унѣята Афа-
касія Шумянского; о данномъ ему Жабокрицкому Коро-
левскомъ унѣверсалъ на тую Епископію; о завидѣвшихъ*

ему того щастя; о корреспонденціи его до Митрополита и Гетмана; о указъ Монаршомъ на посвященіе его и прочая о немъ; о присланію отъ Яблоновскаго резидента къ Мазепѣ и съ вѣдомостями отъ него розими; о войнѣ Цесарской зъ Турнами въ Венгриихъ подъ Локіемъ зъ шкодою Цесарскою; о прошеніи Войнаровскаго, судіи земскаго Кіевскаго, за причинами сенаторскими Гетмана о отпускъ жени своей зъ монастыра Кіевопечерскаго; о желаніи Гетмана Литовскаго взглядомъ збожа продажнаго; о запрещеніи и разрѣшеніи Патріаршомъ инокамъ Кіевопечерскимъ; о купцахъ Львовскихъ на Москву удержанихъ и за причиною Гетманскою свободно отпущенныхъ.

Року отъ раздѣленія стихій 7203, а отъ повѣтія пеленами Младенца, небо облаки повивающаго, 1695. На самомъ початку року вийшла зъ типографіи Кіевопечерской другая тримѣсячная отъ декавріа почиваючаяся Житій Святихъ зана Дмитріевого книга, о которой впередъ будетъ пространное въ семь же року припомнене. А я нимъ начну писати маршъ войскъ Великоросійскихъ и Малоросійскихъ, въ семь року на Азовъ и Казикермень отправаеній, теперь напредъ того полагаю здесь сильную въ Полщу Татарскую утарчку: бо по Святахъ Рождества Господня силніе Орди Крымскіе, Бѣлогородскіе и инніе, отправаивши на килко лѣтъ приспособленную значную загарію Турецкую до Камянца Подолскаго и оттоль назадъ повернувши, вторгнули въ повѣти Сандомѣрскій и Львовскій, въ которихъ множество народа въ полонъ загорнувши, селенія ихъ огнемъ и мечемъ зруйновали и въ попель обернули. Потомъ и подъ самій столечній градъ Русскій Львовъ когда вторгнули, тогда Яблоновскій Гетманъ Великій Коронній для оборони Льова въ килка тисячъ войскъ Полскихъ конныхъ и пѣхотныхъ и

зъ килкома штуками армать ви́халъ былъ противъ Орда онихъ зе Лвова за подворки Лвовскіе; лещъ Орда войско Полское увидѣвши, не дала оному и дхнути, але крѣпкимъ устремленіемъ нападши на Поляковъ не безъ значной шкоди ихъ въ самій городъ Лвовъ угнали, армати ихъ забрали и подворки Лвовскіе зъ одной стороны спаливши, во свояси повернули. По оштествіи зась отъ Лвова тихъ Орда по приказу Гетманскомъ Лвовяне стрѣли Татарскія позбѣрали и оними (якъ тогда твержено) дванадцять возовъ наполнили, которіе Гетманъ Яблоновскій до Короля и Сенаторовъ въ Краковъ, чили въ Варшаву, одослалъ для лучшого разузнання тихъ силъ бѣсурманскихъ.

Святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, вѣдаючи о томъ, что по указу Монаршомъ Гетманъ Мазепа мѣлъ виходити на войну подъ Казикерментъ, марта 5 писалъ къ нему, благословляючи его зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ въ тотъ походъ таковую грамоту:

Адрианъ милостію Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ нашея Мѣрности, сыну Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожского обѣихъ странъ Гетману, Іоанну Степановичу Мазепѣ и всему воинству миръ и архипастирское благословеніе! Идѣже на зрилица миростоянного корабля Духа рожденного чада Бога всеблагого и чада церкви истинного нашего благочестія и нашея Мѣрности чада обрѣтаются, въ сердцѣ нашемъ Архипастирскомъ попечителнѣ онія имѣемъ, усердствующе, да благо имъ будетъ, да отъ всякого зоключимства свободятся, да Христу Господу Іисусу доброугодятся и совершеннѣ спасутся, миръ и благословеніе въ домѣхъ и на путехъ и въ ратоборствѣ ополченномъ наслѣдующе. Извѣстихомся же,

яко твоя любовь съ воинствомъ Малоросійскимъ, по повелѣнію благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича, Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцевъ, ополченіемъ пошолъ еси на противніе враги и супостати христіанскіе, на зловѣрніе Татари; сего ради непрестанно щедроти Вседержителя Бога молимъ, да благословеніемъ своимъ поспѣшятъ Вашей синовской любви во всякое добропозволительство день дне и подасть Царского Пресвѣтлого Величества воинству на враги вашимъ мужественнымъ ратоборствомъ побѣду и одолѣвіе и плѣненнымъ братіи нашей изъ Агаранскихъ рукъ и отъ озлобленія ихъ мучительного освобожденіе; предѣломъ же отечества и самодержавства Російского разширеніе и миръ. Вы же возлюбленніи вѣрніи раби Іисусъ Христови и служители Царского Величества усердніи и наша во Христѣ чада, по должности своей кождей въ чинѣ, о томъ потщитесь, и въ ополченіи благочестивую нашу вѣру показивайте дѣломъ благочесно и изрядно, хранящесе всякого зла, яко люде Божіе есте.

Послушаніе бо свое отдавати господствующимъ Богозаповѣданіѣ повелѣхомся: сего ради терпѣніе на бранній подвигъ имѣти, учитъ Святій Апостолъ. Усердствующие же по воли Господни за себе и за вѣру благочестивую и за отечество предѣловъ своя земли, аще и постраждутъ, вѣнчаются и воспріймутъ вѣчная отъ Христа благая, яко и вы въ томъ всегда обрѣтаетеся, со врагами до крове и до смерти борующеся. Тѣмъ же Господь укрѣпляя Васъ укрѣпитъ, благословляя благословитъ и мздоодаритъ вишніи Своя десници всякимъ изыществомъ на земли и на небеси. Усердствуемъ о пребываніи и гдѣ имати обрѣтатися видѣніе намъ изволь творити. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ міроздавія 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова Іисуса Христа 1695 марта 5 дня.

Того-жь марта 28 вѣктось зъ пановъ Волоскихъ Христїанекихъ зичливыхъ прїятелей нашихъ, а подобно самъ Господарь, вѣвшуючи войскамъ Козацкимъ щастливихъ въ Крыму и Бѣгородщинѣ прошлыхъ рочныхъ военныхъ прогрессовъ, выражаючи тежъ сегорочнїе вышшей вспомненнїе Ординскїе силнїе въ Польшу и подѣ Львовъ утарчки, ознаймуючи къ тому о Турецкихъ и иныхъ чужоземскихъ поведенїяхъ и намѣренїяхъ, и заохочаючи Гетмана Мазепу зъ войсками Козацкими до военной сеголѣтней компанїи на Крымъ, на Буджакъ, на фортеци Турецкїе надѣ Днѣпромъ и надѣ Чернымъ моремъ застаючіе, и свою къ той же войнѣ для изверженїя зъ себе бѣсурманского ига офѣрюючи склонность, писалъ скрито до него Гетмана листъ свой сице:

Za wiadomości, iako woysła ich Carskich Wieliczestw z pod komendy W. Mci Pana grasowali w kraiach Krymskich wielce W. Mosci Panu dziękuję. Niech Wszehmogący Bóg y daley poszczęści Arma Ich Carskich Wieliczestw na chwałę Bożą y rozmnozenie po całym świecie Prawosławia y na pociechę chrześcianom; co się działo pod Oczakowem y Budziakiem dobrze wiemy. Żałuję jednak bardzo, że więcey dla słabości zdrowia Nakaznego W. Mości Pana zruynować Budziak się nie mógł: znać to, że Pan Bóg natenczas niechciał nas pocieszyć.

Очень Вамъ благодаренъ за извѣстїе, что войска ихъ Царскихъ Величествъ, подѣ начальствомъ Вашимъ состоящїе, опустошили кримскїя земли. Да споспѣшествуетъ Всемогущїй Богъ и впредь оружію Ихъ Царскихъ Величествъ на славу Господню, на распространенїе по всему міру Православїя, и на радость христїанству. Что же происходило подѣ Очаковомъ и въ Буджакѣ, то намъ хорошо извѣстно. Весьма однако сожалью, что, по причинѣ слабости здоровья наказного (Гетмана) Вашей Милости, не могъ быть разоренъ Буджакъ. Вѣроятно, что Господь Богъ въ то время

ale pewien tej nadziei iestem ze arma icb Carskiego Wielicestwa tego lata zechcą nagrodzić to co mieli, tak rok, y daley, y więcey poganski Budziak zrujnować. Człowieka W. Mości Pana żem tak długo tu zatrzymał przyczyna ta, Tatarowie, ktorzy chodzili w czambuł do Polski az do Lwowa, czekaiąc powrotu onych a było tak: Tatarowie poszli pałac az do Lwowa gdzie y samego Hetmana zastali w małej kupie woyska 5000, a zaś Ordy na 30,000 było y tak Krakowskiego przedmiescia spalili y armaty wzięli, ale y oni zabici i ranieni, wracaiąc się wielkie szkody mieli, na 20,000 łoni pozdychali, iako o tym W. Mości Pań masz wiedzieć.

Z Adrianopola. w Januaryi nastał Cesarz, syn Cesarza Mahmeta, który zaczął wojnę z Niemcami, na imie Mustafa w latach 32, który zaraz się pytał o skarb Cesarski y znaleziono 15 kies, a razem y o woyska się pytał y widząc, że tak pieniędzy, iako y woyska mało. Samże poydzie na wojnę, Wezyrowi

не хотѣлъ насъ порадовать; но я твердо увѣренъ что оружіе ихъ Царского Величества вознаградить утраченное, хотя чрезъ годъ или болѣе, но Буджакъ будетъ опустошенъ. Причиною долгаго задержанія Вашего посланнаго было то, что я ожидалъ возвращенія Татаръ, ходившихъ въ чамбулъ (на грабежъ) подъ Львовъ; это было такъ: Татары, предавая все мечу и огню, дошли даже до Львова, гдѣ настигли самаго Гетмана съ малымъ числомъ войска, въ числѣ 5000, Орды же было около 30,000, сожгли тамъ Краковское предмѣстіе, взяли пушки; но наконецъ и они возвращаясь претерпѣли большой уронъ убитыми и ранеными, у нихъ пало около 2000 лошадей, о чемъ уже Вамъ вѣроятно извѣстно.

Изъ Адрианополя. Въ генварѣ мѣсяцѣ вступилъ на престолъ сынъ Султана Мугамеда, начавшаго войну съ Нѣмцами, по имени Мустафа, лѣтъ 32. Онъ тотчасъ же освѣдомился о султанской казнѣ, въ которой найдено 15 мѣшковъ, спрашивалъ также и про войска; однако удостоуверился, что какъ

roskazał aby wyieźdzał, tylko abys W. M. Pan wiedział że niemała ani pieniędzy, ani ludzi; słabość wielka u poganow; bo ludzi z Anatolii mało co przychodzą na wojnę dla częstych rozboynikow, bo się temi czasami gwałtem namnożyło, a iak wiele woyska Turczyn moze mieć, na ten czas się obaczy kiedy wyidzie w pole. To iednak wiem, że Niemcy potemu się gotuią y iuż iak zaraz Giwłę odebrali, zaraz Temeszwarowi poczęli Orwatowie dokuczać, tylko to Temeszwar ieszcze zostaje pod Turkami, ale nie nadługo day Boże, dobry czas terazniejszy woiować chrzescianom na poganow. A osobliwie tego lata na Krym y na Budziak, gdyz Han taki ma hat, żeby się na wojnę gotował, daiąc znać ze sam Car Turski iedzie na wojnę. Han wezmie z sobą na wojnę y z Krymu y z Budziaku więcey ordy, czas będzie dobry woyskom Ich Carskiego Wielicestwa, tak na Krym iako y na Budziak; a one zamki Tureckie co

денегъ такъ и войскъ мало. Онъ самъ собирается на войну, а между тѣмъ приказалъ уже Визиру выступить въ походъ. Но да будетъ Вамъ извѣстно, что у нихъ нѣтъ ни людей, ни денегъ, силы невѣрныхъ слабы, ибо изъ Анатолиі мало приходитъ людей на войну, по случаю множества разбойниковъ, которые въ настоящее время до чрезвычайности умножились. А сколько Турокъ можетъ имѣть войска, увидимъ тогда, когда выступитъ онъ въ поле. То только извѣстно, что Нѣмцы уже готовятся къ войнѣ и Хорваты, взявъ Гиулу, тотчасъ же стали нападать на Темешваръ, который однако до сихъ поръ еще въ рукахъ Турокъ, но не надолго, дастъ Богъ. Теперь удобное время Християнамъ воевать съ невѣрными, особенно же въ нынѣшнее лѣто хорошо было бы напасть на Крымъ и Буджакъ, ибо Ханъ имѣетъ Султанское повелѣніе готовиться въ походъ съ извѣстіемъ, что и самъ Султанъ Турецкій идетъ на войну. Ханъ возьметъ съ собою изъ Крима и изъ Буджака много Орды; а войскамъ ихъ Царскаго Величества надобно будетъ идти на Крымъ и Буджакъ, Турецкія же крѣ-

над Дніепрем зепсować funditus, бо нам wielkie мизерыe czynią, со рок повиннымы 10 kies даваць. Polacy ani uczynili, ani uczynią pokoju z Turkami, бо choць zechcą Polacy, Turcy nie zechcą, бо не respektują на них, іако на ніс, у же wielka między ними niezgoda. Ten z Niemcami, drugi z Francuzami іако mogą traktować pokoju. A іeszcze у то жебысь W. M. Pan wiedział же анї Турки анї Niemcy або іаіси Kolli-gaci о pokoy не мысля. Insulę Chyя porzucili Wenetowie y poszli do Morei, со не без przyczyny słuszney uczynili Wene-towie, же by się іch nierozerwało на wiele stron, а osobliwie tak dalece. Mieli zrazu z Turkami на морзу bitwę, choць была wielka potęga Turkow на морзу, kilka okrętow Tureckich potonęli oraz y Weneckich два і так Wenetowie, pobrawszy wszystko со ім потреба было, з Chio poszli do Morei. Piszez W. M. Pan же Michał miał powiedzieć W. Mci Panu же

постя находящіяся надъ Днѣстромъ разрушить до основанія: онѣ много намъ вредять. Ежегодно мы обязааны платять во 10 мѣшковъ. Поляки не заключали и не заключать мира съ Турками, хотябы Поляки того хотѣли, то Турки того не захотять; ибо икъ совсѣмъ не уважають; тѣмъ болѣе что между Поляками большое несогласіе. Одни съ Нѣмцами, а другіе съ Французами вступаютъ въ дого-воры. Примите еще во вниманіе и то, что ни Турки, ни Нѣмцы, ни другіе союзники, не думаютъ о мирѣ. Венеці-ане оставили островъ Хіосъ, и отправились въ Морею, что сдѣлали они—впрочемъ не безъ причины основатель-ной, чтобы не быть разрозненными во многихъ мѣстахъ, и въ такомъ отдаленіи. Сначала они сразились съ Турками на морѣ; хотя Турецкія силы были большія, однако нѣскольо Турецкихъ кораблей потонули, Венеціанскихъ погубло так-же два: потомъ Венеціане, запасшись всѣмъ необходи-мымъ, пошли съ Хіоса въ Морею. Ваша Милость ишете, что Михаилъ будто бы сказалъ, что если Господары

mieli tak Hospodar Wołoski iako y Multanski, że gdyby widzieli woyska Ich Carskich Wieliczestw ruszające się przeciw Budziakowi, zaraz y oni póyda z swoiemi woyskami y złączą się z woyskami Ich Carskiego Wieliczestwa. Niech pierwey obaczą pryncipiia, żeby woyska Ich Carskiego Wieliczestwa nieprzyiaciela osłabili. Niech W. Mśc Pan Hetman zamki opannie poganske, co nad Dnieprem y te fortecy co po nad morzem, iako to Bielgrad, Kilia; y widząc słabość poganow ktoby o swoją wolność z iarzma poganskego nie myślił i nie starał. Teraz czas na poganow sposobny. Monarchom Chrzesciańskim uwolnić tak nas iako ynszych Chrzescian spod jarzma paganskego. Mego człowieka proszę W. Mci Pana, aby przy bezpieczney okazji wyprawić nazad. Słyszac tu y to że Jego Carskie Wieliczestwo Wielikiy Hosudar Car Petr gotuie się na woynę przeciwko Turkowi, czego day Boże! oznaymić mi proszę W. Mci Pana.

28 Marca 1695 roku!

Валахскій и Молдавскій, узнають о движеніи войскъ Ихъ Царского Величества въ Буджакъ, то выведутъ также свои войска и соединятся съ войсками Ихъ Царского Величества. Пусть увидятъ они прежде начало, чтобы войска Ихъ Царского Величества обезсилили врага; пусть Ваша милость Гетманъ овладѣетъ лежащими надъ Днѣпромъ замками бусурманскими и приморскими крѣпостями, какъ-то: Бѣлгородомъ и Килією; тогда видя беспіліе невѣрныхъ, какъ не думать и не стараться объ освобожденіи своемъ отъ вга бусурманскаго.— Теперь благопріятное время Монархамъ Христіанскимъ воевать съ невѣрными, и освободить какъ насъ, такъ и прочихъ Христіанъ изъ неволи бусурманской. Моего посланнаго прошу Вашу милость при вѣрномъ и удобномъ случаѣ отправить обратно. Здѣсь слышно и то, что Его Царское Величество Великій Государь Царь Петръ готовится войною противъ Турокъ, чего и дай Боже! О чемъ прошу Вашу милость меня увѣдомить.

28 Марта, 1695 года.

По онихъ прежде описанныхъ почавши найбарзѣй отъ Чигринцини чрезъ 16 лѣтъ Великороссійскихъ и Малоросскихъ зъ Портою Оттоманскою и пацствомъ Крымскимъ бывшихъ ссорахъ и военныхъ звадахъ, когда за нѣякимись препятіями не зважилось обѣимъ монархіямъ Россійской и Турецкой прійти до миру и дружби (хочай изъ обоихъ сторонъ, яко прежде описалося, была къ тому склонность) а Татаре и Козаки непрестаипіе между обѣими поменными монархіями, яко и предъ войною Хотѣвскою, року 1621 бывшего до гнѣву и войны чинили окказіи, которіи прежде отчасти наменилися.

Тогда Пресвѣтлѣйшіе Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи, Самодержци Всероссійскіи, на отмищеніе бѣсурманомъ кривляъ своихъ, чрезъ вишмененіе 16 лѣтъ почипеннихъ, усовѣтоваша за благо пойти зъ войсками своими на Азовъ и Казикерменъ, жебы оніи при помощи Божіей збуривши могли видѣти отверзтіе себѣ зъ Езера Меотицкого въ Эвксинопонтъ двери, а отъ Казикермена войску Низовому Запорожскому аби по стародавнему отворилися ворота и въ невозбранной навигаціи Дуѣпромъ въ Лиманъ Очаковскій и въ тоежь Эвксиновское море. На якое военное дѣло довольно чрезъ прошліи лѣта оии Великіе Государи Московскіе въ хлѣбніе запаси и всякіе военніе рштунки приготовавшися, повелѣли тотъ маршъ военній зачинати, въ которій и самъ Пресвѣтлѣйшій Монарха Петръ Алексѣевичъ, оставивши брата Іоанна на престолѣ Царскомъ, изволилъ самъ изъ царственного града Москви, въ мѣсяцю Марту, подъ Азовъ рушити розложивши войска на двѣ части, однимъ повелѣлъ ити землею и рѣкою Дономъ внизъ ку граду Черкасскому, а другимъ зъ собою повелѣлъ тожь землею и рекою Волгою маршировати подъ городъ Царицинъ, а оттоль землею и подъ самій Азовъ, що кгда исполнялося и когда войска Великороссійскіе и килко полковъ Малороссійскихъ станули всѣ подъ Азовомъ, тогда начали оній неусипно добувати и бомбардировати. Въ

якомъ промислѣ и попеченіи, либо чрезъ все лѣто забавили, стѣни Азовскія зъ армятъ поламали и подкопами порвали, и вверженіемъ въ Азовъ килконадцять тысячъ бомбъ великихъ всѣ Азовскіе дома и мечети поламали, въ нѣвечь обернули и однимъ румомъ увесь городъ тотъ услаи и загрузили, однакъ немогучи оногo тогда пале достати за зближеніемъ часовъ осѣннихъ, мусли отъ Азова назадъ уступити. Зъ другой тежъ стороны отъ Казикермена лутше фортуна войскамъ Христіанскимъ въ войнѣ послужила, ибо Гетманъ Мазепа зъ войсками Козацкими и зо всѣми тяжарами войсковими по указу Монаршомъ въ тотъ Казикерменскій походъ рушилъ зъ Батурина, Мая 17, а Блжній Бояринъ и Воевода Бѣлагородскій Борисъ Петровичъ Шереметовъ зъ войсками Московскими конными и пѣшими и зъ полками Козацкими Слободскими въ тихъ же числехъ рушилъ зъ домовъ въ походъ подлежащій ку Казикермену, зшедшия тежъ у берега Днѣпрового около Переволочной, забавили тамъ недель скилко, нѣмъ судна до перевозу войскъ спорядили и нимъ чрезъ Днѣпръ Шереметь нвзше Переволочной, а Мазепа выше Переволочной противъ Мѣшуриногo Рогу переправилися. Въ тимъ времени, Юля 13, писалъ зъ Гродна до Гетмана Мазепа Сапѣга Гетманъ Великого Княжества Литовского листь свой, выражаючи въ немъ союзъ Короли Полскои зъ розными панствами Христіанскими на общого всѣхъ Христіанъ непріятели бѣсурмана и чиненіе надъ нимъ военніе промисли и желаючи Мазепѣ щасливого походу начатомъ поведенія. Якій листь Сапѣжинъ такъ ся мѣеть:

***Jaśnie Wielmożny Mosci Panie Hetmanie
woysk Ich Carskich Wieliczestw Zaporozskich
mnie wielce Mci Panie y bracie!***

Iest to na widoku swiata, ze im nas naybardziej dotknęła szabla pogańska tym usilniey dla powetowania szkod y strat naszych tę prowadziemy wojnę. Dla tego przyięliśmy to iuż z Cesarzem Jego Mosciem y z Ich Carskim Wieliczestwem y z Rzeczą Pospolitą Wenecką, gwoli czemu prez te lat trzynascie co rok wychodzimy z woyskiem w pole szukając nieprzyaciela w ich własnych siedliskach: odwiedziliśmy Budziak, weszliśmy we Włoską y Multanską ziemie; pobralismy Sorokę y inne zamki y osadzili na ukrócenie Kamienca; usypalismy y mocno osadzili szance Świętey Tróycy, które presidia zawsze siła dokazuia

***Ясновельможный панъ Гетманъ войскъ
Ихъ Царскаго Величества Запорожскихъ,
мой милостивый панъ и братъ!***

Всему свѣту извѣстно, что чѣмъ сильнѣе поразила насъ сабля басурманская, тѣмъ усерднѣе для вознагражденія потерь и убытковъ нашихъ мы ведемъ эту войну, предпринятую совмѣстно съ Ихъ Царскимъ Величествомъ и съ республикою Венеціанскою. Вслѣдствіе чего мы, въ теченіе 13 послѣднихъ лѣтъ, ежегодно выходили съ войскомъ въ полѣ, отыскивая врага въ его собственныхъ жвлщахъ. Мы посѣтили Буджакъ, были въ Валахіи и Молдавіи, взяли Сороку и другіе замки, и оставили въ нихъ войско для стѣсненія Каменца. Мы насыпали и укрѣпили окопы (крѣпости) Св. Тройцы, и тамошній гарнизонъ всегда по милости Божіей дѣйствуетъ успѣшно противъ Каменца и въ Валахіи. Мы сами въ прошлую осень одержали

z łaski Bożej przeciw Kamiencowi y w Wołoszech: y my sami przeszley iesieni wielką wiktoryą za pomocą Bożą nad tym nieprzyjacielem otrzymalismy, gdzie poganstwo z niemalą swoją klęską y stratą wszystkich prowiantow szablą naszą wyparte y spędzone. I teraz Jego Królewska Mość Pan nasz miłosciwy, wziąwszy wiadomość o zamysłach Ich Carskiego Wieliczestwa, raczył pisać do mnie, abym ruszywszy woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego, a złączywszy się z woyskiem Koronnym szedł na tę Ś. wojnę: takoz dla poparcia Ś-go sojuszu y woysko (acz po przeszley expediciey, pozno zszedłszy z pola y dla spoznioney wiosny mało co odpoczęło, koni nie odpasło) wyprowadziłem y samego mię ciż posłowie W. Mci Pana zastali na koń do obozu wsiadającego. Jego Mości Pana Popławskiego Starostę Kujawskiego, Pułkownika Jego Królewskiej Mosci dla skupienia woyska, y prowadzenia do Wyszniowczyk, a tam złączym się z ich Mościami P. P. Hetmanami et praemisso consilio czynić

съ помощію Божіею великую побѣду надъ тѣмъ же врагомъ; при чемъ басурманы съ значительною гибелью и потереею всѣхъ запасовъ оружіемъ нашимъ вытѣснены и прогнаны. И теперь Его Королевская милость Панъ нашъ милостивый, узнавъ о предпріятіяхъ Ихъ Царскаго Величества изволилъ писать ко мнѣ, чтобы я, выведши войска Великаго Княжества Литовскаго и съ коронными войсками соединившись, отправился на эту священную войну. И такъ для поддержанія этого священнаго союза я вывелъ войско (хотя оно по окончаніи послѣдней экспедиціи поздно оставивши поле, по случаю позднеи весны, мало отдохнуло и не откормило лошадей) и меня самого послы Вашей милости застали на отъѣздѣ въ лагерь. Полковника Его Королевской милости, Его Милость Поплавскаго, Старосту Куявскаго, я командировалъ для сбора войскъ и для отвела ихъ подъ Вишневецъ, а тамъ соединившись съ ихъ милостями панамъ Гетманамъ и по предварительномъ соглашеніи, бу-

бѣдзиемы, да Пан Бѳгъ, прѣцивъ неприятелиови Кръжѧ Ѕ-го
воиенне прѣмыслы іако czas y okazjiа подаджѧ дрогѧ, zноszѧc
z W. M. M. Panem, ile zblizywszy siѧ w tamte kraie ku sobie,
a teraz zycząc W. M. M. Pana szczesliwych successow na tey
woynie przyiacielskiey oddaiѧc siѧ łasce y zostaiѧc W. Mści mego
Mości Pana życzliwym przyiacielem, bratem y sługѧ

*Kazimierz Sapieha Hetman Wielki
Wielkiego Xięstwa Litewskiego.*

Данъ въ Гроднѧ Іулїи 13 року 1695.

демъ, дастъ Богъ, чипить промыслъ на враговъ Св. Крестѧ,
смотря по обстоятельствамъ и по времени, сносясь съ Вашею
Милостью и сблизившись въ тѧхъ земляхъ другъ съ другомъ.
А теперъ, пожелавъ Вашей Милости, милостивому пану, въ
этой союзнической войнѧ счастливаго успѧха, поручаю себя
благосклонности Вашей, оставаясь, Вашей Милости моего
милостиваго пана, истиннымъ другомъ, братомъ и слугою

*Казиміръ Сапѧга, Гетманъ Великій
Великаго Княжества Литовскаго.*

Дано въ Гроднѧ, 13 іюля, 1695 года.

Того-жъ Іюля 28 Яблоновскій, Великій Гетманъ Корон-
ній чрезъ Мазепинога послапца Стефаѧ Трощинскаго, аса-
ула полковаго Галяцкаго, отвѧтствующи и щасливаго въ за-
взятомъ ку Казикермену походѧ повожена зичачи, и о своемъ
на неприятеля походѧ ознаймуючи писалъ зъ Марїамполя
такій листъ свой:

***Wielmożny Mosci Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Ich Przeswietlejszych y
Dzierżawniejszych Wieliczestw, mnie
wielce Mosci Panie y przyiacielu!***

Nic pomyslniejszego całemu Chrzcistianstwu iako ta woysk Ich Przeswietlejszych Dzierżawniejszych Wieliczestw tak chwalebna przeciw powszechnemu Krzyża Świętego nieprzyiacielowi impreza, z którey iako wielce ucieszyłem się wiadomości, tak skutków szczęśliwych y wiktoryi nad nieprzyacielem życzę i Pana Boga a to proszę. Jakoż y wątpić nietrzeba w dobrych successach, przy tak wielkich siłach y porządku Ich Przeswietlejszych Dzierżawniejszych Carskich Wieliczestw a przezornosci W. M. M. Pana. Do nas że należy diwersia, znamy się do tego, tym skuteczniejsza iednak rzecz by była, gdybysmy byli dawniey przestrzeżeni o tak świętobliwych zamysłach, osobliwie

***Вельможный Панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ и Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ и
Державнѣйшихъ Величествъ, мой мило-
стивый панъ и пріятель!***

Nітъ ничего вождеденнѣе для всего Хрщіанства, какъ настоящее, столь достославное предприятие войскъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ, Державнѣйшихъ Величествъ противъ враговъ Св. Креста. Извѣстію о семъ сколь чрезвычайно я обрадовался, столько же и счастливаго желаю успѣха и побѣды надъ врагомъ, о чемъ и молю Бога. Да и сомнѣваться въ успѣхахъ невозможно, имѣя такія силы и при такой распорядительности Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ и предусмотрительности Вашей Милости. Что диверсія дѣло наше, мы хорошо это знаемъ, было бы еще надежнѣе, если бы мы заблаговременно были увѣдомлены о столь священныхъ предприятияхъ, въ особенноти

gdy się seym w Warszawie odprawował, co by większą gotowość w nas sprawić y niedoyscia seymu zabronić było mogło, aplikując się jak naydoskonalszą do tak dobrej okkazyey radą, wiele iednak y tak nas zastaie sąsiedskie podług związku pozwanie, skupiemy się z woyskami Koronnemi и Литовскими и та мысль и старание będzie, aby pozерваць siły nieprzyiacielskie, y odwrócić iako corócznemi od zaczęcia tey woyny dalismy dowody z nieprzyiacielem utarczkami y znacznemi po tak wielu mieyscach za łaską Bożą zwycięstw. Ja teraz oczekiwam tylko na przyiscie woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego, które że z dalekich prawie o pultorasta mil ciągnie konsystencyey, opoznieniu dziwować się trudno, za złączeniem się z nim, biorę przedsię zaraz przemysły woienne, interim część woyska znaczną ordinowałem pod Fakmec-Farkeca fortecę nasze woyska, aby stamtąd przez Falczą wtargnęło w Budziak, co zaraz znaczną sprawiło diwersią, bo woyska Tatarskie, które iuż ruszyli ku

же во время Варшавскаго сейма. Это могло бы возбудить въ насъ большую готовность и воспрепятствовать разстройству сейма; ибо наилучшее совѣщаніе устремлено было бы на столь благопріятный случай, но и такъ сколько насъ застаеть сосѣдское приглашеніе, на основаніи союза, мы всѣ соединимся съ Коронными и Литовскими войсками. И такъ нашею мыслию и стремленіемъ будетъ розрознить и отвратить силы непріятельскія, какъ это мы уже доказали ежегодными отъ начала войны стычками съ непріателемъ и значительными во многихъ мѣстахъ, по милости Божіей, побѣдами. Теперь лишь я ожидаю прибытія войска Великаго Княжества Литовскаго, которое неудивительно если опоздаетъ, идя въ дальнихъ квартиръ (почти около полутораstä миль), соединившись съ нимъ, я тотчасъ начну военныя дѣйствія; а между тѣмъ я уже отрядилъ значительную часть войска подъ крѣпость Факмець-Фаркеца, дабы оттуда чрезъ Фальчи вторгнуться въ Буджакъ, что и послужило значительною

Dnieprowi, wzięwszy relacyą o namienioney imprezie, пофнели się назадъ ku Budziakowi, dopieroż daley oderwać się odtąd niebędą smieli, kiedy iuz do tych czas, jak tuszę, w akciach iest tamta część woyska naszego. Ja też z drugiemі woyskami wchodzę niebawnie w dzieła woienne przy szczęściu Jego Krolewskiej Mosci y zwykley rycerstwa Polskiego ochocie, y W. Pan Groszczyński, Asauł połkowy Hadziacki, poseł W M M Msci Pana dnia dwunastego miesiaca Lipca stanął tu u mnie, zastawszy mię iuz prawie iak w obozie w rezidenciey moiey o mil tylko dwie od woyska. List zaś W M M M Pana de datta pod Perewołoczna quinta Іюня pisany oddał mi, ktorego contentis z wszelaką moią odpisawszy powolnoscіą o iak naywiększey sławie y tryumfach W M M Pana iako nauczesciey słyseć pragnąc nieodmiennie oddaіę się przyiazwi. Z Mariampola 28 Іulii 1695 roku.

W. M. Mci Panu uprzejmie życzliwym przyiacielem y sługą
Stanisław Jabtonowski Kasztelan Krakowski Hetman wielki Koronny.

диверсією, ибо Татарскія войска, двинувшіяся къ Днѣпру, узнавъ объ этомъ, отступили въ Буджакъ, откуда уже не поспѣютъ выдти досихъ поръ, какъ полагаю та часть нашего войска уже въ дѣлѣ. Я также не медля начинаю военныя дѣйствія съ другою частью войска при счастья Его Королевской милости и обычной отвагѣ Польскаго рыцарства. Асаудъ полка Гадачского, его милость, панъ Троцинскій, послацный Вашъ, прибылъ ко мнѣ 12 Іюля, заставъ меня уже почти въ обезѣ, въ моей резиденци, въ двухъ миляхъ отъ войска. Письмо же Ваше изъ подъ Переволочной, отъ 5 Іюня онъ мнѣ вручилъ, на которое отвѣтивъ съ всякою готовностью къ услугамъ и желая какъ можно чаще слышать о славі и побѣдахъ Вашихъ, поручаю себя Вашей дружбѣ. Изъ Мариуполя, 28 Іюля, 1695 года.

Вашей Милости искренній пріатель и слуга
*Станиславъ Яблонаскій, Каштелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

Егда же всѣ войска Днѣпръ преправили, тогда, рушивши отъ Днѣпра, звичайнимъ трактомъ ку Казикермену, проходили въ томъ марши розніи рѣчки и долини, зъ степу въ Днѣпръ впадаючи, и прибыли подъ самій Казикермень въ среду предъ запустами Спасовскими, іюля числѣ послѣднихъ, и обози свои округъ оного неоподаль поставили; въ четвергъ зась скоро свѣтъ повелѣлъ Гетманъ сердюкамъ и городовимъ пѣхотнимъ войскамъ во имя Господне ступати подъ стѣни Казикерменскіе, которое войско радостнимъ сердцемъ скочило охочо на промислѣ военній и увойшло мало возбраняемо въ садки и огороди Казикерменскіе, бо любо и вйшло было килкосотъ Янчаровъ зъ Казикермена противъ Козаковъ, однакъ заразъ zostали пораженни и въ Казикермень угнанни, а Козаки неотходне тамъ же неоподаль стѣнъ Казикерменскихъ и шанци себѣ починивши въ нихъ залегли для далшого военного промислу. Ноци зась тогдашней зъ четвертка на пятокъ совершенно вкругъ войска Козацкіе и Московскіе Казикермень атаковали, шанцами осипали, кошами плетеними землѣ понасипанными обставили, арматами многими и мортирами обвели, пѣхотами многими осадили, и скоро свѣтъ пятничній началъ возсіавати, тогда зо всѣхъ сторонъ зъ пушокъ, мортировъ и оружія дробного Казикермень привитано; и отъ того пятничного дня до вторка, въ немъ же бяху запусти на Спасовку, чрезъ пять дней неусипно денно и ношно на Казикермень зъ пушокъ и дробного оружія бито, бомбы зъ мортировъ кидано и подкопи тайніе подъ стѣни Казикерменскіе подвожено, отбираючи и отъ Казикермена неподліи зъ армать и янчарокъ отвѣти, и любо Казикермень до такои прійшолъ былъ тѣсноти, же изъ пушокъ нелзя было ему на войска Христіянскіе стрѣляти, такъ якъ и Турки року 1678 Чигриновѣ чинили, ибо егда зъ Казикермена для стрѣленя зъ пушки отворять Янчаре окно въ стѣнѣ каменной, тогда зъ армать нашихъ двоухъ и троухъ въ тоежъ окно заразъ вдарять и

Янчарамъ зъ пушки Казикерменскої вистрелити не допустятъ. Черезъ якіи способъ не тилко армати Казикерменскіи зостали порозбиванни, станки ихъ поламани, але и пушкарѣ повибыванни и пришли до того, же Бей Казикерменскій Янчарамъ по тридцать и по сорокъ левовъ обѣщався платити на день, тимъ, которіи бы зхотѣли быти пушкарями, но охотники къ тому не отзывалися, видячи въ томъ чину явную погибель; однакъ ижъ стѣни его твердимъ камнемъ згрунтованніе мало отъ нашихъ арматъ повреждалися, и надежда о взятю его были вонтплива и могла бы на далѣ протянутися, теи Гетманъ того уходячи, а намѣренія своего скорій skutokъ видѣти желаючи, по согласію зъ Бояриномъ Шереметомъ, велѣлъ войску своему котити валъ земляній до стѣнъ Казикерменскихъ, такъ широкій и високій, жеби имъ и ровъ Казикерменскій можно было засипати и зъ стѣнами его поровнявшися латво въ городъ уломитися; якіи нашихъ войскъ промислъ велце устрашилъ и въ малодушіе привелъ облеженцовъ Казикерменскихъ, понеже Янчарская и пушечная ихъ стрѣлба была уже бездѣлна и суетна въ вали наши земляніе углебающая, а поверхъ валовъ стрѣливши, то и обози христіянскіе кулѣ прелѣтовали. Въ тихъ же пятохъ днехъ и подкопъ еденъ Московскій поламалъ стѣну Казикерменскую и бомбы зѣло ему докучали, а що найгоршей устрашилъ Казикерменцовъ еденъ промислъ военній Московскій, его же они чаномъ нарицаху, зъ которого одного вечера килкодесять бомбъ великихъ и гранатовъ малихъ за однимъ разомъ въ Казикермень кипено, отъ которого промислу и огня во всѣхъ обозахъ нашихъ аки отъ молвіи не долгое было въ тогдашній темній вечеръ просвѣщеніе; и аще тіи бомбы и гранати и не всѣ внутрь Казикермана впали, обаче въ крайное облеженцовъ его вринули отчаяніе, и гласъ ихъ плачевній тогда ажъ въ обозахъ нашихъ слышанъ баше; для которихъ трудностей и страху и для смердящихъ многихъ купама лежавшихъ непогребеннихъ побитихъ труповъ сво-

ихъ бесурмане Казикерменскіе немогучи далѣй войскамъ Христіанскимъ оппоноватися, мусѣли подѣ кондиціями себѣ полезными приклонитися Гетману и Боярину Шереметеву, и городъ Казикермень отдати на имя Козацкое предѣ заходомъ солнечнимъ. Для якого договору зѣ обозовъ своихъ прибыли въ шанци Гетманъ и Бояринъ, а зѣ Казикермена отъ Бея тудажъ въ шанци прибылъ зѣ нѣсколкома Янчарами Шабанъ Ляпка, albo Чемерись, писарь Казикерменскій, где о чомъ палежало розговоривши и постановивши, Гетманъ и Бояринъ отѣехали до обозу, а Шабанъ одійшолю у Казикермень по заходу уже слонца, за которого поворотомъ въ Казикермень Турки увѣдомившися о учиненной полезной себѣ зѣ Гетманомъ и Бояриномъ капитуляція ради были оной и надѣялися безъ сомнѣнія, же зѣ стороны нашей все тое учинено будетъ що зѣ Шабаномъ приговоренно, и постановлено; однакожъ они Казикерманци, не дуфаючи приреклой тогда пріязни Козацкой и не баявщися въ своихъ жилищахъ, заразѣ тогожъ вечера уступили зѣ верхнего города въ самій нижній, що надѣ Дибромъ, Казикермень, караули тилко Янчарскіе по стѣнахъ каменнихъ въ верхнемъ Казикерменѣ оставивши.

Увойшли зась они Турки зѣ верхнего въ нижній Казикермень, зѣ лучшими имѣніями и вещми своми, хто шо моглъ занести, а протчіе всѣ достатки свои и крамніе товари покинули на пропалое въ верхнемъ Казикерменѣ. Зѣ стороны зась нашей по приказу Гетманскомъ любо такожде на мѣсцахъ приличнихъ около Казикермена крѣпкіи поставленни были караули, жеби въ городъ никого до свѣта не пустили, однакъ тое не исполнилося; ибо скоро ноцъ тогданная позволила отпочипокъ чрезѣ весь день въ шанцахъ трудившемуся войску, тогда оное не спочиваючи и карауловъ поставленнихъ не слухаючи розвими способами чрезѣ мури Казикерменскіе натиснулося въ Казикермень верхній, и Янчаре караулніе уступили для того въ нижній. Наши зась браття

Москалѣ и Козаки въ Казикерменѣ розгостившись и, не беручи въ немъ тихъ препогихъ въ немъ здобичовъ, третьей или четвертой въ ночь години запалили его зъ крайнего безумія своего, яке запаленіе такъ розширилося скоро, же не тилко всѣ сокровища тамошніи Турецкіи огорнуло и палѣямъ въ здобичъ взяти не допустило, але другій и здобитое покинувши заледво самъ ускробалъ отъ огня того всепожирающаго. А городъ другій Мустричь-Керменъ за Днѣпромъ, на островѣ Таванскомъ противъ Казикермена застававшій, (зъ которого любо стрѣляно зъ арматъ на шанци и обози Козацкіе и Московскіе, однакъ мало зъ того стрѣляня было, шкоди войску нашому, а ползи Казикермену) увидѣвши, же Казикерменъ поклонилъ Гетману и Боярину, поклонилъ и онъ войску Низовому Запорожскому, которое зъ Максимомъ Атаманомъ своимъ Кошовимъ около добываня его и промишляло, приплинувши туда отъ Сѣчи лотками. Другіе засъ два замки каменніе Турецкіе, противъ Казикермена, надъ рѣчкою Конскою, именно еденъ Асламъ-Керменъ, на березѣ Кримскомъ, а другій Муберекъ-Керменъ, чрезъ рѣчку оную Конскую на острову Таванскомъ противъ Асламъ-Кермена обрѣтавшійся, увидѣвши погибель Казикерменову и Мустричь-Керменову, а обѣ тоєи недожидаячися люде воєнни и жилии уступили зъ онихъ во всѣи имѣніями своими до Криму, покинувши тилко въ нихъ большіи арматы. Переночовавши засъ ношть тую въ середу рано Гетманъ и Бояринъ Шереметь прибувши зъ обозу подъ Казикерменъ устроили порядне войско Козацкое и Московское для пріймованя Турковъ зъ нижнего Казикермена, подлугъ приговору виходити мѣвшихъ, жебы не были отъ войска забивани и ошарпивани, але тоє устроєніе противъ крмѣну войскового мало що ползовало, ибо Турки тѣи, що напродъ зъ Казикермена вѣшли, зостали чрезъ навалность войсковую ошарпани, що другіи Турки зъ стѣнъ Казикерменскихъ увидѣвши заразъ въ замку нижномъ замкнулися, и до умору своего не давалися, а третіи зъ жонами и

дѣтми и изъ всѣми богатствами своими Запорожцамъ поклонидися и изъ стѣнъ Казикерменскихъ въ водѣ Днѣпровой бывшихъ линами въ лотки Запорожскіе, нарочно для того подъ стѣну Казикерменскую приплинувшіе, поспускавшися, zostали чрезъ Запорожцовъ на островъ Таванскій подъ замокъ Мустритъ-Кермень перевезени. При такихъ дѣяніяхъ, якося вишшей описано, однимъ Москалямъ и Козакамъ, що колвекъ зъ Казикермена досталося здобичи, а другимъ ничего, поневажъ сами себѣ зашкочили таковымъ глумствомъ, якое описано. На Таванскомъ засѣ островѣ подъ Мустритъ Керменомъ войску Низовому Запорожскому премногая Казикерменская и Мустритъ-Керменская (кромѣ язировъ) здобичъ досталося, купами на куренѣ по острову томъ была розложена и безобидно между ихъ раздѣленна. По такихъ поведеніяхъ еще всѣ войска подъ Казикерменомъ (нимъ прибралися до рушенна, и нимъ стѣни Казикерменскіе поламали) чрезъ двѣ килко забаривши рушили оттоль назадъ, и знову въ Переволочной въ Рогу Мишуринога Гетманъ, зо всѣмъ войскомъ своимъ щасливе Днѣпръ преправивши, ропустилъ оное въ доми ихъ и самъ прибылъ въ Батуринъ, а Бояринъ Шереметь, по прежнему Днѣпръ пребывши, отійшолъ во свѣдси. Обаче рушаючи отъ Казикермена Гетманъ оставилъ полкъ Сердюцкій Ясликовского, а Бояринъ полкъ стрѣлцовъ оставилъ въ Таванскомъ замку Мустритъ-Керменѣ, понеже оній неповрежденъ былъ отъ стрѣляня нашего; оставили тежъ Гетманъ и Бояринъ тимъ двомъ полкамъ зъ потребу военныхъ запасовъ на килко мѣсяцей харчевихъ вещей, нимъ зъ городовъ болшей прислано будетъ, оставили тамъ же и Запорожци отъ себе килко сотъ товариства, а прочіе всѣ зъ Кошовимъ своимъ преречонимъ Максимомъ, зъ добичами тежъ и ясирами, повернули до Сѣчи: зъ которыхъ ясировъ едни доброволне покрестилися, и на Русь въ Украину зъ Сѣчи отпущени, другіи замитились и померля, а третіи злохитрив и погибель Кошу и всему Войску Сѣчовому

здѣлати умислившии въ томъ постереженіи zostали всѣ великіи и маліи мужеска полу и женска зъ Сѣчи введены и безъ жадного пощадѣнія въ пень вирубани; плакали и тяжко на Боярина и Гетмана плѣнники Казикерменскіе нарѣкали, что не такъ зъ ними поступили, якъ были зъ Шабаномъ приговорили, и аще бы вѣдали такую бѣду свою, то (мовили) волѣли би всѣ померти въ Казикерменѣ, нежели предатися въ руки начальниковъ гавурскихъ. Орда зась Бѣлогородская для того не могла намъ подѣ Казикерменомъ учинити впрепятія, что себе оберегала отъ войскъ Лядскихъ, яко показуется отчасти зъ вишписаного листу Гетмана Коронного Яблоновского. За поворотомъ Гетманскимъ въ Батурицъ зъ подѣ Казикермена, во-первыхъ Преосвященній Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій, привѣтствующи военного благополучія надѣ Казикерменомъ зъ монастыра своего катедрального, Августа 22, писалъ до него Гетмана такій листъ свой:

Ясневелможній Мосць ПАНЕ ГЕТМАНЕ войскъ
ИХЪ ЦАРСКОГО ПРЕСВѢТЛОГО ВЕЛИЧЕСТВА ЗАПО-
РОЖСКИХЪ, НАМЪ ВЕЛЦЕМИЛОСТИВІЙ ПАНЕ ПАТРОНЕ
И ВЕЛИКІЙ ДОБРОДѢЮ!

Богу во Троици Святой славимому, Отцу всемогущему, Господу силъ, осѣнившему силою свишше Сину побѣдителяю (мечемъ устъ своихъ) ада и всея крѣпости бѣсовскія и бѣсурманскія, Духу Святому, сошедшему въ огонь и шумѣ диханія бурного на збуреніе и погубленіе со шумомъ стѣнъ паче Ерихонскихъ жестосердія невѣрующихъ и хулящихъ на Тройческоє Божество, Богу, предварившему благословеніемъ своимъ отческимъ благостиннимъ, Богу, поспѣшившему помощію своею Богосиновнею спасителною, Богу, совершившему желаніе всѣхъ вѣрнихъ исполненіемъ своимъ духоутѣшительнымъ, благодареніе воздаемъ о несповѣдимомъ Его дарѣ, давшему

побѣду нинѣ несповѣдимо триумфалную Велможности Вашей надъ врагами самого-жь Бога, хулящими на Троицу Святую Единобожественную и на знаменіе побѣди Божія непобѣдимія на Крестѣ Святій, имъ же вооруженній Велможность Ваша, за предстательствомъ стоящей при Крестѣ Заступниці Христіанскія непостидніа Матере Христовой и Іоанновой, враговъ побѣдился, имя Божіе и помазанниковъ его прославилесь, церковь святую и отчизну Православно-Російскую защитилесь, и себѣ славу несмертельную набилесь! Зъ чого я недостойній богомолецъ зо всѣмъ причтомъ духовнимъ, въ благодарственныхъ молитвахъ несповѣдимо радуячися и Велможности Вашей вѣншуючи тоей Божіей благодати, въ именни записанной и самимъ дѣломъ исполненной въ побѣдѣ нинѣшней, зичу всѣхъ тѣхъ Велможности Вашей воздаяній, въ Откровѣніи Іоанновомъ побѣждающему вѣрою богоугодною обѣщаннихъ, где межи иными воздаяніями Христосъ Господь глаголетъ: *побѣждающему и соблюдающему дѣла моя до конца, дамъ ему власть на языцѣхъ* (II, 26) и, *побѣждаяй не имать вредитися отъ смерти вторыя* (ст. 11), то есть вѣчная; *побѣждающему дамъ състи со мною на престолѣ моемъ, якоже и Азъ побѣдихъ и съдохъ со Отцемъ моимъ на престолѣ Ею* (III, 21). Которую то мою сердечную зичливість абимъ очевисте zde на мѣсцахъ святыхъ притомность Велможности Вашей сподобился изъявити въ благодарственныхъ же молитвахъ. Того усердно зичачи, на сей часъ литералне чрезъ предворяющихъ особъ кланяюся до-земно.

Зъ монастыра Свято-Софійского Кіевского, Августа 22, року 1695.

Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Потомъ Святѣйшій Адрианъ, Патріархъ Московскій, тоеи-жь надъ Казикерменемъ привѣтствуючи побѣдѣ, зъ Москвы, Августа 28, благодарственную и похвалную такую свою до Гетмана писалъ грамоту:

Адріянъ милостію Божію Архієпископъ Москов-
сковскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ
• ПАТРІАРХЪ.

Возлюбленному въ Господѣ нашея мѣрности сину Цар-
ского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожскаго обѣихъ
странъ Днѣпра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ и всему
христіанскому во бранномъ ополченіи воинству архипастыр-
ское благословеніе! Слава Богу и всеястроющему и помощь
подавшому на сопротивлія враги Креста Іисуса Христова
воинству Православному Царского Пресвѣтлого Величества,
благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей и
Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича,
всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ, и мно-
гихъ государствъ и царствъ и княженій повелителей и
обладателей, въ коемъ воинствѣ валнимъ воеводскимъ тща-
ніемъ, усерднымъ и вѣрнымъ служеніемъ Всемогущему Богу
и церкви Божіей и ихъ Царскому Величеству, всего Запо-
рожскаго воинства, на Махометанни пагуба и плѣтъ, и жи-
лицъ ихъ разореніе бысть. Пріявши бо мѣрность наша о
томъ извѣстіе, къ сему писаніе твое, присланное отъ тебе изъ
обозовъ изъ подъ Казикермена Турецкого и разореннаго отъ
васъ, къ Москвѣ Сеунчики принесоша намъ въ покореніи
синовскомъ и въ требованіи цоспѣшествующихъ отъ церкви
святія молитвъ и благословенія нашего, благодареніе побѣдо-
Творцу Господу и честь христіанской Непобѣдимѣй Воеводѣ
Богоматери Причистѣй Дѣвѣ Маріи, воздохомъ. Всегда же яко
твоей любвѣ, тако и всему воинству съ вами сущему храняму
отъ всякихъ вражійхъ подчищъ и зломислія ихъ и въ пособіи
Бога содержителя, на противныхъ одолѣтелну быти и здрав-
ствовати многолѣтно во спасеніи желаемъ. Да вси возблагос-
словимся православніи въ церкви святія, мирѣ и благостояніи
доброполучніи на землѣ и на небесѣхъ!—Аминь!

Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, міро-
зданія 7203; Рождества же Господня 1695, Августа 28.

А по немъ превелебніе отци Инокентій Монастирскій, игумень монастыра Кириловского, и Стефанъ Яворскій, префектъ Коллегіумъ Братства Кіевского, будучи отъ Преосвященнаго отца Митрополита всланними, для услокоеня справъ тогдашнихъ до Переволочной и до иныхъ протопопій, и поворочаючи до Кіева, когда зачули Гетманское зъ подъ Казикермена въ Батуринъ прывытье, тогда зъ Нѣжина, Августа 29, прывѣтствующи ему Гетману щасливого подъ Казикерменомъ звияжства, писали до него (приложивши къ тому повѣншованю и иншіи интересъ) такіи листъ свой:

***Jaśnie Wielmożny Mosci Panie Hetmanie
woysk Ich Carskiego Prześwietleyszego
Maiestatu Zaporozskich, nam wielce mi-
łosciwy Panie, Panie patronie y dobro-
dzieiu wielki!***

Gdy zwycięzka sława przez głosnobrzmiącą w uszach ludzkich mowę chwalebne Wielmożności Waszey imie, tryumfalnym plawzem całemu chrzescianstwu, a naybardziej Rossyiskiemu

***Ясновельможный милостивый Панъ Гет-
манъ войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлѣй-
шаго Величества Запорожскихъ, нашъ
многомилостивый Панъ, покровитель и
благодѣтель!***

Когда побѣдоносная слава, звучащая слуху людскому рѣчью, пронесла съ торжественною похвалою достославное Вашей Милости имя по всему христіанству, и еще болѣе по Русскому міру, то сердце подобно воску таетъ отъ радо-

przyniosła światu. Serce z radości iako wosk od słońca taie, słysząc takie pocieszne nowiny, o których wybornie one Ewangeliskie słowa pełnią się: wiele ich pragnęło widzieć, co widzimy, a nie widzieli, słyszeć, co słyszymy, a nie słyszeli. Poydzie to w komput niesmiertelnych czynow. Same krwawe bisurmanskie rozboie, miasto glancownego cynobru w księgę wieczności, kawalerską Wielmożności Waszey nieporównaną w rzeczach woiennych dzielność, iaka nikomu nie była tak szczęśliwą, y samostrasliwe Achylessa Rossyiskiego imie pięknym zapiszą charakterem; zadną cnoty zgrzybiałością, zadnym złosci zębem niewyglózowane. Czemu y iako całe chrzesciaństwo applawduie, tak i my głosnym przydaiemy głosow okrzykiem winszując niemniey Wielmożności waszey niesmiertelney sławy drogością krwie nabytey, iako też i całemu chrzesciaństwu, a naybardziey strapionej oyczyźnie, ze wyostrzoną na karbionej stępileś szablę i wyniosley dumie bisurmanskiej harde mężnie

сти слыша столь утѣшительныя вѣсти, коими совершенно исполняются слова Евангельскія: «многіе жаждали видѣть что видимъ, но не видѣли, слышать, что мы слышимъ, но не слышали.» Это будетъ приобщено къ числу дѣлъ безсмертныхъ. Сами кровопролитія басурманскія запишутъ вмѣсто лоснящейся киновари отличнымъ почеркомъ въ книгу вѣчности рыцарскую несравненную храбрость Вашей Милости въ дѣлахъ воинскихъ, въ которой никому такъ несчастливилось; запишутъ и страшное имя Русскаго Ахилесса, коего слава не одряхлѣетъ, и зависть не наглядитъ. Этимъ подвигамъ все рукоплещетъ христіанство, и мы прибавляемъ къ тому свои громогласныя восклицанія, поздравляя съ безсмертною славою кровью прибрѣтенною, не только Ваму Милость, но и все христіанство, а болѣе всего скорбящее наше отечество; ибо Ваша Милость притупилъ еси острый мечъ на выщербленный и мужественно сокрушивъ гордые рога кичливой басурманской спѣси. Пусть Всемогущій Богъ, возвысившій имя хри-

starłes rogi. Niechay ten, ktory podwyzszył imie chrzescianskie, Bog naywyzszy, y w dalny czas podobnemiz Wielmozność Waszą wslawia na podziw swiatu, na zaszczyt oyczyznie, na postrach Ottomańskiej dumie, na sławę orthodoxiey świętey tryumphy. Niechay zażartą hydrę rycerska ogromna Wielmozności Waszey buława nad nieprzyiacielem władniejąca mężnie na placu gromi! Zkądby nadwątlona tak mnogimi wichrami miłey oyczyzna łodka, w falach krwie nieprzyiacielskiey herbowną Wielmozności Waszey krzyżem zmocnioną kotwę zapusciwszy szczęśliwie za czasem u portu bezpiecności mogła wesołe nócić piosnki, żądamy sprzyjamy, zyczemy, ożydamy. Za tym w prywata wstępuiąc, oznajmuiemy, iż z woli Wielmozności Waszey wysłaniśmy byli od Archipasterza do Perewołoczney dla uspokoienia zawodow między swiaszczenikami y obywatelłami tamecznymi, gdzie iaki był rzeczy proceder rozumiemy, że nietayno iest Wielmozności Waszey. Ztamtąd wakacyynego nieco chcąc zażyć spaceru,

стіанское, прославить ѿ на будущее время Вашу Милость подобными же побѣдами на удивленіе свѣта, на славу отечества, къ ужасу гордыни Оттоманской и на славу святого Православія. Пусть великая, рыцарская булава Вашей Милости, побѣждающая врага, поражаетъ мужественно на полѣ битвы, свирѣпую гидру его. Отъ этого бы ѳтлая ладья милаго отечества, столь многими волнуемая бурями, могла со временемъ пристать благополучно въ безопасную пристань, забросивъ въ волнахъ вражеской крови родословный Вашей Милости крестомъ укрѣпленный якорь, и веселія воспѣвать пѣсни. Того желаемъ, хотимъ и ожидаемъ. Теперь, приступая къ частнымъ дѣламъ, извѣщаемъ, что по волѣ Вашей Милости мы посланы были Архипастыремъ въ Переволочную для прекращенія споровъ между тамошними священниками и обывателями. Ходъ тамошняго дѣла полагаемъ, уже извѣстенъ Вашей Милости; оттуда, желая воспользоваться нѣскольکو вакаціоннымъ временемъ, мы постѣ-

powróciliśmy do niektórych protopopiy, gdzie cale niektóre rzeczy poprawiwszy y co się maia naprawiac, nakierowaliśmy dla następujących Septembra dni do Kiiowa, lecz w Niżynie spotkał nas posłaniec od Archypasterza maiać cały fascykuł listów pisanych w potrzebach terazniejszego nominata Episkopiey Łuckiey y Ostrożskiey Jasnie Wielmożnego Jego Mosci Pana Dyonizego na Żabokrykach Żabokryckiego, w onym fascykule między inszemi listami byli też y do nas listy od Archypasterza pisane w tey materiy, abyśmy powziawszy wiadomość o szczęśliwym wjezdzie Wielmożności Waszey do Baturyna, tam cale zmierzali, a należytą przy powinszowaniu oddawszy rewerencją ony fascykuł Wielmożności Waszey prezentowali, y o respons w tych ze potrzebach prosili; a вже nielia było z Niżyna nazad reiterować na szukanie Wielmożności Waszey częścią dla osłabialego nader zdrowia s podrożnych niewczasów, częścią dla

тели нѣкоторыя протопопiи, въ которыхъ иное исправивъ а на другое указавъ надлежащее къ исправленiю, мы направили свой путь въ Кiевъ, по случаю приближающагося Сентября, но между тѣмъ посланный отъ Архипастыря встрѣтилъ насъ въ Нѣжинѣ, имѣя съ собою цѣлую связку писемъ, по дѣлу нынѣшняго нареченнаго епископа Луцкаго и Острожскаго, Ясновельможнаго пана Дiонiсiя на Жабокрыкахъ Жабокрыцкаго. Въ этой связкѣ между прочими, были и къ намъ письма отъ Архипастыря о томъ, чтобы мы, узнавъ о благополучномъ прибытiи Вашемъ въ Батуринъ, направили свой путь тудаже и, засвидѣтельствовавъ должное при поздравленiи ночтение, представили означенную связку писемъ Вашей Милости, и просили Вашу Милость по упомянутому дѣлу отвѣта. Но какъ уже невозможно было возвращаться изъ Нѣжина назадъ для отысканiя Вашей Милости, какъ по случаю разстроеннаго путевыми невыгодами здоровья, такъ равно и по случаю наступающихъ съ первыхъ чиселъ Сентября училищныхъ занятiй, то, мы рассу-

następujących na początku Septembra renowatij szkolnych umysłiliśmy posłać z Niżyna przez kuriera ony fascykuł do Wielmożności Waszey, poniewaz nam samym niezmożność, która przeciwko żądzy y nadziei naszej zatamowała drogę. Pokornie tedy do nog zwyciężnych upadamy chociaż literalną komparencją przed Wielmożnością Waszą, króremu od Archypasterza liiendę do rąk Panskich oddawszy, samych siebie pod zwyciężkie rzucamy stopy o respons na prosbę Archypasterską wielce upraszając.

Dan z Niżyna, Awgusta 29, roku 1695.

Wielmożności Waszey naszego wielce miłosciwego Pana patrona y osobliwego dobrodzieja, protektora niegodny bohomolcy y nayniższy słudzy

*Innokenty Monastyrski Ihumen M. K. K.—
Stephan Jaworski Prefekt Collegium B. K.*

дали за благо послать изъ Нѣжина эту связку къ Вашей Милости чрезъ нарочного, потому, что невозможность заградила нашъ путь къ Вашей Милости, противъ желанія и надеждъ нашихъ. И такъ почтительно, припадая къ побѣдоноснымъ стопамъ Вельможности Вашей, хотя въ письменномъ представленіи, и, вручая архипастырское посланіе, повергаемъ себя къ побѣдоноснымъ стопамъ Вашимъ и покорнѣйше просимъ отвѣта на просьбу Архипастыря.

Изъ Нѣжина, 29 Августа 1695.

Вашей Милости нашего милостиваго Пана покровителя и особеннаго благодѣтеля недостойные богомольцы и нижайшіе слуги

*Инокентій Монастырскій, Игуменъ монастыря
Кіево-Кириловскаго, Стефанъ Яворскій, Пре-
фектъ Коллегіума Кіевскаго Братства.*

По сконченю рѣчи моеи о збурѣнню Казикермена возвращаюся наки назадъ до порядку мѣсячнаго и пишу тоеи-жъ, Мая 25, Святѣйшій Адрианъ, Патріархъ Московскій, о приянтію другой книги Житій Святыхъ Димитріевого зданя отъ декаврїа починаючихся, ново зъ типографіи Кіевопечерской вїйшлой, о ней же въ самомъ початку сего року кратко наменилось, писалъ до Гетмана такую отъ себе грамоту:

Адрианъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій
в всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашея мѣрности сыну Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожского обѣихъ странъ Диѣпра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе!

Блажить наша мѣрность благотворящія, хвалимъ въ доброспомоществующія, наипаче же долгообстоимія начало возжди во гражданствѣ добродѣтелию имуть сіе стяжати, яко и твоя любовь не причастенъ еси токмо, но и прензобилень въ сицевихъ. Пиши намъ синовско о всякопотребствѣ въ цолзу прочіихъ и благословенія нашея мѣрности прося. Пріяхомъ бо и нинѣ таковое писаніе твое отъ присланнихъ къ намъ изъ нашея мѣрности ставропигіалнія Лаври Кіево-Печерскія братіи, болници Печерскія строителя іеромонаха Никона, да надзирателя въ типографіи іеромонаха Софонія, иже прійдоша ради ихъ монастырскихъ потребосодѣлованіи и со изданными типографско тамъ книгами тримѣсячныхъ Миній читаемыхъ декаврїа, іануарїа, февруарїа; ихъ же ми пастырско въ любвѣ пріяхомъ, желаемъ же да и прочіе такожде Миней вселѣтнаго круга дванадесятное число исправятся и въ люди Господни полезнымъ чтеніемъ славу Божію плодоти имуть. Сего ради по прошенію яко Печерского монастыра архимандрита со братіею, тако и по

твоєму, послахомъ въ Кієво-Печерскій монастирь съ тѣмиже, присланными, изъ великія соборнія церкви три книги Миней чтимихъ: мѣсяць мартъ, апрель, май, въ согласное исправленіе настоящего дѣла. Твоя же любовь многолѣтно и благополучно вседомовно да здравствуєши, усердствуємъ. Писано въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозданія 7203 лѣта, Рождества же Богочеловѣка Ісуса Христа 1695, мѣсяца мая 25.

Того-жъ мая 25 тотъ же святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, зъ совѣтомъ Пресвѣтлѣйшихъ Іоанна и Петра Монарховъ Московскихъ, соизволяючи на прошеніе Преосвященнаго Варлаама Ясинскаго Митрополита Кієвскаго и Гетманское устроити по старовѣчному въ Переяславлю нового Епископа, писалъ до него Гетмана сицевую грамоту:

Адрианъ милостію Божією Архієпископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ наша мѣрности сину Царского Пресвѣтлого Величества, обѣихъ странъ Днѣпра войска Запорожскаго Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ, Архієпископское благословеніе!

Многихъ блаженствъ они сподобляются и благословеніе Божіе въ душеспасительное пребываніе пріемлють, иже со взрядствѣ жизни челоуѣковъ и о благокрасованіи церковнія лѣпоти тщаніе сотворяють, совѣтують и помоществуютъ добродѣтели, убо и твоя любовь въ сицевомъ усердіи зрится да тѣхъ же мздовоздательствъ отъ Господа Бога на земли долгодневно, въ небѣ же безконечно сподобитися желаемъ. Яко писалъ еси нашей мѣрности нинѣшняго времени, яко синъ и сослужитель нашъ Преосвященній Варлаамъ Митрополитъ Кієвскій желаетъ даби, ради его немощи, въ сослуженіи архієрейства посвятятъ епископа и именовать

града Переяславля, и ти того хоцещи же, еже тому соби-
тися и дати би на то благословеніе. И наша мѣрность съ
благочестивѣйшими нашими великими Государи Цари и
Великими Князи Іоанномъ Алексѣвичемъ, Петромъ Алек-
сѣвичемъ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержци,
и многихъ государствъ, царствъ и княженій повелители и об-
ладатели; совѣтовахомъ и тому быти и они Государи изво-
лиша. Но токмо како въ томъ предложителномъ Митропо-
лита Кіевского прошеніи и твоємъ достоятъ быти, и Вели-
кіе Государи указали Преосвященному Варлааму Митропо-
литу и отъ нашея мѣрности грамота послана, съ нея-жь
списокъ ради видѣнія послахомъ нинѣ и къ твоей любвѣ,
да оная созерцавши и совѣтнѣ опредѣливше, повелѣнное
сотворите благоволително. По семъ вседомовнѣ здравствуй!
Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозда-
нія 7203 лѣта, Рождества же Бога. Слова Іисуса Христа
1695, мая 25.

Такожде и тогда-жь и до Преосвященного отца Митро-
полита Кіевского о томъ же епископѣ Переяславскомъ пи-
салъ Святѣйшій Патріархъ сицевую грамоту:

Адріанъ милостию Божіею Архіепископъ Москов-
скій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
ПАТРИАРХЪ.

О Святѣмъ Дусѣ сину и сослужителю нашея мѣрности
Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому, Галиц-
кому и Малія Россіи Архипастырское благословеніе!

Яко же всегда наша мѣрность благолѣпія и чинодер-
жанія церкви должного повсюду желателна, даби лучшество
сполечностию спѣялося ку славѣ Божіей, такожде и вспомо-
ществованіе кому либо и требованію благословенно было,
сего ради извѣстившеся мы нинѣшняго лѣта твоимъ писа-
ніемъ и чрезъ посланныхъ Переяславского игумена Гедсона

и казначея Мелетія доношенми, еже просивши нашу мѣрность, чтобы старонеможенія твоего, такожде и за многолюдствомъ епархіи, посвятити Епископа и назвати Переяславскимъ Николаевскаго игумена и ректора Кіевскаго іеромонаха Іоасафа Кроковскаго, желаемъ таковаго событія, и о семъ зъ благочестивѣйшими нашими Великими Государи Цари и Великіе Князи Іоанномъ Алексѣевичемъ и Петромъ Алексѣевичемъ всея Великія, Малія и Бѣлія Россіи Самодержцевъ и многихъ государствъ, царствъ и княженій повелители и обладатели совѣтѣвахомъ. И они Государи епископу при тебѣ быти изволяютъ; но и нашея мѣрности благословеніе на тебе имать, токмо хощемъ прежде отъ тебе виденія, дабы впредь тако содержалося безъ всякія спори и челомбитя; и Царскаго Величества, и нашея мѣрности и отъ васъ особность не отиматися каковымъ либо образомъ, первое: поставити епископа единому архіерею и въ свою епархію невозможно, развѣ четыре или три архіереи по святимъ правиламъ; второе опредѣлити мѣсто гдѣ ему жити и чимъ, епископія, должности чинъ и всякое требованіе имѣти, (но въ монастырѣ Николаевскомъ еще ему жити, отъ монастырскихъ жителей не будетъ ли челомбитя?); третье: еще ему именоватися токмо градомъ Переяславскимъ, а не владѣти, восхоцетъ кто тако, и впредь мощно ли быти? И о семъ намъ вѣдомости не писано, и дати чинъ благословенія того ради не мощно, сія вся благосовѣтнѣ, яко зъ духовнаго чина, сущихъ Кіевской епархіи тако и мирскаго сана людми, найпаче же Царскаго Пресвѣтлаго Величества Запорожскаго воинства съ Гетманомъ Іоанномъ Стефановичемъ Мазепою, твое Пресвященство сотворите и утвердите. Избраннаго же во епископи ради посвященія, по изволенію благочестивѣйшихъ Великихъ Государей, пришлите къ нашей мѣрности въ царствующій градъ Москву. Яко здѣ и архіереи суть къ намъ утверженіе въ предваряющая времена на той епископіи Переяславской и въ обновительній престолъ, и еже

би митрополію Кіевскому престолу сослужитель на опредѣленномъ требованіи и мѣстѣ и въ послушаніи митрополіемъ былъ дати удобнѣе, и чтобъ никаковимъ образомъ изъ того предѣлоположенія епископъ и, впредь кто будетъ по семъ, не имѣлъ въ обособность отиматися, въ грамотахъ нашихъ явнѣно напишемъ. По семъ всещедрїй Богъ въ благосодѣлованіе тебѣ и всему народному христіанскому обществу день дне да поспѣшитъ!—Аминь.

Писано въ царствующемъ градѣ Москвѣ 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова 1695, Марта 26.

Бо Гетманъ, съ согласіемъ помененного Преосвященного отца Митрополита, великимъ коштомъ и иждевеніемъ прекрасную катедральную мурованную Вознесенія Господня въ Переяславлѣ сооруживши церковь, старался прилежно такъ у Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ, яко и у Святѣйшого Патріярхи о тое благословеніе, абы при церкви оной Вознесенской въ Переяславлѣ устроены былъ епископъ, понеже изъ древнихъ вѣковъ тамъ катедра епископская бывала, въ чомъ ему Гетману и Митрополату отъ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ и отъ Святѣйшого Патріярхи и не отказано, яко вишписанніе Патріяршіе свидѣлствуютъ грамоти.

Прошлого 1694 року, въ мѣсяцѣ Септеврїи, когда чрезъ смертное навтіе не стало епископа Луцкаго и Острозского Афанасія Шумянскаго, которїй, будучи роднимъ братомъ новому унѣяту Іосифу Шумянскому, епископу Львовскому, былъ такожде и самъ унѣятомъ потаемнимъ; тогда вся шляхта Руская Волинская, желаючи зоставати при непоколебимомъ Грекорускомъ православїи, возлюбила и избрала въ между себе на тую овдовѣлую Луцкую и Острозскую епископію одного значного и заслужоного въ коронѣ тожъ Волинскаго шляхтича православного и учоного человека Дмитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, писара земскаго Луцкаго, которїй аще и женился прежде на вдовѣ, обаче

розійшовшися зъ нею желалъ себѣ вичества, а жена его оставленная вскорѣ по немъ, яко слишно тогда было, за него посягнула мужа; которому его Жабокрицкого на епископію Луцкую избранію любо многіе, прменяючися до правилъ святыхъ отецъ, для причини вишписанной супружества его, перечили и не соизволяли, однакъ вишменованная вся шляхта Руская Волинская при томъ крѣпко стояла, аби никто иншій толко онъ Жабокрицкій былъ у нихъ епископомъ Луцкимъ и Острожскимъ, якожъ такъ и собилося. По избраніи же томъ, егда былъ въ Варшавѣ онъ Жабокрицкій, объявляючися Королевѣ и Сенаторомъ о своемъ чрезъ шляхту Волинскую Рускую на епископію Луцкую избраніи, тогда самъ Король многокrotnie намовлялъ его Жабокрицкого до унѣи. До которой когда же онъ Жабокрицкій не схотѣлъ пристати и избраніе свое епископское отставити, изволялъ оставати свѣцкимъ при неподвижномъ Грекорускомъ православіи, тогда Король Собѣскій, тую его статечность похваливши, видалъ ему Жабокрицкому, мая 12, року 1695, на пергаменѣ на тую Луцкую и Острожскую епископію зо всѣми монастырами, протопопіями, маетностями и всякими до нея надлежащими добрами, Королевскій универсалъ свой, при подписѣ руки власной и при печати коронной завѣсистой. За поворотомъ тежъ своимъ зъ Варшави до Луцка онъ Димитрій, albo Діонисій Жабокрицкій, номѣнать епископів Луцкой, тотъ унѣверсалъ Королевскій когда чрезъ посланца своего презентовалъ въ замку Луцкомъ и просилъ о принятіе оногo до книгъ градскихъ Луцкихъ, тогда по желанію его якъ принять до книгъ унѣверсалъ оній Королевскій, такъ и екстрактномъ зъ книгъ тихъ при печати городской Луцкой виданъ ему Жабокрицкому, Іюня 6, тако:

*Oblata przywileiu Jego Królewskiej Mości na Episkopię Łucką y Ostrożską, Jasnie przewielebnemu Jego Mości oycu Dyonizemu na Zabokrykach Zabokryckiemu, Nominatowi Episkopowi Łuckiemu y Ostrożskiemu danego anno 1695
Iunii 6 die.*

Wypis z xiąg Grodzkich zamku Łuckiego.

Roku tysiąc sześćset dziewięć dziesiątego piątego miesiąca Iunii 6 die. Na urządzie Grodzkim w zamku Jego Królewskiej Mości Łuckim przedemną Jerzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, Sędzią i Burgrabim grodzkim, Łuckim i xięgami ninieyszemi grodzkimi Łuckimi comparens personaliter, urodzony Jegomość Pan Mikołay Grodecki, imieniem Jasnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości oycy Dyonizego na Zabokrykach Zabokryckiego Nominata Episkopa Łuckiego y Ostrożskiego, Prototroniego Metropolii Kijowskiej, wuia swego

Заявленіе привилегіи Его Королевской Милости на епископство Луцкое и Острожское, данной Преосвященному отцу Діонисію на Жабокржикахъ Жабокржицкому, наррченному Епископу Луцкому и Острожскому, Іюня 6 дня, 1695 года.

Выписано изъ книгъ гродскихъ замка Луцкаго.

1695 года, мѣсяца Іюня 6 дня, въ урядѣ гродскомѣ, въ замкѣ Его Королевской Милости Луцкомѣ, передо мною Юрьемъ Станиславомъ на Марковичахъ Гулевичемъ, Сульєю и Бурграфомъ гродскимъ Луцкимъ и передъ настоящими гродскими Луцкими книгами явившись лично благородный господинъ Николай Гродецкий отъ имени Преосвященнаго во Господѣ Бозѣ, Его Милости отца Діонисія на Жабокржикахъ Жабокржицкаго, нареченного Епископа Луцкаго и Острожскаго, прототронія Кіевской Митрополіи, дяди своего, подалъ для заявленія привилегію Его Королевской Милости, Пана нашего милостивого; тому же Преосвященному въ Бозѣ

przywiley Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego. Temuż Jasnie Przewielebnemu w Bogu Jego Mości oycu Nominatowi in rekompensam heroicznych czynow, dzieł rycerskich y godnych de Republica zasług gratiose konferowany, na pergaminie pisany, ręką Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego podpisany przy pieczęci koronney na sznurze zawieszistey z podpisem ręki Sekretarza Jego Królewskiej Mości ad acticandum per oblata podał de tenore sequenti:

Его Милости отцу нареченному, въ награду геройскихъ его подвиговъ и знаменитыхъ для республики заслугъ его, всемилоостивѣйше данную, на пергаментѣ писанную и рукою Его Королевской Милости, Пана нашего милостиваго, подписанную за коронною печатью, на снурѣ привѣщенной, за подписью секретаря Его Королевской Милости, которой содержание слѣдующее:

**JAN TRZECI z BOŻEY ŁASKI KRÓL POLSKI, WELKI
XIAŻE LITEWSKI, RUSKI, PRUSKI, MAZOWIECKI,
ZMUDSKI, INFLANTSKI, KJOWSKI, WOŁYNSKI, PODOL-
SKI, PODLASKI, SMOLENSKI Y CZERNIHOWSKI.**

Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, że wrodzoney naszej Królewskiej ku ludziom, z przodkow y przez się samych nam i Rzeczypospolitey

**Божією милостію Янъ III, Король Польскій,
Великій Князь Литовскій, Русскій, Пруссскій,
Мазовецкій, Жмудскій, Лифляндскій, Кіевскій,
Волинскій, Подольскій, Поляскій, Смоленскій,
Сѣверскій и Черниговскій.**

Объявляемъ настоящею привилегією нашею кому о томъ вѣдать надлежить, что по врожденной намъ Королевской милости къ людямъ отличившимся собственными за-

dobrze zasłużonym, dobroczynności najpierwsze y największe iest staranie, abyśmy merita ich równo nagradzali rekompensow y honorow pomnożeniem. Starożytny Żabokryckich dom tak chwalebne u nas per longam sæculorum revolutionem ziednał imie, czego nigdy zapomnieć niemożemy, iawnym dowodem iest w osobie urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego, pisarza ziemskiego Łuckiego, Podwoiewodzego Sądowego, Jenerała Woiewodstwa Kijowskiego, Podstarościę Grodzkiego Krzemienieckiego *rectitudo, heroica virtus*, nieporownana in rebus *agendis dexteritas* na seymach, seymikach y trybunałach, *nemini secunda cum justicia et æquitate activitas* y prawdziwa ku antecessoróm naszym, nam Najiasnieyszemu domowi naszemu y Rzeczy Pospolitey usługa, tak znaczne y chwały godne wydały *specimina*, że osobliwemi naszymi niemożemy się nie unosić respektami tymi; za tym urodzonego Dymitra Żabokryckiego przodków i iego własnemi wzruszeni zasługami, tudzież widząc

служами или заслугами предковъ, Намъ или Рѣчи посполитой оказанными, первѣйшимъ и важнѣйшимъ стараніемъ нашимъ—наградять достоинство ихъ умноженіемъ почестей и другихъ наградъ. Древній домъ Жабокряцкихъ столько уже вѣковъ снискивалъ себѣ славу, (чего мы викогда не забудемъ); доказательствомъ чему служить благороднаго Димитрія на Жабокрякахъ Жабокряцкаго, писаря земскаго Луцкаго, подвоеводы, генеральнаго Старосты Кіевскаго Воеводства, подстаросты гродскаго Кременецкаго правота, воинская доблесть, неподражаемая въ производствѣ дѣлъ способность на сеймахъ, сеймикахъ и въ трибуналахъ вичей неуступающая и соединенная съ правосудіемъ и справедливостью дѣятельность; дѣйствительно его заслуги предшественникамъ нашимъ, Намъ и пресвѣтлѣйшему Нашему дому явили столь дестославныя и знаменитыя доказательства, что мы не можемъ оставаться къ нимъ равнодушны. И посему обращая вниманіе на заслуги какъ пред-

w nim skłonność y z nauk należytą sposobność do stanu duchownego y pobożności przykładney, umyślelismy mu według zgodney electiey ludzi duchownych y swieckich woiewodstwa Wołyńskiego obywatelow władcytwa Łuckie y Ostrożskie po zeysciu z tego swiata Wielebnego Athanazego Szumlanskiego Episkopa Łuckiego y Ostrożskiego wakujące dać y konferować. Jakoż tym listem naszym daiemy y konferuiemy, tak że pomieniony urodzony Żabokrycki przyiąwszy habit, zaraz przerzeczzone władcytvo cum jurisdictione tam in spiritualibus quam in temporalibus z Cerkwiami Katedralnymi i partykularnymi y ze wszystkimi dobrami, wsiami, folwarkami, gruntami i ich pożytkami, nalezytosciami y okolicznosciami, tak iako antecessorowie iego ze wszystkimi cerkwiami, monastyrami, przełożęństwem nad duchownymi: Archymandrytami, ihumenami, protopopami, popami, bratstwy tey że religiiey greckiey trzymali i zażywali, mieć, trzymać z dochodami od Duchownych według przywileiu antecessora swego

ковъ благороднаго Дмитрія Жабокрицкаго, такъ и на его собственныя, и замѣчая въ немъ склонность и по наукамъ приличную духовному званію способность, а также и благочестіе примѣрное, мы разсудили за благо, согласно единодушному избранію какъ духовенства такъ и свѣтскихъ обывателей Волинскаго воеводста, вручить ему епископство Луцкое и Острожское, оставшееся вакантнымъ послѣ смерти всечестнаго Аѳанасія Шумлянскаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, и такъ симъ нашимъ листомъ даемъ и вручаемъ ему (епископію), съ тѣмъ чтобы сказанный благородный Жабокрицкій, принявъ званіе духовное, вступилъ немедленно въ управленіе какъ духовное такъ и свѣтское помянутою епископією со всѣми ея церквями каедральными и приходскими, со всѣмъ имуществомъ, деревнями, фольварками, землями, угодіями, округами, принадлежностями и проч. такъ какъ и его предмѣстники управляли всѣми церквями, монастырями, съ властью надъ всѣмъ духовенствомъ, какъ-

y zażywać będzie aż do osiatniego kresu życia swego, abo większej iakiey dostąpienia godności, dając mu przytym moc zupełną według praw dawnych wszelkie sprawy duchowne sądzić, rząd we wszystkim duchowienstwie większego i mniejszego stanu czynić, aby władzą urzędu swego władycznego w Cerkwiach, monasterach, panstw naszych diecezyi swych chwałę Bożą pomnżał, nieposłusznych i występnych według przestępstwa karał, obiecujemy też to po nas y nayiasniejszych sukcesorach naszych, iż przerzeczonego urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego przy dzierżeniu y spokojnym używaniu tegoż władystwa iurisdictioney duchowney zachowamy i nikomu do oddalenia mocy niedamy. Co do wiadomości wszelkiego stanu y kondiciey ludzi przywodząc, mieć chcemy y roskazujemy, aby pomienionego urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego

то: архимандритами, игуменами, протоіерейми, священниками, братствами того же Греческаго исповѣданія; чтобы онъ владѣлъ и пользовался доходами отъ духовенства, по привилегіи предмѣстнику его дапной, до своей кончины, или же до получения высшаго достоинства; притомъ передаемъ ему, на основаніи прежнихъ привилегій, полную власть разбирать всѣ духовныя дѣла, управлять духовенствомъ высшимъ и низшимъ, дабы своею пастырскою властью во всѣхъ церквяхъ и монастыряхъ своей епархіи нашего государства дѣйствоваль къ умноженію славы Господней, а виновныхъ и непокорныхъ караь по винѣ ихъ. Обѣщаемъ также за Насъ и Пресвѣтлѣйшихъ наследниковъ Нашихъ, что мы сохранимъ упомянутому благородному Димитрію на Жабокрикахъ Жабокрицкому всю духовную власть въ ономъ епископствѣ и спокойное опымъ владѣніе, и не дадимъ никому права удалить его изъ оногo. О чемъ доводя до всеобщаго свѣдѣнія всякаго состоянія и званія людей желаемъ и повелѣваемъ, помянутаго благороднаго Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго признавать истиннымъ своимъ владыкою Луцкимъ и Острожскимъ и

za prawdziwego y własnego władykę Łuckiego y Ostrożskiego mieli y znali, wolności praeeminentij y prerogatyw, iakich antecessorowie iego zażywali. Na co dla lepszey wiary ręką własną podpisawszy się pieczęć koronną przycisnąć rozkazalismy. Dan w Warszawie 12 miesiąca Maia roku Pańskiego 1695, panowania naszego XXI.

podpisano: *Jan Król.*

(M. P.)

дозволить ему пользоваться всеми преимуществами и привилегиями, какими только пользовались его предшественники, и для того для большой достоверности собственноручно подписавшись приложить печать коронную повелѣли. Дано въ Варшавѣ, мѣсяца Мая 12 дня, лѣта Господня 1695, царствованія Нашего XXI,

Янъ Король.

(M. П.)

Władcystwo Łuckie y Ostrożskie urodzonemu Dymitrowi Zabokryckiemu post fata wielebnego Athanazego Szumlanskiego Łuckiego y Ostrożskiego władyki, conferatur. U tego przywileiu per oblatam podanego przy pieczęci koronney na sznurze zawieszistej podpis ręki Jego Królewskiej Mości w te słowa: Jan Król; tak też i podpis ręki Sekretarza Jego Królewskiej Mości

Настоящую привилегію поданною для заявленія, за печатью Королевскою на шуркѣ, отдается благородному Димитрію Жабокрицкому епископство Луцкое и Острожское, послѣ смерти ето милости Аванасія Шумлянскаго Луцкаго и Острожскаго Владыки оставшееся. Подпись руки Его Королевской Милости сими словами: Янъ Король; а также подпись секретаря Его Королевской Милости сими словами: Николай Томиславскій, каноникъ Варшавскій Его

temi słowy: Mikołaj Tomisławski kanonik Warszawski Jego Królewskiej Mości Sekretarz. Który że to przywilej Królewski per oblata podany za prośbą wyż mianowanego podawaiącego; a za moim urzędowym przyięciem do xiąg niniejszych Grodzkich Łuckich ingrossowany et hic subinde Wozny General woiewodstwa Wołyńskiego y innych opatrzny, Kondrat Kołodka in vim suæ veræ ac fidelis relationis publice ac per expressum zeznał: iż on roku y miesiąca teraz idących dnia dzisiejszego na akcie wyrażonego ex requisitione iuridica Jasnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości oycy Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego, Nominata Episkopa Łuckiego i Ostrożskiego za wyż inferowanym Jego Królewskiej Mości przywilejem był w miasteczku Rożyszczach, jako ab ævo immemorabili Episkopom Łuckim Ritus Græci nadany, dobrach pryncypalnych tegoż władcystwa Łuckiego, gdzie zastawszy poddanych, tak z samego miasteczka Rożyszcz iako y ze wszystkich dobr, do tey że episkopii a sæculo

Королевской Милости секретарь. Каковая Королевская привилегія для заявленія поданная, согласно просьбѣ вышеупомянутаго подателя и по урядовому моему принятию, въ настоящія городскія книги и внесена, и въ слѣдъ за тѣмъ главный Возный Волинскаго Воеводства и иныхъ, Кондратъ Колодько, въ удостовѣреніе справедливаго и точнаго своего донесенія, публично и явственно созналъ: что онъ, текущаго года, мѣсяца, настоящаго дня, въ актѣ означеннаго, въ слѣдствіе законнаго требованія Преосвященнаго въ Бозѣ, Его Милости Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, нареченнаго епископа Луцкаго и Острожскаго, въ силу вышесказанной привилегіи Его Королевской Милости, былъ въ мѣстечкѣ Рожищахъ, искони епископамъ Луцкимъ Греческаго обряда принадлежащемъ, какъ главномъ имѣніи того епископства Луцкаго и нашедши тамъ уже собранныхъ вмѣстѣ всѣхъ подданныхъ какъ изъ мѣстечка Рожищъ такъ и изъ прочихъ къ тому же епископству искони при-

należących, to iest wsiów: Dubiszcz, Opolnego, Żołobowa, Pozarek, Kolczyna, Liplan, Teremnego, Połonki, Siedmiarek, Woderad, Ternek, Podberezia, Zabeża, Kołodex, Hubina, Falemiecz y Wulki Falemieczkiej y innych do gromady zebranych i onym o nowym Panie Jasnie Przewielebnym w Bogu Jego Mości oycu nominacie opowiedziawszy, wszelkie posłuszeństwo pełnić rozkazał, iakoż poddani zaraz wszyscy posłuszeństwa wszelkie pełnić, y do robot sobie należących aplikować się zaczęli. I tak intromittowawszy przerzeczonego Jasnie Przewielebnego Mości oycy nominata absque ulla cujusvis contradictione w całą episkopiią, dobra y poddanych wszystkich y wszelakie generaliter przynależności, tę swoiey intromissiey zeznaie relacyą, prosząc aby Actis connotowana była, co y otrzymał. Z których xiąg y ten wypis pod pieczęcią Grodską iest wydany.

Pisany w zamku Łuckim, correxit Siennicki.

(M. P.)

надлежащихъ имѣній, то есть деревень: Дубищъ, Опольнаго Жолобова, Позарокъ, Кольчина, Липлянь, Теремнаго, Полонки, Седьмярекъ, Водералъ, Тернокъ, Подберезья, Забѣжа, Колодезя, Губина, Фалемѣчъ, и Вулки Фалемѣчской и проч.: оповѣстилъ всѣмъ имъ о новомъ отцѣ нареченномъ Епископѣ, приказавъ имъ оказывать ему непрекословное повиновение. Въ слѣдствіе чего всѣ подданные тотчасъ изъявили свою покорность, и каждый сталъ заниматься ему назначенными работами. И такъ Возный, введши безъ всякого чьего-либо прекословія, упомянутаго Его Милость отца нареченнаго Епископа во владѣніе епископствомъ, имѣніями, всѣми подданными и всѣми вообще принадлежностями, созналъ означеннаго ввода своего донесеніе и просилъ внести таковое въ акты; что и сдѣлано. Изъ каковыхъ книгъ и сія выпись выдана за гродскою печатью.

Писано въ замкѣ Луцкомъ, исправилъ Сѣницкій.

(M. P.)

А ижъ подлугъ древнихъ уставовъ и обикновеній епископія Луцкая Православія ради подсуѣствовала Православной митрополіи Кіевской и епископи Православніе Луцкіе отъ Православнихъ митрополитовъ Кіевскихъ свое пріймали освященіе, tedy і іему Жабокрицкому, для того-жъ освященія належало пріѣздити до митрополита Кіевского.

На которой поѣздъ въ Кіевъ тамъ же въ Варшавѣ будучи одержалъ Королевское позволене и листъ подорожній, въ чомъ Виповскій, Опатъ Римскій, любо перечилъ Королевѣ, аби зъ виданемъ унѣверсалу Жабокрицкому на Епископію Луцкую Православную и зъ виданемъ ему-жъ подорожного листа на поѣздъ въ Кіевъ для посвященія, но удержался для того, что Шумянскій владика Львовскій обѣщается тамъ ввести унѣю; однако Король того не послушалъ и Шумянскому зъ тоей оказіи шалвѣрство будто причиталъ. А такъ номѣнать Жабокрицкій дѣло свое у Короля помислене зорудовавши, и до Кіева для посвященія ѣхати прибѣраючись, первой чрезъ два листи свои зъ Бѣлостоку, Іюля 21, до отца Митрополита и Гетмана о томъ писаніи отозвался такъ:

JASNIE NAUPRZEWIELEBNIKUSZY W BOGU MOŚCI OUCZE
METROPOLICIE KIJOWSKI Y WSZYSTKIEJ RUSI, MOJ
WIELCE MOŚCI PANIE, OUCZE, PASTERZU Y DOBRODZIEJU!

Kiedy w przeszłym roku nieszczęście moje zayrzało mi tego szczęścia, żebym dla wypełnienia na miejscu S. Pieczarskim pożądaną przy bytności Pasterskiej waszej W. wielce

Пресвященнѣйшій въ Бозѣ отецъ Митрополитъ
Кіевскій и всея Руси, мой милостивый панъ,
отецъ, пастырь и благодѣтель!

Въ прошломъ году, судьба по зависти отказала мнѣ въ счастіи, для исполненія обѣта, побывать лично въ св. Печерскихъ мѣстахъ, и принять благословеніе отъ пас-

Mości Pana i dobrodzieia ręki domieszczyć się i od niey błogosławieństwo otrzymać; a to największa intentia w prawdziwey wierze iako od zwierzchnego w Rosyi całej Pasterza, niby z Bożych ust odebrać mógłbym responsa y pragnącą porady świętey w sieroctwie swoim Łucką dycęzą iako rosą niebieską ożywić i moje stateczne iednak wszyskiej Cerkwie prawowierney pozytywne intencye pokornie pod rozsądek i zdanie W. M. Mości Pana y dobrodzieia poddać. Stawam na tenczas u Swiatytelskich nóg waszey Mości M. wielce miłościwego Pana y dobrodzieia, głowę i serce moje sokruszenno y smyrenno, iako owieczła prawdziwa pasterzowi własnemu y pokorny zakonnik swojemu przelożonemu, z wszelką godności urzędu iego y osoby weneracją y uniżoną prośbą, żebyś w terazniejszym zakonnym świętym habicie wielogrzeszemu pobłogosławiwszy swojemu słudze, y w Duchu S. synowi, dalsze nie z żadnego prywatnego interessu ale z samey gorliwości rozmnożenia przy łasce Bożey Cerkwi

тырской руки Вашей; высшее желаніе мое какъ истинно вѣрующаго было,—получить наставленіе отъ верховнаго цѣлой Россіи Пастыря какъ бы изъ устъ Божіихъ, и оживить тѣмъ какъ бы росою епископію Луцкую въ сиротствѣ своемъ жаждущую благаго совѣта; и вмѣстѣ съ тѣмъ повергнуть на разсужденіе и благоусмотрѣніе Вашей Милости, моего благодѣтеля, мои постоянныя церкви Православной полезныя желанія. Нынѣ же повергаю сокрушенно и со смиреніемъ главу и сердце мое къ святительскимъ стопамъ Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣтеля, истинно како овца своему пастырю, и какъ смиренный монахъ своему настоятелю, съ подобающимъ лицу и званію его почтеніемъ и всепокорнѣйшею просьбою, благословить меня многогрѣшнаго слугу своего и сына въ Св. Духѣ въ нынешнемъ духовномъ моемъ санѣ, а также прошу, меня всеобщимъ и единомышленнымъ всѣхъ православныхъ сыновъ епархіи Луцкой желаніемъ избраннаго, а наконецъ безъ всякихъ

prawowierney dobra zawziętego, pospolitym y iednakim całej diecezney Łuckiey prawosławnych synów żądaniem umocnionego; naostatek łaską Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłosćiwego bez wszelkich conditney y trudności, przez przywiley mi dany stwierdzonego w swoią pasterską przyiąwszy protekcyą, do pożądanego przyprowadzić raczył skutku zamysły, y te które znaydować się mogą do przyięcia wysokiey czci kapłańskiej powagą swoią oddalił trudności, w czym pasterskiey W. Mości Mości Pana y dobrodzieia oczekiwaiąc łaski tysiąckrotnie Swiattelskoy desnicy iego, głowcę moię uniżaiąc piszę się być

Jaśnie Nayprzewielebnieyszey Wielmożności W. M. Pana y dobrodzieia uprzejmie życzliwym w Duchu Świętym posłusznym synem, bohomolcem y naypokornieyszym sługą Dymitry na Żabokrykach Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiey Metropolii Kijowskiey.

Dan w Białymstoku, 21 Julii, anno 1695.

условіи и затрудненій, привилегією по милости Его Королевской Милости пана нашего милостиваго миѣ данною утвержденнаго принявъ подъ свое пастырское покровительство, привести къ вождеденному окончанію намѣренія предпринятія не изъ личнаго интереса, но изъ усердія къ преуспѣянію, по милости Божіей, блага Православной церкви, равно—своею властью устранивъ впредь могуція встрѣтиться къ воспріятію високаго сана духовнаго препоны. Въ чемъ ожидаая Вашей пастырской милости, и склоняя главу свою подъ Вашу десницу, тысячекратъ подписуюсь Преосвященнѣйшей особы Вашей, благодѣтеля моего, преданный и въ Духѣ Св. покорный сынъ, богомолець и всенижайшій слуга Димитрій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нареченный Епископъ Луцкій и Острожскій Киевской Митрополіи.

Дано въ Бѣлостокѣ, 21 Іюля, 1695 года.

ТОМЪ 3.

20

До Гетмана.

**JAŚNIE WIELMOŻNY MOŚCI PANIE HETMANIE WOYSK
ICH CARSKOHO PRZESWIEITLEYSZEGO WELICZEŚTWA ZA-
POROŻSKICH MOY WIELCE MOŚCI PANIE Y DOBRODZIEIU!**

Powtornie skłonny stawam przez list mój przed obliczem W. M. wielce Mości Pana y dobrodzieia, w przeszłym tak rocznym iako uniżony sługa, w terazniejszym zaś liście moim, dla tey że powinności niegodnym przed Maiestatem Boskim, y ustawicznym odzywaiąc się bydz bohomołcem; a iako pierwszą razą nad godność moią y do tego bardziey mimo wszelkie zasługi choć ignotus omnibus plenissime refertam gratiis paginam responsoriam od W. Mości Mości Pana y dobrodzieia odebrałem tak w też ufanie W. Mci wielce Mości Pana y dobrodzieią deklarowaney sobie na zawsze łaski z pokornym y uniżonym

Къ Гетману.

**Ясноувельможный Панъ Гетманъ войскъ Ихъ
Царскаго Пресвѣтлѣйшаго Величества Запорож-
скихъ, мой многомилостивый панъ и благодѣ-
тель!**

Вторично письмомъ предстаю съ покорностію предъ лицомъ Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣтеля, въ прошлогоднемъ письмѣ моемъ какъ униженный слуга, а въ настоящемъ, съ тою же непорочно, какъ недостойный у Бога богомолецъ и какъ прежде сваркъ достоянства моего и тѣмъ болѣе выше заслугъ моихъ, хотя многимъ и безвѣстный, удостоился я получить отъ Вашей Милости, моего благодѣтеля, отвѣтъ исполненный милостію, такъ и нынѣ, въ упованіи на ту же мнѣ навсегда обещанную милость, съ униженнымъ и покорнымъ моимъ отзывается поклономъ къ Вашей Милости, моему благодѣтелю. Считаю

W. Mci Mości Panu y dobrodzieiowi odzywaiąc się ukłonom za nayspewniejszy biorę sobie prognostyk, iz y ten moiey uniżoney submissyi dowod łaskawym przymiesz u siebie i pobożnym powołania moiego z woli Bożey zezwoleniem y dobroczynną protekcyą w dalszy czas dopomożesz, o co pokornie Waszey Mości wielce miłosciwego Pana y dobrodzieia upraszaiąc, niegodne modlitwy moie za długą fortunę, zdrowie, pomyslne we wszystkich akcyach heroiczných powodzenie y iako naywiększe z wrahow soprotywnych z pomnożeniem chwały u potomnych następujących wieków wielkiego imienia swego tryumfy wylewać do Majestatu Boskiego obliguję się y pragnę bydz do smierci

W. Mci Mości Pana y dobrodzieia codziennym bohomolcą y uniżonym sługą,

Dymitriy na Żabokrykach Żabokrycki nominat episkopii Łuckiey y Ostrożskiey Metropolii Kiiowskiey.

Dan w Białymstoku 21 Iulii anno 1695.

счастливейшимъ для себя предназначениемъ, что Ваша Милость приметъ и настоящее моей униженной покорности доказательство милостивымъ и благочестивымъ на призваніе мое съ воли Божіей соизволеніемъ, и защититъ меня своимъ благодѣтельнымъ на дальнѣйшее время покровительствомъ. О чемъ всепокорнѣйше прося Вашу Милость, пана моего милостиваго и благодѣтеля, обещаю возсылать къ Всевышнему мои недостойныя молитвы о постоянномъ счастьи, здравіи и благополучномъ успѣхѣ во всѣхъ военныхъ надѣ врагомъ сопротивнымъ дѣлахъ, и о приумноженіи въ грядущіе вѣка славы вѣни твоего побѣдами. Желаю быть до смерти Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣтеля, ежедневнымъ богомольцемъ и униженнымъ слугою.

Димитрій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нареченный Епископъ Луцкій и Острожскій Кіевской митрополіи.

Дано въ Бѣлостокѣ, 21 Іюля, 1695.

Потомъ, августа 12, отъ Пресвѣтлѣйшихъ Іоанна и Петра Алексѣевичей Государей Московскихъ до Преосвященнаго отца Варлаама Ясинскаго Митрополита Кіевскаго е пріятин и посвященіи на Луцкую и Острожскую епископію пререченнаго номѣната Жабоклицкого свецевая писана грамота.

Божію милостію отъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичей и дѣдичовъ и наследниковъ, государей и обладателей, нашего Царскаго Величества богомолцу, Преосвященному Варлааму Ясинскому, Митрополиту Кіевскому и Галицкому и Малія Россіи, наше Царскаго Величества милостивое слово.

Въ договорехъ вѣчнаго мира у насъ Великихъ Государей, у нашего Царскаго Величества, съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ въ девятой статѣ поставленномъ: что Великій Государь, Его Королевское Величество, церквамъ Божіимъ и епископіямъ Луцкой и Галицкой, Премислской, Львовской, Белоруской и при нихъ монастыремъ, архимандріямъ Виленской, Минской, Полоцкой, Оршанской и инымъ игуменствамъ, братствамъ, въ которыхъ обрѣталоса и нинѣ обрѣтается употребленіе благочестивой Грекоросійской вѣре и всѣмъ тамо живущимъ людямъ въ Коронѣ Полской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ, въ той же вѣре оставающимся, никакова утѣсненія и къ вѣре Римской и Унѣ принужденія чинить не велить, и быти то не смѣетъ. Но по давнимъ правамъ во всякихъ свободахъ и волностяхъ церковныхъ будетъ блюсти. А понеже и не въ сторону нашего Царскаго Величества отитіемъ више помянутимъ еписко-

помъ въ Короне Полской и Великомъ Княжестве Литовскомъ пребывающа по духовному ихъ чину и обыкновенію доведось пріймати благословіе и рукоположеніе отъ Кіевскаго Митрополита, и тотъ никому въ милости Его Королевскаго Величества изъ нихъ предати. И после того вѣчнаго миру къ Намъ Великимъ Государемъ писали изъ Полци резиденти наши Иванъ Волковъ, да Борисъ Михайловъ, что въ Короне и въ Литвѣ духовнымъ особамъ и мирскимъ чинятся въ благочестивой вѣре насилство и принужденіе къ унѣи великой, и многіе епископи и монастыри и церкви насилствомъ поотнимали и въ унѣю обратили; и по нашему Великихъ Государей указу и къ тѣмъ резидентамъ въ Полцу нашихъ Великихъ Государей многихъ грамотахъ писанно, велѣно имъ Королевскому Величеству доносить и сенаторамъ говорить, чтобъ въ Короне и въ Литвѣ, по договорамъ вѣчнаго мира, Его Королевское Величество велѣлъ заказать накрѣпко, дабы благочестивіе вѣри Греческаго закону людемъ въ вѣре насилія не чинили и монастырей и церковей Божіихъ благочестивыхъ не заѣзжали и не отнимали и не разоряли и въ унѣю не обращали; а которіе насилствомъ обращени въ унѣю и чтобъ возвращени были назадъ Грекоросійскія вѣри людемъ попрежнему. А что насилне благочестивіе вѣри людемъ чинять учинившися унѣятами Иннокентій Винницкой, да Кипріянь Жоховской, и чтобъ имъ крѣпкіе указы о томъ заборонить, и ихъ изъ Перемишлской и Белоруской епархіи выслать, а на ихъ мѣсто духовнымъ и мирскимъ людемъ Грекоросійской вѣри обратившихъ Православныхъ епископовъ и прислать ихъ для благословія и рукоположенія въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему. И Полскіе и Литовскіе сенатори тѣмъ нашимъ резидентомъ по предложеніи ихъ въ отвѣтѣхъ говорили, что у нихъ вѣре принужденія никому никакова не чинится и права ихъ (не) забороняють, а кто волею къ унѣи преступитъ и тѣмъ заборонить невозможно; а Винницкой и Жоховской учини-

лися своими епархіями въ унію волею-жъ и належать до тѣ уніати по духовности до Рима. И въ нѣшнемъ 203 (7203) году, Октября во 20, къ намъ Великимъ Государемъ писалъ изъ Полца резидентъ нашъ Борисъ Михайловъ, что въ сентябрѣ мѣсяце Луцкаго епископа Іосифа Шумянскаго, брата родного, которій былъ тайно уніать не стало, и на Луцкую епископію избѣрають духовніи Русь-шляхта и мещане, что быть епископу Православному, а не уніату, а позволенія нѣтъ Королевскаго о томъ выборе нѣтъ; и по нашему Великимъ Государей указу велѣно ему Борису въ Полцѣ у Королевскаго Величества домогателя, что на Луцкую епископію людемъ изъ благочестивой Грекорусской вѣри поволно было обратъ Православнаго епископа и прислать бы его для благословенія и рукоположенія, по договорамъ вѣчнаго мира, въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему, и после того къ Намъ Великимъ Государемъ резидентъ нашъ Борисъ Михайловъ писалъ, что на Луцкую епископію избранъ въ епископа изъ Волинской шляхти Русинъ Дмитрій Жабокрицкій, человекъ ученой, бысть женатъ на вдовѣ и потомъ зъ нею развелся и нѣтъ она за инымъ мужемъ жива, а похваляютъ его Рускіе люде, что онъ человекъ достойній; и онъ Борисъ о томъ новообранномъ Епископѣ Луцкомъ Дмитре Жабокрицкомъ сенаторамъ говорилъ, чтобъ ему, по договорамъ вѣчнаго мира, позволено было ѣхать для посвященія въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему. И мая 9, нѣшнего 203 году, прислалъ къ нему Борису тотъ новообранной епископъ Дмитрій Жабокрицкій Могилевскаго Буйницкаго монастыра игумена Іосифа Дранника, что онъ Дмитрей пріѣхалъ въ Варшаву и къ Королевскому Величеству выборъ на себя подалъ, и Королевское Величество наговоривалъ его Дмитрея самъ не однажды, чтобъ онъ приступилъ на унію; и онъ до Дмитрій сказалъ, что онъ тому избраню даетъ некой и будетъ по прежнему свѣцкимъ, а никогда благочестія не отступитъ, и Королевское Величество, похвала его Дмитрея, и далъ ему

на то епископство жалованую грамоту, для посвященія въ Кіевъ ехать позволилъ, и проиждую за своею рукою и за печатью далъ же; а какъ Королевское Величество произвѣдъшу подписалъ, и въ тое время ему Римской Опатъ, прозваніемъ Випевской, говорилъ, чтобъ Королевское Величество изволилъ ему въ даче жалованой грамоти и провѣджей поименнѣвать для того, что Шумлянскій закладаетъ о избраніи Епископа Луцкаго елекцію, и совершена тамъ будетъ унѣя, и Королевское Величество будто на того Випевского гнѣвался, и говорилъ, что тотъ Шумлянскій шалверъ на всѣ стороны поступаетъ неправдою, и жалованную грамоту и провѣдую Королевское Величество ему Дмитрію отдалъ изъ своихъ рукъ и велѣлъ ехать въ Кіевъ. И того-жь де числа онъ Дмитрій изъ Варшавы поехалъ въ Луцкъ на сеймикъ и поблагодарствовалъ воеводству за прежній урядъ, что онъ былъ у нихъ писаремъ земскимъ, поидеть въ Кіевъ для посвященія подлинно. А Рускіе де духовніе и мірскіе люди его Дмитрея хвалятъ, что онъ человекъ ученій и ко благодѣтелию желательной, и способенъ тотъ Жабокрицкій многіе знаетъ что можетъ и Бѣлорусскую епископію обновить и Премислскаго выгнать изъ епископства, и потребно зѣло, чтобъ въ Кіеве о тѣхъ способахъ съ нимъ разположить, чтобъ тѣ три епископіи обновить. И ми Великіи Государи указали того новобраного на епископію Луцкую Дмитрія Жабокрицкого для посвященія въ Кіевъ, по договорамъ вѣчного мира, къ тебѣ богомолцу нашему допустить. И буде онъ Дмитрей для посвященія въ Кіевъ на Луцкую епископію придетъ и учнетъ у тебя богомолца нашего, по правиламъ Святыхъ Апостолъ и Святыхъ Отець, просить посвященія и рукоположенія въ Луцкъ во епископи: и тебѣ богомолцу нашему, по данной тебѣ власти, и по жалованной нашей Великихъ Государей грамоте, и поставленной Великого Господина Киръ Адріяна, Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріарха, на митрополію

Кіевскую данной грамотѣ-жъ, того призаджаго Дмитрія Жабокрицкого на Луцкую епископію въ епископи посвятить правилно рукоположеніемъ своимъ, какъ Православная Восточная Церковь изъ древнихъ лѣтъ такимъ посвященіемъ и рукоположеніемъ по архіерейскому чину тамошнія епархіи епископовъ подвластныхъ посвящала, и митрополія Кіевского престола подвластныхъ архіерей на епископскіе ихъ епархіи изъ древнихъ лѣтъ производила, и то рукоположеніе ставленіи своими архіерейскими грамотами подвластніе свои епархіи благочестіе утверждала. И тебѣ богомолцу нашему воспріавъ сею нашу Царского Величества грамотою вѣдомо: того Дмитрія Жабокрицкого, какъ онъ въ Кіевъ и съ Полщи придетъ, въ Кіеве въ соборной Апостолской церкви, за благословеніемъ Святѣйшого Киръ Адріяна Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ Патріарха, посвятить на Луцкую епископію во епископи, по правиламъ Св. Апостолъ и Святыхъ Отецъ, и буде онъ Дмитрей о какихъ дѣлахъ учнетъ тебѣ предлагать о Бѣлоруской и Премислской епископіяхъ, чтобъ ихъ по прежнему обратитъ ко благочестію, а унѣатовъ Иннокентія Винницкого и Кипріяна Жоховского изъ тѣхъ епископій выслать, и ти бѣ о томъ ево предложеніи и какіе способы къ тому тебѣ богомолцу нашему учнетъ предлагать, къ намъ Великимъ Государемъ писалъ, а ему учинить отвѣтъ, что о тѣхъ дѣлахъ совѣтовать съ нимъ безъ Нашего Великихъ Государей указу ти не смѣешь. А предложеніе его до насъ Великихъ Государей писменно донесешь. И посвятя его Дмитрея и подтвердивъ епископію Луцкую ставленою своею грамотою отпустить бы тебѣ его Дмитрія въ Полщу безъ задержанія. А что о томъ Жабокрицкомъ ти богомолецъ нашъ учинишь правилно, и посвященъ ли онъ будетъ на тую Луцкую епископію во епископи, или за чѣмъ то посвященіе не остоится и ти бѣ къ намъ Великимъ Государемъ къ нашему Царскому Величеству писалъ.

Писася государствованія нашего въ дворѣ, въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ. Лѣта отъ созданія міра 7203, мѣсяца Августа 12 дня, государствованія нашего 14-го году.

Которую Монаршую грамоту съ пререченими Жабокрицкого листами преосвященій отецъ Митрополитъ до вѣнчаннхъ своихъ предписаннхъ отцовъ Монастырскаго и Яворскаго съ Кіева послаючи, и у Гетмана съ подѣ Казикермена поворочающаго съ повѣншванемъ надъ бѣсурманами вѣкторіи и изъ показанемъ тои грамоти и Жабокрицкого листовъ быти повелѣваючи, писалъ до нихъ августа двадцать второго такой листъ свой:

Po expedyowaniu wczora przed wieczorem Wielebnego oycy Maxyma od Przewielebności waszey przysłanego z listem, Jego Mość Xiążę boiarzyn y wojewoda tutajszy po zachodzie słońca przysłał mi hramotę Monarszą, przez pocztę oddaną, którą teraz dzisiay przez tegoż Wielebnego oycy Maxyma do rąk P. P. W. W. posyłam, dla tego że fascykuł z listami w tey że sprawie od osoby w hramocie mianowanej posłałem. Jak mi się tedy zdaie, o co y P. P. wszych żądam, ahyście iuż konkluzie rewiziey oycow protopopów na inszy czas odłożywszy, a pewną wiadomość wziąwszy, gdzie teraz Jasnje Wielmożny

При отправленіи вчера вечеромъ превелебнаго отца Максима, присланнаго ко мнѣ съ письмомъ отъ Вашихъ Превелебій, Его Милость Князь Бояринъ и Воевода здѣшній доставилъ ко мнѣ, по захожденіи солнца, монаршую грамоту, присланную по почтѣ. Эту грамоту я сегодня посылаю къ Вамъ съ симъ же всечестнымъ отцомъ Максимомъ, такъ какъ я уже отправилъ Вамъ связку писемъ, по тому же предмету, отъ лица въ грамотѣ упоминаемаго. Мнѣ кажется (о чемъ я и прошу Васъ), что, отложивъ на другое время ревизію протопопій и разузнавши съ точностію, гдѣ теперь находятся Ясновельможный (по дошедшимъ сюда слухамъ,
20*

dobrodziey (ponieważ tu słyhać że na za-Dnieprze iuż się przeprawił) zostaie, recte tam z gratulacyą iachali, oraz y tę hramotę Monarszą y wszystkie listy według mego pierwszego pisania Jego Mości dobrodziejowi prezentowali, prosząc o poradę, iako za granicę odpisywać, y iako w tym postąpić. Znaczny widzę assensus Monarszy na poświęcenie, iednakże z dokładem, żeby za błogosławieństwem Swiatieyszoho, od ktorego żadney noty niemasz, y ieszcze wywiedziawszy się iuż o, którą opisaną każe się stosować до правилъ Святыхъ Отець и Святыхъ Апостолъ, тоć iuż podobno nielzia odpisywać, żeby ta osoba zaraz za powrotem zład wysłanego swego, oycsa Padalskiego, miała owdzie trudzić się nie bez kosztu na poświęcenie aż po konsideraciey Святѣйшого z такъ wielą Архіереями тамеyszemy y decisiey. A dla samego tylko konserwowania w dalszy czasъ Православія świętego, na co powinien będzie przyięgać publice y zapisać się, musiało by to stać нужди ради (gdy

онъ уже переправился за Днѣпръ), вы должны прямо ѣхать къ нему съ поздравленіемъ и представить Его Милости благодѣтелю настоящую грамоту, а равно и всѣ письма, согласно первому моему письму, испросивъ совѣта, что отвѣчать за границу и какъ поступить на счетъ этого. Я усматриваю совершенное Монаршее согласіе на посвященіе съ условіемъ однако, не иначе какъ за благословеніемъ Святѣйшаго Патріарха, отъ котораго впрочемъ никакого извѣстія не видно и разузнавши о, что онъ кажется примѣняетъ это къ правиламъ Святыхъ Отець и Святыхъ Апостолъ, то въ такомъ случаѣ, кажется нельзя отвѣчать, что сказанное лицо, тотчасъ по возвращеніи отсюда посланнаго своего, отца Падальскаго, предприметъ поѣздку безъ издержекъ для своего посвященія, но вѣроятно не раньше какъ послѣ совѣщанія и опредѣленія св. Патріарха со всѣми тамошними архіереями. Это должно совершиться по необходимости для сохраненія на дальнѣйшее время православія, въ чемъ онъ долженъ

wielebności waszych przy modłach moich od serca życzę. Z Katedry Swiatosofiyskiej Metropolitanskiej Kiiowskiej Augusti 22 anno 1695. Przewielebności waszych cale zyczliwy bohomolca brat y sługa powolny Barlaam Jasinski Metropolit Kijowski.

стырь, — моими молитвами отъ души желаю. Святософійская митрополитанская Кіевская каеэдра, 22 Августа, 1695 года. Вашимъ Превелебіямъ совершенно преданный богомолецъ, братъ и слуга покорный Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Сему тутъ такъ собывающуся во Львовѣ, новій унѣять, помененній Іосифъ Шумлянскій, ненавидячи нового номината Православного на епископію Луцкую Жабокрицкого, послалъ къ нему Ступнецкого, игумена Львовского монастыра Богословского, зъ такими іюля 1, написанными пунктами:

Zlecenie wielebnemu oycu Stupnickiemu Ihumenowi monastera Lwowskiego S. Jana Bohosłowa na pismie dane z Katedry S. Jerzego Lwowskiej 1 Iulii, anno 1695.

1, Ма іећаć іакъ наупіlnіеу там, гдзіе на ten czas Імć оуіеіе Nominat еріsкопіі Ёцкіеу rezіduіе. у stanowszy w rezіdencіі Jеgо Моісці uprosі sоbіе prywatną audіencіą.

2, Na audіencіеу prywatney uczynі zwyczayny odemnie Jеgо Моісці komplement y dobrego zdrowіа Іmсі, іако у łaskі

Наставленіе освещенному отцу Ступницкому, игумену Львовскаго монастыря Іоанна Богослова, данное изъ Львовской Свято-Георгіевской каеэдры, 1 Іюля, 1695 іода.

1, Долженъ онъ какъ можно поспѣшнѣе отпраvиться туда, гдѣ находится Его Милость отецъ нареченный епископъ Луцкій, и, прибывши на мѣсто пребыванія Его Милости, испросить себѣ у него частную аудіенцію.

2, Въ частной аудіенціі долженъ привести Его Милости отъ имени моего обычное привѣтствіе и пожелать доб-

Jego Królewskiej Mości Pana mego miłościwego w konferowanej episkopiey powinszuie.

3, Spyta Jego Mości oycza Nominata episkopiey Łuckiey dla czego tak bardzo Imść stroni od osoby moiey, ile kiedy Jegomość, iadąc do Dukli, pisał list przez Jey Mość Panią Miecznikową Zydaczewską do mnie przyiazni y affektu dobrego, na który podług samegoż Jego Mości informaciey na pocztę Lubelską wiernie y pocziwie Imci odpisałem y urazy dawne w recess puściłem.

4, Znowu kiedy łaska Jego Królewskiej Mości Pana mego miłościwego potkała Jego Mości bez solemney w Katedrze Łuckiey elekciey y wiadomości moiey, do czego mere należałem, z władzy administraciey moiey na metropolią Kijowską y wyrazney Jego Królewskiej Mości Pana mego miłościwego declaraciey, musiałem być żałośny y żalić się muszę, że mię z tej

раго здоровья, равно какъ и поздравить его съ милостию Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, съ пожалованною ему епископією.

3, Долженъ спросить Его Милость отца нареченнаго епископа Луцкаго, почему Его Милость такъ удаляется отъ меня, между тѣмъ какъ ѣдучи въ Дуклю Его Милость писалъ ко мнѣ чрезъ жену мечника г-жу Жидачевскую дружеское и исполненное расположенія письмо, на которое я по указанію Его Милости отвѣчалъ чрезъ Львовскую почту, и прежнія мои обиды предалъ забвенію.

4, А какъ онъ удостоился благоволенія Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, безъ торжественнаго въ каедрѣ Луцкой избранія, и безъ моего вѣдома, въ чемъ я конечно долженъ былъ принимать участіе по власти администратора Кіевской митрополи, и по смыслу деклараціи Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, то я долженъ огорчаться и огорчаюсь, что меня лишили беззаконно этого участія. Скольже великій мнѣ этимъ нанесенъ вредъ,

administracjey bezprawnie stracono; w czym mi wszystkim co zaszkodziło, iawno całemu swiatu.

5, A ponieważ już to się stało, przeciek należało Imci oycu Nominatowi, biorąc się do habitu Ś-go przynajmniej rzecz przez kogo: *прости и благослови*; boć znam się, że w owczarni Chrystusowej nie wczoraszny pasterz, y po moim rukołożeniu, S. P. oycu episkopie Łuckim, osiada tę Episkopią Łucką Jego Mość oyciec Nominat.

6, Jakożkolwiek iest, było y będzie, to mnieysza, ale to iest wielka, że Jegomość oyciec Nominat, ieszcze nie dostąpiwszy charakteru prezbiterskiego y episkopskiego, Kathedrę zaiachał. Dobra, którem panom dzierzawcom prawem dobrym poarędowna odbiera Imść, ludzi moich uciskać każe, iako: sługę mego Wasilewicza łapać kazał Imci y żonę iego w areście trzyma w Łucku, towarzysza chorągwie moiej żonę zbić P. Kamienską,

это всему свѣту извѣстно.

5, Но какъ это уже сдѣлалось, то слѣдовало бы, по крайней мѣрѣ отцу нареченному, принимая духовный санъ сказать чрезъ кого либо: *прости и благослови*, ибо я не со вчерашняго дня пастырь въ паствѣ Христовой, и что Его Милость, отецъ нареченный поставленъ на епископство Луцкое послѣ смерти покойнаго отца епископа Луцкаго, мною же рукоположеннаго.

6, Впрочемъ какъ бы то ни было, есть и будетъ, это дѣло небольшой важности; важнѣе же то, что Его Милость нареченный епископъ, не получивъ еще духовнаго и епископскаго сана, занявъ кафедру, что онъ отнимаетъ у господъ поссессоровъ имѣнія, которыя я имъ отдалъ законнымъ образомъ въ аренду; велѣтъ преслѣдовать моихъ людей; какъ-то: велѣтъ схватить слугу моего Василевича, и содержать его вѣстѣ съ женою его въ Луцкѣ подъ арестомъ; велѣтъ наказывать жену товарища моей хоругви госпожу Каменскую; велѣтъ загнать скотъ и лошадей племянника моего г. Стефана Шумлян-

Пану Stephanowi Szumlanskiemu synowcowi memu konie kazał Imsć w Teremnym забраć y bydło забраł. Zboże moje w Ternkach, w styrtach y w spichlerzu, drugie zboże w Teremnym w stertach y w spichlerzu забраć na siebie Imsć rosказаł. Com ieżeli cierpieć повинен, poddać Jego Mości оycu Nominatowi do uwagi.

7, Doniesie tedy tenże wielebny oyciec Ihumen Ś. Iana Bohosłowa monasteru Lwowskiego, w iakiey Imsć oyciec Nominat Episkopiey Łuckiey przyiazni dalszey ze mną żyć chce, ponieważ nic (uchoway Boże) nie zaczynam z W. Mcią, ani zaczynać myślę, ile kiedy mi Іасніе Wielmożny Jego Моść Pan Podskarbi nadworny koronny M. P. woła Jego Królewskiey Mosci Miłosciwego Pana opowiedział, abym Jego Моści nieprzeszkadzał y z Jego Моścią dobrze żył; byle Jego Моść оyciec Nominat chciał, będzie mię miał we wszystkim łatwego, y wziął to Pan Podskarbi na siebie, że między nami miał być srodkować, ale że

скаго, въ Теремномъ, а также забирать для себя хлѣбъ мой, находившійся въ скирдахъ и амбарахъ въ Тернкахъ и Теремномъ. Долженъ ли я сносить это? Объ этомъ представить на усмотрѣніе Его Милости отца нареченнаго.

7, Тотъ же превелебный отецъ игумень Львовскаго монастыря Іоанна Богослова, долженъ извѣстить меня, въ какихъ отношеніяхъ Его Милость отецъ нареченный епископъ Луцкій желаетъ впредь быть со мною. Ибо я ничего (сохрани Боже) не начинаю и не думаю начинать противъ Его Милости; тѣмъ болѣе, что ясневельможный его милость панъ подскарбій надворный коронный собственноручно сообщилъ миѣ волю Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, чтобы я не противодѣйствовалъ Его Милости и жилъ съ нимъ въ дружбѣ. Его милость отецъ нареченный, если только пожелаетъ, будетъ имѣть во миѣ лишь человека ему расположеннаго. Господинъ подскарбій взялся быть посредникомъ между нами, но такъ какъ Его Милость весьма занятъ большими хлопотами, то вѣроятно забылъ объ этомъ, въ

Jegomość wielkim staraniem zatrudniony o tym zapomniał, i niewinnym bydz się okazuje.

8, Nakoniec duchownie rozmówi się tenże Wielebny oyciec Stupnicki z Jegomością, y o episkopią nazad Jego Mości oycza Nominata Łuckiego prosić będzie, z którą iak naypilniey powróci do Katedry Lwowskiej, w krórey iesli by mię niezastał do Perehynska za mną z relacyą poiedzie. Dan ut supra et anno 1695.

Additament. Przekazana mi jest hiberna na władystwie Łuckim y assignacia eo nomine wyszła iuż y iest w rękę moich: proszę tedy Jego Mości oycza Nominata Łuckiego, żeby wcześnie tę kazał hiberne poddanym władystwa Łuckiego złożyć y podług assignaciey swojego czasu y na mieyscu we Lwowie oddać roskazał.

Josyf Szumlansky Episkop Lwowsky, administrator Metropolii Kiiowskiej y episkopiey Łuckiey Archimandryta Pieczersky.

чемъ нельзя его винить.

8, Наконецъ тотъ же всечестный отецъ Ступницкій долженъ поговорить съ Его Милостью и на счетъ епископим, попросить Его Милость отца нареченнаго, и съ этимъ какъ можно поспѣшнѣе возвратиться въ Львовскую каеэдру и если меня тамъ не застанеть, то пусть отправится съ донесениемъ за мною въ Перегинскъ. Дано, какъ выше, 1695 года.

Прибавленіе. Миѣ назначена гиберна (зимній сборъ) въ епархіи Луцкой, и ассигновка подъ этимъ названіемъ находится уже у меня въ рукахъ, а потому прошу Его Милость отца нареченнаго епископа Луцкаго заблаговременно приказать поданнымъ Луцкой епархіи собрать означенную подать, и согласно ассигновкѣ доставить ее въ свое время, на мѣсто во Львовъ.

Иосифъ Шумлянекій, епископъ Львовскій, администраторъ Кіевской митрополіи и Луцкаго епископства, Печерскій архимандритъ.

На ті пункта Шумянского чрезъ того-жъ Ступницького Жабоклицкій, іюля 8-го, пунктами своими такіи учинилъ отвѣтъ:

Wielobnemu Jego Mości oycu Benedyktowi Stupnickiemu, Ihuменовi monastera Lwowskiego S. Jana Bohosłowa na zlecenie od Imci oycy Episkopa Lwowskiego scripto do mnie przysłane, w Zabiezu 8 Julii anno 1695 дану.

1, Bardziej w osobie poważney zakonney, przysłaney do mnie, aniżeli zwyczajny (iako mu iest do mnie zlecony y napisany) complement przyjmując od Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego, z poiednania afektu kempelacją teraznieyszą za powinszowanie mi łaski Jego Królewskiej Mości Pana mogo miłosciwego w konferowanej episkopii Łuckiey.

2, Przy wrodzoney zaś y teraznieyszey zakonney modestiey moiey, iako znam się szanować każdego godnego człowieka należycie, tak na poszanowanie wzajemne zapatrować się zwykłam, którey gdy moiey szczyra, w liście przez Jej Mość Panią

Всечестному отцу Венедикту Ступницкому, имену Львовскому монастыря Иоанна Богослова, отвѣтъ на письменное порученіе, присланное мнѣ отъ Его Милости отца епископа Львовскаго. Забѣжъ, 8 іюля, 1695 года.

1, Изъ уваженія къ почтенной духовной особѣ, ко мнѣ присланной, болѣе чѣмъ по обычаю (какъ это ему было написано и поручено) принимаю сдѣланное мнѣ отцемъ епископомъ Львовскимъ привѣтствіе, и желая примиренія пересылаю настоящій мой благодарственный отзывъ за поздравленіе меня съ милостію Его Королевской Милости, Pana нашего милостиваго, въ пожалованіи епископствомъ Луцкимъ.

2, По врожденному же моему и нынѣшнему монашескому смиренію, умѣя должнымъ образомъ уважать всякаго достойнаго человека, взаимнаго также и ожидаю уваженія. Его Милость отецъ епископъ не удостоилъ меня своимъ
ТОМЪ 3. 21

Miecznikową Żydaczewską ordinowanym Jego Mości oycu Episkopowi Lwowskiemu wyrażona niezmysloney przyiazni pokora, nie tylko w rzeczy samey, ale ani w zwykley complemenciey najmniejszego dotąd lub przez umyslnego lub przez pocztę Lubelską (na której sam z Dukli do Warszawy iadąc pilnie tego rekwirowałem) nie byłem snadź godzien w rozumieniu Imci' resposnu; ale raczey despektu habito, zaraz w ręce insze, mnie nieprzyiazne we Lwowie oddane, iako od Jego Mości z prawdziwym tłumaczeniem osoby y akcji moich u żadnego pocziwego zle nie mogących się tłumaczyć przez listy do dworu, osobliwie przez ostatni ze Lwowa 11 Maia pisane, nicowane niesłusznie było; sumienie Jego Mości oycy Episkopa Lwowkiego samego za tysiąc biorę swiadkow, ieżeli ressentiment należyty w pocziwym sercu za to bydz nie powinien? Daię się na uwagę naygłówniejszego osoby y honorowi memu nieprzyiaciela.

отвѣтомъ, не только дѣломъ, но даже и по обычному (какъ выражается Его Милость) привѣтствію, на письмо мое къ нему, посланное чрезъ ея милость пани Жидачевскую, жену мечника, въ коемъ ясно выражались мое смиреніе и непритворная нелицемѣрной дружбы моею покорность, ни съ нарочнымъ, ни чрезъ Львовскую почту, гдѣ я самъ, проѣздомъ изъ Dukli въ Варшаву, лично объ этомъ узнавалъ. Вѣроятно въ мнѣніи Его Милости я того не заслуживаю. Сверхъ того мое письмо, не смотря на приличіе, тотчасъ же было передано въ непріязненныя для меня руки въ Львовѣ съ правдивымъ объясненіемъ личности моею и дѣлъ немогущихъ быть истолковываемыми въ худую сторону никѣмъ изъ благомыслящихъ. А также и въ письмахъ ко двору (въ особенности же въ послѣднемъ изъ Львова отъ 11 мая) писанныхъ, оно было несправедливо перетолковано. Въ чемъ беру во свидѣтели совѣсть самаго Его Милости епископа Львовскаго. Не должно ли за это негодовать благородное сердце? ссылаюсь въ этомъ на самаго злѣйшаго моего и чести моею врага.

3, Zawzięta Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego, która bardziej z hardego poniesienia, aniżeli z pozoru najmniejszego słuszności sobie rości do mnie Imć Pan, żałość przez to, iż bez solemniczacy przez Jego Mości, a raczey idzie o to podobno, żem Imci o to nie prosił i nie dudkował, bo mi też nie należało tego czynić, y elekcją na ten stopień godności episkopskiej z przeyrzenia Boskiego, z affektów życzliwych całej ieparchii Łuckiej duchownego y swieckiego stanu na osobę moją zgodnie, za kazdego zezwoleniem y bez rozlania krwi ludzkiej (iako się przed tym komu inszemu symoniacko o takowe przełożenstwo staraiącemu dostało czynić, y samym uczynkiem na anatema do tych czas neodpuszczone zasłużyć) na wielogrzeszną osobę moję otrzymał, za naywiększą tego kładąc racią, że ta elekcyja nie w Katedrze Łuckiej odprawowana, nie dziwiuję się, iż tak bardzo męczy Jegomosci, kiedy albo nie wie, albo wiedzieć Imć niechce tego naprzod, co ustawicznym powodzeniem

3, Его Милость отецъ епископъ Львовскій питаеть ко мнѣ сильное негодование болѣе по своему высокому честилюбію, нежели по какому либо виду справедливости, потому только что я посвященъ не имъ; а болѣе всего кажется за то, что я его о томъ не просилъ и не домогался, (да мнѣ этого и дѣлать не слѣдовало), и что я многогрѣшный избранъ въ санъ епископскій, по произволенію Божию расположеніемъ ко мнѣ, какъ духовенства такъ и свѣтскихъ людей всей Луцкой епархіи съ согласія всѣхъ вообще и каждаго порознь, и безъ кровопролитія (какъ это случилось съ однимъ, святотатственно домагавшимся настоятельства и симъ поступкомъ навлекшимъ на себя неразрѣшную до сихъ поръ анаему). Главнѣйшею причиною своего неудовольствія отецъ епископъ полагаеть то, что избраніе мое послѣдовало не въ Луцкомъ соборѣ, и я не удивляюсь, что это такъ беспокоить Его Милость, ибо онъ не знаетъ, или же знать не хочеть, какъ съ давнихъ временъ бывало въ епархіи, что спорили не о

w diecezji działo się przeszłych wieków, że nie bywał spor, na którym miejscu zbierać, tyle o zgodzie zezwolenia na elektow, aby zgodnie obrany był zawsze candidat; ani się kiedy hardo sadił w tę elekcją który z wiekopomnych onych wielkich imion y zasług około Cerkwi y rzeczypospolitey metropolitów prawdziwych Kiiowskich, tak iako Imć, mimo wszelką słusność, koniecznie adorari pragnie, do tego iesli Imci moia zgodna, niekupna przez Symonią electia teraz się nie podoba, czemuż (absit pietissimis animis wielkiego Episkopa y mego kochanego brata detractio przez to, że wspomnieć nie bez żalu przychodzi) w osobie nieboszczyka rodzonego Imci cale nie podług praw doszła electia podobała się była y takiego natenczas nie urosiła skrupułu y żalu, z jakim się Iegomość ku mnie na ten czas oswiadcza.

4, Iako tedy bez łaski y promociey Imci oysa Episkopa Lwowskiego około zebrania mego z woli Boskiey mogłem się

имѣть избранія, но о всеобщемъ согласіи относительно избираемыхъ, чтобы кандидаты были единодушно избираемы. Никто изъ приснопамятныхъ достославныхъ истинныхъ Кіевскихъ митрополитовъ, оказавшихъ заслуги церкви и Рѣчи Посполитой, не стремился къ избранію съ высокоуміемъ, какъ Его Милость, домогающійся почестей вопреки всякому приличію. Къ тому же если мое единодушное не симонією купленное избраніе, ему не нравится, отъ чего же Его Милость (да не смутится тѣмъ благочестивый великій епископъ и любезный братъ мой, о чемъ не безъ скорби приходится мнѣ упомянуть) не имѣлъ никакого сомнѣнія и прискорбія при избраніи не по правиламъ покойнаго своего родственника, каковыя Его Милость въ настоящее время питаетъ въ отношеніи меня.

4, А какъ я безъ благословенія и ходатайства Его Милости, отца епископа Львовскаго, по Божію изволенію былъ избранъ, то и принимая духовный санъ не нуждался въ проше-

помієці так у до habitu S-go biorąc się прощенія и благословенія од Jego Мо́щи неіпотрзєbowалєм, трзумаіає сіє Русин правдзіуу правдзіуwego Рускіego przysłовіа старєго: «*Я тобѣ не молюся, ти менє не помилуй*».

5, То найбардзіє Imci оуца Epіskopa Lwowsкіego nаostatek przызнавам boleć musi, że odebrane przezєmnie katedry moієу Łuckієу, zaraz po wзієціu habitu S. zakonnego (іако pіsmo przywіleіu у łasky Jego Królewskієу Мо́щи Pana mego mіłососіwego учу міє у roskazuіe), добра wszыskіє z rąk неіsłusznych possessorów, onymže певną до Jego Мо́щи оуца Epіskopa Lwowsкіego wszыskім po swoіє pієnіаdze wyliczone monstrarunt drogє; у raczєу w tym sam sobіє Jegomось оуцієc Epіskop Lwowsky niech to rósci skrupuł, ze kazdemu oddає, со ієго ієst, tak wієle pozawodзіwszy szlachty, potrzeba, anіzєлі за нієго czыніє w tym punkcie, choć podobno obadway

віи и благословенія Его милости, придерживаясь какъ истинный Русскій древней Русской пословицы: *Я тобѣ не молюся, ты менє не помилуй*.

5, Сознаюсь, что болѣе всего должно печалить Его Милость епископа Львовскаго то, что вскорѣ послѣ вступленія моего въ духовный санъ я отобравъ (какъ грамота и благоволеніє Его Королевской Милости гласитъ и повелѣваетъ) всѣ имѣнія Луцкой каедры моей у незаконныхъ посессоровъ тѣмъ самымъ указалъ имъ путь требовать отъ Его Милости епископа Львовскаго заплаченныхъ ими денегъ. Въ такомъ случаѣ скорѣе самъ Его Милость епископъ Львовскій пусть поступитъ по совѣсти и возвратитъ каждому свое, если онъ завлекъ столькихъ шляхтичей, а не требовать этого отъ другаго. Хотя кажется въ этомъ отношеніи оба мы недостаточные богословы. Что же касается до найденнаго мною хлѣба, то дасть Богъ, при расчетѣ съ Его Милостію отцомъ епископомъ Львовскимъ, въ присутствіи комиссіи Его Королевской Милости (объ которой я уже убѣдительно

niewielcyśmy Theologowie! Zboża zaś, com zastał przy porachowaniu, da Bóg, z Jegomością oycem Episkopem Lwowskim lub przed komissją Jego Krolewskiej Mości (po którą pokornie prosząc posłałem) lub przed Trybunałem koronnym wkrótce spodziewam się wespół s przywróceniem zabranych aparatów y z nagrodzeniem ruiny tak ciężkiej w katedrze y dobrach oney za administracją Jego Mości stałych satysfakciey doskonalszey, aniżeli te kilkadziesiąt kóp żyta ogryzkow myszych, przez chorągiew Imć oycy Episkopa Lwowskiego nieomłoconych, które zmłociwszy było komu, prócz zakonników przy katedrze rezydujących, rozdać, zeby z głodu ludzie daley nie puchnęli y nie umierali, iako iuż kilkanaście osob w koszu Rossyiskim umarło od głodu, y więcey by tego było (którego duszy niech Pan sądzi), gdybym z moich dóbr własnych zaraz kilkaset osmin Łuckich żyta nie rozdał między gromady.

просилъ), или же предъ Трибуналомъ Короннымъ. Я надѣюсь вскорѣ, вмѣстѣ съ возвращеніемъ церковной утвари и награжденіемъ за причиненныя каедрѣ и имѣніямъ ея тягостныя разоренія, во время управленія Его Милости, получить удовлетвореніе болѣе стоящее, нежели тѣ немногія копы ржи, съѣденной мышами, которыхъ не успѣли перемолотить товарищи хоругви Его Милости отца епископа, и которыя смолотивши было кому роздать, кромѣ монаховъ, при каедрѣ состоящихъ, чтобы люди съ голоду не пухли и не умирали, какъ это случилось въ одномъ Русскомъ селеніи, гдѣ уже нѣсколько человекъ умерли съ голоду (да будетъ Богъ тому судья); такихъ случаевъ было бы и больше, если бы я изъ собственныхъ монхъ маестностей не раздалъ тотчасъ же народу нѣсколько сотъ осминъ Луцкихъ ржѣ.

6, Лучше бы Его Милости отцу епископу обратить, по внушенію совѣсти, вниманіе и память на то, чтобы всѣ дѣла и имущество каедры Луцкой безъ всякой достаточной причины вывезенныя во Львовъ, были какъ можно скорѣе,

6, Słuszniejszą by Jegomość oyciec Episkop Lwowski z conscienciey na to powinien mieć reflexią y pamięć, żeby dyspozycie y munimenta Kathedry Łuckiey wszystkie bez żadney słuszney przyczyny do Lwowa wywiezione, nazad przysłane co naypilniey byli. Ponieważ y roczki, tudzież y sądy w Trybunale na Kiiowskim Wojewodctwie imminentur, żeby się wczesniey W. Mć. przyrzeć mogli patronowie, o co proszę Jegomości oycza Episkopa Lwowskiego, alias co kolwiek condemnat stanie ni na kogo inszego, tylko na osobę y dobra Jegomości zlewać się będzie to wszystko, gdyż na moiey czulości y pilności nie zydzie, byłem miał się z czego sprawić.

7, Zimowla, która y iaka, y komu z przyszłej kommissyiey należeć będzie, niech się Jegomość oyciec Episkop Lwowski tym nie kłopoce, wydana temu będzie w czasie należytym; Jegomość te dobra cale już z swoiey wypuści opieki, która iako na nich przez dwie przeszłe Imci administracye znaczna

возвращены. И такъ, какъ вскорѣ приближаются сроки за-сѣданій въ Трибуналѣ Кіевскаго воеводства, то посему я и прошу отца епископа Львовскаго, чтобы повѣренныя заблаго-временно могли разсмотрѣть это дѣло. Въ противномъ случаѣ пеня за неявку въ сѣдъ къ отвѣту, конечно падеть ни на кого другаго, какъ только на особу и маенности Его Ми-лости; ибо у меня не будетъ недостатка въ усердіи и бди-тельности лишь бы это стоило труда.

7, Какая и кому предстоящую комиссією будетъ на-значена гиберна (зимній сборъ), то Его Милость отецъ епи-скопъ Львовскій объ этомъ пусть не беспокоится, она будетъ выдана кому слѣдуетъ и въ свое время. Его Милость пусть уже не заботится объ имѣніяхъ Луцкой каедры! Какъ же велика эта гиберна, причитающаяся на нихъ за прошлыя два года управленія Его Милости, то объ этомъ знаетъ Богъ и вскорѣ узнаеть вся Польша. Попеченіе же Его Милости объ этихъ имѣніяхъ продолжающееся и до нынѣ, какъ это

iest, uzna to wkrótce Bóg y cały swiat Polski. Z tey okazji nieustaiącey ieszcze opieki Jegomości nad temi dobrami, gdy czytam podpis Jegomości na terazniejszym skrypcie do mnie przysłanym, że się ieszcze Imć administratorem Episkopiey Łuckiey tytułuię, bardziej to żywot moy niż przyiaźń porusza.

8, Pro finali taką odemnie Wielebny Jegomość oyciec delegat oycu Episkopowi Lwowskiemu da deklaracją, iż prywatne moje wszystkie, ktore przez tak wiele lat od Jegomości poniosłem urazy, honoru ubogiego cicatrices et vulnera z zakonney mey y chrześcianskiey powinności w Rany Zbawiciela Pana włożywszy, wieczną okryć niepamięcią deklaruię, iesli Jegomość rodzonym y szczerym ze mną postępować będzie braterskim affektem, ani się nadzwyczaj wynosić zechce: szanuiący szanowan będzie wzajemnie. Z tym przyłożeniem, iż powodować się nigdy nie dam Jegomości tak iako insi, którzy to znieść mogli. Przyiaźń

я усматриваю изъ подписи Его Милости на нынѣшнемъ ко мнѣ посланіи, гдѣ Его Милость и доселѣ именуеть себя администраторомъ епископіи Луцкой, внушаетъ мнѣ скорѣе смѣхъ, нежели дружбу.

8, Наконецъ пусть всечестный отецъ делегатъ передасть отъ моего имени Его Милости, отцу епископу Львовскому, моей рѣшительный отвѣтъ, что я всѣ мои личныя, въ продолженіе столькихъ лѣтъ отъ Его Милости испытанныя оскорбленія чести, всѣ язвы и раны, сложивъ въ язвы Христа Спасителя, по долгу монашества и по обязанности христіанской, обещаюсь вѣчному предать забвенію, если Его Милость будетъ питать ко мнѣ родственную и истинную братскую любовь и не станетъ превозноситься. Почитая взаимно почтенъ будетъ, съ тѣмъ однако, что я никогда не дозволю Его Милости руководить собою подобно другимъ, которые могли это сносить, не отказываясь впрочемъ питать взаимную пріязнь ради моего монашескаго смиренія. Что же касается претензій и разореній въ каедрѣ моей, Луцкой и

skłonna swiadczyć z pokory moiey zakonney nie odmawiam, względem zaś pretenzney i ruiny Kathedry mey Łuckiey y dobr do niey należących zmiarkowac się z Jego mością dobrowolnie przekładam przez Imci oycy Delegata y dalszey od Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego byle nieodwłóczącey czekaiać deklaraciey, pokoju żadam, y swego dochodzić; a obuch czekać będę, y certowac mogacy y odpowiadac gotów.

Dan ut Supra et anno 1695. Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiey Prothothroni Metropolii Kijowskiey.

въ имѣніяхъ ей принадлежащихъ, то я предпочитаю имѣть добровольное согласіе съ Его Милостію чрезъ посредство отца делегата. Ожидая дальнѣйшаго отъ Его Милости отца епископа Львовскаго, но немедленнаго, отзыва желаю согласія, но и принадлежащаго мнѣ искать не оставляю; ожидаю того и другаго, я готовъ на состязаніе и отвѣтъ.

Дано, какъ значится выше, 1695 года. Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нарѣченный епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи.

При такихъ дѣяніяхъ и поведеніяхъ увидѣвши Жабокрицкій, же посвященіе его на епископію Луцкую, для женитви его на вдовѣ бывшой, у отца Митрополити Кіевскаго проводѣкается и далѣй провлектися можети, либо непременно у отца Митрополити и у Гетмана Мазепи чрезъ листовніи свои корреспонденіи старался себѣ въ той мѣрѣ о ласку, однакъ не овшемъ на оную сподѣваючися, а болшой трудности и шкоди уходячи удадся въ той мѣре за границу до Венгеръ до отца Архіепископа Мараморійскаго, яко о томъ впередъ будетъ.

Августа 28, зъ обозу зъ подъ Петриковиць Яблоновскій Гетманъ Коронній, виправуючи до Мазепи резидента своего для отбѣранія о повоженю войскъ нашихъ, всякихъ вѣдомо-

стей и ознаймуючи Гетману о своемъ на Буджакъ зъ войскомъ приготоуваюся, также о Турецкихъ, Цесарскихъ и Нѣмецкихъ поведеніяхъ писалъ до Гетмана такой листъ свой:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Przeswietleyszych Dzierzaw-
nieyszych Carskich Wieliczestw, mnie
wielce Mości Panie y Przyiacielu!***

Dla korrespondencyi z W. MM. Panem, której sąsiedska przyiaźń y obowiązek, ile w teraznieyszych nad nieprzyiacielem chrześciaństwa powszechnym, potrzebuie промислахъ i ja dla зношеняся z W. MM. Panem życзє sobie iey, posyłam na rezydencią do boku W. MM. Pana jego Mości Pana Ludwika Krocзовskiego, Rotmistrza mego nadwornego. W. MM. Pana proszę, aby według zwykłej чєci y кониунктур zachodzących przyiałeś onego y, iako zleciłєm mu, aby dawał znać o pro-

***Вельможный Панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Держав-
ныхъ Царскихъ Величествъ, мнѣ
милостивый панъ и пріятель!***

Для взаимныхъ съ Вашею Милостию сношеній, какъ этого долгъ и сосѣдняя наша дружба требуютъ и чего я самъ желаю именно въ настоящихъ предпріятіяхъ противъ общаго врага христіанства, посылаю для резиденціи при особѣ Вашей пана Людвика Крочовскаго надворнаго моего, ротмистра. Вашу же Милость пана моего милостиваго, прошу принять его съ обычною Вашею благосклонностию и согласно съ нынѣшними обстоятельствами. Я поручилъ ему извѣщать

gressach woysk tak Moskiewskich iako y Zaporozskich Ich Przeswietlejszych Dzierzawniejszych Carskich Wieliczestw, swiadczyłes W. MM. Pan wszelką do tego sposobność y pozwoliles mu do mnie wiadomości posyłać, gdyż na tym siła zależy, abyśmy mieli pewność zobopolną w imprezach dalszych. Ja już woysko ruszyłem ku pograniczu na nieprzyjaciela y iako przez ich mościow, panow posłów tak Xiążęcia Jego Mosci P. Borysa Pietrowicza Szeremeta, bliźniego Bojaryna Wojewody Białogorodskiego y Namiesnika Wiatskiego Ich Przeswietlejszych Dzierzawniejszych Carskich Wieliczestw iako y W. MM. Pana deklarowałem wszelkie zamysły na diwersią nieprzyjaciela, tak w akcyje sam wchodzę y w marszu iestem, ponieważ też y woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego złączyło się ze mną. Rzecz bardzo potrzebna y do naszych intencyi należąca, aby iak nauczętszą o szczęśliwych Wielmoznego MM. Pana, które voto complector, mieć mogłem relacyą successach. Z naszych

меня объ успѣхахъ какъ Московскихъ, такъ и Запорожскихъ войскъ, Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, а Васъ прошу доставлять ему къ тому всякую возможность, и дозволить ему извѣщать меня обо всемъ; ибо отъ взаимныхъ нашихъ сношеній, относительно дальнѣйшихъ предпріятій, много будетъ зависѣть. Я уже двинулся съ войсками къ границѣ противъ непріятели. И какъ я уже чрезъ пановъ пословъ Князя Его Милости Бориса Патровича Шереметева, ближняго Боярина, воеводы Бѣлгородскаго и намѣстника Вятскаго Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ и чрезъ пословъ Вашей Милости обѣщалъ всевозможную противъ врага диверсію, то и вступаю въ дѣйствіе и нахожусь на походѣ, поелику и войска Великаго Княжества Литовскаго уже соединились со мною. Весьма полезно и даже необходимо въ нашихъ предпріятіяхъ, чтобы какъ можно чаще меня извѣщали, о счастливыхъ Милости Вашей (чего отъ души желаю) успѣхахъ, Касательно

kraiow to podaie w oznaymieniu: Han Krymski dnia 26 Julii przeprowował się przez Prut pod Falczą, gdzie go Hospodar Wołosky przyjmował, w małej bardzo assistenciey, poszedł za Wezyrem do Węgier, bardziej dla rady wokowany niż posiłku; soltani na Budziakach ze wszystką Ordą zostaią y dotąd nigdzie nie ruszyli. Do nas w przeszłym tygodniu Kart Murza chodził z Budziak dla ięzyka, ale się z chłostą powrócił, rozgromiony, Tatarów siła y dwieście koni effective stracił, i chorągiew do tego wzięto. Gdy z przyprowadzonych ięzyków pytałem się dla czego na Budziaku wszystka Orda do tych czas się zatrzymuie, odpowiedzieli ze na obrot woysk naszych się zapatruie. Woyska Cesarza Jego Mości za łaską Bożą dobrze w rzeczach swoich idą; Xiążę Imć Saski, który generalną nad niemi w Węgrach ma komendę, iuz się zbliża ku Belgradowi, gdzie ieszcze Wezyrga niebyło. Cesarz Turecki słabszy daleko w siłach od Cesarza Chrześciańskiego y dla tego sam osobą swoią na woynę nie

новостей здѣшняго края извѣщаю, что Крымскій Ханъ, 26 іюля, переправился чрезъ Прутъ при Фальчи (гдѣ его принималъ Господарь Волошскій), и съ малочисленною свитою пошелъ вслѣдъ за Визиремъ въ Венгрію, болѣе для совѣта призванный, чѣмъ для помощи. Султаны остаются въ Буджакѣ со всею ордою и до сихъ поръ никуда не двигаются. На прошлой недѣлѣ Картъ Мурза приходилъ къ намъ изъ Буджака для взятія языковъ, но разбитый возвратился, претерпѣвъ сильный уронъ. Онъ потерялъ убитыми множество Татаръ, двѣсти лошадей, и сверхъ того отнято у него одно знамя. Когда же я спрашивалъ приведенныхъ языковъ для чего вся орда по сю пору остается въ Буджакѣ, они мнѣ отвѣчали, что она наблюдаетъ за движеніемъ нашихъ войскъ. Цесарскія войска, по милости Божіей, успѣвають въ своихъ дѣйствіяхъ; главнокомандующій ихъ въ Венгріи, Князь Саксонскій, приближается уже къ Бѣлграду, въ которомъ нѣтъ еще Визира. Турецкій Султанъ имѣя далеко меньшія силы

idzie, ale tylko Weyzyra ordinował. Wenetowie też świeżo w Morei pod Koryntem na ziemi zbili woysko Tureckie, oboz y armaty zabrali, y po tey wiktoriey poszli morzem szukać floty Tureckiey. Przytém zwykłej oddając się przyiaźni, z którą statecznie iestem

Wielmożnego Mości M. Pana uprzejmie życzliwym przyiacielem y sługą

Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Dan w obozie pod Petrykowcami 28 Awgusta anno 1695.

чьмъ императоръ христіанскій, не идетъ потому лично на войну, но отправилъ только Визиря. Венеціянцы также недавно разбили Турецкія войска на сухомъ пути, въ Мореѣ подъ Коринеомъ, забравши оboзъ и пушки; и послѣ этой побѣды пошли моремъ отыскивать Турецкій флотъ. За симъ поручая себя постоянной дружбѣ Вашей съ каковою и самъ пребываю, остаюсь

Вельможнаго моего пана доброжелательный пріятель и слуга

Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Дано въ оboзѣ подъ Петриковцами 28 Августа 1695 года.

Потимъ принесенни до Гетмана вѣдомости такіе, что септеврія 21, въ Венкграхъ подъ нѣякимсь Локгіемъ войска Турецкіе (якихъ было 51,960 человекъ зъ Везѣромъ своимъ) зъ войсками Цесарскими (которихъ всего осмъ чван десять было региментовъ) зшедшися, мѣли бой великій чрезъ двѣ години, въ которомъ колко Турковъ пропало о томъ неизвѣстно, а войска Цесарского офицеровъ и рядового товариства забито и въ неволю взято 1934, а ранено 500 человекъ; армать взято 12 и коней забито 1674, еднакъ цале того войска Цесарского не знесено. Прошлой весни въ мѣсяцу мартѣ Войнаровскій, судія земскій Кіевскій будучи въ Вар-

шавъ предложилъ королевѣ и сенаторамъ жалъ свой такой, что прошлого времени жена его Войноровского, а сестра родная Гетмана Мазепи зъ дѣтми захавши зъ дому до Кіева начала жити въ монастыру паніенскомъ Кіевопечерскомъ, при матцѣ своей Маріи Магдалинѣ Мазепиной того-жъ монастыра игуменьи, въ якомъ и интересъ онъ Войноровскій, яко у Гетмановъ короннихъ Яблоновского и Потоцкого и у Сапѣги Великого Гетмана Литовского, такъ и у иныхъ трехъ сенаторовъ Полскихъ выпросилъ себѣ шесть листовъ причинныхъ до Гетмана Мазепи о отпускъ зъ Кіевопечерскаго монастыра паненскаго до дому жени своей, зъ которыми сенаторскими причинными шестма листами чрезъ седмъ мѣсяцевъ Войноровскій удержавшися, прислалъ ихъ чрезъ нарочнаго посланца своего до Гетмана ажъ въ мѣсяцъ октоврѣи, написавши отъ себе особній, октоврѣи 7, до Гетмана о отпускъ жени своей зъ дѣтми просителній листъ свой такой:

*Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Ich Carskiego Wieliczestwa Zaporozskich,
móy wielce Mości Panie, kochany
bracie y dobrodzieiu.*

... Ile stateczna, miła, podpomoczeniem stwierdzona, należyтым
idąca trybem przez konjunkcyą z domem W. M. Mości Pana

*Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Ихъ Царскихъ Величествъ Запорожскихъ,
мой любезныйиіи братъ и благо-
дѣтель!*

Сколько постоянная, приятная, скрѣпленная взаимными
услугами дружба наша, отъ самаго ея начала, доставила

pożądanych a primo motu w sercu moim ufundowała pociech, tyle zazdrośne ludzkich zawziętości oko obróciwszy animum w pierwszych tranzakcyach optime fundatum nieznosnych z niemałym nieukontentowaniem niesmakow wprowadzić umysliło dawałem i przez listy nieodmienney nigdy uprzejmoci dowody, za coby w sercu szczyrze trwało. Probują moje zaś odpocznienia złego snadno wszystkie colligere afflictus, że mię z miłym ieszcze w życiu malevolentia ludzka rozłączyła przyjaciелеm, oddaliwszy stydem z przed oczu dziatki, miłą zawsze oycu pociechę, ach! żalow tysiąc stawiając przed oczy nieżyczliwe fatum; o czym od tak wielu godnych Woiewodstwa Kiiowskiego obywatelow wiedzieć dostało mi się; upadła we mnie już wszystka nadzieia, którą do pożądanego zawsze między mną i poprzysięgłym przyjaciелеm moim prowadziłem pomiarkowania; zacząłem smutne głosić pienie, y wszystkie w niepamięć puszczając zamieszanie szczyrze krwawym łez obfitych czas nieszczęśliwy oble-

миѣ вожделенное сердечное утѣшеніе родственною связью съ домоѣмъ Вашей Милости пана моего, столько же на-противъ завистливое челоѣческой злобы око, разстроивъ взаимное наше твердо основанное на прежнихъ сношеніяхъ, расположение, умыслило причинить миѣ огорченіе. Въ письмахъ своихъ я представлялъ доказательства неизменной дружбы дѣйствительно въ сердцаѣ моемъ пребывавшей; а злополучный рокъ мой, оставивъ меня на нѣкоторое время, какъ бы въ покоѣ, вѣроятно собираетъ на меня всѣ свои удары. Уже людская злоба успѣла еще при жизни разлучить меня съ другомъ и удалила отъ меня дѣтей, всегда сладкое утѣшеніе для отца. Увы, непріязненная судьба готовитъ миѣ тысячу новыхъ скорбей, о чемъ узналъ я отъ многихъ достойныхъ уваженія жителей Кіевскаго воеводства. Я потерялъ навсегда надежду, которую постоянно питалъ на счетъ желаннаго согласія между мною и моимъ законнымъ другомъ. Испуская вопли печали, предавая чистосердечно

wam potokiem, z tą się głosząc rzetelnością, że iako ufundowanego nigdy na rzecz złą do pomsty nie miałem umysłu, tak od wszelkiego y w ten czas dalekim będąc złorzeczenia nieutolonym o ześciu miłej małżonki moiej szczyrze serce struchlałe napełniam żalem, w czym, z szczyrą przed Bogiem supliką stawiając, na tego to ia akklamuję merito, kto nieszczęśliwey między nami *rozłaki* najpewniejszym jest autorem, śmieje go winić mogę y o śmierć terazniejszą miłej małżonki moiej a rodzoney W. MM. Pana; bo coż może bardziey ponicować ludzkie umysły, co ściśle rozrywać przyjazni, co w nich naytrwalsze tempic życie, kiedy nie iedyna w doskonałym pomieszkaniu ex serio ferocis linguæ proposito contributia? Tam, iako w trawie często wąż, tak pod pozorem słow udatныхъ szkodliwy tai się iad, więc tak wielka ciężkość nierpowetowanej nigdy straty w zakrytych oczach, lecz coż może być więcey sposobnieyszym kiedy nie dziatek przytomność? Y lubo wiem że z miłości W. MM. Pana

забвенію всѣхъ неудовольствія и обливаясь кровавыми слезами въ это несчастное время, я искренно объявлялъ, что никогда не пыталъ чувства мести, и теперь будучи далеко отъ всякаго порицанія, наполняю смущенное сердце мое неутоминою печалью о кончинѣ моей супруги. Такъ предстаю предъ Господомъ Богомъ съ чистосердечною молитвою и по справедливости единственно ропщу на виновника несчастной разлуки нашей, смѣло обвиняя его въ этомъ, и даже въ смерти милой моей супруги и вашей сестры; ибо что можетъ уничтожить челоѳческія предначертанія, что можетъ разрушить тѣсную дружбу, и прекратить самую жизнь, какъ не злая клевета?—даже и въ согласномъ супружествѣ. Подобно тому какъ змѣи въ травѣ, такъ зловердный ядъ укрывается подъ видомъ льстивыхъ словъ. Сколь тяжела невозвратная эта потеря скончавшейся! Что можетъ лучше облегчить ее какъ не присутствіе дѣтей? Хотя я увѣренъ, что они, по любви Вашей Милости къ нимъ, какъ дади, не будутъ имѣть ни

wuiowskiewy wszelka mogła by być sufficientia, atoli że same Boskie y polityczne prawo ten wkłada na rodziców ciężar, aby własnem i ordimowali dziatkami, upraszam tedy W. MM. Pana, chciey mnie tą udarować szczęśliwością, abym tu w domu oglądał dziatki moie z rodzoney W. M. Mści Pana spółdzone, niech tym przynajmniej uznam folgę, kiedy już niezbytą nigdy na sercu odniosłem ranę, abym dziatki moie zwyczajnym rodzicom rozrządzał trybem, będą oni umieli y stąd W. M. Mści Panu powiną świadczyć submissyą, w której ich pomnazać, nie odwozdić deklaraię. Listy lubo pisane od Jasnie Wielmożnych Ich Mościow M. Panow Hetmanów czterech i od Ich Mościow Panow Woiewodow teraz odsyłać wymawiam się nie przed kim posłaniec mój od Waszmości Mości Pana nie przywoził mi korrespondency, atoli teraz posyłaiać dufam w łasce Waszey Mości Mości Pana, że postulatis chętnie korrespondować będziesz i ia do amierci szczyrożyczliwą moią nie zaniecham domu zacnego

въ чемъ недостатка, однако же, какъ Божескія и общественныя права возлагають на родителей обязанность заботиться о своихъ дѣтахъ, то поэтому прошу Вашу Милость подарить меня тѣмъ счастьемъ, чтобы я могъ имѣть у себя дома дѣтей моихъ, рожденныхъ отъ сестры Вашей Милости; пусть хотя то будетъ мнѣ отрадою при неизвѣдливой въ сердцѣ моемъ ранѣ, чтобы я могъ по праву родителя воспитать моихъ дѣтей. Они съумѣють и отсюда изъяслять Вашей Милости должную покорность, въ чемъ я обяываюсь ихъ утверждать, а не отвращать. Хотя я до сихъ поръ не послалъ Вамъ писемъ отъ Ясновельможныхъ Ихъ Милостей пановъ четырехъ Гетмановъ и отъ Ихъ Милостей пановъ Воеводъ, доколѣ мой посланный не привезъ мнѣ отъ Вашей Милости отъѣзда; однако теперъ посылаю ихъ, въ надеждѣ, что Ваша Милость, по просьбѣ моей будете охотно вести со мною переписку..

А я не премину по гробъ пребыть съ истинною готовотью 3.

Waszey Mości, Mości Pana prosequi powolnością pisząc się być
Waszey Mości mego wielce miłościwego Pana
uprzeymie zyczliwym bratem y uniżonym sługą

Jan Woynorowski S. Kiiowsky.

Дан з Мокowicz 7 Oktobris anno 1695.

ностію къ услугамъ знаменитому дому Вашему, оставаясь
Вашей Милости пана моего милостиваго предан-
ный братъ и нижайшій слуга

Иванъ Войнаровскій, судья Кіевскій.

Дано изъ Моковичъ, 7 октября, 1695 года.

Але тіе сенаторскіе листовніи инстанціи и листъ Войнаровского вѣчого у Гетмана Мазепи не вскурали, поневажъ сестра его Войнаровская, обѣщавшия Богу при матцѣ своей игуменни въ монастырѣ паненскомъ до кончини своей жити, не восхотѣла зъ тѣмъ возвратитися въ домъ къ мужовѣ своему Войнаровскому, що найбарзѣй сталося для неедности релегіи, ибо тая Войнаровская была вѣри благочестивой Кгрекоруской, а мужъ еи Войнаровскій былъ Ляхъ и исповѣданія Римского, до которого и жену еи свою началъ былъ принуждать.

Того-жъ лѣта поневажъ въ Литвѣ оскудній урожай былъ на збожже, теди Сапѣга, Гетманъ Великого Княжества Литовского, аби людемъ Украинскимъ до Слуцка и Копиля всякое збожже для продажи позволилъ возити, просилъ Гетмана Мазепи чрезъ такіи зъ Гродна, октоврѣ 8, писанній листъ свой:

***Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zaporozskich Carskiego Wieliczes-
wa mnie wielce Mości Panie y przyiacielu!***

Gdy z sprawiedliwych Sądow Boskich ustawicznie niebios niepogody w urodzaiach zboż wszelkich nieco Xięstwu Sluckiemu i Kopylskiemu w opiekunskiej moiej possessyi zostaiącemu przyczynili uszczerbku. Przychodzimy iako prowidi dobr pomienionych z prawa opiekuńskiego possessory cnotą S. Ligi y w pokoiu z Ich Carskim Wielichestwem wiecznie zawartego y s tey którą do Wasz Mości Pana mam konfidencyey upraszać Waszey Mości Mości Pana, abys panom pogranicznym y dalszey Zaporozskiej krainy obywatelom nie bronil, a pozwolil wywozić i przedawać żyto i inne zboże za granicę ku Sluckowi; gdzie wszelkie w przyiezdzie każdemu deklaruię bezpieczenstwo i za zboże nale-

***Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Запорожскихъ Царскаго Величества мнѣ
многомилостивый панъ и пріятель!***

Постоянное ненастье, по неисповѣдимымъ судьбамъ Божиимъ, причинило нѣсколько вреда въ урожаѣ всякаго рода хлѣбовъ въ Слуцкомъ и Копыльскомъ княжествахъ, состоящихъ въ опекунскомъ моемъ завѣдываніи. По этому я, какъ предусмотрительный по праву опекуна владѣтель, въ силу вѣчнаго союза и мира, съ Ихъ Царскими Величествами заключенныхъ, и вслѣдствіе питаемаго мною къ Вашей Милости довѣрія, обращаюсь съ просьбою не возбранять пограничнымъ панамъ и обывателямъ прочей Запорожской Украины, но дозволить вывозить и продавать рожь и прочій хлѣбъ за границею, въ Слуцкъ, гдѣ я обещаюсь каждому всякую въ проѣздѣ безопасность и должную за хлѣбъ плату. Я же потщусь отблагодарить Вашу Милость,

zytą zapłatę. A Wasz Mość Mości Pann skuteczne tego przyiacielskiego oswiadczenia zasłużenie powinien będę, y o to powtornie upraszając zostawam

Waszey Mości mego wielce miłościwego Pana życzliwy przyiaciel y sługa

Kazimierz Sapieha, Hetman Wielki Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Dan w Grodnie Octobris 8 anno 1695.

пана моего милостиваго, за такую вриательскую услугу, о которую вторично прося,

остаюсь Вашей милости, пана моего милостиваго доброжелательный вриатель и слуга

Казимиръ Сапга, Гетманъ Великий Великаго Княжества Литовскаго.

Дано въ Гроднѣ, октября 8 дня 1695 года.

На якое Сапѣжино желаніе для вриязни сосѣдской по звождль Геманъ людемъ Украинскимъ за границу до Слуцка и Копля жито и всякое збоже для продажи отвозити.

Того-жъ лѣта еденъ значній зъ монастыра Кіевопечерского инокъ Ерофей, будучи отъ архимандрита Вуяхевича и иннихъ нѣякихъ братіи тамошнихъ оскорбленній, заѣхалъ на Москву и нѣкоторими Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ и Святѣйшему Патріарху доношеніями своими удалъ архимандрита и братію свою Кіевопечерскую; по которомъ уданю отъ Великихъ Государей уличителная отъ Святѣйшого Патріарха запретителная архимандриту и братіи чрезъ того-жъ инока Ерофея присланни грамоты; зъ котораго удана они архимандритъ и братія Кіевопечерская вмѣраючись просили прилежно Гетмана о причину до Святѣйшого Патріарха, чтобы тому доношенію Ерофееву невѣрено, и отъ запрещенія педанно имъ патріаршое разрѣшеніе, которое и не отрѣчовно имъ отъ Святѣйшого Патріарха, для такой Гетман-

ской октоврія числѣ среднихъ писанной прѣчишвой и просительной грамоты:

Божіею милостию Великому Господину, Святѣйшему и Всевлаженнѣйшему Кирѣ Адрияну, Архiepiscopу царствующаго великаго града Москви и всяя Россіи и всѣхъ странъ Сѣверныхъ Патриарху, отцемъ отцу и звѣрхнѣйшему Архiepастору, мнѣ благорачителному наставнику въ Духу Святомъ отцу и милостивому благодѣтелю, подѣ стоицѣ святоблжвнхъ ногъ смиренно упадаючи, челомъ бѣю.

Святія Кіевопечерскія Лаври архимандритъ всесветній Мелетій Вуяхевичъ зъ братіею великою смущается скорбію и печалію, что ихъ же обители инокъ, именемъ Ерофей, безвѣстно забѣгши въ царствующій великій градъ Москву, яко предѣ Великимъ Государемъ нашимъ Его Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ, такъ и передѣ Вашею Святинею оклеветалъ ихъ нѣкоторими вишностями, въ которыхъ они отнюдь быти себе нещуютъ; яко убо болитъ ихъ тое велики, что отъ Великаго Государя уличительная и отъ Вашего Святѣйшества запрещательная принесенни до нихъ чрезъ того инока грамоты, такъ жалосне, писали ко мнѣ, и за руками всѣхъ старцовъ и иноковъ своихъ прислали челомбитную доводячи, же тотъ инокъ Ерофей таковую свою клевету затѣялъ на нихъ зъ ложного своего вмислу, а не по дѣйствию. Сего ради просили условне и просити неперставають, абихъ я Гетманъ писалъ за ними къ Великому Государю и къ Вашему Архiepастирскому Святѣйшеству, заносячи о семъ челомбите, чтобъ по милостивому Его Великаго Государя нашего призрѣнію, а Вашего Святѣйшества Архiepастирскому благоутробія отческаго разсужденію, они въ неввинности своей были помилованни; и яко отъ пореченія Монаршого

такъ и запрещенія Вашего Патріаршого освобожденніи зостали. Посилаючи убо я списокъ ихъ челомбитной до Вашего Святѣйшого Патріаршого трону, и предъ тимъ же пренизко кланяючися, прошу покорственно, даби Ваше Святѣйшество, зъ тоей челомбитной узнавши ихъ пререченого Архимандрита зъ братією невинность, изволили оное запрещеніе отъ нихъ отдалити, и къ управленію чина всякихъ священнодѣйствій вскорѣ подати имъ архипастирское милостивое свое благословеніе, ему же и азъ себе работѣнно вручаю навсегда. Писано октоврѣ 22, року 1695.

Того-жъ лѣта мѣщане Львовскіе для товаровъ купеческихъ на Москву захавшіи были тамъ задержанни вмѣсто шпѣговъ, о которыхъ висвобожденію Яблоновскій Гетманъ Великій Коронній писалъ, ноеврѣ 26, до Гетьмана Мазени такіи листъ:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie wojsk
Zaporozskich Ich Przeswielleyszych Dzier-
żawnieyszych Carskich Wieliczestw, moy
Mości Panie y przyiacielu!***

Јако ту ludzie z Panstw Ich Przeswielleyszych Dzierżawnieyszych Carskich Wieliczestw wolne, y bezpieczne mają przyiście, tak y naszymъ tamъ podobnaъ miała by być securitas,

***Вельможный панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Дер-
жавнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, мой
милостивый панъ и пріятель!***

Какъ у насъ имѣется свободный и безопасный приходъ подданнымъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, то и нашимъ въ государствѣ Ихъ подобная же имѣла бытъ безопасность, между тѣмъ два купца

kiedy zaś kupców Lwowskich dwóch na imie Boguna Jaruchowicza, Stefana Bohdanowicza i trzeciego Matiasza czeladnika ichże, zatrzymano w Stolicy, z instanciey W. M. Mości Pana, niewiem co za okazy być tego miała. Jesli dla suspiciey szpiegowania, luboby w sąsiedskiey przyiaźni y ten niepowinien znaydować się skrupuł, w tym ewinco y iako całe miasto przedemną wyświadcza, że dla towarow samych poiechali nie z żadnego innego interessu. Proszę tedy W. Mości Pana, aby na Stolicę napisałęś o uwolnienie ich, y wymowiłęś onychże przytym moim Swiactwie z niesłusznego podeyrzenia. Z wzajemną do wszelkich okazy oświadczam się powolnością, iako ze stateczną iestem przyiaźnią. Ze Lwowa. Novembris 26, anno 1695.

W. M. Mości Panu uprzejmie życzliwym przyiacielem
y sługa

Jablonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Львовскіе, по имени Богунъ Яруховичъ, Степанъ Богдановичъ и третій Матиасъ, прикащикъ ихъ, задержаны въ столицѣ, по Вашему представленію. Не знаю, какаѣ бы могла быть тому причина, развѣ по одному лишь подозрѣнію въ шпіонствѣ (хотя и въ томъ, ради сосѣдней дружбы, не слѣдовало бы имѣть ни малѣйшаго сомнѣнія). Однако увѣряю, какъ въ томъ и цѣлый городъ свидѣтельствуесть, что они отправились лишь для торговыхъ дѣлъ, но не для чего либо другаго. Потому прошу Вашу Милость оправдать ихъ и написать въ столицу объ ихъ освобожденіи. Свидѣтельствую о несправедливомъ на нихъ подозрѣніи, я общаю взаимную во всѣхъ случаяхъ готовность къ услугамъ. Съ постоянною пребываю дружбою Вашей Милости пана моего добродетельнаго пріятели и слуга

Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Львовъ, ноября 26 дня, 1695 года.

Которій листъ Яблоновского при своемъ особномъ листѣ Мазепа кгда отослалъ на Москву, теди и купци задержаніе Львовскіе zostали свободно въ Москви до дому отпушенны.

Того-жь року Гетманъ Мазепа, отдаючи квалу Богу и Пресвятой Дѣви Богородици за явленная ему благодѣанія, яко отъ гнонца возставилъ его яшча и посадилъ его со князи земними и, отъ узъ тѣсныхъ Запорезскихъ высвободивши, (яко о томъ прежде написалося), поставилъ его Гетманомъ земли Малоросійской (заче всяка власть отъ Бога, по глаголу Апостолскому) не малимъ коштомъ здѣлалъ кіотъ среброкованій Пречистой Богоматери въ монастыру Чернѣговскомъ Свято-Троецкомъ Иллѣнскомъ чудодѣйствующой; за которій отецъ Лаврентій Крщоновичъ, игуменъ тогдашній обители онія Троецкія, воздаючи Гетману благодарствіе, приписалъ ему дедикацію.

Того-жь року Преосвященній отецъ Варлаамъ Яснскій, митрополитъ Кіевскій, увѣдомившися о отцу Прокопью Колачинскомъ въ Кіева до Полци для наукъ отъѣхавшомъ, и, онія тамъ докончавши, въ нѣкоемъ монастыру жити назначеному, взираючи его для подана наукъ високихъ въ школахъ Кіевскихъ, писалъ къ нему такий листъ свой:

**PRZEWIELEBNU W BOGU MOŚCI OUSZE KOŁACZYMSKI!
MNIĘ NAUŁASKAWSZY W CHRYSZTUSIE OUSZE I WŁASIE!**

Jako się wielce ztąd cieszę duchownie, że Przewielebność twoją Providentia Boska, od przeciwnych, nihy latorość z

**ПРЕВЛЕБНЫЙ О БОЗѢ МИЛОСТИВЫЙ ОТЕЦЪ КОЛАЧИН-
СКІЙ, МИЛОСТИВѢЙШІЙ О ХРИСТѢ ОТЕЦЪ И БРАТЬ.**

Сколько я духовно радуюсь, что промыслъ Божій велебность твою, какъ виноградную дозу изъ Египта, перенесъ отъ сопротивныхъ въ вертоградъ Святой Церкви Православной,

Египту przeniosła do ogrodu Cerkwie Świętej Prawosławney, tak radbym zawsze Przewielebność twoją przed konspetem mieć przytemnego, бо́ то (іак мовіа) *любовь побѣждаетъ зрѣніемъ якъ могущество дѣломъ*, у w teyże Cerkwie Świętej Prawosławney, radbym widział y слышал Przewielebность твою: *яко маслину плодъ приносящую въ дому Божию*. А lubo się to y do tych czas nie bez pracy zostawało *тяготу дневную и варъ поносяще*. Jednak iż się działo *безъ присъщенія Христа Господа* niewiem iezeli to przydzie w komput zasług, ponieważ według słow Apostolskich: *никтоже прие́млетъ вѣтвь побѣдительную злѣ воюяй*, Zbawicielowe te słowa: *Хто нѣсть со Мною на Мя есть*. Więc radziłbym Przewielebności twoiey, Boday słusznie y szczerze te zbroie za oyczyznę obrocić, które były do tych czas przeciw oyczyźnie; y nauki tak wysokiey pod spudem prywatnych Zadnieprskich monasterów nie zakrywać *тако да просвѣтитя свѣтъ вашъ, яко да видятъ*. Są chwala Bogu

столько же и желалъ бы имѣть всегда Превелебность твою предъ собою; ибо (говорять) «любовь побѣждается зрѣніемъ, какъ могущество дѣломъ»; и въ той же Православной перкви желалъ бы слышать и видѣть твою Превелебность, «яко маслину, плодъ приносящую въ дому Божиемъ». Хотя и понынѣ происходило то не безъ трудовъ «тяготу дневную и варъ поносяще»; но какъ это дѣлалось «безъ присъщенія Христа Господа», то не знаю, будетъ ли зачепо въ число заслугъ, ибо по словамъ Апостольскимъ: «никтоже прие́млетъ вѣтвь побѣдительную злѣ воюяй». Таковы слова Спасителя: «кто нѣсть со мною, на Мя есть». Потому совѣтовалъ бы я Превелебности твоей то оружіе, которое доселѣ направлено было противъ отечества, справедливо и искренно обратитъ въ защиту его, и не сокрывать столь високой науки подъ спудомъ незначительныхъ за-Днѣпровскихъ монастырей: «тако да просвѣтитя свѣтъ вашъ, яко да видятъ». Слава Богу на Кіевскомъ горизонтѣ есть такія

w Kiowskim horyzoncie takie publicznych mieysc y okazji lichtarze, gdzieby pięknie y zgodnie owe swiecić mogły swiatłości na славу Божию Церкви Православной на розширеніе, неприятелемъ на зависть. А наупервией наступіе wakans filozofii w Kollegium Prawosławnym Mohileanskim, gdzie kurs dworoczney filozofii kończy oyciec Zarudecki, więc czy niemożnaby tam z tą, która w tobie iest nauki wysokość y мѣство rozsądku popracować; traktuią phylozofią po Rzymskiej: byłoby to Прzewieleбности twoiey z славą y позыткіем, zwłaszcza ze kiedyś to była y moia wyprawuiącego intencia y Прzewieleбности twoiey obietnica. Wymówка въ немилннх книгахъ swoich неважна, ponieważ w bibliotece Brackiey Kiiowskiey pełno Philozofii y drukowanych y pisanych nawet; sam w ręku miałem filozofią ręką Прzewieleбности twoiey pisaną pod Maistrem Albertem Włoszanowskim anno 1669, a nad to przewieleбны oyciec Ihumen Święто-Kyrylski Kiiowski z tym się de-

общественныя мѣста и случаи для свѣтильниковъ, въ конхъ они могли бы горѣть ясно и согласно на славу Божию, на разширеніе церкви Православной, а врагамъ на зависть. Во первыхъ предстоитъ вакансія по кафедрѣ философіи въ коллегіумѣ Православномъ Могиланскомъ, въ которомъ оканчиваеетъ двугодичный курсъ философіи отецъ Зарудецкій; а потому нельзя ли тебѣ тамъ потрудиться тою выпренностию науки и силою разума, которыми ты обладаешь. Тамъ преподаютъ философію по Латинскому руководству (что было бы съ пользою и славою для твоей Превелебности; тѣмъ болѣе, что таковое прежде было мое желаніе, при отправленіи твоёмъ и обѣщаніе твоей Превелебности). Отговорка немилннхъ книгъ не важна, ибо въ библиотекѣ Кіевскаго Братства множество книгъ по философіи какъ печатныхъ такъ и рукописныхъ. Я самъ имѣлъ въ рукахъ философію, писанную рукою твоей превелебности съ руководства магистра Алберта Влошановскаго, 1669 года. Кремѣ.

klarował, że ma dwa kursy pisane: ieden swoy Lwowski, a drugi nieboszczyka oycа Jandzurskiego Lubelski; a podobno pod tymże professorem y przewielebność twoia słuchałes filozofiey, pod którym oyciec Jandzurski; obydwóch tych kursów użyzyć obiecał przewielebny oyciec Ibumen Święto-Kyrylski szczególnie tylko niema chęci przewielebności. a reziduiąca przy Boskich krzesłach mądrość, która w takich zabawach ludzką posila chęć y moc, sama Przewielebności twoiey iako naj-mądrzeyszego kursu Filozofskiego zawodnika dyrygować będzie nie tak nog, iak rozumu gressy; o co y ia niegodnemi modłami memi Maiestat Najwyższego obiecuję się błagać y na samego Przewielebności twoiey iako nayprętszy, a day Boże iako nay-szczęśliwszy powrót chętny oczekiwam zostaiąc

Przewielebności twoiey mego w Duchu Świętym naymil-

того еще Превелебный отецъ игумень Кіевскій Свято-Кирилловскій отозвался, что онъ имѣеть два рукописные курса: одинъ свой собственный Львовскій, а второй покойнаго отца Яндзурскаго Люблинскій; въ послѣдствіи времени кажется и твоя Превелебность слушалъ философію у того же профессора, у котораго слушалъ и отецъ Яндзурскій. Обоиими этими курсами общался снабдить Превелебный отецъ игумень Свято-Кириловскій, только нѣтъ желанія твоей превелебности. Возсѣдаящая же на каедрѣ Божія премудрость, въ подобныхъ занятіяхъ укрѣпляющая силу и стремленіе человѣческое, сама будетъ направлять стопы не ногъ, а разума твоей Превелебности, какъ ученѣйшаго сподвижника на поприщѣ философіи. О чемъ я я недостойными молитвами моими Всевышняго просить общаю, радушно ожидаю скорѣйшаго и, дай Богъ, счастливѣйшаго возвращенія твоей Превелебности.

Остаюсь Превелебности твоей моего о Духѣ Святомъ

szego Oycsa y brata cale życzliwym bohomolcem y sługa
powolnym

Warlaam Jasiński Metropolita Kiiowski.

Dan z Katedry 1695 anno Junii 24.

милѣйшаго отца и брата истинно доброжелательнымъ
богомольцемъ и покорнѣйшимъ слугою

Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Дано въ каедрѣ, 1695 года, 24 іюня.

По которомъ листу метрополитанскомъ прибывшій
отецъ Колачинскій въ Кіевъ учиненъ Ректоромъ Братства
Кіевскаго, и давалъ философію, а подобно и теологію, по-
тѣмъ поставленъ былъ игуменомъ въ монастырѣ Пустыно-
Николскомъ Кіевскомъ, где скучивши для всегдашнихъ пѣ-
блѣкъ и трудностей, просилъ себѣ Преосвященнаго о мѣсте
тихое и безмолвное; по якому прошенію отпущенъ зъ мона-
стира Пустыно-Николскаго на игуменство въ монастырѣ
Густинскій Прилуцкій, а тамъ подобно и животъ свой до-
кончилъ, будучи уже семидесяти, чли осмидесяти лѣтъ
жизни своея.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХХVII.

О дѣлѣ Жабокрицкого, номината епископіи Луцкой, съ корреспонденціями его и отвѣтами патріаршимъ и царскимъ; о одозвѣ Хрисанфа архимандрита листовкимъ до Гетмана; о кончинѣ Царя Іоана Алексѣевича; о утарчѣи шkodливой ордиской на Украинку мстительной за Казикермень; о музикацѣхъ Прусскихъ съ Москвы прибылыхъ; о желаніи Гетмана Коронного чрезъ мѣсть ельдомостей у Гетмана Мазепи; о Запорожской пріязни, и о гетманскомъ листовномъ за тую до нихъ отвѣтъ и прочая; о тицаніи Полскомъ на утвержденіе въ Русь унги, и о писмѣ къ Познаня одного езуита о томъ до отца митрополита Кіевскаго; о впршанъ Дмитріевичъ, подѣ образъ Магдалины написанкихъ; о кончинѣ Короля Себецкого, замѣшанинъ Полскомъ по смерти его и многихъ номинатовъ на королевство тое; о корреспонденціи Жабокрицкого и мѣмена Бѣлостоцкого, и о гетманскихъ къ нимъ отвѣтахъ, о походѣ повторномъ войскъ Російскихъ подѣ Азовъ; о взятю его найбаранъ чрезъ Козаковъ и о похваляхъ за тое Козакамъ; о построеніи знову Азова

и иныхъ тамъ фортець, также гавани; о початку флоту морского Російского, и о кончинь его и прочая; и о флотъ Петербургскомъ; о отозванъ листовникъ унѣята Лвовского Шумянского до отца митрополити Кіевского и до боярина Шеремета со отверженіемъ унѣи; о корреспонденціи листовной Яблоновского до Гетмана и до боярина Шеремета зъ ознайменемъ черезъ резидента его о смерти королевской; о письмъ Жабокрицкого до отца митрополити Кіевского, взглядомъ отпращенникъ чтирохъ сеймиковъ и прочая; о посвященіи Жабокрицкого черезъ Стойку, архієпископа Мараморійского на Луцкую епископію; о прежитіи его на той епископіи, и о кончинь въ Соловкахъ; о правленіи кардиналскомъ по смерти Собецкого дѣлами коронными, и о виданомъ унѣверсалъ его, созываючомъ Рѣчи Посполитой до конвокаціи для успокоеня войскъ звіонковихъ; о присланномъ отъ Патріярхи катахизисъ, книзь новопечатной, и о букварь лицами изображеномъ; о смерти отца Углицкого, архієпископа Черньовского, и о желаніи Крещеновичовомъ тоѣй архієпископіи; о избраніи на тую архієпископію отца Іоана Максимовича, и елекція тоѣдашня; о устроеніи архимандріи для укрѣпленія Крещеновича въ монастыру Троецкомъ Черньовскомъ, и о прежитіи Максимовичовомъ; о трудахъ книжнихъ его на той архієпископіи, и о кончинь его на митрополіи въ Сѣбири; о иныхъ архієпископахъ Черньовскихъ и о несчатю авторомъ книги сего; о допущеніи гетманскомъ грамотномъ на Москву; о Господарахъ Волоскихъ; о Турецкой (битвѣ?) зъ Цесарскими войсками проигранной, и о замислахъ Ординскихъ на Украину.

Року отъ созданія Адама 7204, а отъ плотскаго Господня во міръ пршествія 1696 року. Яко въ прешломъ году много о Жабокрицкомъ, номѣнату епископіи Луцкой, напи-

салося, такъ и въ настоящемъ року не безъ многого писанія о того-жь Жабокрицкого дѣлѣ обойтися мнѣ предлежитъ, но поневажъ онъ, маючи даній себѣ унѣверсалъ Королевскій на епископію Луцкую и Острожскую, тщателно и неусипно чрезъ листовніи до отца митрополита Кіевского и до Гетмана корреспонденціи и прошенія старался, абы характеръ посвященія его на тую епископію въ Кіевѣ по древнимъ правамъ безъ отлагателства былъ исполненъ; о чомъ егда писалъ Гетманъ, по совѣту и желаніи преосвященнаго отца митрополита Кіевского Варлаама Явнського, до Святѣйшого Адріана Патріярхи Московского и до Пресвѣтлѣйшихъ Государей Іоана и Петра Алексѣевичей, извѣстующи о его Жабокрицкого на тую епископію избраніи чрезъ Православную шляхту Волинскую, и предлагаючи, что онъ человекъ есть значній православній, учоній, и въ сіе время, когда Поляки православіе на увію тщатся обернути, тамъ церкви Православной есть потребній. Тогда на тіи Гетманскіи писанія отъ Святѣйшого Патріярхи, декаврѣ 26, а отъ Великихъ Государей, декаврѣ 29; обаче чрезъ одного посланика таковии грамотніи учинени отвѣти, что нельзя его Жабокрицкого, противъ правилъ Св. Апостолъ и Богоноснихъ Отець, для супружества его со вдовою бывшаго, на тотъ високій архіерейскій степенъ производить и посвящати, развѣ о томъ приймется совѣтъ чрезъ грамоту отъ Святѣйшого Вселенского Патріярхи Константинопольского, до которого и грамота отъ Святѣйшого Патріярхи Московского, о томъ дѣлѣ писанная, тогда къ Гетману зъ Москви прислана зъ таковимъ желаніемъ, аби наскорѣ чрезъ посланиковъ добрихъ нереслана была въ Константинополь; яко-жь Гетманъ такъ и учинилъ заразъ. На которую грамоту якіи отъ Патріярхи Константинопольского до Патріярхи Московского учиненъ отвѣтъ, о томъ не вѣдаю, а до Гетмана отъ отца Патріярха Московского и отъ Великихъ Государей вышевспомненіи грамотніи отвѣти суть сіи:

О Т Ъ П А Т Р І А Р Х И :

Адвіянъ милостию Божією Архієпископъ царственнаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ. Возлюбленному во Господѣ нашѣя мѣрности, сину Царского Пресвѣтлаго Величества войска Запорожского, обѣихъ сторонъ Днѣпра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе.

Нынѣшняго 7204 лѣта, въ септемврѣи мѣсяцѣ писаніе твое нашей мѣрности пріяхомъ, о доношеніи избраніи на епископію Луцкую во обладаніи Полского началства православнаго и благороднаго мужа, единокровна намъ суща, Діонисія Жабокрицкого, и яко въ той странѣ въ такомъ санѣ, ради благочестиваго нашего народа и защищенія отъ Римского и уніатского гоненія таковои челоуѣкъ зѣло потребенъ, наша мѣрность и православніе наши Монархи, благочестивѣйшіе Цари, весьма того желателни, но зане онъ Діонисій въ мирѣ имѣ жену вдову, а не дѣву, правилною виною священства возбраняется пріяти, ибо правила Св. Отець и Святыхъ Апостолъ явлено извѣствуютъ, кто и вдовицу поиметь во священство неприемлется отнюдъ, и гражданскіе закони благочестивыхъ Греческихъ Царей тожде гласятъ, и нигдѣ же въ соборныхъ утвержденіяхъ такового образа или поущенія бѣ, и не обрѣтается, вдовицу убо поемій въ жену въ добрачникъ судится. Правила же Святыхъ Отець велѣно содержати крѣпко яко не менше Евангелія Святого оная имѣти должно мѣти. Чего же ради и вдовицу поемшій всякого священнаго чина пріяти возбраняется, извѣстно и въ книгѣ *Миръ челоуѣку со Богомъ*, въ догматѣ 6, о священствѣ предложися; а еже и нужда тамо належитъ народу нашему православному отъ гоненія иноцерковниковъ, и ежеби съ поущеніемъ намъ содѣяти яко

полю, того восвященіи чинъ попустивше, но приражатися Богу и церкви дерзостно зѣло бѣдствено есть и кто противу станеть ему, не вѣсть ли онъ какъ спасти Израіля и удержати церковь свою святую. Обаче наша мѣрность веліимъ нашимъ усердіемъ хоцемъ тамо да благо всѣмъ и неподмиѣное будетъ въ совѣтъ общій церкви сего нового (въ нужду страждущаго народа благочестиваго) дѣла како тому быти съ благословіемъ и Царского Пресвѣтлаго Величества, Великихъ Государей нашихъ, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцовъ, восписати хоцемъ къ брату нашему Святѣйшему Константинопольскому и Вселенскому Патріарху о сицевомъ содѣлованіи, мнѣмъ отвѣщанія сбитися, немедленно. Во извѣщеніи же о семъ послахомъ нашу грамоту къ сину и сослужителю нашему Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому. Твоей же любви за усердіе о семъ съ поболѣнія и тѣанія, ради христіанского тамо народа полезнаго и душеспасительнаго содѣлованія всещедрій Богъ всѣми благополучіями да воздаритъ въ нинѣшнемъ вѣцѣ долговременно, и въ будущемъ безконечно усердствуемъ. Писася въ царствующемъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7204 лѣта, Рождества Бога Слова 1696 мѣсяца, декаврїя 27.

А ОТЪ ЦАРСКИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ:

Божією милостию отъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоана Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцевъ и многихъ Государствъ Восточныхъ, Западныхъ и Сѣверныхъ отчичей и дядичей и наследниковъ и Государей и обладателей, нашего Царского Величества подданному, войска Запорожского

ТОМЪ 3. 25

ОБЪЯВЪ СТОРОНЪ ДНѢПРА ГЕТМАНУ ІОАННУ СТЕФАНОВУ МАЗЕЦЪ И ВСЕМУ ВОЙСКУ ЗАПОРОЖСКОМУ НАШЕГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА МИЛОСТИВОЕ СЛОВО.

Къ намъ Великимъ Государемъ, къ нашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, писалъ ти подданный нашъ въ канцеляристомъ Ѳеодоромъ Дементовимъ, что писалъ къ тебѣ богомолецъ нашъ Пресвященій Варлаамъ Ясинскій, митрополитъ Кіевскій и Галицкій и Малія Россіи, объявляя, что изъ держави Королевскаго Величества Полскаго, изъ Волынскаго воеводства, писалъ къ нему Луцкой и Острожской епископіи номѣнать Діонисій Жабоклицкій, донося, что по стариннымъ обикновеніямъ и по договорамъ вѣчнаго мира у насъ Великихъ Государей съ Его Королевскимъ Величествомъ утвержденнымъ, имѣеть онъ прибыть въ Кіевъ для полученія на тотъ епископіи престолъ у него митрополита благословенія и посвященія, о чомъ и наша Великихъ Государей грамота къ нему митрополиту прислана, въ которой изображено, что тотъ предреченой Луцкой и Острожской епископіи номѣнать былъ женатъ совокупленіемъ брака съ женою вдовою, для чего по правиламъ Святыхъ Отецъ нѣкое ему до полученія того архіерейскаго чина происходитъ препятіе. Того ради онъ Митрополитъ желалъ, дабы и ти подданной нашъ къ намъ Великимъ Государемъ и къ Святѣйшему Патріарху о томъ писалъ, а тотъ номѣнать породной Русинъ, человекъ учоній и межъ всѣми тамошними обиватели вѣри Грекоруской великой ревнитель, и много православнымъ противъ унѣятовъ помоществовалъ, и требуетъ той епископіи нужда, дабы тотъ намѣнать конечно былъ епископомъ. И если ему за виною вшешепомянутой причини, того чина не получить, то другой такой человекъ тамъ сего времени не зищется и дабы тотъ номѣнать неполученіемъ благослованія не впалъ въ отчаяніе, и того ради намъ Великимъ Государемъ, нашему Царскому Пресвѣтлому Величе-

ству, ты подданной нашъ доносишь, дабы то дѣло вершено было ко благостоянію и утверженію тамошнихъ благочестивыхъ людей; о чемъ Преосвященній митрополитъ Кіевскій и къ Святѣйшему Патріарху писалъ, прося себѣ въ томъ дѣлѣ благословенія. И намъ Великимъ Государемъ, нашимъ Царскаго Величества, по тому твоему подданного нашего доношенію, о томъ извѣстно, и по нашему Великихъ Государей, нашего Царскаго Величества, указу, въ грамотѣ Великого Господина Святѣйшого Киръ Адріяна Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріарха, къ Преосвященному Варлааму Ясинскому митрополиту Кіевскому писано, аще въ той Луцкой епископіи за продолженіемъ извѣщенія кая либо спона благочестивимъ христіаномъ имать быти врежденіе, и и съ Кіева кому во епископахъ иному во граде Луцку, ради гражданскихъ Польскихъ обичаевъ и многихъ внословій; быти невозможно; разумѣти же, что не будетъ коего подозрѣнія церкви и грѣха (якоби явленого правила презврателемъ) и избранному, а паче же ему Святѣйшему Патріарху явленого укоренія отъ суетно мнѣнихъ человекъ и Римскаго исповѣданія и избравшійся оній мужъ во епископи имать въ крѣпости православнаго благочестія и въ пользу христіанъ живущихъ въ сторонѣ той стояти и о немъ повелѣно сотворити смотрителѣвъ потребная. А присланной твой Федоръ Дементовъ пожалованъ нашимъ Царскаго Величества жалованемъ, и отпущенъ къ тебѣ подданному нашему. Да сею-жъ нашего Царскаго Величества грамотою послана къ тебѣ подданному нашему Святѣйшого Патріарха грамота, писаная къ Святѣйшому Вселенскому Константинопольскому Патріарху. И тебѣ бѣ нашего Царскаго Величества подданому тую грамоту послать къ Константинопольскому Патріарху съ надежными людьми, въ которое время пристойно, чтобъ тую грамоту къ Святѣйшому Патріарху довели въ цѣлости. А въ которое время и съ кѣмъ та грамота послана будетъ, о томъ

бы тебѣ подданному нашему къ намъ Великимъ Государемъ, къ нашему Царскому Величеству, писать при иныхъ нашихъ Великихъ Государей дѣлехъ. Писанъ государства нашего во Дворѣ, въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, лѣта отъ созданія міра 7204, мѣсяца декаврія 29 дня, государствования нашего 14 году.

Зоставши тежъ законникомъ Діонисій Жабокрицкій номѣнать помененій, а стараючися неуспішно достигнути въ совершенство епископа Луцкого и заохочаючи ку себѣ на пріязнь властей Малороссійскихъ, писалъ зъ Бѣлостоку до Гетмана, генваря 4, комплементалній листъ свой сице:

***Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zaporozskich moy wielce Mości
Panie, y osobliwy dobrodzieiu.***

Gdybym Nestorowego wieku mógł pędzić lat quotę y złotem pieniący się Paktolus obficie z siebie w życiu moim udzielał mi bogatych szumów, iako te w najmnieysze podzielone

***Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Запорожскихъ мой многомилостивый
Панъ и особенный благодѣтель!***

Если бы я жилъ и столько лѣтъ, сколько Несторъ, и если бы пѣнящійся золотомъ Пактолъ во все продолженіе жизни моей надѣлялъ меня своею богатою пѣною, то и тѣ раздѣлены на минуты и мгновенія, и послѣдней несмѣтное

minuty y momenta, tak owych naygromadnieysza kupa nie dostawała by do zasłużenia tak wielkich dobroczynnych W. Mości Pana y dobrodzieia łask, ktore nieznaiomemu swojemu W. M. Pan y dobrodziey swadczyć mi raczysz słudze, y w swieckim moim przeszłym stanie osobliwe dobroczynności swoiey dając iasne znaki y w teraznieyszey zakonney moiey wokaciey iako Athłas moim okkurenciom hoynie, swey Panskiey nie ubliżając protekciey. Za co aby Nowoodrodzony niedawno w sercach prawosławnych Zbawiciel Pan (z którym niech się odrodzą w pozne lata przy czerstwości zdrowia wszelkie W. Mości Panu dobrodzieiowi szczęśliwości ze wszystkiego uprzejmego serca mego przy uniżonym powinszowaniu życze) swoiemi nieogarnionemi w rozumie ludzkim dobrodzieystwy obnowić raczył W. Mości Panu dobrodzieiowi, ustawicznie niegodne moje modły s prawosławnym klerem Eparchiey Łuckiey w niebo zasyłać nieprzestaię y moią uniżoność per latorem praesentium

количество было бы недостаточно для возблагодарения за столь великія Вашей Милости, пана моего и благодѣтеля, милости, каковыми изволить меня неизвѣстнаго слугу своего награждать Ваша Милость, панъ мой и благодѣтель, осыпая меня своими благодѣніями и въ прежнемъ свѣтскомъ моемъ званіи и въ настоящемъ духовномъ, подобно Атласу, не отказывая споспѣшествовать моимъ предпріятіямъ;—за что нововозрожденный недавно въ сердцахъ православныхъ Спаситель Господь (съ коимъ да возродится въ позднія лѣта при новомъ здравіи всевозможное благополучіе Вашей Милости отъ души при униженномъ поздравленіи моемъ желаю) да возобновить всё свои, умомъ человеческимъ непостижимыя, благодѣнія Вашей Милости, милостивому пану и благодѣтелю. О чемъ я, совмѣстно съ православнымъ клиромъ епархіи Луцкой, повседневно не перестаю возсылать къ небу недостойныя мои молитвы, и съ изъявленіемъ моею униженности, чрезъ подателя сего, во всемъ

we wszystkim na onegoż składając doskonale do nog W. Mości
Pana dobrodzieia prosternendo piszę się bydz

W. Mości mego wielce miłosciwego Pana y dobrodzieia
ustawicznym bohomołcą y nayniższym sługą

*Dionizy na Zabokrykach Zabokrycki, Nominat Epi-
skopiey Łuckiey y Ostrożskiey.*

Z Białego Stoku 4 Januarii anno 1696.

на него полагаюсь, припадая къ стопамъ Вашей Милости,
пана моего и благодѣтеля остаюсь

Вашей Милости пана и благодѣтеля моего непрестан-
ный богомолецъ и всенижайшій слуга

*Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нарѣчен-
ный Епископъ Луцкій и Острожскій.*

Изъ Бѣлостока, 4 генваря, 1696 года.

Того-жъ генваря 4, онъ же Жабокрицкій и до Прео-
священного отца Ясинского, митрополита Кіевского, зъ Бѣло-
стоку, взглядомъ дѣла своего епископского, ивднѣкоегось
древняго лицемѣра къ православію святому нехентного, Гип-
покриту утискуючи (его же мню бити Шумянского Львовского),
писалъ таковій листъ свой:

**JAŚNIE NAUWIELEBNIEYSZY W BOGU MOŚCI OYCZE
METROPOLITO KIIOWSKI MOY WIELCE MOŚCI PANIE W
DUSHU S. OYCZE ARCHIPASTERZU Y DOBRODZIEIU!**

Nie zawiodłem się na moich w archipasterskiej swięto-
bliwości W. M. Mości Pana y dobrodzieia protekcye nadzieiach.

**Яснепреосвященнѣйшій о Бозѣ отецъ Митропо-
литъ Кіевскій, многомилостивый мой Панъ и о
Духъ Св. отецъ Архипастыръ и благодѣтель!**

Я не обманулся въ моихъ надеждахъ на покровитель-
ство Вашего Архипастырскаго благочестія. Ибо я, подобно

Kiedy jako ieleń żądający wod krynicznych przez pierwszego delegata mego przy wszelkiej dobroczynnego około wielogrzezney osoby moiey W. M. Pana y dobrodzieia pieczołowania otusze pastyrskie przestronnym stylem wyrażone odebrałem iego błogosławieństwo y niedawno przez powracającego z Kijowa Wielebnego oycą Hyrycza do Lublina, w liście do Przewielebnego oddawcy praesentium od Jego Mości oycą Archidiakona W. M. M. Pana podanym nieodmienne obfitey łaski W. M. M. Pana y dobrodzieia in refrigerium co raz nowych, *отъ древіяго лицемъра* y prawosławiu Świętemu niechętnego hypokryty zachódzących trudności, czytam ku sobie studia. Za co iako z unizonym do nóg Archipasterskich W. M. Mości Pana provolvó per latorem praesentium podziękowaniem, tak pokornie proszę, zebysъ we wszystkim temuż oddawcy praesentium dawszy w uszach swey Swiętobliwości kredyt, do co nayprędzey y požądaney u mnie ex voto onemu nazad expediciei raczył być miłościwie

олению, жаждущему на источники водные, чрезъ перваго посланнаго, при всемъ моемъ упованіи на благосклонное Вашей Милости, пана моего благодѣтеля, попеченіе о моей особѣ многогрѣшной, получилъ Ваше обширно изложенное пастырское благословеніе. И кромѣ того еще въ письмѣ Вашемъ; препровожденномъ отцемъ архидіакономъ Вашей Милости чрезъ возвращающагося изъ Кіева въ Люблинъ всечестнаго отца Гирича, на имя всечестнаго вручителя настоящаго письма, усматриваю ко мнѣ неизмѣнное изобилующей милости пана и моего благодѣтеля расположеніе, относительно устраниенія всякій разъ новыхъ тѣмъ всегдашнимъ лицемъромъ и недоброжелательнымъ православія ипокритомъ изобрѣтаемыхъ козней. За что съ униженною благодарностію чрезъ подателя сего припадаю къ архипастырскимъ стопамъ Вашей Милости, покорнѣйше прошу, дабы Ваша Милость изволилъ того же подателя почтить во всемъ своимъ довѣріемъ и способствовать скорѣйшему и

powodem, gdyż naywiększe coraz rodzi się niebezpieczeństwo z zabawy. Ja zaś Archipasterską tym czasem z pokornością W. M. Mości Pana y dobrodziea całuję rękę y swiętobliwym pilnie rekomędując się iego modłom piszę się bydz Swiętobliwości waszey Archipasterskiey Mości mego wielce miłosciwego Pana oycy Pasterza y dobrodzieja w Duchu S. posłusznym Synem y ustawicznym bohomolcą y nayniższym sługą

Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiey.

Z Białego stoku, 4 Januarii, anno 1696.

вождеденному отправленію его обратно, ибо замедленіемъ усугубляется опасность. Я же между тѣмъ, со смиреніемъ цѣлюя архипастырскую Вашей Милости пана и благодѣтеля моего руку, и поручая себя архипастырскимъ молитвамъ моего многомилостиваго пана, отца, пастыря и благодѣтеля, остаюсь о Духѣ Св. послушный сынъ и непрестанный богомолецъ и всеижайшій слуга

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нарѣченый Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ Бѣлостока, 4 генваря, 1696 года.

Того-жъ генваря 14, Хрисанфъ, архимандритъ Іерусалимскій, писалъ зъ Богурешту до Гетмана комплементалній такій листъ свой:

Jaśnie Wielmożny Hetmanie woysk Zaporozkich, Panie, Panie patronie y dobrodzieiu wielce mnie łaskawy!

Znowu a znowu iak naypokornieyszy mój przez tę okkazyę twoiey Wielmożności oddawszy ukłon, zdrowia od Boga Naywyższego y długiego lat w rządzeniu Ruskiej Rzeczy pospolitey twoiey Wielmożności sprzyiając pomnożenia, wielce sobie, że o powodzeniu y o dobrym twoiey Wielmożności zdrowiu wielorakie zawarłem wiadomości, winszuję. Oby to Rządca Niebios w naszych codziennych twoią Wielmożność zachowując modłach dał przy zdrowiu y szczęśliwym pożyciu w tym nowym roku (ktorego twoiey Wielmożności winszując, zyczę, abyś go najszczęśliwiey przeszedł) większey a większey zwycięstw otrzy-

Ясновельможный Гетманъ войскъ Запорожскихъ панъ покровитель и мой многомилостивый благодѣтель!

Еще и еще при семъ удобномъ случаѣ засвидѣтельствовавши мое всенижайшее Вашей Милости почтеніе и желая отъ Бога Вамъ умноженія здоровья и долгоденствія въ управленіи Русскою Посполитою Рѣчью, я весьма радуюсь, неоднократно освѣдомившись о благополучныхъ успѣхахъ и вождедѣнномъ здравіи Твоей Вельможности. Да сохранитъ Господь тебя, ежедневными нашими молитвами, во здравіи и благополучномъ препровожденіи сего наступающаго года (съ коимъ Вашу Милость и поздравляю, желая провести оный какъ можно счастливѣе) и да благословитъ Онъ тебя въ приобрѣтеніи большихъ и большихъ побѣдъ. Между тѣмъ доношу Твоей Милости, что я еще о сію пору, по разнымъ причинамъ, остаюсь въ здѣшнемъ краю, но чрезъ недѣлю

я 3*

mywać lawry. Przeto donoszę twoiey Wielmożności, że do tych czas w tameczney ziemi dla różnych zostaię przyczyn, ale teraz już prawdziwie y koniecznie po niedzieli poiadę do Konstantynopola ku Świętemu Patriarsze y obiecuję się w krótkim czasie, cokolwiek będzie nowego w Konstantynopolu twoiey Wielmożności z błogosławienstwem y dziękczynieniem Świętego Patriarchy przez własnego wszystko przesłać sługę. Teraz zaś, które tu u nas nayduią się wiadomości, listopodawcy temu zleciłem, aby one z ust swoich twoiey Wielmożności opowiedziały. Przy tym iak naylepiey naylaskawszy bądź zdrów y mnie w dalszey przyiazni choway, któremu mnie na zawsze pilnie polecam.

Waszey Wielmożności Pana, Pana Patrona y dobrodzieia
mnie wielce miłościwego ustawiczny sługa y bohomoлец
nayniższy sługa

Chryzant A. H.

Дано в Богурзециу вѣ Воłoszech 1696 Январии 14.

дѣйствительно и непремѣнно отправляюсь въ Константинополь къ Святѣйшему Патриарху, и общаю въ непродолжительномъ времени обо всемъ, чтобы ни случилось новаго въ Константинополь, извѣстить Вашу Вельможность, вмѣстѣ съ благословеніемъ и благодарностию Святѣйшаго Патриарха, чрезъ своего собственнаго слугу. Нынѣ же вручителю сего письма я приказалъ передать всустно Вашей Милости всѣ, какія только есть у насъ, новости. При чемъ желаю Вашей Милости здоровья и прошу сохранить меня въ своемъ расположеніи на дальнѣйшее время, коему поручаю себя навсегда

Вашей Вельможности пана покровителя и благодѣтеля моего, мнѣ многомилостиваго, нижайшій слуга и богомолецъ

Хрисанфъ, Архимандритъ Іерусалимскій.

Дано въ Бухарестѣ, въ Валахіи, генвара 14 дня, 1696 г.

Въ тѣхъ времени Пресвѣтлѣйшій Государь Іоанъ Алексѣевичъ отъ времени сея жизни на вѣчную преставился. Якого преставленія Гетманъ жалѣя писалъ зъ Бобрѣка, февраля 9, до Преосвященного отца Углицкого, архіепископа Чернѣговского, о той кончинѣ Монаршой извѣствуячи и моленія за душу его предлагаючи, такой листъ свой:

Ясне въ Богу Преосвященній Мосци отче Архiepископъ Чернѣговскій, мой велце мосцѣ пане,
Пастыру въ Духу Святомъ, отче и пріятелю!

Писано ко мнѣ въ Монаршой Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Великого Государя, Царя и Великого Князя Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, Его Царского Пресвѣтлого Величества грамотѣ, же сего настоящего 7204 году, генваря во 29 день, Всемогущій Господь Богъ по Своей святой и праведной волѣ, изволилъ отъ сего земного царствія преселити во вѣчное небесное блаженство прелюбезнѣйшого брата его Государского, Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Великого Государя, Царя и Великого Князя Іоана Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца; и онъ Великій Государь нашъ, Его Царское Пресвѣтлое Величество, множицею сѣтуеть и всѣ чини толь Великого Московского Государства имѣють жалобу. Яко теде Великій Государь нашъ, Его Царское Пресвѣтлое Величество, указалъ мнѣ извѣстити о томъ Вашей Пастырской Милости и всѣмъ духовнымъ въ Малой Россіи будущимъ чинамъ, жеби порядкомъ Святія Восточнія Церкви о преставившомся Великомъ Государѣ были отправовани поминанія, такъ я и самъ будучи въ печали чрезъ сей листъ мой тую печальную вѣдомость Вашему Преосвященству синовско доношу, и при семъ яко найшлнѣ отдаюся пастырской ласце и святому Вашей святинѣ архіерейскому благословенію. Зъ Бобрѣка; февраля 9, року 1696.

Прошлое благопріятное лѣто побѣду войскомъ нашимъ христіанскимъ надъ Казикерменомъ и иными городками бѣсурманскими принесшее, теперь уродило намъ зиму злоключитѣлну, поневажъ Орди Крымскіи и Бѣлогородскіи зъ Солтанами Калгою и Нурадиномъ въ многочисленныхъ силахъ, на отмщеніе шкоди Казикерменской, зъ жилищъ своихъ вшедши, вторгнули первѣе въ побережніе города полку Полтавского, где Китайгородъ весь спалили, тилко люде зъ душами въ замочку тамошномъ спаслися, тое-жъ Кишенцѣ и Келебердѣ досталось. Въ Миргородскій зась полкъ, всѣми силами втиснувшись, побережніе городки и села оного знесли огнемъ и мечемъ; людеи где нагабали въ пень рубали, не беручи живцемъ, и такъ чрезъ недель 3 стоячи, любо зъ людехъ малую, однакъ зъ селеніяхъ и пожиткахъ ихъ великую, здѣлали рунну. А любо отъ Гетмана Мазепи противко тихъ непріятелей ординовани были полки Полтавскій, Миргородскій и Гадацкій, чтобы ихъ чрезъ Псіюль въ Миргородскій полкъ не допустили, однакъ полки овіе зъ языковъ Татарскихъ увѣдомившись о многочисленныхъ силахъ, мусѣли у города Голтви задержатись; а хочай за зближенемъ тихъ силъ бѣсурманскихъ ку Голтвѣ и виѣхало было войско козацкое противко имъ за подворки Голтвянскіе, однакъ нимало противъ немогучи постояти, зъ немалымъ посрамленіемъ и шкодою подъ самую Голтву зостали угнани; тогда и Запорожцовъ 600, чили 700 человекъ виѣшло было отважне пѣхотою за подворки Голтвянскіе и стануло въ огородахъ Голтвянскихъ за тинами, но и тіе при поламани тину тумуломъ ординскимъ зостали вирубани и вѣчнимъ сномъ тамъ уснули за цѣлостъ отчизни своей Малоросійской. Тогда и Вечорченка, ассаула полкового Гадацкого, поймано и для ворожбитства своего поганского зъ живого сердце виняти и на огонь кладено. Якая ихъ поганская ворожка, ижъ не добре имъ поганцомъ вѣщовала, теди збоившись далѣй внутрь Украины вторгати (поневажъ и самого Гетмана зо

всѣми войсками неподалѣ въ Лохвицѣ слышали) раздѣлившись на двое: Бѣлогородская орда зѣ полку Миргородского за Днѣпръ уступила восвою и въ немъ надтопилась, а Крымская чрезъ полкъ Полтавскій на село Петровку за Ворскло преправилась, и людей, уже не рубаючи живцемъ, брала, где кого заскочила, толко мало уже въ людехъ остерегшихся было отъ нихъ шкоди, и овшемъ сами силою Божіею престрашени, ломя голову, назадъ зѣ Украины утѣкали, зѣ горъ и пагорковъ Ворскляннхъ разбивались и въ рѣцѣ Ворсклѣ на рознихъ мѣстахъ, за поламаниемъ леду, топилися, занеже зима тогдашня была безснѣжна и не морозна. Наконецъ Нефорощи добували, но недобувши, тилко фолварки и монастырь тамошній новопостроенній Святаго Спаса спаливши, повернули до Криму.

Того-жъ февраля 20, прибыли зѣ Москви въ Батуринъ музыканты Прусаки и надѣючись на нѣкинхъ персонъ Велико-російскихъ, которіе зѣ Прусь до себе ихъ подмовили и труди ихъ довольно наградити имъ обѣщали, но той обѣтъ премѣнивши отправили зѣ Москви туе, просили Гетмана, абы были приняты на его услугу, чрезъ такую свою суплѣку.

Сіятелнѣйшій властителю найласка- вшій Пане!

Елико могутъ властелина украсити всѣ добродѣтели, толико воистину можетъ сама едина ласкавость: жаднимъ бо иншимъ образомъ властелинъ себѣ и благоволенія у подвластныхъ своихъ достигити не можетъ, аще на тѣхъ же де не будетъ милостивъ. Кто Сіятелнѣйшій властителю о твоей усомнѣватимется милости, о коей такожде до насъ иностраннихъ слава дойде? Кто дерзнетъ глаголати, яко ти нѣси милостивъ, хита благодарній твоя милости? Мы, которіи едва внїдохомъ во твое владѣніе, уже твоя не заслугоной дознаваемъ милости, сами твои поддержавніи визна-

ють вездѣ яко ласкавшого надѣ тебе ни единого имѣли, или дознавали когда властелина; и кто сію милость твою, доброту, и людскость, юже на твоихъ изъявляеша, толикими слова изъяснити можетъ! Не моя сила есть, аще бы сто язиковъ, и толико-жъ устъ имѣлъ. Родомъ Пруси, но здесь стани есми, до сего времени былисмо на Москвѣ у нѣкіихъ, которіи насъ възъ отчества нашего зъ собою заведоша и многое за наши труды обѣщевали награжденіе, но во обѣтахъ своихъ немало постояннѣ, отходящи на войну, безъ заплати насъ отпустили; и такъ бѣдиѣ ми оставленіи, ни едно иншое прибѣжище, аще не къ тебѣ Сіятелнѣйшій, обрѣтаемъ, и сюда къ Вамъ приходимъ, ни единою тако вещью, яко же милостию твоею вездѣ славимою притягаемъ, покорне просящи, да насъ твоихъ клеентовъ всемиренихъ милостивно изволиши принять. Ми же, аще что трудами своими возможемъ, завдчати всегда тщателне трудитимемъ. Умѣемъ на инструментахъ грати, комедіи виправляти; есть у насъ и лихтарня волхвователная, коею удивленія достойное чтось изъяснити можемъ: то есть тѣнь человѣческую или образъ чій на стѣнѣ бѣлой или на обрусѣ различными цвѣтами выраженій, яко едва маляръ штукаю своею лѣпотне написати можетъ: навикохомъ израднимъ художествомъ коберцѣ на полотнѣ, сукномъ виробляти; также еденъ зъ насъ розніе танца плясати и перекидатися добре розумѣть. Если тебѣ сими нашими искусствами тебѣ до мысли естемъ, Найяснѣйшій Пане, прійми убо, просимъ, насъ убогихъ отставленнихъ, сотвори да твоея насыщаемся милости. Ми же никогдаже утрудимся за твое и всего пресвѣтлого дому твоего здравія Бога молити, иже живемъ и умираемъ

Клевети твои наймнѣшій, року 1695, февраля 20.

Положена здѣсь сія суплѣка преречонихъ иноземцовъ музыкантовъ не для чого иного тилко для того, что многіи худопалки на обѣтницахъ панскихъ звикаи заводятся,

когда панове лгати не встѣдаются, а не за грѣхъ есть любящія неправду ненавидятъ своя души.

Того-жь февраля 22, Яблоновскій, Гетманъ Великій Короній, затягаючи отъ Гетмана Мазепа вѣдомости о неприятелскихъ бѣсурманскихъ вишписанныхъ въ Украину утарчкахъ и о Азовѣ прошлолѣтнего поведенія желаючи, писалъ къ нему зе Льова такій листъ свой:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Przeswietlejszych Dzierżaw-
nieyszych Carskich Wieliczestw, mnie wielce
Mości Panie y przyiacielu!***

Przez powracaiącego z nowinami sługę W. M. Mości Pana nie omieszkiwam okaziey, za którą z ukłonem moim y nieodmienną odzywam się W. M. Mości Panu przyiaźnią; kiedy zaś doskonałey z Zadniepru o obrotach nieprzyiaciela Krzyża Świętego, który tam teraz wtargnął, nie mamy relacyi, proszę W. M. Mości Pana, aby mię uwiadomiłes tak o teraznieyszym powoźdzeniu iako y pod Azowem co się dzieie y przed tym, iaki

***Вельможный панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Держав-
нѣйшихъ Царскихъ Величествъ, мнѣ
многомилостивый панъ и пріятель!***

Спѣшу воспользоваться случаемъ чрезъ возвращающагося съ извѣстіями слугу Вашей Милости, свидѣтельствуя мое почтеніе и неизмѣнную дружбу Вашей Милости милостивому пану. Такъ какъ мы не имѣемъ точныхъ свѣденій изъ-за Днѣпра относительно движеній враговъ Св. Креста, туда вторгнувшагося, то прошу Вашу Милость увѣдомить меня какъ о настоящихъ дѣйствіяхъ, такъ и о томъ, что

wszystkich rzeczy był successus, do wspolney to należy wiadomości, kiedy przeciw iednemu nieprzyjacielowi święta woyna w sojuzie nas trzyma. Jak nayzupełnieyszy zaś o wszystkim życzyłbym sobie mieć od W. M. Mości Pana diariusz y iak nayprędszą informacją. A wzaiemnie w podobnych przysługiwać się zechcą okazyach y szczerą z osoby moiey do zasłużenia nadgradzać to winieniem ochotą, z iaką zostaie

W. M. Mości Panu uprzejmie zyczliwym przyjacieleм y
sługa

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman
Wielki Koronny.*

Ze Lwowa 22 Februarii, anno 1696.

дѣлается подѣ Азовомъ равно и вообще какой былъ передъ симъ въ дѣлахъ успѣхъ? Это необходимо для обоюдныхъ нашихъ свѣдѣній, по случаю священной войны, противъ одного и того же непріятеля насъ соединяющей. Мнѣ бы желательно имѣть отъ Вашей Милости обо всемъ этомъ подробнѣйшій дневникъ и скорѣйшее извѣстiе. А я обещаю взаимно служить въ подобныхъ обстоятельствахъ и отплатить Вамъ моимъ чистосердечнымъ усердiемъ, съ каковымъ остаюсь

Вашей Милости пана моего доброжелательный прiятель
и слуга

*Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

Львовъ, 22 Февраля, 1696 года.

Когда преждеописави бѣсурманскiа Крымскiа и Бѣлогородскiа сили для отмищенiа за Казыкременъ кривди своей

мѣля на Украинну приходити, тогда Запорожци по своей зчливости донесли о томъ Гетману, хочай и не въ пору уже; якої зчливости ихъ Гетманъ будучи контентній, а о сукцессахъ прошлыхъ Украинскихъ и Ординскихъ, также о жалованю Монаршомъ до Сѣчи виправленномъ, и о прочемъ имъ же Запорожцамъ ознаймуючи, писалъ до нихъ зъ Батурина, априля 4, такіи листъ свой:

Мой ласкавій пріятель и братя пане Атамане Кошовій и все старшое и меншое войска Его Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского Низового товариство!

Любо не упередили до насъ прибыти посланніе Вашмостей зъ пересторогою виправленніи о нахожденіи непріятельскомъ бесурманскомъ подъ Малоросійскіе Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества города будучомъ, але того власне часу прибули зъ таковою вѣдомостію, якого часу и непріятель въ великой своей потужности, ходячи купою, вочалъ и красовати межи городами, еднакъ и такого остерегательного Вашмостей поступку естесмо велце вдячна, поневажъ Вашмость, зъ горливой зчливости своей ку милой отчизнѣ нашей рейментару своему и всему христіянскому народовѣ тое учинили, будучи ради и найскорѣйше-бъ увѣдомляти, если би до такого дѣла латвій подавался способъ. А такъ будучи ми тутъ зчливости Вашей зѣло контентни, желаемъ и впередъ о намѣреніяхъ и непріятельскихъ оборотахъ насъ Гетмана увѣдомляти: а сихъ посланцовъ зъ подякованіемъ нашимъ до Вашмостей на Низъ отпускаючи ознаймуемъ о повоженю бывшомъ бесурманскомъ: же любо добивалися межи городами Украинными войною три недѣли, мѣста въ полку Полтавскомъ, въ полку Миргородскомъ опаляючи, села, пашви, сѣна огнемъ пустошаючи, еднакъ въ людехъ малую нанесли шкоду, поневажъ всѣ зъ сюль по разослан-

ТОМЪ 3. 24

нихъ универсалахъ нашихъ до городовъ побѣгали; противъ котрихъ непріятелей, ведлугъ засиланнихъ зъ иншихъ сторонъ вѣдомостей, булismo въ роздвоенной радѣ нашей: же оніе непріятелѣ мѣли на двѣ стороны въ край нашъ приходити: Бѣлогородская зъ гори Дяѣпра, а Крымская зъ низу, зъ якої непевности булismo въ розерваню мысли нашей, а надто дозналismo трудности, же зъ Батурина вибралисмося на отпоръ непріятелевѣ зъ тяжарами войсковими сапнимъ таборомъ, лечъ за розстанемъ зъ нестатечной зими снѣговъ, въ Прлуцѣ и по иншихъ городахъ муѣлismoся на вози перебрати, яковій то нашъ переборъ значную намъ въ поспѣху на отпоръ противъ непріятелей идучимъ учинилъ забаву, але однакъ въ томъ часѣ якъ до Лохвици натягнулismo, они непріятели завзявши вѣдомость, же къ нимъ насунулисмося неоподаля зъ войсками, заразъ зъ ормомъ и страхомъ такъ снѣшно иначе повернулася въ свою поганскую землю: Солтанъ Калга зъ иншими Солтани и ордами Крымскими до Крыму, а Бѣлогородскіи орди до Бѣлогорода. А такъ Крымци на Пслаѣ на Ворсклѣ заламаючися переправили тіе рѣчки не безъ шкоди своей, а Бѣлогородци на Дяѣпру также кошемъ обломившися въ людехъ и въ конехъ значную понесли пагубу; а що подъ кождимъ городомъ ихъ поганцовъ бито и въ потичкахъ рвано, и язиковъ брано, тое каждому есть вѣдомо. Ознаймуемъ вамъ же войску Низовому, вжъ Найяснѣйшій Монарха нашъ отъ Пресвѣтлого престола своего рочнимъ жалованіемъ зъ прибавкою чрезъ посланнихъ своихъ милостиво васъ обсидаеть, которіи посланни, 29 февраля, зъ Батурина змѣраючи, уже віѣхали, и ми ведлугъ щорочного обыкновенія гроши перевозніе зъ тими жъ посланными Монаршими чрезъ умислинихъ посланнихъ нашихъ прислати вамъ обѣщаемъ, а о пересланю розникъ борошеннихъ запасовъ зъ провизіи нашей гетманской, войску Низовому обыхлихъ и въ поготовости уже найдучихся вѣдати доносимъ: же згола теперъ трудно онихъ

подводами запроважати, поневажъ полку Полтавского и Миргородского мѣста, отколя подводи на такую що рокъ повинность бирувалися, zostали велми утлжені, поневажъ сѣна, пашнѣ, оброки отъ непріятелей пошли въ спустошеніе, зъ далекихъ вась полковъ брати подводи для запроваженя оныхъ борошень на Низъ згола наносилабся людямъ незносная трудность; и Лубенского полку и Гадацкого подводи борошна возили на Таванскій островъ, которыхъ другій разъ въ семъ же времени турбовати не есть рѣчь слухная. Якой трудности запобѣгаючи, на томъ учинилисмо наше постановленіе, же тіе борошна розказалисмо спровадити зъ Переволочной до Кодаку, отколя ви добріе молодци войско Низовое хотите тіе запаси човнами себѣ на комъ одійскати, якожъ не трудно вамъ войску тое учинити, поневажъ вѣшнейю водою жадная на порогахъ не удержитъ перепона. А могутъ и Кодачане въ томъ борошень оныхъ спроваженію учинити вамъ послушенство, поневажъ оніе особною вашею войсковою щитатся обыкlostю. Тое Вашмостемъ предложивши, зичимъ имъ же доброго отъ Господа Бога здоровья и щасливого во всемъ повожена. Зъ Батурина, априля 4, року 1696.

Въ тихъ мѣсецехъ, чи въ маю, чили въ іюнѣ, Янъ Третій, то есть Собескій, Король Полскій, преживши на королевствѣ лѣтъ 22, а не dokonчивши того на що крѣпко усаждался зъ своею неслухною интенціею, жебы въ Русѣ подъ державою Корони Полской обрѣтающейся православію Грекорусское zostало скасовано и на Унїю зъ хизматическимъ костеломъ Римскимъ обернено, dokonчилъ временного житія своего въ неурепенномъ Римского заблужденія исповѣданіи, для того написалемъ о немъ Собѣскомъ такъ, что слышалемъ, вижъ онъ былъ негдись православній шляхтичъ Рускій, но для привременной чести и славы мірской, отринувши благочестіе, zostалъ Ляхомъ и назвался Собескимъ, а по Руски звано его прежде *Собкомъ*. Много сей Король

славныхъ дѣлъ справилъ за панованія своего, лечъ тѣмъ единымъ некончаемое справилъ себѣ безчестіе, же скритимъ и полетѣчимъ надъ древніе антецессоровъ своихъ князей и Королей Полскихъ права и конституція на благочестивую Грекорускую вѣру оказавался преслѣдовцемъ, чего знать Богъ страшній и отъемлющій души княземъ далѣй, нетерпачи повелѣлъ и его душу отяти отъ него, и славную славу его въ персть вселити и невѣдомою пришлимъ вѣкомъ сотворити.

По смерти зась его Собеского заразъ во всей Полщѣ настало смятеніе и замѣшанина, звѣонзекъ войскъ платныхъ до бунту и до поисканія войною заслугъ своихъ на Рѣчи Посполитой, несогласіе о избраніи Короля нового: бо едни желали зъ Цесарчини нѣякогось курфюстра; другіи зъ Франціи князя Деконтого, третіи зъ Литви Сапѣгу, четвертіи зъ между себе королевича Собескаго, пятіи зъ Саксоніи князя Фридерика Августа хотѣли; и въ такомъ порозненню колеблющася и всякъ отъ своего кандидата знаменитій тайно приѣмлющи дари, отчизну свою Корону Полскую, тими кождому зъ пановъ кандидатовъ помененныхъ, приводилъ въ задолженіе и нахлялъ до упадку, нимъ совершенно, хочай и не по всѣхъ Поляковъ волѣ (за вложеннемся въ тое дѣло Пресвѣтлѣйшого Царя нашего Петра Алексѣевича всея Россіи Самодержца) избранъ и поставленъ Королемъ Полскимъ князь помененній Саксонскій Фридерикъ Августъ, о чомъ пространнѣйше впередъ будетъ написано.

Іюня 3, Жабокрицкій, номѣнать епископіи Луцкой, стараючися непремѣнно о тую епископію и полецяючися въ томъ помощи и протекціи гетманской, писалъ зъ Луцка до Гетмана комплементалній такой листъ свой:

***Jasnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zadnieprskich y Zaporozskich moy
wielce Mości Panie y nayosobliwszy do-
brodzieiu!***

Gdyby ieszcze od terazniejszego czasu y punktu dziesięć tysięczney lat liczby wieku dobrotliwy Bóg wszechmocnością swoją przedłużyć mi chciał, y tego niewystarczyli by dni, ani godziny do wypłacenia się usługą moią z długu nie tylko codziennie ale niby na mgnienie oka przybywaiących y przymnażaiących się dobroczynney protekcye nademną y łaski W. M. Pana y dobrodzieia dowodow, czego iako y listowne tak y ustney relaciy przez Przewielebnego w Bogu oycy Ihumena Białostockiego uczynioney okazują się rzeczywiste dowody, tak na znak powinney w sercu moim wdzięczności z uniżonym podziękowaniem za wszystkie dobrodzieyskie wyswiadczenia po-

***Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Заднѣпровскихъ, мой многимилолюбивый
Панъ и особенный благодѣтель!***

Еслибы отъ настоящаго времени и мгновения Милосердый Богъ всемогуществомъ своимъ продлялъ мнѣ жизни еще на десять тысячъ лѣтъ, то и тогда бы не достало ни дней, ни часовъ для вознагражденія долга моего за всѣ доказательства, не только ежедневно, но ежеминутно возрастающей и приумножающейся для меня Вашей благосклонности и покровительства; чему яснымъ доводомъ служатъ какъ письменныя такъ и взустные донесенія превелебнаго о Бозѣ отца Бѣлостockаго игумена. И такъ склоняя покорно голову въ доказательство должной сердечной благодарности за всѣ Ваши благодѣянiя, я вмѣстѣ съ тѣмъ приношу мою покорную просьбу, чтобы Ваша Милость, панъ мой благо-

korny chylę głową moją, niemniej dalszą pokorny zanosząc prośbę, zebyś W. M. Mość Pan dobrodziey w zaczęłym łaski y promociey swoiey nieustawiając dziele, iako nayprętszym skutkiem zakonczyć y obiasnić że mnie iesteś oyciec y miłościwy *заступникъ и покровитель* raczył: ponieważ y same prawa koronne nabożeństwu naszemu Wschodniemu Greckiemu służące tego pilnie wyciągaia *и враговъ Православія Святого лицемерныхъ* następnie złośliwość, a nadewszystko Katedry moiey y całej dieceziey Prawosławney Łuckiey niezliczone trudności, kłopoty y od drapieżnych wilkow zewsząd nieustaiące naigrwania (ktorym y charaktery dosyć Świętymi Episkopskimi porządkami doskonałe, iakieby przy łasce Bożej siły moie zostać mogły, odporu dać nie mogą) potrzebią. Co wszystko naywyższemu W. Mości Pana y dobrodzieia poruczaiąc rozsądkowi y baczeniu się sam w nieodmienną iego, czekaiąc iako naypożądaniey y iako nayprędzey deklaraciey, upraszaiąc pilnie W. Mości Pana y dobrodzieja o protekcyą y łaskę, iako pragnę

дѣтель неоставляя начатаго дѣла милости и покровительства своего, изволили какъ можно скорѣе привести оное къ концу и доказать, что ты для меня милостивый отецъ, заступникъ и покровитель. Этого необходимо требуютъ самыя коронныя постановленія относящіяся къ нашему Восточному Греческому исповѣданію, и кромѣ того злость лицемерныхъ враговъ святаго Православія, а болѣе всего многоразличныя каедыры моей и всей Луцкой епархіи трудности, заботы и безпрестанныя отъ хищныхъ волковъ со всѣхъ сторонъ оскорбленія, коимъ я, несмотря на мое епископское званіе, со всѣми силами, мнѣ Божією благодатію данными не могу противустоять. Все это повергая на высшее усмотрѣніе и уваженіе Вашей Милости, пана и благодѣтеля и, поручая себя самаго неизмѣнному покровительству и милости пана моего и благодѣтеля, ожидаю возжелѣнной и скорѣйшей Вашей деклараціи. Желая быть до послѣдней минуты жи-

bydz do ostatniego tchu mego W. Mości Pana y dobrodzieia nayosobliwszego zyczliwym uprzejmie bohomolcą y uniżonym sługa

Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki zakonnik; nominat Episkopiey Łuckiey y Ostrożskiey.

Z Katedry Prawosławney Łuckiey, Junii 3, anno 1696.

звн моей Вашей Милости пана и особеннаго благодѣтеля моего преданнымъ слугою и богомольцемъ.

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, монахъ, нарльченый Епископъ Луцкій и Острожскій.

Каедрa Православная Луцкая, іюня 3 дня, 1696 года.

При той же оказіи Жабокрицкого писалъ до Гетмана благодарственній за ласкавое принате и о дѣлѣ епископскомъ Луцкомъ Игумень Бѣлостоцкій, іюня 17, такіи листъ свой:

Jasnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie Carskich Przeswietleyszych Wieliczestw woyska Zaporozskiego moy wielce miłosciwy Panie Panie y osobliwy dobrodzieiu!

Powróciwszy z otwietnym pismem od Waszey Wielmożności dobrodzieia mego szczęśliwie na Wołyń dostateczną w

Ясновельможный панъ Гетманъ Царскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Величествъ войска Запорожскаго, мой многомилостивый панъ и особенный благодѣтель!

Возвратившіи на Волинь благополучно съ отвѣтомъ Вашей Милости, благодѣтеля моего, сдѣлалъ обстоятельное

staraniu y w oswiadczeniu łaski y życzliwości y dobroczynności Panskiej Wielmożności waszey dobrodzieia mego Jego Mości oycu nominatowi y dobrodzieiowi naszemu, w interessie iego Mości y nas wszystkich Prawosławnych uczynił relacją, z ktorey życzliwy panski affekt Wielmożności Waszey dobrodzieia swego ku sobie uznawszy wielce cieszy się y w nagrodę życzliwego affektu y łaski Panskiej W. M. dobrodzieia ze wszystkim klerem modłami świętymi za czerstwość zdrowia y szczęśliwe panowanie dożywotnie naywyższy błagać maieostat obowiązue się: a o nieodminną pańską łaskę o całoręczną deklaracją uprasza. Tey że wszyscy iego Mości Panowie obywatele Wołyńscy tak duchownego, iako y swieckiego stanu łaski panskiej skutku uznać pragną iako nayprędzey, bo iegomość oyciec nominat y dobrodziey nasz coraz większe a większe od inowiernych y nieżyczliwych sobie przeszkody ma, a takż y my wszyscy, w czym ia osobliwie, lubo podła osoba, o całoręczną (która

донесеніе заботливости и о доказательствахъ расположения къ Милости Вашей, благодѣтеля моего, къ отцу нарѣченному епископу благодѣтелю нашему, по дѣламъ его и всѣхъ насъ православныхъ; изъ коей (отецъ Епископъ) усмотрѣвъ благорасположеніе Ваше къ себѣ, чрезвычайно радуется, и обязывается, въ благодарность за Вашу благосклонность, со всѣмъ влтромъ молить пожизненно Всевышняго о исполненіи Вамъ добраго здоровія и благополучнаго властвованія; а между тѣмъ просить объ неизмѣнной Вашей милости и о собственноручной деклараціи. Туже милость Вашу всѣ И. М. обыватели Волинскіе, какъ духовные такъ и свѣтскіе, на себѣ испытать желаютъ какъ можно скорѣе; ибо отецъ нарѣченный и благодѣтель нашъ всякій разъ большія и большія испытываетъ препятствія отъ иновѣрцевъ и отъ своихъ недоброжелателей, а съ нимъ вмѣстѣ и мы всѣ, я хотя и малозначущая особа убѣдительно прошу о собственноручной деклараціи, которую мы, хотя Ваша Милость и

W. M. Pan dobrodziey moy zaraz po Wielkiej Nocy przez umyslnego miał dać aż dotąd niemamy) upraszam deklaracyą. Za oswiadczone też ku moiey niegodney osobie y mieyscu S. Białostockiemu dobrodzieystwa Wielmożnemu Mości dobrodzieiowi memu niemogąc inaczey zawdzięczyć y odsłużyć tylko za miłe zdrowie y szczęśliwe powodzenie, a osobliwie o zwycięstwo nad nieprzyjacielem Krzyża S-go do zgonu życia mego ze wszystką bracią y oycami memi Majestat iego Boski przyrzekam błagać, iako y teraz iestem codziennym

Jasnie Wielmożności Waszey Pana Pana y miłosciwego dobrodzieia mego niegodnym bohomolcą y naynizszym sługą wielogrzeszny

Theodozy Padelski, Ihumen monastera Białostockiego y Bractwa Łuckiego. M. X.

Z Białostoku, Junii 17, anno 1696.

объщались дать вскорѣ послѣ Свѣтлаго Праздника, о сію пору не имѣемъ, за оказанныя же мнѣ недостойному и святой обители Бѣлостоцкой благодѣянiя, не будучи въ состоянiи отблагодарить и отслужить иначе моему благодѣтелю, я обещаюсь по жизнь мою молить Всевышняго о здравii и благополучii Вашей Милости, особенно о побѣдѣ надъ врагомъ Св. Креста со всею братією моею и отцами духовными. Нынѣ же пребываю Ясновельможнаго пана и благодѣтеля моего недостойный богомолецъ, многогрѣшный и всенижайшій слуга

Теодосій Падельскій, игумень Бѣлостоцкаго монастыря и братства Луцкаго.

Бѣлостокъ, 17 іюня, 1696 года.

На которіе листи Жабокрицкого и Игумена Бѣлостоцкого бесполезніе, бо тилко комплементарніе, того-жъ мѣсяца такові учинени отвѣти:

ДО ЖАБОКРИЦКОГО.

Ясне въ Богу Превелебній мосць отче номинать
епископиа Луцкой мой велце ласкавий пане и
приятелю!

Дойшли мене два листи уже Вашой Превелебности, въ
которихъ вичитую упреймій ку себѣ Вашей Превелебности
афектъ, за которій яко велце дякую Вашой Превелебности,
такъ и взаимне всякихъ при здоровю добромъ благополученій
и въ желаніяхъ помислнихъ skutковъ Вашей Превелебности
вичу! А же достатечне о томъ увѣдомляюся, же Ваша Пре-
велебность въ чинъ архимандричества належитимъ церкви
Восточной синомъ совершенно естесь посвященній, теда зъ
того велце тѣшуся зичачи того сердечне, абись мѣючи на
себѣ основаніе доступалъ вскорѣ и того святителского чина
достоинства, на которое естесь наименованъ и електванъ.
Въ чомъ и я, иле мнѣ сили и способу достанеть пособство-
вати, Вашей Превелебности щире обѣцую складаючися въ
той мѣрѣ на обширнѣйшее Ясне въ Богу Преосвященного
Его Милости господина отца Митрополита Кіевского, пана
отца и Пастира моего донесене, которое въ его пастирскомъ
листѣ до Вашей Превелебности виразитися маеть, же тежъ
я обѣданого чрезъ Превелебного отца Игумена Бѣлостоц-
кого ранѣй не учинилъ до Вашей Превелебности листовного
моего отзыву, тое зъ тихъ мѣръ пошло, же до сего часа
жадного не бывало у насъ отъ Святѣйшого Константинопол-
ского фрона о дѣлѣ томъ извѣщенія. Отдаю мя при томъ
добрый Вашей Превелебности приязнѣ и святимъ молитвамъ.
Писанъ іюня 30, року 1696.

ДО ИГУМЕНА.

Превелебній въ Богу господине отче Игуменъ
Бѣлостоцкій, мой ласкавій отче и пріятелиу!

Же Ваша Превелебность заслаючи мене своимъ листомъ оказуешъ свою вѣчность за показане себѣ у мене людскости подчасъ бытности своей въ Батуринѣ, теди мнѣ пристойнѣ належить просити Вашей Превелебности вибаченя, въ чомся колвекъ Вашей Превелебности неவிгодило; яко еднакъ мило мнѣ есть тое, же зъ такого случая любовію своею Ваша Превелебность до мене ся отзвивашъ, такъ взаемпе, симъ листомъ моимъ Вашу Превелебность обсилаючи, зичу того упрейме, абысь Ваша Превелебность многолѣтно здравствовагъ. Припоминаешъ мнѣ Ваша Превелебность, же я мѣлъ давно зъ умислу писати до Его Милости отца номѣната о дѣлѣ епископіи Луцкой, знаюся теди я до того, же мѣлемъ тое учинити, але за повзіемъ вѣдомости о томъ же дѣлѣ зъ Константинополя, отколь кгди до сего часу жадная у насъ не бывала вѣдомость зъ тихъ мѣръ и мой не могъ вершитися обѣдану одозвъ. При томъ молитвамъ святымъ Вашей Превелебности полецаюся.

Зъ Батурина, іюла 30, року 1696.

При таковихъ въ Полщѣ состояніяхъ, якієся вишей описали тутъ, въ Росіи, Марсъ нашъ Російскій на бѣсурмановъ поощрягъ свои стрѣли, и чого прешлого лѣта не доказалъ надъ Азовомъ, тое при помощи Божіей сего лѣта доказати надѣялся, для чого, яко самъ Пресвѣтлѣйшій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ, единовладнимъ въ семъ року по брату Іоану zostавши Монархомъ, въ мѣсяцъ маю, зъ конними и пѣхотними войсками рушилъ отъ престола своего царского зъ Москви въ повторній походъ военій ку

Азову, такъ и Гетману Мазепѣ повелѣлъ значную часть войска козацкаго туда-жъ подѣ Азовъ выправити. Гетманъ теде, по томъ указу монаршомъ, заразы на тую военную службу ку Азову выправилъ наказнимъ Гетманомъ Якова Лизогуба, полковника Черниговскаго, зъ полкомъ его, предавши ему подѣ коменду и иніе полки городовіе и охотницькіе; также и самъ Гетманъ зъ прочимъ городовимъ и охотницькимъ войскомъ козацкимъ для защищенія Малоросійскаго отъ нахождения Орды Кримскихъ рушилъ зъ Батурина, 19 іюня, и до Покрови Пресвятой Богородици стоялъ зъ войскомъ на рѣчкахъ Коломаку и Орчыку, сполне зъ Бояриномъ Борисомъ Петровичемъ Шереметовимъ. Потомъ не мѣючи о неприятелемъ жадной вѣдомости, по Покровѣ въ тиждень, рушилъ зъ Орчыка, въ доми и войско распустилъ. Кгда прето войска Московскіи и Козацкіи прибыли до Азова, теде арматами, бомбами и подкопами прилежно чрезы чтире недѣли добували, Бея Азовскаго забили и войска въ немъ много вибили. Егда-жъ благоволи Богъ тую крѣпкую первую во Азіи и преславную Азовскую фортецу предати въ руки православнаго Монарха Російскаго, тогда предѣ Св. Онею въ субботу ниспосла въ сердца вѣрнихъ рабовъ своихъ Козаковъ войска Запорожскаго Малоросійскихъ въ шанцахъ зоставшихъ чирствость и неустрашенное мужество, при которомъ они заохотившись и, тысячи смертей предѣ очима явие бывшихъ неубоявшись, всѣ единовластно въ шанцахъ своихъ зашумѣли, и безъ ординансу царскаго о полуднѣ зъ шанцовъ вискочивши, на Азовъ устремилися и заразы немсказанною хибностію и чирствостію, розными способами на високіе каменіе стѣни Азовскія и, на еденъ роскаты, қилконадцать цтукъ арматъ на себѣ имѣвшій, вискочивши, начали сидно внутрь Азова якъ зъ дробнаго оружія такъ изъ арматъ Турецкихъ зъ роскату помененнаго Турковъ разити и забивати, що Донцѣ увидѣвши, вискочили зъ своихъ шанцовъ заразы и пристигли въ помощь Козакамъ Малоросійскимъ на

стѣны Азовскіе, що и самъ Пресвѣтлѣй Монархъ увидѣвши, повелѣлъ заразъ полкамъ своимъ Московскимъ туда-жъ въ помощь Козакамъ спѣшно ступати и облеженцовъ Азовскихъ бѣсурманъ докончевати, що кгди заразъ учинено и весь Азовъ огнемъ Марса Російского наполнено, тогда оставшіеся въ живихъ облеженци съ великою надеждою начаша просити милосердія, якое и получили; ибо заразъ повелѣно отъ Пресвѣтлѣйшого Монархи зайтреному гнѣвомъ марсовъ войску Козацкому и Московскому престати войны и убійства, по которого престатіи заразъ, по указу Монаршомъ, зъ pozostaми облеженцами учиненъ договоръ и капитуляція, въ которой допросилися они такой милости Монаршой, же всѣхъ ихъ зъ имѣніями ихъ, що кто могъ на себѣ занести (кромѣ оружія военного) зъ Азова выпущено, фуркати водніе дано, и въ нихъ отъ Азова въ Черное море до Цариграда свободно отпущено, заохочаючи тимъ способомъ и впередъ въ сердца бѣсурманскіе до латвой ку себѣ гдеса лучить склонности, не такъ якъ наши правдивци здѣлали прошлаго лѣта Казикерменскимъ плѣнникамъ. Которой козацкой щирой и вѣрной службѣ военной Пресвѣтлѣй Госуларь Петръ Алексѣевичъ велце будучи контентъ, многократне явственъ старшинѣ и чернѣ благодарствовалъ, и взятѣ Азова имъ самимъ прицитоувалъ, и до Святѣйшого Адрияна Патріярхи Московского въ своей обявительной о взятю Азова Монаршой грамотѣ тое-жъ мужество козацкое виписовалъ, и взятѣ Азова зѣло похвалялъ, по которой Монаршой грамотѣ Святѣйшій Патріярхъ Московскій до Гетмана свою писалъ грамоту и похвалялъ въ ней краснорѣчіемъ вѣрность и ратоборственное войска козацкого противъ бѣсурманъ Азовскихъ мужество, и самимъ Козакамъ по ономъ обявленіи Монаршомъ взятѣ Азова приписуючи, которая Патріяршая похвалная грамота прилична была здѣ для вѣкопомной войску козацкому слави положитися; но въ канцеляріи войсковой въ чіисъ приватніи доставилъ руки, зостала скрита и утаенна, не

малую въ томъ хвалѣ и славѣ козацкой ониѣ сотворивши несмишлено шкоду. Потомъ хваленій Пресвѣтлѣйшій Государь велѣлъ всему войску козацкому зъ старшиною его поставити столъ свой Монаршій, на которій изобильно дано старшинѣ водокъ добрихъ, винъ рознихъ и медовъ; а чернѣ горѣлки, укусовъ, пивовъ, также хлѣба, сухаровъ, круповъ, ветшинъ, мяса свѣжого и рыбъ всякихъ. По столѣ зась ономъ и по банкетѣ въ килко день все войско Козацное Малоросійское Пресвѣтлѣйшій Государь старшину и чернѣ денежнымъ обдаривши жалованемъ, отпустилъ ласкаве зъ подъ Азова въ Малую Росію іюля числѣ послѣднихъ, чили августа числѣ первыхъ. А самъ зъ войсками Великоросійскими тамъ удержавшись началъ разореніе и вѣвечъ оберненій Азовъ кгрунтовати и поправовати и чрезъ килко лѣтъ оній многими работниками самими Московскими дѣлаючи такъ былъ укгрунтовалъ и умоцнилъ, же и за Турецкой держави таковой оній не былъ и ниже быти могъ. Притомъ и еще чрезъ тѣ-жъ лѣта 2 замки крѣпкіе Таганрогъ и Павловскій здѣлалъ надъ моремъ Азовскимъ людьми президіальными, и пушками многими оніе наполнилъ для возбраненія приходу кораблямъ и катаргамъ Турецкимъ войною на Азовъ. Которими крѣпостями сполне зъ Азовомъ владѣлъ Монархъ Російскій чрезъ лѣтъ 15, ажъ до неблагополучной войны Прутовской року 1731 бывшой, въ якое время яко Азовъ Туркамъ въ цѣлости отдати, такъ и замки оніе Таганрогъ и Павловскій и надъ Двѣпромъ Новобородицкій и Камяно-Затонскій зъ превеликою шкодою розметати и пусто оставити мусѣлъ, о чомъ впередъ будетъ. Также подъ Азовомъ онъ Великій Государь превелимъ коштомъ и казеннымъ иждивеніемъ знаменитій и стучній въ морѣ здѣлалъ былъ гавань албо пристань корабелній, и того часу началъ былъ прилежно въ Воронежѣ надъ Дономъ и по ишихъ Донскихъ мѣсцахъ споряжати флотъ на море Черное корабелній, галерній и инихъ рознихъ судовъ морскихъ; а виготовавши

оні судна на Донѣ всѣ были спроважовани до пререченого гавану Азовского, въ которомъ уже было кораблей и катаргъ до килкодесять кромѣ инихъ рознихъ меншихъ судовъ, которіи вси за отданемъ Туркамъ Азова, любо въ реку Донъ отъ Азова спроважени, однакъ zostали уничтожени, и потерялися бездѣлно, превеликую Государеву въ томъ уродивши шкodu. А любо онъ Великій Государь зичилъ тотъ флотъ Азовскій препроводити, потомъ зъ Дону въ рѣку Волгу, для чого зъ Волги въ Донъ воду хотячи пустити началъ былъ копати каналъ отъ Волги, однакъ ижъ въ томъ намѣреніи явилася цѣлая невозможность, того ради не безъ жалю мусѣлъ тотъ флотъ Азовскій вовсе уничтожити и покинути; а по прошествіи килкохъ лѣтъ новій флотъ на море Балтицкое въ новомъ на имя свое заложенномъ градѣ Санктпетербургѣ заложити и соиздати изволилъ. О чомъ впередъ будетъ. О взятіи Азова чрезъ Козаковъ, писалъ на двоухъ аркушахъ пространній листъ до Гетмана Мазепи зъ подъ Азова Наказній Гетманъ Яковъ Лизогубъ, полковникъ Чернѣговскій, але и той листъ въ канцеляріи войскової пропалъ за небреженіемъ нашимъ канцелярійскимъ. Скончивши рѣчь выписанную о Азовѣ и флотѣ его, зачинаю писати иніи поведенія; изъ нихъ же первѣе полагаю сіе, что, іюля 21, новій унѣять Іосифъ Шуманскій, владика Львовскій, по смерти Короля Собѣского, возвращаючися паки отъ унѣи ку Православію Святому, писалъ зе Львова такъ до Преосвященнаго отца Ясинского, митрополита Кіевского, яко и до воеводи Бѣлогородского боярина Бориса Петровича Шеремета комплементалніи свои листи, полагаючи при нихъ отверженіе унѣи и приклоненія паки ку вѣрѣ благочестивой Греко-русской. Которіи листи такъ ся въ себѣ имѣють:

ДО ОТЦА МИТРОПОЛИТИ.

JASNIE WIELMOŻNY Y W BOGU PRZEOSWIECONY MOŚCI
OYCZE METROPOLITO KIIOWSKI MOY WIELCE MOŚCI
PANIE BRACIE I SOSLUSZHITELIU!

Cokolwiek do wypełnienia uprzedniego affektu wzajemnego wyswiadczenia szczery każe affekt, odrzuciwszy przeszłe rzeczy, wypełniam, a iako żadney nie omieszkiwam okazji, przez którą bym wierną wdzięczności moiej tłumaczającą do W. M. Mosci Pana przesłać literę, iako (nie dawno przez oycę Domarackiego Archimandrytę Owruckiego ponowiłem woli i napiętości moiej swiadcstwo) tak y teraz przez tego pisma oddawcę Imię Pana Iskryckiego po smierci ś. p. Króla Jego Mosci Polskiego w Roxołanskie kraie od Jasnje Wielmoznego Jego Mości Pana Kasztelana Krakowskiego Hetmana Wielkiego koronnego zesłanego residenta literalnym piórem in amplexum Waszmości mego

ЯСНОВЕЛЬМОЖНЫЙ И О БОЗЪ ПРЕОСВЯЩЕННЫЙ ОТЕЦЪ
МИТРОПОЛИТЪ КІЕВСКІЙ, МНѢ МНОГОМИЛОСТИВЫЙ
ПАНЪ, БРАТЬ И СОСЛУЖИТЕЛЬ!

Все, чего требует истинное чувство для доказательства благорасположенія, я забывъ все прошедшее исполняю и какъ не пропускаю ни одного случая, когда бы могъ препроводить Вамъ отзывъ съ выраженіемъ истинной благодарности Вашей Милости (какъ недавно чрезъ отца Домарацкаго, Овруцкаго архимандрита и возобновилъ доказательства моихъ желаній и намѣреній), такъ и теперь чрезъ подателя сего письма господина Искрицкаго, посланнаго residentомъ Русской земли, послѣ смерти блаженныя памяти Короля Польскаго, Его Милостью вельможнымъ паномъ Каштеляномъ Краковскимъ, Гетманомъ Великимъ Короннымъ, письменно повергшись въ объятія Вашей Милости съ униженнымъ поклономъ, и объщая на каждомъ шагу и на дальнѣйшее

wielce Pana wkroczywszy unizonym moim poczytam ukłonem y w dalszym czasie postępowania moją ochoczą do usług czerstwość w kazdym kroku deklarowawszy Arcy-Biskupską z najgłębszą moją uczciwością całą prawicę y iegoż świętobliwym archiereyskim modłom pilnie mnie oddawszy z taką szczęśliwością zostawam żem iest Przeoswieszczeństwa W. M. Mości Pana życzliwym bratem, sługą powolnym *сослужителемъ* y bohomolcą

Jozeph Szumlanski Episkop Lwowski, Halicki y Kamienca Podolskiego Administrator Metropoliey Poszaiowskiej y Episkopii Łuckiej.

Roku 1696 Julii 21.

время мою во всемъ добротную готовность, архипастырскую съ глубочайшею почительностию цѣлую руку, и поручая себя усердно Вашимъ святительскимъ молитвамъ остаюсь Вашего Преосвященства усерднымъ братомъ, всенжайшимъ слугою, сослужителемъ и богомольцемъ

Иосифъ Шумлянскій, Епископъ Львовскій, Галицкій и администраторъ Почаевской митрополи и Луцкаго епископства.

Юля 1 дня, 1696 года.

P. S. Dobrodzieiu! miey podufałość do mnie, umarł Król, umarła i unija y nikt nie może bardziej wiedzieć iako tego pisma oddawca, w co mię był uwitkał niebożczyk Jan Trzeci, Król Polski, niech mu Pan Bóg odpuści, iakim był przed tym

P. S. Благодѣтель мой, имѣй ко мнѣ довѣріе! Умеръ Король, умерла и унія, и никто не можетъ знать лучше подателя сего письма, какъ меня опуталъ покойный Король Польскій Явъ III. Да простить ему Господь Богъ! Какоеъ
ТОМЪ 3. 28

Cerkwi Bożej niech że ten że listodawca pod sumieniem wytłumaczy, co się tu ze mną y Rusią moją działo! głowy było trudno podwieść, tak był Pan wszystkim nam ciężki, ustnie ten że więcej, a ia chcę być W. M. M. Pana zyczliwym tak bratem, iako iestem prawdziwym Cerkwi Bożej Prawosławno-Wostoczney synem; iuż tedy na stronę odłożyć suspicię, a mieć proszę y wziąć przed się ku mnie konfidencią unizennie proszę mego dobrodzieja.

Oyciec Żabokrycki, dziwy wielkie robi w diecezey Łuckiey y nieprzystoynе rzeczy poczynił, niemogąc W. M. Mości Pana otrzymać poświęcenia iuż się udaie do Węgierskiego Władky y Wołoskiego nie dawnego Soczawskiego Metropolity, który iest podemną, Wołoski moy Episkop odpisał mu że bez woli moiey nie poiedzie go święcić, a Węgierski podiał się, mam tedy oko na niego y pewnie go złapać z wielu przyczyn zachcę, a W. M. Mości mego Pana proszę co daley czynić, że oyciec

онъ былъ для церкви Божіей, — пусть объяснитъ податель сего письма по совѣсти, что тогда со мною и съ Русію моею дѣлалось: нельзя было поднять и голову, такъ былъ тяжелъ для всѣхъ насъ Король. Посланный изустно болѣе расскажетъ, а я желаю быть Вашей Милости столько же усерднымъ братомъ, сколько есмь истинный сынъ Церкви Божіей Православной Восточной. Теперь униженно прошу моего благодѣтеля, оставивъ всякое подозрѣніе, почтить меня своимъ довѣріемъ.

Отець Жабокрицкій дѣлаеть дивныя дѣла въ Луцкой епархіи и поступаетъ неприлично: не могши получить отъ Вашей Милости рукоположенія, онъ обращался къ Венгерскому Владыкѣ и Волошскому, бывшему недавно Сочавскому Митрополиту, отъ меня зависящему. Волошскій мой Episkop отвѣчалъ, что безъ моего соизволенія не поѣдетъ его посвящать, а Венгерскій обѣщалъ. Я за нимъ присматриваю и по многимъ причинамъ хочу его поймать. А Вашу Милость

Zabokrycki tak zgnębił duchowieństwo moiej administracyei Łuckiey podległe, y wszystkie Episkopskie powinności odprawie, o co by go kłać potrzeba, czemu się dziwuiе cała niemal Polszcza, ze rządu niemamy, proszę dobrodzieja o zdrową radę co z tym czynić?

прошу научить меня какъ поступать далѣе, потому что отецъ Жабокрицкій сильно угнетаетъ духовенство подлежащее моей Луцкой администраци и исполняетъ всѣ епископскія требы, за что слѣдовало бы его предать анаемѣ. Вся почти Польша удивляется, что у насъ нѣтъ порядка. Итакъ прошу о благомъ совѣтѣ, что съ этимъ дѣлать?

ДО БОЯРИНА ШЕРЕМЕТА.

BOŻĄ MIŁOŚCIĄ JEGO CARSKIEGO PRZESWIETNEGO WIELICZYSTWA JASNE WIELMOŻNY MOŚCI PANIE WOJEWODO BIAŁOCHODSKI MÓU WIELCE MOŚCI PANIE Y DOBRODZIEIU MÓU MIŁOŚCIWY!

Niepłonne biorę nadziei wieszczbę, że moje w tutejszych krajach życzliwe przyjaźni y szczerey bez prywaty przysługi ku W. Mości memu wielce miłościwemu Panu stałe przymierze

БОЯРИНУ ШЕРЕМЕТЕВУ.

БОЖІВІО МИЛОСТІО ЕГО ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА ЯСНОВЕЛМОЖНЫЙ МОЙ ПАНЬ ВОЕВОДА БѢЛГОРОДСКІЙ, МОЙ МНОГОМИЛОСТИВЫЙ БЛАГОДѢТЕЛЬ!

Непреложную имѣю надежду, что моя въ здѣшнихъ краяхъ истинная дружба и союзъ истинно безкорыстныхъ услугъ Вашей Милости, многомилостивому моему пану, укрѣпившись навсегда въ памяти Вашей о сію пору еще неиз-

wiecznie w pamięci onegoż ufundowawszy stancye dotąd nie są wyrugowane; albowiem odległość miejsca, dawne niewiedzenie y nieczęsta dla odległego państwa listowna allocutio prawdziwey szczerego affektu nie rozrywa miłości, qualemnam æquanimitatem w kazdey sprawie y na kazdym miejscu do ostatniego tchu mego wszelką usługą moją życzyłem i życzę annuere, lator præsentium Jego Mość Pan Iskricki od Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana Kasztelana Krakowskiego Hetmana W. K. po pożegnaniu zmarłego ś. p. Króla Jego Mości do W. M. Mości mego wielce miłościwego Pana na rezydencyą zesłany z Polski poseł szerzey rozpowie. Ja zaś nieodmienney dawney łasce W. M. mego wielce miłościwego Pana ze wszelką powolnością pilnie mię oddawszy piszę się do życia mego byż życzliwym W. M. Mości Pana y dobrodzieia sługą y bohomolcą

Joseph Szumlanski Episkop Lwowski Halicki y Kamienca Podolskiego Administrator Metropolii Soczawskiej y Epi-

гладились, ибо разстояние, долгая разлука, рѣдкій по причинѣ отдаленности письменный разговоръ не разрушаетъ чувствъ истинной дружбы. Каковую же неизмѣнность чувствъ во всякомъ случаѣ и на всякомъ мѣстѣ до послѣдняго моего дыханія со всею готовностію къ услугѣ я желалъ и желаю сохранить, о томъ пространнѣе передать податель настоящаго письма господинъ Искрицкій, посолъ Польскій, Его Милости ясновельможнымъ паномъ Каштеляномъ Краковскимъ, Гетманомъ Великимъ Короннымъ, послѣ смерти блаженныя памяти Короля, посланный къ Вашей Милости многомилостивому пану резидентомъ. Я же, усердно поручая себя неизмѣнной прежней благосклонности Вашей Милости, пана моего милостиваго, со всякою готовностію остаюсь, по гробъ, истиннымъ пана и благодѣтеля моего слугою и богомольцемъ

Иосифъ Шумлянскій, Episkopъ Львовскій, Галицкій и Камеонецъ-Подольскій, администраторъ Сочавской мит-

*skopii Łuckiej. Z Lwowskiej Juria Ś-go Katedry Prawo-
sławney Ruskiej.*

Дня 21 Julii, 1696 roku.

*рополи и Луцкой епископи. Съ каведры Св. Георгія
Львовской, Православной Русской.*

21 іюля, 1696 года.

Цедула о томъ Шумянскаго листъ до Боярина Шере-
мета-жь о отверженіи уніи власною рукою его писана для
лучшаго вѣроятія zde вклеена сицевая естъ:

Пане милостивій! Умерлъ Король, умерла и унія; я
окомъ былъ неотмѣнно православнимъ церкви святой синомъ
такъ естемъ, и неотмѣнно въ православіи святомъ заста-
тиму. А що колвекъ было зъ волѣ Короля небощяка и
наразити мусѣло, Его Пресвѣтлѣйшаго Царскаго Величества,
щожъ было чинить, щожъ мусѣлъ, то чинить мусѣлъ. Больше
того не будетъ, упевняю. И яко естемъ щоденнимъ Его
Царскаго Величества богомолцею, такъ естемъ и буду, такъ
ми Боже помози, и даруй Боже Цареви нашему Петрови
на враги побѣду и вамъ всему воинству христіанскому по-
корить Боже подъ нозѣ всякаго врага и супостата.—Аминь!
Аминь, дай то Предвѣчній Царь!

Того-жь іюля 22, Яблоновскій Великій Гетманъ Корон-
ній, зъ обозу отъ Диѣстра присилаючи до Гетмана своего
резидента, и пишучи до него о смерти Короля Собескаго,
писалъ о той же и о ввсихъ дѣлехъ и до Боярина и Вое-
води Бѣлогородскаго, Бориса Петровича Шереметова такой
листъ свой:

**NAJIASNIEYSZEGO Y NAUDZIERZAWNIEYSZEGO SWĘTEY
PAMIĘCI JANA TRZECIEGO Z BOŻEY ŁASKI KRÓLA POL-
SKIEGO, WIELKIEGO XIAŻĘCIA LITEWSKIEGO, RUSKIEGO,
PRUSKIEGO, MAZOWIECKIEGO, WOŁYNSKIEGO, PODOL-
SKIEGO, PODLASKIEGO, INFLANTSKIEGO Y RZECZY PO-
SPOLITEY, STANISZAW JAN NA JABLONOWIE Y OSTROGU
JABLONOWSKI, KASZTELAN KRAKOWSKI, HETMAN
WIELKI KORONNY.**

**PRZESWIETLEYSZEGO Y DZIERZAWNIEYSZEGO WIELKIEGO
HOSPODARA BOŻĄ MIŁOŚCIĄ CARA Y WIELKIEGO KNIAZIA
PIOTRA ALEKSIEJEWICZA WSZYSTKIEY WIELKIEY, MAŁEY
Y BIAŁEY RUSI SAMODERZCY, MOSKIEWSKIEGO, KIEW-
SKIEGO, WŁADYMIRSKIEGO, NOWOHORODSKIEGO, CARA,
KAZAŃSKIEGO, CARA ASTRACHAŃSKIEGO, CARA SYBIR-
SKIEGO, HOSPODARA PSKOWSKIEGO Y WIELKIEGO KNIA-**

**ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО И ДЕРЖАВНѢЙШАГО БЛАЖЕННЫЯ
ПАМЯТИ ЯНА III, БОЖІЮ МИЛОСТІЮ КОРОЛЯ ПОЛ-
СКАГО, ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ЛИТОВСКАГО, РУССКАГО,
ПРУССКАГО, МАЗОВЕЦКАГО, ВОЛЫНСКАГО, ПОДОЛ-
СКАГО, ПОДЛЯСКАГО, ИНФЛЯНТСКАГО И РЪЧИ ПОСПО-
ЛІТОЙ, СТАНИСЛАВЪ ЯНЪ НА ЯЕЛОНОВЪ И ОСТРОГЪ
ЯЕЛОНОВСКІЙ, КАШТЕЛІАНЪ КРАКОВСКІЙ, ГЕТМАНЪ
ВЕЛИКІЙ КОРОННЫЙ.**

**ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО И ДЕРЖАВНѢЙШАГО ВЕЛИКАГО ГО-
СПОДАРА БОЖІЮ МИЛОСТІЮ ЦАРЯ И ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ
ПЕТРА АЛЕКСѢЕВИЧА, ВСЕЯ ВЕЛИКІЯ, МАЛЫЯ И БѢЛОЙ
РУСИ САМОДЕРЖЦА МОСКОВСКАГО, ВЛАДИМИРСКАГО,
НОВГОРОДСКАГО, ЦАРЯ КАЗАНСКАГО, ЦАРЯ АСТРА-
ХАНСКАГО, ЦАРЯ СИБИРСКАГО, ГОСПОДАРА ПСКОВ-
СКАГО И ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ СМОЛЕНСКАГО, ИВЕРСКАГО,**

ZIA SMOLEŃSKIEGO, IWERSKIEGO, JUHORSKIEGO, PERMSKIEGO, WIATSKIEGO, BOZHARSKIEGO, Y INNYCH, HOSPODARA Y WIELKIEGO KNIAZIA NOWOHORODA NIZOWSKIEY ZIEMI, CZERNIHOWSKIEGO, RAZAŃSKIEGO, ROSTOWSKIEGO, JAROSŁAWSKIEGO, BIALOOZERSKIEGO, UDORSKIEGO, OBDORSKIEGO, KONDIYSKIEGO I WSZYSTKIEY SIEWIERNEY STRANY POWELITELA Y HOSPODARA IWERSKIEY ZIEMI, KARTALIŃSKIEGO Y HRUZUŃSKIEGO CARA, Y KAWARDYŃSKIEY ZIEMI, CZERKASKIEGO Y HORSKIEGO KNIAZIA Y INNYCH MNOGICH HOSPODARSTW Y ZIEM WOTCZYSTYCH ZAPADNYCH Y SIEWIERNYCH, OTCZYZA, DZIEDZICZA, NASLEDNIKA, HOSPODARA Y OBLADATELA JEGO CARSKIEGO WIELICZESTWA JAŚNIE WIELMOŻNEMU JEGO MOŚCI PANU BORYSOWI PETROWICZOWI SZEREMETOWI BLIENEMU BOJARZYNOWI WOIEWODZIE BIALOGRODSKIEMU GENERALOWI WOYSK JEGO PRZESWIETLEYSZEGO DZIERZAWNIEYSZEGO CARSKIEGO WIELICZESTWA,

ЮГОРСКАГО, ПЕРМСКАГО, ВЯТСКАГО, БОЛГАРСКАГО, И ПРОЧИХЪ, ГОСПОДАря И ВЕЛИКАГО КНЯзя НОВОГОРОДА НИЗОВСКІЯ ЗЕМЛИ, ЧЕРНИГОВСКАГО, РЯЗАНСКАГО, РОСТОВСКАГО, ЯРОСЛАВСКАГО, БѢЛООЗЕРСКАГО, УДОРСКАГО, ОБДОРСКАГО, КОНДИЙСКАГО И ВСЕЯ СѢВЕРНЫЯ СТРАНЫ ПОВЕДИТЕЛЯ, И ГОСПОДАря ИВЕРСКІЯ ЗЕМЛИ, КАРТАЛИНСКАГО И ГРУЗИНСКАГО ЦАРЯ, И КАВАРДИНСКІЯ ЗЕМЛИ, ЧЕРКАСКАГО И ГОРСКАГО КНЯзя И ИНЫХЪ МНОГИХЪ ГОСУДАРСТВЪ И ЗЕМЕЛЬ ВОТЧИНЫХЪ ЗАПАДНЫХЪ И СѢВЕРНЫХЪ ОТЧИЧА, ДѢДИЧА, НАСЛѢДНИКА, ГОСУДАря И ОБЛАДАТЕЛЯ, ЕГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА ЯСНОВЕЛЬМОЖНОМУ, ЕГО МИЛОСТИ, БОРИСУ ПЕТРОВИЧУ ШЕРЕМЕТЕВУ, БЛИЖНЕМУ БОЯРИНУ ВОЕВОДѢ БѢЛГОРОДСКОМУ, ГЕНЕРАЛУ ВОЙСКЪ ЕГО ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО, ДЕРЖАВНѢЙШАГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, МНѢ МНОГОМИЛОСТИВОМУ ПАНУ БРАТУ

**MNIE WIELCE MOŚCI PANU BRATU Y PRZYACIELOWI
BRATERSKIE Y LUBITELNE POZDROWIENIE!**

Lubo nas tak nieszczęśliwa konjunktura przez stratę Naj-
iasniejszego Krola Jana Trzeciego Pana naszego miłościwego
z wyrokow Boskich publicznym okryła żalem y osierociały stan
Rzeczy Pospolitey uczyniła, iako iednak sąsiedska przyiaźń za
szczęśliwym iego panowaniem y nierozzerwanego przymierza
scisle trzymało nas postanowienie, iako daby y teraz to święte
dzieło swoy skutek miało, iednoż w nas y stateczne iest usilo-
wanie, ile tedy zamysły przez zjednoczone siły potrzebią chrze-
scianskie przeciwko powszechnemu Krzyza S. nieprzyjacielowi.
Stoimy z woyskami naszemi przy pograniczu w drodze na
następującą kompanią, gdzie Ordy Budziackie zapatrując się
na nas wychylić się w postronne nie smieją imprezy, cokolwiek
y daley okazya wojenna do przemysłów nad tymże nieprzyacielem
poda, szczerą ochotę y umysł niesiemy, aby zaś y o szczęśliwych

И ПРИТЕЛЮ БРАТСКОЕ И ДРУЖЕСКОЕ ПОЗДРАВЛЕНИЕ!

Хотя несчастное событие—потеря Пресвѣтлѣйшаго Короля
Яна III, пана нашего милостиваго, по опредѣленію Всевыш-
няго, и посѣтила насъ всеобщую скорбію, осиротивъ Рѣчь-
Посполитую нашу, однако же какъ доселѣ сосѣдская дружба
и неразрывный союзъ соединяли во время его благополуч-
наго царствованія, такъ и нынѣ единственная и дѣйстви-
тельная о томъ наша забота, чтобы сохранить это святое
дѣло, предпринятое противъ общаго врага Св. Креста
требуетъ соединеніе силъ христіанскихъ. Мы находимся
съ нашими войсками на границѣ, готовые выступить въ
предлежащую компанію; орды же Буджакскія, наблюдая за
нами, не смѣютъ отдалиться, для какаго либо предпріятія.
И какія дѣйствія укажетъ намъ впередъ военный случай
противъ того же врага, мы предпримемъ ихъ съ готовно-

woysk iego Przeswietleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wielicestwa progressach, których życzymy iak nayfortunnieyszych, całemu chrześcianstwu na ozdobę y pociechę, a na wiekopomną Jego Przeswietleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wielicestwa sławę słyżecz iak nayczęściey mogliśmy y stąd dla diwersiey regulować dalsze przeciwko nieprzyiacielowi zapędy: Posyłam do boku Wielmożnego Jego Mości Pana Mazepy Hetmana woysk Zaporozskich Jego Przeswietleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wielicestwa na rezydencyą Jego Mości Pana Bazylego Iskryckiego Rotmistrza s. p. Króla Jego Mości, iako tedy przez niego odzywam się W. M. Mości Panu z powolnością usług moich y przyiaznią zwykłą tak i osobę iego respektowi zalecam, y aby mi o wszystkim mogli znać dawać przy pozwoloney od W. M. Mosci Pana łatwości wielce przez sąsiędzką przyiazń y traktatu obowiazek proszę. A sam przy oświadczeniu szczerych chęci

стію и искреннею охотою. А чтобы мы могли какъ можно почаще освѣдомляться о счастливыхъ успѣхахъ войскъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества, коихъ мы желаемъ найславнѣйшихъ на украшеніе и радость всему христіанству, и на вѣчную славу Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества, и чтобы мы за тѣмъ могли распорядиться дальнѣйшими для диверсіи врага предпріятіями, посылаю резидентомъ къ Его Милости вельможному пану Мазепѣ, Гетману войскъ Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго Величества, Его Милость пана Василя Искрицкаго, Ротмистра блаженныя памяти Короля Его Милости. А какъ теперъ чрезъ него же изъявляю В. М. пану мою готовность къ услугамъ и обычную дружбу, такъ равно и особу егò поручаю вниманію Вашему. А также прошу дозволить ему, по милости Вашей и въ силу сосѣдской дружбы и трактатовъ, обо всемъ меня увѣдомлять. Самъ же между тѣмъ, при засвидѣтельствovanіи моихъ усердныхъ

moich zostawam

W. M. Mości Pana zyczliwym przyjacielem y bratem

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman
Wielki Koronny.*

Данъ в оboзy надъ Дниестромъ подъ Мариам-
полемъ, мiесяца Лiпса 22, anno 1696.

желанiй, остаюсь Вашей Милости истиннымъ другомъ и
братомъ

*Станиславъ Яблоновскiй, Каштелянъ Краковскiй,
Гетманъ Великiй Коронный.*

Данъ въ лагерѣ при Днѣстрѣ подъ
Маріуполемъ, iюля 22 дня, 1696 года.

Потомъ, августа 13, Жабокрицкiй, номѣнать епископiи
Луцкой, писалъ въ Луцка до Преосвященнаго отца Ясинскаго,
митрополита Кiевскаго, о отправленныхъ въ Польшѣ чтирохъ
сеймикахъ такiй листь свой:

**JASŃNIE NAUPRZEWIELEBNIĘYSZY W BOGU MOŚCI OYCZE
METROPOLITO KIIOWSKI MOU WIELCE MOSCI PANIE
PASTERZU Y DOBRODZIEIU!**

Po odprawionych nie bez szkody zdrowia y kosztów czty-
rech Seymikach Generału naszego przez czas; a to mam sobie
pro zasługę W. M. Mości Panu y dobrodzieiowi z uniżoną

**Яснопревелебнѣйшiй о Богъ отецъ митрополитъ
Кiевскiй мой многомилостивый панъ, пастырь
и благодѣтель!**

Послѣ чтирохъ сеймиковъ нашего округа отправлен-
ныхъ не безъ ущерба для здоровья и не безъ вздержекъ, я
считаю заслугою съ униженностию донести Вашей Милости

uczciwością y co na naszej relacii Prawosławney iako Archipasterzowi donieść z modleniem życzliwym zdrowia y wszelkich szczęśliwości. Seymiki Generału Ruskiego dwa: osobliwie Halicki y Oczepski prywatnemi nieznaśkami Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego z jego mością panem Żurakowskim Woyskim Halickim są zerwane, za czym nic pożądanego na rzecz nabożeństwa naszego na nich stanęło; ani w całej Koronie y wielkim Xięstwie Litewskim więcey mamy Prawosławnych posłów procz iednego syna mego Czesnika Brasławskiego, który posłem z Brasławia, Sędzią zaś Kapturowym z Wołyńskiego y Kijowskiego Wojewodstwa zostawszy, wcześniej przed niedzielą następującą odemnie w Bogu Oycu odprawiony do Warszawy na Seym z Wołynia da Bóg wylechawszy około cwiczenia młodości swey ile zmoże za Prawosławiie Święte będzie gotowym przy Archipasterskim W. M. Mości Pana y dobrodzieja błogosławieniu y modłach, o które z nim że współ pokornie W. M. Mości Pana

какъ архипастырю, при сердечномъ моленіи о здравіи и всевозможномъ благополучіи, о томъ, что постановлено на нашей православной реляціи. Сеймики нашего Русскаго округа, а именно Галицкій и Очепскій, по случаю раздоровъ между Его Милостію отцемъ Епископомъ Львовскимъ и Его Милостію Войскимъ Галицкимъ, паномъ Жураковскимъ, разстроились, и потому ничего на нихъ въ пользу нашего богослуженія не постановлено. Во всей Коронѣ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ мы не имѣемъ православныхъ депутатовъ, за исключеніемъ одного сына моего Чесника Брацлавскаго, избраннаго депутатомъ Брацлавскимъ и Кaptуровымъ, судьей Волинскаго и Кіевскаго воеводствъ, который мною заблаговременно на этой недѣлѣ будетъ отправленъ съ Богомъ изъ Волини на сеймъ въ Варшаву; и дастъ Богъ, по силамъ юности своей, сколько возможно, будетъ стоять за святое православіе архипастырскими молитвами и благословеніемъ Вашей Милости, пана и благодѣтеля моего, о которыхъ

upraszając y w innych rzeczach na list moy do Przewielebnego Jego Mości oycza Monasterskiego pisany zachowując się Pasterską całą ię prawicę y statecznie iestem

W. M. Mości Pana Pasterza y dobrodzieia posłusznym w Duchu synem y unizonym sługą grzesznik

Dionizy Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrozskiej.

Z katedry Łuckiey, 13 Augusti, anno 1696.

P. S. Za przysłane munimenta Katedry moiey Mitrhy świętey y Antyminsy pokornie W. M. M. Panu y dobrodzieiu dziękuję y modłami memi przy powolnych usługach dożywotniemi zarównywać obiecuję.

вмѣстѣ умоляю Вашу Милость пана моего милостиваго. Въ отношеніи прочаго ссылаясь на письмо мое къ превелебному Его Милости отцу Монастырскому, цѣлую пастырскую Вашу десницу и остаюсь навсегда Вашей Милости пана моего, пастыря и благодѣтеля послушнымъ о Духѣ Святомъ сыномъ и униженнымъ слугою, многогрѣшный

Діонисій Жабокрицкій, нарѣченный Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ каедры Луцкой, 13 августа, 1696 года.

P. S. За присланныя принадлежности каедры моей, митру и антимины, покорно благодарю Вашу Милость, и молитвами моими, при готовности ко услугамъ, отблагодарить обѣщаю.

*Punkta do Instrukcye Polskich na Seym zezwania Jego
Mościom panom postom z Kiiowskiego, Braślawskiego y
Czernichowskiego Woiewodstwa dane z seymików.*

Religia Grecka iako nieprzerwanemi ustawami na konfederacyach, elekciach y seymikach za panowania dawniejszych y pozniejszych Monarchow Polskich y na zebraniach generalnych w ten czas, kiedy iest zawsze Rzecz Pospolita w prawach swoich panią, słusnością stanu przez wszystkie y z stanami duchownemi y swieckimi Rzeczy Pospolitey porównana iest, tak gdy oney prawa poprzednie y przywileie co raz umniejszaią się y naruszają się, ponieważ dobra cerkiewne tegoż obrządku ciężkiemi zimowemi przechodami y consistentiami woysk obydwóch narodów często obciążają się, osoby duchowne nie tylko z naywiększą osobliwą ich person krzywdą, ale też nayzgarszliwszą charakteru kapłańskiego uszczypliwością od swieckiey wolne jurisdictioney i przez wielu niektórych Ich mościow P. Panow tak Ziemskich

Статьи инструкцій Польскихъ, данныхъ на конвокаціонный сеймъ Ихъ Милостямъ панамъ Депутатамъ сеймовымъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Такъ какъ Греческое исповѣданіе непрерывными постановленіями на конфедераціяхъ, елекціяхъ и сеймикахъ, во время царствованія древнихъ и недавнихъ монарховъ Польскихъ и въ общихъ собраніяхъ, когда Рѣчь-Посполитая сама собою управляетъ, по всей справедливости сравнено во всѣхъ правахъ съ сословіями духовными и свѣтскими Рѣчи Посполитой; и какъ прежнія права онаго и привилегіи всякій разъ уменьшаются и нарушаются, ибо церковныя имущества этаго обряда часто угнетаются тяжкимъ зимнимъ постоемъ и содержаніемъ войскъ обоихъ народовъ, духовныя лица не только съ величайшею личною ихъ обидою, но даже съ соблазнительнымъ для священническаго сана оскорбленіемъ, (тогда какъ они должны быть свободны отъ свѣтскаго

iako y Królewskich dobr dzierzawców nieuważę podług upodobania prywatnego od parafiey oddalaia, podatkami, odprawowaniem podwod, posyłaniem z listami y inszemi nieznosnemi uciążaią sposobami, przeto zlecamy to Ich mościom P. P. Posłom naszym, aby ich mościowie wznowienie wszystkich ustaw, praw, przywileiow y mandatów, obradom Greckim służących y onych u Rzeczy Pospolitey sprawę ujednali na teraznieyszej konwokacye.

A iesli gdzie, tedy w Generale W. M. Państwa naszych wszelkim naypodlejszych z naymnieyszej okaziey niebezpieczeństwem ustaw poszanowaniem należy, ile w zachowaniu pospolitego ludu około wolnego cwiczenia Religiey, więc że inaczey dzieie się teraz często, osobliwie w Wołyńskim Woiewodstwie, kiedy Jego Mość ziednoczen niezjednoczonych przeciwko mandatow Władysławowych naygwałtownieyszymi srodkami od własney dieceziey odwracaiąc, z cerkwiami pod swoią

управления) при неуваженію къ нимъ многихъ какъ земскихъ такъ и коронныхъ владѣльцевъ, частнымъ произволомъ изгоняются изъ приходовъ, угнетаются податями, подводами, разсылкою писемъ и другими несносными утѣсненіями; а потому поручается Ихъ Милостямъ послать нашимъ исходатайствовать на предстоящемъ конвокаціонномъ сеймѣ возобновленіе всѣхъ уставовъ, правъ, привилегій и мандатовъ, относящихся къ Греческому обряду и устроить всѣ эти дѣла съ Рѣчью-Посполитою.

Если же гдѣ-либо, то преимущественно въ округѣ Пановъ Вашихъ Милостей должно уважать всячески уставы, на сколько они касаются свободнаго обрядоваго служенія вѣры въ простомъ народѣ, а какъ это теперь часто дѣлается иначе, особенно въ Волинскомъ воеводствѣ, когда какойнибудь уніатъ, Е. М., отвращая не-уніатовъ съ церквами отъ ихъ епархіи насильственными, вопреки повелѣніямъ Владислава, мѣрами, приводитъ принужденныхъ подъ свою зависи-

jurisdikcją wniewolonych pobłażaniem samych tylko dziedziców y dzierzawców dóbr *надъ душами христіанскими* władzy mieć niemogących podciągając: żeby niewybuchnął stąd żagiew iaki w narodzie o swoją Religiją gorliwym oyczyźnie szkodliwy zawiązujemy wiarą, poczcliwością i sumnieniem Ich Mościow Panow Posłow naszych, aby wznowienie terazniejszego czasu z mandatow Władysława Czwartego tym imieniem nabożeństwu Greckiemu pozwolonych y przywrocenie niezjednoczonych od swoich pasterzów jurisdikcją oderwanych aby się domagali u Rzeczy Pospolitey y żeby y wdalszy czas nie działo się podobnie mocne uczynić rękoiemstwo między sobą.

Jawne są panskiey dobroci nayiasniejszego s. pamięci Króla Jego Mości szczęśliwie nam przedtym panującego dowody na Religiją nabożeństwa Greckiego; prożnujący stolec Episkopii Łuckiey Pasterskiemi zasłużonego ku oyczyźnie zasługami y pobożnością ku Religiey swoiey doświadczonego, Jasnje Prze-

мость, потворствуя лишь владѣльцамъ и содержателямъ имѣній, немѣющимъ никакой власти надъ христіанскими душами. И чтобы по этому поводу не послѣдовала какая нибудь вредная отечеству вспышка между народомъ столь ревностнымъ въ своей религіи, то обязываемъ И. М. депутатовъ нашихъ во имя вѣрности, чести и совѣсти домогаться у Рѣчи-Посполитой возобновленія, въ настоящее время, постановленій Владислава IV, Греческому исповѣданію данныхъ, а также и возвращенія не униатовъ, свѣтскою властію отъ ихъ пастырей отторгнутыхъ, крѣпко стоять вмѣстѣ, чтобы и впредь не было чего либо тому подобнаго.

Мы имѣемъ явныя доказательства благосклонности пресвѣтлѣйшаго, блаженныя памяти Короля Его Милости, предъ тѣмъ благополучно царствовавшаго, въ отношеніи Греческаго исповѣданія. Онъ на праздный престолъ Луцкой епархіи поставилъ пастырскими доблестями заслуженнаго и въ благочестіи къ своей религіи испытаннаго, ясновельможнаго, Его

wielebnego Jego Mości oycy Dionizego na Żabokrykach Żabokryckiego, Nominata Episkopii Łuckiey y Ostrożskiej Prototroniego Metropoliey Kiiowskiey czułością opatrzył starając się oraz przez wydaną kommissyą o spustoszeniu teyże Episkopii, która kommissya iż dotąd interwenientibus fatis na Jego Krolewskiey Mości skutku swego niewzięła obowiązujemy usilnie Ich Mościow P. P. Posłow naszych, aby tak osobę y zasługi Jego Mości oycy Episkopa Łuckiego, iako spustoszenia tych dóbr zaleciwszy, ulżenia zimowley z Rzeczy Pospolitey dopraszywali się iakoby od niey y stanowisk zimowych żołnierskich dobra Episkopii Łuckiey uwolnione zostawszy, pierwszą y starą czerstwość, ozdobę y naprawę za czułym staraniem Jego Mości oycy Nominata Łuckiego mogli odnowić.

Милость отца Діонисія на Жабокрыкахъ Жабокрыцкаго, нарѣченнаго Луцкаго и Острожскаго епископа, прототронія Кіевской митрополія, озаботившись притомъ о назначеніи коммиссіи для разслѣдованія опустошеній этой же епархіи. А какъ таковая коммиссія, за смертію Его Королевской Милости, доселѣ не состоялась, то убѣдительно обязываемъ господь депутатовъ нашихъ, дабы они, представивъ о личности и заслугахъ Его Милости отца Епископа Луцкаго, а равно о опустошеніяхъ вмѣвній той же епархіи, испросили у Рѣчи Посполитой облегченія зимовыхъ постоевъ, чтобы вмѣвнія епархіи Луцкой, освобожденные отъ зимовли и квартированія войска, могли, старательною заботливостію его милости отца нарѣченнаго Епископа, прійти въ прежнее благосостояніе, процвѣтаніе и устройство.

Въ прешлихъ року любо писана грамота Монаршая зъ Москви до отца Ясинского, митрополита Кіевского, о пріятіи и посвященіи на епископію Луцкую и Острожскую номѣната епископіи Луцкой Діонисія Жабокрыцкаго, однакожъ писано подъ такою кондиціею, аби тое посвященіе не здѣлалось

противко правилъ Святихъ Апостолъ и Богоноснихъ Отецъ; для чого отецъ митрополитъ и отягался зъ тымъ отца Жабокрицкого посвященіемъ, що отецъ Жабокрицкій провидѣвши и зрозумѣвши, а боячися (якоже и прежде рѣхомъ), жеби тоє его желаніє не было уничтожено и отверженно и до большихъ жебы не преправило его кошовъ и убитковъ, запросилъ чрезъ листи и посланники свои въ Луцкъ на посвященіє себя зъ Венкгеръ Іосифа Стойку, архієпископа Мараморійского, которій, тому Жабокрицкого желанію не отрекши и до Луцка прибывши, посвятилъ его на тую Луцкую и Острожскую епископію и, септеврїа 5, въ монастыру общежителномъ Бѣлостоцкомъ видалъ ему Жабокрицкому на тую епископію таковій унѣверсалъ становній, albo патентъ свой такий:

**Іосифъ Стойка, милостию Божією православній
Архієпископъ Мараморійскій, Ексарха ставро-
пѣгїей Патріаршеской Константинаграда, новаго
Рима администраторъ, метрополїи Бѣлградской,
Седмиграда и всего православїа въ странъ Угор-
ской властитель.**

Всѣмъ вобецъ и каждому зособна вѣдати о томъ
желаючому, а особливе святѣйшимъ патріархомъ, преосвя-
щеннимъ архієпископомъ, епископомъ, архимандритомъ,
игуменомъ, намѣстникомъ и всему клиру сана духовного и
свѣцкого, шляхетне урожонимъ обввателемъ, ставропигїял-
нимъ братствамъ, парохїяномъ всякого чина, сана въ Росїи
святотелствующимъ епархїяномъ, найпаче епархїи Луцкой
и Острожской, благословеніє наше архіерейское извѣстно
творимъ. Понеже чрезъ такъ долгое время, безъ власного
пастира своего осиротѣлая катедра Луцкая со чада своими
томъ 3. 26.

во святомъ сіяюща православія оставала, сего ради въ печали своей и Вишнему Архіереєви, Господу нашему Іисусъ Христу, возопивше зъ псалмопѣвцемъ: *Господи! призри съ небесе и виждь и посѣти виноградъ свой, яко до облюбенца своего жалосне воспѣвала, услыша же и внять Господь гласъ прошенія ея, и приклони ухо свое, и даде молитву молящимся, егда вложи въ сердце Пресвѣтлого Цара, святой памяти найяснѣйшого Іоанна Третього, Короля Полскаго, аби, яко отецъ сиротамъ, осиротѣлой катедри Луцкой достойна обмислилъ пастира, на що и привилей свой, королевскія елекцію укрѣпляючій волную духовнаго и шляхетскаго стану, велможъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Волинскаго, православнихъ святой Восточной церкви Каеолической синовъ; его же ради за дѣйствомъ Всесвятого и Животворящего Духа, а молитвами Пресвятой Владичици нашей Богородици, за маршалковствомъ и дирекцією Святого Славного Апостола и Евангелиста Христова Іоанна, вишпомененніе стани, урожного и Ясневелможного пана Дмитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкого, писара земского и прочая, а днесъ во святомъ иноческомъ чину яснѣ въ Богу превелебного Его Милости отца Діонисія, на пастирство катедри Луцкой и Острожской избраша, а же святую православную каеолическую церковь, многіе отъ ненавидящихъ Сіона обійдоша брани, тогда моленіемъ своимъ и писанемъ умолиша смиреніе наше архіерейское въ посѣщеніе и благоустроеніе святыхъ Божіихъ церквей менованніе стану, ихъ же ради моленія душу мою ради Господа своего: ибо нѣсть рабъ болій Господа, посѣщенія ради со страхомъ и трепетомъ Крестомъ Христовимъ вооружившись, не боявшись козній человѣческихъ и лаянія, горн и холми и пустыню преїдохъ безводную, Господа возивающе: *сила спасенія осени мя, въ день брани; и dospѣхъ до Богоспасаемаго града Луцка, и желаніе отца нареченного вишпомененного настира Луцкого разумѣхъ, имуще сословіе со умными**

іеремонахи и игуменами, въ нѣкихъ препятіяхъ и препонахъ сему-жъ нареченному епископовѣ Луцкому до святого височайшого іерейского сану и нужду церкви видяще, да не восхититю чуждїи посѣдатель вся сія препони, ащеби кака была, до неистошимаго сокровища до пяти раѣвъ, а ни пять талантовъ неповинного руками и чистого сердцемъ скарбнищѣ, то есть въ невинную страсть Господа нашего влагаемъ, ибо (по Апостолу) не должна суть чада родителями свискати имѣнія, но родители чадомъ, яко и Превисочайшїи Архіерей, Господь нашъ Іисусъ Христосъ, въ пречистомъ своемъ боку и невинныхъ язвахъ скарбницу отъ грѣховъ разрѣшенія повѣрити намъ рачидъ, но повеже тайна покаянія святого сповѣди истинной въ сокрушенїи сердца и въ дозволѣнїи свое естество имать, безъ нея же, аще бы архіерей или іерей разрѣшилъ, аще бы кто безъ води крестилъ, или безъ вина и хлѣба Евхаристію посвящаль, ругатель святыхъ таинъ обрѣлбися, а нестроитель. Сего ради и мы архіерей и ексарха святого Апостолского ерону Константина града, ему же и святая Російская церковь со чадн своими повинуется, при истинномъ покаянїи извѣстномъ свидѣтельствѣ духовного отца, ему же помененїи боголюбивїи монахъ Дїонисїй на Жабокрикахъ Жабокрицкїй, номѣнать епископїи Луцкой, прежде взятїа святыхъ степеней меньшихъ и височайшого степени іерейского, такожде въ церкви чиноначалїа, сврѣчь, архимандрїей исповѣда совѣсть свою, каноновъ святыхъ Отець незражающе, но церкви Божой въ брани сущой пособствующе, дѣйствомъ Пресвятого и Животворящего Духа и отъ Превисочайшого Архіерея Господа нашего Іисуса Христа, властію намъ данною архіерейскою и ексаршескою, помененнаго Яснепревелебного отца Дїонисїя Жабокрицкого, номѣната Луцкого отъ всѣхъ препонъ, препятїй и отъ всѣхъ прегрѣшенїй человѣческихъ разрѣшаемъ, и святого іерейского и архіерейского сану достойна быти увѣщеваемъ; извѣстнѣйшого же ради увѣренїа, сіе печатїю

нашею запечатлѣнное начертаніе рукою власною подписа-
лисмо. Данъ въ обители святой общежителной Бѣлостоцкой.
Септеврія 5, року 1696.

Смиренній Іосифъ, архієпископъ Мараморійскій.

На той епископіи Лудкой zostавалъ онъ Жабокрицкій
лѣтъ зъ пятнадцять, ажъ до змѣни Мазепиной, а по змѣнѣ
его и по баталіи подъ Полтавою бывшой, когда войска Велико-
россійскіе знайдовалися въ Цолцѣ, тогда нѣкоесь противен-
ство и незичливість къ себѣ постерегши взяли и на Москву
его отослали, а зъ Москви въ далечайшую ссилку до мона-
стира Соловецкого засланъ, где и житія своего докончилъ.

Повеважъ въ Коронѣ Полской, подлугъ старовѣчныхъ
правъ ихъ и конституцій такій есть звичай, же по смерти
Короля ихъ или интеррегнумъ бываетъ, и правихъ коро-
левствомъ, или зъ духовнаго чина найвишній арцѣбѣскупъ
и кардиналъ Полскій править коронними дѣлами дотоль,
поколь енералною всей Рѣчи Посполитой елекцією Ко-
роль изберется. Теди и сего 1696 року, по смерти Короля
ихъ Яна Собѣскаго, правленіе дѣлъ короннихъ спало на
кардинала и арцибѣскупа найвишшаго Гнѣзненскаго Михаила
Радзівскаго, который вступивши въ правленіе дѣлъ коро-
левскихъ унѣверсалами своими объявилъ всей Рѣчи Посполи-
той Полской, такъ и повторными унѣверсалами своими, въ
мѣсяцѣ октовріи печатанными, созивалъ Сенаторовъ всей Рѣчи
Посполитой до конвукаціи, желаючи на оной для добра по-
сполитаго конфедерацію звіонзекъ войскъ платнихъ корон-
нихъ розвязати и успокоити и уконтентовати за ихъ заслуги
Королемъ Собѣскимъ заведеніе: бо войско оное конфеде-
рацкое по смерти королевской отпавши надежди заслугъ
своихъ учинилъ было звіонзекъ, намѣреваючи (яко и вишшей
рѣхомъ) непременно доходити оружіемъ военнимъ на Рѣчи
Посполитой Полской килкорочнихъ заслугъ своихъ; которій
унѣверсалъ Кардинала Латино-Полскій такса въ себѣ мѣеть:

**MICHAEL STEPHANUS S. R. E. TIT. S. MARIE DE PACE
PREZBYTER CARDINALIS RADZIEJOWSKI, ARCHIEPISCO-
PUS GNESNENSIS LEGATUS NATUS REGNI POLONIE ET
MAGNI DUCATUS LITHVANIÆ PRIMAS PRIMUSQUE
PRINCEPS.**

Wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wie-
dzieć należy osobliwie iednak, Ich Mościom Panom Senatoróm,
Dignitarzom, Urzędnikom y wszystkiemu Rycerstwu, moim
miłościwym Panom y braci przy zaleceniu chęci moich, do
wiadomości donoszę, iako w przeszłych niewinnościach moich
podług urzędu mego doniosłem całej Koronie y Wielkiemu
Xięstwu Litewskiemu zeyscie świętey pamięci Króla Jego Mości
Jana trzeciego Pana naszego miłościwego nic nie omieszkawszy
cokolwiek prawem publicznym y ze zwykłości urosłym do
powinności moiey należało, tak na złożoney konwokaciey z

**Михаилъ Стефанъ Св. Р. церкви, пресвитеръ храма
Св. Маріи де Пасе, кардиналъ Радзвѣовскій, Гнез-
ненскій Архіепископъ, Легатъ королевства Поль-
скаго и Великаго княжества Литовскаго примасъ
и первенствующій князь.**

Всѣмъ вообще и каждому въ особенноти, кому о томъ
вѣдать надлежитъ, въ особенноти же Ихъ Милостямъ па-
намъ сенаторамъ, дигнитаріямъ, чиновникамъ и всему ры-
царству, моимъ милостивымъ панамъ и братіи, при засви-
дѣтельствваніи моего доброжелательства, довожу къ свѣде-
нію. Какъ и напредъ сего въ чистосердечіи по званію моему
я увѣдомилъ Корону и Великое Княжество Литовское о
смерти блаженныя памяти Короля Его Милости Яна III, пана
нашего милостиваго, неупуская ничего, что только могло
касаться моей должности, согласно общественному праву и
обычаямъ, такъ и теперь въ настоящемъ сиротствѣ нашемъ

Stanami Rzeczy Pospolitey to nayprzednieysze miałem w zamysleniu w tym sieroctwie naszym, kiedy suo juri reddita iest Rzecz Pospolita, aby nietylko wnętrzney ale y powierzchowney bezpieczności iako naygruntowniey y nayskuteczniey provisum było, ale y wszystkie sieroctwo, które osłabia stan Rzeczy Pospolitey omni meliori modo uspokoiene było. Iż iednak occulta vis fatorum præcidit desiderium et studia moie, oswiadczam się przed Majestatem Boskim y protestuję przed całą Rzeczą Pospolitą miłą oyczyzną y przed wszystkiemi in genere et specie woiewodstwuy, ze ex statione mea usilne y wszelkie possibles conatus na to obracałem, żebysmy o ratunku oyczyzny w zupełney iedności y confidenciey in vera animorum unione et charitate to co naybardziey perimit et iugulat Rempubicam, to iest, Confederacją woyska koronnego uspokoiili: zwłaszcza non destituti adæquatis mediis do prętkiego tego związku rozwiązania

первѣйшею своею заботою поставлю себѣ, когда Рѣчь-Посполитая предоставлена своему произволу, чтобы на предстоящемъ конвокаціонномъ сеймѣ приложено было самое дѣятельное и основательное попеченіе не только о внутренней, но и о внѣшней безопасности, и чтобы сиротство это, ослабляющее Рѣчь-Посполитую, устроено было наилучшимъ образомъ. Но такъ какъ сокрытая сила судьбъ препятствуетъ надѣ моими желаніями, то свидѣтельствуюсь Богомъ и протестую предъ всею Рѣчью Посполитою, любезнымъ отечествомъ и всѣми вообще и въ частности воеводствами, что я, по моему званію, обращалъ усиленнѣйшія и всевозможныя старанія къ тому, чтобы спасти отечество посредствомъ совершеннаго единодушія и взаимнаго довѣрія, при истинномъ всѣхъ умовъ согласіи и любви, въ отношеніи того, что болѣе всего угнетаетъ и губить Рѣчь Посполитую, а именно чтобы усмирить конфедерацію войска короннаго; тѣмъ болѣе, что мы не лишены были соразмѣрныхъ средствъ къ скорому прекращенію этой конфедераціи, согласно изъявленному къ

przy deklarowaney do tego ochocie y szczerey intencii Ich Mościow Panow Hetmanow Koronnych.

Gdy około tego desudabam copias armatorum et causas związku tego expendendo: w pierwszym punkcie considerabatur, początek dopiero zajmującego się ognia w małej bardzo liczbie będącego, a ieszeze in parte poniewolnie do tego zwązku zagarnionego woyska. W drugim apprehendować przyszło, że ta confederacia bardziej w sobie ma colorem et prætectum niżeli realitatem odzyskania zasłużonych przez woysko stipendiorum ponieważ nie czekano eventum konwokaciey, która satysfakcją woysku obmyślić miała; a ztąd non vanus metus szkodliwych in publicum consequentii, non defuissent podobno remedia, gdyby nie umknęła była tey szczęśliwości invida fatorum series przydawszy in pernitiem Rzeczy Pospolitey extremam calamitatem i dalszych regnorum exitium zawziętą nullo merito inter cives diffidencją przez krórá nie tylko często ad simultates et

тому истинному желанію и старанію ихъ милостей пановъ гетмановъ коронныхъ.

Я прилежно взвѣшивалъ число вооруженныхъ и разбиралъ причины этой конфедераціи. Въ первомъ отношеніи замѣчается, что это лишь только начало возгорающагося пламени, въ весьма маломъ еще количествѣ, отчасти поневолѣ завлеченнаго въ этотъ заговоръ войска; во второмъ отношеніи приходишь къ заключенію, что эта конфедерація имѣетъ болѣе только видъ и предлогъ о полученіи заслуженнаго войскомъ жалованья, чѣмъ дѣйствительное требованіе; ибо не дожидались послѣдствій конвокаціи, имѣющей озаботиться удовлетвореніемъ войска, а потому и не напрасно опасеніе на счетъ зловредныхъ общественныхъ послѣдствій, — казалось не было бы недостатка въ средствахъ, если бы завистливая судьба не лишила насъ счастья, присоединивъ къ тому, на пагубу Рѣчи Посполитой, величайшее бѣдствіе и раззореніе гсударства, — именно злое безъ всякой

contentiones, ale naostatek ad dismembrationem consiliorum, pozał się Boże, przychodziło, prez co uno ictu upadała wszytka consulendi o konserwacii oyczyzny activitas. A lubo in eo statu non defuere desperationis rationes, pietas in Rempublicam w dobrej nadziei trzymała zelosos in bonum publicam animos y nic się nie opuszczało, cokolwiek ad reunionem animorum należało. Poszczęścił Pan Bóg erigendo in spem meliorem obrady publiczne przez złączone znowu consilia et recollectos civium animos; nie długo iednak cieszyła się Rzecz Pospolita przywroconą nadzieją, kiedy in traktu consiliorum przez Jego Mości Pana posła Woiewodstwa Czerniechowskiego na dalszą prologacją niepozwalającego, per protestationem iego zerwana konwokacya, a Rzecz Pospolita omni destituta praesidio bez rady y nadziei została, bo lubo z iedney strony persecutionem consiliorum urgebat necessitas, vetabat z drugiey religiosa vocis vetandi observatio, azatum upaść musiały wielkie y potrzebne

причины, между соотечественниками несогласіе, по причинѣ котораго, не только часто доходило до вражды и раздоровъ, но даже наконецъ, къ крайнему сожалѣнію, дошло до разстройства совѣщаній; отъ чего однимъ ударомъ упала всякая о сохраненіи отечества совѣщательная дѣятельность. И хотя, въ такомъ положеніи, и были причины отчаеваться, однако любовь къ отечеству удерживала въ доброй надеждѣ ревнителей - о благѣ общественномъ, и неупускаемо было ничего, что только могло способствовать къ сближенію умовъ. Благословилъ Господь Богъ возстановленіемъ къ лучшей надеждѣ общественнаго совѣщанія и соединеніемъ снова совѣтовъ и успокоившихся умовъ соотечественниковъ. Однако недолго наслаждалась Рѣчь Пospолитая возникшимъ упованіемъ, ибо вдругъ, во время самыхъ совѣщаній, конвокація разстроилась по поводу протеста его милости пана депутата Черниговскаго воеводства, который несоглашался на дальнѣйшее ея продолженіе; и Рѣчь Пospo-

in publicum et privatum materie ad actum convocationis należące samę tylko naturalem defensionem traktować przyszło, około której zachodziły, tak znowu wielkie skrupuły y трудности, tak impia voluere fata, zanosіło się powtornie na nowe scissiones et cives bonae spei pleni ad desperationem adigebantur ut tandem nadeszła szczęśliwa godzina y požądane momentum, gdy uważwszy iako przez wyżey wspomnioną woyska confederacyą, ta Rzecz Pospolita nie tylko iest orbata ab extra praesidio, którego się od tegoż Rycerstwa spodziewała, ale owszem z tey okazji ab intra plena est periculorum, zgodzili się stany Rzeczy Pospolity na spisanie confederacyi, która in suis contentis tym lepiej de statu moderno informować będzie W. M. Mościów Panow, iako y relacie ich mościow panow posłow na seymiku relationis, który ex mente onychże in loco solito na dzień . . miesiąca w roku terazniejszym składam per charitatem spolney oyczyzny, praw, swobod y wolności naszych obtestando W. M. Mościow

литая, лишенная всякой защиты, осталась безъ совѣта и надежды. Хотя съ одной стороны необходимость требовала дальнѣйшаго продолженія совѣщанія, по съ другой стороны священнѣйшее соблюденіе права *velo* было тому препятствіемъ, и потому должны были разстроиться великія и необходимыя для общаго и частнаго блага дѣла, относящіяся къ акту конвокаціи. Пришлось только разсуждать о естественной оборонѣ, на счетъ которой возникли также новыя затрудненія и недоразумѣнія. Такъ угодно было злой судьбѣ! Уже готовилась вторично новая распря и исполненные добрыхъ надеждъ сограждане приходили въ отчаяніе. Наконецъ наступилъ счастливый часъ и вождѣленное мгновеніе. Сословія Рѣчи Пospолитой, замѣтивъ, что она вышеупомянутою конфедерацію войска не только лишена внѣшней защиты, ожидаемой отъ этого рыцарства, но если по этому поводу угрожаетъ ей опасность внутренняя, положили составить конфедерацію, которая своими постановленіями, лучше по-

Panow, abyście z wrodzoney ku dobru pospolitemu żarliwości curam salutis publicæ et conservationis siebie samych przed siebie serio wziąć raczyli, przykładem przodków naszych którzy iako lrwia swoją własną granicę tey Rzeczy Pospolitey rozprzestrzenili et ampliarunt tak y my dla utrzymania złotey wolności fortuny y zdrowia nasze et si quid carius datur litare powinnismy. A ze przyszła day Boże szczęśliwa futuri regnantis elekcia pospolitym ruszeniem per instrumentum generalney konfederacley iest determinowana, stosując się w tym do instrukcley wszystkich niemal Wojewodstw, tedy upraszam W. M. Mości Pana przez miłość oyczyny tey zebyscie ad omnem casum na obronę oney gotowi być raczyli, przyiawszy tę prestrogę moię za dwoie wici, ktore W. M. Mości Panom intymię z mieysca mego, Maiestat Boski błagając, żeby nam wszystkim curas publicas

яснить Вашимъ Милостямъ панамъ теперешнее состояніе, а также представить и донесенія пановъ депутатовъ на реляціонномъ сеймѣ, который по желанію ихъ же на обычное мѣсто въ день . . . мѣсяца настоящаго года я назначаю, умоляя и заклиная Ваши Милости любовью къ общему нашему отечеству, къ правамъ, свободамъ и вольностямъ нашимъ, дабы Вы, по врожденному къ общей пользѣ рвенію, основательно позаботились объ общей и своей обязанности, по примѣру предковъ нашихъ, собственною кровью распространившихъ и разширившихъ предѣлы Рѣчи Посполитой. Такъ и мы, для сохраненія золотой вольности, вмуществъ и спасенія нашего, все драгоцѣннѣйшее намъ должны принести въ жертву. А какъ предстоящее (дай Богъ счастливое) избраніе будущаго Короля народнымъ собраніямъ назначено опредѣленіемъ общей конфедерации, то, соображаясь, съ инструкціею всѣхъ почти воеводствъ, прошу Вашу Милость Пана, чтобы вы изъ любви къ отечеству были на всякій случай готовы на защиту его, принявъ это мое напominаніе, двукратное призваніе, которое я Вамъ по званію моему объявляю;

wszecmocnością y nieskonczoną dobrocią swoją miłosciwie dopomoc raczył. A ten universal ręką moją podpisany y pieczęcią utwierdzony, za zdaniem Ich mościow panow deputatow tak z Senatu iako y ex equestri ordine do boku mego pro communi consilio ordinowanych do grodow wszystkich według zwyczajū posyłam.

Dan w Warszawie miesiąca Pazdziernika roku 1696.

моля Бога о ниспосланіи намъ по всемогущему своему и безконечному милосердію—помощи въ общественныхъ заботахъ. А настоящій универсалъ, собственноручно подписавши и печатью утвердивши, по обычаю препровождаю во всѣ города, согласно съ мнѣніемъ ихъ милостей пановъ депутатовъ, изъ среды Сената и изъ рыцарскаго сословія, при мнѣ для общаго совѣта назначенныхъ.

Дано въ Варшавѣ октября мѣсяца, 1696 года.

Якій унѣверсалъ любо мало тутъ потребенъ, еднакъ положишемъ его для вѣденія куріозомъ и для узнаня порядковъ волного и правъ своихъ крѣпко стрегущаго народа Полскаго.

Того-жъ мѣсяца октоврія чрезъ исправителя типографіи Московской Каріона Истомина, Святѣйшій Патріархъ Московскій прислалъ Гетману книгу на Москвѣ печатанную съ Ново-Греческаго переведенную, *Катихизисъ* именуемую, и писалъ до Гетмана о томъ сицевую грамоту:

Адріанъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашея мѣрности, сину Царскаго Пресвѣтлаго Величества, войска Запорожскаго обѣихъ

странъ Днѣпра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ вседомовнѣ Архипастырское благословеніе!

На вселеннѣй всеземнаго круга една въ людехъ Господнихъ вѣра православная каеолическая державствуетъ во спасеніе, яже и церковь святую Восточную, чрезъ богодухновенная Отець Святыхъ ученія утверждаетъ пророко-Гедеоновимъ гласомъ, зовущи во мнѣ: *Господи! сіестъ во истинный вѣръ*, всѣ святіи содѣяша правду и получиша обѣтованія нинѣшняго живота благочестно и грядущаго вѣчнаго на небесѣхъ, Апостоло-вѣщаннѣбо: *безъ вѣрм невозможно угодити Богу*, оней же како истинно христіянскому человѣку знатися предъ Богомъ и людьми творити доброе и содержати таинства и чини молитвословнія, во всякихъ душетѣлесноспасительныхъ потребахъ, въ наслѣдіе царства небснаго со Спасителемъ нашимъ Іисусомъ Христомъ и всѣми Святими благоугодившими, книга исповѣданіе Православнія вѣри мудрованія и содержанія церкви матере нашея восточнія новопреведеса съ Еллино-Греческаго діалекта на нашъ Славенскій зовема: *Катихизисъ*, сіестъ оглашеніе, и благодатію Божією нинѣ въ царствующемъ градѣ Москвѣ типографією издадеса, юже архипастырскою и отеческою нашею душею въ любвѣ тебѣ послахомъ, да во израдвой ползѣ книги тоя прочитаніи твоя любовь душеспасительне и богомудро восплазуешися ко угожденію человѣколюбца Господа нашего Бога, и благоденственно здравіе съ любезными тебѣ на премногая лѣта да получиши желаемъ. Писано въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірезданія 7204 лѣта, Рождества же Богочеловѣка Іисуса Христа 1696, мѣсяца октоврія . . дня.

А книга послалася къ твоей любвѣ отъ насъ справщикомъ типографіи іеромонахомъ Каріономъ Истоминимъ, иже ради и поклоненія молитвеннаго во святую Лавру Кіево-Печерскую поведе, его Каріона въ путешествіи тамо ради нашея мѣрности привѣтствуйте.

Тотъ Каріонъ, исправщикъ типографіи, привезлъ тогда-жъ въ Малую Росію отъ своего мудрованія составленній великій аркушовій букварь, або кграмотку для ученія дѣтей потребную, Славенскимъ и Греческимъ языкомъ выразивши въ ней всѣ литеры Рускіе фигурами и лицами человѣческими.

Въ тихъ числахъ по смотрѣнію Божию преставился отъ сея временія жизни преосвященній Ѳеодосій Углицкій, архіепископъ Черніговскій и Новгородскій. По его же кончинѣ, егда духовенство тоей Черніговской епархіи заходилося о елекціи на избраніе себѣ нового пастира, тогда отецъ Лаврентій Крщоновичъ, значній и ученій персова въ духовенствѣ Черніговскомъ, игумень Свято-Троецкій Иллѣнскій, желаячи себѣ того достоинства архіерейскаго, писалъ до Гетмана Мазепи о томъ дѣлѣ зъ Чернігова, ноеврія 16, таковій листъ свой:

Ясневелможній Мосць ПАНЕ ГЕТМАНЕ войскъ
ЕГО ЦАРСКАГО ПРЕСВѢТЛАГО ВЕЛИЧЕСТВА войскъ
ЗАПОРОЖСКИХЪ МОЙ ВЕЛЦЕ ПАНЕ ПАТРОНЕ И ВЕЛИ-
КІЙ ДОБРОДѢЮ!

Свѣдатель ми есть Богъ, же до сего часу, а нѣмъ помисливъ когда о вакансѣ архіепископіи Черніговской, а нѣмъ дерзнулъ Велможности Вашей, милостивому добродѣевѣ моему, въ томъ наприкратися, уважаячи недостойность мою, и на такъ высокое дѣло слаби силѣи мои, до того знаючи, же тотъ святій и превисочайшій санъ архіерейскій въ Божиємъ есть предувѣденіи; по реченному Апостола: *иъ же Богъ предувидѣтъ, тѣхъ и предустави, а иъ же предустави, тѣхъ и призва, сообразни быти образу Сына своего и въ псалмахъ: яко високъ Господь, смиренная призираеть, и высокая издалеца совѣсть. Але же многіи поважніи особи такъ зъ Малой Россіи, яко изъ-за границы, такъ духовніи, яко и мірскіе, зъ которыхъ двоухъ толко знаменитшихъ послаю*

листи Велможностьъ Вашей, до мене отъ нихъ писанніи, зичливою своею побудили мене и не престають побуждати до того. Дерзнулемъ толкнути во двери милостивой ласки Велможности Вашей, милостивого добродѣя моего, а упадаючи до високоповажныхъ стопъ Велможности Вашей покорно просити, не рачъ Велможностьъ Ваша отъ патровской и добродѣйской ласки своей и мене низжайшого подножка своего, а о ласку Вашей Велможности панскую безпрестанно старающогося отринуту. Нехай то будетъ безъ урази Велможности Вашей, же дерзаю прекладати и мои хотъ малін въ той Чернѣговской епархіи труди, же служилемъ вѣрне болшь уже двадцати лѣтъ архіереемъ тутейшимъ, и о ласку ихъ старалемся и постригшися въ той же архіепископской катедрѣ, прислугуючися и Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, почавши отъ вѣчно достойной памяти Царя Алексѣя Михайловича, ажъ до сего побѣдоносного Монархи нашего православного, прислугуючися и рейментаромъ побѣдоносного монархи нашего, прислугуючися и ихъ милостемъ паномъ полковникомъ Чернѣговскимъ, прислугуючися отчасти, чимъ змоглемъ, Церкви Христовой, чого посвѣдчають многіе зъ друкарни, не толко нашей, але и изъ Великоросійской, яко то Евангелія найболшій, блаженной памяти Царя Феодора Алексѣевича виходячія свидѣтельства, не воспоминаю я тутъ конклюдій и афисцій, тутъ предъ тимъ въ Малой Россіи нѣгди небывалихъ, а теперъ многимъ особамъ почавши отъ самага монархи, такъ зъ Коллегіума Кіевского, яко изъ Чернѣгова зъ завистію Ринляновъ дедикованнихъ; що все пошло за власнимъ монимъ тщаніемъ и початкомъ; а любо въ школахъ не училимъ, моглемъ бы учити, и хотѣлемъ, кгдаби мене архіерей Чернѣговскій силою не примусилъ зъ послушанія до своего дѣла, що такъ разумѣю стовтъ за школьное ученіе. А и теперъ безпрестанно прислугуюся и хощу прислуговатися Велможности Вашей, щасливе намъ господствующому реймантаревѣ

Малоросійському. Покорне прето Велможности Вашой милостиваго добродѣя моего прошу, нехай ништо тутъ въ сей епархіи нимаю трудовъ своихъ неположивши, а где инде на ласку и славу себѣ заслугуючися, нашихъ хочъ малыхъ заслугъ, якъ кокошь не загребаеть, и въ вѣчное нехай насъ невишпахаетъ поруганіе, що зо всѣми въ той епархіи сослужителями моими Велможности Вашой патрона и велможного добродѣя моего, яко найпокорнѣй просячи, встаю

Велможности Вашей моего Велможного Мосцѣ Пана патрона и великаго добродѣя найнижайшій подножокъ, всегдашній доживотній работникъ, всѣхъ благъ временныхъ и вѣчныхъ усердно желаючій грѣшній богомолецъ

Лаверентій Крцоновичъ, недостойній игуменъ монастыря Свято-Троецкаго Иллинскаго Черниговскаго.

Писанъ ноеврія 16, року 1696.

Щ Е Д У Л А .

Листъ Его Милости пана Красинскаго, его власною рукою писанній, покорне прошу рачъ Велможность Ваша зъ ласки своей знову мнѣ прислати. А Его Милости отца митрополита Кіевскаго копію листу посилаю; а иншіе листи многихъ особъ не посилаю, незатрудняячи читанемъ Велможность Вашу. Жаль милостивій добродѣю, же мене, якъ изверга якого, и кандидатомъ не положили.

Всеу зъ писаніемъ своимъ таковымъ до Гетмана потруждався отецъ Крцоновичъ и завелся въ той мѣре на ласцѣ гетманской, ибо егда елекція въ Чернѣгоиѣ на избраніе архіепископа, ноеврія 24, собрася, тогда по недолгихъ разговорахъ, по тому-жъ смотрѣнію Божию, единогласно избранъ на тую архіепископію Чернѣговскую по Углицкомъ архимандритъ Чернѣговскій отецъ Іоаннъ Максимовичъ, мужъ знаменитій и премудрій и сана того достойній. Елек-

ція же тогданья такимъ отпраовалася порядкомъ.

Отъ начала Евангелскої проповѣди, яко благосостояніе Церкви Христовой истинными слови истиннаго Божія Слова врати адовими неодоляемое есть проповѣданно; такъ и до сихъ часъ того-жъ Божественнаго Христа Спасителя милостію невредимо сохраняется. Въ такомъ благосостояніи и Сѣверно-Російская обрѣтаючися церковь, за притомностію и поводомъ отъ Ясневельможнаго Его Милости пана Іоанна Мазепи, Гетмана войскъ Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Запорожскихъ, и ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости господина отца Варлаама Ясинскаго, архієпископа, митрополита Кієвскаго, Галицкаго и всея Малія Россіи, поважнихъ делегатовъ въ року теперешнемъ 1696, ноеврія 24, на елекцію архієпископа Черніговскаго, при епархіалномъ духовенствѣ собранихъ, по давнему обикновенію, зъ волними на кандидатовъ вотами чинять порядокъ.

Висланніе отъ ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости господина отца митрополита Кієвскаго архипастирскую предъ всѣмъ соборомъ рукою власною его преосвященства на писмѣ выраженную изъявили волю, даючи вотумъ на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Новгородскаго, а если би Его Милость отецъ архимандрита Новгородскій слабостію здоровья отъ того вимовлялся гонору, теде ясне въ Богу преосвященній отецъ митрополита Кієвскій общому всѣхъ согласуючи изволенію на его милости отца архимандриту Черніговскаго совзвояетъ.

Отъ особи Ясневельможнаго рейментара делегатове Его Милость панъ Василій Бурковскій, обозній енералній, Его Милость панъ Яковъ Лизогубъ, полковникъ Черніговскій и Его Милость панъ Іоаннъ Скоропадскій, бунчужній енералній, изводили на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Черніговскаго зъ своимъ всего ридерства, также и панъ войтъ зо всѣми начальними Черніговскаго полку намѣреніемъ и единомысліемъ видати вота:

Согласуючи зась архипастырскому ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости отца митрополита Кіевскаго изволенію, висоце въ Богу превелебній Его Милость отецъ архимандрита Чернѣговскій даєть вотумъ по прежнемъ своемъ усердіи на Его Милости отца архимандриту Новгородскаго.

Превелебній въ Богу Его Милость отецъ игумень Свято-Троецкій Иллѣискій Чернѣговскій, для теперешней здоровья своего неспособности, висилаючи отъ себе пленѣпотентовъ пречестнаго отца схимника, намѣстника своего, зъ братією, даєть вотумъ на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Чернѣговскаго.

Ихъ Милости отцеве катедралніе зо всѣми отцами игуменами, которіе до прежней суплеки приложили руки, также и зъ отцами протопопами и всей епархіи Чернѣговской духовенствомъ единогласно свои на тогожь Его Милость отца архимандриту Чернѣговскаго видали вота.

Его Милость отецъ игумень Рихловскій неспособностю дороги возбранєнь, чрезъ листъ свой до собору селекціалнаго писанній, на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Новгородскаго, albo кого Духъ Святій избєрєть, вотуетъ.

Собранніе нинѣ и прежде на суплець до Ясневєлможнаго рейментара данной подписавшієся, единогласно тому событію и совершенію дѣлу желають.

Писася въ катедрѣ Чернѣговской, при храмѣ Святыхъ Стростотерпцовъ Бориса и Глѣба року вишейименованнаго.

Его Царскаго Прєсвѣтлаго Величества войска Запорожскаго енералній обозный Бурковскій.

Его Царскаго Прєсвѣтлаго Величества войска Запорожскаго полковникъ Чернѣговскій Яковъ Лизогубъ.

Его Царскаго Прєсвѣтлаго Величества войска Запорожскаго енералній бунчучній Іоаннъ Скоропадскій.

ТОМЪ 3.

27

Николай Кгрембецкій на сей часъ асаулъ полковій Чернѣговскій.

Лаврентій Крщеновичъ игуменъ монастыра Святой Троицы Иллѣнской Чернѣговской.

Іеромонахъ Герасимъ намѣстникъ катедрн Чернѣговской зъ братією.

Іеромонахъ Пахомій игуменъ монастыра Андронѣвского.

Іеромонахъ Феодосій Михайловичъ игуменъ монастыра Кляговскаго.

Іеромонахъ Иннокентій игуменъ монастыра Думцакаго.

Никола Сандоровскій протопопъ Чернѣговскій.

Афанасій Зарудзкій протопопъ Новгородскій.

Самуилъ Денисевичъ Хомѣнскій протопопъ Стародубскій.

Феодоръ Богдановичъ протопопъ Березинскій.

Степанъ Іосифовичъ протопопъ Погарскій.

Даниель Миновичъ намѣстникъ Мѣвскій.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Іосифъ Евлевичъ зо всѣмъ маистратомъ войтъ Чернѣговскій.

А же на той елекціи помененного отца Крщеновича желаніе презрѣнно, того ради въ монастыру Свято-Троецкомъ Иллѣнскомъ Чернѣговскомъ, для уконтентованя его устроенна архимандрія, и онъ Крщеновичъ первій тоя обители бысть архимандритъ.

Новозбранній тежъ архієпископъ Максимовичъ, преживши на своей архієпископін лѣтъ 14, чили и вѣщшей и многія трудами своими розніа полезніа житію чловѣческому книги: едни самъ зложивши, другіа зъ Латинского на Рускій языкъ перевелши (яко *Театрумъ Полтыкумъ*, *Геліотропіонъ*, *Царскій путь Креста Господня*, *Алфавитъ впршовой Богородице Дѣво* вѣршами-жъ, *Параклитъ* вѣршами и инніе) и въ друкарнѣ Чернѣговской подруковати велѣвши, на свѣтъ выпустилъ, зосталъ за тіе трудн при нихъ же въ предисловіяхъ много, особливе о вѣкторіи Полтавской надъ Шведомъ приписовалъ похвалъ Пресвѣтлѣйшому Государю

Царю Петру Алексѣевичу, пожалованъ отъ него митрополією Сибѣрскою, хочай може и не хотѣлось ему оная, где заѣхавши скончилъ и животь свой. По немъ зась въ Чернѣговѣ которіи были архіепископи, о томъ я, за *премененіемъ того-жь времени доброго житія моего на неволничое, неизвѣстенъ.*

Того-жь мѣсяца за поворотомъ Петра Волошина зъ Ясць, которій посланъ былъ до Господара Волоского, получивши Гетманъ вѣдомость о перемѣнѣ Дуки, Господара Волоского и о настатю на его мѣсто Господара нового въ Волошинѣ, также о проигранной войнѣ Турецкой подъ Бѣлоградомъ зъ войсками Цесарскими, и знову о приготованнюся Турецкомъ къ пришлому лѣту на войну противъ цесара, также о замислахъ орднскихъ на Малую Росію и о корреспонденци цѣферной зъ новимъ Господаремъ Волоскимъ, писалъ зъ Батурина ноеврія 26, до Великаго Государа сицевую грамоту:

Доношу покорне Вамъ Великому Государю, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же посланецъ мой, именемъ Петро Волошинъ, которого я такъ рокъ, для провѣдываня вѣстей къ Волошкому владѣтелю Константину Дукѣ, сполне зъ его владѣтелевимъ челоукомъ Савою, виправилъ, повернулся теперь къ Батурину до мене Гетмана, и такъ о себѣ сказиваетъ: что тоєю отъ мене послкою натрафилъ туда на той часъ, коли тому владѣтелю Константину учивилася перемѣна, въ якомъ затрудненю онъ Петро удержанъ былъ у Гетмана Ханского Стецковского брата и отданій зъ челядникомъ своимъ босурманамъ Татарамъ въ руки, отколь самъ онъ Петро утеклъ до Ясць, столной Волоской, а челядника его продано въ Турецкую неволю. Нинѣ теде новій владѣтель Волоскій отпустилъ его Петра зъ Ясць ко мнѣ Гетману безъ жаднихъ писемъ, а прибылъ зъ нимъ Петромъ сполне значній челоукъ, тамошній именемъ Иванъ Драгиничъ, которій въ прошломъ времени, тому килконадцать лѣтъ зейшло, владѣтеля Дуки былъ на той сторонѣ

рѣки Днѣпра въ городѣ Немировѣ намѣстникомъ, бо въ ту ю пору тотъ владѣтель отъ Турского Солтана владѣлъ тою стороною; яко тебѣ тотъ Иванъ Драгиничъ, такъ и мой посланный человекъ, такіе сказываютъ вѣдомости: же того минувшого лѣта Турскій Солтанъ самъ былъ съ войсками своими подъ Бѣлоградомъ на войнѣ противъ войскъ Нѣмецкихъ, толко, наступства тихъ Нѣмецкихъ войскъ не устоявши, утеклъ съ поля онога, покинувши и обози свои, которыми Нѣмци овладѣвши многихъ Турковъ положили въ трупъ, отколь при Нѣмцахъ звитязство осталось. Однакож Турскій Солтанъ, на далшую приспособляючись войну, приказалъ во всякихъ племенъ избрати и написовати янчаровъ, хотячи конечно мѣти оныхъ сорокъ тысячъ; и уже якобы много ихъ написано, а и о томъ сказываютъ, же въ Яссахъ у владѣтеля Волоского есть то певная вѣдомость, что Ханъ Крымскій всѣмъ ордамъ Крымскимъ и Бѣлгородскимъ приказалъ всякому готоватися и приспособлятися въ походъ военный нинѣшней зими въ Вашу Царскую Пресвѣтлаго Величества Богохранимую державу Малую Россію, о чемъ обширнѣй въ записѣ рѣчей оныхъ есть изображено, которой то записъ посылаю я при семъ листѣ моемъ въ приказъ Малой Россіи, для донесенія Вамъ Великому Государю чрезъ Дмитра Несторенка, сотника Батуринского, при которомъ и его пререченного Петра Волошина для обширнѣйшаго словеснаго о всемъ томъ выписанномъ донесенія къ царствующему великому граду Москвѣ выправленъ, а поименного Ивана Драгинича оставляемъ при себѣ въ Батуринѣ, которой желаетъ себѣ жити тутъ въ Малой Россіи, хотячи жену и дѣти свои съ Волоской земли сюда зискати, о которомъ покорственно прошу милостиваго Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества указу. Еще обрѣтается тутъ человекъ, съ ними-жъ Петромъ Волошиномъ и Иваномъ Драгиничомъ прибылій, пороги Малороссійской, которой имѣетъ тамъ въ Ясехъ жену и дѣти, якого съ умыслу владѣтель

Волоскій зъ ними виправилъ приказавши, аби, сюда ихъ до-
провадивши, знову вскорѣ назадъ возвращался для принесеня
ему вѣдомости. Тотъ подалъ владѣтеля онаго циферную
азбуку, якою онъ владѣтель желаетъ зо мною тайнія
чинити обсылки, и того теди я при себѣ удержу до Монаршой
Вашего Царскаго Пресвѣтлого Величества волѣ, где прошу
покорственно о милостивій Вашего Царскаго Пресвѣтлого
Величества указъ, если мнѣ зъ нимъ Волоскимъ владѣтелемъ
для вѣдомостей эсылати, или тое эслючное дѣло не надоб-
но, а тую циферную азбуку послалъ я въ той же Вашего
Царскаго Пресвѣтлого Величества Малоросійскій приказъ.
Данъ въ Батуринѣ ноеврія 26, року 1696.

Того-жъ року, любо подлугъ унѣверсалу кардинальского
Радзѣвского, въ семь роздѣлѣ прежде положенного, была
конвокація у Поляковъ для успокоеня войскъ звязковихъ,
однакъ кгда безъ жаднаго skutku и волзи чрезъ нѣкоторихъ
покоя нежелавшихъ Поляковъ зостала розервана и скасо-
вана, теди нѣктось зъ учонихъ Поляковъ, выдачи въ то
время отчизну свою Корону Полскую явно до упадку и
рушнн чрезъ войска конфедерацкіе и иннія внутренніе не-
згоди и замѣшаня наклонившуюся, написалъ о томъ ляментъ
красными рижнами.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVIII.

О рознихъ авизіяхъ чужоземскихъ, а найбарзій Цесарскихъ и Турецкихъ; о подводахъ зъ повѣту Нѣжинского; о писмъ до Кочубя архієпископа Синайского, о рушеню зъ домовъ въ первій походъ плавній; о оставленню войскъ на Коломаку и Орели, для осторожности Украинъ отъ Татаръ; о преправѣ войскъ за Днѣпръ и войскъ плавникъ чрезъ пороги Днѣпровіе; о писмъ гетманскомъ до Шейна Боярина, же би ся удержалъ на Волускахъ зъ войскомъ; о рушеню гетманскомъ и боярскомъ плавнимъ походомъ отъ Волного порога и Кочкаса; о оставленю Севьчки полковника зъ тѣборомъ въ Томаковцъ; о комендѣ Облдовского зъ компаньями землею; о привитанню Гетмана зъ Сьчи чрезъ Наказного Кошового, о прибитю гетманскомъ и воеводскомъ плавнею подѣ Казикерменъ и о привитанню тамъ Гетмана чрезъ Кошового въ лоткахъ зо всьмъ войскомъ и палбою мушкетною; о боязни нашихъ плынути въ Черноє море для вѣдомостей тогдашнихъ, и о zaloженю нового города Таванского, о прибитю зъ Ханомъ войскъ зъ Крыму и о добиваню чрезъ Конскую Шинзеря замку; о погромѣ за Казикерменомъ войска коменди Облдовского чрезъ орду Блгородскую со взятіемъ въ неволю князя Четвертинского и мнихъ; о отправъ компаньи зъ конми зъ подѣ Казикермена до табору въ Томакову и о взятю Облдовского зъ мшими на суда водніе; о войску платномъ Турецкомъ вѣдомость, и ординансъ Гетманскій до сотенъ Орелскихъ; о метаніи и смятеніи ноцномъ

въ войску нашемъ платномъ; о явившихся въ низу на Днѣпръ суднахъ Турецкихъ зъ гласомъ арматкимъ, и о поспѣху нашихъ въ строеніи замку Таванского; о доконченіи оного; о оставленіи въ Таванъ и Казикермень войскъ на отпоръ Туркамъ, и о рушеніи یتманскомъ и воеводскомъ въ гору Днѣпра отъ Тавани зъ замъшаниною тодашною; о приходѣ подъ Таванъ войскъ бѣсурманскихъ о добуваніи его и Казикермена чрезъ пять недель; о сражототномъ ихъ назадъ отходѣ и о повѣсти Мултанкиновой о еспѣхъ Турецкихъ поведеніяхъ; о прибитіи یتманскомъ зъ воеводою плавною въ таборъ; о отправлѣ суденъ водныхъ до Рѣчи; о прибитіи таборомъ до пристани Кодацкой и грамотъ یتманской на Запорожцовъ утискующей на Москву; о несогласіяхъ Лядскихъ въ избраніи Короля; о многахъ до той Корони конкурентахъ; о елекціи и избраніи на ней и коронаціи Августа, князя и електора Саксонскаго, зъ пропозиціями его предъ избраніемъ и по избраніи до Рѣчи Посполитой учиненными; о ревизіи и ревстрѣ вѣтокъ и урочищъ Днѣпровскихъ, и о трактѣ отъ Мъшуриною Рогу до Богу и Очакова.

Року отъ сотворенія всея твари 7205, а отъ воплощенія Господня 1697 року, нимъ Російское поведеніе и походъ первій плавній на низъ Днѣпра ку Казикермену начнется писати, теперь на предъ того, смотря по порядку мѣсяцей и числъ ихъ, полагаются зде нужнѣйшіе аввизіи чужоземскіе, въ которыхъ, генваря 26, въ Краковѣ друкованныхъ при многихъ винныхъ рѣчахъ тое было доложено, же Цесарь христіанскій отъ самой Вѣденской найбарзѣй зъ Турчиномъ битви, имѣючи непрестанную чрезъ весь часъ тотъ зъ нимъ же Турчиномъ войну, истощилъ на оную свой Цесарскій скарбъ, а намѣраючи туюжъ войну о панство Венгерское еще зъ тимъ же непріятелемъ продолжати призивалъ къ себѣ до Вѣдня для совѣта (отколь, бы могъ промисляти и

собрать скарбу на уконтентованье войскъ своихъ нужно (потребного) на вышшихъ вождовъ своихъ и урядниковъ енералиссима князя де-Баденъ и маршалка Капрара. О томъ, же другіи авизіи Польскіи въ Краковѣ, февруарія 16 друкованніи, свидѣтельствовали тоє, что Цесарю христіанскому тайніе зъ Андриянополя принесенни вѣдомости, вжъ Султанъ, царь Турецкій, любо впалъ въ апсрегендію, слышавши, что Цесарь христіанскій зъ Французомъ и инными монархами христіанскими мѣетъ прійти до енеральной згоди и союза (которій союзъ певнимъ могъ быти ему упадкомъ и раззореніемъ), и что войска Московскіе отъ Азова новозавоеваннаго, а войска козацкіе отъ Казикермена, недавно у Турковъ взятого, мѣютъ Чернымъ моремъ на него везати и наступовати: еднакъ будучи и серна рицерского всю свою мысль положилъ на континуацію войны, для чего, зъ Кролемъ Перскимъ покой утвердивши и прианію его обнадеженній zostавши, розослалъ эмировъ своихъ до пограничныхъ фортець и комендантовъ для забраня отголь войскъ президіальныхъ и злучена до купи зъ главными своими войсками подъ Андриянополемъ, хотячи зъ ними непремѣнно тагнути приходящего лѣта въ Венгри противъ войскъ Цесарскихъ подъ Бѣлградъ. Противъ которого и Цесарь христіанскій взаимне войска своего паче прешлихъ часовъ приболналъ и примужалъ. Такожде Солтанъ, царь Турецкій, во все царство свое розослалъ часовъ для забраня скарбовъ многихъ и провинитовъ всякихъ на войско потребныхъ, также ристунковъ и всякихъ аммуницій военныхъ. А особливе приказалъ сурово, аби на Черномъ морю противъ Москви и Козаковъ, въ помощь Хану Крымскому было килко окрентовъ въ поготовости зъ войскомъ, чтобы не допустили тимъ войскамъ христіанскимъ висѣсти на берегъ гдѣби пехотѣли, и тимъ способомъ надѣялся имѣти латвій и безпрепятственній себѣ входъ до Венгеръ противъ войскъ Цесарскихъ.

Таго-жъ року по всемъ панствѣ Венетійскомъ розославши

універсали противко всякимъ помпомъ, строямъ и збиткамъ подь суровимъ караннемъ и конфѣскацію добрь людей упорнихъ и непослушнихъ.

Потимъ вѣшли кгазети въ Краковѣ, февраля 23 друкованніе, въ которыхъ при иннихъ многихъ рѣчахъ тое въ мѣрѣ обявлено, что Солтанъ, царь Турецкій, жаднихъ пропозицій о покою зъ Цесаремъ и слухати не хотѣлъ, ажби одобралъ у Цесара провинціи въ Венграхъ, чрезъ увесь часъ войны въ него завоеванніи; для чого Султанъ Турецкій зъ многочисленними войсками прибѣрался въ землю Венгерскую, не слушаючи и медіаціи о покою Короля Ангелского посла Меліорда Пакгета; въ заемъ тежъ и Цесарь зъ ксіонжентами и коллегатами своими (яко и вишшей рѣхомъ) въ потужніе противъ Турчина войска прибѣрался, и особно шивадру Дунайскую болшую отъ прошлыхъ лѣтъ приспособлялъ, хотячи днуну упередити шивадру Турецкую подь Петервардинъ на мѣсце прилично. На всѣ войска цесарскіе и коллегатскіе раховано виложити зъ скарбовъ цесарскихъ того лѣта 12 милліоновъ Римскихъ. Въ тихъ февруаріевихъ числахъ былъ у Цесара посель Московскій для трактованя зъ Турчиномъ о покою, але ижъ зъ обѣихъ сторонъ Цесарскія и Турецкія на войну забѣралося и надѣя о покою прменилася, теи и посель тотъ бездѣлно отехалъ въ Москву до государя своего. Радостно еднакъ было у Цесара, же изъ нашей стороны Російской немалій чрезъ двѣ прошлаго лѣта о збуреню Казикермена, Азова и иннихъ фортець ставуль Турчиновъ ущербокъ, и пришліи импрези наши военніи тотже упадокъ бѣсурманину наносити мѣли, ежели бы енералвій трактатъ покою на далшее время мѣлъ зъ нимъ провлектися. Мѣсяця марта о средопостѣ отправодалася ве Львовѣ комиссія Полская чрезъ комиссаровъ такъ отъ цѣлой Рѣчи Посполитой, яко отъ войскъ конфедерацкихъ ординованихъ. Потрафляючи, абы войска оніи конфедераціи безъ войны и кровопролитія отъ Рѣчи Посполитой были

уконтентованни за свои килкорочніе покойнимъ Королемъ Собѣдкимъ заведенніи заслуги; о чомъ въ прешломъ року наменилось, якої комисіи zde не полагаю яко мнѣй потребной. Еднакъ докладаю тое, ижъ, по доконченіи ве Львовѣ комисіи оной, комиссаре конфедерацкіи кгда учинили реляцію войску своему, что Рѣчь Посполитая прирекаетъ и увеняетъ за ихъ заслуги безъ кровопролитія слушне уконтентовати, теде заразь той звѣонзекъ ве Львовѣ зосталъ розвязанъ и унѣверсалъ звязковихъ розодранъ, а маршалекъ конфедерацкіи Барановскій при звичайной перорѣ, положилъ бунчукъ конфедерацкіи предъ Гетманомъ Великимъ Короннимъ.

Подъ той же часъ, марта 19, прибылъ ве Львовъ до Гетмана Коронного отъ Хана Крымского посланецъ Мурза Магметча и сказалъ Гетману, же присланъ онъ отъ Хана по указу отъ Порти, и при отданю листа Ханского Гетману говорилъ словесно, персвадуючи Полякомъ, аби мѣли покой зъ Кримомъ и Турками, оглядаючися на руину Украинскую Подолскую и въ воеводствахъ Рускихъ и Волинскомъ и на покутню отъ копить и шабель Крымскихъ предъ тамъ станулюю.— Тотъ же Магметча мурза сказалъ предъ гетманомъ Короннимъ, же розказано отъ Порти дѣлати мостъ на Дунаю у Сакчи для прешествія Солтанского зъ войсками своими на оборону Очакову, пришествія Московского и Козацкого до себе чаявшому и для построенія знову на Днѣпрѣ Казькермена и ивнихъ фортець разореннихъ.

Тотъ же мурза отъ Хана вносилъ до Гетмана Коронного промоцію за Французскимъ княземъ Деконтимъ, аби принять былъ на королевство Полское. Потомъ, марта 30, донесли зъ Кракова въ Малую Росію такіи кгазети, что въ Константинополю повстала было моровое по килкодесять человекъ на день умерщвляющее повѣтре, для чого и Солтанъ Турскій, въ Андриянополю мешкаючи, приберался на войну въ Венгри зъ Цесаремъ, але по утихненю оногo повѣтра, прибавши въ Цариградъ незначе розказалъ сурово, аби флотъ

и армата морская зъ двома окрентами особо великимъ были вскорѣ споряжени и виготовани, якоби тои-жъ весни моглъ виправитися отъ Константинополя кораванъ военній на море Черное, запобѣгаючи Московской и Козацкой импрезѣ, отъ Азова и Казикермена ку Цариграду быти мѣвшой, и стараючи всяко о отобраню назадъ Азова: бо тогдашного времени Турки щастемъ Московскимъ и щастемъ Козацкимъ и непомисленною компанѣю, прошлого лѣта въ Венкгрехъ отправленною, также и неблагополучнимъ на морю противъ Венецовъ поведениемъ, велии были помѣшани и затривожени. Того-жъ часу Солтанъ Турскій, прибывши зъ Андриянополя въ Цариградъ, кгда осматрувалъ флоту своего морского, тогда Капитанъ паша припровадилъ подъ Цариградъ зъ моря Архине лагу сѣмнадцатъ окрентовъ и двенадцатъ ангерѣльскихъ галеръ новоздѣланихъ; учуство время онъ Солтанъ царъ Турекскій, же де тихъ часъ былъ адмѣраломъ, вручилъ коенду надъ флотомъ своимъ на море Черное противъ Москви и Казаковъ, яко зъ реляциі листовой посла Амстердамо-Голлендерского, при Портѣ на тотъ часъ резидовавшего, было о томъ совершенное извѣстіе. Въ тое-жъ время приказано отъ царя Турецкого, аби жида Цариградскіе непремѣнно зложили и до скарбу Солтанского отдали шесть десять тысячей червонихъ золотихъ; иншіе засъ вѣдомости чужоземскіе, яко то Римскіе, Цесарскіе, Французскіе, Венецкіе, Гишпанекіе, Португалскіе, Ангелскіе, и Персидскіе, яко отъ насъ Малоросіянъ далечайшія зде не полагаются.

Марта засъ 31, о виготованю тысячи подводъ зъ повѣта Нѣжинского, для замороженя провіантовъ до Сѣчи и Тавани, писалъ Мазоца до всей старшини Нѣжинской такіи унѣверсалъ свой:

По титулу звичайной Гетманской.

Цяву полковниковѣ наказному Нѣжинскому, обозному

судьи, писаревъ, асауломъ полковимъ, сотникомъ, атаманомъ, и всему старшому и меншому того полку товариству, войтовъ, бурмистрамъ и всякого чина людемъ доброго отъ Господа Бога зичимъ здорова! Можетъ теи Вашмостемъ достатечне вѣдомо, же сихъ лѣтъ для отпрауючоїся войны частокротной, по указу Монаршомъ, въ частихъ всякихъ войсковихъ людахъ переѣздовъ вистатчаючіеся подводи людемъ тяглимъ, зваща у городахъ и селахъ на шляху лежачимъ жючимъ, наддеръ уже уприкрилися и чрезъ тое они неменшую себѣ узнають быти тяжесть и утискъ, а и теперъ таковожъ прикрости имъ сподѣватися, иле кгда по указу Великого Государа нашего, Его Царского Пресвѣтлого Величества, сими часи многое военныхъ припасовъ и хлѣбнихъ запасовъ число на туюжъ военную потребу, якъ до Сѣчи Запорожской, такъ и до города Таванского маеть депровадитися, подъ которое подводъ въ немалъ на тысячу вистатчти надобно будетъ. Ми теи Гетманъ, видачи, же уже во всѣхъ полкахъ люде гуртовими подводами, то на Запорожѣ, то до Таванского города обдѣлялися, а жалѣючи нашимъ усердіемъ гетманскимъ народу посполитого и запобѣгаючи, жеби такимъ налогамъ и многихъ отбуваніемъ подводъ тіе убогіе рейменту нашего люде не были раззоренни и въ конецъ ищищенни, уважалисмо и постановилисмо, абы до запроваженя тихъ виготованнихъ до Сѣчи и Казикермена преречонихъ припасовъ и запасовъ всѣ державци маетностей своихъ въ полку Нѣжинскомъ будучихъ, такъ духовной власти, яко и свѣцкой до тоей же повинности належачіе, для полегкости тимъ упрაცованнимъ людемъ учинили помощь, выданемъ зъ своихъ маетностей подводъ, що слушность кажетъ. А такъ прекладаемъ и пилю Вашмости пане полковнику и всей преречоной старшинѣ приказуемъ, абисте слушній во всѣхъ селахъ подъ державами особними будучихъ учинили порухунокъ: колко въ якомъ селѣ людей тяглихъ винаходится, и по томъ вирахунку, жеби зъ десятка человекъ одна

подвода была назначена и заразъ виготована, такъ где въ селѣ покажется быти людей тяглихъ человекъ сто, то десять подводъ, и если двѣстѣ, то подводъ двадцать было наименовано и написано, а где болшей людей, то и подводъ болше быти повинно, подлугъ сего нашего гетманского приказу; а яко впередъ зайдетъ нашъ ку вамъ указъ, абіе оніе заразъ въ дорогу внизъ рѣки Днѣпра простовали, а можете и сами Вашмость тое уважити, же таковое въ подводахъ вспоможенъе, послілки конечно учинити треба, гдѣжъ если би прійшло таковій немѣрній тяжаръ все однимъ людемъ тяглимъ сего часу отбувати, то конечно-бъ до остатку тяглие люде zostали истомленни, да неподобно, абіе тому видолѣти могли, даемо теди на увагу тое вамъ, албо подводи оніе старайтесь вистатчати такымъ способомъ, отъ всякого десятка человекъ по одной подводѣ, яко вижеі именовано, албо на каждую подводу по десять золотихъ грошей зложити и послати черезъ своихъ людей до Переволочной, где могутъ на тую потребу наймомъ подводи забиртися, о тое вамъ пилю, пилю приказуючи поручаемъ Господу Богу.

Данъ въ Батуринѣ, марта 31 и року 1697.

Прошлого лѣта Іоаникій, архіепископъ горъ Синайскихъ, отъ невѣрныхъ араповъ зѣло стужаемій и утѣсняемій, для испрошенія милостинѣ на окупъ монастырей Синайскихъ, 5000 рублей задѣлжившійся, прислалъ въ Малую Россію и до Гетмана старого архимандрита Кирилла, которій, собравши, что могъ милостинѣ, отехалъ съ нею до Синаю. Архіепископъ тежъ поменевій Іоаникій другого Кирилла, доктора, архимандриту Синайского, сего року для тои-жъ милостинѣ въ Малую Россію приславши, писалъ черезъ него въ мѣсяцю маю до Кочубея, писара енералного войскового, благодарственный такий листь свой:

Юаникій милостію Божією Архієпископъ Святія
горы Синайскія.

Славенѣйшему, правовѣрному и православному началствующему пану Василю великому нотарію Ясневолможного Гетмана и нашего въ Духу Святомъ возлюбленнаго сына радость, миръ и милосердіе отъ Бога вседержителя и Господа нашего Иисуса Христа, отъ святія же Лаври просвѣщеніе, помощь и покровеніе, отъ насъ же молитви, благословеніе и прощеніе! Статечная побожность возношаетъ челоуѣка, и сія вся въ разумъ даруетъ блаженства, всемірная же и до конца уподобляющаяся и славенне въ началѣ возносящая не въ подлѣйшая достоинства, яко же и иннихъ, гдѣ-жъ яко онихъ горъ не есть далечайше, еже во умѣ вмѣстити, теченія Божскаго промишленія егда же тебе собора таковаго единаго прилѣжно достойнѣйшаго, поставити близу, славенне урожоннаго Ясневолможнаго Его Милости пана Гетмана великаго нотарія и секретнаго совѣтника. Славословимъ днесъ, еже во Сионѣ сидящаго Христа отъ нашего архимандрита господина Кирилла старушки слышали, еже ку Богу прилежно и во христіяно-духовенствѣ, еже и во благочестіи своемъ произволеніе мѣете, и ко нашему монастыру, молитви же миръ и благословеніе отъ Святаго Духа за таковую теплую помощь ко вспомоганію, яко же есте, и предъ тимъ любовь свою показали, яко ктиторъ и помощникъ еси нашъ, принялисмо презъ ходатайство ваше великую и богатую милость; и за таковую помощь Благородія Вашего, которую Ясневолможній Его Милость панъ Гетманъ милостиню прислалъ, за которую исповѣдуемъ безсмертную радость ку добродѣтельной любви вашей ко намъ. Ми же долженствующе хощемъ молити въ Троицѣ славимаго Бога, и даруетъ вамъ здравіе, спасеніе, многолѣтствіе въ тишинѣ пребываніе во всею благословенною фамилією дому Вашего, яко новикъ ктиторъвъ, вкупѣ же и все благородіе потомства Вашего,

во упокоеніе душъ и во блаженствѣ преставшихся, поминающе непрестанно. И во мѣсто того старушки архимандрити, еще носилаемъ до Милостей Вашихъ другого нашего архимандриту, имя ему Кирилось докторъ, съ нимъ же и кедиръ Мелхиселекъ, да поклонятся до стопъ ногъ великодержавному и Ясневелможному, и просимъ Вашей милости, пріймете его любовно и ласкавимъ лицемъ, и способствуйте его словомъ и дѣломъ, и что будетъ въ нуждѣ потребного до Ясневелможного Его Милости пана Гетмана. Ми же между вашей добродѣтельной помощи хоцемъ свободитися отъ безчисленнаго долгу и тиранства, которое маемъ отъ Араповъ, должны еси пять тысящъ рублѣй на каждій рокъ воздати, на всякъ часъ труждаемся собрати, а днесь не можемъ, послати для милости межи народъ христіанскій, отъ великой войны яко будучи въ той странѣ великое гоненіе, и самися не знаютъ где подѣти, а намъ що маеть дати. И не где не маемъ надежди и прибѣжища токмо до милости благочестивого и Великого Государя, и до Ясневелможнаго Его Милости пана Гетмана, и ко благородію Вашему, до насъ споможете милостини, что Господь Богъ положить въ сердцахъ вашихъ на вспоможене монастыря святаго, доколя будетъ помощь Божія. Ми же яко долженствуемъ просити во Троици славимаго Бога, да утвердитъ Господь великодержавного Государя, Царя и Пресвѣтлѣйшаго Господина, и благородія вашего, да Господь Богъ воздасть за труды ваша въ Царствіи Своемъ Небесномъ, Господа Бога молимъ, въ вечеръ и по утрѣ за отпушеніе грѣховъ вашихъ и во блажественныхъ и безконечныхъ жизни, где исповѣдывая радость и безконечное его милосердіе, молитвы и милость и наше смиреніе, и всему благословенну палатию вашему, аминь!

Отъ Святія Синайской гори, 1697 мая.

*Благородію Вашему всегдашній ко Богу молитвенникъ
Синайской гори Іоаникій.*

Того-жъ року, по указу Пресвѣтлѣйшаго Государя, Царя Петра Алексѣевича, Гетманъ Мазепа, мѣючи зачати первій и никогда небывалій походъ плавній Днѣпромъ въ Черноє море, для промислу военного надъ Турками, яко повелѣлъ одному войску рейменту своего въ судна водніе по Днѣпру, на рознихъ мѣстахъ виготованнихъ, рушати Днѣпромъ на низъ ку порогу Кодацкому, такъ и самъ зо всѣмъ прочимъ войскомъ козацкимъ землею въ тотъ же походъ рушилъ въ послѣднихъ числахъ мѣсяца мая. А войско Великоросійское отъ Кіева въ суднахъ воднихъ рушило на низъ Днѣпра къ тому-жъ порогу Кодацкому. Новій зась Боярникъ Бѣлогородскій (бо въ прошломъ року Борисъ Петровичъ Шереметовъ отъ воеводства Бѣлогородскаго отставленъ и въ Малтію для воспріятія кавалеріи выправленъ), ближній столникъ и на-мѣстникъ князь Яковъ Ѳеодоровичъ Долгоруковъ, въ тихъ же числахъ мѣсяца мая, рушилъ зъ Бѣлгорода зъ полками пѣхотными и конными Московскими и зъ полками козацкими слободскими для злученія зъ Гетманомъ. А отъ Севска зъ войскомъ Севскаго розряду рушилъ въ тотъ же походъ воевода Севскій князь Лука Ѳеодоровичъ Долгоруковъ. Егда же за рѣкою Орѣллю Гетманъ зъ поменеными князями и воеводами Бѣлогородскимъ и Севскимъ, въ послѣднихъ числахъ мѣсяца іюня, совокупилъ, тогда по общому совѣту для береженія Украины и городовъ слободскихъ отъ нахожденія бусурманскаго zostавленіи войска: воевода Севскій на рѣчце Коломаку, а полковникъ Миргородскій Данило Апостоль, добрій молодець и кавалеръ, съ полкомъ своимъ и изъ инпихъ полковъ зъ наказными полковниками и товариствомъ отъ плавного походу оставленнимъ на вершинѣ рѣчки Орели, зъ таковымъ приказомъ, аби бодрствовалъ на утарчки неприятелскіе и зъ согласіемъ пререченого воеводи Севскаго, давалъ имъ належитій отпоръ; на якое военное дѣло съ подъ Кодаку и унѣверсалъ гетманскій ему полковнику Миргородскому отосланъ, аби полковники наказніи, при немъ zostавленіи зъ

товариствомъ своимъ его во всемъ слухали, которій універсаль такій есть:

По титулу Гетманской.

Ознаймуемъ симъ нашимъ універсаломъ всѣмъ наказнымъ панамъ полковникомъ, отъ военного плавного походу при таборѣ поосталимъ, и всему старшому и меншому зъ ними будущошу войска Его Царского Пресвѣтлаго Величества Запорожскаго товариству, ижъ, отходячи ми Гетманъ зъ войскомъ выборнимъ, по указу Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества, на его монаршую службу въ сей плавній походъ, разсужалисмо и уважали тое, жеби и города Малоросійскіе, въ которыхъ всѣхъ насъ домовки, женніе дѣти найдуются, не безъ обороны найдовалися, знаячи зваща, же непріатели бѣсурмане исконнимъ своимъ поганскимъ обычаемъ не понехають своихъ поганскихъ отпраговати подъ оніе втарчокъ. Прето пана Данила Апостола, полковника Миргородского, зъ его полкомъ зо всего войска видѣливши, приказалисмо ему зъ вами сполне полковниками наказными и товариствомъ, при васъ будучимъ, стояти таборомъ вишей городовъ Орелскихъ, надъ тоєю-жъ рѣчкою Орелью въ пристойномъ мѣсцу. И яко войска Великоросійскіе на Коломаку стоятъ и стояти будутъ при всякой осторожности и готовности до войны непріателемъ отпору, такъ жеби и онъ панъ полковникъ Миргородскій, зъ вами сполне тамъ надъ Орелью до насъ счастливого повороту стоячи, чурую по военному обыкновенію заховалъ чулость и осторожность, стараючися о тое при помочи Божой, аби непріателскіе чамбулы и всякіи ихъ поганскіи купи, якъ подъ Великоросійскіи такъ и подъ Малоросійскіи города на зашщеніе народа не были припущени и овшемъ, аби имъ давано належитій отпоръ. За чимъ шѣти хочемъ и ласкаве приохочаемъ и пилно приказуемъ, абисте ви полковники наказніе и все при васъ будучое товариство заразъ

до домовъ своихъ не уходячи и отъ повинной теперешной служби и жеби не ухляючися въ таковыхъ военныхъ случаяхъ ему пану полковниковъ Миргородскому повиновалися, и зъ нимъ сполне тамъ, где потреба укажетъ, охоче ставали до даваня неприятелемъ отпору, для защиты домовъ, женъ и дѣтей своихъ. А хтоби зъ васъ старшихъ и меншихъ оказывался быти озяблیمъ и непослушнымъ въ такихъ до цѣлости народной стягаючихся дѣлахъ, то такового позволимъ ему пану полковниковъ Миргородскому, намъ не даючи знати, карати безъ фолги. Данъ въ таборѣ подъ Кодакомъ, на Кодацкой Днѣпра сторонѣ, іюля 6 дня, року 1697.

Бо слышно было тое тогда зъ языковъ Татарскихъ, что Ханъ Крымскій, зо всѣми ордами своими для вторгненя въ Малую Росію вышедши зъ Крыму, заставаъ въ всякой готовности въ полю на рѣцѣ Колончаку, тилко надеждаъ того, поколь Гетманъ и Бояринъ зъ войсками отъ предѣловъ своихъ удалятся.

По такомъ устроеніи Гетманъ зъ воеводою Бѣлогородскимъ рушили зъ войсками своими до берега Днѣпрового, где више порога Кодацкого прибывши, начали за Днѣпръ переправоватися, а войска водніе Московскіе и Козацкіе зъ немалою трудностію и ущербомъ себе также судновъ и всякихъ запасовъ преправовалися чрезъ пороги на низъ; за якою преправою обои войска плавніе и земніе не малое время у порога Кодацкого забавити мусѣли; егда же плавное войско всѣ пороги Днѣпровіе преправовалися чрезъ пороги на низъ на низше Волного порога, тогда и земніе войска зъ Гетманомъ и Бояриномъ, зовсѣмъ у пристани Кодацкой, іюля 14, преправившися, рушили тимъ бокомъ внизъ Днѣпра ку помененному-жъ Волному порогу, где 16 іюля прибывши зарезъ начали зъ обозу земного въ судна водніе збиратися, для которого убираняся еше и тамъ забавилъся двой зъ пять. Въ тихъ днехъ получивши Гетманъ вѣдомость,

что бояринъ Шенинъ, разоренній Азовъ знову здѣлавши и добре уфортификовавши и президіумъ значное въ немъ оставивши, поворочалъ до дому зъ войсками Московскими, писалъ до него листъ свой, просячи и предлагаючи ему, аби, для охранененія держави Російской, не поспѣшаючи на Москву, удержался на Волуйкахъ до часу слушного, поневажъ войска преречоніи зъ воеводою Севскимъ и полковникомъ Миргородскимъ zostавленни не доволни были до даня отпору Ханскому нашествію. Якій листъ Гетманскій до Шенина такся въ себе мѣтъ:

«Писалъ я предъ смѣ до Вашей Велможности, доносячи тое въ якую пору, по указу Великого Государа нашего, Его Царского Пресвѣтлого Величества, въ сію военную зъ войскомъ Его-жъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскимъ рушился дорогу, а теперъ тое подаю Вашей Велможности во извѣщеніе, же, имѣючи я Гетманъ зъ войскомъ моимъ тщательное въ томъ военномъ походѣ поспѣшеніе и, пришедши въ злученся зъ ближнимъ столникомъ и воеводою Бѣлогородского розряду и намѣстникомъ Велико-Пермскимъ, Его Милости княземъ Яковомъ Федоровичемъ Долгоруковымъ и зъ войсками Его Царского Пресвѣтлого Величества Велико-російскими при немъ булучими, приспѣлисмо уже не теперъ до берега Днѣпрового и пристани Кодацкой, где на сегобочную Кіевскую Днѣпра сторону зъ таборами переправуючися, немало въ поспѣху своемъ мѣшкоти дознати мусѣлимо, а особливе войско, якъ Велико-російское такъ и Мало-російское, судна водніи на низъ чрезъ пороги Днѣпровіи переправуючое, не тилко много и неудобносказуемой дознало въ томъ забави, праці и трудости при значномъ небезпеченствѣ, але много его тамъ и надвередялося, немало суденъ порозбивало, и оружія и хлѣбнихъ запасовъ оттопило множество».

«Нинѣ убо всецѣлюю помощію Божією яко я Гетманъ зъ преречонимъ ближнимъ столникомъ и зъ войсками, при

насъ будучими, по тихъ многихъ трудностяхъ и забѣвахъ, приспѣлисмо на низъ пороговъ зъ таборами до отряднихъ мѣстцъ, где и войско въ суднахъ воднихъ будущее чрезъ многіе оніе Днѣпровіи, явное въ переходѣ препятіе показуючіи переправившися пороги, пришло зъ нами въ злученіе, а тамъ ставши на пространной и жаднихъ препятій въ собѣ немающей Днѣпровой водѣ. Тутъ яко я Гетманъ, такъ и Его Милость столникъ и воевода, и всѣ Московскіи водніи судна зъ выборними Его Царского Пресвѣтлого Величества ратными Великоросійскими и Малоросійскими войсками, и стараемся, при той же Всемогущей помощи Божественной, на низъ реки Денпра ку Черному морю, для чиненя военныхъ промысловъ, исполняячи премоужній монаршіи намъ засланній указъ, и неотложно чинячи нашу въ томъ новомъ плавномъ походѣ належитую Его Царскому Пресвѣтлому Величеству службу. А же увѣдомилисмося о томъ, же Ваша Велиможность зъ Его Царского Пресвѣтлого Величества войсками при себѣ будучими, чинимъ свое съ подѣ Азова назадъ щасливое возвращеніе, теде отзиваюся зъ умислу чрезъ сей листъ зъ зичливымъ моимъ до Вашей Велиможности поклономъ, и прошу велце, абисъ Ваша Велиможность зъ войсками оними, не спѣшачи внутрь краевъ Російскихъ, изволилъ удержатися въ мѣстцахъ Украинскихъ на Волуїцѣ для охраненія богохранимой держави, Православного царства Російскаго, отъ приходовъ военныхъ непріятелскихъ, ибо мы яко зъ многихъ языковъ бесурманскихъ, въ сихъ недавнихъ числахъ въ руки наши попавшихъ, такъ изъ выходцовъ имѣемъ о томъ неложніи подлинніи вѣдомости, что Ханъ Кримскій, во многомъ числѣ силъ своихъ поганскихъ зобравшійся на сей бокъ Перекопу, на Каланчакъ вишедши, таковое мѣтеъ свое злое умишленіе и предсезяте, же скоро услышитъ о нашемъ въ нижніи реки Днѣпра мѣстца плавнимъ походомъ приходъ и отъ своихъ границъ отдаленюся, то заразъ зо всѣми оними, на поготовости при себѣ будучими,

поганскими силами хочеть приходити войною подъ города Великоросійскіи и Малоросійскіи, и чинити свои поганскіи военіи промисли зъ продолженіемъ (чого ему учинити не допоможи Господи Боже!). Любо теди яко отъ мене Гетмана оставленъ есть на вершинахъ рѣчки Орели полковникъ Миргородскій зъ полкомъ его и зъ остаткомъ войска ишихъ полковъ, и приказано ему отъ мене чинити всякую осторожность и давати отпоръ прихожимъ непріятелемъ, такъ зъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Севского розряду людинъ сталъ для того-жъ дѣла на Коломаку князь Лука Федоровичъ Долгоруковъ; еднакъ не довольно у нихъ на тоє сили, аби могли отперти потужніи Хана Крымского и зъ ордами наступства. Прето повторяя прошу я Вашей Велможности, дабы Ваша Велможность изволилъ зъ войсками, при себѣ будущими, при чергѣ Украинской удержатися, для постраху и для отпору онымъ Креста непріятелей учинишь тоє Ваша Велможность, къ великому принодобанію и благоугожденію монаршой Великого Государа нашего Его Царского Величества воцѣ, и къ охраненію православныхъ христіанскихъ народовъ, что можетъ быти Вашей Велможности предъ Господомъ Богомъ и предъ Великимъ Государемъ полезно. Писанъ ниже Волного порога, року 1697, іюля 18».

По виправѣ того-жъ листа, убравшися Гетманъ и воевода Бѣлгородскій князь Яковъ Долгоруковъ въ суда водніе, іюля 20, о полднѣ рушили отъ порогу Волного и отъ Кочкаса плавнимъ походомъ внизъ рѣки Днѣпра ку Сѣчи Запорожской и далей ку Казикермену. При якомъ рушенію килкокротъ на всѣхъ судахъ водныхъ зъ арматъ и дробного оружія випалено; на земли зась зъ обозомъ оставленъ наказнимъ Гетманомъ Леонтій Свѣчка, полковникъ Лубенскій, зъ такимъ ординансомъ, аби отъ Волного порогу нижше перейшолъ въ Томаковку, тамъ знайдовался таборомъ до далшого указу албо повороту гетманского знизу плавнимъ шествіемъ, а сестренцу своему Ивану Обѣдовскому зъ ком-

панѣями зъ княземъ Юріємъ Четвертинскимъ и зъ дворянами своими гетманскими килко тисячъ приказалъ Гетманъ подемъ простовати неоподаль Днѣпра ажъ ку Казикермену, якожь такъ и сталося. Въ походѣ томъ плавномъ кожного дня ставаючи на ночь и въ ранцѣ рушаючи зъ пушокъ и мушкетовъ (не знаю для чого) по всѣхъ судахъ стрѣляно. Третього дня, то есть, іюля 22, Гетманъ стануль отъ Волного порога противъ Сѣчи Запорожской на обѣдъ, где наказній Атаманъ Кошовій (бо уже власній Кошовій Атаманъ Григорій Яковенко найдовался зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ въ плавномъ походѣ около Казикермена), зъ многимъ товариствомъ приплинувши въ лоткахъ, привиталъ Гетмана и, отъ него доводно утраткованій зоставши, отгѣхалъ до Сѣчи. Гетманъ зась, зъ воеводою отъ Сѣчи рушивши, іюля 25 стануль подъ Казикерменомъ въ день недѣльній на обѣдъ, где Гетманъ Кошовій преречоній, зо всѣмъ войскомъ своимъ въ лоткахъ на Днѣпру Гетмана привитавши, велѣлъ выпалити зо всѣхъ мушкетовъ; отъ которой пальби помрачился былъ воздухъ, хочай и слонце свѣтило, и долго по надъ Днѣпромъ тумани стояли. Того-жь дня и Обѣдовскій зъ своимъ таборцемъ и войскомъ прибылъ землею подъ Казикерменъ и стануль близко Казикермена въ шанцахъ козацкихъ прежнихъ, тогда когда Казикерменъ былъ пустъ и розваленъ, тилко въ Таванѣ отъ самого початку завоеванія войско Московское и Козацкое знайдовалося. Станувши прето Гетманъ и воевода суднами до Днѣпру и берегахъ его тамошнихъ мислили и совѣтовали часто, якъ би отъ Казикермена на низъ плавнимъ походомъ ку Чорному морю рушити и военній промисль на немъ учинити, но зъ язиковъ бѣсурманскихъ певную получивши вѣдомость, что флотъ Турецкій Цариградскій (о которомъ вишей въ газетахъ Полскихъ наменилось) на Чорномъ морю для стражи отъ войскъ нашихъ обрѣтається, не посмѣли намѣренного плавного ко морю Чорному походу зачинати, але подъ Казикерменомъ задержавшися, въ пятокъ, іюля 30, въ городку

Таванскомъ по молебнѣ и водосвятіи заложили около старого городка Таванского новій обширній городъ зъ великими роскати, для котораго строенія, зъ нѣмцемъ инжинеромъ былъ нарочно присланъ съ Москви Думный дворянинъ Василій Борисовичъ Бухвостовъ. Того-жъ дня орди Кримскіе до Асламъ-Кермену прибыли, а на другій день, іюля 31, и самъ Ханъ зо всѣми ордами, также зъ обозомъ, арматами и янчарами, до того-жъ Асламъ-Кермену прибывши, стануль наметами по степу и надъ рѣчкою Конскою внизъ Асламъ-Кермена, а подѣлавши шанци по надъ Конскою и заведши въ нихъ янчаровъ зъ пушками арматами, началъ чрезъ Конскую добувати на островѣ Таванскомъ замку старого Шангеря, або Муберекъ Кермена, въ которомъ находовалося войско наше Московское и Козацкое. А Запорожци зъ Кошовимъ своимъ Атаманомъ находовалися низше Казикермена въ лоткахъ своихъ више козацкои голови. Августа 2, на сходѣ слонца, часть значная орди Бѣлогородской вдарила нечаянно подъ Казикерменъ на таборецъ Обѣдовского и, занявши подъ нимъ нѣщось коней, уступила назадъ въ поле; въ тмъ часѣ Обѣдовскій, прибравшия якъ належитъ до войны, побѣгль на судно водное до Гетмана для позволенія и совѣта якъ тамъ поступити, а компанія зъ княземъ Четвертинскимъ, зъ дворянами и слуга его, неразсмотрѣвши куда Обѣдовскій скочилъ, разумѣючи, що въ поле за ордою, и сами тудажъ въ поле за ордою погнались, нечаяючи отъ неи зрадливыхъ засадокъ. Уводила орда нашихъ въ поле за собою колко было потреба, а наши неразсмотрительно за нею угонилися; егда же приспѣ имъ время однимъ невольничную, а другимъ смертную испити чашу, тогда внезапно сила орди зъ одной нашихъ въ очи, а другой зъ заду зъ долинь вибухнуло, и такъ по смотрѣнію Божію заразъ въ нашихъ зломивши погнали на шабляхъ до обозу подъ Казикерменъ, а другіи переймаючи рубали и кололи и ажъ въ самій таборецъ гнали; въ якомъ разѣ живцемъ взяли князя Четвер-

тинскаго, Стефановича канцеляристу, а зъ дворянъ Витвицкаго, Михайловскаго, Шулгу, Галецу и Козловскаго, покоеваго гетманскаго Барановскаго, слугъ Обѣдовскаго трехъ, а зъ компанѣи иныхъ живцемъ взято и порубано: Григорія асаула компанѣйскаго, Рожанскаго сотника Гоголевскаго, Кирила Воронежскаго товарища бунчуковаго и многихъ компанѣйцовъ. Подпадала таяжъ Бѣлогородская орда послѣ того щастя своего и прочихъ дней подъ таборецъ Обѣдовскаго, але уже не виманила нашихъ зъ него за собою въ поле тилко подъ таборцемъ охотники наши на поединокъ виѣздили и зъ нею по троху встиралося. Гетманъ зась, уваживши потимъ, що для одинскихъ Бѣлогородскихъ силъ нельзя нашимъ компанѣямъ въ малолюдствѣи и на пашу зъ конми отъ таборцу удалитися, отправилъ ротмистра Ростовскаго зъ его и зъ иными компанѣями и зо всѣми конми таборца Обѣдовскаго до великаго табору, що зъ Свѣчкою, полковникомъ Лубенскимъ, знайдовалися въ Томаковцѣ, а Обѣдовскій зъ иными людьми взялъ до себе на судна водня. Августа 11 изъ низу Казикермена зъ вишною Кодацкой голови Атаманъ Кошовій далъ знати Гетману, что въ многихъ суднахъ воднихъ войско Турецкое плыветь въ гору Днѣпра ку Казикермену, зъ якою вѣдомости во всѣхъ войскахъ нашихъ не меншій уродился страхъ, для котораго Гетманъ, приболшаючи къ себѣ войска, послалъ въ сотнѣ Орелскіе ординансъ, аби къ нему вскорѣ подъ Казикермень прибували чрезъ такій унѣверсалъ:

По звичайной титлѣ Гетманской.

Вамъ паномъ сотникамъ Орелскимъ меновите Дригавскому, Китайгородскому, Орелскому, Маяцкому и Нефорощанскому, зо всѣмъ вашимъ товариствомъ добраго узичивши здоровья, сямъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, вжъ прибившихъ насъ зъ войскомъ подъ Таванскій городъ и подъ

Казикермень споткали неприятели бесурмане, и маемъ зъ ними уставичній бой; указуетъ теде того пилная потреба, абы войска за нами позосталіе подъ Казикермень прибували, яко теде приказалисмо панамъ полковникамъ Гадыцкому и Лубенскому зъ таборами найскорѣй до насъ подъ Казикермень прибувати; такъ и вамъ такий нашъ Гетманскій засилаемъ указъ, аби есте заразъ зо всѣмъ сотенъ вашихъ товариствомъ, взявши на мѣсяць еденъ борошна, днемъ и ночью, скорѣй сюда подъ Казикермень чинили поспѣхъ, а маете оній чинити такъ скоро, жебисте, спостигнувши пановъ полковниковъ Гадыцкого и Лубенского, сполне зъ ними на мѣсце вишрѣченное простовали; а еслибисте не могли онихъ постигнути, теде тимъ же трактомъ, которій оніе зъ таборами до насъ идучи уторують, тримаючися берега Днѣпрового, а якъ найскорѣй и найпилнѣй поспѣшали, заховуючи въ себе пилную и чудую въ той дорозѣ осторожность. За чимъ мѣти пилно хочемъ и сурово приказуемъ, аби жаденъ таковому указовѣ нашему не былъ опречнимъ; а если би хто оній легце себѣ важилъ не послухавъ и ухлявся тоей войсковою служби, такового упоминаемъ зъ тимъ докладомъ, же срогое и неотмѣнное войсковое на горлѣ отнесетъ каране, той теде волѣ нашої, аби жаденъ не спротивлялся и повторе пилно и пилно васъ упоминаемъ и приказуемъ. Данъ зъ полъ Казикермена, августа 10, року 1697.»

Тоеи-жъ ночи зане якось мечтанія въ войску нашомъ плавномъ уродилса былъ страхъ и смятеніе, и гласъ тривожиій чрезъ тремби випущенъ баше, занеже издавалоса, якоби судна Турецкіе идуть въ гору Днѣпромъ ку намъ, для чого тую ноць переночовавши, всѣ болшіе водніе судна наши фуркати и, далѣй отъ береговъ Днѣпровихъ уступивши, стали на якорахъ по всемъ Днѣпру, а меншіи судна непременно по берегахъ знайдовалися. Августа зась 11 на низу Васялю албо и далей отъ Казикермена явилися на Днѣпрѣ

судна водніе Турецкіє и нѣзъ тридцати штукъ вицалено; а наше войско всѣ днѣ прешліє зъ великимъ поспѣшеніємъ городъ Таванскій будовали и доканчивали, которого Гетманъ и воевода малъ не щодня осматрували и доканчувати приказивали. Намѣреваючи и сами по доконченю оногo назадъ плавнимъ походомъ въ гору Днѣпра повернути, уходячи далшого небезпеченства отъ ненрїятелей бесурманъ, щоденне зъ Криму коло Аслама городка, а на Днѣпрѣ отъ Очакова примножавшихся.

А такъ отъ заложення нового болшого городка Таванского, іюля 30, до августа 12, чили 15, городъ оній Таванскій зъ болшими по килконадцять штукъ армать, на себѣ вмѣщающимъ, роскатаній зосталъ зо всѣмъ зооруженъ и доконченъ, ровами глубокими и широкими и стѣнами ненизкими каменними, дерновими и земляними обведеній и по стѣнахъ кошами землею напоиенними обставленій. По доконченю зась того Таванского города князь Долгоруковъ зоставилъ отъ себе часть певную пѣхоти Московской и надъ ними зоставилъ тамъ же комендантомъ пререченогo думного дворянина Василя Борисовича Бухвостова, оставивши ему тамъ же многіє харчевіє всякіє запаси и военніє припаси. А Гетманъ отъ себе зоставилъ тожъ певную часть войска городского пѣшого зо всѣхъ полковъ комендерованного и Атамана Кошового Григорія Яковенка зъ тысячею, чи и болше Запорожцовъ. Особно тежъ въ пустомъ и ненаправленомъ Казикерменѣ оставилъ Гетманъ на тысячу козаконъ зъ полковъ комендированнихъ при наказномъ полковнику Нѣжинскомъ доброму молодцу Левку Шрамченку, сотнику Олишевскому и полковника Серлудкаго Лукана Шульгу зъ полкомъ его въ томъ же Казикерменѣ оставилъ, узапасивши ихъ доволно борошенними военними запасами и приказавши имъ единодушно Запорожцами чинити отпоръ мужественній бѣсурманскимъ подъ Таванъ и Казикерменъ наступленіямъ.

По такомъ дѣянїи и устроєнїи Тованскомъ и Казикер-

менскомъ Гетманъ и Воевода князь Долгорукій, августа 15 чили 16, по захожденіи солнечномъ, аки зъ боязнію утѣкаючи рушили отъ Тавани въ гору Днѣпра, всѣми суднами водними, за наступившую тежъ тогда темною ноцію дознали трудности и въ судахъ воднихъ по Днѣпру замѣшанини купно же и смятенія. Тоеи-жъ ночи заразъ изъ городка Шинкиѣрея чрезъ Конскую до Буваного войско наше уступило до новой крѣпости Таванской. А переночовавши когда земній и водній непріятель бѣсурмане увидѣли явно отшествія войскъ нашихъ отъ Тавани и Казикермена, тогда заразъ всѣ на островъ Таванскій зъ степу Крымского чрезъ рѣчку Конскую перебравшись и суда Турецкіе водніе Днѣпромъ и Конскою, въ гору рушивши, къ Таванѣ приблизилися, и зъ судовъ висѣдши, а на двое роздѣлявшися почали отъ того дня Таванѣ и Казикермена дивно и ноцно зъ арматъ и мортировъ и дробнихъ янчарокъ добувати, штурми чинити и мины подводити, обераючи и отъ нашихъ войскъ за приводомъ найбарзѣй Запорозскимъ неподлій встрентъ на свою погибель. Въ якомъ около Тавани и Казикермена военномъ промислѣ бѣсурмане, до пяти недѣль замешкавши и ничого помисльного не вскуравши, тилко много войска своего и значнихъ начальниковъ тамъ потративши уступили зо встидомъ отъ Таванѣ и Казикермена назадъ во свояси. О чомъ я болше не описуючи полагаю zde о всемъ томъ повѣсть Юрія Мултянина, зъ войска водного Турецкого, зъ подъ коменди паша Дорвѣшъ Ахмета, зъ подъ Тавани до Цариграда плинувшаго, утеклого и до Тавани прибылого, а зъ Таванѣ въ Батурицъ присланного и, ноеврія 30, въ канцеляріи войскової сичевую повѣсть свою сказавшаго:

Тотъ Молтянинъ повѣдается родомъ зъ Расоватъ зъ узаву Силистрійского, отца, мати, а нѣ жени не маєтъ.

Служилъ зъ охоти своей за грошѣ на суднѣ Дорвѣшъ Ахметовѣ пашѣ, которій подъ Азовомъ суднами будучи зъ другомъ Али Пашею, которій зъ войскомъ своимъ землею

до него прійшоць, и построили городокъ на Кубани. Въ томъ новопостроенномъ городку zostавили тѣ Пашѣ пѣхоти чело-вѣка двѣстѣ тихъ, которіе зъ осады Азовской вѣшли, и Татаръ зтолкожь при томъ городку покинули. А въ томъ городку армать желѣзныхъ дванадцать штукъ, а шесть та-кихъ, шо шротомъ стрѣляютъ zostавили.

Сказуеть, же Юсупъ и Кечи-Пашѣ, подъ Таванню будучи, писали до вишпомененныхъ Дервѣшъ Ахмета Пашѣ и до Серескера Али-Пашѣ, абы чимъ рихлѣй подъ Таванъ до нихъ зъ войсками прибували, ознаймуючи, же барзо снадно возмутъ въ свою область городки и всѣши силами натомся засажали: мовячи, же въ Таванскомъ городѣ не машъ болше войска козацкаго надъ двѣ тысячѣ, именуючи, кгдажь инши поутѣкали до домовъ; леть гди на ихъ прекладанье поме-ненни Дервѣшъ Ахметъ Сераскеръ Али-Пашѣ подъ Таванъ пришли зъ войсками одинъ чрезъ Кримъ землею, а другій около Криму водою омиллися на своей надѣи.

Бо кгда взяли городъ Таванъ и Казикермень въ облеженье, и чрезъ пять недѣль оній добували, чинячи волни три присту-пи и подкопи до Таванѣ, а два до Казикермана, стратили въ тихъ приступахъ войска своего Турецкаго шесть тысячей зъ лишкомъ въ трупъ положеннимъ, опручь раннихъ, межи которими трохъ значнихъ началнихъ Турецкихъ капитановъ, именно: Емеръ, Агметъ, Ибраимъ забито.

Катаргъ было Турецкихъ подъ Таванемъ и Казикерме-немъ двадцать двѣ, дванадцять бейскихъ, и каждой катарги паномъ былъ Бей и своихъ неволниковъ въ ней мѣлъ куп-леннихъ до работи и всякии припаси военнии.

Самого засъ Солтана катаргъ десять, въ каждой катаргѣ якъ въ солтанскихъ, такъ и бейскихъ было людей до битви, опрочъ неволниковъ до работи лопатной належнихъ, по под-тораста челоуѣка albo и болше: армать опрочъ ручной стрѣлби въ килку по одинадцать, а въ другихъ по десять, по шесть штукъ катаргахъ, а особно кгалеть було пятнад-

цять, межи которими кгалетами двѣ кгалетъ было великихъ, а людей въ нихъ было человекъ по двѣстѣ тридцать, арматъ въ передѣ по три великихъ, а четвертая назадѣ що шротомъ кидаетъ.

Фуркатъ зъ иншими суднами водними было зъ сорокъ, опрочъ малихъ чолновъ.

А такъ на тихъ всѣхъ суднахъ арматъ штукъ было болше двохъ сотъ, межи которими было много такихъ, що мѣли кулѣ въ дванадцать, одинадцать по пяти и по шести окъ. Всего войска Турецкого именуеть було подѣ Таваню и Казикерменомъ на тысячей пятьдесятъ: одни въ шанцахъ, другіи на суднахъ, третіи при наметахъ и Ханъ чрезъ ввесь часъ найдовался зо всѣми ордами.

Было у непріятелей такое поганское намѣреніе, же, по тихъ до города Таванского и Казикермена приступахъ валнихъ чивеннихъ, еще замышляли килко день добувати и подкопъ; южъ готовали и валъ точили, и на остатній приступъ всѣ силы свои поганскіе приспособляли. А въ тихъ часѣхъ орда Бѣлогородская дала знати, же войска свѣжо гоеударскіе на посилкъ облеженцомъ въ Таванѣ на семь тысящей албо болшѣ идуть; чого они побоявшися покинули подкопъ робити и арматъ зъ шанцовъ повитягавши зо всѣми своими поганскими силами въ ночи одійшло прочъ. А потомъ и сторѣжа ихъ водная Турецкая, горѣ тихъ городовъ о килко миль будучая, дала имъ знать, же тое войско отъ Сѣчи водою къ Таванѣ рушилося.

Повѣдаеть и тое, же межи Пашами чувати было такіи поголоски, нжъ скоро весна покажется, теди заразы мають приходити Турецкіе войска Тавани добувати конечне.

Если зась тии Пашѣ, которіи теперь зъ войсками подѣ Казикерменомъ були, чи иншіе на пришлое лѣто будутъ приходити, того не знаеть.

Тое талко твердитъ, же Юсупъ-Паша на зиму маеть ити до Очакова зъ войскомъ своимъ: Али-Паша до Кефи,

Дервѣшъ Ахметъ къ Кечѣ-Пашѣ зъ судомъ до Цариграда, а то найбарзѣй для отправленя суденъ, для которыхъ snadно вшелякіе припаси въ Царигородѣ обискатися могутъ.

О Султанѣ Турскомъ, сказуеть, ижъ вѣдомости такімъ пришли були трома днями передъ утечкою ихъ зъ подѣ Таванѣ, же Солтанъ Турскій на войнѣ бувъ и битва валная зъ Нѣмецкими войсками була, въ которой десять тысячей войска Турецкого згинуло; самого вейзѣра великого ранено, Пашу значного, именно Мисѣръ Ліовлю забито и чотирохъ пашовъ чи взято, чи забито не знаеть самъ зазь Солтанъ ледви утѣкъ живо.

Тожъ повѣдаеть и во всемъ згажається зъ первымъ и другій язикъ, именемъ Муса Турчинъ, которій подѣ Очаковомъ и Казикерменомъ въ тую пору Турки зъ подѣ Казикермена уступили. По отшествіи Турецкомъ отъ Тавани, кгда принесена Гетману въ Батуринѣ вѣдомость, же неприятели бѣсурмане зъ великимъ ущербкомъ повернули во свояси, тогда Гетманъ со всею старшиною утѣшился, яко Богъ Всемогущій не допустилъ бѣсурманомъ триумфовати тогда надъ христіянами, за що Ему-жѣ Творцу должное всегда отдавано отъ всѣхъ благодареніе православнихъ христіянъ. А Гетманъ зъ Бояриномъ въ гори Днѣпра до Томаковки, где обозъ зъ полковникомъ Лубенскимъ знайдовался, прибывши, въз суденъ воднихъ на землю вѣсѣдши, суда всѣ великіи и маліи отпустили въ гору, ажъ до Сѣчи Запорозской, и велѣли оніе вручити въ дозоръ Запорозцамъ, и, о всемъ тогдашномъ поведеніи обявляючи, Гетманъ писалъ на Москву зъ Томаковки; а сами таборами рушили въ гору до пристани Кодацкой, где, августа 30, прибувши начали заразъ Днѣпръ преправовати и оттоль знову Гетманъ о тогдашномъ поведеніи о Запорозцахъ и о виданю имъ денегъ зъ скарбу войскового, также о непослушенствѣ ихъ, и о затыгахъ въ Польшу, августа 31, писалъ на Москву до Великого Государа таковую свою грамоту:

«Повернувшись ми, обще зъ ближнимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества бояриномъ и воеводою Бѣлогородскимъ и намѣсникомъ Великопермскимъ княземъ Яковомъ Федоровичемъ Долгоруковымъ, зъ плавного походу, зъ подѣ Таванского города, въ табори наши надѣ Томаковку, писалисмо къ Вамъ Великому Государу, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, чрезѣ почту доносячи покорне о всякихъ поведеніяхъ, где доложилисмо и тое, что при отходѣ нашомъ оттоль зъ подѣ Таванска, певнимъ уговоромъ нашимъ, напомнимъ и предложеніемъ оставилисмо тамъ подѣ городомъ Таванскимъ Запорожцовъ Яковенка Атамана Кошоваго зъ товариствомъ въ тысячи или болшѣ человѣкъ, приказавши имъ преможнимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указомъ, аби они въ помощь Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества ратнимъ Великоросійскимъ людемъ, въ томъ новомъ Таванскомъ городѣ, для обороны оного, отъ насъ оставленнымъ, чрезѣ недѣль килко забавившися чинили зъ стороны своей надѣ непріатели промислѣ, сколько способу и сили станеть; для чого и грошей, опрочѣ нашихъ прежнихъ дачей, далисмо имъ при отходѣ нашомъ 2000 золотихъ, а потомъ опять зъ тихъ обозовъ отъ урочища Томаковки направивши зъ подѣ рейментовъ нашихъ, на помощь тимъ въ новомъ Таванскомъ городѣ зостающимъ ратнимъ вашимъ монаршимъ людемъ, певную часть войска; писалисмо до его Атамана Кошоваго и до всего при немъ будучого товариства, горячо упоминаючи, жеби они яко тимъ военнимъ до Тавани посилающимъ людемъ были до въ проваженныя ихъ въ тотъ городъ поводомъ и помощію, такъ и сами въ чуломъ и чирствомъ находавалися противъ онихъ непріателей подвизѣ и промислѣ, и конечно не отмовлялися тамъ неотходно быти до отходу оттоль тихъ непріателей, обѣцуючи имъ за тіа поднятія въ воннихъ окказіяхъ труди особливую грошовую дачу. О чомъ якій писалемъ до нихъ листъ, того списокъ посилаю нинѣ въ приказъ Малія Россія, а теперъ надѣ мое

сподѣванье такую мнѣ зъ Сѣчи принесенно вѣдомость, что тѣи Запорожци, подѣ Таванскимъ городомъ отъ насъ оставленіе, недодержавши того своего слова, которое прирекли намъ чрезъ время тамъ въ промыслахъ военныхъ прожити, зъ побудки неспокойныхъ головъ межи собою будущихъ, взяли недобротство противъ того своего Кошового Атамана и, отказавши ему послушенство, всѣ возвратились до Сѣчи, где всецѣло отъ него урядъ атаманства одобрали, а наставили собѣ нового атамана асаула своего бывшаго, человека до того уряду неприличного, и жадной значности и заслуги тамъ въ Сѣчи межи ними немающаго

Я теди Гетманъ писалемъ зъ сей дороги до наказного полковника Лубенского, якогосмо виправили до Таванѣ, аби онъ ихъ Запорожцовъ Вашимъ монаршимъ указомъ и молихъ гетманскимъ словомъ всѣхъ ихъ Запорожцовъ сурово упоминалъ, чтобъ они безъ жадной отмови туда къ Таванскому городу ишли и якъ людей отъ насъ посланныхъ въ городъ впровадити, такъ и сами надъ неприятелими промышляти старались, що щадячи собѣ на далшій часъ вашу Царского Пресвѣтлого Величества милость, которая всегда ихъ спомогаетъ и виживляетъ. А тутъ же и о семъ покорственно Вамъ великому Государю доношу, же зъ стороны заграничной, внеслася въ Сѣчь Запорожскую нѣкаясь обмана на службу Запорожцовъ взываючая, по якой оманчливо побудцѣ сего лѣта еще зъ весни двѣ ватаги товариства ихъ, одна пѣшая зъ ватагомъ, прозиваемимъ Морозомъ Каневскимъ въ чотириста человекъ, а другая конная зъ Морозомъ, бывшимъ атаманомъ Кошовимъ въ семдесятъ человекъ, поишли въ Полщу, а нинѣ, яко мнѣ донесенно, нѣякійсь кравецъ Шкуринского куреня прибираетъ собѣ ватагу, хотячи въ туюжь Полскую ити дорогу. И я Гетманъ по должности уряду моего, яко словесно атамана наказного Кошового зъ иными атаманами куренными и зъ товариствомъ на стрѣчи у мене будущихъ упоминаемъ, аби таковыхъ сваволя была

завстягнена, такъ и чрезъ листъ мой ганялемъ ихъ въ той мѣре непорядокъ, и приказалемъ своволнихъ отъ того замислу завстягати. Зъ которимъ то листомъ моимъ послалемъ до Сѣчи войскового енералного хоружого Евфима Лизоуба и сотника Конотопского Феодора Кандибу, передъ которыми они Запорожцѣ вимовлялися, же будто теперъ у нихъ въ Сѣчи нѣтъ жадного такого товариша, которій би туда въ Полщу на службу ходити хотѣлъ. А любо мало зъ нихъ Запорожцовъ чинится службы и таковин, яко вишней положилось, походятъ нерадѣнія, однакъ я занобѣгаючи тому, жебы они не оттергнулись отъ Вашей Великого Государа монаршей Милости, поступилемъ зъ ними ласкаве: на приходѣ моемъ зъ войскомъ плавнимъ походомъ одослаемъ имъ чрезъ руки полковника Чернѣговского три тысячи золотихъ, а самъ, прибавши до Таванѣ, далемъ имъ двѣ тысячи, яко вишней положилось, а на отходѣ тысячу золотихъ, а тутъ до Сѣчи чрезъ преречонихъ хоружого енералного и сотника Конотопского одослаемъ тысячу золотихъ грошей и на каждого атамана по сукну тузинку на жупани, а еще и падо грошей имъ дати обѣщалисмо, если при Таванѣ найдоватися будутъ. Якіе видатки много скарбцу убогому войсковому учинили убитку. Якіе теде въ передъ ихъ поступки въ службѣ Вашей Монаршой не послушенства являтися будутъ, о томъ долженъ есмь донести Вамъ Великому Государю Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, Его же при семъ премилосердной Монаршой отдаюсь благостинѣ.

Зъ обозу отъ переходу Кодацкого,
августа 31, року 1697.

При такой въ Россіи нашей и войскахъ Російскихъ дѣянїяхъ и поведенїяхъ, въ Полщѣ Сенаторове и Рѣчъ-Посполитая промышляли о избранїи Короля нового на мѣстце покойного увѣятолюбца Собеского, и такъ чрезъ цѣлоготомъ 3.

днщное время и вѣщше, по многихъ въ томъ избраніи кон-
троверсіяхъ и несогласіяхъ (бо едни, яко и врежде написа-
лось, промовали на королевство Полское зъ Франціи князя
Деконтога, зъ Литви Сапѣга воевода Виленскій и Гетманъ
Великій Краковскій, секретарь Великій Коронній о корону
стояли. Потоцкій промовалъ королевича Якуба Собеского,
Гетманъ Великій Коронній—королевича Александра, албо
Князя Баварского и инни желали Князя и Електора Сак-
сонскаго. Цесарь промовалъ енералиссима своего князя де-
Баденъ, или князя Баварского; также и князь Лотарингги
о тую-жъ старался корону поступаючи Полякомъ миліони
за уложениемъ въ тое елекціалное дѣло Пресвѣтѣйшого
монархи нашего Петра Алексѣевича избранъ, и мѣсяца сеп-
теврія 15 коронованъ на Королевство Полское Князь и
Електоръ Саксонскій Фридерикъ Августъ, двѣдцать семъ
лѣтъ вѣку своего вмущій, подъ такою кондиціею, что секту
Лютеранскую долженъ отринуть, а Римскую вѣру пріяти;
якожъ такъ еще предъ избраніемъ своимъ на королевство
учинилъ.

Прежде того избранія оиъ Августъ прислалъ посла
своего до Сенаторовъ и Рѣчи Посполитой Полской зъ та-
кими пропозиціями, якіе тутъ предлагаются.

***Propozycyie do Naiasnieyszey Rzeczy Po-
spolitey od nowego Kandydata Naiasniej-
szego Xiążęcia Imci Awgusta Elektora
Saskiego, przez Imci pana Ablegata Extra-
ordynaryjnego (z zupełną y wszelką ple-
nipotencyą) ordynowanego podane.***

1. Starożytna naiasnieyszego Domu Saskiego zacność starożytnych wślawiona wieków, y teraznieyszych niezerwana wieków, chwalebna czasow z naypierwszemi w Europie Domami w równi celująca obazyrnej nieporzebuie delineacyey, bo w szczęściu Cesarzach Rzymskich, z których Ottho trzeci grob Świętego Woyciecha nawiedzając, koronę Polsce ofiarował, y naypierwszym krolem Bolesława Chrobrego powitał, iasnieie przez wszystkę niesmiertelność roznemi roskrzewiona

***Условія новаго кандидата, Пресвѣтлѣй-
шаго Князя, Его Милости Курфюрста
Саксонскаго, предложенныя Пресвѣт-
лѣйшей Рѣчи Посполитой Его Милостию
чрезвычайнымъ посланникомъ (импю-
щимъ совершенное и всякое полномочіе).***

1. Искони прославившаяся и по настоящее время достохвально продолжающаяся древняя знаменитость пресвѣтлѣйшаго Саксонскаго Дома, сіяющаго среди первѣйшихъ Европейскихъ домовъ, не требуетъ обширнаго описанія. Онъ во всѣ времена прославленъ счастіемъ Императорами (въ конхъ Оттонъ III, навѣщая гробъ св. Войцеха, предложилъ Болеславу Храброму Польскую Корону и поздравилъ его первымъ Королемъ Польскимъ), распространялся

kolligaciamy, pełna ozdob y sławy, niewzruszając domu tego dawniejsze ozdoby, y cokolwiek dawnego wiekami się pokrywa, bo tym zagęszczone historye, napełnione wiegi y sama całego swiata pamiętna sława.

2. Co do najasniejszego Xięcia Iego Mosci Elektora Saskiego pan iest przyrodzoney łaskawości, w samych kwitnących latach, bo dopiero dwadziescia siedm lat mający, z młodych zaraz do woiennych wypiełgnowany czynow, które szczęście przez cały swiat ogłosiło. Co sama dobytą Moguncia y odprawione chwalebnie nad Rhenem y w Brabanciey expedycie znacznie świadczą. Tym niesmiertelnym wielkich Antenatow idąc torem z niemieyszą sławą hetmanił w Węgrzech y na dwóch kompaniach, tak dobrze rządził hetmanskim animuszem, że pyszne oryentalnego poganstwa nachylił kerki y nieustraszonym sercem męstwa y dzielności swoiey już chwyciącą się wygrane mądrą przezornością w całość przywrócił, sławny stąd nie tylko na marsowym

разными родственными связями, исполненъ почестей и славы; я не стану уже вспоминать о прежнихъ почестяхъ и о томъ, что уже покрыто древностію, ибо тѣмъ изобилуетъ исторія, наполнены книги, объ этомъ же гласить всемірная слава.

2. Что же касается до Пресвѣтлѣйшаго Князя, Его Милости Курфирста Саксонскаго, то онъ одаренъ врожденною добротою и въ самомъ цвѣтущемъ возрастѣ: онъ имѣетъ только двадцать семь лѣтъ. Съ самихъ молодыхъ лѣтъ онъ приготовленъ къ военнымъ занятіямъ, о которыхъ счастье возвѣстало всему свѣту. Объ этомъ явно свидѣлствуютъ покореніе Майнца и достославные походы на Рейнъ и въ Брабантъ. Слѣдуя безсмертному примѣру великихъ своихъ предковъ онъ съ немальною славою предводительствовалъ въ Венгріи, и такъ доблестно дѣйствовалъ въ двухъ походахъ, что преклонилъ гордую выю восточнаго язычества и возстановилъ колеблющуюся уже побѣду силою своего мужества, храбрости и благоразумной предусмотрительности.

polu, ale w niezwycięzonych poddanych swoich tryumfujący sercach, iedynym udzielney dobroci przykładem, kiedy wotom poddanych swoich uprzedzając wspiera dobrodzieystwy, wywyższa łaskami, y nikt się na zwierzchność iego nie poskarzy, y owszem łaskawość iego przeciwko podległych sobie ludzi nie tylko publiczna twierdzi sława, ale y sami Ichmć Panowie obywatele Wielko Polsey, napograniczu dobra swoje mający, toż samo przyznać mogą, zgoła wszelkich attrybutow w tym Panie znajduje się doskonałość, nieporównana rad doyrzałość y oczywiste przyrodzoney dobroci dowody.

3. A co większa, że sam Bóg Naywyższy, z skrytego wiecznych wyroków swoich przeyrzenia, najasnieyszego Elektora Saskiego, tey destynując koronie, ieszcze przed dwiema laty za natchnieniem Ducha S-go y z umysłu przedsięwziętey do Rzymu drogi, do prawdziwey wiary Katolickiey przyprowadził y ad incrementum Kosciola Bożego in Vrbe orbis Domina imbuir

Прославившись такимъ образомъ не только на воинскомъ поприщѣ, но торжествуя и въ сердцахъ непобѣдимыхъ своихъ подданныхъ, онъ представляетъ единственный примѣръ особеннаго добродушія, ибо, упреждая желанія своихъ подданныхъ, вспомоцествуетъ имъ благодѣяніями, возвышаетъ милостями, и никто не пожалуется на его управленіе; напротивъ того о его милости къ подвластнымъ людямъ свидѣтельствуеть не только общественное мнѣніе, но даже Ихъ Милости, паны обыватели Великопольскіе, имѣющіе свои имѣнія на границахъ, могутъ тоже подтвердить. Вообще этотъ Государь обладаетъ въ совершенствѣ всѣми достоинствами: несравненною зрѣlostію въ совѣтахъ и несомнѣнною врожденною добротою.

3. Но всего важнѣе, что самъ Всевышній, по неисповѣдимому своему предвѣчному предопредѣленію, предназначая Всепресвѣтлѣйшаго Курфюрста Саксонскаго этой Коронѣ уже два года назадъ, по внушенію св. Духа и въ слѣдствіе на-

świętą nauką. Dzieło to iedyney Wszecmocności Boskiej oczewisty cud tego, Który sam cuda czyni y niepienna wieszczba; bo sam Pan Bóg tym swoim naywyższym powołaniem torował drogę do Korony y wczesnie ufundował do tego prawa; Krolem bądź katolickim: aby ginącey oyczyźnie, z nieba daney wspierał waleczną ręką y padającego swiata machinę, y pamiętnemi w nierychłych czasiech zwycięstw, Othomanską ponizył hardość, na wszystkich nieprzyjaciół tey korony wywieriając pogrom woienny, poddanym zaś łaskawość y fawory szczedroblowości swoiey obficie leiać.

4. Obawiać się niepotrzeba, aby nayiasnieyszey Rzecz Pospolitey miał ciężko uciemiezać z nayiasnieyszym potomstwem swoim, albo mu z intrat Rzeczy Pospolitey naymniejszą część udzielać; bo iednego tylko maiać syna, nietylko mu Elektorskich państw z prerogatywą Elektorską y kleynotami nalezytymi, ale y Luzacyę sobie przyłączoną z przodkow

рочно предпринятаго путешествія въ Римъ, призвалъ къ истинной Каеолической вѣрѣ, и, для преуспѣянія церкви Божіей, просвѣтилъ его святымъ просвѣщеніемъ въ царственномъ градѣ. Происшествіе это есть очевидное чудо всемогущества Бога, Творца чудесъ и ненапрасное предсказаніе: ибо самъ Господь Богъ симъ высочайшимъ призваніемъ проложилъ ему путь къ престолу и заблагорегменно приготовилъ его къ этому сану. Будь Католическимъ Королемъ, чтобы поддержать храбростію свыше дарованное отечество и падающую машину міра и унизить достославными побѣдами Оттоманскую гордость, поражая всѣхъ враговъ Короны и изливая изобильно милости, благоволеніе и щедроты на своихъ подданныхъ!

4. Не надо опасаться, чтобы онъ могъ обременить пресвѣтлѣйшую Рѣчь-Посполитую своимъ достославнымъ потомствомъ, выдѣляя ему изъ доходовъ Рѣчи-Посполитой хотя бы то самую малѣйшую часть, ибо имѣя только

swoich y wszystkie inne prowincie swego czasu ustąpić może, y hoynie go prowidowac. To iuz sam tylko łaskawy wzgląd tak na dobro Rzeczy Pospolitey, iako na potoczne obywatelów interessa, obróci, aby oyczyzna miała obronę, *zaszczyt* wiara święta, stan rycerski ukontentowanie, caley Rzecz Pospolitey ekonomia rząd dobry, osobliwie prawa y swobody oyczystey wolności cnego Rycerstwa, *do ktorych congenito fertur amore*, nienaruszoną niech się *zaszczycaią* całością; tudzież seymy y seymiki w kwitnącey zawsze były y nienaruszoney obserwanciey na sławę y pożytek publiczny za rządem Pana.

5. Wakanse *generaliter* wszystkie nie pod szacunkiem pieniędzy, ale pod szacunkiem cnoty y zasług będą rozdawane, aniby się ten ucisk w delikatnym sercu nayiasnieyszego Elektora zmieszczyć mógł, ktorego *generositas* takie *detestatur* wziętki y obwencye: precz od tego Pana oddalone niesłusze datki, gdzie hoyna ręka kazdemu wiernie służącemu nie skąpo udziela łask,

одного сына, может уступить ему въ свое время не только Курфиршескія владѣнія съ правами и принадлежащими къ нимъ драгоценностями, но даже и Лузацію, доставшуюся ему отъ предковъ, также и всѣ прочія провинціи; чѣмъ самымъ можетъ его щедро устроить. Такимъ образомъ онъ обратитъ милостивое вниманіе лишь на благо Рѣчи-Посполитой, равно какъ и на прочіе интересы обывателей, дабы отечество имѣло защиту, святая вѣра—славу, рыцарское сословіе—довольство, хозяйство Рѣчи-Посполитой—хорошее управленіе, въ особенности же, чтобы права и вольности предковъ славнаго рыцарства, къ которымъ онъ питаетъ врожденную любовь, пользовались совершенною неприкосновенностью, а также, чтобы сеймы и сеймики были ненарушимо соблюдаемы на славу и пользу общественную въ управленіе Его Милости Пана.

5. Вообще всѣ вакантныя мѣста будутъ раздаваемы не за деньги, но по оцѣнкѣ достоинствъ и заслугъ; ибо по-

ani zawiedziona zasłużonych utyskuie życzliwość, gdzie każdego zasługi zna po imieniu y nieodwdzięczonemi nadaie dobrodzieystwy.

6. Uważając zaś tak zawikłane w trudnych Rzeczy Pospolitey czasiech momenta gdy zwalone z wielkim uciskiem na oyczyznę borgowe cwierci zasłużonego woyska z miłą chęcią na zniesienie takich ciężarów ofiaruie Rzeczy Pospolitey dziesięć milionow idącey monety nie na papierze, ale *zaraz* w rzeczy samey *post actum Electionis* rzetelnie y istotnie z własney swoiey wyliczy szkatuły; y lubo drudzy pozornym kolorem magnifikuią datki swoje albo pod smakiem słodczy roznyimi sposobami zdobią y zaciemniają publicznie *proposita emolumenta*: słuszną y iednak reflexą uczynić mogła Rzecz Pospolita, iezeli sposoby y substancyje ofiaruujących *tam effusis largitionibus wystarczyć mogą, bo iezeli xqđ inqđ zebrane, wyszukane et iniquis conditionibus na kredyt do czasu wzięte summy*, toć niepochybnie

добная несправедливость не может даже имѣть мѣста въ благородномъ сердцѣ Пресвѣтлѣйшаго Курфирста, который гнушается всякими взятками и косвенными доходами. Всякое противозаконное даваніе далеко отъ этого Государя; его щедрая рука изобильно награждаетъ милостями всякаго вѣрно служащаго; заслуженное усердіе не имѣетъ причины роптать, ибо онъ знаетъ обстоятельно заслуги каждаго и надѣляетъ безчисленными благодѣяніями.

6. Имѣя въ виду запутанность обстоятельствъ въ столь затруднительномъ положеніи Рѣчи-Посполитой, (ибо *borgовая* (*) плата заслуженная войскомъ обременяетъ ее чрезвычайно), онъ для устранения этого бремени охотно жертвуетъ для Рѣчи-Посполитой 10 миліоновъ ходячею монетою, не на бумагѣ, но дѣйствительно, тотчасъ послѣ

(*) Въ Польшѣ иногда случалось, что войска не получали за нѣсколько времени жалованья и эти то деньги назывались *borgовыми*—долговымъ, оставшимися за Рѣчью-Посполитою, недоплаченными.

z wzajemney obligaciy pryncypałow, albo kredytorom swoim będą musieli uiszczyć się przez co Rzecz Pospolita *ære alieno* obærata, *internis factionibus* co raz się mieszać będzie, *et in omnibus occurrentiis nie ad rationes boni publici, ale do postronnych interessow non sine gravi involutione et detrimento sui ad rehibendam gratificationem pociągniona* będzie.

7. Odebranie Kamieńca Podolskiego przy nienustraszonym męstwie y odwadze *bierze* na się najyasniejszy Elektor już nie słowne obietnice, ale woysko swoje, y artylleryą własną na dobywanie iego *prezentuie*, nawet zdrowie y życie swoje oyczyźnie oddaie, aby biorąc tyle prac, fatyg, y około Rzeczy Pospolitey pieczołowania z przeszkodą zdrowia swego tak wielkiej spezy prawdziwą sobie w rycerskich walnego narodu piersiach miłość ugruntował.

избрания отсчитаетъ ихъ изъ своей шкатулки. Хотя и многіе другіе наружно превозносятъ свои даванія и украшая ихъ сладкими словами подъ разнымъ благовиднымъ образомъ стараются помрачить выше предложенныя выгоды; но Рѣчь—Посполитая справедливо можетъ разсудить: могутъ ли способы и средства предлагающихъ сравниться съ столь обильнымъ пожертвованіемъ? Ибо если эти суммы собранны, взыскаанны или взяты на кредитъ недостойнымъ образомъ, то по взаимному обязательству необходимо будетъ расчитаться съ предводителями или кредиторами, почему Рѣчь—Посполитая, обремененная долгами, болѣе и болѣе будетъ приходить въ замѣшательство отъ внутреннихъ раздоровъ, и не столько будетъ занята попеченіемъ о собственномъ благѣ, сколько заботою о постороннихъ пользахъ, о возвращеніи полученныхъ пожертвованій не безъ важнаго своего ущерба и вреда.

7. Пресвѣтѣйшій Курфирстъ, при врожденномъ неустрашимомъ своемъ мужествѣ и храбрости, принимаетъ на себя возвращеніе Каменецъ—Подольска. Онъ предлагаетъ не одиѣ обѣщанія на словахъ, но войско свое и артиллерию

8. Niemniej Podole, Ukraine, Wołochy, Multany aby mógł do najyasniejszey Rzeczy Pospolitey przywrócić, czy to woyną, czy za nastąpieniem pokoju w pierwszym staraniu mieć będzie, żeby nietylko pomyslne złotego pokoju wystawił czasy, ale y panstwa najyasniejszey Rzeczy Pospolitey w dawney *obszernosci* Sarmackiego panstwa rozprzestrzenił, y ktorekolwiek odpadłe przywrócił do Rzeczy Pospolitey, w czym iedync swoje staranie mieć będzie.

9. Więc żeby na potym na wszystkie niespodziane nowych woien przypadki iako naybespieczney obwarowana była Rzecz Pospolita deklaruie najyasniejszy Elektor na iabiekolwiek zachodzące niebezpieczeństwo, sześć tysięcy woyska swego na żądanie Stanów Krolewstwa dać y własnym kosztem prowiodować albo też gotowymi pieniędzmi na zaciągnięcie rowney

на отнятіе оного. Онъ для отечества посвящаетъ даже жизнь свою и здоровье, дабы, приемя на себя столько трудовъ, безпокойствъ и заботъ о Рѣчи-Посполитой, съ ущербомъ здоровья и столькими издержками, могъ укрѣпить любовь къ себѣ въ рыцарскихъ сердцахъ вольнаго народа.

8. Не менѣе того первѣйшею его заботою будетъ возвратитъ Пресвѣтлѣйшей Рѣчи-Посполитой, войною, или же посредствомъ мирныхъ переговоровъ; Подолю, Украинну, Валахию и Молдавию, чтобы не только возстановитъ блаженныя времена золотого мира, но и привести къ прежнему объему Сарматскаго государства области Найясвѣйшей Рѣчи-Посполитой, и возвратитъ когда либо отъ нея отторгнутыя; это будетъ главнымъ его стараніемъ.

9. Итакъ, чтобы на предбудущее время, на всякій непредвидимый случай новыхъ войнъ по возможности была обезопасена Рѣчь-Посполитая, обѣщаетъ Пресвѣтлѣйшій Курфюрстъ, на случай угрожающей опасности, шесть тысячъ войска своего по требованію Королевства выставитъ и содержать на свой счетъ, или же для удовлетворенія общей

liczby woyska potrzebie publiczney *subvenire*. Czego wszystkiego Stanom Rzeczy Pospolitey zostawuie *liberam dispositionem*.

10. Jeżeliby też *per commutationem* ktoregokolwiek Xięstwa swego mogli z biskupami w sąsiedztwie *transigere* o którąkolwiek daleką lub bliską tej Rzeczy Pospolitey prowincją y onę do Korony przynależytym podług słuszności od najiasniejszej Rzeczy Pospolitey respekcie przyłączyć, tedy wszelakim do tego sposobem y *usilowaniem* starać się będzie, prawdziwą ku Oyczyźnie tej *obowiązane serca* pokazując intencją.

11. Restawracją monety, która iak w tych kraiach jest zła y zepsowana, tak w państwach Najiasniejszego Elektora bardzo dobra y wyborna, sama wspaniałość geniuszu *pana tego* naprawi y *commercia* do kwitnącego przyprowadzi stanu; mając do tego tak wielkie *commoditates* z Lipska y z inszych krain, y cokolwiek obligowana Stanom Rzeczy Pospolitey będzie mogła

потребности дать наличными деньгами для сбора такого же количество войска; что предоставляет на благоусмотрѣніе государственныхъ чиновъ Рѣчи-Посполитой.

10. Еслибы случилось вступить въ споръ и домогаться отъ сосѣдей какого либо своего княжества въ замѣнъ на другую провинцію, въ смѣжности или въ отдаленіи отъ Рѣчи-Посполитой находящуюся, чтобы присоединить ее къ предѣламъ государства, то по надлежащемъ со стороны Республикы разсмотрѣніи онъ позаботится о томъ всевозможными способами и стараніемъ, оказывая истинную любовь свою къ отечеству.

11. Высокимъ геніемъ государя, будетъ произведена реставрація монеты, столько въ здѣшнихъ краяхъ плохой и испорченной, сколько въ земляхъ Пресвѣтлѣйшаго Курфюрста чистой и отборной, и торговля придетъ въ цвѣтущее состояніе, такъ какъ у него столько средствъ къ тому въ Лейпцигѣ и другихъ странахъ; и что только благодарное доброжелательство можетъ сдѣлать для Рѣчи-Посполитой,

высвиадчыць propensia, певнне на актуалней не зчидзе applicacyey.

12. Szkołę Rycerską na ówiczenie młodych ludzi w matematyce żołnierskiej, w fortyfikacyach y wszystkim ówiczeniu żołnierskim, kosztem swoim wystawi, aby młodź szlachecka wrodzony geniusz do czynow woiennych iak naylepiey sposobila.

13. Fortece wszystkie iak w najlepszym porządku *conservabit et quidquid ad veteris et presentis militiae normam ingeniosus excogitavit amor* chętnie y ochotnie nayiasnieyszey Rzeczy Pospolitey *libabit et omnia promissa firmiter* zachować obiecnie. W czym wiare swoją przez tegoz Pańa Ablegata swego iak naysolenniey oswiadcza y wszelką bezpiecność deklaruie.

14. A tak gdy nayiasnieysza Rzecz Pospolita doskonałego w szczęściu y dobroci pana, niezwycięzonego w męstwie y odwadze *nullis colligationibus ad amulas in Europa domos*

все навѣрно будетъ имъ дѣйствительно исполнено.

12. Построить на свой счетъ военное училище для обученія молодыхъ людей математикѣ, фортификаціи и всякому военному знанію, дабы благородное юношество, могло какъ можно лучше развить врожденную способность къ военному дѣлу.

13. Всѣ крѣпости будутъ содержать въ самомъ лучшемъ порядкѣ, и съ великою охотою предприметь сдѣлать для Рѣчи-Посполитой все, что только искусство ввело въ обычай въ древнемъ и новомъ войскѣ, а также исполнять твердо все обѣщанное, въ чемъ торжественно чрезъ своего посланника удостовѣряетъ, и обѣщаетъ всякую безопасность.

14. Итакъ если Найяснѣйшая Рѣчь-Посполита вольными голосами возведетъ на престолъ совершеннаго въ счастии и добродушии государя, непобѣдимаго въ мужествѣ, несвязаннаго ни зависимостію и никакими связями съ

obligatum, albo iakieykolwiek dependency obnoxium przez wolne głosy na tron swój podniesie, pobłogosławi same niebo tak szczęśliwey elekcyi iako Pan Bog pokazał łaskę wszechmocney prawicy swoiey, wokowawszy nayiasniejszego Elektora na łono y w liczbę powszechney Matki Kościoła Bożego tak y daley będzie trzymał, doda siły *ad ampliora* teyże Świętey Religiey *et gloriosi regiminis incrementa*; zwłaszcza kiedy nayiasniejszy Elektor, nie z chęci panowania, która *cunctis affectibus flagrantior bywa*, ale z szczególney miłości ku wierze y naydroższej wolności na tę się konkurrencją odważył, iedyną w Samym Bogu pokładając ufność, ze zagrzebie serca wolnego narodu, nakłoni głosy obierających, zniewoli affekty wielkich obywatelw, y do pożądanego myśli y chęci nayiasniejszego Elektora przyprowadzi konca Ten, Który daie Krolewskie na głowy Korony, przed Którym upadając na kolana drżą narody.

соперничествующими Дворами Европы, тогда само Небо благословитъ столь счастливое избраніе; такъ какъ Господь Богъ явилъ милость Всемогущей десницы своеѣ, призвавъ Пресвѣтлѣйшаго Курфирста на лоно и въ составъ общей Матери-Церкви Божіей, такъ и впредь будетъ его сохранять, придасть силъ для вящаго той же святой Религии приращенія, и для достославнаго управленія, тѣмъ болѣе что Пресвѣтлѣйшій Курфирстъ, не изъ желанія царствовать (которое сильнѣе всѣхъ прочихъ страстей), но изъ особенной преданности къ вѣрѣ и драгоцѣннѣйшей свободѣ, рѣшился на это сонскательство, единственно полагая надежду на самаго Бога, что согрѣетъ сердца вольнаго народа, преклонитъ согласные голоса избирателей и расположеніе знатныхъ согражданъ и приведетъ къ вождеденному концу помыслы и желанія Пресвѣтлѣйшаго Курфирста—Тотъ, который возлагаетъ на главы короны, предъ Кѣмъ падая на колѣни трепещутъ народы.

Wyimując wszystkie skrupuły w punkcie wiary Katholickiej, którą prawdziwie przyjął Xiążę Imć Saski, jeżeliby kto powątpiewał, dla lepszej y zupełney informaciey pytać się iego mości Xiędza Nunciusza Papieskiego y Jego Mości Xiędza Biskupa Passawskiego posła Cesarskiego, którzy dobrą wiarą toż samo stwierdzą.

По елекциі зась и избраніи на ней на королевство Полское Князя и Електора Саксонского нимъ пришло до присяги, такая отъ него Августа до Становъ Рѣчи Посполитой на писмѣ Латинскомъ подана пропозиція, яка вде на Полскомъ языкѣ прилагается:

Пропозыца od Jego Krolewskiej Mości po Elekciey Stanom Rzeczy Pospolitey nim przyszło do przysięgi super pakta conventa, to iest na ustawę praw koronnych podana w ten sens z łacinskiego na Polski ięzyk tłumaczona.

Ponieważ bez rozerwania summienia moiego przysięgać mi przychodzi, dla tego takie pakta conventa wyciągam, którym bym mógł dość dostatecznie uczynić, albowiem obiecać y

Чтобы устранить всякое сомнѣніе относительно Каеолическаго исповѣданія, которое дѣйствительно принялъ Его Милость Герцогъ Саксонскій, еслибы кто усомнился, можно для лучшаго и полнаго удостовѣренія обратиться къ Его Милости Папскому Нунцію и къ Его Милости ксендзу Епископу Пассавскому, Императорскому послу, которые это подтвердятъ по совѣсти.

Предложеніе сдѣланное послѣ избранія Его Королевскою Милостию государственнымъ чинамъ Рѣчи-Посполитой, предъ принятиемъ присяги на пакта конвента (то есть на Коронное уложение) въ переводѣ съ Латинскаго языка на Польскій гласить слѣдующее:

Такъ какъ мнѣ должно присягать безъ нарушенія совѣсти, потому, я и требую такихъ пакта конвента, которые бы я могъ исполнить совершенно удовлетворительно, ибо

podiać się, a nie dosyć uczynić iest rzecz iako summieniu szkodliwa, tak reputacyey nieprzystoyna: Abym tedy (nie day Boże) w iakich nie zostawał przymówkach, albo w wieczną, która z sławnego fundamentu założenia pochodzi, nie popadł ohydę, zwłaszcza w wypełnieniu artykułów, tak się stanom Rzeczy Pospolitey wytłumaczam. Naprzod tronu y maiestatu tego dostąpić, nietylko żebym myślił, ale za głosami ludzkiemi aby wola Boża daleko odemnie w tey mierze nie zostawała, wszystkim starałem się sposobami; zaczym ieżeliby kto się znalazł zarzucając, iż był na te głosy przenaięty y skorumpowany przezemnie, Bogiem się świadczę, że iednego słowa z ust moich nie słyszał, ani takowych miał w zleceniu materiey, gdyż najmnieysze słowo moje na iedney równo z żywotem własnym pokładam szali.

A co się tycze obliгу moiego Krol Imć przeszły Michał przyobiecał był tylko szczegulną Kamieńca Podolskiego fortyfi-

объщать и взяться за что либо и не исполнить, такъ же противно совѣсти какъ и чести. И такъ для того, чтобы я (не дай Богъ) не подвергся какимъ либо упрекамъ или же вѣчной ненависти происходящей изъ похвальнаго основанія; въ особенноти въ исполненіи статей такъ объясняюсь предъ государственнымн чинами Рѣчи-Посполитой: во-первыхъ, я не только не думалъ о достиженіи трона и величества того, но даже старался всѣми силами о томъ, чтобы на людскіе голоса воля Божія въ этомъ дѣлѣ не была отъ меня далекою, и потому если бы кто нашелся возразить, что онъ къ подачѣ голоса былъ подкупленъ мною, то свидѣтельствуюсь Богомъ, что онъ не слышалъ отъ меня ни слова и не имѣлъ въ этомъ дѣлѣ никакого порученія, ибо я малѣйшее свое слово наравнѣ съ жизнію кладу на одной чашкѣ вѣсовъ. Чтоже касается моего обязательства покойный Король Его Милость Михаилъ обѣщалъ укрѣпить одинъ Камеенецъ Подольскій, заставши всю хозяйственную часть

kacją, zastawszy wszystkie ekonomie we wszelakiej całości, a do wypłacenia długów nie był obowiązany okrom pułtory kroć sta tysięcy złotych: czemu oboycu tak fortyfikaciy iako y wypłaceniu nie dosyć uczynił.

Teraz zaś samey prowiziy Nayiasnieyszey Krolowey Imci dwa kroć sto tycięcy wypłacić potrzeba, na którey wypłacenie wszystkie nie mal obrocić się muszą ekonomie.

Cła zas publiczne po wielu mieyscach za woyną Turecką poodchodzili. A do tego y ekonomie temi czasy zdezelowane, najlepszą tego wszystkiego pan Podskarbi Koronny uczyni relacją.

Ale trochy odstąpiwszy od tego punktu z przeszłych pakt względem abdykaciy, aby był wymazany, o to usilnie upraszam, nie dla tego iednak, abym woła miał na swoje mieysce kogo inszego posadzić, ale gdy będę tak usługą oyczynie upracowany, iako y samemi zfatygowany latami, aby mi było niewolno uprosić sobie przyrodzonego pokoju, na to żadną miarą

во всей исправности, но къ выплатѣ долговъ не былъ обязанъ за исключеніемъ лишь 150,000 золотыхъ, но этого и другаго, какъ укрѣпленія такъ и уплаты не сдѣлалъ.

Теперь же на одно содержание стола Пресвѣтлѣйшей Ея Милости Королевы слѣдуетъ израсходовать 200 тысячъ, на уплату которыхъ должны быть обращены доходы со всѣхъ экономическихъ имѣній.

Общественныя подати, по случаю Турецкой войны во многихъ мѣстахъ отошли. Сверхъ того экономіи разорены въ наше время. Обо всемъ этомъ наилучшій отчетъ дастъ панъ Подскарбій Коронный.

Немного отступая отъ прежнихъ Pacta conventa, усерднѣйше прошу о томъ, чтобы статія объ отреченіи отъ престола была вычеркнута, не для того, впрочемъ, чтобы на свое мѣсто посадить другаго, но я никакъ не могу согласиться на то, чтобы нельзя было миѣ просить натурального спокойствія, когда буду внуренъ службою отечеству и

zezwoić nie mogę. Panem Bogiem świadczę, Który wszystko wie y wszystkie ludzkie przenika skrytości, że tak wielki ciężar nie dla iakiey inszey biorę na się przyczyny, tylko dla należytey maiestatowi Boskiemu przysługi, zachowania wiary chrześcianskiej, a obrony strapionej oyczyzny; bo ponieważ się tak zdało łasce iego przenayswiętszey, której zawsze nad sobą doznaię, że zgodnie na tym zasiadam tronie, w nim samym moja ufność, iż te krolewstwo ze wszystkimi granicami do dawney przywiodę szczęśliwości. Więc że ia w Warszawie mieszkać nie myślę, ale tam bydz, gdzie idzie o chwałę Boską, o całość Rzeczy Pospolitej y o stracone prowincye, aby do takiego żniwa do osoby moiej ludzie obmyślani byli, gdyż ia poki ze wszystkich stron nie obmyślę oyczyźnie moiej bezpieczeństwa, żeby po tych tryumfowała paroxyzmach, ciesząc się z pożądanego pokoju, poty zadnego nie uczynię powrotu. A więcey deklarować nie mogąc y inszych zadnych nieczyniac obietnic y ofertów, ktoremi bym

преклонными лѣтами. Богомъ свидѣтельствуюсь вѣдущимъ и проникающимъ всѣ человѣческія тайны, что такое великое бремя принимаю на себя не по какой либо другой причинѣ, какъ только для довѣющаго Господу служенія и для сохраненія христіанской вѣры поверженнаго въ горесть отечества, ибо такъ угодно было свѣтлѣйшей Его волѣ, которую я на себѣ всегда испытываю, чтобы по общему желанію возсѣлъ на этомъ престолѣ—въ Бозѣ мое упованіе, что я это Королевство со всѣми его предѣлами приведу въ прежнее благосостояніе. И такъ какъ я не думаю постоянно жить въ Варшавѣ, но намѣренъ быть тамъ, гдѣ дѣло идетъ о славѣ Божіей, цѣлости Рѣчи-Посполитой и объ утраченныхъ провинціяхъ, то нужно, чтобы для этой жатвы приисканы были люди мнѣ въ помощь, ибо я до тѣхъ поръ пока со всѣхъ сторонъ не упрочу безопасности моего отечества, чтобы оно послѣ столькихъ потрясеній, восторжествовало, наслаждаясь вожделеннымъ спокойствіемъ, то до тѣхъ поръ

мiał zdradzać Rzecz Pospolitą y swoje zawodzić summienie, oto obarczoną wszystkimi nieszczęśliwościami oyczyznę własnym zdrowiem bronić będę. Do czego mi Chryste Boże dopomóż Królu Królow, Któryś mię na tym posadził maiestacie.

Do ukontentowania zaś Rzeczy Pospolitey te punkta przyjmuję:

Kleynoty zastawne u woyska cudzoziemskiego wykupić y oddać do skarbu obiecuję.

Summy na Starostwie Pniewskim pułtora kroć sto tysięcy odstępuję.

Lwow swoim kosztem ufortyfikować podeymnię się
Szweckie posiłki mieć będę.

Także summę pieniężną na woyska od Krola Imci Francuzskiego, przez ktorego y o pokoy z Turkiem staranie mieć usiłuję.

отнюдь возвращаться не стану. Болѣе ничего не будучи въ состояніи обѣщать, и потому не давая никакихъ обѣтовъ и надеждъ, которыми я могъ бы обольщать Рѣчь-Посполитую, обманывать свою совѣсть, буду защищать своею кровью отечество, обремененное всѣми несчастіями. Въ чемъ помоги мнѣ Христе Боже, Царю Царей, поставившій меня на этомъ тронѣ.

Для полнаго удовлетворенія Рѣчи-Посполитой принимаю слѣдующія статьи:

Обѣщаюсь выкупить и возвратить въ казну клейноты, заложеныя въ чужеземномъ войскѣ.

Уступаю суммы, слѣдующыя мнѣ со Пневскаго староства полтора ста тысячъ.

Берусь укрѣпить Львовъ на свой счетъ.

Буду имѣть вспомогательное Шведское войско.

Также деньги и отъ его Милости Короля Французскаго, при посредствѣ котораго я стараюсь о мирѣ....

По такихъ препозиціяхъ належитимъ порядкомъ Король новозбранній Августъ виконавъ Рѣчи-Посполитой присягу на захованье древнихъ правъ и волностей шляхетскихъ, потомъ зъ великимъ триумфомъ и радостію въ Краковѣ септеврія 15 зосталъ коронованъ. По такомъ въ Полщѣ состояніи, Россіи наши Великая и Малая, по фатигахъ предъ описанныхъ военныхъ земнихъ и плавнихъ, въ домахъ спочиваючи, на пришлое лѣто о маршу военномъ подъ бесурманскіе жилища думали и замышляли, и яко рѣка Днѣпръ, по приказу гетманскомъ, зъ своими вѣтками и всякими урочищами, почавши отъ Переволочной внизъ ажъ до самого Лиману Очаковского, чрезъ полковника Полтавского и Козаковъ тамъ быванихъ, зосталъ ноеврія 24 зревѣдованъ и изреестрованъ невѣдомо для чого, такъ и трактъ отъ Мѣшуринога Рогу до Очакова, до Богу и Пѣщаного на немъ броду зосталъ въ канцеляріи войскової описанъ; и яко реестръ вѣтокъ Днѣпровихъ, такъ и трактъ оній для вѣденія въ потомніе времена zde полагається сице:

Реестръ рѣчокъ и прикметъ, по обохъ сторонахъ реки Днепра зостаючихъ, отъ города Переволочной починаючихся. Присланъ въ канцелярію войсковую Енералную въ Батуриль отъ полковника Полтавского, року 1697, ноеврія 24.

Напродъ симъ бокомъ, що отъ

Переволочной:

1. Рѣчка Ворскло въ Днѣпръ
впадаючая.
— — Орель.

Потомъ боку Днепра рѣчки и прикмети почавши отъ самой Переволочной, албо отъ Мушуриного рогу:

1. Рѣчка Омелникъ.
Балка Свѣдковская ниже Ревучого.

Рѣчка Чаплинка.	Рѣчка Свинкувка.
— — Протовчъ.	— — Домонтканъ.
— — Самаръ.	— — Савотканъ.
— — Вороная.	Балка Щуровская.
Рѣчки Осокорувки, одна
ниже Пѣсковатого,
а другая противъ
острова Дубового.	— — Романкувская.
Рѣчка Таволжная.	— — Котувка.
Рѣчки Волнихъ ниже Та-
тарской Головы.	— — Тарамская.
Рѣчка Кочкаска.	— — Становая.
— — Московка.	— — Сажавка.
— — Конская.	Рѣчка Сура.
— — Анчакракъ.	Балка Злунская.
— — Карачакракъ.	Рѣчки Вовнѣжки.
Балка Малка.	Рѣчокъ Будилокъ Радомъ.
Рѣчка Аталикова.	Балка Таволжанка.
— — Бѣлозурка.	— — Личная.
— — Чорная.	Рѣчка Волная.
— — Тарасовская.	Балка Хортицкая.
— — Грушовка.	Рѣчка Бѣлая.
— — Томакувка.	Островъ великій Личный.
— — Каманка.	— — Дубовій надъ Волнимъ.
— — Каманка другая.	Островъ Хортицкій.
— — Лисая Гурка.	— — — Белеювъ.
— — Микитинъ Ругъ.	— — — Бѣлій.
— — Чортомликъ.	— — — Тарасувскій.
	— — — Томакувскій.
	Сулимови више Товстихъ
Пѣсокъ.
	Островъ Скарбнй до самой
Сѣчи.

Острова по Днѣпру отъ Переволочномъ.

- 1, Островъ Поперечній.
- — — Хурсинъ.
- — — Великій надъ Черною лукою.
- — — Гречаного.
- — — Монастирскій.
- — — Гриневъ.
- — — Становій.
- — — Кодачокъ.
- — — Сурскій.
- — — Княгининъ.
- — — Козлувъ.
- — — Дубовичъ надъ Волнѣгомъ.
- — — Таволжній.

Пороги Днѣпровіи, по которыхъ все войско козацкое родовое Украинское и Низовое по Днѣпру мѣшкающее войскомъ Запорожскимъ называется.

- Першій порогъ Кодакъ Волошинова Забора.
- Порогъ Сурскій.
- — — Лоханѣй.
- — — Стрѣлчій.
- — — Звонецъ.
- — — Княгининъ.
- — — Ненаситець.
- — — Вовнѣгнъ.
- — — Будило.
- — — Таволжній.
- — — Личній Волній.

Острова, рѣчки, вѣтки и имніе прикмети, по надъ рѣкою Днѣпромъ по Крымской сторонѣ будущіи, початокъ свой имѣющіи отъ скарбного такъ именуется.

Першая вѣтка Лободиха, а тамъ же есть и островъ Лободискій.

Вѣтка Метлиха.

Вѣтка Заплавная.

Рѣчка Конская.

Сія вѣтки Лободинского острова и рѣчка Конская скончлася въ Карайтабенѣ въ Быстрои.

Вѣтка Татарка Подполная.

Вѣтка Басанка.

Вѣтка Поперечная Татарка.

Вѣтка Царевская и островъ Царовскій, где сторожа
бувала войска Низового отъ городковъ въ часи немѣровіе.

Вѣтка Чаплинка и островъ Чаплинскій.

Вѣтка Епатихъ, а тамъ же и островъ Епатискій. Сія
вѣтки и острови, взявшися отъ Татарки и Басанки, скончи-
лися у Епатихи.

Вишшая голова Капри.

Першая вѣтка Конская, по Вишшой Головъ идетъ
подъ полемъ.

Вѣтка Грушовка, въ томъ же островѣ Каирскомъ.

— — Келеювка вишшая.

— — Другая Келеювка нижшая.

— — Перевалъ и плавля Барабашева.

— — Котовка.

— — Гниловодъ.

— — Гребениха.

— — Волошка. Съ тою вѣтки Волошки, вѣтка Жов-
тая въ Волошиново впала озеро.

Вѣтка Губская вишшая

— — Губская нижшая.

— — Шавулиха.

— — Зовемая Крутій.

— — Чаплинка, тамъ же нижше Крутихъ.

— — Гниловедецъ малій, впала въ Волошиново озеро.

— — Кгирла Волошинови.

— — Костирская Перебойна.

Вѣтка зовемая Дурицкая и островъ Дурицкій.

Вѣтка, зовемая Кривій.

Сія всѣ вѣтки почавшися отъ вишшей Голови Каира
впали въ Дѣпръ подъ Асламъ городкомъ.

Таванского острова вишшая голова отъ Асламъ городка
на низъ.

Вѣтка Конской вишшая голова.

— — Бѣлое озеро въ томъ же крузѣ.

Вѣтка Роскопанка нижей Таванского озера.

Таванскій островъ зъ вѣтками своими скончился въ Голой пристани; которая Голая пристань зъ того называется, що Татаре въ полю кочуючи статки свои тамъ наповали.

Островъ Британскій нижей Голой пристани и рѣчище Британское.

Вѣтка Британъ.

Вѣтка Конская гнилая.

Вѣтка Хруловая, и зъ тоей Хруловой вѣтки рѣчище, да тамъ же и острови три есть зовеміе Хруловіе.

Озеро Лиманъ Хруловіи на нижшой головѣ Хруловой.

Вѣтка, зовемая Кринки.

— — **Конская** зъ Хрулового озера идетъ подъ полемъ.

— — **Турская.**

Озеро Тягинское можетъ ся назвати Лиманомъ.

Озеро Кгирло глухое вишнее.

— — **Кгирло** глухое нижнее.

Корнѣйковъ Затонъ и коса Корнѣйкова.

Урочище Гатки Барабашеви.

Плавля зовемая Вчерашное.

Вѣтка Конская нижей Вчерашнихъ идетъ подъ полемъ въ Лиманъ Великій.

Роскопанка Алексѣва.

Вѣтка Голубовъ Прогной.

Бугоръ вишній Алексѣвъ.

Бугоръ нижній Алексѣвъ.

Вѣтка Прогной Кардашинскій въ Кардашинскій же Лиманъ впадаетъ.

Вѣтка Алексѣва Перебойна.

— — **Маслова Перебойна.**

— — **Борщева Перебойна.**

Коса надъ Кардашинскимъ Лиманомъ Борсунка.

Вѣтка Бобровая.

Островки Боброви нижей Бобровой.

Вѣтка Калиновка, а при ней и островъ Солонецкій.

Островъ Солонецкій.

Вѣтка, зовемая Радкови.

Вѣтка Солонецкая.

Кгерло Солонецкое впадаетъ въ озера Солонецкіе.

Днѣпръше. сухое вѣтка-жъ, впадаетъ въ Лиманъ съ
Конскою злучившись.

Плавля Краснякова.

Коса Нетеребская.

Вѣтка Середина.

Коса Зборовская.

Куджулова Переволока впаде въ Зборовскій Куть.

Вѣтка Прогной Зборовскій.

Кгрекова пристань.

Кгрекови Олхи.

Пристань Сагайдачного.

Садки.

Ярошовъ островъ.

Вербовая Сага.

Бузовій Прогной.

Середній Прогной.

Росоховатій Прогной.

Солоніе озера.

Василковъ Прогной.

Перевозъ Татарскій, где Орда Крымская на Бѣлогород-
скую сторону, а Бѣлогородская на Крымскую перевозится.

Вежа въ Стрилицѣ противъ Очакова.

Островъ Тендра, где недалеко море починается.

*Острова, рѣчки, вѣтки и инніе прикметы, по Чигринской
сторонѣ по надѣ рѣкою Днѣпромъ будучіе, року 1697
списанніе, почавшіеся отъ Скарбного такъ именуется:*

Островъ Козулинъ и вѣтка Козулина.

Двѣ вѣтки Темніе, а ниже тихъ вѣтокъ переваль Темній вѣтка-жъ.

Старій Днѣпръ, надъ которымъ есть островъ.

Вѣтка, зовемая Бучки, а зъ тихъ Бучокъ поперечніе есть Бучки.

Вѣтка Тыхенькая, а тамже и Бѣлороботчиѣ вѣтка-жъ.

Вѣтка, зовемая Юсковская, где и островъ Юсковскій называется.

Вѣтка Подполная.

Вѣтка Боровицкая.

Рѣчка зъ поля нижшая голова Базавлука.

Вѣтка Заплавная.

Вѣтка, зовемая Млиники.

Рѣчка Полевая Грушовка.

Рѣчка Терновка нижей.

Вѣтка Кисловка, а тамъ же и Шаховка вѣтки-жъ.

— — Дмитраковка.

— — другая Дмитраковка.

— — Хвонна, а тамъ же вѣтка и Шевчиѣ.

— — Чаплинка.

— — Шабелная.

Вѣтка Миколская, а тамъ же рекуѣя Переваль вѣтка-жъ.

Тѣи помянутыя всѣ вѣтки впадаютъ въ Великую Воду, а зъ Великой Воды кгира въ рѣку Днѣпръ впадаютъ отъ самой Сѣчи.

Островъ Скалозубовъ и рѣчище Скалозубово посреде Днѣпра.

Островъ противъ долины, зовемой Дурной, где и рѣчище зовется Дурное.

Вншняя Голова Носаковского, а тамъ же есть вѣтка Дармалювка подъ полемъ идучая.

Вѣтка другая Дармалювка нижеше тоѣй.

Ватка третья Дармалювка сухая нижеше тихъ двоихъ чрезъ островъ Носаковскій.

Днѣприще Кривое, а тамъ же есть вѣтка зовемая Заплавная; взялася зъ Кривого Днѣприща.

А тамъ же зъ того Кривого Днѣприща вѣтка взялася зовемая Жучиха.

А зъ того-жъ Кривого Днѣприща взялася вѣтка Ключиха.

Вѣтка Бобровая зовемая, а взялася она зъ Днѣпра и впаде въ Кривое Днѣприще чрезъ островъ.

Вѣтка нижей Бобровой Яретиковъ Перевалъ впадаетъ въ затонъ Носаковскій.

Всѣ вѣтки взявшися отъ Скалозубового острова впадаютъ въ затонъ Носаковскій, а зъ Носаковского затону игырло идетъ знову въ Днѣпръ.

Островъ зовемій Омеловое низше Носаковского, вишше которого и вѣтка-жъ идетъ Омеловая, а тамъ же нѣтъ поля впадаетъ рѣчка Омеловая.

Островъ нижей Омелового, тоей Камляки именуемій, що нижей городковъ у три мѣлѣ найдуется, а тамъ же есть Балка и городище Пропастное.

Островъ Космацкій, вишшая голова Космахи, вѣтка Космаха, зъ которой взялася Космашка.

Подполная вѣтка-жъ.

Вѣтка Яремовка.

Син вѣтки три Космаха, Космашка и Яремовка повпадали въ затонъ Космаскій подъ Казикерменомъ будущіе, а и рѣчка Дремайловка впадаетъ въ той же затонъ Космаскій зъ поля.

Островъ Козацкій Вишшая Голова минувши Казикермень.

Рѣчище, зовемое Козацкое, въ которое впадаетъ Камьянка зъ поля.

Вѣтка Речище Кривое впадаетъ въ козацкіе озера.

Вѣтка Гниловодъ впадаетъ въ озера Гниловодскіе.

Рѣчище, зовемое среднее Козацкое, которое взялося зъ озеръ Козацкихъ же.

И тое рѣчище козацкое впаде въ Днѣпръ вижей гори

Боргуна, где и островъ Козацкій скончился.

Островъ Тягинскій и рѣчище Тягинское, вишшая голова Инкгульской, а тамъ же и вѣтка Инкгульская, где Инкгулецъ впадаетъ зъ поля.

Островки Сомоки.

И той островъ Инкгульскій кончится у городища на вишшой головѣ Перевозкой.

Вишшая голова Вереvчиной Запада.

Вишшая голова Кошового острова.

А тамъ же острови зовемя Виноградное и Точковое.

Вѣтка тамъ же зовется Кошовое.

Рѣчище Олховое нижей Кошового.

Вѣтка Маслова нижей Олхового.

Островки Кривогайни.

Кгирло впадаетъ въ Днѣпръ зъ Масловихъ озеръ.

Вѣтка Карабелное вишшая голова нижей Кошового, взялася она зъ Днѣпра.

Вѣтка Борщовка вишшая, которая взялася зъ Днѣпра, нижей Карабелного.

Вѣтка другая Борщовка поперечная.

Вѣтка третья Борщовка подполная впала въ лиманъ подъ Козьй Рогъ нижей Карабелного.

Вѣтка четвертая Борщовка, зовемая середнал, впала въ лиманъ.

Олховое Рѣчище впало въ лиманъ нижей Борщовки.

А около Олхового на лиманѣ два островки есть зовемя Олхови.

Островъ Олховій и Бубликова вѣтка, тамъ же въ томъ островѣ, зъ которого острова, тая вѣтка Бубликова впала въ лиманъ.

Коса Бубликова, зъ того-жъ острова Бубликового входитъ въ лиманъ посполу зъ Днѣпромъ.

Рѣчки, балки и иныи прикметы полесѣи по Чиринской стороне по надѣ рѣкою Днѣпромъ будучи, починаючися отъ Слчи до Босу рѣки, а отъ Босу до самого Очакова такъ именуется:

Першая рѣчка Базавлукъ впадаетъ въ Колотовское и въ Великую Воду.

А въ Базавлукъ ниже Слчи въ полмиль зъ лѣвой стороны въ него впадаетъ Солоная Росошъ, а зъ правой стороны Камянка полевая.

Рѣчка Сокоровочка меньшая впадаетъ въ Великую Воду.

Рѣчка Осокоровка великая впадаетъ въ тую-жъ Великую Воду.

Рѣчка Золотая впадаетъ въ Днѣпръ противъ Скалозубова острова.

Рѣчка, зовемая Дурная, впадаетъ въ Днѣпръ противъ поперечной Татарки.

Рѣчка Носаковка вишшая впадаетъ противъ острова Носаковского въ Дрималовку.

Рѣчка другая Носаковка въ тую-жъ Дримайловку впадаетъ.

Рѣчка третья Носаковка въ Дримайловку тую-жъ впадаетъ.

Рѣчка четвертая Носаковка впадаетъ въ тую-жъ Дримайловку.

Рѣчка Омеловое рѣчищи противъ Омелового острова.

Рѣчка Камянка вижеи Казикермена впадаетъ противъ острова своего Камянского и противъ Гребенихи.

А нижеи тоеи Камянки Балка и городище пропастное надъ самимъ Днѣпромъ.

Рѣчка Дримайловка вижеи Казикермена впадаетъ въ затонъ Космаскій. Тутъ Казикермень при берегу Днѣпра.

Рѣчка Камянка нижеи Казикермена впадаетъ въ Козацкое рѣчище.

Рѣчка Боргунка вишшая впадаетъ въ Козацкое-жъ рѣчище.

Рѣчка Боргунка нижшая впадаетъ въ тое-жъ Козацкое рѣчище.

Скеля Боргунъ противъ Хрулового острова, на которомъ городище есть старинное.

Рѣчка Тягинка впадаетъ въ речнице Тягинское, где и городище Тягинское.

Рѣчка Терновка впадаетъ въ Инкгулское зъ поля.

Рѣчка Малій Инкгулецъ впадаетъ въ тое-жъ Инкгулское, а зъ Инкгулскимъ въ Днѣпръ противъ Вчерашнихъ.

Рѣчка Веровкина зъ поля.

Рѣчка Бѣлозурка впадаетъ въ лиманъ Бѣлозорскій.

Урочище Козій Рогъ на устѣ Днѣпра, где корабельное впадаетъ въ лиманъ и Борщовку.

Рѣчка Солонецъ Малій впадаетъ въ лиманъ.

Рогъ Станиславовъ.

Рѣчка Солонецъ Великій нижей Станислава.

Семеновъ Рогъ нижей Солонца Великого къ рѣцѣ Богу.

Берегъ Руская Коса у самого устья рѣки Богу; где Бугъ впадаетъ въ лиманъ.

Гора Одживчоль, перейшовши рѣку Бугъ надъ лиманомъ; Цари Камиши надъ тымъ же лиманомъ подъ самимъ Очаковимъ.

Рѣчки, балки и иннїи прикмети полевїи, по Крымской сторонѣ по надъ рѣкою Днѣпромъ будучїи, идучїи отъ Сѣчи до самой веси, такъ именуется:

Першая рѣчка Мамайсирка впадаетъ въ Конскую нижей Лободихи.

Гора Карайтабень противъ Старого Днѣпра.

Гора Баба и балка Бабина есть тамъ же.

Рѣчка Рогачикъ впадаетъ въ плавлю свою Рогачицкую.

Рѣчка Евпатиха впадаетъ противъ Днѣприща Кривого въ Днѣпръ.

Рѣчка Мечетная Каврка, тамъ же впадаетъ въ Конскую въ Каиръ.

Рѣчка другая Каврка, тамъ же впадаетъ въ Конскую въ Каиръ.

Рѣчка третья Каирка тамъ же впадаетъ въ Каирскій лугъ.

Рѣчка четвертая Каврка Западная, тамъ же въ Конскую впадаетъ.

Рѣчка пятая Каирка противъ вѣтки Дурицкой.

— — Вуливало противъ Кривихъ впадаетъ въ Конскую.

— — Суммомова противъ Кривихъ же впадаетъ въ Конскую.

Рѣчка Олешки впадаетъ въ островъ противъ Вчерашнихъ, а и лугъ тамъ есть зовемій Олешки-жъ.

Лугъ зовемій Жоловецкій зъ прогноями.

Олхи Великіи зъ прогноями.

Пристань Борщова.

Лугъ Зборовскій надъ Лиманомъ.

Кгрекова пристань и лугъ Кгрековъ противъ Зборовской Коси надъ Лиманомъ.

Сагайдачного пристань и лугъ тамъ же Сагайдачного надъ лиманомъ.

Урочище Садки нижей Сагайдачного надъ лиманомъ.

Островъ зовемій Янушовій, тамъ же и рѣчка есть зовемая Янушова надъ лиманомъ.

Сага Вербовая и пристань Вербовая надъ лиманомъ.

Сага Бузовая и пристань Бузовая надъ лиманомъ.

Могилы Сторожовая вижей Средного прогнью надъ лиманомъ.

Прогной Средній надъ лиманомъ.

Прогной Росоховатій надъ лиманомъ.

Прогней Василковъ надъ лиманомъ.

Пристань и перевозъ, где перевозится орда Крымская на Бѣлогородскую сторону, а Бѣлогородская на Крымскую сторону къ Очакову, а отъ пристани и перевозу до вежи есть зъ четверть милѣ.

Островъ зась Стреличній втягаетъ въ самое Черное море нижей вежи.

Вижей той же вежи есть островъ зовемій Тендра, на морѣ Черномъ, на которомъ на нижшой головѣ того острова есть тополь семь: а подъ теми тополями есть вода, зовемая *солодкая*, и той то островъ Тендра на нижшой головѣ въ ширь есть на гони, а въ иныхъ мѣстцахъ есть на ступеней три, а инде на чтире, инде на пять, на шесть, на десять и на двенадцать, а инде и на болшей.

А того помянутого острова положенья на милѣ семь быти можетъ.

По щасливихъ онихъ прежде описанныхъ дволѣтнихъ Російскихъ и Козацкихъ надъ Казикерменомъ и Азовомъ виторіяхъ, еще Марсъ Російскій захотѣлся былъ пойти войною на жилища бесурманскіе подъ Тягнью, албо подъ Очаковъ, и для того Гетманъ Мазепа, зискавши зъ полку Полтавского килкохъ Козаковъ, добре поля и шляховъ къ Азову и Бѣлогородщинѣ свѣдомихъ, велѣлъ ихъ въ канцеляріи войсковой роспросити о томъ совершенно, которіи въ допросѣ сказали, же трактъ отъ Мѣшуринога Рогу зъ подъ Переволочной до реки Богу и Пѣщаному Броду, ити Гребенемъ до самого Ингульца звершаючи и вправѣ и въ лѣво будучи рѣчки.

Отъ Днѣпра поповши першій станъ на вершинѣ рѣчки Омелника, где и дрова и вода будетъ.

Другій станъ на рѣчцѣ Камявочцѣ, где также дрова зъ Терновъ и вода будетъ доволная, на якой Камявочцѣ будутъ броди для табору, а будутъ и трудніи мѣстца, же треба будетъ робити переправы.

Третій отпочивокъ на Ингульцѣ, где води и дровъ

будеть довольно, где есть такой бродъ, що кылканадцеть лавъ можетъ ити таборомъ, а иншія мѣстца то Плесовій, то Прогнойный, то круто бережній будутъ, и нѣлзе робити переправи, а коммонникомъ и вишней и нижше може перейти.

Четвертій станъ на Бешцѣ рѣцѣ, которую треба переходити, и тамъ дровъ и води достатокъ будетъ, где есть такія мѣстца, що можно таборомъ перейти безъ трудности, а есть и такія що и переправы треба робити.

Пятій отпочивокъ на рѣцѣ, которая зъ правой руки припадаетъ отъ Чорного лѣса, а котить въ Инкгуль, на которой лози и терни есть и вода плесами, а ити по надъ нею не переходячи до Инкгула.

Шестій отпочивокъ на рѣцѣ Инкгуль, где тожъ дрова доволніи будутъ, на которой два броды шляховін найдуются, якими здавна по рибу ходять, которыми то бродами можно у три и въ чотири лавѣ ити таборомъ, коли вода мала, а опрочъ тихъ бродовъ на вишихъ мѣстцахъ переправы робити трудно для плесь многихъ и крутихъ береговъ.

Семій отпочивокъ у Сугакліи, и въ Сугаклайчика, где дрова будутъ и вода доволная, а переходъ будетъ трудній, хіба робити переправу треба, на якое то мѣстце и Турецкое подъ Чыгринъ вшло войско, а не доходячи Сугакліи будетъ на шляху Балку грузкая, чрезъ якую табору пелатвій перевозъ.

Осмій отпочивокъ надъ Мертвоводомъ, до которого отъ Сугакліи треба дновати добре ити, где и вода и дрова будутъ.

Девятій отпочивокъ тожъ надъ Мертвоводомъ, где и переходити Мертвоводъ, до которого треба день пѣлій ити, по надъ тимъ же Мертвоводомъ, на той то рѣцѣ есть бродъ, которымъ можна табору въ десять лавѣ ити, а по вишихъ мѣстцахъ и по болшей лавѣ пойти можетъ, а о дрова тамъ потрудно.

Десятій отпочивокъ на рѣцѣ Гарбузиной, которая вдетъ въ Мертвоводъ, на якой тожъ вода есть, а о дрова

трудно, а переходъ чрезъ оную нетруднѣй.

Одинадцатѣй отпочивокъ у реки Богу, у броду Пѣщаного, где Турки робыли мостъ, тамъ дровъ достатокъ, а на переходъ albo пороми мѣти, albo мостъ мѣти, для таборовъ тжаровъ треба, а на роблене мосту не въ далекихъ мѣстахъ можно вынайти дерева способного.

Отъ Богу реки пошовши першая рѣчка Чарталая, на которой для табору переправи робити треба.

Отъ той другая рѣчка Чарталая не въ далекихъ мѣстахъ, которая не трудна будетъ до переправи, а на обѣихъ сихъ рѣчкахъ дровъ згола нѣтъ.

Третья рѣчка Чакчаклѣй, на которой води и дровъ можно добути, на которой отъ Богу третѣй можетъ бути ночлегъ.

Четвертѣй ночлегъ коли ити къ Тягинѣ albo къ Бѣлогороду, на Теликгулѣ рѣцѣ, где дровъ и води будетъ доволно и переправа латвая.

Пятѣй ночлегъ на Куялникахъ, до которого отъ Теликгуля гораздъ треба ити день, где вода есть, а дровъ скудно, а переправа латвая.

Шестѣй отпочивокъ на Сухомъ Куялнику, где вода будетъ, дровъ нѣтъ, а переправа латвая.

Семѣй отпочивокъ на третомъ Куялнику грузкомъ, на которомъ дровъ трудно, вода есть, а переправа нетрудная.

А отголь осмѣй ночлѣгъ у самой реки Днѣстра любъ до Чарборѣ, любъ до Паланки простуючи, а переходъ треба пилнуючи день ити зъ таборами.

А на томъ переходѣ отъ реки Богу до Днѣстра опрочъ вижей писаннихъ рѣчокъ лежатъ балки сухіи, которіи переходити треба.

А если подъ Очаковъ именовати трактъ, то, рѣчку вименованную Чакчалѣй перейшовши, повернути, влѣво имѣти почлѣгъ на рѣцѣ Зуберезани, где день ходу зъ пилностью отъ Чакчалія, вода тамъ есть, а дровъ нѣтъ, а перетомъ 3.

права нетрудная.

А оттоль ночлѣгъ на вершинѣ Березанѣ, где вода будетъ, дровъ трудно, а переправа нетрудная.

А отъ Березани до Очакова подня ходу, на якомъ переходѣ есть балки безыменніи тилко нетрудніи до переходу таборомъ, и близко Очакова згола дровъ нѣтъ.

А если бы войскамъ Днѣпръ преправовати подъ Орломъ, то потреба переходити Омелникъ рѣчку правлячися на сей шляхъ, которій отъ Мѣшуриноу Рогу вишше есть описанній.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIX.

О великости земель и водъ, яже въ поднебесной; о вторженію Татарскомъ шкодливомъ въ слободы; о послѣ Королевскомъ на сеймикъ зъ инструкцією; о фортификаціи Таванской повторной, а Казикерменской первой; о Гетманскомъ зъ воеводою Бѣлогородскимъ походѣ до Асламъ Кермена и вторженію тамъ Ханскомъ подѣ обози наши зъ писмомъ прелестнимъ гетмана Ханского; о прибитію гетманскомъ и воеводскомъ назадъ въ дома своя; о повторномъ шкодливомъ вторженію ординскомъ въ слободы; о бытности Шереметовой въ Римъ; о подарункахъ ему Папѣжскихъ и Кардиналскихъ, и о склонности будто его до вѣри Римской; о приборъ Турецкомъ на войну противъ Цесаря и на Чорное море противъ Москви и Козаковъ; о склонности Турецкой до покою зъ христіанами; о бытности въ Англии Монархи Російскаго и о затяганю оттоль майстровъ корабельныхъ на Донъ къ Во-

ронезу; о учиненномъ покою Цесарскомъ съ Турками въ Карловичахъ; о подъяркованю Оношнявъ и Зьяковцовъ съ Бурковцами чрезъ писара генералнаго; о покою людскомъ въ Карловичахъ съ Турками съ виторюванемъ у ихъ Камянца Подольскаго; о постановленю въ тихъ же Карловичахъ Московскаго двольтнаго съ Турками мира и початокъ пактовъ тогдашнихъ; о сушь тоголѣтномъ съ неурожаемъ пашень и о початку глада въ народъ Малоросійскомъ.

Року отъ міроздавія 7206, а отъ Живдителя Слова Божія во міръ пришествія 1698 году. На сей рокъ астрономъ Краковскій Томашъ Францѣшекъ Ориѣнскій, видѣвши свои мѣнуціи, положилъ въ нихъ подъ каждымъ мѣсяцемъ о великости землѣ и водѣ всѣхъ, яже суть въ поднебесной; сицевое видѣніе, которое любо походило на байку и неправду, и любо до лѣтописныхъ не належить рѣчей, я еднакъ, пришлимъ куріозамъ вигожаючи, при лѣтописаніи моемъ настоящомъ, полагаю оное отъ слова до слова тако:

а, Округъ земній съ води и землѣ зложенній, по латинѣ Глюбусъ terra гвемъ: иже есть вокругъ миль Нѣмецкихъ 5400, а Полскихъ 3600. За чимъ кгдаби не было жаднихъ перешкодъ, то есть, а не лѣсовъ, а не горъ, а не моря; то бы его пѣшій человекъ обшелъ за двѣ лѣта и дней 350, а конній обехалъ бы за рокъ одинъ и дней 175.

б, Бо пѣшій ежели преядетъ на день миль 5, то воколо землѣ идучи за тотъ часъ уйти можетъ 5400 миль Нѣмецкихъ, а за тимъ возвратитися на свое мѣстце откуда вѣйшолъ, а всѣ конній если уедетъ миль такихъ 10, то латво того въ половину тихъ дней доказати можетъ.

с, Ростягнувши тотъ Глюбъ въ пляскъ, которій мѣетъ миль Нѣмецкихъ пляскихъ 9,277,200, то будетъ мѣти локтей Краковскихъ 15,168,222,000, то есть пятнадцать тысячъ миллионовъ, сто шестьдесятъ осмъ миллионовъ, двѣстѣ двадцать

двѣ тысячи ведлугъ Бросциуша.

d, Кгдибы цѣлій округъ земскій растягненъ въ пляскъ, на собѣ водъ, горъ, лѣсовъ, не мѣлъ, жеби на цѣломъ люде могли станути, то можетъ ихъ помѣститися на немъ (давши каждому жеби не тилко стати, але и лежати могль беспечне, таковой плящ) 48,608,000,000,000, то есть чтири десять осмъ миллионовъ шестьсотъ и осмъ тысячъ миллионовъ.

e, Давши зась такое мѣстце, иле кождїй стоячи заступити можетъ, то можетъ всѣхъ станути на землѣ такой широкости, яко и вишней 168,217,082,000,000, то есть сто шестьдесятъ и осмъ миллионовъ двѣстѣ семнадцать тысячъ миллионовъ осмъ десять и два миллиони: але уже на такомъ мѣспу ледвося обернути будетъ могль.

f, Кгдиби Кглиобу зъ землѣ и зъ води зложенного могли такіе части быти яко зерно маковое, было бы ихъ 80,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть осмъ десять тысящей миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ.

g, Вода и земля приривнаніе до себе, барзо малу мѣють до себе пропорцію, такъ ижъ вода до землѣ, яко единое до 1290 нумера, для чого нѣкотори математикове твердятъ, ижъ болшей сухой земли нежели воды; болшая тяжесть земная нежели состояніе водное, ибо глубина морская, будучи двохъ миль толко, не можетъ собою покрити земли.

h, Води всей, которая есть во всѣхъ моряхъ, рѣкахъ и озерахъ, такихъ кропелюкъ, якъ суть маковіе зерна, будетъ всѣхъ 12,167,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть двенадцеть тысячъ миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ, сто шестьдесятъ и семь миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ, миллионовъ миллионовъ.

i, Земли всей будетъ опрочъ води такихъ партикулъ, якъ суть маковіи зерна 67,833,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть шестьдесятъ и седмъ тысящей

Instrukcja Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego na Seymik przed Seymowj Seymu walnego sześćniedzielnego pacificationis posłowi Jego Królewskiej Mości dana w Kancelaryi wielkiej koronnej w Warszawie dnia 3 miesiąca Lutego roku Panskiego 1698.

Pierwszy raz, day Boże szczęśliwie, Jego Krolewska Mość, Pan nasz miłościwy, składając seym, radby nie paginą tego papieru, ale życzliwym sercem z otwartych wnętrznosci przezacnym stanom wolnych narodow wyiawił, iako iest wdzięczen wprzod Naywyszemu Krolewstw rozdawcy, że go na takie wyniosł, nad które nic poządniejszego dla heroiczných iako internaturale chrzesciaństwa zabaw odebrać swoich niemogł. A potym i samym Elektorom, że go między tak licznym orszakim konkurentow wielkich naygodniejszym osądził. Tamtomu przy odnowioney wierze S. Katolickiej przy obligowaney Swiętnic

Инструкция Его Королевской Милости, Пана нашего милостиваго, данная послу Его Королевской Милости на Сеймикъ, предъ главнымъ шестинедельнымъ пацификаціоннымъ Сеймомъ, изъ канцелярии Великой Коронной, въ Варшавѣ, февраля 3 дня, лета Господня 1698.

Его Королевская Милость, Панъ нашъ милостивый впервые созывая сеймъ, дай Богъ въ добрый часъ, желалъ бы не однимъ этимъ листомъ бумаги, но отъ всего сердца, отъ глубины души высказать знаменитымъ представителямъ вольныхъ народовъ какъ благодаренъ онъ прежде всего Всевысочайшему раздаателю царствъ, Вознесшему его на такое царство, вождеденнѣ котораго онъ не могъ ничего найти для своихъ героическихъ потѣхъ противъ враговъ христіанства, а потомъ и самимъ избирателямъ за то, что они признали его достойнѣйшимъ изъ столь многочисленной

Pańskich przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego obronie z Psalmistą obliquię się *облти моя воздамъ предъ всѣми людьми Егю.* Tym po przysiężonych swobodach y wolnościach to wszystko konsekruie, czym się miłość powszechna zasłubić może, Jakoż dotąd kazdemu podobno samym nieprzyziciółom to samo iawiać y głosić, co dla dobra pospolitego uczynił. Został obranym, ale nie obronionym, bo gdyby się własnym wojskiem od niebezpieczeństwa od morza Bałtyckiego nie zasłonił, wysiadło by było na wszystkie lądy tey oyczyzny owo nieodżałowane nieszczęście, *solvitur male Respub., cum dividitur;* wydał miliony woysku y cokolwiek ieno humanius do uspokoienia stanów Rzeczy pospolitey czynić się mogło, nieomieszkał świadczyć: wiedzieć iednak nie moze *gratus et uberalis sator quam grata sibi deprehendit fata,* a złąd nie moze Jego Krolewską Mość nikt z tych zatwardzić konców wprowadzonego w wnętrzność woyska swego, bo czy mógł dostoiensatwo Krolewskie mieć bez

толпы великихъ союзскателей. Тому, возобновляя исповѣданіе св. католической вѣры, обязывается защищать храмы Божіи противъ враговъ Св. Креста, повторяя съ Псалмопѣвцемъ: *Облти моя воздамъ предъ всѣми людьми Егю.* Смиъ, послѣ свободы и вольности утвержденныхъ присягою, жертвуетъ все, чѣмъ только можно снискать общую любовь, — какъ и теперъ уже всякому видно и явно, вѣроятно, и самимъ врагамъ что сдѣлано имъ для блага общаго. Избранъ, но не защищенъ. И если бы не прикрылъ себя собственнымъ войскомъ отъ опасности со стороны Балтійскаго моря, то издалось бы тогда неизгладимое горе на всѣ области отечества. Разрушается Рѣчь-Посполитая, когда разъединена. Выдалъ войску миллионы и не преминулъ сдѣлать все, что только могло служить къ челоуѣколюбивому успокоенію сословія Рѣчи-Посполитой. Однако не можетъ знать этотъ признательный и щедрый дѣятель, какая ожидаетъ его будущность; а потому никто не можетъ укорять Его Крорлев-

obrony wtenczas, gdy ieszcze siła y prawo za nim obowiązane mogły reprezentować nie postać złego, lecz złości same, zwłaszcza gdy na to nie trzeba długiego czasu, nayzleysze wnet rosną. Prawda że lud nieznaomy bez ięzyka y porý zimowey niewczasem mógł pod dachami prawa nieprzyiacielskie, by był aniołem, w takowych cyrkumstanciach wychodzić. Ale kto z tey potrzeby y mysli swey niewinności J. K. M. wyekskuzowanym we wszystkich rozsądnych sercach rozumie, iesliby iednak to kogokolwiek ukontentować nie miało przy kryminalnieyszych iakich postępkach (o czym nie wie) ofiaruie Jego Krolewska Mość wszelką sprawiedliwość y respekt. Ani tez zład moze cokolwiek ad abusum potentiae Jego Krolewska Mość w oyczyźnie detorqueri, bo z tym oswiadcza prawdziwym affektem, że w niey potens być nie tylko iedną obroną, którey mieszczanska dostanie miłość, nie tylko przy nienaruszonym zachowaniu wolności starożytney, zwyczajow y praw, ale moc y

скую Милость за введение войскъ во внутрь государства; развѣ могъ онъ оставить безъ защиты Королевское достоинство въ то время, когда его силы и права могли представлять собою не только образъ злого, но само зло, и тѣмъ болѣе, что въ такихъ случаяхъ немного нужно времени, настоящее зло возрастетъ мгновенно. Правда, что народъ незнакомый съ странюю, незнающій языка, и кромѣ того изнуренный неудобствами земного времени, можетъ, хоть бы былъ ангеломъ, поступать въ подобныхъ обстоятельствахъ враждебно. Въ такой необходимости Его Королевская Милость полагаетъ найти въ сердцахъ всѣхъ благомыслящихъ людей признаніе своей невинности. Если же это неудовлетворитъ кого либо, въ случаѣ какихъ нибудь особенно важныхъ уголовныхъ дѣлъ (о чемъ Его Королевская Милость не знаетъ), то объщаетъ всевозможную справедливость и покровительство. Въ этомъ также никто не можетъ видѣть злоупотребленіе власти Его Королевской Милости, ибо онъ

ogromność swoją tam wynosić, gdzieby nieprzyjacielska axis miała ciężar, gdzie oddalonych prowincji od zabrania Krolewstwa ta praca, te dzieła przywrócenia potrzebuje y gdzie najpierwszy obliг windykowania z rąk poganskich Kamienca iuramentem J. K. M. stringit.

Naostatek iesliby iakiekolwiek opaczne przeciwko Jego Krolewskiej Mości, czego się nie spodziewa, być miały tłumaczenia, tym się składa, że niewinnemu wszystko szkodzi; dał iuż dowody obligacii iuramenti pectoris na szczęśliwey koronacii swojej, zostawił ieszcze otwarte pole na declarowanym pokoju seymie, że osobą swoją Pańską dostojenstwo Krolewskie y akcyę chce mieć communia cum libertate y siebie wolnościom prawa spomniony z wolności y praw sobie warnnek gotów będąc do przypodobania Rzeczy Pospolitey przypodobać się.

съ искреннимъ чувствомъ объявляетъ, что будетъ въ отечествѣ могучъ не одною только обороною, которою будутъ пользоваться граждане, не однимъ только ненарушимымъ соблюденіемъ древнихъ вольностей, обычаевъ и правъ, но общаетъ тамъ являть свое могущество и силу, гдѣ только непріятель преодолеваетъ, гдѣ только потребуеть дѣло возвращенія къ королевству отторгнутыхъ провинцій, и куда призываетъ его первѣйшая обязанность, въ слѣдствіе присяги, исторгнуть Камень изъ рукъ бусурманъ.

Наконецъ если бы явились какіе либо противоположные этому толки о Его Королевской Милости, чего онъ однако не ожидаетъ, то Е. К. М. это объясняетъ тѣмъ, что невинному все вредитъ. Онъ уже явилъ доводы несокрушимости обязательства присяги во время благополучной своей коронаціи, оставивъ еще открытое поле на предстоящемъ пацификаціонномъ сеймѣ; и что онъ хочетъ свою монаршую особу, Королевское достоинство и свои дѣянія имѣть общими съ свободою и помянутыми правами, и даже готовъ жертвовать своими правами для свисканія преданности Рѣчи-Посполитой.

Ten tedy Seym pokoju walny sześćniedzielny w Warszawie na dzień szesnasty miesiąca Kwietnia w roku terazniejszym Jego Królewska Mość w takowey żeby obietnice szczerosci z osoby swoiey panskiey składać raczył, iakby prędko się mogli od zawady uwolnić y z porozumieniem pożądanego złączenia animuszow skombinować, a lubo Jego Królewska Mość pełny iest nadziei, że się ta pożądana iedność stanow y serc dobrze się wdroży przed seymem, iednak szczęścia szukać życzy, aby się wygodziło iak naylepiey wszystkiemu zewnętrznemu w Koronie y Wielkim Xięstwie Litewskim uspokoieniu, tak iako iest recesssem seymu szczęśliwey koronacyi warowano. Gdy się bowiem ab intra uspokoi oyczyzna smiele Jego Królewska Mość przy pomocy Bożej nieproźnie, co obiecywał, szczęśliwym kompaniey zaraz po seymie successem wypełni słowo swoje

Итакъ Его Королевская Милость, согласно общаю и правотѣ своей монаршей особы, изволилъ созвать главный шестинедѣльный пацификаціонный сеймъ въ Варшавѣ на 16 апрѣля текущаго года, чтобы тѣмъ скорѣе освободиться отъ препятствій и сообразиться съ вождѣленнымъ согласіемъ умовъ, и хотя Его Королевская Милость вполне надѣется, что это вождеденное единоедушіе государственныхъ сословіи и согласіе сердець водворится предъ наступленіемъ сейма, при всемъ томъ однако желаетъ испытать счастье, чтобы тѣмъ вѣрнѣе удовлетворить условіямъ вышшняго успокоенія Короны и Великата Княжества Литовскаго, такъ какъ это обезпечено *отсрочивающею статьею (рессессомъ)* (*) акта коронаціоннаго сейма. Когда отечество успокоится внутри, то Его Королевская Милость, съ помощію Божіею, въ точ-

(*) *Рессессомъ* рессессивными статьями сейма, называются статьи о дѣлахъ нерѣшенныхъ на собранномъ сеймѣ, по причинѣ истеченія срока собранія его, и отложенныхъ къ будущему сейму, на которомъ эти дѣла должны быть непременно рѣшены, прежде прочихъ: общественныя прежде общественныхъ частныя прежде частныхъ.—Lengnich Prawo rozp. Kr. Polsk. 1761. T. II, str. 509.

pańskie; gwoli czemu nie tylko z prawa ale dla potrzeby kompaniey nie życzy Krol Jego Mość, aby seym iednym dniem nad sześć niedziel mógł być prołagowany, iezeliby zaś, bróń Boże, miały sinistra fata mieszać Rzeczy Pospolitey turbinibus, niemogłby natenczas nic cięższego podać Jego Krolewskiej Mości y równo by to było z śmiercią vacare manus Jego K. M. ab operibus heroicis, quid sceptra quid humana sine gestis, quid gesta sine numine y iezeliby miał ten skrypt, quod absit, ad copulam iakiey zawziętosci allidi, Jego Krolewska Mość desiderare raczy pręmonitos urodzonych posłów, z zdrową do takiego przypadku poradą; woyska Koronnego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego zasługi iuz są tymże koronacyi recesssem zalecone, ale żeby rozdzielniey mógł pokazać J. K. M. zasługom rycerskim afekt swoy y żeby niemogły nigdy Rzeczy Pospolitey zawodzić, zyczy, aby stany przedsięwziąć chciały ten stateczny

ности, какъ обѣщаль, сдержитъ свое слово счастливымъ успѣхомъ войны тотчасъ послѣ сейма; для чего не только по силѣ существующихъ постановленій, но и по поводу предстоящей кампаніи, Его Королевская Милость не желаетъ, чтобы сеймъ хоть однимъ днемъ протянулся далѣе шести недѣль. И если бы, Боже сохрани, злая судьбы помѣшали Рѣчи-Посполитой смутами, для Его Королевской Милости ничего не могло бы быть въ то время тягостнѣе и равнялось бы смерти отвлекать Его К. М. отъ упражненія въ геройскихъ дѣлахъ. Что значить скипетръ и человѣческія дѣла безъ подвиговъ, что значить подвиги безъ содѣйствія Божія? Если бы настоящее воззваніе, не дай Богъ, сокрушилось о скалу чьей нибудь злобы, Его Королевская Милость изволить требовать отъ помянутыхъ благородныхъ пословъ благаго въ этомъ случаи совѣта. Заслуги войскъ Короннаго и Великаго Княжества Литовскаго выставлены въ отсрочной статьѣ (реcessсъ) коронаціоннаго сейма. Но чтобы еще болѣе показать справедливое вниманіе къ рыцарскимъ заслугамъ, и чтобы Рѣчи-

raz nazawsze porządek, żeby uwolniwszy się od borgowych czwierci punktualnie dwa kwartały wychodzącemu w pole, a dwa zchodzącemu z pola woysku wypłacane być mogły, tym sposobem nauka żołnierska nieodbita będzie y kompaniey zadney niepewnością woyska nie stanie się zawod, który tak wiele razy potkał, iaką na relacyą Jego Krolewskiej Mości potrzebno iest, aby nauczył pokutą kary się uchroniać.

Sposob pomiarkowania naylepszy Jego Krolewska Mość ten rozumie, któryby równie mniejszego y większego iako w rowney Rzeczy Pospolitey dotykać mógł, a nie ten, który uboższych, abo samych rolnikow tylko y domownikow krwawy pot y łyzy wyciska.

Sposob takze hyberny czyli konsistencyi probować się nie może Jego Krolewska Mość, gdy w iednych dobrach tenze sam ciężar z folgą, w drugich zaś niepodobieństwem znosić się musi:

Посполитая не испытывала неудачъ, Его Королевская Милость желаетъ, чтобы государственные чины приняли разъ навсегда постоянную мѣру для освобожденія себя отъ борюовой платы, состоящую въ томъ, чтобы выплачивать выступающему въ походъ войску за двѣ трети и возвратившемуся тоже за двѣ трети. Такимъ образомъ и военное искусство сохранится, и ни въ одной кампаніи не случится какой нибудь неудачи отъ необезпеченной заслуги войска; какъ это не разъ уже случалось—по реляціи Его Королевской Милости, надо поканіемъ умѣть избѣгнуть наказанія.

Самымъ лучшимъ способомъ уладить это дѣло Его Королевская Милость считаетъ тотъ, который бы касался равно меньшаго и большаго, какъ въ равноправной Рѣчи-Посполитой, но не тотъ, который вынуждаетъ въ кровавый часъ слезы у бѣднѣйшихъ или у однихъ хлѣбопашцевъ и домохозяевъ.

Гиберна, или содержаніе войскъ на зимнихъ квартирахъ, не можетъ имѣть мѣста, когда тоже самое бремя въ однихъ имѣніяхъ несутъ съ роздыхомъ, въ другихъ должны нести сверхъ силы, ни съ чѣмъ не сообразно; а солдатъ попался

zołnierz zaś iak do obfitych iako do szczupłych dostawszy się dobr swego dociągać musi, azatym nie wąpi Jego Krolewska Mość, ze się przezorność Rzeczy Pospolitey postrzeże y zechce wynaleść sposob wszystko wypełniać, niezagabaiąc ni żadnych na fortcach zagranicznych żadną miarą præsidia, żołdem swoim, by też y punktualnie dochodził, zastanawiać nie mogą, nie tylko że tam caristia, ale dla zakazu od nieprzyziacielskich granic przedawania prowiantow żadną miarą kupić nie dostanie, ile że tam nie szeleżna, ale dobra moneta idzie, należy zatym do Rzeczy Pospolitey opatrywać prowianty na tamte mieysca tak iako y na piechoty na przyszłą da Bóg kompanią, ponieważ w kraiu pustym bez tego obeysć się nie podobna, i musiały by wszystkie głodem upaść.

Kozakow, ktorzy w posłudze Rzeczy Pospolitey, dla zatrzymania Dominiey nad tym narodem, żeby się nie oddaliły na

ли въ богатое или убогое имѣніе, домогается своего одинаково. А потому Его Королевская Милость не сомнѣвается, что предусмотрительная Рѣчь-Посполитая обратитъ на это должное вниманіе и придумаетъ средства все уладить, не трогая ни подъ какимъ видомъ запасовъ въ заграничныхъ крѣпостяхъ. Войско не можетъ довольствоваться однимъ лишь жалованьемъ, хотя бы и получало его исправно, потому, что тамъ не только дороговизна, но даже по случаю запрещенія продажи провьянта, со стороны непріятельской границы, не можетъ и купить его ни коимъ образомъ, и еще потому, что тамъ въ ходу не шеляги, но хорошая монета. И такъ Рѣчь-Посполитая должна позаботиться доставкою провьянта въ тѣ мѣста пѣхотѣ, въ предстоящую, дастъ Богъ, компанію, ибо въ опустошенномъ краю и безъ этого никакъ нельзя обойтись: иначе надо умирать всѣмъ съ голоду.

Козакамъ служащимъ Республикѣ, для удержанія власти надъ этимъ народомъ, чтобъ не перешли на сторону

stronę nieprzyjacielską, ponieważ w dobrach dziedzicznych co było dotąd nie może ich ciężaru ponieść z dawnego Coronationis prawa, iako obróćą y gdzie lokować, żeby iuż miejsce swoje pewne y wydzielnie od Rzeczy Pospolitey mieć mogli z powinnością woieskiej służby.

Niechciałby Jego Krolewska Mość okrutnego odnowic żalu z okazji Xiążenia Dekontego pod Gdansk przybycia; ale że dotąd manifestowane są iakieś od Krola Jego Mości Francuskiego uczynki nieprzyjacielskie częścią przez zabrane okręty, częścią przez arezty y inne niesłuszne potrzeby przeciwko miastu Gdańskiemu wiernie około głowy koronowanej Jego Krolewskiej Mości y przy Rzeczy Pospolitey wedle powinności swojej y zwyczajow stawiającemu, iako w tym sobie ma postąpić Jego Krolewska Mość chce mieć Senatorow pewne umysły.

A iako ze wszystkich miar Jego Krolewska Mość życzy do tey zacney oyczyzny złote wprowadzić wieki iak wygubie-

неприятелей, отвести впредь въ собственную ихъ принадлежность мѣста отъ Рѣчи-Посполитой, за военно-служебную повинность, по древнему коронаціонному закону, потому, что содержаніе ихъ по прежнему въ наследственныхъ имѣніяхъ было бы тягостью невыносимою для послѣднихъ.

Ego Королевская Милость не желалъ бы возобновлять жестокой скорби по случаю прибытія принца Конти подъ Данцигъ, но такъ какъ Ego Величество Король Французскій обнаруживаетъ неприязненные дѣйствія отчасти взятіемъ кораблей, отчасти арестами и прочими несправедливыми поступками въ отношеніи къ городу Данцигу, сохраняющему вѣрность коронованной главѣ Ego Королевской Милости и Рѣчи-Посполитой, по долгу и обычаемъ, то Ego Королевская Милость желаетъ знать положительное мнѣніе сенаторовъ, какъ поступить въ этомъ случаѣ.

Такъ какъ Ego Королевская Милость желаетъ всемѣрно водворить золотые вѣка въ сей достойной отчизнѣ, какъ

niem złey monety, która iest powietrzem nagle zarażającym, podług Panskiego słowa swego chcąc oznaczyć dni lepszym kruszczem, potrzebować raczy, aby urodzemi Posłowie byli nauczeni w mowie do otworzenia miennicy; łącząc Jego Krolewska Mość Pan nasz miłościwy przestrzega wszystkich do zgody y iedności nie tylko żeby przez niesforność y zamieszanie nieurosla choroba mocniejsza od lekarzow, ale też żeby panowanie Jego Krolewskiey Mości było arca presentis seculi non ulterius spem claudens: to iest żeby zaraz po seymie szczęśliwie odprawionym za powodem successow dał się cieszyć populo suo w Kamiencu. Reliqua na tenże koniec dicenda obszyrnie ustnemu doniesieniu urodzonemu Posłowi naszemu y należytey rostopności polecaią się.

уничтоженіемъ худой монеты, которая есть точно заразительное повітріе, и желая по своему монаршему слову означенать свою жизнь лучшамъ металломъ, изводитъ требовать, дабы благородные послы были наставлены рѣчью объ открытіи монетнаго двора. Оканчивая этимъ Его Королевская Милость, панъ нашъ милостивый, приглашаетъ всѣхъ къ согласію и единодушію не только для того, чтобы чрезъ несогласіе и замѣшательства усилившаяся болѣзнь не сдѣлалась сильнѣе лекарей, но также и для того, дабы царствование Его Королевской милости, было кивотомъ настоящаго вѣка, не напрасную надежду въ себѣ заключающимъ, то есть чтобы тотчасъ же послѣ благополучнаго окончанія сейма, доставить своему народу случай торжествовать счастливые успѣхи въ Каменцѣ. Что же еще нужно говорить, — поручается обшириѣ взустному донесенію благороднаго посла нашего и должной его расторопности.

Прошлого лѣта поневажъ при помощи Божіей Таванъ и Казикерменъ раззоренній не дался чрезъ Козаковъ, добрихъ молодцовъ, Туркамъ опановати, теди на постропіе его вновь

и на поправу поспованного чрезъ Турковъ Таванского замку, по указу царскому, много байдаковъ зъ вапномъ отъ Кіева до Казикермена самою первою весняною водою спущенно, и заразъ на веснѣ обадва замки овиі Таванъ и Казикерменъ дѣлати и фортѣфиковати начато; итакъ того лѣта замки тѣ каменными стѣнами и землею и глубокими фоссами укрѣпленни и созданны, якови не были и за держави Турецкой. А Гетманъ Мазепа зо всѣми рейменту своего войсками козацкими, также и Бояринъ Бѣлогородскій князь Яковъ Федоровичъ Долгоруковъ зъ войсками Московскими и слободскими Козацкими, въ мѣсяцю маю, зъ домовъ въ походъ военній рушивши, и войска всѣ за рекою Ореллю скучивши и реку Самаръ прешедши, простовали симъ Днѣпра бокомъ ажъ до самого городка Турецкого Аслама надъ рекою Конскою, на березѣ Крымскомъ противъ Казикермена застающого, а тамъ прибувши и, обозами едевъ отъ другого неоподаля станувши, заразъ до реставраціи Таванской и Казикерменской значніи части людей зъ обохъ войскъ послали, потімъ и другіи такіи-жъ части на перемѣну працюваннѣ работою людемъ свѣжихъ людей всегда виправовали, доколѣ совсемъ обадва тамошніе замки зооружили и докончили. Тамъ подъ Асламъ Керменомъ не малое время обозами стоячи и, жадного промислу военного на Крымъ нечинячи, дождалися зъ Крыму Ханского зъ ордами до себя прибѣтти, которій, либо чрезъ два днѣ двокротне незачепаючи обозовъ козацкихъ, кусился на обози Московскіе, однакъ, тамъ ничега помисльного не вскуравши, учинилъ отворотъ свой до Крыму; въ якое время, то есть другого дня Искра, полковникъ Полтавскій, зъ охочимъ полку своего и инпихъ полковъ товариствомъ уганяючися за остатками ординскими, и отдалившися отъ обозу своего на четверть милѣ, увидѣлъ на одной могилѣ Татарина, древце копѣйное зъ писмомъ устроившого, которое писмо онъ Искра взявши привезлъ въ обозъ и отдалъ Гетману. Писмо же тое писалъ до Гетмана козацкіи Гет-

манъ Ханскій Иванъ Богатій, желаючи и просячи прилѣжно именованъ Ханскимъ, аби Гетманъ Мазепа зъ войсками Козацкими отступилъ отъ войскъ Московскихъ и не помоглъ имъ противъ Ханскаго наступленія, але тое листовное Ханское желаніе у Гетмана отвержено и вѣрность непоколебимая всего войска Козацкаго зъ нимъ Гетманомъ Монарствъ своему Православному Російскому захована. По доконченю зась фортификаціи Таванской и Казикерменской, Гетманъ и Бояринъ, зъ Крымской стороны на сторону Казикерменскую и Бѣлагородскую чрезъ Днѣпръ со всѣми войсками преправившия и замки оне аммуниціею и войскомъ, также и всякими запасами харчевыми добре узапасивши, рушили тимъ бокомъ отъ Казикермена назадъ восвоиса, а подъ городкомъ Орломъ Днѣпръ на сю сторону преправивши розійшлися зъ бояриномъ въ доми свои.

А орди Крымскіе, о поворотѣ и роспущенію въ доми войскъ нашихъ увѣдомившися, повторній разъ того лѣта въ державу Російскую вторгнулись, городъ полковій Изюмъ оминувши, вдарили въ слободы по надъ рѣкою Осколомъ будучіе и въ иныіе мѣстца тамошніе, ажъ подъ городокъ Московскій Волуйки, тамъ всюди много людей и статковъ ихъ загорнувши и, слободку Колодяжную скритишемъ въ плѣнь забравши, безпрепятственно до Крыму повернули. Прежде же того, и прежде виходу Гетманскаго въ походъ вышеименованній принесени въ Батуринъ зъ Кракова розніе чужоземскіе вѣдомствъ, мая 17 дня писанніе, зъ которыхъ; едни отъ насъ далшіе и мѣй намъ потребніе оставивши, полагаю зде такіе, якіе намъ суть ближшими, а именно, ижъ бояринъ Борисъ Петровичъ Шереметь, виправленній будучи отъ Пресвѣтѣйшого Государя своего зъ Москви въ Малтію для воспріятія кавалеріи, былъ подъ часъ святои неделѣ въ старомъ Римѣ, где въ Каплицѣ Папѣжской, отъ гори названной Капалю, зъ людьми Великоросійскими пришеи бывшими и иними панами будучи на набоженствѣ

ТОМЪ 3. 32

зосталъ отъ Папѣжа ударованній крестомъ златимъ драгими каменіями осаженнимъ, въ немъ же была значная частька древа животворящаго Креста Господня. Даровалъ при тмъ святій отецъ Папѣжь его Шеремета однимъ образомъ, также драгимъ каменіемъ насаженнимъ, зъ персонами, златими ланцухами и иними клейнотами приоздобленнимъ. А Кардиналъ Папѣжскій Корнаро названній тогда-жъ даровалъ ему Шеремету лѣску висменитой работы, рукоятіе, суто діаментами насаженное имущую. Которіе подарунки Шереметь вдячне пріавши отехалъ зъ Риму до Малтін, а оттоль поворочаючи назадъ знову обѣщался быти въ Римѣ. Віездячи зась зъ Риму далъ будто слово отцу Папѣ, же за поворотомъ своимъ зъ Малтін мѣлъ пріяти вѣру Римскую чили унѣю, для чего будто оставилъ былъ въ Римѣ и пленѣпонтента своего Езуиту Россого, даби въ его небытности починалъ дѣло о пріятіи зедиоченія вѣры костела Католицкого Римского трактовати зъ Церквою Православною Восточною, що и самъ Шереметь за поворотомъ изъ Малтін будто мѣлъ въ Римѣ подтвердить, и въ государствѣ Російскомъ, также и въ личнихъ войскахъ Московскихъ, тое церкви Православной Російской зъ костеломъ Римскимъ соединеніе ознайти и розгласити. А при пожегнанюся зъ Кардиналомъ Цибоніемъ просилъ будто, даби его изволилъ вимовити предъ закономъ Римскимъ, же не привиталъ его, ведлугъ звичаю мѣючи, еднакъ будто исполнити тое за поворотомъ въ Римъ зъ Малтін. Въ тое-жъ время онъ Шереметь въ розмовѣ своей зъ помененнимъ Цибоніемъ Кардиналомъ взмѣнковавъ нѣякогось болшого персону, а подобно принцѣпала своего до пріятія вѣри Римской склоного.

Прошого лѣта любо Солтанъ Царъ Турецкій въ Венграхъ проигралъ баталію, зоставши побѣжденній отъ войскъ Цесарскихъ, однакъ и на сіе лѣто при упорѣ своемъ стоячи (яко Венетійскіе вѣдомости твердили), зъ многими войсками своими на тую-жъ противъ Цесара войну прибѣрался, хотячи

и самъ персоною своею Солтанскою тою допомогти компаніи, и розослалъ ординанси во все панство Турецкое, ижь яко самъ хоцетъ виходити на войну за вѣру Магометанскую, такъ и всѣхъ магометановъ до той же компаніи захоцалъ, предлагаючи, аби всякъ магометанинъ сполне зъ нимъ Солтаномъ царемъ Турецкимъ не устрашался за вѣру свою стати противъ войскъ христіянскихъ Цесарскихъ. А особно онъ Царь Турецкій тою-жъ весни выдалъ ординансъ до пашовъ своихъ взглядомъ давани отпору на Черномъ морю войскамъ Московскимъ и Козацкамъ, отъ которыхъ якъ и прошлого року заходила его не меньшая тривога; для чого зъ войскомъ своимъ окрентовъ своихъ Солтанскихъ великихъ на тою-жъ Черное море ординовалъ 29, межн которыхи два было наибольшихъ по осмѣдсати и осмъ арматъ въ себѣ имѣющихъ, а при тихъ окрентахъ и особно на тою-жъ Черное море ординовалъ галери свои противъ войскъ нашихъ преречонихъ христіянскихъ. А що зъ Александріи 5 окрентовъ зъ Янчарами приплинуло было до Константинополя, то тіе Янчари отправлени ку главному войску Турецкому подъ Андриянополь. Любо теди царь Турецкій зъ весни того року прибѣрлся зъ сильными войсками на войну противъ Цесара, однакъ, прошлорочнимъ нещастемъ своимъ будучи прешрашенній, чинилъ тотъ на войну приборъ тилко для публѣки, и въ тимъ часѣ болше мислялъ о миру и згодѣ зъ Цесаремъ и зъ иными монархами христіянскими, которіи сего-жъ лѣта и учинилъ зъ нимъ въ Карловичахъ, яко о томъ нижей будетъ.

Того-жъ лѣта Пресвѣтѣйшій Государь нашъ Царь Петръ Алексѣевичъ гостилъ и былъ въ Англии, которому Король Анкгельскій даровалъ еденъ окрентъ свой, а другій тамже велѣлъ здѣлати самъ за свои денги, и затагалъ тогда до себе майстеровъ корабельнихъ Анкгельскихъ для дѣлани кораблей себѣ въ Воронежѣ и на ишихъ по рѣкѣ Дону мѣсцахъ, на море Черное противъ Турчина потребнихъ.

Того-жъ лѣта отгнѣвши Царь Турецкій свое вишнисяное до войны намѣреніе, прислалъ въ Карловичи чли въ Варадинъ полномочныхъ пословъ своихъ для учиненя покою зъ Цесаремъ хрстіянскимъ, отъ которого такожде полномочніе послы, до тихъ же Карловичъ чли до Камори прибывши, учинили зъ Турками таковой трактатъ, якого списокъ Дякъ Волковъ сего 1698 року, іюля 3, прислалъ на Москву, которій такъ имѣется:

Во имя Господне, — амѣнь.

Статьи мирного договору межъ обоими самодержавствы, перво предъ поездомъ нашимъ изъ Вѣни въ подгородномъ монастырѣ отцевъ Августіановъ отъ эпоху гетсхиху, се есть махометанского лѣта 1101, сирѣчь 19 числа мѣсяца януарія отъ Рождества Христова 1690, превисокому Кардиналу Аколонитехъ предложеніе обонхъ нашихъ посланниковъ общимъ согласіемъ, паки же въ загородномъ мѣстѣ города Комори 28 числа апрѣля, или по ихъ третого числа мая того-жъ году, господину Андрею Девендербургъ объявленіе.

Когда даби любезній миръ межъ обоими самодержавствы процвелъ, и подданніе обонхъ смирно симъ безопасномъ пребывали надобно есть, чтобъ явными рубежами граници опредѣленни были, и ми же вся смятенія и загоновъ случаи и посредства отымутся, великія рѣки Дунай и Сава рубежи да поставоватся.

Потомъ отъ Желѣзныхъ вратъ даже до устья реки Сави вся Задунайская страна, такожь и отъ устья Сави реки, даже до прежнихъ Кроацкихъ рубежей Засавскіе страны да будутъ подъ Отоманскимъ самодержавствомъ возвращеннымъ сущимъ. Албу Греческую, сирѣчь Бюгъ-градъ и инимъ мѣстамъ, которіе нибудь въ преждереченныхъ въ Задунайскихъ и Засавскихъ странахъ Цесарскими залогамъ воинскими держутся такъ, чтобъ отъ прежнихъ Кроацкихъ ру-

бежей до конца Сави рѣки, отгуду даже до нижнихъ мѣстъ въ страны Задунайскіе и Засавскіе никакой запросъ не остался Царскому Величеству. Вся вкупѣ отъ вратъ Желѣзныхъ до устья Сави и отъ устья Сави даже до прежнихъ Кроацкихъ рубежей на той сторонѣ Дуная и Засавскіе страны съ возвращеніемъ теми-жъ вкраинныхъ мѣстъ, которіе въ странахъ Задунайскихъ оружіями Оттоманскими держутся, да будутъ подъ властію Цесарского Величества, и никакой запросъ да не будетъ о томъ отъ Сіяющей Порты.

Мултянскіе и Мулдавскіе Задунайскіе къ Венгерскимъ странамъ рубежи въ преждебывшемъ предъ сею войною состояніи да пребудутъ.

Седмиградская земля въ преждебывшемъ предъ нинѣшней войною состояніи да возвратитца, и годовую дань въ цѣлости Сіятелной Портѣ да платитъ, и подъ защищеніе обоего самодержавства древними своими привилеями да употребляютца.

Рубежи Кроацкіе да пребудутъ въ томъ состояніи, въ которомъ были и прежде настоящей войны.

Сими договорами удержаннымъ сущимъ оружіямъ на многіе или на маліе дѣла или къ тому вѣчный миръ да учинится.

Отъ обоего самодержавства такіе войны или жители и подъ такими генералами и начальными людьми, ихъ же вѣрность и ратніе дѣла совершенно искусни были, по воле обоего самодержавства въ порубежныхъ своихъ мѣстахъ да поставятся такъ, чтобъ миръ въ цѣлости сохранили и никакими смятеніями или загонами общую тишину возмущали.

Которіе нибудь договори въ древнихъ священнихъ статяхъ написани, и даже до настоящей войны сохранени, суть ниже въ преждереченнымъ осми статямъ противляются, и потомъ такъ да сохраняются.

Конецъ или прибавка.

Дѣло о союзныхъ зъ Цесарскимъ Величествомъ госу-

дарехъ оставляются разсужденію, его же аще хоцетъ или отъ договоровъ мира отлучити или присовокупити, буде ему присовокупити годно, сіе убо сугубнимъ доводомъ видится мочно быти, или въ особой статѣ генералными термѣнами да положатся, чтобъ когда межѣ обими самодержавствѣ миръ и дружба обновленни будутъ, также и Полскій Пресвѣтлѣйшій Король и Рѣчь-Посполитая межъ срокомъ четиредесяти или пятидесяти дней честными договорами миръ учинили или совершенство и подлинно такожъ особоною статью да обявится, чтобъ рубежи обратилися въ состояніе, въ которое прежде сей войны было, осаду и взятіе Камянца и смятеніе дѣлъ въ тихъ же порубежныхъ мѣстахъ не давно прежде нынешней войны и постановленни въ томъ состояніи, въ которомъ были когда прежде смятенія той войны крѣпкая дружба и доброе сосѣдство межъ Сіятелною Портою и Пресвѣтлѣйшимъ Королемъ Полскимъ и Рѣчью-Посполитою да учинится. А что належитъ Венеціаномъ, такимъ же образомъ изобразится можетъ, чтобъ, задержавъ взятое, миръ съ Сіятелною Портою да учинять.

Того-жъ лѣта мѣсяца октовріа въ заводѣ жителей Опошнянскихъ и Зѣнковскихъ съ жителями Бурковскими о кгрунта и межѣ полевіе, по злеценю Гетманскомъ, евералній войсковій писарь Василій Леонтіевичъ Кочубей чинилъ разсмотрѣніе, по которомъ приводячи до згоди всѣхъ помененныхъ обивателей написалъ того-жъ мѣсяца октовріа имъ таковій унѣверсалній листъ свой:

Его Царского Пресвѣтлого Величества войска
Запорожского евералній писарь Василій Кочубей.

Ознаймую симъ моимъ писмомъ, всѣмъ кому колвекъ о томъ вѣдати належитъ, такъ теперъ яко въ пришлое время, ніжъ маючи я злецене отъ Ясневелможного Его Милости пана Іоанна Мазепа Гетмана войска Его Царского

Пресвѣтлого Величества Запорожского, добродѣя моего, о успокоеніи нѣкоторихъ трудностей въ полку Гадацкомъ будущихъ: зездилемъ и на поля спорніи, межи Опошнѣмъ, Зѣнковомъ и Бурками, противъ Бузовихъ могилъ лежащихъ: о которіи межи помененныхъ мѣсть обивателями, чинилися свари и свади.

Нынѣ теде згоднимъ тихъ же обивателей при мѣ писаровѣ и при Его Милости пану Михайлу Боруховичу, полковнику войска Его Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского Гадацкомъ, на тіе-жъ мѣсца вехалъ изволеніемъ, по моемъ предложенню, згодне и одногласне приговоренно и постановленно, аби тіе межи и границы были держани, которіе чинилъ предъ тимъ, по указу старшихъ, небожчикъ панъ Стефанъ Гречаній зъ товарищи. То есть взявши отъ шляху зъ Бурокъ до Опошнего и до Будищъ лежачого, чрезъ первую столповую могилу просто чрезъ балку и Рудку называемую... до другой столповой же могилы въ степу близко Коваліовского шляху положене свое маючой, яка линѣя и копцами есть позначена. При якої помененпой балцѣ хуторъ Мацовскій, въ Опошнянскую сторону податній Его Милости пана полковника преречоного, за гроши набытій въ посессіи его до Борковской границы належати маеть.

Яко теде тоє розграничене на потомніи часи себѣ утвердили, такъ обще всѣ неотмѣнне оное держати мають на вѣчноє время, и яко Опошняне чрезъ преречоную границу въ полю Бурковскомъ, такъ и Бурковци въ Опошнянскую сторону жадними мѣрами не мають и неповинни будутъ входить и втручатися, заховуючи между собою згодную сосѣдскую любовь и зобополній покой, подъ зарукою тысячи таларей на Ясневелможного Его Милости пана Гетмана. А яко въ поляхъ Бурковскихъ суть хутори преречоного пана полковника Гадацкого и синовъ его прилегліи къ граничной линѣи, такъ варованно они при семъ же

зездѣ, аби въ полности своей подлугъ циркля своего ненарушне знайдовалися, поневажъ они здавна чрезъ копу набити въ посессіи и владѣніи онихъ найдуются. Зѣнковскіи тежъ обывателѣ зъ Опшнннскими обывателями, такъ мѣють своихъ полевъ, хуторовъ и всякихъ грунтовъ и угодей, такую-жъ держачи любовь и милость заживати безъ споровъ и турбацій, якъ и предъ симъ по сіе время заживали, едни въ другихъ грунти не втручаючися и жаднихъ шкодъ и прикростей нечинячи. А тамъ если би кто зъ Опшнннскихъ, Борковскихъ и Зѣнковскихъ обывателѣй, любъ зъ тоей, албо зъ овой стороны, надъ сее постановлене втрутился въ чужіи грунти и якимъ колвекъ способомъ чинилъ въ ихъ шкоди, той не тилко тѣи шкоди пополняти, але и заплаченю вишей выраженной подлегати маеть заруцѣ.

При якомъ дѣлѣ, тѣи именно сполне зъ нами были люди, которіи тутъ выражаютя. Зъ *Опшнннго*: Филонъ Лихой, Романъ Корицкій сотники, Василь Кирилевичъ, Леско Череватій, Павло Конюшій, Сидоръ Лисенко, Василь Уманецъ, Иванъ Рева, Маць Солошенко. Зъ *Зѣнкова*: Павло Ващенко сотникъ Зѣнковскій, Иванъ Зеленій, Иванъ Чупринскій. Зъ *Ковалювки*: Степанъ Григорьевичъ атаманъ городовій, Дацко Логвинъ, Грицко Таранъ, Василь Купенко, Лукянъ Холоденко. Зъ *Бурковъ*: Леско Дубина атаманъ городовій, Иванъ Лысій, Мартинъ Бутъ. Казалемъ теда я для лучшей твердости и потомной памяти, тое постановлене симъ писанемъ мовимъ объяснить и далемъ оное въ сторону Бурковскую, якое то-жъ слово въ слово и въ сторону Опшннннскую отдано. Писанъ октовріа 26, року 1698.

Того-жъ 1698, чили 1699 року, яко на листѣ 395 гисторикъ Нѣмецкій Шуфендорфій свѣдѣтельствуеть, въ тихъ же Карловичахъ Турки зъ Поляками покой договорили и чрезъ трактатъ тогдашній виторговали у Турчина Камянецъ Подолскій зо всѣмъ Подоллемъ и Україною такъ, вжъ мусѣлъ оного уступити Полякомъ по двадцатипятилѣтнемъ надъ

нимъ панованню бо, яко взялъ его не войною, але факцією (яко о томъ въ роздѣлѣ тринадцатомъ наменилося) чрезъ измѣну коменданта тогдашнего, такъ и уступити безъ войны мусълъ. Трактатъ зась Лядскій зъ Турками ниже сего полагається. Того-жь року и въ тихъ же Карловичахъ будучи посель Московскій Возницинъ зъ послами Турецкими, септеврїа 25 чили декаврїа 25, договорилъ и заключилъ миръ на двѣ лѣта, нимъ и совершенного зъ обохъ сторонъ дотрутъ покоя; заключи же онъ Возницинъ тотъ покой дволѣтній певними пунктами, которіе нѣгдѣсь пропали, тилко мнѣ самій початокъ тихъ пунктовъ достался сицевій:

**Той есть Богъ Всядѣйствующій, Всемогущій и
всѣми овладающій. Во имя Бога милосерднаго
всегда милующаго насъ.**

Початокъ сего постановленя правдивого и потреба описання досконале оногъ на семь писмѣ, то есть нетленнаго Господа Сотворителя и несмертелнаго Исправителя щодробливая воля Господа Бога (Которому нехай будетъ хвала на всѣ подобенства) и позволене вѣчнаго potvrжденя и ласка оберегателя и радителя святыхъ градовъ и мѣстъ Макии, Медини и Святаго Іерусалима, Солтана и Царя Чорного и Бѣлаго моря, обладателя Египту, Абѣзинскихъ провинцій и Арапскіи и Адоненской землѣ и цезаріи Африканской и Триполя и Тунети и инсулъ Ципру и Роду и Крети и иншихъ Бѣлаго моря инсулъ, Цара Вавилонскаго, Бастри и Лякен, Иреванѣ и Карен и Ерзиру и Сехрезиру и Мисалу и Деярбергигеру и Дамаску и Солтана Перского и Арабского, Іаракинскихъ провинцій и Короля Кгурдистанского, Даггннстанского, Тухистанского, Кгѣрзѣстанского и Трапезунту, и государа панствъ Риму и Булхархіи и Масиръ и Цара панствъ Татарскихъ, Черкескій, Кримскій Царь, Востоннихъ и Заходнихъ панствъ и земель Анатолии и Румелии наслѣдника обладателя Царигорода и иншихъ провинцій мѣстъ, Государа

32*

Солтана Солтановъ, Короля Королевъ, Найяснѣйшого и Найкрѣпчайшого Государа нашего Царя, Солтана сына Солтановъ, Солтана Муштафи Короля сына Солтана Махметъ Короля, которого панства нехай Богъ благословить и утвердить до судного дня, межи високимъ панствомъ и найславнѣйшихъ межи выборными Монархами христіанскими исправителемъ високихъ дѣлъ христіанскихъ, Рѣчей-Посполитихъ шатюю Монаршею и рицерскою, найоздобнѣйшими доводами слави и хвали найоздобнѣйшимъ Царемъ Московскимъ и всѣхъ панствъ Рускихъ Государемъ и обладателемъ земель и мѣстъ подлеглихъ високимъ Царемъ Московскимъ Петромъ Алексѣевичомъ (которого государство нехай Богъ благословить); кгда чрезъ нѣякіи лѣта замѣшанина будучи зъ ободоухъ сторонъ война и пролитіе крве подданныхъ трвало, теперъ зась аби все тое уморено и въ добрую пріязнь за зголою пріятельскою обернено було Божиимъ изволеніемъ на зездѣ въ Карловичахъ, о примирю трактуючи зъ Ясневелможнимъ меже Ясневелможными зъ паномъ Прокопіемъ Богдановичемъ Вознѣчинномъ, висоце помененного Царя пленѣпотентомъ, комиссаромъ, посломъ и близкимъ секретаремъ, отъ того-жъ Царя до трактованя покою назначенимъ и депотатованимъ, такъ же тихъ трактатовъ медіаторамъ найславнѣйшими меже Монархами христіанскими, Королемъ Анкгельскимъ, Скотскимъ Вилгелмомъ Третимъ, и енералами Недерландскими Ясневелможными Вѣлгелмомъ Лордъ Пакгетъ Барономъ Якубомъ Камертъ, любо зъ обохъ сторонъ була до завартя покою склонность, еднакже для короткого часу которого не моглися всѣ рѣчи добре досконале пропонувати и утирати, теде аби тіи зачатіи трактати и свой взяли скутокъ и конецъ пожаданній, зъ обополного позволеня и приговору отъ дня 25 септеврія року 1698 заложенній часть есть для доконченя тамъ високихъ трактатовъ, и изъ него слово въ слово копѣю Латинскимъ язикомъ переписавши руки подписавши и печатми зтвердивши отдали; а зась данною мнѣ

властію тїм записаннїи договори Латинскимъ и Рускимъ языкомъ на копїи переведеннїи рукою подписавши печатю зтвердивши отдадемъ сторонѣмъ...

Того-жъ року было лѣто сухое, а за тимъ былъ и великій неурожай плодовъ земнихъ ку пропитанїю человѣческому належащихъ; по немъ наступила дорожнаета хлѣба, а за нею почался заразъ и голодъ между народомъ посполитимъ, которїй тїснулъ людей бѣдныхъ Малоросїйскихъ чрезъ цѣлій годъ: бо предъ жнивами сего року зачался, а въ пришломъ року (кгда Богъ въ милосердія своего ублагословилъ землю нашу плодами ея) о жнивахъ закончился.

Трактатъ въ Карловичахъ Лядскїй зъ Турками.

Книга публичная примиря межє Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Королемъ Полскимъ-Ръчєю Посполитною и межє високимъ панствомъ Отманскимъ въ Карловичахъ, при зобраню Енералнихъ Колькитовъ пленѣпотентовъ поставленого року 1698.

Во имя Пресвѣтѣйшой и всегда нераздѣлимой во трехъ лицахъ Тройци.

Вѣчной памяти кому колвекъ би належало вѣдати да будетъ, поневажъ межє Королевствомъ Полскимъ и високимъ панствомъ Отманскимъ уставична заходила и точилася война и за вложенемся медіаторовъ Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Ангельского Короля Вилгелма Третого, такъ же Ясневелможнихъ енераловъ Нидерландскихъ, старанемъ своимъ въ постановленю покою, абися большъ людзка кровь не проливалася, усилне працюющихъ пленѣпотентовъ Вѣлгелма Паккгета Барона и Якуба Колжерти, за Божїимъ изволеннемъ вирочивши въ трактати зъ Ясневелможнимъ паномъ Мехметъ Еффенди великимъ канцлѣромъ високого государства Турец-

кого, также зъ Ясневозможиимъ паномъ Мавре—Кордатимъ ближнимъ секретаремъ, послами и пленѣпотентами до заварта покою, по килку засѣданихъ и тругинованихъ добре радахъ дѣло такъ потребное взяло свой пожаданій skutovъ зъ обѣихъ сторонъ, и покой и давная пріязнь меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Государемъ Оттоманскимъ, синомъ Солтана Махмета Солтаномъ Мустафою, и меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Королемъ Августомъ Другимъ и Рѣчью Посполитою Подскою привернулася, и згодне умовлена зъ обѣихъ сторонъ; теди обширне нижеописани артикули въ своихъ пунткахъ и клязуляхъ мають ненарушоне отъ ободоухъ сторонъ обсервованиі захованиі въ себѣ зоставати. За чимъ кождій зъ нихъ якъ въ собѣ маетья зособна виписаниі.

А Р Т И К У Л Ы .

1. Пошеважъ Божимъ радѣніемъ межи панствомъ Оттоманскимъ и Рѣчью Посполитою Подскою станулея покой, и всяка война отдалена естъ и успокоена, а давная пріязнь зъ обѣихъ сторонъ привернена и умовлена, теди давниі границѣ, аби привернени были и ограничени, то отъ Молдавской землѣ, то отъ иншихъ прилеглыхъ провинціі до панства Оттоманского, которіи ненарушоне въ своихъ околичностяхъ мають зоставати.

2. Якіи колвекъ оборонниі мѣста любъ великіи любъ маліи меже давними границами Молдавскими знайдовалися, а чрезъ войну отъ Поляковъ завладѣни зоставали, теди мають ониі до провинціі Молдавской привернути и людей своихъ зъ ониихъ военныхъ спровадити.

3. Каменецъ Подолскій, ненарушоне яко въ собѣ естъ, маеть быти отданій Коронѣ, Подоле, Украина; также би жадной Порта Оттоманская не мѣла до ней претензіи; Гетмана Украинского, которій теперъ въ Молдавѣ резидуеть, аби Порта скасовала; випорожнене Каменца маеться зачи-

нати отъ 1 марта, а трвати до дня 15 мая: жилцѣ Камянця безъ насилія, где хто схочеть, волно ити на мешкане, а тѣмъ которіи зъ тяжарами и зъ своими худобами вивозитися мають до Порти; Лядскіи люде повинни онихъ отправадити и помощь дати въ подводахъ стороннихъ арматъ въ Каменцу, о томъ посла умисльного до Солтана Турецкого послати.

4. Жаденъ зъ подданнихъ Отоманскихъ, а особливо зъ Татаръ, аби не чинилъ чамбуловъ до Полски и шкодъ, и людеи въ неволю не брано, того пишно постерегати маеть Ханъ, Солтани, вейзири и воевода Молдавскій, аби погранична вшеляка безпечность въ людяхъ, въ статкахъ безъ нарушона покою zostавала; и еслибися противній винаишоль, теде таковій кождей за донесенемъ до старшихъ маеть на горлѣ караній бути; а взаемне Ляхи заховати тоежь прирекають.

5. Королевство Полское отъ вѣку естъ волне, аби теде за найменшою претенсією и оказѣєю отъ Порти не было войною преслѣдовано, тое собѣ варуетъ.

6. Татаре, которіи въ Молдавіи поосѣдали, аби конечно винеслися на свои давній мѣстца, понеже въ близкости найдуючися, зимою и лѣтомъ могутъ въ чамбулъ за границу впадати.

7. Законники христіянскіе Католики, подлугъ позволеня Солтанского, мають при своихъ костелахъ волне zostавати, а о далшомъ о нихъ интересъ великій поселъ у Солтана инквѣровати будетъ.

8. Абы купцамъ зъ товарами коронными и Литовскими въ Турецкомъ панствѣ волно было гандлювати, взаимнимъ способомъ и Турецкимъ въ Полщѣ: гарячъ (*) вѣчне скасованній.

(*) На сторонѣ въ Лѣтописи сдѣлано слѣдующее прибавленіе: «кожухи и гарячъ одно естъ, которій Поляки Кримцамъ платили чрезъ многіе лѣта, желючи отъ нихъ себѣ тишины, вгди отъ войны Хмельницкого Козаковъ ихъ защитниковъ не стало подъ ихъ властію».

9. О невольникахъ, застающихъ христіанскихъ въ панствѣ Турецкомъ, маєть великій посель у Солтана о нихъ ся добывать.

10. Бунтовники, которіи колвекъ хотѣли бы панства помѣшати и до незгоди привести, либо зъ Волохъ, Мултянъ мають выдавани быти и не оставати въ Полской протекціи; взаимнимъ способомъ Полскіи ребелъзанти зъ панствѣ Турецкихъ, либо Ляхъ, либо Козакъ видати деклариется.

11. А такъ пожаданій покой меже Пресвѣтлѣйшимъ Державнѣйшимъ Королемъ Полскимъ и Рѣчею-Посполитою, а Пресвѣтлѣйшимъ Солтаномъ Турскимъ учиненній и поставленній ненарушоне зъ обохъ сторонъ маєть стати; которій теди Ясневелможніи послѣ пленѣпотенти преречоніи Оттоманского панства по Турецку написавши дали. Я также моцею данной мнѣ власти рукою власною подписавши и печатью ствердивши отдаемъ.

Подъ часъ тихъ Карловицкихъ зъ Турками трактатовъ Цесарчики и Поляки (яко вѣдомости тогдашніе Варшавскіе, генваря 20 писаніе, гласили) крѣпко договаривалися и стояли о тое, абы мѣстца страстей Христа Господа въ градѣ Святѣмъ Іерусалимѣ уступлени отъ Турковъ имъ христіаномъ исповѣданія Римско-Католического, лечъ не могли того отнюдъ виторговати для того, что Восточного Православного исповѣданія Гречинъ Маврокордатій, тайній секретарь Султана Царя Турецкого, зъ Турчиномъ канцлеромъ Султанскимъ будучи при тихъ договорахъ, крѣпко застановилъ о тое, абы гробъ Господень и инніе Святіе мѣстца отъ Турковъ не были уступлени Католикамъ, и жеби вѣра Православная Греческая въ Ерусалимѣ не была тимъ способомъ чрезъ Римляновъ зневажена и скасована; но дабы тотъ Живоносній Гробъ Господень непремѣнно знайдовался при блюстителехъ вѣри православнія Кгреческія, аки рожка въ терніи, между родомъ невѣрнымъ язическимъ и по сее время невредимо процвѣтающія; якожъ такъ и сталося.

Р О З Д Ъ Л Ъ XL.

О кошту Королевскомъ на комедію ложеномъ; о уступленю Турецкомъ зъ Камянца Подолского, и о отданю его Полякомъ; о сеймъ валномъ Варшавскомъ шестинедельномъ; о кончинѣ Лежайского, архимандрита Новгородского зъ назробкомъ ему приписанимъ; о дорожнеть и голодѣ тогдашнемъ; о измѣненіи солнечномъ; о елекціи и о избраніи на ней на доживотное войтовство Кіевское Димитрія Полоцкого; о бытности Гетманской въ Воронежѣ надѣ Дономъ, и о поворотѣ его оттолъ назадѣ.

Року отъ начала міра 7207, а отъ Господняго во мірѣ плотского явленія 1699. Сего года любо многіе значіе отправовались дѣла въ панствахъ околичнихъ Европейскихъ и въ нашей Россіи, еднакъ ижъ мало дойшли моему вѣденію, того ради не моглемъ ихъ описовати, а постороніи мнѣй намъ потребніи, а звлща и непевніи оставилемъ безъ описанія, тое тилко зъ вѣдомостей Варшавскихъ, генваря 17 писаннихъ, zde полагаю, ижъ новопоставленій Король Августъ Саксонъ, хотячи зъ сенаторами и сенаторками Полскими потѣшитися, велѣлъ готовити людемъ учонимъ комедію, и яко панъ богатій видалъ на потребніи къ оной вещи зъ своен шкатули десять тысячъ таларовъ битыхъ; якая комедія, ижъ мала отправоватися чрезъ самого Короля Августа и внихъ кавалеровъ и сенаторовъ, въ машкарахъ зъ дамами сенаторскими по парѣ виходити мѣвшими, то ради кидано о тое ліоси кому зъ якою панею пріидеть актѣ

комедіялній; випавъ теди ліосъ самому Королю Августу виходити въ парѣ зъ панею подскарбѣною Литовскою, а инимъ панамъ и сенаторамъ зъ иними панями и сенаторками.

Того-жъ року, подлугъ прошлолѣтнього трактату Карловицкаго чили Петервардинскаго зъ Поляками Турецкаго, Турки отъ марта первого до мая 15 зъ Камянца Подолскаго вивозились, и они Полякомъ зо всѣмъ Пододемъ и Украинною тамашною, къ Подолю прилеглою, въ первобытное владѣніе уступили, и любо въ нашихъ *Козацкихъ льтописцахъ* предъ Покровою именуется Турецкое зъ Камянца Подолскаго уступленіе, однакъ то естъ рѣчь непевная, лучше тому вѣрити, що въ прошлолѣтнихъ Полскихъ зъ Турками пактахъ написано; але ижъ въ тихъ пактахъ не виражено на колко именно лѣтъ тотъ Полскій зъ Турками покой зостаъ заключенъ, теди вѣдомости Варшавскіи преречоніи твердили тое, что на лѣтъ тридцять миръ тотъ утверженъ, о чомъ часъ пришлій подлино обявить.

Іюня 16 зачался въ Варшавѣ сеймъ валній шестинедѣлній, чрезъ которій Король новій Августъ зъ сенаторами и Рѣчкою Посполитою тое орудовалъ, чого тогда власная витягала потреба; якій то сеймъ любо мало тутъ потребенъ, я еднакъ, пришлимъ вигожаючи куріозамъ, полагаю для вѣденія оній отъ слова до слова тако:

***Sejm walny Warszawski Sześć niedzielny
zaczęty die 16 miesiąca Czerwca roku
Pańskiego 1699.***

AUGUST WTÓRY Z BOŻEY ŁASKI KROL POLSKI, WIELKIE
XIAŻE LITEWSKIE, RUSKIE, PRUSKIE, MAZOWIECKIE,
ŻMUDSKIE, KIIOWSKIE, WOŁYŃSKIE, PODOLSKIE, POD-
LASKIE, INFLANTSKIE, SMOLENSKIE, SIEWIERSKIE, CZER-
NICHOWSKIE DZIEDZICZNE XIAŻE SASKIE Y ELEKTOR ETC.

Wszem w obec y kazdemu z osobna, wiadomo czyniemy,
komu o tym wiedzieć należy. Iż iakośmy za łaską i pomocą
Boską wolnemi głosami Cnych narodow Korony Polskiej y
Wielkiego Xięstwa Litewskiego za Krola obrani, koronowani y
na Tronie osadzeni zostali, tak wiedząc, że te są nayszczę-

***Главный Варшавский шести-недельный
Сеймъ, начавшійся 16 Іюня мѣта Го-
сподня 1699.***

Августъ II Божією милостію Король Польскій,
Великій Князь Литовскій, Русскій, Прускій, Ма-
зовецкій, Самогитскій, Кіевскій, Волинскій,
Подольскій, Подляскій, Лифлянтскій, Смолен-
скій, Сѣверскій, Черниговскій, Наслѣдный Гер-
цогъ Саксонскій и Курфирсть и проч.

Всѣмъ вообще и каждому въ частности, кому о томъ
вѣдать надлежитъ, объявляемъ. Такъ какъ мы съ помощію
и милостію Божією свободными голосами достойнаго народа
Короны Польской и Великаго Княжества Литовскаго из-
браны королемъ, вѣнчаны и возсѣли на престолѣ, а также
вѣдая, что тѣ только государства и королевства счастливы
и долговѣчны, коимъ самъ Всевышній Господь покровомъ,

śliwsze y naytrwalsze panstwa y krolestwa, ktore Sama Naywyszego Pana, przez Ktorego Krolowie władną, zaszczyca protekcyja y miłość ludzka stwierdza, Temuż Panu Bogu zastępow początki panowania naszego w opiekę oddawszy nie insze przed się bierzemy sollicitudinis nostræ studia, tylko żeby Chwała Boska, wiara S. Katolicka Rzymska, iako naybardziey za panowania naszego krzewiła się, prawa przez nas poprzysiężone w niczym nienaruszone były, zobopolna między stanami zgoda zachowana była; dla ktorey ugruntowania seym Walny Sześć niedzielny złożyliśmy, y cośmy na nim postanowili, niżej wyrażamy.

Ubespieczenie dostoiestwa naszego y uspokoienie Stanow tak Korony Polskiej iako y Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

Lubośmy panowania naszego nayskutecznieyszą założyli

Которымъ Цари царствуютъ, а также тѣ, котрымъ укрѣпляетъ народная любовь, то паручивъ начало царствованія нашего покровительству того же самого Бога Силь, принимаемъ не иное какое другое намѣреніе въ попечительности нашей, какъ то, чтобы слава Божія, Святая вѣра Римско-Католическая какъ можно болѣе процвѣтали въ царствованіе наше, и чтобы права обѣщанныя нами ни въ чемъ не были нарушаемы, а взаимное между сословіями государства довѣріе было соблюдаемо, для упроченія коего мы назначили главный шестинедѣльный Сеймъ. И что мы опредѣлили на нешь, ниже сего извѣщаемъ.

Упроченіе собственнаго нашего достоинства и успокоеніе сословіи какъ Короны Польской, такъ и Великаго Княжества Литовскаго.

Хотя мы и полагаемъ твердую опору царствованія на-

twierdę na miłości cnych tej oyczyzny Synow y na ich nieprzełamanych wiarą y poczcivością ku panom swym piersiach, zabiegając iednak wszystkim okazyom, które z niezgody na polu elektoralnym, albo z podeyrzania niechęci y *iakich kolwiek diffidencyi przeciwko Majestatowi naszemu y Rzeczy pospolitey urościć by się* iakim kolwiek pretextem mogły, wszystkie Stany na teraznieyszy Seym zgromadzone Korony Polskiey y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, także y państw inkorporowanych, s prawdziwey ku nam żarliwości swoiey, takowy Generalny przy osobie naszej y dostoiestwie Krolewskim swym y całej Rzeczy Pospolitey imieniem postanowili obowiązek, iż obrawszy nas sobie wolnemi wotami, y potym zgodnym przez obowiązek napisany wszystkich części przystępem uznawszy za Pana przykładem starodawnych przodkow, w iakim kolwiek broń Boże niebezpieczeństwie nie tylko nas odstępować nie będą, ale też pod obowiązkiem wiary, snoty y sumienia przy osobie na-

шего на любви достойныхъ сыновъ этой отчизны и на неизмѣнныхъ въ вѣрѣ и приверженности къ своимъ Королямъ сердцахъ ихъ, однако предупреждая всякій случай, какой бы могъ произойти отъ несогласія на избирательномъ полѣ, или отъ недоброжелательства и иныхъ какихъ либо козней противъ Величества Нашего и Рѣчи-Посполитой подъ какимъ бы то ни было предлогомъ, мы отъ имени Нашего и Рѣчи-Посполитой вмѣняемъ въ обязанность всѣмъ безъ исключения государственнымъ сословіямъ какъ Короны Польской, такъ и Великаго Княжества Литовскаго, также какъ и прочихъ присоединенныхъ къ нимъ земель, собраннымъ на предстоящій сеймъ, что, избравъ свободными голосами, и признавъ насъ своимъ государемъ, по примѣру предковъ своихъ въ какой нибудь, сохрани Богъ, опасности, не только не оставятъ насъ, но вѣрою и правдою обязываются, какъ и свойственно это благороднымъ Полякамъ, за честь и особу нашу Королевскую жертвовать своимъ имуществомъ и жиз-

szej y dostoiestwie krolewskim substancye, krew y zdrowia swoje, tak jako na cnotliwych przystoi Polakow, wazyć deklaruią. Dla tym zaś gruntowniejszey konfidency sami między sobą miłość y pokoy tak w stanie *civili* iako też y w woiennym zachować nienaruszony y należytą sprawiedliwość *ex delinquentibus in foro competenti* przyrzekaia y takiego kazdego, któryby co przeciwko nam albo Elekcicy naszej iawnie lub skrycie zczynać chciał, albo Protekcyą takowym dawać wazył się, za upornego y nieprzyaciela oyczyny deklaruią, y na wieczną skazę jego powstać y zaciągi wszelkie prywatnych osob znosić obowiazuia się. Nadto wszystkie pisma pomienioney Elekcicy naszej przeciwne y z iakim kolwiek, gdzie kolwiek i iakim kolwiek sposobem formowane, także proiektu y pisma, ktoreby kolwiek do diffidencyi publiczney ku osobie naszej okazyą być mogły *kassuią*, y *annihiluią*, y żeby na potym skwapliwość iaka podobnych skryptow w Rzeczy Pospolitey rozterkow iakich y

нию, почему и общаются для совершеннаго удостовѣренія сохранить между собою любовь и ненарушимое спокойствие какъ въ военномъ и такъ и въ гражданскомъ сословіяхъ, а также соблюсти законную справедливость относительно виновныхъ въ подлежащемъ судѣ; обязываются признавать упорнымъ и врагомъ отечества всякого, кто только станетъ дѣйствовать явно или скрытно противъ насъ или избранія нашего, или же кто таковымъ будетъ покровительствовать; всѣхъ тѣхъ покрыть безславіемъ, а также воспретить частныя всякаго рода наборы; сверхъ того уничтожить всякіе акты противныя сказанному избранію нашему, гдѣ бы и какимъ бы то ни было образомъ составленные, а также всѣ проэкты и письма, которые могли бы дать поводъ къ общему недовѣрію къ особѣ нашей и озаботятся, дабы впредь поспѣшность въ составленіи подобныхъ бумагъ не была поводомъ къ раздорамъ и замѣшательствамъ въ Рѣчи-Посполитой. И такъ предваряемъ, что всякое замѣченное Нами

zamieszania pokoju pospolitego nie przynosiła, tedy waruiemy, iż przestępstwo prawa pospolitego z osoby naszej iakie postrzeżone, będzie należało do upomnienia processem według konstituciey 1609 o «niespełnieniu posłuszeństwa» opisanym; ktore prawo wiecznemi czasy w swoiey powadze zachowuiemy. A dla tym doskonalszego i nieporuszonego panstw naszych ab intra uspokoenia, wyimuiąc wszelkie wszystkim do osoby naszej skrupuły, ten wieczny na potomne czasy Koronie Polskiey y Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu z osoby naszej czyniemy warunek za nas y successorow naszych. Iż przy zachowaniu całości wiary świętey Katolickiey Rzymskiey wolna Elekcia tych zacnych narodów według zwyczaju y praw dawnych y świeższych, a osobliwie Konstytucyi 1609, nieporuszona nigdy zastawać ma. Pacta conventa tudzież prawa dawne wszystkie, y ktore stanowić będziemy, wolności y swobody narodów; któreśmy według formy przysięstwa potrzykróć szczerą zaprzysięgli mente, nie-

нарушение общественного права, будетъ подлежать взысканію на основаніи Конституціи 1609 года «о неисполненіи повиновения». Каковое право мы сохраняемъ въ своей силѣ на вѣчныя времена. И для вящшаго и непреложнаго успокоенія внутри государства Нашего, устраниая всякія со стороны Нашей недоумѣнія, Мы полагаемъ нижеслѣдующее непремѣнное условіе на вѣчныя времена для Короны Польской и Великаго Княжества Литовскаго именемъ Нашимъ и наслѣдниковъ Нашихъ: что при сохраненіи въ неприкосновенности Св. Римско-Католической вѣры, свободное избравіе останется ненарушимымъ въ силу обычая и правъ какъ древнихъ такъ и настоящихъ, а въ особенноти на основаніи Конституціи 1609 года. Также обѣщаемъ соблюсти въ цѣлости всѣ пакта конвента и права прежнія, и впредь устанавлиаемыя, свободу и вольности народныя, троекратно Нами присягою утвержденныхъ. И обѣщаемъ, въ теченіи двухъ недѣль послѣ счастливо оконченнаго сейма,

obraźliwie we wszystkich punktach dotrzymamy y zaraz woyska nasze wszystkie cudzoziemskie wprzod ex casu wprowadzonego pod Gdansk æmuli zaciagnione, a potym szlachetniejszym duchem pod Kamieniec y dla odebrania Wołoch y Multan zatrzymane, nakoniec z przypadku zapadley zimy w panstwach Korony Polskiey tak y Wielkiego Xięstwa Litewskiego na zimę rozłożone, iako iuż częścią iedne za granice wyszły, drugie do granic dotykaią, insze wychodzą, insze do wyiscia ordinanse odbieraią; od tego czasu wszystkie, *także y te sześć tysięcy, któreśmy in Pactis Conventis deklarowali non obstante ad pressens eorundem Factorum ligamento* za granice wyprowadzić, tak z Korony iako z Wielkiego Xięstwa Litewskiego y z prowincyi przyłączonych in spacio dwóch Niedziel po Seymie szczęśliwie skończonym deklaruiemy, zadnych Regimentow, ani ludzi przy nas niezostawuiąc procz szczegulney gwardyi na swoim własnym koszcie, a nie na Rzeczy Pospolitey: dwunastu set ludzi podług

вывести изъ Короны Польской, Великаго Княжества Литовскаго и присоединенныхъ провинциѣ, всѣ наши иностранныя войска, по случаю противудѣйствiя при Данцигѣ, собранныя и въ слѣдъ за тѣмъ, въ благородномъ стремленiи, задержанныя подѣ Каменцемъ для отобранiя Валахiи и Молдави и наконецъ, по случаю наступившей зимы, расположенныя въ Коронѣ Польской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ на зимнихъ квартирахъ, такъ какъ одна часть таковыхъ уже выступила за гранцу, другая уже приближается къ границамъ, иные выходятъ, а иные получили приказанiе выступить, а также обѣщаемъ въ то же время и тѣ шесть тысячъ, на счетъ которыхъ мы обѣщались въ силу пакта конвента, какъ обязательность относительно ихъ въ настоящую минуту уже кончилась, вывести, не оставляя при себѣ никакихъ полковъ, ни людей, кромѣ одной гварди на своемъ собственномъ содержанiи, не на содержанiи Рѣчи-Посполитой, въ числѣ 1200 человекъ, дозволенныхъ

P. C. pozwoloney, y to żeby starsi nad nią tak zostawali iako w tych paktach warowano, y podług Konstytucyi 1646 pod tytułem «o zaciągu nowego woyska» y w tym wszystkim nie inaczey się sprawić y zachować, tylko tak iako Nayiasnieysi Krolowie J. Mśc Antecessorowie nasi słowem Krolewskim obli-guiemy, nawet żeby z osob *Niemieckich* przy boku naszym przez okkazyą tegoż woyska cudzoziemskiego zostaiących nie mnożyły się opaczne consiliorum suspicye, wszystkich od nas relegować deklaruiemy, procz Kancellaryi Saskiey, bez kórey się zgoła obeysć nie możemy tak iednak, aby w niey nie było więcey nad osob sześć y żeby w zadne rady, sprawy *civiles*, woienne y ekonomiczne y promocyę wdawać się nieważyła, czego Wiel-możni Pieczętarze oboygа narodów przestrzegać powinni będą pod karą prawem opisaną y oprócz osob ad *minora servitia juxta Pacta conventa*; ktorym końcem aby uniwersały y ordy-nanse nasze ad *instantiam* izby Poselskiey od nas podpisane

силою пакта конвента съ тѣмъ, чтобы начальство надъ ними имѣли люди въ пакта конвента обозначенные в по Конституци 1646, въ статьѣ «о наборѣ новаго войска». Во всемъ этомъ Королевскимъ нашимъ словомъ общаемъ вести себя и дѣла совершенно такъ, какъ пресвѣтлѣйшіе Короли предшественники наши. Общаемъ даже удалить отъ себя всѣхъ состоящихъ при насъ по случаю иностран-наго войска Нѣмцевъ, для устранения противныхъ толковъ въ совѣтахъ и подозрѣній, за исключеніемъ только Саксон-ской канцеляріи, безъ которой мы не можемъ обойтись, съ тѣмъ однако, что въ ней будетъ находиться не болѣе шести особъ, и они не будутъ вмѣшиваться ни въ какіе совѣты и дѣла ни въ военныя, ни въ гражданскія и хозяйственныя какъ и въ назначенія къ должностямъ лицъ; за чѣмъ обязаны будутъ наблюдать господа храни-тели печати обохъ народовъ подъ законною отвѣтственно-стію, исключая только лицъ имѣющихъ низшія должности,

wszystkim potrzebodawcom kancelarya nasza wydała zlecamy. A jeśli by w czasie pomienionym woyska nasze z granic Koronnych, Wielkiego Xięstwa Litewskiego i woiewodztw Pruskich wynisć nie miały, albo pretextem *nienależytym* nazad cofały się, albo jeśli by kiedykolwiek nad pozwolenie całej Rzeczy Pospolitey przeciw przytomnego postanowienia czy z porady Senatu czy też jakimkolwiek sposobem, lub z cudzych państw, lub w naszych własnych zaciągnione wchodzić, chorągwie podnosić ważyły się, tedy po wyjściu pomienionego czasu, w niedziel cztery albo od wzięcia in futurum przestrogi, wszystkim sub onere praw dawnych, to jest pod utratą czci y majątności, o wysyłce wojenney postanowionych, pospolitym ruszeniem bez wszelkich już naszych uniwersałów, czego za żadną urazę maiestatu naszego mieć niebędziemy, ale za obwieszczeniem tylko y daniem znać od tych, do kogo to należeć będzie, na koń tak Koronie iako W. X. L. wsiadać, y aby ieden

въ силу пакта конвента. Для сего повелѣваемъ, чтобы канцелярія наша выдала нуждающимся подписанные нами универсалы и наставления по представлению Палаты Депутатовъ. Если бы въ назначенное время войска наши не выступили изъ предѣловъ Короны, Великаго Княжества Литовскаго и Прускаго Воеводства, или подъ какимъ либо незаконнымъ предлогомъ назадъ возвращались, или же когда нибудь безъ дозволенія Рѣчи-Посполитой, вопреки настоящему постановленію, по совѣту ли сената, или какимъ нибудь другимъ образомъ собранные изъ чужихъ государствъ либо изъ нашего осмѣлились войти въ предѣлы и поднять знамя, то по истеченіи назначеннаго срока, въ четыре недѣли или тотчасъ по объявленіи, дозволяемъ всѣмъ, подъ отвѣтственностью по прежнимъ правамъ, то есть подъ опасеніемъ потери чести и имущества, относительно высылки военной установленнымъ безъ всякихъ нашихъ по этому предмету универсаловъ, и не считая за оскорбленіе Величе-

drugiemu mogli pomagać zezwalamy y takowych *przeciwko* tey obietnicy naszej nie wychodzących, albo wracających się czy iakim kolwiek *illicito dato casu* iak nieprzyjaciół oyczyzny częścią, czyli pospołu tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim znosić dopuszczamy, czego na odmszczenie obrażonego maiestatu v. *perduellionis* pociągać żadnym pretextem nie będziemy, owszem przyimiemy to za słuszne prawo tak z terazniejszego prawa iako y konstytucyi wyzey mianowaney 1646, którą do tegoż przypadku reasumujemy i onę w całości iako y inne w tey że konstytucyi wyrażone prawa ztwierdzamy.

Przystępując do podatkow nowym prawem uchwalonych, y życząc w tym naydoskonaley wypełnić prawo nowe y comportata przez Ich mosciów panow komisarzow woiewodztw y Pwtow Wielkiego Xięstwa Litewskiego documenta naznaczonego

ства, вооружиться поголовнымъ возстаніемъ, какъ скоро будетъ о томъ поставлено въ извѣстность тѣмъ, кому о семъ вѣдать надлежитъ, какъ въ Коронѣ такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ; и дозволяемъ вспомоцествовать другъ другу, и таковыя (войска) вопреку сему нашему обѣщанію не выступающія, или же по недозволительному какому случаю, возвращающіяся, дозволяемъ истреблять какъ враговъ, по частямъ или вообще, какъ въ Коронѣ такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. Въ чемъ не будемъ ни подъ какимъ предлогомъ искать мести за оскорбленіе Величества и злоумышленіе. Напротивъ, будемъ считать это законнымъ какъ въ слѣдствіе настоящаго узаконенія, такъ и въ силу упомянутой конституціи 1646, которую примѣнительно къ этому случаю возобновляемъ и оную въ цѣлости равно какъ и прочія въ этой конституціи выраженныя права подтверждаемъ.

Обращаясь ко вновь узаконяемымъ податямъ и желая въ точности исполнить новое постановление и представленныя Ихъ Милостями панами комиссарами воеводствъ и по-

платения czterech cwierci y na lenungi trzech cwierci iako też dla podatkov nowym prawem porownania uchwalonych także sowitych hibern y dzierzaw, z dobr duchownych, czopowego, szeleżnego, samokupstwa tabacznego, pogłownego, Żydowskiego y Tatarskiego w dyspocyi sądów skarbowych Woiewodztw y Pwtow Wielkiego Xięstwa Litewskiego będących, tamże ze wszystkich prowentow rachubę i udowletworenie *pro prosterito* zaszczyconie odbierać y weyrzeć jeżeli według pacificathey wiarą publiczną z woyskiem Wielkiego Xięstwa Litewskiego zawartey. wypłaceniю tak czterech cwierci borgowych, iako też na trzy cwierci niedowinionemu woysku za lenungi in toto *satisfactum*, przytym osobliwie nalegaiąc, aby się Stany Rzeczy Pospolitey z czasem uspokoić się mogli y na przyszły, da Bóg, seym za oddaniem do skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego przez P. P.

вѣтовъ Великаго Княжества Литовскаго документы относительно платы четырехъ четвертей и на содержание трехъ четвертей, а также касательно податей въ силу новаго уравнительнаго узаконенія устанавливаемыхъ, усвоенныхъ эммянхъ квартиръ и арендъ, пожертвованій въ духовныхъ имѣнїй, податей винокуренной, питейной, табачнаго откупа, поголовнаго Еврейскаго и Татарскаго, состоящихъ въ вѣденїи казенныхъ судебныхныхъ мѣстъ воеводствъ и повѣтовъ Великаго Княжества Литовскаго, а также желая получить отчетъ о доходахъ и удовлетворенїи за прошлое время и разсмотрѣть оныя, для узнанія, во всемъ ли удовлетворено касательно уплаты какъ четырехъ четвертей уже выслуженныхъ такъ равно и трехъ четвертей на содержание нераспущеннаго еще войска, согласно заключенному съ войскомъ В. К. Литовскаго примирительному условїю, въ особенности же заботясь о томъ, чтобы чины государственные Рѣчи-Посполитой могли со временемъ успокоиться и чтобъ на будущемъ, дастъ Богъ, сеймѣ, за внесенїемъ въ казну В. К. Литовскаго господами комиссарами какаго бы то ни было рода податей,

Komisarzów z iakiego kolwiek tytułu mogła stać się rachuba y przezroczyłość przystąpiliśmy do rozsądzania przyczyny ich mosciow panow Komisarzow z iakiego kolwiek imienia Exactorow podatkow nowym prawem porownania uchwalonych. Ale że nieszczęście czasow Wielkiego Xięstwa Litewskiego przy naleganiu niezgody niektórych temu wszystkiemu położyło zawadę y dla wielkiej uporeczywości niektórych Komisarzow Woiewodztw y Powiatow, ktorzy na sądy nasze Trybunału Skarbowego Wielkiego Xięstwa Litewskiego nie przybyli y prawu Seymu przeszłego dosyć niencyznili, owszem prawu publicznemu całej nierozdzielney Rzeczy Pospolitey sprzeciwili się z innych zaś Woiewodztw y Powiatow lubo Komisarze, a z niektórych sprawcy y poborcy podatkow nowym prawem porownania uchwalonych znajdowali się, iednak z odnoszenia rachuby

могъ состояться отчетъ и очевидность онаго, мы приступили къ разсмотрѣнію дѣйствій гг. Комиссаровъ и прочихъ собирателей податей, новымъ закономъ уравненія устанавливаемыхъ. Къ несчастію однако возникшее между нѣкоторыми изъ нихъ несогласіе всему этому положило препону и нѣкоторые даже комиссары воеводствъ и повѣтовъ по упорству не явились въ трибуналъ нашемъ казначейства В. К. Литовскаго и тѣмъ самимъ неисполнивъ закона, учрежденнаго на минувшемъ сеймѣ, нарушили всеобщее государственное право цѣлой Рѣчи-Посполитой. Хотя впрочемъ комиссары съ нѣкоторыхъ воеводствъ и повѣтовъ, а съ другихъ и собиратели вновь установленныхъ податей и собрались, однако въ представленныхъ имъ отчетахъ оказались большія несообразности, а именно разгласіе тарифа во время элекціоннаго сейма господномъ Михаломъ (Кочиоломъ) каштеляномъ Витебскимъ, составленной и вслѣдъ за тѣмъ, въ нѣкоторыхъ воеводствахъ напечатанной, въ которой оказывается разногласный итогъ и до того еще въ тифахъ (*). Въ иныхъ же экземплярахъ, рукою самаго

(*) Тифъ или тифъ сереб. монета, 5 серебрян. грошей или 36 Польск. грош.

wielkie трудности pokazały się, zwłaszcza różność taryfły podatkow pod czas seymu obierania przez Jmci Pana Michała Witebskiego napisaney, tedy w niektórych Woiewodztwach wydrukowaney taryfłie insza summa i w tynfach ręką tegoż jego mości pana Kasztelana Witebskiego podpisanych, a do niektórych Woiewodztw y Powiatow authenticice posłanych inaksza summa położona a stąd pokazało się, że ta taryffa niedostateczna; ich mosciowie panowie Komisarze, sprawcy y poborcy takich summ w poborach swoich nie podają na kalkulacyą, a nawet y z podanych pobor zniesiony przez dekreta sądów Fiskalnych Woiewodztw y Powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego y kładziony wydatek na zapłatę ich mosciów Sędziow panow Administratorow, exaktorow, ich kancelaryą y sług y insze niesłuszne wydatki pokazały się, tak y takowe decessa potraciwszy przez ich

Его Милости, каштеляна Витебскаго скрѣпленныхъ и въ подлинникѣ препровожденныхъ въ нѣкоторыя воеводства—другой выставленъ итогъ. Такимъ образомъ оказывается, что этотъ тарифъ неудовлетворителенъ, и потому Ихъ Милости господа комиссары и прочіе сборщики не представляютъ таковыхъ суммъ въ своихъ отчетахъ. Кромѣ того въ представленныхъ отчетахъ является даже сборъ уничтоженный постановленіемъ казенныхъ судовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Лтовскаго, а также расходъ на уплату Ихъ Милостямъ панамъ судьямъ, администраторамъ, сборщикамъ, ихъ канцеляріи и слугамъ и многіе другіе неправильные расходы; слѣдовательно за исключеніемъ такового недочета въ собранныхъ суммахъ Ихъ Милостями оказалось значительное уменьшеніе тарифа, такъ что недостаточно было податей на уплату четырехъ четвертей должныхъ войску и трехъ четвертей на жалованье. Сверхъ того явно обнаружилось, что Его Милость панъ Коціель, каштелянъ Витебскій, незаконно ассигновалъ нѣкоторымъ отрядамъ войска невошедшимъ въ составъ арміи, дѣйствующей противъ

mosciow panow z summy podatkov wybranych wielkie taryffy uczyniły umnieyszenie, ani podatki na wypłacenie czterech cwierci borgowych, a trzech cwierci na lenungi nie wystarczaia, innym dowodnie pokazalo się, że J. W. M. Pan Kociel Kasztelan Witebski niektorym chorągwiom, które w komput woyska na kompaniach przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża S-go vigore uspokoienia z woyskiem nie wchodzą indebite naznaczenie wydał, a drugim chorągwiom, lubo w kompucie przerzeczonym zostaiącym, iednak zadney niedał assignacyi, a drugim według swey woli zwierzch daleko więcey assygnował, ani na zapłacenie y wrócenie przez Jego Mości Pana Woiewodę Wilenskiego Hetmana Wielkiego Xięstwa L. pod Brześciem R. 1696 woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego za dwie cwierci zasług własnie wypłaconych y aprobowanych według assekuracyi z naupierwszey płaty od tych że chorągwi woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego za dwie cwierci zasług danyh Jego Mości Panu

враговъ Св. Креста, между тѣмъ какъ другимъ отрядамъ, хотя и состоящимъ въ составѣ означенной арміи, не далъ никакой ассигновки, а нѣкоторымъ своевольно назначилъ выше противу должнаго, а Его Милости пану Гетману В. К. Литовскаго, воеводѣ Виленскому, не хотѣлъ выдать ассигновки на уплату и въ возвратъ уплаченнаго изъ собственныхъ денегъ, имъ же Его Милостию паномъ воеводою Виленскимъ, Гетманомъ В. К. Литовскаго подѣ Брестемъ 1696 г. войскамъ В. К. Литовскаго за двѣ четверти выслуженнаго жалованья, хотя таковая сумма и была утверждена и обеспечена на первой же уплатѣ, отпущенной и выслуженной за двѣ четверти для тѣхъ войскъ В. К. Литовскаго. И потому то казначейскіе суды воеводствъ и повѣтовъ при полученіи депутатами тѣхъ отрядовъ войскъ заслуженнаго ими и взятаго за двѣ четверти жалованья, подлежавшаго къ возврату—не опредѣлили удержать оное. Слѣдовательно онъ къ большому ущербу сдѣлался ослушнымъ начальству. Да

Hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego wydać niechciał, a stąd sądy fiskalne wojewodstw y powiatow przy odbieraniu przez Deputatow tych chorągwi, które za te dwie cwiarcy wzięli y wrocić powinne były, nie przysądzili, a zatum ze szkodą bardzo wielką zwierzchności swoiey został nikczennym. A nawet y woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego z zasług onego za pretendowane szkody od J. W. I. M. X. Biskupa Wilenskiego y duchowienstwa teyże diecezyi Wilenskiey mając wydać assignacyą do J. W. I. M. P. Kasztelana Witebskiego, do Ich Mościew P.P. Exaktarow hibernowych Wojewodztwa Wileńskiego z hiberny dóbr duchownych za pomienione szkody zapłacił, a na nagrodę tey summy Jego Mość Pan Kasztelan Witebski inney assignacyi nie wydał y obydwom ich mosciom Panom Hetmanom pensyi na buławy za lat dwie niewypłaconą zostaje y nie podniósł pacyfikacyi z woyskiem, ani podług taryfły y repartyciey sprawił się, i to też także z tychże kalkulacyi okazało się, że Jego

кромѣ того, имѣя выдать ассигновку на имя Его Милости Каштеляна Витебскаго, Ихъ Милостей пановъ сборщиковъ гйберны воеводства Виленскаго на уплату изъ заслугъ войска В. К. Литовскаго за претендованные Ясневельможнымъ Его Милостию Ксендзомъ Епископомъ Виленскимъ и духовенствомъ той же Виленской епархїи убытки, онъ таковыя уплатилъ изъ гйберны имѣній духовныхъ и онъ же Его Милость панъ Каштелянъ Витебскій не выдалъ другой въ пополненіе означенной суммы ассигновки и не уплатилъ жалованья обомъ гетманамъ слѣдовавшаго на булаву за два года; не сдѣлалъ соглашения съ войскомъ и не соблюлъ тарифа и распредѣленія (по квартирамъ) войска. Также изъ отчетовъ оказалось, что Его Милость панъ Огинскій, староста Жмудскій, неимѣя никакого права и власти на выдачу ассигновокъ, противозаконно взялъ большія и значительныя суммы изъ податей предназначенныхъ, по слѣдъ соглашения съ войскомъ, въ уплату четырехъ четвертей

Mość Pan Ogiński, starosta Żmudski, nie mając żadney mocy y władzy do rozdania assygnacyi nieprzystoynnych nienależnie na chorągwie swoje, podczas zamieszania świeżo zaciągnione, ani w kompucie woyska, dobrze Rzeczy Pospolitey zasłużonego, będące y żadney z tymi chorągwiami przeciwko nieprzyiacielowi Krzyża S-go nie bywszy kompanii, wielkie y znaczne summy z podatkow na wypłacenie czterech cwierci winionemu, a na lenungi trzech cwierci niedowinionemu woysku pod czas pacyfikacyi z woyskiem należących, zabrał.

Chorągwiom zaś, które szczyrze należą względem namienionych czterech cwierci borgowych y trzech cwierci na lenungi bardzo mała y szczupła summa doyszła, a drugim zaś żadna nie doyszła zapłata y assignacye od J. W. I. M. P. kasztelana Witebskiego onym na zapłatę wydane oschli y na wypłacenie onych podług taryfyy namienioney drukowaney dla takowych rozności defektów, decessow y zbytnich a niepotrzebnych wydatkow nie wystarczają, a niektóre woiewodstwa nad taryffę od

распущенному и трех четвертей на жалованье нераспущенному войску, въ пользу своего отряда войскъ, недавно набранныхъ во время замѣшательства и въ составѣ заслуженнаго Рѣчи-Посполитой войска несостоящихъ и небывшихъ ни въ одной кампаніи съ ними противъ враговъ Св. Креста.

Отряды же войскъ, которымъ дѣйствительно слѣдовала уплата сказанныхъ долговыхъ четырехъ четвертей и трехъ четвертей жалованья, получили весьма малую и незначительную сумму, а другіе и вовсе не получили, и асигновки Ясневельможнаго Его Милости пана Каштеляна имъ выданныя не были приведены въ исполненіе и оказываются недостаточными на уплату таковыхъ (четвертей), согласно упомянутому печатному тарифу въ слѣдствіе разныхъ недочетовъ и излишнихъ и ненужныхъ расходовъ; а нѣкоторыя воеводства обремененныя сверхъ опредѣленнаго Его Милостію паномъ Каштеляномъ Витебскимъ тарифа, жало-

od Jego Mosci Pana Kasztelana Witebskiego assignatam przedładowane y aggrawowane zostaiąc uskarżały się Wolbinskiemu, względem summy onym za pretendowane szkody uiszczenie obmyślone być ma, y za assignaciami Jego Mosci Pana Kasztelana Witebskiego na to wydanemi cale uiszczenie nie doszło, a zatym y Rzecz Pospolita, ktora upewnioną będąc taryfłą podatkow Wielkiego Xięstwa Litewskiego yż woysku dobrze zasłużonemu za ich krwawe zasługi cale dosyć się stanie i ieszcze nadto Rzeczy Pospolitey na zniesienie ciężarów y potrzeby swoje zostać miało y tym sposobem Rzecz Pospolita, ile kiedy zewsząd wysoki pokoy, od dalszych podatkow y ciężarów ulżona będzie. Za czym owych Deputatow Trybunału Skarbowego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, stosuiąc się do prawa nowego seymu blisko przeszłego y porownania praw Wielkiego Xięstwa Litewskiego z Koroną Polską, ile nieszczęsne czasy y insze okoliczności pozwoliły, i uważaiąc, iż każdy nie przegadywa, życząc przytym nowe postanowienie skutecznie do należytey

вались даже Вольбинскому, почему и слѣдуетъ подумать объ удовлетвореніи ихъ за предъявленные убытки, такъ какъ они вовсе не были удовлетворены, хотя и были выданы по этому предмету ассигновки Его Милостию Каштеляномъ Витебскимъ. Такимъ образомъ Рѣчь-Посполитая обманулась въ ожиданіяхъ, будучи увѣренною, что согласно тарифу податей В. К. Литовскаго будетъ выплачено войску за его кровавыя заслуги и что сверхъ того останется еще кое-что для уменьшенія тягостей Рѣчи-Посполитой и на прочія ея надобности, и что она, въ слѣдствіе всеобщей тишины, будетъ свободна отъ дальнѣйшихъ податей и вилговъ. А потому, соображаясь съ новыми постановленіями только что минувшаго сейма и уравненія правъ В. К. Литовскаго, во сколько того дозволили несчастныя времена и обстоятельства и желая при томъ привести въ исполненіе новое уложеніе, мы опредѣляемъ законное възсканіе съ

справу przywieść ich mosciow PP. Komisarzow, a według ordynacji naszej I. Mciow panow Exaktorow z iakiego kolwiek imienia y tytułu wywyższycielow podatkow wszelkich Rzeczy Pospolitey woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy prawu nowemu całej a nierozdzielney Rzeczy Pospolitey w uporności y nieposłuszne będąc przed sądem naszym in termino przez postanowienie nowe praëfixo, y dotąd niestawiali dowod naznaczenia płaty czterech cwierci y na lenungi, tudzież sowitych hibern z dzierzaw, z dobr duchownych, także czopowego, szelężnego, samokupstwa tabacznego, pogłownego, Żydowskiego, Tatarskiego w dyspozycyi sądow skarbowych woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego będących nie wyiawiali rachuby wszystkich prowentów y uiszczenia nieuczynili, y o przyczynie niestawienia się Sądowi naszemu nie oznaymili, na kary praw. w prawie opisanых, uznaiemy; ich mosciow panow Komisarzow, exaktorow podat-

депутатовъ казеннаго трибунала В. К. Литовскаго, комиссаровъ, а также и съ Ихъ Милостей, пановъ сборщиковъ и какогo бы то ни было рода и звания людей увеличивающихъ подати Рѣчи-Посполитой, воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые, неповинуюсь новому уложению всей нераздѣльной Рѣчи-Посполитой, не явились предъ судомъ нашимъ въ назначенное новымъ уложениемъ время, и о сію пору не представили доказательствъ въ назначеніи платы четырехъ кварталъ (*) на жалованье, а также усиленныхъ гйбернъ съ имѣній духовныхъ, винокуреннаго и табачнаго откупа, поголовнаго, еврейскаго, татарскаго, въ вѣденіи скарбовыхъ судовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго состоящихъ, не предъявили отчетовъ обо всѣхъ доходахъ, не сдѣлали удовлетворенія и не увѣдомили о причинѣ неявки въ нашъ судъ. Тѣхъ же Ихъ Милостей пановъ Коммиссаровъ, сборщиковъ

(*) *Кварты*— $\frac{1}{4}$ доходовъ съ королевскихъ имѣній употребляемыхъ на жалованье войскамъ; войска получавшія оную назывались *Kwarciany żołnierz*.

kow Woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy donosząc przyczyny lub niestawienia się na pierwszey kadencii naszej, przed sądem naszym, lub też nie mogąc doskonałej rachuby y uiszczenia prawu uczynić, odłożenia do przyszłych Sądów naszych Trybunału skarbowego drugiey cadencyi upraszali, nie wskazując na ten czas ich mosciow zadnych pen w prawie poruszenia Sądów y konstituciey seymu blisko przeszłego wyrazonych, z ich M. do przyszłej drugiey kadencyi Sądów naszych Trybunału skarbowego odkładamy. Na którym terminie iako zawitym aby ich mosciowie panowie komisarze, exaktoreś podatkow wszelkich woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego postanowili się y temu dekretowi naszemu dosyć uczynili pod karaniem, na tenczas od dziś mającym się postanowić, y wykrzyzczyć tym dekretem naszym nakazuujemy. Co się zaś tknie ich mosciow panow komisarzow, lub też ich mosciow panow Exaktorow y delegatow woiewodstw

податей воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые увѣдомили о причинѣ неявки въ первые сроки засѣданій въ нашъ судъ, или же, по невозможности представленія точнаго отчета, просили отсрочки къ будущимъ, во вторые сроки засѣданій, судамъ нашимъ скарбоваго трибунала, освобождаемъ отъ всякаго на сей только разъ взысканія, определеннаго послѣднимъ сеймомъ за нарушение судовъ и конститучій, отсрочивая это до вторыхъ будущихъ сроковъ засѣданій нашихъ судовъ скарбоваго трибунала. И о томъ, чтобы Ихъ Милости, паны комиссары, сборщики всякаго рода податей воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго явились въ означенный срокъ и исполнили настоящее наше повелѣнiе, подъ опасенiемъ, отъ нынѣ установленнаго взысканія, повелѣваемъ объявить всенародно таковое постановленiе. Что же касается Ихъ Милостей пановъ комиссаровъ, сборщиковъ и делегатовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые, повинувась новому постановленiю, явились

y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy posłusznemi będąc prawu y nowemu ordynacyi naszej przed sądem trybunału skarbowego postanowili sie na kalkulacją do skarbu brali y od przyięcia dali, ponieważ ich mosciow panow pisarzow w obec wszystkich Wielkiego Xięstwa Litewskiego iasno sądowi naszemu stanęło, że niektorych Woiewodstw y Powiatow W.X.L. taryffę pisaną od J. W. I. M. kasztelana Witebskiego, ręką iego mości podpisaną y przysłaną, niezgadzaiącą się z taryffą drukowaną, z kąd y rozność się bierze podatkow, ktore na zapłatę zasług woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego są uchwalone, tedy w tym punkcie na ten czas nieczyniąc żadney sprawy naszej do drugiey kadencyi Sądow naszych trybunału skarbowego, a że w tey że relacyi ich mosciow panow pisarzow skarbowych wielkie decessy w datkach podług соэquacyi iurium uchwalonych okazały się, ktorych wielka y znaczna okazała się ilość, a tylko z tych Woiewodstw y powiatow pokazali

въ scarбовый трибуналъ для представленія отчета, и слѣдующыя въ приемѣ денегъ квитанціи представили, и какъ въ присутствіи Ихъ Милостей, всѣхъ пановъ писцовъ В. К. Литовскаго, явно открылось суду нашему разногласіе съ печатнымъ тарифомъ нѣкоторыхъ воеводствъ и повѣтовъ, Его Милостію паномъ Каштеляномъ Витебскимъ составленнаго и подписаннаго, отъ чего и произошла разница въ сборѣ податей, опредѣленныхъ на уплату за заслуги войску В. К. Литовскаго, то по этому предмету въ настоящее время не дѣлая никакого рѣшенія откладываемъ ко вторымъ засѣданіямъ судовъ scarбоваго трибунала. А какъ въ тѣхъ же отчетахъ Ихъ Милостей scarбовыхъ писцовъ оказался большой недочетъ въ податяхъ закономъ уравненія правъ опредѣляемыхъ, въ большемъ и значительномъ количествѣ, и какъ нѣкоторыя воеводства и повѣты хотя и представили, но неудовлетворительную отчетность, и какъ сборъ для покрытія вздержекъ на канцелярію Ихъ Милостей пановъ судей

się acz niedoskonałą ieszcze kalkulacyą uczynili tedy, y dla poboru na ich mosciow panów sędziow Fiskalnych y exaktorow kancelaryą, na sługi y inne potrzeby łożonych wydatków, których według niniejszey kalkulacyi nie mała pokazuie się iakość, takową czyniąc deklaracyą, aby dla poborow na sądy fiskalne należących po wojewodztwach y powiatach Wielkiego Xięstwa Litewskiego nie więcey tylko po pięciu tysięcy za wszystkie kadencyie od wszystkich ma być przyięto, a iezeli od tego więcey pokaże się, ma być na zapłatę J. W. M. obrocone. Względem wydatku na sług, kancelaryą, Jenerałow, y inne wszelakie w kalkulaciach wyrażone, te przyimowane być niemaią, lecz nieinaczey iak na zapłatę woyska maią być obrocone, a iezeliby się iakowe przez ich mosciow Panow Sędziow Fiskalnych y Exaktorów pokazały odbierania y naiazy, tedy ad instantiam cuiusvis injuriati sprawić się na przyszley powinni cadencyi. Sądy zaś Fiskalne, ponieważ prawem publicznym na sądenia

скарбовыхъ и сборщиковъ, на официалистовъ и прочія надобности, въ нынѣ представляемыхъ отчетахъ оказывается въ немаломъ количествѣ, то опредѣляемъ, что означенный сборъ на скарбовые суды по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго за все время засѣданій ихъ не долженъ превышать сумму пяти тысячъ, и если окажется болѣе того, то такое количество должно быть обращено на уплату Я. В. М. Расходы на официалистовъ, канцелярію общихъ собраній и прочія въ отчетности представленныя надобности не могутъ быть приняты, и сумма вся должна быть обращена на уплату лишь войска. Еслибы случилось со стороны Ихъ Милостей пановъ судей скарбовыхъ и сборщиковъ какія-либо требованія сборовъ и нападенія, то они по жалобѣ всякаго обиженнаго, должны дать отвѣтъ въ томъ, на предбудущемъ слѣдующемъ засѣданіи, а какъ скарбовый трибуналъ общимъ закономъ назначенъ для сужденія дѣлъ казенныхъ по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго и какъ въ настоя-

spraw skarbowych Trybunał skarbowy naznaczony po wojewodztwach też y powiatach Wielkiego Xięstwa Litewskiego modernorum statu prætextu Sądow Fiskalnych rozne ociążenia y krzywdy obywatelom ponoszą, to uważywszy Sady Fiskalne po wojewodztwach y powiatach W. X. L. aż do przyszłej kadenciei sądow naszych między kadencyiami, aby ullo prætextu nie były sądzone sub nullitate indicatorum y karą nieopisaną waruiemy. Więc że z kalkulacyi pokazało się, że Jego Mość Pan Kociel kasztelan Witebski mimo pokoy publiczną wiarą z woyskiem Wielkiego Xięstwa Litewskiego uczyniony, którym po ustąpieniu czterdziestu y kilku cwierci przez W. X. L. krwawo zachowanych zasług deklarowano z tych podatkow Rzeczy Pospolitey zwinionemu cztery cwierci, a niezwinionemu na lennagi trzy cwierci wypłacić assygnacie iednym chorągwiom, które w kompuacie woyska dawno na usłudze Rzeczy Pospolitey na wojnę przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego niechodzili

щемъ положеніи дѣлъ подѣ предлогомъ казенныхъ судовъ, обыватели терпятъ разныя обиды и притѣсненія, то обративъ на это вниманіе, откладываемъ таковыя казенныя суды по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго до слѣдующаго засѣданія судовъ нашихъ, съ предостереженіемъ, чтобы никакія дѣла не были рѣшаемы между сроками засѣданій подѣ опасеніемъ неважности таковыхъ рѣшеній и наказанія по усмотрѣнію. Изъ тѣхъ же отчетовъ оказалось, что Его Милость панъ Кociель Каштелянъ Витебскій (несмотря на заключенное съ войсками В. К. Литовскаго условіе, по которому за уступкою болѣе чѣмъ сорока кварть заслуги, обѣщано изъ тѣхъ податей Рѣчи-Посполитой уплатить четьре кварты распущенному и три кварты на содержаніе не распущенному войску) выдалъ ассигновки ко всѣмъ воеводствамъ и повѣтамъ на уплату нѣкоторымъ отрядамъ войска, которое не входило уже давно въ составъ арміи, дѣйствующей противъ враговъ Св. Креста. Слѣдовательно

nienależycie do wszystkich wojewodztw y powiatow assygnacyę powydawał, a zatym chorągwiom doskonale upłacenie stało się, ktorey to zapłaty wielka summa z teraznieyszey kalkulaciy okaza sie, drugim zaś chorągwiom lubo w kompucie woyska starego zostaiącym iednak nie na cztery cwierci borgowych y nie na trzy za lenungi, iako onym należało, nie według pacificacyi, ale według woli do roznych Woiewodztw y powiatow assygnacyę swoje wydał. Za ktorymy assygnaciami tym chorągwiom doskonała zapłata doszła y tey zapłaty nie mała pokazała się summa tylko z teraznieyszych kalkulacyi tych powiatow y woiewodztw, ktore się przed nami sprawowały respektem tedy tych summ, ponieważ nienależycie Kocioł wydał na rozne chorągwie y inne nieordynaryjne potrzeby oznaczał, za ktorymy niesłuszne summy niemało zabrano, o co Pan Kocioł tenetur sprawić się, tedy aby nie uczyniwszy niepogardził tak tym ieneralnym dekretem naszym iako pozwaniem nienawiści na przyszley drugiey

отряды эти получили свою уплату, оказавшуюся въ настоящемъ отчетѣ весьма значительною. Прочимъ же отрядамъ, хотя и состоящимъ въ составѣ прежняго войска, выдавалъ ассигновки къ разнымъ воеводствамъ и повѣтамъ, не на четыре кварталы заслуженныхъ и не на три на содержание (какъ это имъ слѣдовало) и не сообразно съ соглашеніемъ, но совершенно произвольно. И такъ въ слѣдствіе таковыхъ ассигновокъ войско получило совершенную уплату и весьма даже значительную, оказавшуюся изъ настоящихъ отчетовъ тѣхъ только воеводствъ и повѣтовъ, которые представили они относительно этихъ суммъ. Поелику же панъ Кочиель неправильно выдавалъ эти суммы разнымъ отрядамъ и израсходовалъ на другія надобности неправильно собранныя суммы, то чтобы онъ не презрѣлъ симъ общимъ нашимъ постановленіемъ равно какъ и позвами, назначаемъ неотлагательный на будущемъ второмъ засѣданіи судовъ скарбоваго трибунала срокъ, при третьемъ на слѣдующее утро призва-

cadencyi Sądow Trybunału Skarbowego nazaiutrz o trzecim wołaniu zawity naznaczamy termin, na którym pod karaniem praw sprawić się powinien będzie similiter Oginski Starosta Żmudski, ponieważ zgoła nie mając żadney władzy wydawania assygnacyi y na chorągwie rozne świeżo zaciągnione na żadney kompaniey niebyłe, ani w komput woyska wchodzące Wielkiego X. L. z podatkow na zapłatę czterech cwierci borgowych y trzech cwierci na lenungi, wydzierczym sposobem zabrał, ma także na przyszłej kadencyi Trybunału Skarbowego sprawić się, względem zaś erogowanych przez Woiewodę Wilenskiego Hetmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego summ pod Brzesciem roku 1697 chorągwiom Wielkiego Xięstwa Litewskiego własnie za dwie cwierci, które z pierwszej zapłaty zasługi chorągwie podług assekuracyi swoich na to nadanych wrocić powinny były, a na to Imc Pan Kociol. zadnych nie wydał assygnacyi, tedy o to rosprawę nasze do przyszłej odkładamy kadencyi.

ниъ. Подобнымъ же образомъ Огинскій, староста Самогитскій, неимѣвшій никакого права на выдачу ассигновокъ, обязанъ дать отвѣтъ на будущемъ засѣданіи скарбоваго трибунала въ дачѣ ассигновокъ на отряды войска недавно сформированнаго и въ дѣлѣ небывшаго, и даже не входящаго въ составъ арміи В. К. Литовскаго, а также въ насильномъ заборѣ податей, предназначенныхъ въ уплату четырехъ заслуженныхъ квартъ и трехъ квартъ на содержаніе. Относительно же суммъ, требуемыхъ Виленскимъ воеводою, Гетманомъ В. К. Литовскаго, израсходованныхъ имъ воеводою на уплату двухъ квартъ войскамъ В. К. Литовскаго подъ Брестомъ 1697 г. и каковыя суммы означенныя войска, въ слѣдствіе даннаго ими въ томъ обязательствѣ, должны были возвратитъ изъ первой уплаты жалованья, и какъ панъ Коциель не выдалъ никакихъ ассигновокъ, то и по этому предмету розысканіе откладываемъ до будущаго засѣданія.

Po uczynioney tedy rozprawie taryfey nikczemnie wydercyszym sposobem zabranych podatkov na zapłatę czterech ćwierci borgowych y trzech lenungonych uchwalonych decessy stali się bez kalkulaciy przez Panow Komisarzów y Exaktorów wielu wojewodstw y powiatow, uważając pokazało się, iż cokolwiek peborce wybrali, to assygnaciamy P. Kotła na rozne chorągwie y na lenungowane należycie płacili y dokumenta zapłaty pokazali, na retentorach zaś podpisem swoim pewno być twierdząc dukowali, za czym nie czyniąc komisarzow y exaktorow wolaych ponieważ ieszcze skuteczne płacicielow niemoże dać assygnacyi nastanowienie.

Tym czasem Ich Moście Panowie Komissarze y Exaktorowie, ktorzy na teraznieyszym Trybunale zatrzymania według delaty odprawowali, a panowie Retentores pod karą troiaka od dawali, Ich Moście Panowie Komisarze y Exaktorowie assygnacoye chorągwiom wydane dopłacać mają, y na przyszley kadencyi

По разсмотрѣннн же тарифа неправильно и насильно взимаемыхъ податей на уплату четырехъ кварть борговыхъ и трехъ на содержание осталась недонимка безъ надлежащей отчетности со стороны гг. комиссаревъ и сборщиковъ многихъ воеводствъ и повѣтовъ. Хотя впрочемъ и оказалось, что сборщики все собранное ими по ассигновкамъ пана Коциела въ точности выплачивали и доказательства таковой уплаты представляли, и что недонимка числится на неплательщикахъ въ томъ только лишь своею подписью удостовѣрили, то тѣмъ самымъ, комиссары и сборщики не освобождаются отъ отчетности.

Между тѣмъ, Ихъ Милости паны комиссары и сборщики, которые при настоящемъ трибуналь, согласно поданному ими объявленію (доносу) взыскивали недонимки, а паны неплательщики уплачивали таковыя полъ тройнымъ взысканіемъ, обязаны доплатить хоругвямъ по выданнымъ имъ квитанціямъ, и должны на предстоящемъ суда нашего

sądu naszego sprawić się iak najlepiey względem summy pięćdziesiąt tysięcy na buławę Jego Mosci Panu Wojewodzie Wilenskiemu Hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego należącey, ponieważ Jego Mość Pan Kasztelan Witebski żadney assygnaciey na nagrodzenie tey satysfakciey Jego Mosci Panu Woiewodzie Wilenskiemu nie wydał, a według słusznosci J. M. P. Woiewodzie Wilenskiemu za woysko własnie płacić nie powinien, tedy, aby z tych czterech czwierci, *vigore* pokoiu Rzeczy Pospolitey z woyskiem postanowionego, tę pięćdziesiąt tysięcy Jego Mosci Panu Woiewodzie Wilenskiemu niech będą oddane, przysądzamy zdrową rosprawą y uiszczenie o pomienne pięćdziesiąt tysięcy stale y niegwaltownie stwierdzamy. Retenta kwarty simplæ, których Skarb Rzeczy Pospolitey tak za dawnieysze lata wielką pretenduie summę, iako y za teraznieysze, ze do tych czas na komissiach y трибуналахъ Skarbowych ad præscriptum ferowanych dekretow enormi Skarbu Rzeczy Pospolitey detrumentem nie są wydane y niewyplacone,

засѣданіи дать точный отчетъ относительно суммы 50 тысячъ, слѣдующей на булаву Его Милости пану воеводѣ Виленскому Гетману В. К. Литовскаго, ибо Его Милость панъ Каштелянъ Витебскій, не выдалъ никакой ассигновки на удовлетвореніе Его Милости пана воеводы Виленскаго, и, по всей справедливости, Его Милость панъ воевода Виленскій не обязанъ платитъ войску изъ своихъ денегъ. И такъ, въ слѣдствіе заключеннаго Рѣчи-Посполитою съ войскомъ мира, эти 50 тысячъ должны быть уплачены Его Милости воеводѣ Виленскому изъ суммъ четырехъ кварталъ. И такую уплату 50 тысячъ по здравому разсмотрѣнію присуждаемъ непринужденно, и накрѣпко утверждаемъ. — И какъ недоимки кварталъ простой, которыхъ скарбъ Рѣчи-Посполитой требуютъ огромную сумму, какъ за прошедшіе такъ и за нынѣшніе годы, по сіе время къ вѣщшему ущербу казны Рѣчи-Посполитой многими не были внесены и уплачены на коммиссіяхъ

wszystkich tedy takowych retentorow na osobliwą delacją od skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego podaną Ich mościom specyfikowanym znać dopuściwszy, iako dobra dzierzawy Ich Mościow pro vacantes deklarujemy, tak ad distributivam Jego Krolewska Mość odsyłając iustitiam na przyszłym, da Bog seymie, tę delatę publikować postanawiamy.

A tak uważwszy wszystkie teraz okolicznosci rzeczy y czasow drugiey kadencyi sądow naszych Trybunału Skarbowego na dzień 10 Majj roku 1700 w Wilnie naznaczamy y rozhraniczamy, eo aby tym prędzey wszem w obec y kazdemu z osobna do wiadomosci przyść mogło urzędom Grodskim woiewodstw y Powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego ten dekret do akt sweich przyjąwszy po parafiach wszędzie rozesłać y publikować zlecamy.

Pisan w Wilnie roku 1700 Februarii 1 die.

и трибуналахъ скарбовыхъ въ силу состоявшихся о томъ постановлений, то всѣхъ таковыхъ вельдательщиками, не особому о томъ докладу скарбу Великаго Княжества Литовскаго, признать допуская, имѣнія ихъ и аренды объявляемъ вакантными, и отдавая это на благоусмотрѣніе Его Королевской Милости, на предбудущемъ, дасть Богъ, сеймъ постановляемъ помянутый докладъ опубликовать.

И принимая во вниманіе настоящія обстоятельства дѣла и времени назначаемъ вторые сроки засѣданій судовъ нашихъ скарбоваго трибунала на 10 мая 1700 г. въ Вильнѣ. И дабы это скорѣе могло дойти до свѣденія всѣхъ и всякаго въ особенности, предлагаемъ всѣмъ урядамъ городскимъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго настоящее постановление принять въ акты и вездѣ по приходамъ разослать и опубликовать.

Дано въ Вильнѣ, 1700 г., февраля 1 дня.

Того-жъ лѣта іюля 16-го знаменитій особа духовній Малоросійскій Архимандритъ Новгородскій отецъ Михаилъ Лежайскій преставися отъ жизни сєа, которому другъ его и по луку братъ Преосвященній Варлаамъ Ясинскій, митрополитъ Кіевскій, таковій нагробокъ написалъ и видруковати велѣлъ.

*Нагробокъ всечестному Отцу Михаилу Лежайскому
Архимандритъ Новгородка Сѣверскою; преставшемуся
року 1699, мѣсяца іюля дня 16.*

Се Михаилъ Лежайскій лежитъ плоть зложивій,
Архимандритъ Сѣверска Новгородка бывій;
Не лежалъ онъ во трудахъ подвиговъ духовнихъ
Лежати творилъ мертвы страсты дѣлъ грѣховнихъ.
Да возляжетъ зъ Лазаремъ въ лонѣ Авраама,
Обновитель сей Спасу Новгородска храма.
Девятьдесятъ девятій тысяча шестьсотній
Годъ временній премѣнилъ онъ въ вѣчноживотній,
Девятьдесятъ и девять овецъ оставивій
Безплотнихъ девять чиновъ пастиръ въ плоть зложивій.
Ко тѣхъ числу безплотна вожда ихъ молбами
Да причтетъ Михаила сего живша зъ нами!
Въ день мѣсяца іюля шестій на десятій
Въ неделю Святихъ Отецъ въ соборъ тихъ онъ взятій.
Да убо сей лежащій почіетъ во вѣки,
Зъ радостными на ложахъ въ мирѣ вышнемъ лжи.
О семъ молѣте, молитъ братъ въ духу срожденный
Отъ Іерарха Лазара съ нимъ сопостриженный,
То пишуць Митрополитъ Кієво-Російскій

Варлаамъ Ясинскій.

По прошлѣтномъ пашенъ неурожаю преуспѣла въ
Малой Росіи дорожнета и голодъ между народомъ поспо-

Литимъ такъ, ижъ осмачка житного и пшеничного борошна была по осмъ таларей и дорогшей, а по нѣкоторихъ полкахъ была житного борошна осмачка по десять золотныхъ, гречки мѣшокъ по полкопи, а пшеничного борошна мѣшокъ по талару и по полчварта золотого, которая то дорожнета и голодъ цѣлій годъ людей Малоросійскихъ убогихъ мучилъ, отъ жнивъ прошлолѣтнихъ, ажъ до жнивъ сеголѣтнихъ по благодати Божіей народъ бѣдній по части обвеселившихъ; акій гладъ и людское бѣдствіе таковыми еденъ поэта Малоросійскій выразилъ раемами (*).

Того-жъ лѣта септеврія тринадцатото слонце мѣнилось. Того-жъ року по кончинѣ въ монашествѣ въ монастыру Кіево-Печерскомъ Іоанна Быковского, войта Кіевского, писали до Гетмана Мазепи бурмистри, райци и всѣхъ урядники Кіевскіе, просячи позволенія о елекціи на избраніе себѣ нового войта; Гетманъ теде яко позволялъ быти той елекціи, подлугъ стародавнихъ обычаевъ Кіевскихъ, такъ и особливе отъ боку своего ординовалъ на оную двохъ значнихъ товаришовъ войсковихъ Захарію Шійкевича и Григорія Коровченка, которіи въ Кіевъ прибывши и всѣхъ урядниковъ Кіевскихъ зъ цехмистрами и посполствомъ до ратушу Кіевского для елекціи зобравши, чинили оную елекцію октоврія 15 подлугъ давнихъ звичаевъ. Которую самую оригинальную (хочай мало належить до лѣтописанія моего) я зде полагаю для видѣнія потомнимъ вѣкамъ порядку того елекціалного: на той теде елекціи единогласними вотами избранъ на доживотное войтовство Кіевское Бурмистръ тогдашній мужъ учоній и знаменитій Дмитрій Полоцкій; елекція же оная сице имѣется:

(*) Послѣ этихъ словъ въ рукописи оставленъ пробѣлъ.

Во имя Божое—аминь!

Року тисеча шесть сотъ девѣдсѣать девѣтого
октоврѣя тринадцатого дня.

Яко прежде старовѣчныхъ временъ въ столечномъ Кіевѣ, мѣстѣ застаючомъ подъ Високодержавною рукою Пресвѣтлѣйшого Монарха нашего Великого Государя, Цара и Великого Князя Петра Алексѣевича, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Росіи Самодержца и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчича и дѣдича и наслѣдника и Государя и обладателя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, до того подъ рейментомъ Его-жъ Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорозского обѣихъ сторонъ Днѣпра Гетмана Ясневелможного Его Милости пана Іоанна Мазепы щасливе намъ пануючого, ведлугъ правъ и волностей здавна отъ Королей Ихъ Милостей Полскихъ мѣсту Кіеву многіе привилеями наданныхъ, по смерти пановъ Войтовъ Кіевскихъ бурмистрове старшіе панове райцы, лавники, цехмистры и все посполство зобравшися на публичное мѣстце въ маистратъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Кіевскій, волними голосами, зъ межи себе, ку радѣнію тымъ пресловутимъ мѣстомъ Кіевскимъ, на урадъ войтовскій, електуючи чотирохъ кандидатовъ, пановъ бурмистровъ зъ нихъ одного годного, цнотъ всякихъ въ правѣ описанныхъ полного, обирали, такъ и мы нижей выражоніе именами бурмистрове, старшіе райцы, шафаре, лавники, урадники новое лавицы и старыхъ лавиць, цехмистры и все посполство по смерти славное памяти небожчика пана Іоанна Быковского войта Кіевского, недавно въ чину иноческомъ преставшогося, въ ваканціи мѣючи войтовское мѣстце и на оное хотячи избрати годного зъ межи себе челоувѣка, первѣй удалисмося о томъ до премилостивого своего патрона Ясневелможного Его Милости пана Гетмана, просячи позволеня

на елекцію, ко избранію подлугъ правъ стародавнихъ зъ
межи себе на тотъ войтовскій урядъ способного и годного
человѣка. Якожъ на листъ свой одержалисмо отъ Ясневел-
можного Его Милости пана Гемана такової панскій милости-
вый отвѣтъ, абысмо подлугъ правъ своихъ волними голосами
невозбранно зъ межи себе войтомъ, кого пошлетъ, Господь
обрали. На которую войтовскую елекцію, кгда темеръ отъ
боку рейментарского Ясневелможного Его Милости пана Гет-
мана прислани суть Его Милость панъ Захарій Шійкевичъ
и Его Милость панъ Григорій Карповичъ, значные товариши
войсковые, ку прислуханю отъ насъ всѣхъ выдаванного во-
тумъ; теде мы сполне зъ предреченными отъ боку Ясневел-
можного Его Милости пана Гетмана висланными особами,
дня нивѣшняго тринадцатого октоврія, року 1699 засѣвши
въ мавстратъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Кіев-
скомъ при згромаженню всего посполитого народу, первее
винайшовши въ книгахъ судовыхъ майстратовыхъ Кіевскихъ
войтовскую елекцію, яка давныхъ временъ въ року 1643
отправовалася, ведлугъ оное взявши Бога на помощь, перь-
докъ о томъ вести умислилисмо. А напередъ казалисмо въ
правѣ Майдебурскомъ, которымъ здавна Мавстратъ Кіевскій
судится, описанніе читати артикулы, належачіе до обрана
на урядъ годного человѣка, якого цютами квітнучого.
Право Майдебурское въ порядку на листъ осмомъ и девя-
томъ въ Саксонѣ подъ титуломъ *Сендзя*, на листѣ чтиреста
первомъ и въ Саксонѣ *Юсь Мунципале* въ артикулѣ чотирь-
десять четвертомъ учить на таковый урядъ избирати. А
по вичитаню таковыхъ обширне написанныхъ въ правѣ
артикуловъ, всѣ подъ присягою вота своимъ выдавалисмо: же
маемъ обрати войта ни для пріятелства, ни для боязни,
ни для позисканя ласки, ни для даровъ и вишихъ тому
подобнихъ речей. Потомъ зъ межи себе на тотъ урядъ вой-
товскій електовалисмо чотирохъ кандидатовъ бурмистровъ
славетныхъ: пана Василя Зменка, бывшего субдеlegates

войтовства Кіевского, пана Гордѣя Минцевича, пана Дмитрія Полоцкого и пана Романа Тихоновича. Якожъ въ печатку панъ Василій Зименко, первій кандидатъ, залецаючи пана Дмитрія Полоцкого, яко учоного и на правѣ знающо-гося челоуѣка, до того зъ родичовъ въ славѣ доброй квітнучого годного бытъ на такомъ поважномъ урядѣ, на оного вотумъ свое выдалъ, абы онъ былъ войтомъ. Другій кандидатъ панъ Гордѣй Минцевичъ бурмистръ, послѣдуючи первому пану Василюву вотумъ, а признаючи пану Дмитрію Полоцкому во всемъ годность выдалъ свое вотумъ, абы онъ, а не кто вишій, тимъ войтовскимъ гоноромъ былъ почтенный. Третій кандидатъ самъ панъ Дмитрій Полоцкій, ухляючи себе отъ вотъ, презъ двоухъ першихъ пановъ кандидатовъ выданныхъ на пана Василія Зименка свое давалъ вотумъ, абы онъ яко еще при житію небожчика пана войта Кіевского, на тотъ часъ хоруючого, и по одейстю его въ монастирѣ, будучи субеделегатомъ, справовалъ тимъ урядомъ пристойне, такъ абы оставши теперъ на войтовскомъ зучелномъ урядѣ, о нимъ радѣлъ доживотне. Четвертій кандидатъ панъ Романъ Тихоновичъ неотмѣнное свое вотумъ якъ первые два панове кандидати выдавалъ, абы панъ Полоцкій, яко подлугъ добрыхъ своихъ поступковъ того уряду достойный, который можетъ за упалыми цѣлостями мѣскими стояти и оныхъ боронити на тотъ Кіевского войтовства урядъ былъ избранный. Панъ Тарасъ Петровичъ же до елекція сее, яко старинный бурмистръ конечно належитъ, а не есть теперъ въ маистратѣ за немоцію притомнымъ, прето для отобраня отъ него вотумъ посланы были отъ насъ на елекція будучихъ урядники рочніе присягаые Кипріянь Даниловичъ и Федоръ Хомичъ, и его пана Тарасового правдивого вотумъ подѣ присягою въ маистратѣ дали релляцію, же онъ панъ Тарасъ пана Полоцкого цнотливые, выхваляючи поступки и во всемъ его особѣ належито до радѣнія мѣстомъ приписуючи, его пана Полоцкого електо-

валъ, абы онъ былъ войтомъ. Шестій Бурмистръ панъ Тихонъ Даниловичъ первой сказалъ такъ, абы тотъ былъ обранный войтомъ, кого собѣ люде посполитые улюбить и оберуть за войта, потомъ кгда ему свое особливое вотумъ велѣли повидѣти, теде и онъ пану Полоцкому признавалъ на таковой урядъ годность и -на оногжъ свое выдалъ вотумъ, абы былъ обранный войтомъ. Семій Бурмистръ панъ Петръ Левковичъ, же отехалъ въ дорогу, теде на его вотумъ немогучи чекати на сихъ отъ шести пановъ Бурмистровъ выданныхъ вотахъ пересталисмо. По той первой бурмистровской лавицы, другая лавица манстратова старшіе райцы панъ Иванъ Войничъ, панъ Мартинъ Сычъ, панъ Іосифъ Корнѣевичъ, панъ Феодоръ Софоновичъ и панъ Феодоръ Ивановичъ (а два райцы померли), любо были кождій зъ нихъ поединцемъ питаны о вота еднакъ кождій зъ нихъ ни бы единими устами на пана Полоцкого складали вотумъ, абы онъ яко зъ родичовъ въ томъ славетномъ мѣстѣ Кіевѣ есть заслужовый и отъ Бога наукою и ростропностію ударованный былъ таковымъ войтовскимъ гоноромъ удостоенный. Третья лавица манстратова шафаре, которые по панахъ бурмистрахъ и старшихъ райцахъ господарамъ особливими и дозорцами мѣскихъ добръ, зъ бровара и корчемъ мѣскихъ походячихъ, бывають: то есть панъ Григорій Михайловичъ, панъ Ома Тиховець, панъ Петръ Тиховець, панъ Василій Ладній, панъ Василій Уласовичъ, панъ Сава Бараненко и панъ Романъ Гуриновичъ, также по одинцемъ всѣ питаны были, кого бы они зъ своей шафарское лавицы годною бытъ на войтовство именовали. А такъ всѣ одностайне пана Полоцкого на войтовство обирали и еденъ зъ нихъ въ вотахъ своихъ не давалъ отмѣны. Четвертая лавица манстратова, лавники старшіе, которые во первыхъ до судовъ належать, то есть панъ Григорій Софоновичъ, панъ Василій Екимовичъ, панъ Стефанъ Сычевичъ, панъ Онисимъ Антоновичъ и панъ Янъ Влодковскій, ведлугъ всѣхъ выше-

писанныхъ вотъ бурмистровскихъ, радецкихъ и шафарскихъ свои вота по единцемъ на особу годную пана Полоцкого складали и его тимъ урадомъ чтили. Урадники сегорочніе присягаіе, лавицы судовое и прошлыхъ роковыхъ лавиць, до килкадесять человекъ, однимъ словомъ кождій зъ нихъ иле ихъ много было зобранныхъ въ маистрате до такого акту, также на пана Полоцкого всѣ вота свои визнавали и за доживотного начальника избирали. Чотири цехмистри: первій кравецкій панъ Иванъ Хибскій, другій кушнѣрскій панъ Иванъ Денга, третій шевскій панъ Иванъ Уласовичъ, четвертій ковалскій панъ Иванъ Павловичъ, первой сами по единцемъ яко старшіе вотумъ на пана Полоцкого, жебы былъ войтомъ, давали, а потомъ кождій зъ тихъ цехмистровъ зъ братьею гуртомъ волали, пана Полоцкого на войтовство простуючи. На остатокъ до зобранного народу въ великомъ кѣминку передъ ратушомъ стоячого, выходили Ихъ Милости панове высланные отъ боку Ясневелможного Его Милости пана Гетмана, ознаймуючи имъ кого бы они хотѣли для общего мѣского порадку избрати войтомъ, але все посполство одностайними голосами на пана Полоцкого волали, абы былъ войтомъ. По таковыхъ всѣхъ единомислнихъ и единословнихъ вотахъ, любо панъ Димитрій Полоцкій много спречался неудолностю до такового поважного ураду, а особливе трудностію взглядомъ на рушенныхъ цѣлостей мѣскихъ вимѣраючися, еднакъ мы всѣ вишписанные особы на сію елекцію зобранніе, видячи быть отъ Бога дарованное пану Полоцкому на тотъ чинъ достоинство, взявши его зъ бурмистровскаго мѣстца, первой всему народу оголосили, же его пана Полоцкого за доживотного въ градъ Кіевъ обрали войта, потомъ, на мѣстцу призвоитомъ войтовскомъ посадивши, весь мѣскій и маистратовскій вручили ему порадокъ. Такъ теди пана Димитрія Полоцкого мы всѣ новобравши войтомъ присягу на той урадъ належашую ку выконаню, ведлугъ давнего поведенія, до часу далшого от-

ТОМЪ 3. 35

ложили, а сію елекцію згодне сталую, розказалисмо про память въ книги мѣскія Кіевскія записати, изъ книгъ выдати подъ манстратовою печатью. Писано въ ратушу Кіевскомъ року и дня вишмененного.

Корриковано зъ книгами

Его Царского Пресвѣтлого Величества отчины града Кіева бурмистры, райцы и лавники зо всѣмъ манстратомъ, пехмистры и все посполство.

Того-жь року въ осени будучи Пресвѣтлѣйшій Государъ Царь Петръ Алексѣевичъ въ Воронежѣ, иже надъ Дономъ, где флотъ корабелній и галерній, вѣгди предъ тимъ въ царствѣ Московскомъ небывалій, вновь споряжался на Чорное море, призывалъ туда до себе и Гетмана Мазепу, отколь онъ Гетманъ повернулся въ Гадячое къ Рождеству Господню, а зъ Гадячого до Батурина прибылъ въ седной.

Р О З Д Ъ Л Ъ Х L I .

О книзь третой житіи Святихъ Димитріевой зъ друку Печерского вѣйшлой; о трактъ земномъ и водномъ отъ Стародуба и Чернѣвова до Кролевца Прусского лежачомъ; о отдаленюся Кочубеевомъ отъ писарства енералного и о вложеню на него судейства енералного-жь; о корреспонденци листовой Мазепиной до Яблоновского Гетмана Коронного взягдомъ слободъ на томъ боку чрезъ Поляковъ осажованнихъ, и взягдомъ обидъ купцамъ Украинскимъ въ Полицъ творимихъ, и о отвѣтъ на тов Яблоновского до Мазепи зъ присланемъ троухъ унѣверсаловъ; о погребеномъ чрезъ православныхъ попу унѣятскомъ и о враждѣ за тов унѣятской противъ православныхъ; о Братковскомъ Левоянику православномъ чрезъ апостатовъ пойманномъ и въ Слуцку мордерско страченомъ; о кончинѣ отца Полховского епископа Бѣлоруского.

Року отъ созданія міра 7208, а отъ вочеловѣченія Божія 1700 году, въ мѣсяцю генварю третая книга житій Святихъ трудами богодухновенного мужа Іеромонаха Димитрія Савича Туптала составленная, отъ марта починаючаяся зъ типографіи Кіево-Печерской, за архимандричества отца Іоасафа Кроковского, на свѣтъ вѣйшла, и любопитствующихъ челоуѣковъ книжныхъ духовною радостію сердца наполнила.

Того-жь року мѣсяца февраля по приказу гетманскомъ, а по сказцѣ купцовъ Стародубскихъ и Чернѣговскихъ описанъ зъ канцеляріи енеральной трактъ земній и водній зъ

Малія Росіи отъ Стародуба и Чернігова до Кролевца Прускаго и до Риги лежачіи таковымъ порядкомъ.

Въ Стародубовскомъ полку перевози тін-жъ, ажъ до границѣ села Лотоковъ, оттоль перевозъ на Сожи въ Папорткахъ, Днѣпра самого перевозъ подъ Быховомъ, зъ Быхова до села Бѣлиничъ, за Бѣлиничами перевозъ мѣрній на рѣчпѣ Друтѣ, отъ Друтѣ до мѣстечка Борисова, у Борисовѣ рѣка Березина великая, тамъ перевозъ и мостъ; зъ Борисова до мѣстечка Бобра до города Минска, оттоль до мѣстечка Ракова, зъ Ракова до мѣстечка Воложина, до мѣстечка Дзівинишекъ, до Алкиникъ, тое мѣстечко противъ Вилня на осмь миль въ боку правомъ. Зъ Алкиникъ до мѣстечка Далигъ, оттоль до Олѣти, тамъ перевозъ на рѣцѣ Нѣмнѣ обширній; зъ Олѣти до мѣстачка Семни, зъ Семна до Вѣржболова зъ Вѣржболова тутъ граница Пруская. Пруское Курфѣрштовское первое мѣстечко Столпяны, зъ Столпянъ до Инструцъ, до Вилави, до Лабкова, зъ Лабкова миль шесть до Кролевца: всеи дороги зъ Стародуба до Кролевца миль 160.

Зъ Чернігова трактъ Кролевецкій земнимъ путемъ до Лоева, тутъ перевозъ чрезъ Днѣпръ, до Рѣчицѣ, до Паричъ, до Глуска, оттоль до Слуцка, тутъ перевозъ на рѣчцѣ у рѣчки передъ Слуцкомъ до Романова, до Нѣсвѣжа, до Столовичъ, до Мовчали, до Пѣсковцовъ, тутъ перевозъ Нѣмень; отъ перевозу до Бѣлицы, до Калковіи, до Щучина, до Гродна, до Волкуши, тутъ пуца на семъ миль, тутъ и мѣстечко коронное Августовъ, оттоль двѣ миль до Елгу Прускай границы, оттоль до Лейцъ, зъ Лейцъ миль 14 до Кролевца. Отъ Чернігова такая-жъ далекость якъ зъ Стародуба до Кролевца.

Описане водного пути до Кролевца.

Зъ Стародуба до водного пути мѣстечка Столицовъ миль 70; зъ Столицовъ до Гродна, зъ Гродна до Ковна, до Юрборку, тутъ граница Пруская. Первое мѣстечко трактомъ

воднимъ надъ Нѣмною Рекгнета, мѣстечко Тилжа, зъ Тилжи итти Нѣмною 12 миль до Копаницѣ въ лѣво, а зъ Копаной рѣки до Тапціова миль 12, оттоль 6 миль Копаною рѣкою до Лабкова; зъ Лабкова Копаною рѣкою въ самій Кролевецъ. А поворотъ другій отъ Тилжи вправо Нѣмень пошолъ у Великое море, тимъ моремъ мощно до Кролевца и до Риги, еслиби Копаною рѣкою не ити.

Портъ водній до Риги починается у Бѣшенковицъ на рѣцѣ Двинѣ, тожъ водній портъ до Кролевца на рѣцѣ Нѣмнѣ починается у Столицяхъ.

Для чого тотъ трактъ описанъ, о томъ въ канцеляріи войскової не было извѣстно.

Того-жъ въ мѣсяцѣ априлѣ на обыкломъ вездѣ праздничномъ Воскресенскомъ полковниковъ и всей старшинѣ Малоросійской до Гетмана въ Батуринѣ Василій Леонтиевичъ Кочубей, чрезъ тринадцать лѣтъ и вящше на писарствѣ енералномъ Богу, Великому Государю Царю Російскому, отчизнѣ своей Малоросійской и войску Запорожскому вѣрно и усердно послуживши и неусипними и многотрудными дѣлами писарскими здравіе свое и найбарзѣй зрѣніе очное (але въ подеишлихъ уже жизни своей лѣтахъ) повредивши, здалъ зъ себе тотъ урядъ писарскій и положивши публѣчне предъ Гетманомъ, при всей старшинѣ въ избѣ Гетманской столовой, на Гончаровцѣ, печать войсковую подяковалъ Гетману и всей старшинѣ за урядъ свой писарскій хочай краткою, але красною и розума полною вимовою, яко мужъ зѣло благоразумній и въ писарскихъ дѣлахъ совершенній. Якому нечаянному его Кочубея премѣненію нетилко полковники и вся старшина, але и Гетманъ удивилися, и контенти будучи въ писарскихъ его дѣлахъ справностю и ку себѣ зичливою склонностю възшумѣли были знову его Кочубея на писарскомъ уряду обсталювати, но онъ весьма того удаляючися отехалъ заразъ зъ дому гетманского до дому своего; и

любо здавши зъ себе писарство желалъ по трудахъ многихъ писарскихъ отдохнуть и въ тишинѣ спасенной въ дому своемъ спокойное прочее время житіе свое препроводити, однакъ не могъ того желанія удостовѣриться, ибо по отездѣ его зъ дому гетманского полковники и вся старшина объѣдаючи у Гетмана усовѣтовали обще не быть ему безъ уряду и поставовили вручити ему урядъ судейства еeneralного, до чого и Гетманъ латво склонившися велѣлъ зискати зъ скарбцу лѣску судейскую чорную гибановую просто въ серебро оправную, а на другій чили на третій день когда полковники и вся старшина предъ службою Божою до Гетмана на Гончаровку зехался и Кочубей тудажъ прибылъ, тогда нечаянно и его отъ Гетмана и всей старшины постигнулъ урядъ судейскій, о которомъ онъ и не мыслилъ, занеже былъ тогда судія еденъ Сава Прокоповичъ, но Кочубей поставленъ старшимъ судьей отъ Сави для заслугъ своихъ въ войску великихъ и вѣрнихъ; а любо онъ Кочубей отъ того уряду ухиялся и вимовки певніи прекладаючи цале за оній не хотѣлъ принятися, однакъ противъ всей старшины и войска немогучи що болшь чинити не безъ жалю и слезъ мусѣлъ приняти лѣску судейску помененную зъ рукъ гетманскихъ и отъ всѣхъ веселое принялъ того уряду привѣтствіе, и такъ исполняется здѣ прислове тое: *мжъ що себѣ человекъ обѣцуетъ, тоє Богъ ницуетъ*; якожь и цанъ мой Кочубей, зложивши зъ себе урядъ писарскій, мыслилъ безъ жадного уряду въ тишинѣ прежити, но болшая послѣ писарства его постигнула буря и заверуха, безпрестаннів деннів и ноцнів дѣла и росправи судовів, къ тому же и дѣла писарскіи великіи его не оставляли; понеже Василій Чуйкевичъ на мѣспу писарскомъ канцелярією войсковою завѣдуючій не могъ совершенно дѣла великихъ отпраовати, а Филипъ Орликъ, реентъ тогдашній войскової канцеляріи, новиціатомъ будучи, хочай и мудрій былъ человекъ, однакъ еще не привычался былъ досконале до управленія всякихъ дѣлъ войсковихъ

писарскихъ. И такъ панъ мой преречоній, ухилившись трудовъ писарскихъ, не ухилился болшихъ трудовъ судейскихъ, якъ той що кріючийся отъ доща стануль подъ ринвою. По розездѣ зась всей старшины зъ Батурина онъ мой панъ Кочубей о зложеню зъ себе писарства и о вложеню на себе-жъ судейства енералного, ознаймуючи преосвященному отцу Варлааму Ясинскому, митрополиту Кіевскому, писалъ къ нему зъ Батурина такій свой листь:

Ясне въ Богу Преосвященнѣйшій милостивій
пане Архипастору!

Покорне яко зичливій слуга и вѣрній работникъ Вашей Архипастирской святинѣ милостивому своему пану и добродѣви доношу, же я, не могучи знести праць великихъ и труднихъ писарскихъ, якія мене зроку и здоровья помногу позбавили, много и частнокротне просячи упроемъ себѣ теперъ публѣцѣ отъ тоей служби уволеня, але вложено на мене не по волѣ и не поохотѣ моей незноснѣйшое дѣло судейство енералное, яке мнѣ есть не подлугъ подлой персони и не подлугъ мѣри мѣлкого разума моего, упадаючи теди подъ ноги святого Архипастирского Вашего Престола, прошу пренайпокорственнѣй о милостивое и благорачительное Богомъ вседѣйствующимъ благодать подающее архипастирское благословеніе на помножене того трудного судового правленія. Данъ въ Батуринѣ року 1700.

Того-жъ року нѣкоторые панове Полскіе на томъ боку Днѣпра на мѣсцахъ пустихъ остатнимъ трактатомъ заказанимъ начали были себѣ осажовати слободы, созиваючи къ нимъ людей сегобочнихъ Малоросійскихъ; а купцамъ Малоросійскимъ начали були дѣятися въ Полцѣ многія окривація и обиды. О чемъ Гетманъ Мазепа, певную получивши вѣдомость, писалъ къ Москвѣ до бляжного боярина, кавалера,

енерала и намѣсника Сѣверскаго Феодора Алексѣевича Головина (которій на тотчасъ по отездѣ Монаршомъ въ чуждін Нѣмецкіи страни поморскіи управовалъ всѣ дѣла царственніи), а онъ бояринъ Головинъ стосуючыся до нактовъ вѣчного мира Російскаго съ Поляками, року 1686 учиненнихъ, писалъ отъ себе о тихъ новозакликаемыхъ слободахъ Полскихъ и о обидахъ купцамъ Малоросійскимъ отъ Поляковъ творимихъ до Яблоновскаго Гетмана Коронного Великаго листъ свой, съ которымъ то листомъ виправуючи Гетманъ до Лвова Карпа Яскевича сотника Басанскаго писалъ съ Батурина въ той же материи до того Гетмана Коронного и особній листъ отъ себе; на которой листъ Гетманъ Коронній зе Лвова, іюля 10, такій до Мазепи листомъ своимъ учинилъ отвѣтъ:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Jego Przeswieleyszego y
Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa,
mnie wielce Mosci Panie y przyiacielu!***

Przywioził mi tu Pan Karp Jaskiewicz sotoik Basanski, a poseł W. M. Pana list od Jasnie Wielmożnego Jego Mości Pana Theodora Alexiewicza Hołowyna Wielkiego Hospodara

***Вельможный Пана Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго и Дер-
жавнѣйшаго Царскаго Величества, мой
милостивый панъ и пріятель!***

Панъ Карпъ Яскевичъ, сотникъ Басанскій, посланный Вашей Милости, привезъ ко миѣ письмо Ясневельможнаго пана Феодора Алексѣевича Головина, ближняго боярина Великаго Государя Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣшаго Царскаго

Jego Przerwistleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa Bliźniego Boiaryna kawalera Generała y namiestnika Sybirskiego w iedney że materyi co y do W. M. Pana. Jakoby niektorzy Panowie z naszej strony mieli na tych mieyscach osadzać słobody, ktore przez ostatni traktat zakazane y do dalszey decyzyey Jego Krolewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey y Jego Carskiego Wieliczestwa zostawione są. Dobrze by się było stało gdybyś był W. M. Pan oznaymił kto to, y ktore mieysce osadza, nie approbował bym y sam tego, ponieważ wysoce estymuję przyiaźn Jego Carskiego Wieliczestwa z Kroleм Jego Mością y Rzeczą Pospolitą. Piszesz W. M. Pan y o tym, że kupcom y poddanym Jego Carskiego Wieliczestwa dzieią się w kraiach naszych aggrawacye y niesłuszne depaktacie, w tym łacna będzie satysfakcyя, kiedy kto ukrzywdzony odezwie się tu z pretensią swoią. A że w takowych materyach muszę się znieść z Kroleм Jego Mością y Radą przy boku iego będącą; co

Величества кавалера, генерала и намѣстника Сибирскаго, содержащее въ себѣ тоже что и къ Вашей Милости. Будто бы нѣкоторые паны съ нашей стороны строили слободы на мѣстахъ, послѣднимъ трактатомъ недозволенныхъ и оставленныхъ впредь до дальнѣйшаго рѣшенія Его Королевской Милости, Рѣчи-Посполитой и Его Царскаго Величества. Не худо было бы, еслибы Ваша Милость увѣдомили, кто это и на какомъ мѣстѣ строится, то я бы этого не дозволилъ, ибо высоко цѣню дружбу Его Царскаго Величества съ Его Милостию Королемъ и Рѣчью-Посполитою. Ваша Милость панъ мой, пишешь и про то, что въ земляхъ нашихъ купцамъ и подданнымъ Его Царскаго Величества дѣлаются притѣсненія и несправедливыя обремененія, то въ этомъ легко всякій обиженный будетъ удовлетворенъ, коль скоро отзовется съ своими жалобами. А какъ по этому предмету я долженъ отнестись къ Королю Его Милости и къ совѣту при немъ состоящему, то это не такъ скоро бу-

38*

prętko być nie może, bo Krol Jego Mość z Warszawy odjechał do Pruss. Tedy skoro tylko od Krola Jego Mości odbiorę w tym deklaracyę, umyslnego mego do W. M. Pana poszlę y o niey oznaumię. Teraz zaś posyłam uniwersały moie w Ukrainę, przestzegaiąc, aby się nikt niewazył nad zakaz ostatniego traktatu w tych mieyscach osadzać, ktore do dalszey zatrzymane decyziey. Tey będąc nadziei, ze takze ze strony Jego Carskiego Wielicestwa takowych słobod na tych gruntach pozwalac y dopuszczac nie będą. Siebie zaś samego zwykley W. M. Pana przyiazni oddaie y wszelkich od Pana Boga szczesliwosci zyczę.

Ze Lwowa 10 Julii anno 1700.

W. Mosci Panu uprzejmie zyczliwy przyiaciel y sluga
Stanisław Jablonowski
K. K. H. W. K.

деть, ибо Его Милость Король изъ Варшавы отправился въ Пруссію. Коль скоро получу отъ Его Милости Короля въ томъ поясненіе, то тотъ часъ же отправлю къ Вашей Милости, пану моему, нарочнаго съ извѣщеніемъ. Нынѣ же посылаю универсалы въ Украину, предостерегая, чтобы никто не осмѣливался вопреки послѣдному трактату строить на мѣстахъ оставленныхъ до дальнѣйшаго рѣшенія; имѣя надежду, что и со стороны Его Царскаго Величества таковыхъ слободъ на тѣхъ грунтахъ строить не будетъ дозволено. Себя же поручаю всегдашней Вашей Милости, пана моего, дружбѣ и желаю всѣхъ отъ Бога благъ.

Львовъ 10 іюля, 1700 г.

Вашей Милости пана моего доброжелательный слуга и
пріятель

Станиславъ Яблоновскій,
Кашт. Краков., Гет. Вел. Коронный.

При томъ тежъ своимъ листѣ прислалъ Гетманъ Коронный до Мазепи Гетмана чрезъ пререченого сотника Басанского три свои універсали: еденъ до купцовъ Украинскихъ, аби при паштортахъ Гетмана своего за всякими товарами и гендлями своими безпечно въ Полщу и чрезъ Полщу за границу проездили. Другій до обывателей Полскихъ духовныхъ и свѣцкихъ, аби купцовъ Украинскихъ въ Полщѣ не затрудняли и не обижали. Третій універсалъ до пановъ Полскихъ грунта свои на Украинѣ будто мѣючихъ, жебы не осажовали слободъ своихъ на тихъ пустихъ мѣсцахъ, которіе вишмененнимъ вѣчного мира трактатомъ приговорени zostавати пустими; которіе всѣ три універсали Яблоновского отъ слова до слова такса въ собѣ вмѣють:

***Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny,
Barski y Międzyrzeczycki Starosta.***

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy, mianowicie ich mosciom panom obywatelom i kupcom Ukrainskim, Kiiowskim y Zadnieprskim z panstw Jego Przeswietleyszego Dzierzaw-

***Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный, Барскій и Меджирецкій Ста-
роста.***

Извѣщается всѣмъ, кому о томъ вѣдать надлежитъ, въ особенности же Ихъ Милостямъ панамъ обывателямъ и купцамъ Украинскимъ, Кіевскимъ и Заднѣпрскимъ государствъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества при

nieyszego Wieliczestwa, przy zaleceniu chęci moich. Zachodzą mię relacye, iakoby W. M. M. Pan obawiając się zaborow y nienależytych aggrawacye y panstwach Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey chronicie się tu do Polskiej przyiezdzać z towarem, końmi i różnemi rzeczami. Zaczum donoszę tu Waszmosciom y w tym upewniam, ze kto kolwiek za poszporem Jego mości wielmożnego Pana Mazepy, Hetmana woysk zaporojskich Jego Przeswietleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa y Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey z towarami przyiedzie, oddawszy według dawnych zwyczaiow cła tam, gdzie być płacone powinny, wolne ich będzie miał bez zadney krzywdy y ciężarów sprzedanie, y z nimi po całej Polsce za granicę do innego kraiu przeyscie. Komu kolwiek by zaś miała się w czym iaka stać od kogo aggrawacia za doniesieniem mi najmnieyszey skargi do odebrania sprawiedliwosci y należytey satysfakciey wszelką dekla-

изъявленіи имъ моего благорасположенія. Дошло до свѣденія моего, что ваши милости, мои панове, опасаясь затора и неправильныхъ налоговъ въ земляхъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой уклоняетесь пріѣзжать въ Польшу съ товарами, лошадьми и прочими вещами. Вслѣдствіе чего извѣщаю ваши милости и удостоверяю въ томъ, что всякій прибывшій съ товарами въ земли Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой за пашпортомъ Его Милости пана Мазепы, Гетмана войскъ Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго, Державнѣйшаго Величества, и заплатившій по давнимъ обычаямъ пошлины, въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ они должны быть платимы, будетъ имѣть полную свободу въ продажѣ товара безъ всякой обиды и обремененія, какъ во всей Польшѣ такъ и въ переходѣ за границу въ другіе края. Если бы кто претерпѣлъ каковъ либо отъ кого притѣсненіе, то, по предъявленіи имъ самаго малѣйшей жалобы, получить должно и справедливое удовлетвореніе. Для

rułą łatwość y dla lepszey wiary ręką własną podpisuję się.

Dan we Lwowie 11 Julii anno 1700.

(M. P.)

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan
Krakowski Hetman Wielki Koronny.*

вяцшаго удостовѣренія собственноручно подписую.

Дано въ Львовѣ 11 июля 1700 года.

*Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ
Краковскій Гетманъ Великій Коронный.*

**Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny,
Barski y Międzyrzeczy Starosta.**

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy wszelkiey praeeminenciey, kondyciey y stanu ludziom po miastach, miasteczkach y wsiach Jego Krolewskiey Mości duchownych y swieckich będącym, zachodzi mię tu relacya ze Jch Mość Panowie obywatele y kupcy Ukrainscy Kiiowscy y Zadnieprscy

**Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій,
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный; Барскій и Меджирецкій Староста.**

Извѣщаю всякому, кому о томъ вѣдать надлежить, всякаго достоинства, званія и состоянія людямъ въ городахъ, мѣстечкахъ и деревняхъ Его Королевской Милости какъ духовныхъ такъ и мірскихъ находящимся. Дошло до свѣденія моего, что Ихъ Милости панове обыватели и купцы Украинскіе, Кіевскіе и Задвѣпровскіе, вріѣзжая въ Польшу,

przyjeżdżając do Polski w państwa Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitej z różnemi towarami wielkie y niesłusznie często ponoszą aggrawacie, więc iako się przez to nie mały dzieie zawod publiczny, tak aby więcej pomienione ludzie z państwa Jego Przeswiętleyszego Dzierżawnieyszego Carskiego Wielichestwa z towarami przyjeżdżający, oddawszy według dawnych zwyczajów cła tam, gdzie być płacone powinny, żadney ni od kogo nie ponosili krzywdy y ciężaru, ale wolne onych wszędzie sprzedawanie y bez wszelkiej trudności y zaboru po całej Polsce y za granicę bezpiecznie przeyscie pilno zalecam, intymnie y proszę et nomine Publico każdego obowiązuję.

Działo się we Lwowie 11 Julii anno 1700.

(M. P.)

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan
Krakowski Hetman Wielki Koronny.*

въ земли Его Королевской Милости съ разными товарами, претерпѣвають большія и незаконныя притѣсненія, и какъ чрезъ это теряется общественное довѣріе, то дабы помянутые люди изъ государства Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго Величества, прїѣзжающіе съ товарами, и заплатившіе по давнимъ обычаямъ пошлины въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ таковыя должны быть платимы, не претерпѣвали ни отъ кого никакой обиды и притѣсненія, но чтобы пользовались свободою продажи безъ всякихъ затрудненій и заборовъ во всей Польшѣ, а также и свободнымъ переходомъ за границу, о томъ накрѣпко предписываю, поручаю, прошу и именемъ общественнымъ обязываю.

Дано въ Львовѣ 11 іюля, 1700 года.

*Станиславъ Яблоновскій»Каштел.
Крак., Гетм. Вел. Кор.*

**Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koron-
ny, Barski y Międzyrzyczny Starosta.**

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy; osobliwie Jasnem Wielmożnym moim mosciom panom y braciom dziedzictwa y posesyę swoje w Ukrainie od Dniepru mającym, przy zaleceniu powolności moiey braterskiey do wiadomości donoszę.

Zachodzi mię tu przez umyslne poselstwo od J. M. Pana Theodora Alexiewicza Hołowina Bliznego Boiaryna kawalera Generała y namiestnika Sybirskiego, y od Jego Mości Pana Mazepy Hetmaņa woysk Zaporozskich imieniem Jego Przeswietleyszego y Dzierzawnieyszego Carskiego Wielicestwa expostulacia y upomnienie się, że niektórzy ich mosciowie z naszey strony nad zakaz et ultra obloquenciam ostatniego traktatu przez Ich

**Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный, Барскій и Медзирецкій Староста.**

Извѣщаю всѣхъ, кому о томъ вѣдать надлежатъ, въ особенности же Ясновельможныхъ Ихъ Милостей пановъ братій, имѣнїя и державы свои на Украинѣ при Днѣпрѣ имѣющихъ. При изъявленїи имъ моей братней благосклонности довожу до свѣденїя.

Его Милость панъ Федоръ Алексѣевичъ Головинъ, ближній бояринъ, кавалеръ, генералъ и намѣстникъ Сибирскій, а также Его Милость панъ Мазепа, Гетманъ войскъ Запорожскихъ, прислали чрезъ нарочное посольство требованїе и напоминанїе именовъ Пресвѣтлѣйшаго и Державнѣйшаго Царскаго Величества, что нѣкоторые Ихъ Милости,

Mosciow Panow kommissarzow ś. p. Krola Jego Mosci y Rzeczy Pospolitey z Jego Carskim Wieliczestwem uczynionego, wazą się osadzać słobody od Dniepra, lubo to na gruntach swoich w tych iednak mieyscach, które przez tenże pomieniony traktat zostawione y zatrzymane są, aby puste zostawali, poki dalsza Jego Krolewskiey Mości i Rzeczy Pospolitey za zniesieniem się z Jego Carskim Wieliczestwem nie zaydzie decyzya, przez co ze byłyby iawna tego przymierza violentia y niedotrzymania pokoju okazyja, przestrzegam Mosciow panow et amore boni publici obowiązuję, aby nie tylko takowych porzestać słobod, ale iezeli iuz iakie są tam osadzone, zebы ich zaniechać y ludzi posprowadzać, bo stąd mogła by iaka niepomyślnych konsekwencyi urosć materyja, nie wątpię ze w tym Wielmożnych Mosci moich Panow sufficienti motywo będzie dobra pospolitego zelus

панове, вопреки запрещенію и оговоркѣ въ трактатѣ заключенномъ Ихъ Милостями панами комиссарами блаженной памяти Его Милости, Короля и Рѣчи-Посполитой съ Его Царскимъ Величествомъ, осмѣливаются строить слободы при Днѣпрѣ, хотя впрочемъ и на своихъ земляхъ, но однако въ тѣхъ мѣстахъ, которыя въ силу помянутого трактата оставлены и назначены быть незаселенными, доколѣ не послѣдуетъ дальнѣйшее въ томъ рѣшеніе Его Королевской Милости и Рѣчи-Посполитой, послѣ сношенія съ Его Царскимъ Величествомъ. Вслѣдствіе чего это было бы явнымъ поводомъ къ нарушенію и несоблюденію мира. Предостерегаю Ихъ Милостей пановъ и обязываю любовью къ благу общественному таковыхъ слободъ не только не строить, но если гдѣ и застроены оставить и свести людей, ибо въ противномъ случаѣ отъ этого могъ бы произойти поводъ къ неблагопріятнымъ послѣдствіямъ. Я не сомнѣваюсь, что достаточнымъ къ тому побужденіемъ для Вашихъ милостей, моихъ пановъ, будетъ ревность къ общему благу и желаніе

у mięgo pokoju konserwacya o со ex statione meа proszę у zalecam.

Działo się we Lwowie 7 Julii 1700 anno.

(M. P.)

Stanisław Jabłonowsky.

сохраненія вожделенного мира. О чемъ по званію моему прошу и предписываю.

Дано въ Львовѣ, 7 іюля 1700 года.

Станиславъ Яблоновскій.

Того-жъ лѣта на Волиню за монастыремъ Бѣлостоцкимъ въ милю въ селѣ Жуковцахъ преставился Кассіанъ священникъ унѣятскій, и, на прошеніе овдовѣлой попадѣ, православными монастыря Бѣлостоцкого черницами того-жъ часу зосталъ порядкомъ священническимъ православнымъ похороненъ въ церквѣ своей сельской; бо попадѣ овдовѣлая унѣятовъ на погребеніе попа своего не просила, для того же были оподаль отъ села Жуковецъ. О чемъ кгда до-вѣдались черницѣ унѣяти Володимирскіе, теди офиціалъ Володимирскій зъ прочими черницами своими заразъ до пререченого села Жуковецъ пріѣхалъ и оного Кассяна священника унѣятского въ церквѣ откопавши и виявши вметнулъ зъ труною его въ болото, близъ церкви тамошной застаю-чое, а то за тое, что православными черницами Бѣлостоцкими зосталъ похороненъ; укидаючи его зась въ тое болото черницѣ помененніе унѣятскіе, инструменти демонстін, говорили тое: схизматици церковь святую своею въ ней бытностю осквер-нили, нехай же попъ Касіанъ не въ церквѣ своей, але въ болотѣ лежитъ явъ заслужилъ у схизматиковъ, кгдажъ потреба разумѣти, что онъ Касіанъ за живота своего склон-нѣйшій былъ до схизматиковъ, нежели до насъ унѣятовъ, поневажъ и по смерти своей велѣлъ похоронитися чрезъ схизматиковъ, а не чрезъ унѣятовъ.

ТОМЪ 3.

36

Зри убо чителнику ласкавій якая злоба и ненависть ку намъ православнымъ христіаномъ отъ унѣятовъ проклятихъ, же свою схизму на насъ православныхъ влагають и своя нечистоти порокомъ насъ одѣвають, себе по фарисейску праведными и святыми непшуютъ, насъ же православныхъ нечистыми и церквосквернителями называютъ; оле безумія и неистовства ихъ унѣятского, ослѣпи бо ихъ злоба ихъ, подобно желали би всѣхъ православныхъ христіанъ братію нашу видѣти въ погибелной тонѣ, они же сами по своему суемудрію, чрезъ отщепенство отъ православія святого вдаша, и недивно то гдижъ и предводитель ихъ унѣятскій отпавшій отъ благодати Божія сатана зичилъ бы всѣхъ христіанъ зъ собою въ неблагодати Божой оглядати; лечъ буде зъ него и унѣятовъ законопреступниковъ и камоновъ Апостолскихъ и богоносныхъ отецъ неистовихъ разорителей.

Того-жъ року былъ у Гетмана Мазеи знаемій его здавна конфидентъ зъ града Лвова человекъ учоній, поета вишмененній (которій и книжку подъ именемъ: *Swiat Przeygzanu riewomъ Полскимъ о рознихъ Лвовскихъ рѣчахъ року 1697 випечатаную красно и утѣшно зложилъ*) благочестія святого непоколебимій блюститель Даниль Братковскій; а поворочаючи зъ Батурина отъ Гетмана, для суспеціи и апостатовъ православію святому, не ѣхалъ просто чрезъ Кіевъ до Лвова, лечъ ѣхалъ чрезъ Полѣсь, и въ Олицѣ городѣ чрезъ апостатовъ своихъ Поляковъ и унѣятовъ на него по всѣхъ шляхахъ чигавшихъ зосталъ пойманъ, до Слуцка припроважденъ и нѣякимись фалшивими рѣчами тамъ, а знатно о непоколебимое его православіе и зъ Мазепою въ томъ согласіе по навожденію демонскому чрезъ апостатовъ своихъ помененихъ оклеветанъ и оскарженъ, чрезъ килко недѣль тамъ же секвестрованъ, потимъ и на смерть декретованъ, по которому декрету посредъ ринку Слуцкого чрезъ ката

за семь разовъ мордерско зосталъ стятій, а до Лвова зъ женою и дѣтми повидатися недопущеній.

Того-жъ подобно року получивши Гетманъ вѣдомость отъ преосвященного отца Ясинского митрополита Кіевского о кончинѣ преосвященного отца Серафіона Полховского епископа Бѣлоруского и жалѣючи кончины оного, а желаючи горливе (*) избранія на его мѣсто иного епископа въ Бѣлорусѣ писалъ къ нему отцу митрополиту такий листъ свой:

Такъ зъ листовной Вашей пастирской Милости реляціи, яко изъ писмъ отъ превелебной капитулы епископіи Бѣлоруской до Вашей пастирской Милости и до мене писанныхъ, извѣстившись я въ преставленіи блаженной памяти Ясѣ въ Богу превелебного Его Милости господина отца Серафіона Полховского епископа Бѣлоруского жалостевъ есмь въ томъ велми и горливымъ моимъ къ православію сердцемъ соболѣзную, а найбарзѣй тому же подъ сей неспокойный часъ, когла церковь Божія православная въ тамошномъ разграничномъ край виѣшныхъ и внутреннихъ дифиденціяхъ уставичными отъ иновѣрныхъ супостатъ бываетъ опримвана аггравациями, онъ добрый и бодрый православія святаго пастырь осиротѣлое оставилъ свои овчарни стадо. О чомъ любо и неналежалобъ подъ часъ теперешной военной крававого Марса хвилѣ, але безъ бытности самого Великого Государя въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ Монаршей Его Пресвѣтлѣйшаго и Самодержавнѣйшаго Великаго Государя маіестати турбовати, однакъ поважаючи синовскою моею поволностію Вашей пастирской Милости жадаие и роказане, а сердечпе уболѣваючи на такъ жалостный осиротѣлого престола епископіи Бѣлоруской припадокъ общую

(*) Этими словами прерывается къ сожалѣнію текстъ подлинника Лѣтописи Велички. Письмо же Митрополита Ясинскаго къ Гетману Мазепѣ заимствовано изъ списка Лѣтописи Величка, принадлежащаго г. Предсѣдателю Коммисіи М. О. Судіенко; впрочемъ этимъ письмомъ оканчивается и тотъ единственный послѣ подлинника списокъ Лѣтописи.

интерпессію мою до Пресвѣтлѣйшаго монаршого престола нести, чтобъ подѣ часть бытности теперѣ на Москвѣ великихъ пословъ ординаванныхъ отъ Рѣчи-Посполитой Полской и Великаго унѣятства Литовскаго то говорено, о томъ дабы ненарушаючи пактовъ волю было тамошнымъ православнымъ на престолъ епископскій по своей согласной воли и рассмотренію кого самы похотятъ за пастыря избрати, а и Вашей пастырской Милости прошу, изволь яко горливый православія святого ревнитель и до тоей епископѣи Бѣлоруской имѣючи реляцію, и свой поважный пастырскій листь писати инстанціално о томъ же до Пресвѣтлѣйшаго Монаршого маестату выкладаючися, а я тую поважую Вашей пастырской Милости листовную интерпозицію и мое листовное до Царскаго Величества вложенеса любѣ чрезъ почту, любѣ чрезъ умыслного якого моего гонца обѣцую чито въ приказъ Малія Россіи, чили на ивное якое мѣстце требуетъ належало послати. Писанъ року 1700 въ Батурины.

К О Н Е Ц Ъ .

О П Е Ч А Т К И.

<i>Стран. строк.</i>	НАПЕЧАТАНО.	НАДО ЧЕТАТЬ.
8 — 9 —	тожь зъ слободъ,	тотъ зъ слободъ,
16 — 22 —	и то	ето
19 — 1 —	Бозской	Бозского.
— — 7 —	дѣлѣ волѣ	дѣлѣ, волѣ
— — 5 (снизу)	послабѣлѣ. и было	послабѣлѣ, и было
23 — 20 —	настоящаго 1685 году,	настоящаго 7195 (1687) году,
— — 2 (снизу)	нынѣшняго-жь 1685 г.	нынѣшняго-жь 7195 (1687) г.
27 — 7 (снизу)	настоящаго 1685 году	настоящаго 7195 году
28 — 2 (снизу)	чтетъ	честь
36 — 8 (тоже)	Гетмана битъ	Гетмана быть
38 — 4 (тоже)	Запорожцовъ	Запорожцомъ
41 — 13 —	всякуя	всякую
43 — 12 —	и договору	по договору
46 — 8 —	изнищали	изнищали
47 — 5 —	били.	били челомъ.
48 — 5 —	до челомбитѣ	по челомбѣтню
51 — 18 —	коннихъ пѣшихъ,	коннихъ и пѣшихъ,
97 — 16 —	отець мой	Отець Мой
112 — 19 —	зо всѣмънаго товалися	зовсѣмъ наготовалися
115 — 7 —	жаднѣи	жаднѣи
134 — 1 —	скорый	скорой
143 — 5 (снизу)	Егла	Егда
147 — 5 —	влающійся	вдающійся
149 — 18 —	подѣломъ	по дѣломъ
153 — 4 (снизу)	Рафанлѣ	Рафанлѣ
158 — 3 (снизу)	за Перекопомъ, уже тому двѣ недѣли совершилося;	за Перекопомъ; уже тому двѣ недѣли совершилося,
160 — 7 (снизу)	Пану Стефановичу	Пану Ивану Стефановичу
161 — 3 —	уважающе	уважаючи
163 — 13 —	удержани. а	удержани, а
— — 19 —	едно же	едно, же
165 — 11 —	питаючи	читаючи
174 — 1 (снизу)	невольничковъ	невольничковъ
206 — 19 —	Вашой монаршой милости	Вашой монаршой милости (указъ?)
213 — 9 (снизу)	конституція. ижь	коституція, ижь

<i>Стран. строк.</i>	НАПЕЧАТАНО.	НАДО ЧИТАТЬ.
227 — 7 —	двидеть	да идетъ
231 — 6 —	премногое	премногое
240 — 15 —	отновили	обновили
— — 7(снизу)	бунтъ. и зъ нимъ	бунтъ, и зъ нимъ
241 — 17 —	монаршому	монаршому (старавію?)
265 — 12(снизу)	вашей мѣрности, сину Царскаго	вашей мѣрности сину, Царскаго
268 — 17 —	увѣренъ что	увѣренъ, что
271 — 10(снизу)	тогда видя отъ ига бусурманскаго.	тогда, видя отъ ига бусурманскаго?
293 — 11 —	вашей мѣрности сину Царскаго Величества, войска	вашей мѣрности сину, Царскаго Величества войска
295 — 15(снизу)	сину Царскаго	сину, Царскаго
318 — 12(снизу)	на посвященіе	на посвященіе Жабокрицкаго
335 — 10(снизу)	Патровича	Петровича
— — 2(снизу)	извѣщали, о счастливыхъ Милости Вашей успѣховъ, Касательно	извѣщали о счастливыхъ Милости Вашей успѣховъ. Касательно
359 — 16 —	винословей; быти невозможно;	винословей быти невозможно;
371 — 2(снизу)	вторгнувшася	вторгнувшихся
373 — 12 —	упередили	упередили
386 — 2 —	Потомъ хвалениѣ	Но томъ хвалениѣ
415 — 2(снизу)	вашей мѣрности, сину	вашей мѣрности сину
423 — 19 —	такъ рокъ	той рокъ
435 — 19 —	Гемана	Гетмана
— — 20 —	Вогъ	Богъ
440 — 18 —	будучими, чпнимъ	будучими чинить
451 — 3(снизу)	воинныхъ	военныхъ
463 — 6(снизу)	реставрація монеты	перечеканка монеты
471 — 7(снизу)	потомъ боку	по томъ боку
477 — 2(снизу)	Ватка третья сухая	Вѣтка третья сухая
495 — 9(снизу)	дѣлалъ	дѣлалъ.
543 — 8 —	Сѣверскаго; преставшемуся	Сѣверскаго, преставшемуся
550 — 16 —	сесной.	сесной.
552 — 16 —	зъ Столпякъ	зъ Столпянъ
553 — 8 —	у Бѣшенковихъ	у Бѣшенковичъ

ИЗДАНИЯ ВРЕМЕННОЙ КОМИССИИ

ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЙ ПРИ КИЕВСКОМЪ ВОЕННОМЪ, ПОДОЛЬСКОМЪ И ВОЛЫНСКОМЪ ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРЪ.

ПАМЯТНИКИ,

Томъ I. Издан. второе. Кіевъ, 1847 г. Цѣна 3 р. 50 к. с. Томъ II. Кіевъ, 1846 г. Цѣна 3 р. 50 к. с. Томъ III. Кіевъ, 1853 г. Цѣна 3 р. 50 к. серебромъ.

Древности.

Кіевъ, 1846 г. Три тетради. Цѣна на лучшей бумагѣ 10 р. с., на простой 4 руб. сереб.

ЛѢТОПИСЬ

событій въ Югозападной Россіи Самуила Величка. Томъ I. Кіевъ, 1848 г. Цѣна 2 р. 50 к. с. Томъ II. Кіевъ, 1851 г. Цѣна 2 р. 50 к. сереб. Томъ III. Кіевъ, 1855 г. Цѣна 2 р. 50 к. сереб. Лѣтопись Григорія Грабянки. Кіевъ, 1855 г. Цѣна 1 руб. 50 коп. серебромъ.

ЖИЗНЬ

Князя Андрея Михайловича Курбскаго въ Литвѣ и на Волын. Кіевъ, 1849 г. Томъ I и II. Цѣна 8 руб. серебромъ.

Всѣ означенныя изданія продаются: въ Кіевѣ, у Комиссіонера Павла Должикова; въ Санктпетербургѣ, въ Конторѣ В. Исакова; въ Москвѣ, у В. Базунова и въ Конторѣ: „Журналъ Москвитинъ“.

За пересылку экземпляровъ, выписываемыхъ прямо изъ Комиссіи на наличныя деньги, ничего не прилагается.

